

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

H-9585

UN

K GENT

ACTA ERUDITORUM

ANNO
M DCCI

publicata.

*Cum S. Cæsareæ & Regiæ Poloniæ Ma-
jestatum privilegiis.*

LIPSIAE,

Prostant apud JOH. GROSSII Hæredes,
THOM. FRITSCHIUM, FRID. GRO-
SCHUF & PH. W. STOCK.

Typis CHRISTIANI GÖZL.
A. MDCCI.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1954

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

ACTA ERUDITORUM,

Publicata Lipsiæ

Kalendis Januarii Anno M DCC L.

HISTORIA PTOLEMÆORUM ÆGYPTI REGUM, AD FIDEM Numismatum accommodata per JO. VAILLANT Bellov.

D. M. & S. Ducis Cenomanensis Antiquarium.

Amstelodami apud Hugetanos, 1701. in fol. Alphab. 2. plag. 9.

CElebre in Actis nostris nomen est Vaillantii, ob egregia in re numaria hucusque edita scripta, quæ apud eruditos amœnissimi hujus studii cultores applausum meruere. Hæc inter cum pridem historiam Regum Syriæ, a nobis in Actis hisce A. 1682 p. 121 seq. recensitam, ad antiquorum numismatum fidem edidisset in lucem, pollicitus fuit, se Regum Ægyptiorum historiam pari fide aliquando editurum. Fecisset id statim, si eadem facilitate Lagidarum ac olim Seleucidarum numismata eruere potuisset; ut ipse fatetur in operis præfatione. In his enim pene singulis signata occurrerat certissima illa nota temporis, quam Seleucidarum epocham dicimus, cui accedebant libri Machabæorum & Josephi historia. In Ptolemæorum vero nummis, præter solam quandoque annorum regni notam numeralem, reliquæ obscura & prope desperata illi videbantur; cum apud historicos præter insignia illa nomina, & in nummis præter confusam appellationem ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, nihil ferme observaret. In æreis, quos plures viderat, pauci aliquot habebant addita nomina quædam ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ac ΦΙΛΟΠΑΤΡΟΣ, verum sine effigie Principis, caput Jovis ubique ostentantes, si excipias Cleopatram Reginam, Lathyri

NOTABILIORUM

2
 thyri & Alexandri matrem, & Selenen Lathyri conjugem, cujus utri-
 usque imago expressa in illis habetur. Ex aureis, in tanta horum pe-
 nuria, parum illi erat subsidii, quemadmodum nec in argenteis secun-
 di aut tertii moduli. Confugiebat itaque ad argenteos nummos ma-
 ximæ formæ, in quibus conquirendis viginti annos fuit occupatus, ut
 nunc plures possideat unus, quam sunt in universis totius Europæ ci-
 meliis. Ex his tum varios Regum vultus distinxit, tum ex apposis
 regni annis singulos quosque suis locis disposuit, non parum etiam in
 hoc negotio adjutus rebus, symbolis & nominibus, communi auto-
 rum consensu cuique propriis. Ante omnia autem in illustranda
 historia sollicitus esse voluit de constituendo canone chronologicæ se-
 cundum Olympiades, tum & annos ante natum Christum, Lagidarum,
 & uniuscujusque Regis. Ægyptiorum itaque regno ex Ptolemæo geo-
 grapho & Petavio tribuit annos 294, initio sumto ab Olympiade 114.
 In Regum annis nunc aliquos addit, nunc contra demit, cum historica
 aliaque monumenta id jubeant. Alexandrum II cum Manutiis,
 Petavio & Usserio non duntaxat restituit, sed & variis Tullii locis ver-
 bisque Suetonii persuasus, illi sex annos & aliquot menses adjudica-
 vit. Sunt autem Reges sequentes : Ptolemæus I, vulgo ΣΩΤΗΡ; Ptole-
 mæus II ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ dictus; Ptolemæus III vocatus ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ;
 Ptolemæus IV ΦΙΛΟΠΑΤΩΡ dictus; Ptolemæus V appellatus
 ΕΠΙΦΑΝΗΣ; Ptolemæus VI ΦΙΛΟΜΗΤΩΡ vocatus; Ptolemæus
 VII dictus ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ II, vulgo ΡΗΥΕΟΝ; Ptolemæus VIII
 appellatus ΣΩΤΗΡ II, vulgo LATHYRVS; Ptolemæus IX dictus
 ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ cum BERENICE Ptolemæi Soteris filia; Ptolemæus
 X vocatus ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ II; Ptolemæus XI appellatus ΝΕΟΣ
 ΔΙΟΝΥΣΟΣ, vulgo ΑΥΛΕΤΕΣ; Ptolemæus XII dictus ΔΙΟΝΥΣΟΣ;
 Ptolemæus XIII vocatus ΝΕΩΤΕΡΟΣ; CLEOPATRA Regum ulti-
 ma. Totum Lagidarum stemma subjecit indici Regum Ægypti, præ-
 misit vero canoni eorundem chronologico. In rebus gestis Ptolemæ-
 orum enarrandis noluit occupari in referendis solis autorum verbis,
 ut in Seleucidarum historia fecerat, sed historicum egit, ea amplexus,
 quæ propius ad verum viderentur accedere, laudatis tamen ubique ad
 marginem autoribus, quorum testimoniis res firmari potest. Ean-
 dem præterea observavit methodum, qua fuerat usus in Seleucida-
 rum Regum historia, præmittendo Regis cujusque vultum, æneis for-
 mis

p. L
g. L

ut apparet, tantum in hoc numismate (quasi iudicium in
his observantur) parum abest, ut accedamus illorum sententiæ ;
in vexatissimo illo numismate Ptolemaico, in hoc quidem Vail

A 2

mis insculptum, ut tum facile singuli dignosci possent ex nativis lineamentis, tum in ipso ore cujusque statim legeretur, qua quis indole ad regnum accesserit. Recensitis singulorum factis, nummos omnes adjunxit, qui quidem in ejus manus venerunt, cujuscunque metalli fuerint, in quorum postica parte ubique ferme aquilam fulmini insistentem, vel in memoriam aquilæ Ptolemæo I infanti sanguinem pro lacte instillantem, vel in symbolum fortitudinis & potestatis, videre licebit; antica interim parte, solum Principis vultum representante. Ita enim, ut exemplis rem illustremus, Ptolemæi I quatuor exhibentur numismata, quorum singula Regis faciem solam antica parte representant: in postica vero primum aquilam fulmini insistentem cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ; alterum aquilam similem, cum epigraphe ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ, & literis ΑΒ, id est, ΑΒυδηνῶν, a quibus nempe cufum fuit numisma; tertium præter aquilam eandem, eandemq; inscriptionem, literas ΠΗ initiales ΠΗΛασιωτῶν; quartum loco aquilæ, caput muliebre, quo Berenicen ultimam Ptolemæi Soteris conjugem designari Vaillantius putat, cum eadem qua primum epigraphe, exhibent. Paria in sequentium Regum nummis deprehendas, nisi quod in nonnullis anni insuper regni notati sunt, e. g. in quodam Ptolemæi Philadelphi, LIC, i. e. Λυκαῖαντος seu anno 16; in alio LAC, i. e. anno 36. Sed non ingratum forte benevolo Lectori fuerit, si integra quædam numismata, speciminis uberioris loco, hic representaverimus. Primum itaque est, quod inter nummos Ptolemæi Philadelphi primum apud Auctorem est. In eo parte anteriore caput Regis diademate ornatum, sine omni inscriptione conspicitur: parte posteriore aquila cum subiecto pedibus fulmine, velut perpetuum Regum Ægypti insigne, cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, literisque a sinistris aquilæ KI, velut initialibus ΚΙτιῶν seu Citiensium in Cypro, a dextris vero L MΘ, i. e. anno 49, æræ nempe Lagidarum, quem in annum Philadelphi duodecimum incidere Vaillantius opinatur. Sed quid signum illud sibi vult, quod in area literis LMΘ subiectum conspicitur? Nam de eo quidem Auctor in explicatione plane silet. Quod si vero, ut apparet, tantummodo signum est monetarii (qualia subinde in nummis observantur) parum abest, ut accedamus illorum sententiæ, qui in vetustissimo illo numismate Ptolemaico, in hoc quidem Vaillantii

Tab. I.
Fig. L

Fig. 2.

opere nuspiam comparente, a Jacobo Gretsero autem libro II de Sancta Cruce capite XXXVIII spectantium oculis subjecto (quod & nos *secundo* loco hic exhibemus) monogrammate inter aquilæ pedes conspicuo, quod alias Christi est, non nisi monetarii nomen indigitari putant. Qua de re legi forte merentur, quæ in schediasmate de Monogrammate Christi cap. I Jo. Burchardus Menckenius noster commentatus est.

Fig. 3.

Tertio loco nummum sistimus Ptolemæi Evergetis, in quo, quæ in parte averfa ad dextram aquilæ visuntur verba, LH annum regni septimum, pilei vero duo astris insigniti Diokuros, seu Castorem & Pollucem, designant. Nimirum cufus ille nummus in Phœnicia est, & quidem apud Tripolitanos, in qua urbe præcipuus Dioscurorum cultus fuit. Ubi observari operæ pretium fuerit, quod et si urbes pleræque Ptolemæorum imperio subjectæ initialibus nominis sui literis signare nummos fuerint solitæ, Phœnices tamen, literarum loco, civitatum suarum insignia apponere maluerint.

Fig. 4.

Quarta figura Ptolemæi Philometoris nummum sistimus, in cujus parte averfa plufcula se offerunt notatu digna. Et primum quidem inspicienda aquila, non fulmini tantum insiftens, sed & palmæ ramum intra alam dextram insertum ostentans. Porro attendenda inscriptio duplici circulo comprehensa: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΟΜΗΤΡΟΣ. Ubi primo nova illa & insolens *Dei* occurrit nomenclatura, Syriæ Regum, ut Auctor monet, exemplo adscita. Tametsi enim & antea istud epitheton defunctis jam & consecratis Ægyptiorum Regibus fuerit tributum, testibus numis Ptolemæi Soteris & Berenices, Philadelphi & Arsinoes, cum epigraphe ΘΕΩΝ ΔΕΛΦΩΝ, *Deorum Fratrum*, apud Nostrum p. 40, 52, Seguinum p. 56, Spanhemium de Præst. Num. p. 404, 406: primus tamen Philometor noster vivus illud admisit. Deinde & cognomen Philometoris in epigraphe illa vel ideo animadvertendum, quia post Ptolemæum I, quem Sotere appellat nummi, unus hic Ptolemæorum fuit, qui cognomen in numismate exprimere sustinuerit. Unde & tanti a se factum hunc nummum Auctor memorat, ut viginti aureis coronatis eum emere non dubitaverit, idemque pretium illi psummittit, qui, Sotere & Philometore exceptis, alium sibi Ptolemæum tetradrachmalem argenteum cum quodam cognomine sit suppeditaturus. Uti vero Ptolemæus Philometor Deum se nuncupari passus fuerat: ita in Ptolemæi XI, qui

qui Νέος Διόνυσος, & vulgo Auletes cognominatur, nummo quodam, quem quinto loco nos exhibemus, Dei quidem nomen omis-
 sum, ast Deorum expressa insignia deprehendas. Nam in antica parte caput ipsius corona radiata cum diademate ornatum, & super humerum tridens, Neptuni insigne, com-
 paret; ut velut alterum maris Numen videri queat: in aver-
 sa cornucopiæ cum pendulis & corona itidem radiata conspicitur, literis ΔΙ Diospolitas notantibus. Claudat agmen numisma sextum, in cujus anteriore parte caput Cleopatrae diadematum, cum epigraphæ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΘΕΑ ΝΕΩΤΕΡΑ, i. e. *Regina Cleopatra Dea nova*, (sic enim per excellentiam dici voluit, nullo addito Deæ nomine) in postica caput nudum Antonii cum inscriptione ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΡΙΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ, i. e. *Antonius Imperator tertium, Triumvir*, exhibetur. Ubi id unum cum Auctore monemus, ab Antonio *tertium Imperatoris* titulum ob Armeniam, capto ejus Rege, velut a se devictam, propria auctoritate usurpatum, cum non nisi bis decreto Senatus Imperatorem vocatum constet.

Fig. 5.

Fig. 6.

Appendicis loco dedit Auctor *Aegyptum Numismaticam* ex Imperatoribus Romanis desumptam, & ordine alphabetico urbes illius cum diversis symbolis ac notis exhibentem, quæ sunt *Alexandria, Apollonopolis, Arsinoë, Busiris, Diospolis magna, Hermopolis, This, Gabasa, Canopus, Coptus, Cynopolis, Leontopolis, Lycopolis, Marea, Memphis, Mendes, Menelaus, Metelis, Oxyrynchus, Panopolis, Pelusium, Pinamus, Profopis, Sais, Sebennutus, Setbron, Tanis, Tentyris, Hyphelis*. Quæ omnia magnam omnino rei nummarie studiosis præstabunt utilitatem, & Autori parient laudem, quam illi, olim Seleucidarum, nunc Lagidarum historici scriptori, filius Joh. Franc. Vaillant D. M. Scholæ Paris. anagrammate, ET E NILO LAUS NATA, auguratus fuit. Expectamus interea, quod in præfatione promittit opus, in quo illorum omnium Principum, quorum numismata occurrunt, historiam breviter idiomate Gallico, in eorum gratiam, qui Latinis literis non sunt imbuti, complexus est.

p. 100. seq.

JOH. GEORGII NEUMANNI, SS. THEOL. DOCT. ET PROF.
 Publ. Witteberg. Primitia Dissertationum
 Academicarum.

A 3

Witte-

Wittebergæ, apud Mayerum & Zimmermannum, 1700. 8.
Alphab. i. plag. 9.

Quamvis eo jam loco se constitutum intelligat Maxime Reverendus Autor, quo non nisi maxime fructuosa & quæ ad Ecclesiæ emolumentum proxime spectant, consecrari decet, noluit tamen interire penitus illa *προγυμνάσματα*, in quibus olim occupatus fuit. Eruditorum more, quibus animum perpolire levioribus exercitiis volupe est, donec sublimioribus capiendis idonei reddantur. Equidem plura dare potuisset industriæ juvenilis specimina, si & *origines cognominum*, & *fabulam de Fausto prestigiatore*, & *imagines fluminum Poeticas* abs se aliquando excussas, aut Philosophica quædam de *copula*, de *radice dubitationis Philosophica*, de *indifferentia affectuum*, de *optima Reipublica forma*, de *dissimilitudine statura*, de *jure natura Hobbesiano*, de *simulatione morbi in causis civilibus*, aliaque istius generis meletemata, prioribus vitæ academicæ annis conscripta, voluisset addere. Sed cum in his ne sibi quidem ipsi satisfactum fuisse fateatur, ideo ut illa dispereant, atque ex hominum oculis summoveantur, facile se permissurum innuit. Has autem, quas nuncupavit Dissertationum suarum primitias, in cathedra quondam publico examini submitit, easque biga programmatum singularium antehac itidem jam evulgatarum stipavit. Prima dissertatio *spongiam ori Christi adnotam* considerat, & difficultates circa loca Matth. XXVII, 48. Marc. XV, 36. Luc. XXIII, 36. & Joh. XIX, 29. moveri solitas tollere studet. Secunda *sylogismi in oratione beneficium* ostendit. Tertia *historiam Philippi Arabis* recenset, reque diligentius expensa, Philippum hunc, licet a nonnullis primus Christianorum Imperator vocetur, Christianum tamen minime fuisse monstrat. Quarta circa *Patrum retractationes* occupatur, quamvis haud ita strictè Patribus solum Ecclesiæ inhæreat, sed & quosdam rei literariæ principes virosque doctos alios alleget, qui vel accusentur retractationis intempestivæ, vel suam ipsi retractationem palam indicent. Quinta de *parallelis agit historicis*, personasque introducit multis a se invicem parafangis distantes, quarum tamen res gestæ ita inter se conveniunt, ut ne in minimis quidem dissimilitudo appareat. Sexta *Reges sicut Romani Pontificis stipendarios*; & septima *Metaphrasas, qui novum Testamentum Græco*

Græco carmine expresserunt. Octava *Psalterium Salomonis* pro libro ὑποβολιμαίω ex instituto venditat. Nona *Methodum Augustinianam* a *Fratribus Walenburebiis* male jactari innuit. Decima naturam atque scopum *parabola* contemplatur, tandemque undecima cum duodecima *positiones* quasdam *miscellaneas ex humanitate poetica de promptis* exhibent. E duobus, quæ annectuntur, *programmatis* primum de *fortibus Bibliis* disserit, alterumque Davidicum illud ἐπιπέκιον paschale, quod LXX Interpretes transtulerunt ἐ κύριος ἐβασίλευσεν ἀπὸ τῆς ἑύλης, Pl. XCVI 10, cum veritate Hebraica confert.

DISSERTATION PRELIMINAIRE, OU PROLEGOMENES
sur la Bible &c. par Mr. LOUIS ELLIES DU PIN &c.
Tome II.

i. e.

*PRÆFATIO AD BIBLIA SACRA, AUCTORE LUDOVICO
ELLIES DU PIN. Tomus II.*

Parisiis, apud Andream Pralard, 1699. 8. Alph. I. pl. 9.
chartæ augustæ.

DE instituto Auctoris nihil nunc dicendum est, cum illud jam indicatum sit a nobis, cum primum operis hujus tomum mense Januario superioris anni pag. 1. seqq. recenseremus. Nunc itaque ex secundo, quem exhibemus, quique librorum Novi Testamenti historiam complectitur, nonnulla memoratu forte non indigna, in medium afferemus.

Primo itaque de auctoritate atque canone librorum Novi Testamenti commentatur. Nimirum postquam paucis edisseruit, quam docendi veritatemque propagandi rationem Christus Servator, dum inter mortales versatus est, tenuerit, quodque scribendi quidem munus Apostolis discipulisque suis imposuerit; ad auctoritatem librorum N. T. veritatemque factorum, quæ in iis narrantur, agnoscendam, sequentia ut extra dubium posita sint, necesse esse existimat. Ut scilicet certo sciamus primo, libros Novi Testamenti ab iis profectos esse, quorum præferunt nomina, Apostolis videlicet aut discipulis Christi,
qui

Cap. I.

qui ea quæ narrant, aut oculis suis usurparint ipsi, aut a testibus fide dignis acceperint: libros etiam hosce neutiquam esse corruptos: eos porro, qui istos composuerint, viros fuisse fide dignos, quibus in mentem venire non potuerit, dissimulare veritatem, aut figmenta sua pro veris narrationibus lectoribus obtudere: præterea, eos non falli, nec fallere potuisse, quod & factorum & doctrinæ Servatoris satis fuerint gnari, & quod neutiquam potuerint aut facta aut doctrinam aliter recensere, quam aut illa, aut hanc accepissent. In hisce ergo ordine evincendis demonstrandisque occupatur. Sed cum neminem temere fugiant ea, quæ hic in controversiam veniunt, aut argumenta quibus eruditi pugnare solent, nolumus res notas commemorando lectoribus facessere molestiam. Corruptos autem esse (ut hoc unicum saltem addamus) libros N. T. dum negat, non hoc ita intelligit, ac si non in quibusdam locis illorum, qui codices descripserunt, negligentia, aut incuria, verba aut voces quædam immutatae sint (id namque concedit) sed quod eo modo non sint corrupti aut depravati, ut de historiae aut doctrinæ veritate ullum alicui suboriri dubium possit. Atque hanc sententiam inde maxime probat, quod autographa Evangelistarum atque Apostolorum ab Ecclesiis, in quarum gratiam aut evangelia sua scripserunt, aut ad quas epistolas suas miserunt, magna diligentia atque religione fuerint conservata. Hinc si vel maxime, inquit, qui evangelia ista aut epistolas descripserunt, in animum induxissent, quicquam in illis immutare, non tamen diu fraus ista ignorari potuisset. Quis vero (ita porro rationes subducit) crederet, etiam omnes, qui codices sacros descripserunt, in fraudem quandam conspirare potuisse, aut reliquos Christianos, præsertim Ecclesiæ doctores, quibus facultas erat ipsa autographa consulendi, & reliqua exempla cum iis conferendi, eandem non fuisse detecturos? Sed ceteras, quas addit, ejusdem generis rationes, nunc silentio prætermittimus.

Cap. II.

De Auctoribus librorum N. T. ipsisque libris capite secundo verba facit. Et primo quidem dum generatim de vocibus *Novum Testamentum*, *Evangeliumque* disquirat, observat, apud Homerum aliosque scriptores Græcos vocem *Ευαγγέλιον* denotare præmium, quod illis, qui lætum nunciium afferebant, dari interdum solebat. In hac significatione vocem istam a septuaginta Interpretibus usurpavit *II. Reg. IV, 29*. Imo & Cicronem eam ita adhibere in epistolis ad Atti-

Atticum lib. II. cap. III. O! *suaves tuas epistolas, quibus evangelia de-
beri fateor.* Ast scriptores sacros ipsam doctrinam Christi Servato-
ris hac voce designasse. Nomina scriptorum & tituli, qui hodie libris
quibusdam sacris N. T. speciatim Evangelii præfixi leguntur, an ab
ipsis scriptoribus sacris profecti sint, dubitat: nihilo secius tamen eo
tempore, quo Evangelia hæc scripta sunt, eos additos esse, a veritate
non abhorrere putat. Ceterum cum Lucas profiteatur, plures ag-
gressos esse historiam rerum a Christo gestarum litterarum monu-
mentis consignare, jam pridem inter eruditos disceptatum est, quinam
a Scriptore divino ibi indigentur. Sunt namque, uti Auctor ipse
observat, qui Pseudo-Evangelia ab hæreticis quibusdam composita,
uti Evangelium secundum Ægyptios, S. Thomæ, S. Matthiæ, & alia a
Luca innui credunt. Alii autem ad eos Virum divinum respicere ar-
bitrantur, qui quidem aggressi sint historiam istam scribere, sed non
ad finem perduxerint. Maldonatus denique autumat, loqui Lucam
ibi de Evangeliiis Matthæi atque Marci, quæ jam tum fuerint com-
posita. Et parum sane abest, quin Auctor hanc sententiam approbet,
saltem pleraque dubia, quæ ei opponi soleant, non magni adeo mo-
menti esse judicat. Sic nonnulli regerunt, Lucam indigitare opera
imperfecta, eo quod dicat *ἐπεχέρησαν comati sunt*: sed observat,
hac loquendi ratione in Scriptura S. ea etiam denotari, quæ jam com-
pleta sint atque perfecta. Rursus nonnulli asserunt, Lucam contem-
tim atque abjecte de illis loqui, qui istud aggressi sint. Quod tamen
Noster negat, cum statim subjiciat, *visum est & mihi*, quo ipso se illis
veluti associet, qui idem jam antea aggressi fuerant. Præcipuum
itaque, quod huic sententiæ opponi possit argumentum, hoc esse putat,
quod Lucas loqui videatur de pluribus, qui ea, quæ de vita gestis-
que Christi commentati fuerant, ex aliorum acceperant relatione:
quod cum de solo Marco asseri possit, non autem de Matthæo, quippe
qui ea, quæ ipse maximam partem viderat, scripsit, consequi inde arbi-
tratur, ad alios Evangeliorum scriptores, quam ad Matthæum aut Mar-
cum eum respexisse. Et hæc ratio tanti est Auctori nostro, ut ea sola
illum impediat, quo minus Maldonato suffragetur. Interim nec il-
lis subscribit, qui ad Hæreticorum Pseudo-Evangelia hæc Lucæ refe-
runt verba. Etenim, inquit, si hæc indigitasset Lucas, sine dubio cen-
suram quoque addidisset: jam vero ponere videtur, eos qui tale quid

h

aggressi.

aggressi sunt, fuisse viros probos atque honestos. Deinde omnia fere hæreticorum Pseudo-Evangelia Evangelio Lucae ætate posteriora esse contendit. Quibus accedat, quod Evangelium secundum Ægyptios, itemque secundum Ebræos, neutiquam ab hæreticis sint profecta, cum Patres antiqui iis usi sint: & licet canonicam non habuerint auctoritatem, potuisse tamen multa a veritate non aliena in iis contineri. Ex quibus omnibus tandem concludit, plurimos forte ex veteribus Christianis commentarios de rebus Christi confecisse, ad quos hic se referat Lucas, sed ab Ecclesia tamen quatuor tantum Evangelia, ceu fide præcipue digna, & Divina auctoritate gaudentia, recepta fuisse. Observat præterea, Patres quosdam in quaternario Evangelistarum numero varia captasse mysteria; atque hinc etiam insignia ista quatuor Evangelistarum fluxisse: sed hisce illorum cogitationibus, ex intempestivo allegorias consuetudinis studio enatis, nihil subesse solidi pronunciat. Ad singulos librorum N. T. Scriptores descendens, primo loco differit de Matthæo. An is idem sit ac Levi iste, cujus conversionem Marcus *cap. II. 14.* & Lucas *c. V. 29.* describunt, quæri solet. Negat Hugo Grotius, uti Noster docet, idque sequentes ob rationes. Primo quidem, quod Matthæus nunquam nomine Levi seipsum insigniat, Marcus contra atque Lucas Levi istum nunquam appellent Matthæum; quod etiam in catalogo Apostolorum tantum Matthæus vocetur, cum tamen, si reliqui Apostoli duobus gavisissimi sint nominibus, ea neutiquam ibi prætermittantur. Deinde & ad Heracleonem, antiquum scriptorem, provocat Grotius, qui apud Clementem Alexandrinum a Levi discernat Matthæum, itemque ad Origenem, qui asserat, Levi non fuisse ex numero duodecim Apostolorum. Hisce tamen rationibus neutiquam se induci patitur Noster, ut Grotii sententiam amplectatur. Primo namque valde verosimile putat, Matthæum ante conversionem dictum fuisse Levi: sed Marcum & Lucam posteriori hocce nomine eum insignire noluisse, ut famæ ejus atque existimationi parcerent, quam forte imminutum iri crediderunt, si omnes intelligerent, eum fuisse publicanum, priusquam Christi disciplinæ sese committeret; ipsum autem Matthæum, ea, qua fuerit modestia, pristinum prodere vitæ genus neutiquam dubitasse. Saltem id certum putat, si quis scriptor nomen forte aliquod hominis, qui duobus gaudeat, silentio prætermittat, inde non posse colligi eum nomine

nomine istum non fuisse unquam insignitum: Heracleonis, & qui hunc sequatur, Clementis Alexandrini, ut & Origenis testimonia nullum prorsus trahere momentum, cum nullas asserti sui afferant rationes, nec satis rem omnem expendisse videantur. Hæc de ipso Matthæo. Ad Evangelium ejus quod attinet, notissima est illa, quæ inter eruditos agitur controversia, an Evangelium Matthæi Ebraica lingua ab eo fuerit scriptum? Si Dupinio credendum, Patres doctoresque primitivæ ecclesiæ unanimi hæc asserunt consensu. Intelligere autem eos per linguam Ebræam eam putat, quæ eo tempore, quo Matthæus scripsit, apud Judæos usitata fuit, scilicet Syriacam. Id rationibus pluribus confirmat. Hæc autem si ita se habeant, citra ambages illorum, qui Ebraica lingua Matthæum Evangelium suum scripsisse autumant, sententiæ accedit. Etenim cum antiqui scriptores omnes asserant, in usum Judæorum, qui Hierosolymis & in Judæa vixerint, Evangelium suum scripsisse Matthæum, illis vero abrogare fidem religioni sibi ducat, necessario inde consequi existimat, Syriaca lingua Evangelium suum scripsisse Matthæum. Ad rationes vero dissentientium ita respondet. Primo quidem, quod vocabula Ebræa aut Syriaca interdum Interpres retinuerit, subjuncta tamen translatione in linguam Græcam, uti de vocibus *Emanuel*, *Golgartha*, *Hakeldama* &c. constat, id aliis etiam interpretibus non admodum esse infrequens. Imo in versione vulgata & LXX interpretum, haud raro ex lingua Ebræa, ceu originali V. T. emphaseos causa retineri subinde, addita mox interpretatione, voces Ebræas. Sic Genesios XXXI. 49 poni vocem *Galsad*, quæ explicetur per *cumulum testimonii*, Cap. XXXV, 18, *Benoni* per *filium doloris mei*. Exod. XII. *pesach* per *transitum Domini* &c. explicari. Porro cum objicitur, non constare, an Patres primitivæ Ecclesiæ textum Ebræum Evangelii Matthæi viderint; verosimile etiam esse, eos Evangelium Nazaræorum habuisse pro Evangelio Ebræo Matthæi, quod tamen diversum ab eo fuerit; respondet Dupinius, saltem de Papiæ atque Irenæo dici non posse, quod Ebræum Evangelium Matthæi non viderint, ipsum etiam Evangelium Nazaræorum fuisse Evangelium Ebræum Matthæi, quod Nazaræi in quibusdam saltem locis corruerint. Sed illud quoque obstare videtur, quod loca Veteris Testamenti in Evangelio Matthæi secundum versionem Septuaginta Interpretum allegentur. Ad quod respondet, primo quidem

non semper hoc fieri, sed interdum veteris Testamenti oracula juxta textum Ebræum allegari. Deinde interpretem, qui ex Ebræo in Græcum sermonem hoc Evangelium transtulit, potuisse uti versione septuaginta Interpretum, tanquam recepta valde inter Judæos. Denique qui secus sentiunt, & hoc opponunt, quod Marcus Evangelista, qui Matthæi Evangelium velut in compendium miserit, eadem sæpius retinuerit verba. Id quod tamen raro admodum factum contendit Noster: imo styllum Marci a stylo Matthæi plane esse diversum. Quodsi vero etiam hoc concedatur, potuisse tamen Marcum Græcam Matthæi versionem sequi, ut ad eum in quibusdam eos convenire, mirum non sit. Conjecturis denique dissentientium suas conjecturas opponit, quas hic prolixius recensere necesse non est. Quæ de reliquis N. T. libris eorumque Auctoribus differit, obvia maximam partem ubique sunt. Epistolam ad Ebræos Paulo Apostolo, Apocalypsin Johanni argumentis pluribus vindicat. De celebri loco *i. Job. V. 7.* in utramque partem disputat, nec tamen certi quid definit. In Græcis codicibus manuscriptis plerisque hunc locum deesse fatetur; aut exhibere eum contra codices Latinos, qui antiquitate Græcis non cedant: versiones reliquas præsertim Orientales recentiores esse, quam ut illarum auctoritas hic momentum aliquod afferre possit. Atque etiam facile fieri potuisse, ut locus hic ex quibusdam codicibus deleretur, & ut explicationis gratia margini inscriptus in ipsum textum reciperetur. Ad Patres ergo tandem esse recurrendum. Ast Græcos quidem per quinque priora secula nunquam hunc locum proferre, qui tamen ingenti illis præsidio, in disputationibus contra Arrianos esse potuisset. Ex Latinis doctoribus primum, qui eo usus dicatur, esse Cyprianum. Ast nec hoc positum esse extra controversiam. Potuisse enim illum respicere ad alterum istud oraculum Johannis, quo spiritus, aqua & sanguis testimonium perhibere dicuntur. Namque receptum fuisse in veteri Ecclesia, hoc effectum de Trinitate personarum explicare; id quod exemplo Augustini atque Facundi comprobatur. Potuisse ergo & Cyprianum supponentem hunc locum agere de Trinitate, pro spiritu, aqua & sanguine, personas Trinitatis ipsas nominare, spiritu, aqua & sanguine denotatas, Patrem scilicet, Filium & Spiritum S. Neque excipi posse, clarius expositurum tum mentem suam fuisse Cyprianum, si ad alterum illud oraculum sive testes terre-

stres

Atres respexisset. Si enim recepta atque usitata fuit tum hæc explicatio, supervacaneum videri potuisse Cypriano prolixius hæc deducere, præsertim cum eo in loco de unitate Ecclesiæ, non autem de Trinitate personarum ex instituto ageret. Concludit ergo tandem, incertum esse, an Cyprianus hoc dicto usus sit. Circa finem autem seculi V Eugenium Episcopum Carthaginiensem, & Fulgentium, itemque Vigilium Tapsensem hoc oraculo usos esse contra Arrianos, docet: & Fulgentium ad Cypriani etiam provocare auctoritatem, ac si eodem dicto usus esset. Sed progredimur ad alia.

Textum Græcum N. T. capite III paulo accuratius sibi considerandum sumit. Et initio quidem repetit, eundem in iis, quæ ad summam doctrinæ Christianæ, veritatemque historię spectant, non esse corruptum, imo nec corrumpi potuisse: interim dum ab autographis plurima descripta fuerint exempla, mendas quamplurimas subinde scribarum culpa itrepissæ. In hisce itaque corrigendis, atque emendandis, doctissimos Ecclesiæ Patres operam industriamque suam collocasse. Quos inter Origenem maxime laudat atque Hieronymum: quanquam hic non tam ipsum textum emendaverit, sed ad codices emendatissimos accuratissimosque versionem Latinam correxit. Interim ad hujus exemplum textum Græcum recte pro norma poni, ad quem versiones omnes sint exigendæ, Objicientibus autem, si Hieronymus emendatissimos codices secutus sit in sua versione, eam etiam lectionem, quam versio ejus exprimit, pro vera esse habendam, adeoque omnes codices Græcos ad hanc versionem esse exigendos; quod tamen vix admitti possit, cum textus Græcus in illis etiam locis, in quibus a versione Hieronymi discrepat, nihilo secius cum antiquissimorum Patrum lectione conveniat; respondet, Hieronymum non in omnibus, sed quibusdam saltem locis, versionem Latinam ad textum Græci veritatem emendasse; præterea fieri potuisse, ut ipsa versio Hieronymi in quibusdam sive per scribarum negligentiam atque incuriam, sive per alias versiones cum Hieronymiana conjunctas, sive denique per intempestivam criticorum industriam, immutaretur, Indeque adeo concludit, si vel maxime textus Græcus modernus a versione Hieronymi differat, ne utiquam statim ex eo inferendum, eundem quoque diversum esse a textu Græco, quem secutus est Hieronymus. Ad Bedam itaque provocat, ejusque exemplum laudat, quod

differentiam quandam inter textum Græcum atque versionem Latinam deprehendens, hanc potius minus accuratam, quam illum corruptum aut depravatum dicere maluerit. Ceterum ad varietatem lectionum, quæ in textu Græco deprehenduntur, dum revertitur, eas præcipue editiones, in quibus textus Græcus cum lectionibus variantibus editus fuit, recenset. Tum porro de codicibus manuscriptis, textum Græcum exhibentibus, differit, & tres præcipue ceu antiquissimos celeberrimosque commemorat, Vaticanum scilicet, S. Theclæ, qui Londini asservetur, & Cantabrigiensem. De ultimo cum primis sollicitus est, docetque, quatuor Evangelistas & Acta Apostolorum hujus codicis a Theodoro Beza Lugduni in monasterio S. Irenæi inventa esse: eundem tamen, opera fratrum Puteanorum, natum esse codicem manuscriptum, in quo epistolæ Pauli eadem ratione descriptæ fuerint, quem adeo pro parte prioris codicis habuerit. Mortuo Beza priorem partem, Evangelistas & Acta Apostolorum continentem, bibliothecæ Academiæ Cantabrigiensis, posteriorem Regis Galliæ insertum fuisse. Accurate hunc codicem describit, & in eo criticos convenire asserit, codicem istum ante mille circiter annos scriptum esse. Versionem quoque Latinam, sed a vulgata diversam, eadem manu scriptam ei additam docet, quæ accurate cum textu illo Græco, a reliquis codicibus Græcis multum diverso, & additionibus quoque variis locupletato, conveniat. Multum de hoc codice disputatum fuit inter viros criticæ artis peritos, sententiamque Beza, Morini, Richardi Simonis, & Arnaldi refert Noster: ipse vero in eam tandem ingreditur sententiam, codicem hunc a privatæ fortis homine esse scriptum, & ad versionem quandam Latinam, eo tempore receptam, emendatum, vel corruptum potius. Unde sequi docet, discrepantes codicis hujus lectiones non magni esse momenti. De corruptis hinc depravatisque tum textus Græci, tum versionis vulgatæ locis, pluribus differit, & occasiones fontesque corruptionum indicat, quas cum nemo temere ignorare queat, repetere ea, quæ Auctor dicit, nolumus. Subjungit etiam quædam de lingua Hellenistica, quorum summa huc redit: Hellenistas dictos fuisse olim Judæos, qui lingua Græca utebantur, quorum nonnulli quidem, Ebrææ quippe ac Syriacæ linguæ ignari, pure atque emendate locuti sint scripserintve, alii autem Scripturæ S. lectioni assueti, Ebrææ linguæ idiotismos Græcæ admiscuerint,

rint. Id quod qui ab ineunte ætate lingua Ebræa aut Syriaca usi fuerant, adhuc eo minus evitare potuerint. Præsertim autem eos, qui libros Biblicos explicaverint, aut in linguam Græcam transfulerint, loquendi formulas Ebræis usitatas cum lingua Græca conjunxisse, unde lingua ista Hellenistica, hoc est, Græca idiotismis Ebraicis referita, tandem enata fuerit.

De versionibus Novi Testamenti paucis verbis differit. Nos Cap. IV.
 illud solum observamus, quod Syriacam versionem inter Orientales antiquissimam quidem esse fateatur, ast errare tamen eos, qui ante quintum aut sextum seculum illam confectam fuisse autument. Editiones autem hujus versionis recensens, Ægidium Gutbierium, qui A. 1663 Hamburgi Novum Testamentum Syriacum edidit, per errorem Cap. V.
Gutbinum vocat. Subjungit tum quædam de Novi Testamenti Cap. VI.
 titulos & capita distinctione, & ad Apocryphorum Novi Testamenti recensionem se confert. Disputat hinc de Litteris Christi ad Edessenorum Regem Agbarum, & hujus ad Christum: de Epistolis Mariæ Virginis: de Evangelio secundum Ebræos & Ægyptios, itemque de Protevangelio Jacobi & Evangelio Nicodemi, quæ omnia ab hæreticis quidem profecta negat, canonicam tamen abjudicat iis auctoritatem: tum porro de iis, qui hæreticos agnoscant auctores, & aliis ejusdem commatis scriptis, quæ omnia supposititia esse evincit. Idem etiam pronunciat de Symbolo Apostolico, illud scilicet neutiquam ab Apostolis esse confectum. Idque probat primo, quia neque Lucas in Actis Apostolorum, nec alius quispiam scriptor ecclesiasticus ante seculum quintum hujus rei, Apostolos scilicet symbolum aliquod confecisse, injiciat mentionem. Deinde quod Patres trium priorum seculorum, contra hæreticos disputantes probare multis rationibus annitantur, doctrinam in symbolo illo comprehensam, esse doctrinam ipsorum Apostolorum: quod sane, inquit, supervacaneum fuisset, si ipsum symbolum ab Apostolis fuisset profectum. Præterea ita quoque rationes subducit: si Apostoli symbolum aliquod confecissent, sine dubio ab omnibus Ecclesiis fuisset illud receptum. Jam vero constare, non omnes Christianos unum habuisse symbolum. Imo plurima veterum extare symbola, quæ licet in doctrinæ summa convenient, verbis tamen loquendique formulis multum a se invicem discrepent. Ad testimonia etiam Irenæi, Tertulliani aliorumque Patrum, quæ dis-
 sen-

sentientes opponunt, prolixè respondet. Finit tandem hoc caput de canonibus & constitutionibus Apostolorum, aliisque spurii antiquitatis monumentis quædam observando. Premit autem in his omnibus doctissimorum criticorum, hæc scripta ceu parum genuina rejicientium, vestigia.

Cap. VII.

In ultimo operis hujus capite agit de profanorum scriptorum monumentis quibusdam, quæ pro religione Christiana produci atque laudari solent. Primo ergo loco hic comparent Sibyllæ cum suis oraculis. Et quoad ista quidem oracula, quæ hodiernum octo libris comprehensa extant, ea supposititia esse atque spuria, neminem amplius dubitare asserit. Et sane ex tempore, quo hoc opus conscriptum sit, & stylo etiam, & rebus ipsis, quæ in eo proferuntur, hoc quam luculentissime demonstrari posse. Nec aliter pronunciat de iis oraculis, quæ laudantur ab ipsis Patribus: imo ea non fuisse diversa ab illis, quæ hodie habemus, contendit. Namque ea Sibyllarum oracula, quæ a Romanis tanto studio asservata sunt, a Patribus non fuisse introspecta vel exinde patere ait, quod nemini ad libros Sibyllinos inspiciendos, nisi publica auctoritate, aditus olim concessus sit. Ast ea oracula, ad quæ Patres provocent, in omnium fuisse manibus. Accedere ait, quod Sibyllini isti libri Romæ olim asservati res profanas & ad superstitionem gentilium spectantes complexi videantur, quod subjectis exemplis docet: cum contra oracula a Patribus laudata gravissima doctrinæ Christianæ capita nos edoceant. Plures alias ejusdem generis rationes addit, asseritque, secundo seculo post Christum natum libros hæc Sibyllinos esse confictos. Quo anno autem lucem primum aspexerint, quisque illorum verus auctor sit, id definiri non posse: interrim Auctori valde sit verisimile, sub finem imperii Antonini Pii hunc foetum in lucem editum esse. Quæ objici huic sententiæ solent, diligenter diluit, & tandem contra Vossium disputat, contendentem, a Judæis hæc oracula subministrata fuisse illis, qui a Romanis in Orientem ad conquirenda Sibyllarum oracula, cum Capitolium unaque libri Sibyllini incendio perissent, missi erant. Namque tum alias, tum hanc præcipue rationem huic sententiæ obstare putat, quod oracula Sibyllina multo clarius de Christo loquantur, quam ullus Prophetarum locutus sit: ut adeo hæc testimonia a Judæis neutiquam proficisci poterint. Hæc de Sibyllis. Quæ de libris Mercurii Trismegisti,

sti, epistolis Lentuli atque Pilati, in quibus Christi Servatoris mentio injiciatur, de Senecæ quoque atque Pauli epistolis, porro differit, silentio prætermittimus, cum nemini dubium esse possit, quin hæc omnia ceu spuria rejiciat. De testimoniis Josephi, in quibus Christi Servatoris, Johannis Baptistæ, atque Jacobi Apostoli mentio injicitur, ita disceptat, ut nihil definire audeat, magis tamen in illorum propendat sententiam, qui hæc quoque, præsertim primum illud & maxime illustre de Christo testimonium, a manu Christiani cujusdam historię Josephi insertum statuunt. Tandem & de Phikone, Josepho Justo, Aristea, Aristobulo, Josepho Gorionide, Beroso, Pseudo-Dorotheo atque Zoroastro quædam subnectit, & ita operi universo colophonem imponit.

INSTITUTIONES PLENISSIMÆ, QUIBUS LINGUÆ LATINE & præcepta vernacula solide traduntur, & causæ notis additis accurate eruuntur, vel examinantur, confecta opera GEORGII HENRICI URSINI, Gymnasii Ratisponensis Rectoris & Professoris publici.

Ratisponæ, typis Jo. Ge. Hofmanni, 1700. in 8.
Alph. 5. plag. 13.

Qui A. 1691 Grammaticam Græcam, a nobis mense ejusdem anni Junio p. 265 seqq. recensitam, nec sine applausu ab aliis quoque exceptam, edidit Vir Clarissimus, nunc Latinam etiam, omnium votis dudum expetitam, publicæ luci exposuit. *Plenissimam* eam jure meritoque ab Auctore ipso nuncupatam, nemo ibit inficias, cum hætenus luculentæ æquæ ac numeris tantum non omnibus absolutæ linguæ Latinæ institutiones nondum prodierint. Quam vero in iis concinnandis rationem modumque Vir diligentissimus tenuerit, nostrum est paucis exponere. Et primum quidem monendum, ipsa Grammaticæ præcepta Germanico sermone, uberiorem vero eorum discussionem Latino ab Auctore proponi, idque prudentissime. Cum enim Germanis inprimis, Latinæ linguæ addiscendæ cupidus, consultum iret, elementa non alio quam vernaculo iis idiomate exhibenda censuit; repudiata inepta illa, sed passim per Germaniam hætenus recepta consuetudine, qua pueris Latinæ linguæ notitia primum im-

C

buen-

buendis, ejusque adeo plane ignaris, præcepta Latino sermone, eaque terminis insuper Metaphysicis, quos miseri non capiunt, mire obscurata obruduntur. Vicissim ut laboris a se exantlati fructus ad exteros etiam & Germanicæ linguæ ignaros redundaret, commentarios regulis subjunctos Latine exhibuit; quod fraudi esse Germanis non potest, cum ad illos legendos non admittantur, nisi qui utcunque jam Latinam linguam callent. In hos vero summo studio congeffit, quæcunque de Latinæ linguæ indole non veteres tantum tradiderunt, sed nostri quoque ævi Grammaticorum principes, Jùlius Cæsar Scaliger in libris de causis Latinæ linguæ, Emanuel Alvarus in libris de Institutione Grammatica, Franciscus Sanctius in Minerva, Gaspar Scioppius in Grammatica Philosophica, Gerhardus Joannes Vossius in Aristarcho, Bangius in Observationibus Philologicis, Monachi Portus Regalis in Nova Methodo Latinam linguam facile addiscendi Gallico sermone conscripta (*Nouvelle Methode de Messieurs de Port Royal pour apprendre facilement la Langue Latine*) & jam octavum A. 1696 recusa, Jacobus Perizonius in Animadversionibus ad Sanctii Minervam, alii que disceptarunt: sed ita congeffit, ut digna ingenuo Viro libertate usus, & nunc huic, nunc alii ad stipulatus, suum passim interposuerit judicium. Sic enim, ut loco speciminis pauca adducamus, contra Sanctium, & qui hunc ubique fere sequitur, Scioppium, pronomem revera partem esse orationis a nomine distinctam negantes, communem sententiam tuetur. Adversus Scaligerum, Sanctium, Scioppium, & qui ab his non multum dissentit, Vossium, verbum neutrum magno conatu eliminantes, veterum communemque doctrinam cum Monachis Portus Regalis in Nova Methodo, & Perizonio mascule asserit. Daumium, qui in libro de causis amissarum quarundam radicum linguæ Latinæ, verba nominum quorumvis radices esse contenderat, refutat, mavultque, nisi manifesta ratio contrarium extorqueat, derivare verba a nominibus, quam a verbis nomina. Ex modorum verbi numero infinitivum excluserat Scaliger eo, quod nullam animi inclinationem ostendat; Vossius ex eo, quod numeris destituatur ac personis: ab utroque dissentit Noster, persuasus ad constituendum modum diversam significationem diversamque inflectendi rationem sufficere; etsi Bangio, infinitivum modum non æque perfectum esse, ac sunt reliqui, statuenti non refragetur. Participium distinctam vo-

cum

p. I.

p. 362.

p. 416.

p. 484.

p. 543.

p. 845.

cum classem constituere, nec idem quod nomen adjectivum, contra Sanctium, Scioppium & Perizonium, cum Scaligero, Vossio & plerisque veterum ac recentium contendit, eo quod nomina sine tempore, participia cum tempore, ipso fatente Perizonio, significant. Interjectionem non partem tantum orationis esse, contra D. Augustinum & Sanctium, sed & diversam ab adverbio, contra Perizonium comprobatur. In phrasibus hisce, *mea interest, tua nihil refert*, similibusque, *mea, tua*, non ablativos singulares foemininos esse, ut Prisciano, Vossio, Bangio, Monachis Portus Regalis in Nova Methodo, aliisque visum fuit, sed accusativos plurales neutrius generis, cum Donato, Scaligero, Sanctio, Scioppio, & imprimis Perizonio statuit. Vicissim supinis adjunctos accusativos, e. g. *eo spectatum ludos*, ab ipsis supinis regi, non a praepositione, quae Graeco *κατα* respondeat, cum omnibus aliis contra Perizonium sentit. Sed haec successerint, pro instituti nostri modo.

P. 1102.

P. II.

P. 194.

P. 408.

Unum monendum superest, quod Institutionibus hisce Grammaticis utilissimae subijciantur Appendices. I. Indiculus Siglarum seu Notarum, ex libello Valerii Probi & Jani Gruteri Inscriptionum opere confectus. II. Indiculus vocum Latinarum variae vel dubiae scriptiois. III. Perperam scripta indicans atque emendans. IV. De cognatione ac permutatione literarum inter se. V. De dignoscenda syllabarum quantitate. VI. De mutatione vel alia passione literarum in derivatis & compositis.

*DISQUISITIO CATOPTRICO-DIOPTRICA EXHIBENS RE;
flexionis & Retractionis naturam, nova & genuina ratione ex aqua
librii fundamento deductam & stabilitam, auctore
JO. BERNOULLI.*

Postquam experientia haud dubie initio sola docuisset mirabiles illas radiorum opticorum affectiones, quibus contingit, ut incidentes in superficiem politam corporis opaci resiliant in plano ad eam recto sub angulis *reflexionis* aequalibus angulis *incidentiae*: item ut penetrantes oblique ex medio uno in aliud diversae consistentiae refringantur in plano ad superficiem ambo media dirimentem itidem recto sub angulis *refractionis* a linea perpendiculari & radio refracto factis, quorum

rum sinus ad sinus suorum respective angulorum *incidentia* constantem servantrationem; illa quidem Catoptrica proprietate jam veteribus, hac vero Dioptrica non nisi recentioribus demum innotescente. Varii exinde Philosophi & Mathematici extiterunt, qui varias excogitarunt rationes, quibus hos Naturæ effectus explicarent & demonstrarent, sed nullus fuit, qui universalem applausum obtinuerit.

Duos demonstrandi modos præ cæteris plausibiles vulgo circumferunt, Cartesii unum mere mechanicum, qui compositione motuum nititur; alterum Fermatii, qui metaphysicus est, desumptus a Naturæ per brevissimas vias operandi consuetudine: nactus tamen est uterque suos adversarios. Ut enim objectiones omnes taceam, quibus explicatio Cartesiana impugnari solet, id unicum multis valde durum videtur, quod per eam supponendum sit, per diaphana alioquin densioris consistentiæ, qualia sunt vitrum & aqua, radium opticum facilius & promptius eniti posse quam per aërem. Nec est, quod Cartesius dicat, aërem esse magis villosum, ideoque etiam magis morari radios quam faciant solidiora; quo enim colore asseverabit, purum ætherem villosiorem esse aëre crasso, cum idem accidat radiis ex æthere in aërem, quod ex aëre in vitrum vel aquam transeuntibus, utrovisque quippe modo ad perpendicularem refringuntur. Fermatii vero hypothesis suis quoque premitur difficultatibus, multisque displicet, illis præsertim, qui causas finales ex physica proscriptas volunt; quamvis alias nova non sit, quantum enim ad demonstrationem æqualitatis angulorum incidentiæ & reflexionis, ea jam usi sunt veteres, nimirum Ptolemæus lib. I. *de Speculâ*, item Hero Mechanicus in *Catoptrica* teste Heliodoro Larissæo, qui ejus mentionem facit cap. 13. *de Opticâ*, qui autem Heronis tractatus temporis injuria interiit. Unde non immerito summus noster Leibnitiuss (vid. Act. Erud. 1682. p. 187.) suspicatur, recentiores Fermatium & Willebrordum Snellium in veterum Geometria versatissimos eorum principium ex Catoptrica in Dioptricam tantum traduxisse: Snellii enim Theorema, cujus meminit Isaacus Vossius in sua dissertatione *de Lucis natura & proprietate* p. 37, quod scilicet secantes complementorum angulorum incidentiæ & retractionis constantem servant rationem, in idem plane recidit cum ipsorum angulorum sinibus reciproce sumtis, demonstrante id accuratissimo.

tissimo Leibnitio eodem loco ex Actis citato; quia & in universum verum esse, facillime demonstrari potest, quod quorumvis angulorum sinus, sint complementorum suorum secantibus reciproce proportionales.

Sagacissimus Hugenius; haud multis abhinc annis, peculiarem suam Catoptrici Dioptrique hujus phaenomeni dedit explicationem in suo limatissimo tractatu *de Lumine*, ex natura *undulationis* petitam, qua vix quicquam curiosius acutiussve excogitari potuisset, nec tamen & hæc ad palatum est eorum, qui lumen in instanti propagari contendunt. Aliarum quarundam probationum tentamina præter jam allata vide in *De Chales Mundo Mathematico* Tom. 2. pag. 536 seqq. & pag. 617, at valde coacta sunt, videntur enim unice experientia accommodata esse, ita ut si de ea nondum constaret, pariter nihil certi ex illis a priori concludere liceret. Quantum ad Robervalii modum refractionem explicandi, qui habetur in *Operibus mathematicis & physicis Acad. Regia scientiarum* pag. 74, rejiciendus est omnino, utpote in ipsum Dioptrices principium peccans, ex eo enim sequeretur, non sinus angulorum incidentia & refractionis, eorumve complementorum secantes, sed horum tangentes esse in constante ratione, contra experientiam; unde simul patet, quam infeliciter admodum hac in parte Cartesium ibidem suæ censuræ subjecerit

Nullus itaque extitit, quantum scio, qui puram dederit demonstrationem, id est talem, quæ mere apodictica sit, nullique certæ hypothese, quæ causam quandam finalem, vel radiorum motum sive instantaneum sive successivum præsupponat, alligata; adeoque quæ nulli ex recensitis objectionibus aliisque contra hanc illamve hucusque motis sit obnoxia: sed potius quæ in abstracto proposita semper valeat, quæcunque demum hypothesis vera vel deprehendatur vel statuatur.

Hujusmodi quidem pro refractione dare conatus est Herigonius in suo *Cursu Mathematico* Tom. 5. pag. 132. edit. Paris. usus principio planorum inclinatorum, quibus comparavit radios oblique incidentes, at vero excidit ausis: præterquam enim quod ex sua demonstratione æque ac ex Cartesiana (quanquam ipse contrarium dicat) aperte sequeretur, radios ex medio rariori in densius ingredientibus refringi debere a perpendiculari, & contra ad perpendicularem si

ex densiori in rarius; etiam postulatum aliquod assumit, quod manifeste ipsum est το κενώμενον, aut saltem haud multo evidentius: tandem quoque ex ea sequeretur, radios quamdiu in eodem adhuc medio homogeneo versantur, non æquali facilitate procedere, sed perpendiculariores facilius, ægrius vero obliquiores a puncto radiante emanare, quod valde absolum est; nulla enim in radiis, consideratur perpendicularitas, nulla obliquitas, nisi respectu ad medium aliud diversæ a priori consistentiæ, a quo autem radii ante appulsum nihil utique mutationis patiuntur, quia radii in omnes partes pari facilitate sparguntur: nisi quis forte cum acutissimo Nevvtono velit aliquam vim attractivam statuere in altero medio, per quam radii ante allapsum, jam alliciantur uni fortius quam alii. Vid. Princip. Mathem. Phil. Nat. p. 231. unde etiam Nevvtonus naturam reflexionis & refractionis explicat, sed ingeniose magis quam vere: quid enim & unde illa vis attractiva ab illo non exponitur sed supponitur, qua concessa fateor per elegantem esse Nevvtonianam explicationem, quæ mathematico plene satisfaciat.

Verum jam nostram dabimus, qua rigido Physico non minus quam accurato Mathematico satisfactum iri speramus, assumentes ex physica aliud nihil, quam quod ab omnibus Opticis, cujuscunque opinionis fuerint alias, facile concedi queat, ex mathesi vero quod jam alibi demonstratum est. Incipiemus autem a refractione, ea enim explicata, reflexionis natura sponte fere fluet, & sic tanto facilius intelligetur, Constat utiq; 1. reactionem, quæ oritur ex actione aliqua, huic semper esse contrariam & æqualem, hoc est, eandem vim in agens redundare in partes oppositas, quam transfert in patiens: communis enim actio sive illa consistat in ictu, sive impressione, sive in tensione &c. in utrumq; æqualiter exeritur: sic quanta vi malleus clayum percutit, tanta quoq; a clavo percutitur; quanta item pondus premit subjectam basin, tanta ab ea premitur; sic quoq; chorda extenditur & extensioni resistit viribus paribus &c. Constat etiam 2. duas vires æquales sive inæquales in se mutuo libere agentes ad eum statum vel situm se componere, in quo earum momenta fiant æqualia, ut hoc modo procuretur

TAB. II. æquilibrium. Ex hisce duabus naturæ legibus, nulla prorsus demonstratione indigentibus, sic porro argumentor: Sint duo media diversæ consistentiæ ACD & BCD (vid. Fig. I.) distincta per planum CD:

TAB. II.
M. Jan.

NUM. ANGUST. P. 20. REC. CIV. 1715. ANGUST. REC. CIV. 1715. REC. CIV. 1715.

CD:

CD; punctum radians A, punctum illustrandum B ad quod scilicet radius AE pervenire debet per refractum EB: Quandoquidem igitur per legem 1. radius EB tanta vi a resistentia medii BCD repellitur a B versus E, quanta radius resistentiam eandem superare conatur; Similiter radius AE pari vi a resistentia medii ACD retunditur ab E versus A, qua ipsi opus est ad eandem resistentiam superandam, scilicet ab A versus E. Hinc in puncto E fit conflictus secundum directiones BE & AE, duarum virium inæqualium & mediorem resistentiis proportionalium. Hoc autem punctum E per legem 2. ita situm esse debet, ut vires illæ inæquales ad æqualitatem momentorum, nempe ad æquilibrium reducantur. Res itaque huc redit, ut in CD determinetur punctum E, in quo potentia data sibi mutuo obviantes secundum directiones AE & BE, inter se servent æquilibrium. Quod ut inveniam, lubet tantisper proprietatem centri gravitatis considerare, ut pateat, quam pulchre & utiliter ad nostrum negotium applicari possit: videtur enim natura (si quis instinctus ei attribuendus) hoc ipso statico principio delectari atque hanc viam ex mechanicis mutuari voluisse, ut per eam tanquam per facillimam ad scopum suum perveniret.

TAB. II.
Fig. 2.

Concipiamus ergo CD ut virgam rigidam (vid. Fig. II) quæ instar axis admittat anulum vel verticillum E, sed ita ut lubricissime fluat, id est sine ulla frictione a vi minima secundum rectam CD ultro citroque moveri possit. Potro huic verticillo duos fingamus funiculos alligatos EAM & EBN, trochleas A & B superambientes, inque suis extremitatibus suspensa sustinentes duo data pondera inæqualia, ut ita verticillus E simul sollicitetur a duabus potentiis secundum directiones EA & EB, eodem plane modo, quo radios opticos punctum incidentiæ E, viribus datis inæqualibus urgere diximus, hoc tantum discrimine, quod ibi potentia agant secundum directiones AE & BE premendo, heic vero secundum contrarias EA & EB trahendo: patet autem perinde esse, sive prematur sive trahatur, nam semper verum esse constat, si duæ pluresve potentia æquilibrium inter se constituentes, singulæ prioribus suis directionibus in contrarias partes dirigantur, eas etiam postea æquilibrium servare. Dico itaque verticillum E, ad eum locum pertractum iri in virga CD, in quo ducta normali RS, sinus anguli AER representantis angulum incidentiæ sit ad sinus anguli BES referentis angulum refractionis in reciproca ratio-

ne potentiarum trahentium, quæ diaphanorum resistentias vel densitates expriment, hoc est ut pondus N ad pondus M ; id quod variis modis brevissime tamen & elegantissime ex communis centri gravitatis maximo descensu sic demonstro.

Promoveri fingatur verticillus E in e per lineolam indefinite parvam Ee , ut funiculi cum ponderibus capiant situm in A & n Be ; centrâ A & B radiis AE & Be descripti intelligantur arculi Eq & ep , qui pro rectis lineolis habentur. Quoniam igitur commune centrum gravitatis ponderum M & N ad infimum possibilem locum descendit, erit, quemadmodum ex staticis patet, ascensus Mm unius ad descensum Nn alterius, ut hoc pondus N ad illud pondus M ; est autem ascensus Mm æqualis eq , & descensus Nn æqualis Ep ; ipsæ vero eq & Ep (sumta Ee pro radio seu sinu toto) sunt sinus angulorum qEe & pEe , quorum ille qEe angulo AER , hic vero pEe angulo SEB semper æquantur: Ergo etiam sinus anguli AER erit ad sinum anguli BES in ratione ponderum N ad M , unde patet, angulos incidentiæ & refractionis esse in data ratione, scilicet reciproca mediourum densitatum. $Q. E. D.$

Atque sic stabilita Dioptrica radiorum proprietate per nostram demonstrandi methodum, facile & eadem ad Catoptricam porrigitur. Cum enim radius reflexus cum incidente in eodem maneat medio, loco ponderum inæqualium representantium ibi mediourum resistentiam seu densitatem, heic pondera supponenda sunt æqualia ob eandem medii post reflexionem resistentiam, quæ ambo jam supra, virgam CD (vid. Fig. III.) constituta trahere intelligantur verticillum E . Cæteris positâ quæ prius, erunt ascensus Mm & descensus Nn inter se æquales, quia ipsa pondera N & M sunt æqualia; adeoque etiam eq æqualis est Ep : at quoniam triangula Eqe & EpE sunt reſtanguſa, erit angulus pEe æqualis angulo qEe ; ille vero pEe angulo REB , hic vero qEe angulo AER semper sunt æquales; ergo etiam angulus REB (reflexionis) æquatur angulo AER (incidentiæ.) $Q. E. D.$

Assumû quidem hæstenus refractionem & reflexionem fieri in planis ad plana refringentia & reflectentia rectis, quod etiam ab Euclide, Alhazeno nonnullisque veteribus aliis sine demonstratione assumptum est: Vitellio vero & inter recentiores Keplerus dum id pro-

TAB. II.
Fig. 3.

probare volunt, nihil probant. At vero statim innuerè potuiffem, id ex meo principio ultro fequi; nam fi E non tantum in recta CD, fed in integra quadam fuperficie liberrime in omnes partes fluere poffe concipiatur, idque pofttea a duabus potentiis M & N trahi: quis eft, qui non illico videat, punctum illud non ante quieturum, quam pervenerit ad eum locum, in quo cum punctis A & B fit in plano ad fuperficiem refringentem vel reflectentem recto; fecus enim fi accideret, in quovis alio plano centrum gravitatis ponderum M & N non infimum poffibilem defcenfum obtineret.

Caterum non inutile erit, fi jam oftendero, & ipfam illam metaphyficam hypothefin de compendiofiffima naturæ via, ex meo æquilibrium principio commodiffime & fine longa demonstratione deduci poffe, imo fponte exinde fluere, ut ne opus quidem habeam confideratione angulorum incidentiæ & reflexionis vel refractionis, id quod a nemine hætenus præftitum fcio: nam & ipfe Hugenius eam ex undarum fuarum natura immediate demonftrare non potuit, fed cogebatur ex iis prius probare constantem effe rationem inter finus angulorum incidentiæ & refractionis. Vid. Tractat. de Lumine pag. 40. Fermatius & Leibnitius inverfo ordine hoc ex illo probarunt, quod eodem recidit (vid. opera mathem. Fermat. p. 158, & Act. Erud. an. 1682. p. 185.) alterum enim per alterum ftabilitur. At vero nobis utrumque fine fuppofitione alterius demonftratur, & quidem de priori, fcilicet de angulorum iftorum proprietatibus id jam liquet; nunc de altero, nempe de facillima radiorum via porro liquebit.

Ex Staticis patet, centrum commune gravitatis ponderum duorum pluriumve, tunc infimum effe, quando fuma rectangulorum fub ponderibus & fuis refpective diftantiis a fufpenfionum punctis omnium eft maxima. Erit itaq; $\overline{M \text{ in } AM} + \overline{N \text{ in } BN}$ omnium maximum; hinc fi a constanti $\overline{M \text{ in } MAE} + \overline{N \text{ in } NBE}$ auferatur maximum $\overline{M \text{ in } AM} + \overline{N \text{ in } BN}$, remanebit $\overline{M \text{ in } AE} + \overline{N \text{ in } BE}$ omnium minimum: adeoque in Catoptrica, ubi pondera M & N (vid. Fig. III.) ponenda funt æqualia, erit dividendo per M, $\overline{AE} + \overline{BE}$ id eft fuma radiorum incidentis & reflexi omnium minima. In Dioptrica vero, ubi M & N (vid. Fig. II.) mediorum refiftentias, adeoque $\overline{M \text{ in } AE} + \overline{N \text{ in } BE}$ radiorum AE & EB penetrandi difficultates

tates (nam difficultas radii componitur ex medii resistantia & viæ longitudine) denotant; erit difficultas per AE & EB omnium minima, id est radius ab A ad B per eam viam venit facillime. Q. E. D.

Et hæc ipsa est propositio, quam Hugenius operose, sed operosius multo Fermatius, nos vero tribus quasi verbis demonstravimus. Illi usi sunt vocabulo *temporis*, quod radius impendit ab A ad B; cuius loco nos *difficultatis* vocem adhibuimus, quod studio factum, ut utrovis modo demonstratio procederet, sive in instanti, sive successive lumen propagari statueretur. Unde nostro fundamento tanto majorem firmitatem conciliari arbitramur, quod ei statim superstruatur, nulla peregrina hypothese in auxilium vocata, id ipsum, quod alii non tam ex ipsis fundamentis suis, quam per eorum sequelas alienas & remotas eruerunt, assumentes interim ex physica hoc vel illud, de quo ab aliis semper dubitabitur.

GEOMETRICA DEMONSTRATIO VIVIANEORUM PROBLEMATUM &c. cum addita appendice de Geometrica Quadratura infinitarum partium curvæ superficiei conicæ &c. Auctore

D. GUIDONE GRANDO Cremonensi, Ord.

S. Ben. Congr. Camaldul. &c.

Florentiæ ex typographia Jacobi de Guiduccis, 1699, in 4.

Alph. i. plag. 7.

CLarissimus Grandus, Celeberrimi V. Viviani *Curiosam Exercitationem Mathematicam*, Etrusco idiomate ante hoc octennium editam non solum Latinitate donare, sed & justo commentario exornare, & singula, quæ Dn. Vivianus, jam ante semisæculum secum speculatus fuerat atque invenerat, quæque in Exercitatione sua simpliciter absque demonstratione determinaverat, demonstrare dignatus est, subtiliss. B. Cavallerii methodo indivisibilem ad id usus. Cum vero Vivianei libri in Actis nostris mens. Maj. 1694 jam facta recensio extet, ea tantum hic memoranda restant, quæ in Commentario, qui non ita pridem ad nos Illustris *Magliabechii* beneficio pervenit, protulit Cl. Grandus. In Propositione VIII Commentarii, Vivianæum Theorema, quod nempe *Superficies Veli Florentini primarii quadrato radii æqualis sit*, demonstrat, variis eum in finem adhibitis & præmissis propositionibus

bus: hinc in Proposit. sequente solutionem deducit, quam Jac. Bernoulli antehac in Actis mens. Aug. 1692 pro primario (ut Vivianus & Grandus loquuntur) velo exhibuit. Reliquas vero Bernoullianas constructiones ibidem extantes coincidere dicit Noster cum determinationibus velorum secundariorum, quæ perforatione sphaeræ ope cylindri recti, basin habentis curvilineam, obtineri monet, pag. 64 & 65 comment. ad notam nonam, demonstrationibus tamen in Tractatum suum de Sectionibus Sphaero-Cylindricis brevi edendum reservatis. Pag. porro 167 fontem indicat solutionum Florentini ænigmati, quas in Actis nostris 1692, p. 274 sqq. exhibuit summus Leibnitius, ejus etiam Quadraturam Circuli numericam per infinitam fractionum seriem ex Actis 1682, p. 44 &c. commemorat Noster p. 148, Comment. Wallisiani insimul, Brounckeriani & Mengoliani Tetragonismi eruditionis ceu inquit gratia, ut humani ingenii conatus & vim admireris in ardui hujus Problematis inquisitione, occasione Leibnitianæ a Cel. Viviano opere comendatæ Quadraturæ mentionem injiciens, Lectoremque, qui hanc sibi demonstratam cupiat, ad Ozanami Geometriam Pract. remittens, cui addere quoque potuisset Dissertationem Bernoullianam de Seriebus Infinitis Prop. 45, ubi eadem ipse Leibnitiano calculo demonstrata habetur.

In Appendice tandem, ob materiæ affinitatem Commentario Vivianeorum Problematum annexa, de Fornicibus agens Conicis Doct. Auctor in Prop. II. demonstrat, *Quamvis portionem superficiei Conica Recta esse ad portionem basis, per cadentes a singulis punctis sectionis in subiectum planum perpendiculares, Ichnographice determinatam, ut latus Coni ad radium Basis;* (quod est ipsissimum Theorema D. Joh. Bernoulli, cujus in Actis nostris 1696, p. 269 mentio extat) hocque innixus Theoremate, quo pacto Fornix Conicus erectus cum Parabolicis, tum Hyperbolicis aperiendus sit fenestris, ita ut residuum sit quadrabile, Prop. VI & VII docet; atque tales Testudines, Viviani exemplum secutus (qui novum suum Velum, *Velum Florentinum quadrabile* nuncupavit) *Tentoria seu Tabernacula Camaldulensia* vocat *quadrabilia*, quorum, ob nondum perlecta Acta 1696 mens. Jun. & Oct. exactam dimensionem se primum insinuasse arbitratur. Cæterum vix dubitare licet, quin Eruditis rem pergratam sit facturus Insignissimus Grandus, si reliquas cum Mathematico-physicas tum pure

Geometricas speculationes, quarum se compotem innuit in præf. Comment, pag. 6, cum publico etiam communicet,

*JACOBI HERMANNI BASIL. RESPONSIO AD CL. VIRI
Bernhardi Nieuventiit Considerationes Secundas cir-
ca Calculi Differentialis principia
editas.*

Basileæ, literis Joh. Conradi a Mechel, 1700, in 8. plag. 4.

NE de differentialium subtilissima methodo quisquam eam foveat opinionem, ac si a difficultatum vepribus parum tutam nobis relinqueret semitam, vel solidis demonstrationibus minime suffulta esset, Auctor edito hoc adversus Cl. Dni Nieuventiit Secundas Considerationes libello cavere voluit, quo Ampl. Dni Leibnitii causam sustinens singulas Adversarii ipsius difficultates diluere studiose conatur: quod eo minus sibi vitio versum iri sperat, quod nullus sit, præfatum Cel. D. Leibnitium, tot summi momenti distractum occupationibus aliis, ad has tricas unquam animum applicaturum. Responsionis autem suæ in sex divisæ capita quinque priora, sectionibus illis quinque, in quas Secundas suas Considerationes dispescuerat D. Nieuventiit, opposuit Doct. D. Hermannus, in ultimo capite palmarias differentialis calculi propositiones demonstrans. In primo igitur capite disquiritur, utrum *quantitates infinite parva, si cum finitis conjuncta reperiantur, ceu nihil legitime abjiciantur?* quod equidem cum Ilustri D. Leibnitio statuitur, & Nieuventiitiani in contrarium allatis objectionibus respondetur. In secundo Leibnitianorum pro secundis vel differentio differentialibus militantium argumentorum soliditas ostenditur, atque a Nieuventiitiani itidem objectionibus vindicatur. In tertio Ampl. D. Leibnitii solutiones difficultatum in primis antehac Considerationibus motarum, adstruuntur, datarumque in Confid. secundis sectione III responsionum Nieuventiitiana-rum momenta expenduntur. In quarto capite ex ipsis Cl. Nieuventiit principiis, *Infinitem potestatem admittere unumque Infinitum alio majus concipi posse*, demonstratur; & vitium detegitur in Propositionum illarum demonstrationibus, quibus in Sect. IV. Confid. Sec. & *Infinitem potestates impossibiles esse, & Productum Infinitesime quantitatatis*

*tatis in se, vel aliam ducta, nihilo absolute sic dicto aequari, evincere molitus est Dn. Nieuventiit. In quinto Exponentialium methodus à Nieuventiitiani objectionibus liberatur. In ultimi tandem capitulis differentialis Calculi demonstrationibus destinati Propositione prima, *Quantitatem finitam, infinitè parva sibi addita demtate, reapse nec augeri nec minui demonstratur, atque in Scholio subsequente, adducta Jac. Bernoulli super Dethlevi Cluverii Parabolæ Quadratura Epicrifi, ex ejus ad hunc Epistola, Cluveriana methodus quadrandi spatia curvilinea &c. perstringitur. In Proposit. vero IV & ultima secunda differentialia necessario dari evincitur. Cæterum Nieuventiitanam Infinitorum Analyfin à maximis scrupulis haud immunem esse ostensurus Auctor, difficultates sane haud solutu-faciliores, neque minoris momenti eis, quas Dn. Nieuventiit Leibnitianæ methodo objecerat, in capitibus secundo & quarto contra ipsius methodum movet.**

MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI, PROF. MED. ET P. I. Acad. Giesfena Rectoris, Polychrestæ Exotica in curandis affectibus contumacissimis probatissima. Ut & Nova Herniarum Cura. Accedunt seorsim olim editæ, nunc autem conjunctim prodeuntes Dissertationes Epistolica variis argumenti; cum figuris aeneis.

Francofurti ad Moenum, apud Johannem Adamum Jungium, 1701. in 4. Constat alphab. 1. plag. 14.

Licet DEUS T. O. M. sat magnam simplicium telluri nostræ implantaverit copiam; neutiquam tamen, quæ aliis regionibus indulfit Creatoris optimi providentia, insuper habenda sunt, imprimis ob climatis, in quo succrescunt, bonitatem majoribus, quam in quilibet viribus gaudeant: & licet succedanea forte dentur, iisdem, aut majoribus quandoque virtutibus instructa, raro tamen æque tuta, aut omnium palato & naturæ congrua advertuntur. Mercurium juratum vermium hostem esse, quis nescit? ob periculosa tamen, quæ relinquit in pusillis, symptomata vix æque tutus ac Santonici semen est; Absinthiaca aliaque vegetabilis amara stomacho quidem, palato ta-

men non æque accepta sunt, quam Fabæ S. Ignatii; antimonialia vomitum cientes dysenteriam sistunt, non æque tamen tuta observantur, atque radix Ipecacuanha. Plura prostant febrifuga præstantissima, quæ tamen non æque cito febres jugulant ac lapis porcinus, aut cortex Peruvianus. Quæ cum intelligeret Clarissimus Author, cujus Medicinam Nov. antiquam in Actis nostris mense Nov. anno 1698 pag. 520 recensuimus. nova quædam remediorum genera, non ut exotica, sed ut polychresta & probatissima medicamenta nunc commendat, eumque pleraque eorum pro cathedra Academica seorsim hætenus ventilaverit, eadem in præsentem hunc fasciculum colligere constituit.

Scilicet Disputatione I, II, III, & IV agit de Fabis S. Ignatii, (quarum descriptionem, figuras, atque virtutes ex Transactis Anglicanis mense Decembri superioris anni pag. 552 sq. exhibuimus) radice Ipecacuanha, lapide porcino (pedra del porco alias dicto.) & cortice Peruviano, in quibus describendis eam servat methodum Noster, ut historiam eorum naturalem, nomen, substantiam, qualitates, præparata, usum, dosin, atque succedanea evolvat, & quidem Fabis S. Ignatii Centaurium minus, radici Ipecacuanhæ radicem Tormentillæ cum emetico maritatum, lapidi porcino calculos, qui in vesica fellea boum sæpe inveniuntur, cortici Peruviano aliud remedium in solo patrio productum, cujus nomen reticet, commode substitui posse existimat. Subnectitur his methodus Helvetii junioris, qua febres omnis generis per Chinam Chinæ in clysteribus adhibitam felicissime curavit, Latinitate donata. In disputatione V modum usumque clysterum tabacinorum exponit. In Disputatione VI herniarum curam tam cruentam, quam potissimum incruentam, a Priore de Cabrieres primum inventam, ex spiritu salis & vino constantem describit & examinat; cui methodum Gallorum salivatoriam Parisiis in nosocomio invalidorum (aux Invalides) usitatam, & e Gallica in Latinam linguam traductam adjungit.

Dissertationes Epistolice, quæ has excipiunt, decem numerantur; quarum summa capita allegasse sufficiet. Agit scilicet I. de natura & essentia Naturæ. II. de Consuetudine, altera natura, & morbis ex consuetudine redeuntibus. III. de Natura Medica. IV. de Instanti Naturæ. V. de Lusu & Erroribus Naturæ. VI. de Monstrorum

rum

rum Hasfiacorum ortu atque causis. VII. de origine Fontium. VIII. de Moxa atque Podagra. IX. de nova Matricis & Morbonæ muliebris anatome. X. de Selectu principiorum & præcavenda medicinæ ruina. Librum denique quatuor claudunt appendices, quæ D. Rudolphi Jacobi Camerarii de Sexu plantarum, & D. Christiani Maximiliani Speneri de Muribus marinis, foliis Acnellæ &c. Epistolas cum Responforiis Authoris nostri continent.

Quoniam herbæ Acnellæ modo mentionem fecimus, operæ pretium visum fuit, ejus hic apponere figuram, ex Disputatione Johannis Philippi Breynii die 26 Junii superioris anni Lugduni Batavorum sub præsidio D. Frederici Dekkers habita desumptam. Nempe exhibet ea Chrysanthemum bidentem seu Bidens Zeylanicum flore luteo, Lamii folio, Acnella dictum.

TAB. II.
Fig. 4.

- a. flosculum denotat solitarium.
- b. eundem cum annexa squamula.
- c. semina bidentia.

*JOHANNIS CLERICI QUÆSTIONES HIERONYMIANÆ ;
in quibus expenditur Hieronymi nupera editio Parisina, multaque ad Criticam sacram & profanam pertinentia
agitantur.*

Amstelodami apud J. Lud. de Lorme, 1700. 8. Alphab. 1.
plag. 10.

DUO potissimum in hisce Quæstionibus agenda sibi proposuisse videtur Autor celeberrimus, unum quidem ut Clarissimo Martiano, qui in nova editione Hieronymi (de qua consule Acta anni 1695 p. 98. seqq. nec non A. 1699, p. 529 seqq.) nominatim & paulo acrius non uno loco in ipsum invehctus fuerat, responderet, & vicissim quid in ejus opera Hieronymo præstita desiderari possit, libere exponeret alterum, ut doceret, quæ sint Hieronymi ipsius virtutes, quæ vitia & defectus; ut eo rectius de eo ferre judicium ejusque scriptis uti lectores queant.

In prima statim quæstione multus est, ut probet, Martiano, qui laudatissimum morem eruditorum Monachorum Benedictinorum, nulla recentiores contumelia in novis suis Patrum editionibus affi-

afficiendi deseruerit, ab iis, quæ ab editore ac commentatore Hieronymi jure expectes, imparatum ad illam editionem accessisse: Latinæ linguæ non adeo peritum, de innumeris Hieronymi locis, vel emendandis vel interpretandis, idoneum non potuisse ferre judicium: nec Græcæ esse adeo nec Hebraicæ peritum linguæ, ex hallucinationibus illius non paucis, ex ambarum linguarum ignoratione admissis, per integrū librum passim evincere conatur. Nec cum cum Hebraico Scripturæ textu diligenter satis contulisse LXX Interpretes, fragmenta; versionum Aquilæ, Symmachi & Theodotionis; atque inde multos errores admisisse ipsum, alios autem ab Hieronymo ejusque exscriptoribus & editoribus admissos sine censura & emendatione transmississe notat. Negat propter easdem causas, idoneum esse Martianæum ad MStos codices recte tractandos, veramque lectionem divinandam & dijudicandam; & quamvis de fide ejus ambigere nolit, quod non obscure fecit Richardus Simon in Epistolis Criticis Gallice nuper editis, permirum tamen esse notat, subinde ab eo lectiones, imo consensum MStorum jactari, contrarium prorsus MStis codicibus non modo Erasmi, sed etiam Victorii, qui 1500 amplius locis Hieronymum post Erasmi, quem passim petulantissime sugillat, labores, emendasse se profitetur. Vitio etiam Martianæo vertit Clericus vel inprimis, quod Hieronymo ejusque scriptis quibusque nimium tribuat exemplo Erasmi & aliorum fere omnium, qui autores vel edendos vel illustrandos in se susceperunt, quod non mediocri veritatis præjudicio ac detrimento fieri, graviter conqueritur. Quamvis vero hæc aliaque in Martianæum differit, si qua tamen in hujus labore ipsi arrident, ingenue laudat, ut p. 16. 27. seqq. 291. 340. &c. passim professus se debita laude fraudare ipsum nulla ratione velle.

Quæstione secunda Origenem ab Hieronymo toties celebratum Hebraicæ ignarum fuisse, & in Hexaplis conficiendis vertendisque nominibus Hebraicis Judæi opera usum contendit, laudato Illustris Huetii suffragio ex lib. 2. Origenianor. c. 1. §. 2. cui addimus Petavium T. 1. Dogm. Theol. p. 561. edit. Paris. Albertinum de Eucharistia p. 533. Morinum Exercitat. Bibl. p. 322. Tillemontium Memoir. sur l'Hist. de l'Eglise T. 3. p. 754. Boherellum ad p. 27. librorum Origenis contra Celsum &c. Quæstionibus quinque proximis in id elaborat Clarissimus Autor, ut Hieronymum quoque nec Græcæ nec

He-

Hebraicæ linguæ magna cognitione instructum, sed a Judæis non raro fucum sibi fieri passum ostendat, argumentis variis, quæ in ipso libro legi operæ pretium est. Satis enim fuerit hoc loco subjungere judicium, quod de Hieronymo ejusque scriptis legitur p. 6 seqq. *Si sponas multam Græcorum & præsertim Latinorum lectionem, conjunctam cum facultate acriter declamandi aut declamatorie scribendi pro ejus ævipalato, cetera omnia sunt mediocria. Non modo Hebraica, sed & Græca lingua modica cognitione fuit tinctus. Theologiam ceterasque disciplinas degustaverat potius quam exhauserat. In inventione quidem nihil propemodum habet exquisiti, in ordine nihil ferme accurati. In ratiocinatione vero & collectione consecratorum plus multo pompa rhetorica atque exaggerationis invenias quam roboris & judicii, nisi velis Dialectica valedicere.* Quæstione octava tamen, ne infra meritum prorsus deprimere scripta Hieronymi videatur, non tantum agnoscit illa habere communes omnibus priscis ecclesiasticis scriptis usus, quales sunt historia dogmatum factorumque illius ætatis, & ratio sacras literas interpretandi istis temporibus recepta: sed etiam præ cæteris digna esse quæ legantur & diligenter evolvantur, quod ex iis 1) colligi possint fragmenta multo plura, quam ex ullo alio, veterum interpretum Græcorum V. T. quorum translationes injuria temporum, fœcordiaque hominum perierunt. 2) multas ex iis intelligere liceat traditiones Judaicas, vel opiniones Judæorum illius ævi, de significatione vocum Hebraicarum, sententiasque plurimorum locorum Scripturæ, varias item nonnullas lectiones dignas quæ expendantur. 3) cognoscatur denique, quodnam fuerit singulare ipsius Hieronymi judicium de variis vocabulis Hebraicis ac Scripturæ locis, tum etiam de scriptoribus aliis, de quibus fert sententiam. Summata etiam laudem ei deberi fatetur, quod primus ac fere unus Occidentalium viderit necessitatem linguæ Hebraicæ ad intelligendum accuratius Verus Test; & quod solus aggressus sit id denuo ex authenticis libris convertere. Sed iterum iterumque monet, ne Sancti titulo, qui ipsi tribuitur, ita decipi nos patiamur, ut immunem esse ab hallucinationibus iisque gravibus ac frequentibus existimemus: jubet etiam cavere scripta Hieronymi legentes ab insigni inconstantia, quæ in illis passim deprehendatur, ab ejus stylo declamatorio & hyperbolis referto, ab affectibus quibus non parum indulgeat, ut illustri exemplo ab Autore in dissertatio-

ne de argumento Theologico ab invidia ducto fuit demonstratum; a fictionibus, quibus uti non vereatur, ubi consiliis suis utiles judicet; denique ab alienis opinionibus, quas ita suis admisceat, ut sæpe vix possint secerari.

Quæstione nona novam Hieronymi editionem aggreditur, & in primo statim tomo Latinam Bibliorum versionem sub splendido Divinæ Bibliothecæ titulo offendens, laudat quidem institutum, illam ad MStorum codicum fidem representandi; queritur tamen, paucas nimis varias lectiones notasque criticas adjectas, eoque nomine obiter notat, Tertullianum Rigaltii multis improbari, quod optimam semper lectionem in textu posuisse se professus, meliores sæpe *γὰρ* Das prætermiserit, neque ad oram, ut in Cypriano suo diligentissime fecit Episcopus Oxoniensis, annotaverit. Percurrit deinde prologos Hieronymianos, & jam Hieronymi ipsius loca nonnulla, jam editoris negligentiam variasque hallucinationes ad examen revocat.

Quæstione decima contendit, parvi admodum momenti esse scholia antiqua, quæ primus ex marginibus nonnullorum codicum MStorum veteris Latine Vulgatæ edidit Martianæus, atque initio putavit ipsius Hieronymi, quo nomine a Rich. Simone in Epistolis Criticis non mediocriter exagitur. Postea vero errorem ipse bona fide agnovit, autoremque Judæum quendam Rabani Mauri æqualem & Christianam religionem amplexum, longe verisimiliore conjectura suspicatur. Unde veterem illum lapsum homini non exprobrandum amplius esse, humaniter monet Autor, sed deinde Martianæi ipsius annotationes nec satis uberes nec accuratas, sed exigui esse pretii, prorsusque dignas homine asperrimi ingenii & eruditionis in hisce rebus tenuissimæ, illi vero negotio imparis, contendit. Observat inter alia, Martianæum quandoque Hieronymi versionem, contra omnium antiquorum codicum fidem, ad Hebraicum archetypum emendasse.

Quæstione XI pergit ad novæ editionis Hieronymi tomum alterum, & postquam librum de Nominibus Hebraicis plane falsis ac violentis etymologiis scatere, atque adeo nullius fere pretii & usus, nisi ad intelligendas forte veterum quorundam allegorias, docuisset: magis adhuc sinistre sentit de opera Martianæi in illo libro illustrando collocata, molestissimeque fert, quod notas suas majoribus etiam typis quam Hieronymi textum excudi curaverit, adeoque pretium libri

bri molemque auxerit, & Græca, quæ collegit, fragmenta edidit tam parum emendata, & imperitius Latine reddita. Quæstione XII fatetur, majorem esse utilitatem libri de locis Hebraicis, at Martianæ in ejus editione atque illustratione admodum negligenter versatum esse affirmat, multisque speciminibus statim ex prima litera Alphabeti petitis ostendit; notat etiam a Bonfrerio relictas neutiquam repeti, supplementa tamen ipsius annotationesque minime spernendas integras addi a novo editore debuisse. Decima tertia quæstione, quæstiones Hieronymi Hebraicas in Genesin nihil aliud quicquam continere ait, quam collationem non admodum accuratam versionis Latinæ cum textu Hebraico & versionibus Græcis, de quibus suam Judæorumque sententiam subinde profert Stridonensis presbyter. Varia deinde illius libri loca examinat, reprehensio subinde annotationibus Martiani, quibus Hieronymum vel non intellexerit ipse, vel perperam interpretatus sit. Quæstione XIV agit de 17 epistolis Hieronymi, quas ab aliis epistolis sejunctas sub Epistolarum Criticarum titulo in eodem hoc secundo volumine Martianæ recudi fecit. Cumque monuisset, huic censui plures merito addi debuisse, ut epistolam ad Pammachium de optimo genere interpretandi, aliasque: varia tum ipsius Hieronymi in 17 illis epistolis loca obelo digna, tum editoris ad illas lapsus castigandos sibi sumit. Inter alia pluribus reprehendit, quæ de nominibus Dei Hebraicis, & de Poesi Hebræorum Hieronymus scripserat.

Quæstione XV & ultima fatetur, Commentarios Hieronymi in Scripturam frequentius quidem & pluribus, quam alii plerique veteres solent, Grammaticum sensum explicare & illustrare, ex antiquis præsertim versionibus: interim contendit, meram fere alienarum interpretationum continere historiam, dictatos esse summa festinatione, neque tam accurate, ut recentiorum quidam, Grotius, Druſus, & qui horum vestigia legunt, illis præferendi non sint. Quod ipsum denique probatum dat examine primi capituli commentarii in Ecclesiasten, qui secundum tomum editionis novæ concludit, professus aliud se volumen similibus observationibus facile implere posse, si reliqua quoque, *acerba*, ut ipse loquitur, *diligentia* expendere constitisset.

PETRI BURMANNI ZEVS KATAIBATHS, SIVE JUPITER
Fuligator in Cyrrhestarum nummis. Ad Virum Illustrum GIS-
BERTUM CUPERUM, Urbis Daventriensis
Consulem.

Trajecti Batavorum apud Guil. Van de Water, 1700. in 4.
 plag. 16.

IN dedicatione scripti hujus Illustri Cupero facta Autor Clarissimus occasionem, qua incitatus ad scribendum fuerit, commemorat. Epistolam scilicet ad Ill. Grævium de nummo quodam Cyrrhestarum, cui Jovis *Καταϊβάτης* nomen & insignia impressa erant, dederat Vir doctissimus Eduardus Holtenus: quam ad se ab Autore missam Bibliothecæ suæ librorum novorum inseruere A. 1699 M. Majo & Junio p. 345 Neocorus & Sikius. Cum vero in ea veterem & multorum doctorum suffragiis comprobata sententiam de vera ratione appellationis Jovis *Καταϊβάτης* convellere velle, novam autem interpretationem suam non luculentis veterum testimoniis, sed incertis conjecturis firmasse Burmanno nostro visus Holtenus esset; modeste ab illo dissentiendum, accuratiusque rem omnem sibi excutiendam duxit, atque firmandam opinionem illam receptissimam, qua huc usque omnibus persuasum fuit, *Jovem*, (per quem veterum *Σόφοι* nihil aliud nisi aerem vel æthera, illamque universi partem, ex qua in nostram terram venti, pluvia, nives, fulgura, fulmina, tonitrua, & omnia denique *Φαινόμενα* super caput nostrum quotidie conspicua descendunt, intellexerunt) *dictum fuisse καταϊβαίνω, quia ea omnia, quæ modo dicta sunt, in illius quasi manu atque potestate, & eosdem tela & arma essent, quæ summus Deorum in mortales jacularetur, & per quæ tanquam per manifestissima Numinis sui insignia ipse Jupiter e superiore cæli parte descenderet.* Hanc ob causam primum antiquorum quædam testimonia, quæ rem extra omnem dubitationis argumta ponant, producit; deinde illa, quæ Vir doctissimus attulit, argumenta infirmo talo niti, ostendere studet. Primo igitur Deorum illud cum hominibus commercium, quo vel amoris, vel iræ & indignationis suæ indicia eos edere, a Judæis didicerant Gentiles, per *delapsum & descensum* ex cælo in terram describi, Palladis ex Homero Odyss. γ, 31, & Thetidos II.

Cap. I.

Ω,

Ω, 121, Vulcani e Virgilio Æn. VIII, 423, exemplis, nec non e sacris literis Act. XIV, 10 Lycaonum dicto probat: adeoque omnes Deos superos *καταιβάτας* jure posse dici docet. Cum autem in tantarum Deorum multitudinē gentes omnes Jovem principem statuerint, cui rerum cœlestium & humanarum curam & administrationem omnium, & præcipua summæ majestatis insignia, fulmina, ventos, imbres, procellas, tonitrua tribuerint: hunc in primis, non quod lustraret terram, vel quod beneficia sua conferret mortalibus, (quæ Holteni doctissimi sententiæ est) sed solummodo, quod fulmina & tonitrua, tumultus æthereos, impiorum pœnas in terram demitteret, *καταιβάτην* appellatum esse asserit. Deinde loca præstantissimorum Autorum, qui mentionem faciunt *Διὸς Καταιβάτης*, magno numero adducit: & Jovem *Καταβάτην*, Poëtica *Καταιβάτην*, sive *Κατεβάτην*, vel juxta Suidæ, Aristophanis item Scholiastæ, & aliorum Grammaticorum allusionem, *παρὰ τὸ καταβιβάζειν τὸν Κεραυνὸν*, vel potius & rectius juxta Eustathium *ἀπὸ ἑ καταβαίνειν*, quod transitive sæpe autoribus usurpatur, appellari; indeq; ipsum vehementissimum fulminis genus *καταιβάτην* dici docet: vocabulumq; *καταβαίνειν* proprie descensum Jovis per fulmen significare, e versione τῶν LXX. Ef. XLIX, 8, & CXLIV, 5, Virgilio item Georg. I, 322 seqq. & multis locis aliis Prophetarum atque Poëtarum eruditissime probat. Dehinc ad explicationem locorum, quæ cap. 3 e præstantissimis Autoribus adduxerat, pervenit, atque ante alia Aristophanis locum ex *Ειρήνη* non longe a principio, quem Scholiastæ interpretatio obscuraverat, discutendum sumit, & Scarabæum, de cujus voracitate servi quidam apud Aristophanem conquesti fuerant, ideo *τέρας Διὸς Καταιβάτης* appellari ait, quia fulminis instar, quod proprie Jovis *Καταιβάτης* *τέρας* appellari solet, omnia consumat & devoret, in quæ incidit. Aristophanis loco expenso, Libanii etiam in Legat. ad Julian. p. 158, Pausaniæque loca examinat; atque illum quidem, quia Jovem *Καταιβάτην* *Μελιχίω καὶ Ικεσῶ* opponit, non posse non iratum Jovem intelligere docet: hunc vero in Eliacis lib. V, c. 14 per aram Jovis *Καταβάτης*, fulguratoris Jovis aram significare, ex eo evincit, quia eam undique maceris quadam esse septam dicit; quod, observante Kuhnio in recentissima Pausaniæ editione, ideo factum, ut indicaretur, locum illum aliquando fuisse fulmine tactum, quem ideo ex Gentilium superstitione

C. II.

C. III.

C. IV.

C. V.

C. VI.

C. VII.

- C. VIII. tione nefas esset calcari. His addit interpretationem locorum Etymologici magni, Hesychii & Pollucis, quibus ἐνηλύσια, bidental, sive
- C. IX. loca a fulmine tacta Jovi Catæbata sacra esse dicunt. His itaq; de ratione appellandi Jovis Καταιβάτης luculentissime expositis, illud etiam expendit, an recte omnes hucusque viri docti, qui Græca autorum loca ab ipso adducta Latinis verbis extulerunt, Jovem Græcorum Καταιβάτην Elicium vocarint, & interpretati sint? Quod ut recte a CL. Holteno negatum dicit: ita ex prima Jovis elicendi origine ostendit, Jovem elicere nihil apud Romanos aliud fuisse, quam solenni quodam carmine rogare Jovem, tanquam summum auguriorum præsidem, ut quodam ostento vel signo manifesto, in rebus dubiis præsentiam suam ac voluntatem de iis rite peragendis declaret. Differre igitur ait Jovem Elicium a Catæbata, quod ille, modo rite evocatus esset, innoxium fulmen emitteret; hic contra nunquam salutaris, semper noxius esset: differre etiam ipsas preces; illum rogatum, ut placidum suum fulmen in æthere ostenderet, non in terram dejiceret; hunc, ut fulmen suum averteret. Quod vero Jovem Καταιβάτην ideo dictum existimet Holtenus, quia ejus imaginem cælo delapsam jactarint Cyrrehestæ, nullo prorsus idonei Autoris testimonio fulciri, sed meram conjecturam esse asserit. Non tacituros enim fuisse antiquos tam celebre & admirandum Jovis prodigium: cum Palladis, Dianæ, Matris Deum signa tot præconiis celebrata fuerint. Et si res Cyrrehestarum obscuriores aliorum populorum fati regeras; Athenienses, Elzæ & alios, qui eodem Καταιβάτης nomine Jovem coluerint, aliquam ejus portenti injecturos mentionem fuisse, respondet. Certe cum tot locis Καταιβάτης Jupiter appellaretur & coleretur, statuendum ex Holteni sententia fore, non uno forte loco delapsam cælo ejus imaginem fuisse, sed quandam quasi illarum imaginum pluviam in urbes missam esse. Neque καταβάσις signa cœlitus demissa, sed fulmina, tonitrua, imbres, procellas, & his affinia dici: simulacrum cælo delapsum διοπέτης vocari. Tantum vero abesse, ut ex Ebræorum religioso cultu, eorumque sanctissimo penetrati, ubi visibile invisibilis præsentia symbolum arca latebat, hæc conjectura probari ab Holteno possit; ut potius constet, Gentes de Judæorum hoc sacrario pessime sensitse & locutos esse, quod nulla ibi Dei alicujus imago vel simulacrum reperiretur. Stare igitur sententiam, Jovem Καταιβάτην ful-
- gu.

guratorem sive Tonantem appellandum, neque ullo modo propitium fuisse. Cur autem ille a Cyrrehestis potissimum cultus fuerit, porro Autor inquirat. Et cum de Cyrrehestis obscura solum in historiarum monumentis memoria occurrat, duplici ingeniosissima conjectura utitur. Et primo quidem locum hujus urbis condendæ, antequam fundamentera ponerentur, fulmine tactum ac religione munitum, ideoque postea ibi Jovis *Καταιβάλης* templum positum existimat. Quæ conjectura ut vana videri possit, si vera sint, quæ Procopius habet l. 2 de *Ædific. Justin.* ab Holstenio ad Stephanum in voce *Κύρρος* adductus; Judæos scilicet hanc urbem, cum e Babylonia redeundi penam acceperant, in memoriam Cyri condidisse, & *Κύρρον* seu *Κύρον* appellasse: sic hujus asserti falsitatem demonstrat Autor. Altera ejus conjectura hæc est. Cum notum sit, Jovem *τὴν δύναμιν ἔ Καταιβάλης* in prælio inprimis contra Gigantes vehementissimo fulmine prostratos exercuisse; probabile autem sit, in campis circa Orontem pugnam illam fuisse commissam: non mirum esse putat, quod Cyrrehestæ, Oronti flumini adjacentes, in suis finibus id contigisse jactitarint, Jovemque adeo non ob imaginem ejus cælo delapsam, sed ob fulmina jacta *Καταιβάτην* fuerint venerati. Eandem nominis *Καταιβάλης* significationem ulterius ex eo, quod *Demetrio Poliorceti* hoc nomen apud Plutarch. Orat. II de Fortuna Alexandri p. 338 tributum legatur, probat. Cujus quidem appellationis non aliam rationem esse ait, quam quia Demetrius *fulminis* modo hostes profligaret: quomodo etiam apud Libanium Julianus, apud Lycophronem Agamemnon *καταιβάλης*; Ptolemæus & Seleucus cognomine *Κεραυνῶν*; & deinceps Imperatores Romani Tonantes & Fulminantes, docentibus Viris summis Ez. Spanhemio de Usu & Præst. Numism. Diss. 5 & seq. & Gisb. Kuperio in Explicatione Gemmæ Augustæ p. 205, appellati fuerint.

Tradita sic omni *ἔ Καταιβάλης* Jovis ratione, ac per *Brontonta, Fulgeratorem, Fulminatorem, Tonantem* &c. explicata: illud etiam Holteno dissentienti eximere studet, quod scrupulum maxime injecerat. Nimirum in omnibus Cyrrehestarum, qui exhibent *Καταιβάλην*, nummis, Jovis imago sedentis habitu conspicitur, quem Jovi Fulgeratori minime convenire censet Holtænus. Burmannus igitur primo hunc Deorum in nummis habitum non tam accurate semper attendendum esse dicit, cum variis modis & figuris veteres

C. XI.

C. XII.

C. XIII.

teres Numina sua expreſſerint. Sic v. g. *Acraum* Jovem Smyrnæorum in nummis ſemper ſedere; *Philaleihen* Laodicenſium ſtare, apud Morellum Specim. p. 164, & Spanh. Epift. IV ad Morell. p. 241. Sic aliquando Deos ſtantes, eodem ſæpe jacentes, procumbentes, in aere pendentes, ſæpe ſine ullo myſterio, ex poetarum, philoſophorum ac pictorum libidine ac ingenio, juxta Cic. l. 1. de Nat. Deor. c. 1 & 29 exhiberi. Sic apud Harduinum in Numm. Pop. &c. p. 325 comparere Cybelen ſedentem, pag. ſeq. ſtantem. Sic Fortunam, quæ in antiquis monumentis ſtans plerumque conſpiciatur, in nummo Trajani apud Mediobarbum p. 158 aliisq; ſedentem conſpici. Itaq; nihil intereſſe, an Jupiter *Καταιβάτης* ſtet vel ſedeat; imo majori jure & ſumma cum ratione eum ſedentem fuiſſe expreſſum oſtendit: non otioſe tamen ſedentem, ſed fulmen dextra manu paratum gerentem, ut torqueat in hoſtes, tempeſtatesque & tonitrua moveat. Imprimis autem illud omnem dubitantibus de Jovis illo habitu ſcrupulum eximere poſſe ait, quod Jupiter Capitolinus, vetus ille & ante Auguſti tempora cultus, de quo Virgil. *Æn.* 8. 347 ſeqq. & Plaut. *Curcul.* II, 2, 16. ſeqq. juxta omnes Tonans atque Fulgurator fuerit, neque tamen minus in nummis apud Rycq. de Capit. c. 19, & Nardin. *Rom. vet.* l. V, c. 15, & alios, ſedens dextraque fulmen gerens exhibeatur, Neque obſtare Ovidii illud *Faſt.* I, v. 201:

Jupiter anguſta vix totus ſtabat in æde,

Inque Jovis dextra fictile fulmen erat.

Stare enim hic Poetarum more improprie poni, idemque valere ac eſſe, manere, habitare: quod e Lucano IX, 511, collato cum Silio Italico III, 8. probat. Cæterum ſeſſionem regalem, vereque proprium Tonantis Jovis habitum eſſe. Hinc *ſolium* a *ſedendo* deduci, proque ipſo regno ſæpius ſumi. Tandem ut omne dubium de Jove fulminante ſedente eximat Holteno Autor noſter, Seleucenſium Jovem *Κεράυνιον* appellatum ſine ullo dubio Tonantem eſſe, & tamen in nummis iſtius civitatis apud Vaillant. *Num. Græc. Imp.* p. 101, & 132 ſedentem cuſum eſſe.

Hiſigitur rationibus firmavit Burmannus ſententiam ſuam, *Jovem Καταιβάτην non mitem, propitium, & placidum Deum, aut ita dictum, quia ejus imago caelo delapſa eſſet, ſed Fulgeratorem ac Tonantem eſſe.* De quo ut nullum relinqueretur dubium, argumentum

ali.

aliquod ex antiquitate addit, quo suam sententiam maximopere opugnari posse dicit. Si quis enim alius Deus reperiatur, cui idem *καταιβάτης* nomen adhaerit, quique neque tonare neque fulminare dici possit, vocem hanc male ab *Θεο* ad solum fulmen restrictam fatetur. Atqui ipse ex Scholiaste Eurip. in Phœniss. 1416, *Απολλινεμ Καταιβάτην* quoque appellatum probat. Verum hic etiam mascule tuetur suam sententiam. Primum enim se ex eo paratam habere responsionem ait, quod a veteribus Mythologis *Apollo* sæpe idem fuerit habitus qui *Jupiter*. Sed huc sibi evadendum non ratus, e Cuperi Harpocrate p. 98 seq. potius illud affert: *inter omnes Deos, quibus fulmen tribuitur, nemini majori jure, quam Soli seu Apollini tribui*. Nullum item Numen magis Jovi conjunctum, quam Apollinem; cum hic Solem, ille *æthera* notet. Deniq; ut *Jupiter Καταιβάτης* telis suis gigantes disjecerit; sic Apollini *Καταιβάτη* suas sagittas radios esse, causam plurimorum morborum. Hinc *Απόλλωνος* nomen, *ὡς ἀπολλύντος τῶ ζωᾷ*: hinc ipsum malorum puniendorum, & inprimis perjurii vindicandi potestate præditum: hinc ipsi porro fulmen noxium & igneum tributum apud Cuperum in Harpocrate pag. 98. & 102: hinc denique ab Apolline sæpissime hostes fulminibus disjectos legi.

Ex quibus omnibus tandem conficitur id, quod erat demonstrandum, *nullam ἔ Καταιβάτης aliam esse appellationis rationem, quam a tempestatibus, fulgure, ac tonitru petitam*. Quod ita sane demonstravit Autor CL. ut facile appareat, illum, cum Holteno amice contradiceret, Orbi Erudito plurimas easque pulcherrimas ex omni antiquitate collectas observationes doctissimo hoc scripto impertiri voluisse.

THE OCEANA OF JAMES HARRINGTON &c.

i. e.

● OCEANA JACOBI HARRINGTONI, ALIAQUE EJUSDEM Opera, partim ex Auctoris manuscriptis primum nunc edita. Singula collegit, ordinavit, recensuit, simul & vitam Auctoris accurate enarravit JOHANNES TOLANDUS.

Londini apud Bibliopolas, 1700, in fol. Constant 6 Alph. pl. 12.

Qui nuper Miltoni vitam in Actis superioris anni, mense Augusto, p. 371. seqq. a nobis recensitam, luci publicæ exposuit, Johannes Tolandus.

F

Tolandus, idem nunc *Jacobi Harringtoni* vitam pariter ac opera singulari, quo in Auðtorem fertur, studio accensus orbi erudito exhibet. Natus est *Jacobus Harringtonus* in Rutlandiæ Comitatu, anno reparatæ salutis 1611, ex antiqua & nobili familia, inque ipsa pueritia tanta præclaræ indolis argumenta dedit, ut summam de se spem facile apud omnes concitaret. Ubi adolevisset, Oxonium translatus, in collegio Trinitatis *D. Chillingworthi*, viri non modo doctrina, sed etiam Pontificiæ religionis oppugnandæ studio maxime insignis, institutione præceptisque usus, optimis artibus sese expolivit, cumque incredibili exterarum adeundi regiones cupiditate flagraret, addiscendis linguis, quæ magnum peregrinantibus adjumentum adferunt, operæ plurimum studiique consumsit. Hac itaque ratione ad peregrinationes suscipiendas idoneus factus, in Belgium trajecit, quæ regio cum ob libertatem, in quam se nuper vindicaverat, omnibus rebus admodum floreret, non dubium est, quin ibi in studium, quod circa rerum-publicarum gubernationem versatur, primum cogitationes suas contulerit. Profitebatur per menses aliquot sub *Cravenii* ac *Stoini* legionibus nomen suum, quo tempore Hagæ Comitum plerumque degens, non modo in aulis Principis Arausionensis, ac Bohemiæ Reginæ *Jacobi I* Angliæ Regis filiæ, quæ cum marito suo extorris huc concesserat, se magis magisque quotidie excolendi commodam occasionem maniscebatur, sed etiam a Rege ac Electore exule sollicitatus, eum in Daniam proficiscentem secutus est, cujus & negotia Noster postea a peregrinationibus redux in Anglia diligenter curavit. Quamvis vero plurima *Harringtonum* commovere poterant, ut diutius in Belgio confisteret, ille tamen pristinum varias peragrando regiones amorem retinens, per Flandriam in Galliam abiit, indeque, postquam imprimis Gallici imperii statum bene observasset, in Italiam profectus est: quæ licet variis urbibus amplissimis atque ornatissimis splendescat, nulla tamen ipsi magis in deliciis fuit illa Venetorum, quam ob regiminis formam maximi semper æstimavit. Belgio itaque, Dania, Gallia, Italia ac quibusdam Germaniæ provinciis perlustratis, in patriam rediit, ac familiæ suæ, (nam & fratres & sorores ipsi erant,) acrem curam suscepit. Habebat *Harringtonus* animum ad litterarum studia mire propensum, eoque publicos honores nunquam ambire decreverat; veruntamen anno 1646 factum est; ut a quibusdam eorum

rum

rum, quos regni Senatus delegerat, ut Regem Carolum I liberali custodia septum Novo Castro Londinum versus deducerent, Regiis ministris adscriberetur, utpote qui & Regi non ignotus esset, & extra parietes positus esse videretur. Ab ipso igitur Rege in munere suo confirmatus, ipsique a cubiculo esse iussus, apud illum plurimum gratia valuit, ejusque jussu *Sandersoni* librum de *Juramenti Obligatione* in Anglicam linguam convertit; quamvis *Antonius Wood* in altero *Athenarum Oxoniensium* volumine, ipsum Regem huic operi manum admovisse adferat. Tandem vero, quod ad Regias partes paulo proclivior videretur, dignitate sua exutus est, & ex illo tempore, quo Carolus indignissima morte adfectus fuit, plerumque literis se abdens, librum, quem *Oceana* nomine insignivit, cum cura & diligentia exaravit. Verum cum in eo esset, ut editionem illius curaret, plurimi ex principibus vicis eam impedire studuerunt; quin ipsum exemplar e typographi manibus vi abstulerunt, & usque retinuerunt, dum Cromvelli filiae precibus adjutus, quibus illa ipsius causam parentem sollicitaverat, illud recuperaret. Simul atque igitur liber ille *Harringtoni* prae lo libere currente impressus erat, ac Cromvelli dicatus nomini lucem adspexerat, omnium oculos in se convertit, & variorum animadversiones censorias excitavit. Primus, qui se eidem opposuit, fuit Doctor *Henricus Ferne*, Cestriensis postea Episcopus, cujus censuras una cum responsionibus suis anno 1656, sub titulo *Pian Piano* Noster edidit. Cum deinceps *Matthaeus Wrenus*, Episcopi Eliensis major natu filius, adversus *Oceanam* aliquid scripsisset, eundem in prima parte libri, quem de *populari regiminis excellentia* composuit, argumentis refutavit. Pari modo *Richardo Baxtero* scripto brevissimo, eoque nonnisi ad risum ciendum composito, respondit, postquam ille librum sub *Reipublica Sancta* nomine adversus *Oceanam* edidisset: quem, quamvis Monarchiae causam ageret, iis ipsis tamen, qui regiiis partibus addicti erant, minus placuisse inde constat, quod anno 1683 publico Oxoniensis Academiae decreto damnatus, ac una cum quibusdam *Hobbessi*, *Milroni* aliorumque scriptis igni traditus fuerit; cum contra adversus *Harringtoni Oceanam* ceterosque libros nihil decerneretur. Multorum deinde precibus defatigatus *Harringtonus*, ut *Oceanam* suam in synopsis contraheret, A. 1659 *leges ferendi artem* edidit, atque eodem tempore novo cuiusdam *Matthaei Wreni* scripto, sub *Monarchia adserva* titulo emisso,

respondendum sibi existimavit, quod non aptius fieri posse putavit, quam si animum ab insita gravitate paullum avocaret, ac edito discursu quodam comico pluribus facetiis ridiculo, quem *Politicarum* appellavit, adversarii temeritatem (loquimur ex mente auctoris) coereret. Dum vero auctor Oceanæ sententiam suam, quam circa rerum publicarum administrationem fovebat, scriptis adeo propugnabat, publicis quoque discursibus, quos de nocte frequentes certo quodam loco cum diversis habebat, eandem disseminare satagit. Fuit nocturnus ille amicorum conventus, in quo plurima accurate & rationibus conquisitis de republica bene constituenda diserebantur. Sub *Rota* adpellatione notus, & ad annum 1659 duravit. Agebat adeo *Harringtonus* privatam ac tranquillam vitam, quæ quomodo tanquam subita tempestate quadam mox perversa fuerit, breviter commemorandum nobis est. A. scilicet 1661, mense Decembri, cum in eo esset, ut *Aphorismu*, quos conscripserat, *Politicis* ultimam manum imponeret, jussu *Caroli II* Regis, modo in pristinam dignitatem restituti, comprehensus inque turrim Londinensem deductus, ob conjurationem contra Regem, de qua accusabatur, in quæstionem postulatus est. Quamvis autem nullius criminis convinci potuerit, tamen in custodia detentus magnas subiit molestias, tandemque, cum & libertatem & publicam causæ cognitionem frustra sæpius expetiisset, navi impositus in rupis quoddam genus, quæ Plimutho objacens vulgo *S. Nicolai* insula vocatur, deportabatur. Hic ob aquæ vivæ defectum, atque loci angustiam, quæ vix corpus movere ipsi permittebat, valetudine statim infirmior factus, impetrata prius a Rege venia, Plimuthum concessit. Ubi a *Job. Skeltono*, Præfecto illius loci, liberaliter atque honestè habitus, atque a morbo, quem scorbutum vulgo vocant, admodum vexatus, Duntaxati cujusdam medici consilio, quoddam medicinæ genere, cui *Gujaci* nomen est, sub potu Caffæ large ac copiose utebatur, ex quo se plurimum mente perturbari vidit. Hoc Harringtoni statu comperto, una ex sororibus ipsius, rogatu Comitissæ Bathoniensis, Præfecti Plimuthensis primarii, a Rege obtinuit, ut fratri optimorum medicorum gratia Londinum redire liceret; quo cum ille pervenisset, corpore quidem paullulum convaluit, mentis autem sanitatem ad mortem usque recuperare potuit nunquam. Ita vero cum illo comparatum erat, ut quamvis variis de rebus aliquando non sine ratione disserteret, mira ta-

men

men sibi imaginaretur, spiritus suos animales in avium, muscarum, apum similibusque animantium formas transire credens, deque bonis ac malis spiritibus plurima enarrans. Scripsit tunc tractatum quendam, in quo cum Naturam machinæ in modum agere adseruit, tum illos, qui cum suo modo de natura dicentem insanire pronunciabant, ipsos potius desipere contendit. Superest illius tractatus fragmentum quoddam, vitæ auctoris a *Tolando* subjunctum, qui illud a desipiente penitus proficisci potuisse omnino negat, & Harringtonum per illas dæmonum visiones nil nisi animales spiritus, per apes vero atque muscas diversas illorum spirituum formas significare voluisse existimat. Interim illud animi sui non prorsus compotis signum fuisse, idem *Tolando* arbitratur, quod illo tempore, quo mentis ista ægrotatione afficiebatur, uxorem deam in matrimonium sibi junxerit *Harringtonus*, qui paullo ante vitæ finem podagræ doloribus oppressus, quos paralyfis postea excepit, tandem A. salutis 1677, ætatis suæ sexagesimo sexto, vitam cum morte commutavit.

Vidimus hæcenus, quæ ad vitam Auctoris quodammodo cognoscendam pertinere poterant; nunc quoque de ipsius ingenii monumentis sigillatim aliquid commemorabimus. Equidem ille, qui primo loco apparet liber (*The Grounds and Reasons of Monarchy consider'd &c.*) fundamenta ac rationes, quibus Monarchia nititur, perpendens, non ipsum *Harringtonum*, sed *Job. Hallum*, Dunelmensem, auctorem agnoscit, qui præter varia tum prosa tum ligata oratione quæ edidit scripta, & hoc Cronvelli tempore composuit, quod quin ob argumenti similitudinem *Harringtoni* scriptis addiderit Editor, non dubitamus. In eo enim Auctor omnibus, quæ pro Monarchia stabilienda proferri solent, examinatis, plurima incommoda, quæ ex illa proveniant, recenset, quantumque illa felicitati rerum publicarum popularium repugnet, ostendere nititur. Qua de causa ex Scotia Regni Historia sententiam suam explicat, cujus Reges cum plerumque cum cæde & sanguine interierint, turbasque plurimas excitaverint, ex Monarchicæ imperii forma id omne profluxisse censet.

Hunc *Halli* librum excipit *Oceana Republica*, quam *Harringtonus*, Platonem totque alios scriptores secutus, tanquam perfectæ reipublicæ exemplar effinxit, idque Angliæ imprimis (hanc enim Oceani septentrionalis insulam nobilissimam *Oceana* nomine insignivit,)

exprimendum tacite propofuit, fictis locorum hominumque nominibus ufus. Cum autem totum opus tribus partibus, prolegomenis nempe, ipfa tractatione, tandemq; conclufione conflet, Auctor in prolegomenis generatim de principiis atque effectibus omnium rerum publicarum, tam perfectarum, quam corruptarum agens, primum de prudentia, quam vocat, antiqua, feu illa imperandi ratione differt, quæ usque ad Julii Cæfaris ætatem Romæ obtinuit, deque imperio domestico atque externo, de æqualitate ditionum atque opum, de magistratibus ac iudiciis, de legibus agrariis, de electionibus quæ per suffragia fiunt, aliisque ejusmodi argumentis agit, commoda atque incommoda, quæ ex quavis reipublicæ forma oriri poffunt, fimul perpendens atque inter fe comparans. Deinde prudentiam hodiernam, feu illum imperandi modum contemplatur, qui imprimis in ufû fuit, postquam Romanorum libertas expiraffet, atque barbari illorum ditiones invaffent; ubi Anglici imperii formam, quam habuit, cum sub Romanorum, Saxonum, Danorum, ac Normannorum potestate efflet, depingit, illiusque fundamenta sub Henrico VII tentata, sub Henrico VIII admodum concuffa, sub Carolo I denique everfa penitus enarrat, & præterea antiqua Anglorum feuda, nobilitatis originem atque gradus, ceterosque gentis illius ordines ex antiquitate profert atque exponit. Denique cum Auctor, ut ex quavis reipublica optima quævis in fuam transferret, dederit operam, concilium quoddam ex novem legislatoribus constans addit, quorum fingulis fingulas reipublicas tribuit, nempe Israelitarum, Athenienfium, Lacedæmoniorum, Carthaginenfium, Achæorum, Helvetiorum, Hollandorum, Romanorum, Venetorum, quos omnes ad Oceanæ rempublicam constituendam confilia fua adferre *Harringtonus* fingit, eoq; ipfo fe omnis antiquitatis gnarum fuiffe, ostendit. Quod vero ipsum exemplar, quod in tractatione exhibetur, artinet, illud hic adumbrare, istiusque reipublicæ, quam Auctor formavit, imaginem ob oculos ponere, nimis prolixum foret. Id vel primo intuitu cuivis facile patebit, *Harringtonum* Democratix ubiq; primas deferre, in qua adstruenda ita ille versatur, ut positis primum certis thesibus easdem deinceps ulterius deducat, ac aliquando orationes quasdam addat, quibus aut Archon (sic illum vocat, qui reipublicæ constituendæ primam curam gerit) aut Legislatores aliquis res graves ac difficiles explicare fingitur. In conclufione tandem perfectam ac omnibus numeris absolutam Rempublicam

plicam suam sistit Auctor, nec tantum Senatus populi que congregatio-
num formam, & belli gerendi pacisq; conservandæ rationem descri-
bit, sed etiam de religione ac conscientia libertate, de commerciorum
incremento, de Academiarum institutione, de juventutis apta educati-
one, ac plurimis aliis de rebus agit, quibus maxime stare conservari-
que respublica potest.

Nunc ille liber (*The Prerogative of Popular Government*)
qui de Democratia præstantia conscriptus est, sese nobis exhibet, cujus
primam partem cum jam supra *Matthæo Wreno* oppositam esse dixi-
rimus, de altera jam dicendum modo est, quod Auctor in illa de ordi-
natione primis Ecclesiæ temporibus consueta, atque de variis Judaicæ
reipublicæ ordinibus, contra *Hammondum* imprimis atque *Seaman-*
num disputet. Explicatis enim primum *Chirotoniæ* ac *Chirothesiæ*
vocalibus, historiam *Pauli* atque *Barnabæ*, *Lycaoniam*, *Pisidiam* alias-
que civitates perlustrantium, ex *Apostolorum Actis* memorat, illasque
quas diximus civitates, aut saltem plurimas earum Democraticam rei-
publicæ formam habuisse, ostendit. Hinc postquam *Chirotoniam*
Democratia, *Chirothesiam* vero *Monarchiæ* aut *Aristocratia* origi-
nem debere monstrasset, ab utraque ordinationis ritum profluxisse ad-
ferit, & num *Chirotonia*, quæ in illis civitatibus obtinebat olim, a
Chirothesia diversa penitus sit, num vero secundum *Hammondi*, *Sea-*
man aliorumque sententiam eadem plane cum illa existat, denique
disquirat.

Sequitur jam *leges ferendi Ars* septem libris comprehensa,
ac, ut jam ante diximus, *Oceanæ* compendium exhibens, de qua multa
dicere super sedemus, saltemque sex illarum lucubratiuncularum men-
tionem facimus, quæ in fine voluminis annexæ, eadem argumenta quæ
Auctor in prioribus tractaverat, fere repetunt, atq; in illa, qua conscri-
pti sunt, lingua sequentibus titulis gaudent. I. *Valerius and Publicola, or*
the true Form of a Popular Commonwealth, a Dialog. II. *A System of*
Politics, and Political Aphorisms. III. *Seven Models of a Common-*
wealth, ancient and modern; or brief Directions shewing how a fit and
perfect Model of Popular Government may be made, found, or under-
stood. IV. *The Ways and Means wherby an equal and lasting Common-*
wealth, may be suddenly introduc'd, and perfectly founded; with the
free consent and actual confirmation of the Whole People of England. V.
The

The Petition of divers well affected Persons. VI. The use and manner of the Ballot.

Hæc sunt ista Harringtoni monumenta, quæ hoc volumine comprehensa sunt. Scripsit equidem plura alia, quo sex fere Virgilia Æneidos libri, ac aliquot Eclogæ, quas Auctor in Anglicam linguam transtulit, cum epigrammatibus aliisque lusibus poeticis pertinent; verum cum illa omnia Harringtono vix digna viderentur, *Tolandus* omittere illa, quam libri molem iisdem adaugere maluit: id quod circa Miltoni opera se quoque observatum fuisse inquit, si eorum editionis curam habuisset, nec potius vitæ Auctoris conscribendæ solam operam impendisset.

Quod reliquum, est L. B. ignorare nolumus, *Johannem Tolandum* in eo esse, ut Socratis historiam componat; in qua tamen comparisonem inter Philosophum illum ac Servatorem nostrum nequam se institutum, ut rumor improbius fuerit, sed ingenui historici partes acturum esse ait. Quod si liber iste lucem adspexerit & ad manus nostras pervenerit, illius quoque argumenta in Actis nostris forte delineabimus,

JOHANNIS LOMEIERI ZUTPHANIENSIS, EPIMENIDES,
frve de Veterum Gentilium Lustrationibus Syntagma. Nunc secundis curis auctius editum, &c.

Zutphaniz apud Joh. a Spyk & Dan. Schutten, 1700, in 4.
Alph. 3. & figur. zn. plagul. 3½.

Argumentum hujus Operis, varia ac multiplici eruditione referti, jam in Actis anni 1682, p. 253 commendatum; Lectoribus nostris, meminimus, cum primam ejus editionem recenseremus. Nihil igitur nobis nunc aliud incumbere videtur, quam ut posthumam hanc editionem, ab Autore ipso, dum viveret, plurimum locupletatam, elegantissimisque figuris æneis ornatam, indicemus iis, qui sacris pariter profanisque literis solide tractandis delectantur. Utrisque enim, quemadmodum per alia scripta, hoc etiam labore suo prodesse voluit Senex doctissimus, & Zutphaniz suæ decus haud vulgare, sed cum non mediocri bonarum literarum jactura fati præreptus.

4. Nonar. Dec. Anni 1699.

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

Publicata Lipsia

Calendis Februarii, Anno M DCCL

REFLECTIONS UPON LEARNING &c.

i. e.

*COGITATIONES DE ERUDITIONE, CUJUS IMPERFECTIO
per diversas ejus classes expenditur, ad colligendam inde utilitatem
ac necessitatem Revelationis; autore anonymo Nobili.
li. Editio secunda
correcta.*

Londini, apud A. Bosvilium, 1700, in 8. plag. 16.

EX quo liberales artes ac disciplinæ nitidiorum ornatum induisse creduntur, quam plurimos cernas, qui immodico illarum amore abrepti nihil nunc vigiliis suis impervium, aut judicio suo sublimius excogitari posse, sed perfectam rerum omnium cognitionem sibi obtingere debere, magnificentius quam verius gloriantur. Quo epidemico morbo cum Autor noster, (quicumque demum is fuerit) Vir sane modestus ac pius, ævi hujus, atque imprimis patriæ suæ filios in summum religionis præjudicium laborare animadverteret, id serio hic agere voluit, ut in fellos vanæ credulitatis convinceret, & quam ridiculo ausu nubem pro Junone amplexatum eant, solide ipsi exprobraret. Habuisse quoque illum instituti sui applausores, vel ex eo apparet, quod egregium hunc libellum, A. 1699 modo vulgatum, distractis brevi exemplaribus, Bibliopola secunda vice recudi fecerit. In primo quidem

G

dem

dem capite, quo sibi aditum ad reliqua discursus sui membra pandit, generaliter tractat de infirmitate tum humani intellectus, tum voluntatis, quam ex veterum ac recentium Philosophorum discordia porro deducit. Ultri parti præ altera laurus sit adjudicanda, non declarat, neutri tamen nimis altos spiritus tumidaque verba convenire existimat. In quantum enim de Antiquorum sapientia e paucis illis specimenibus literariis hucusque superstibus conijcere liceat, nihil sane admirandi aut insoliti ibidem latitare, quod eorum posteris proprio Marte assequi non possent. Olim quippe rem ita comparatam fuisse, ut intricata nonnullæ atque ænigmaticæ locutiones cuivis homini Sapientis elogium subito pepererint; imo quavis fere opinione, haud raro absurda, at ingeniose defensa, facile audaculum quendam ad principatum novæ Sectæ Philosophicæ sese evehere potuisse; cumque antiquissima Philosophia symbolis ac numeris, nil profecto arcani in se continentibus, implicata fuerit, haud difficulter liquet, e re sua duxisse magnos illos Viros, induta nube e longinquo apparere, ipsaque obscuritate venerationem scriptis suis conciliare. Illos vero, qui magis perspicuum dicendi genus affectarunt, haud plura in medium protulisse, quam quæ sana ratio experientia & sagacitate paulisper firmata cuilibet citra lectionem suggerere posset. Ipsa de cætero prima veritatis principia adeo toto, quod ajunt, cælo diversa atque ambigua inter ipsos fuisse, ut Sceptici mature satis anam acceperint de quavis re dubitandi, negandi; ullam veritatem in mundo dari. Modernos equidem eo absurditatis nondum processisse, videri tamen viam, quæ ad Scepticismum ducit, valde expeditam struere. Ejecta enim scholis Philosophia Aristotelica, sub qua minores lites, tantumque ad minimum certitudinis, quantum in præsentis habemus, occurrisse judicat Autor, eos titubanti gressu modo ad hanc, modo rursus ad aliam opinionem propendisse. Nam Platonis doctrina, quæ una cum literatura Græca reviviscere coeperat, magnoque in pretio elegantiorum artium cultoribus habita fuerat, post non ita multo, ubi hæresu promovere deprehendebatur, ad tenebras relegata disparuit. Suis jam inventis delectabantur magis Moderni, quam jejunis veterum systematibus, sed irritò pariter tantorum moliminum successu, donec tandem Cartesius supervenit, qui seposito omni præjudicio rem deploratam dubitando restituit, atque in ipsa incertitudine veram sui existentiam evidenter stabili-

bilire conatus, varias Ideas in complementum vastissimæ structuræ animo conceptæ excogitavit. Istam autem philosophandi rationem nimix ostentationis obiter infimulat, quemadmodum & illorum immoderatos spiritus reprimit, qui de reliquarum artium incrementis sesquipedalia jactitare non erubescunt, longeque modestius ipsis sentiendum esse, multis argumentis per universam fere disciplinarum feriem discurrendo comprobant.

Primo igitur loco de Linguis, quibus ceu rivis ad scientias imbibendas carere non possumus, in Cap. II sermonem instituit, illarumque insignem varietatem ac periodicam alterationem maximis obstaculis in hoc studio accenset. Ut enim ad eruditionem æque omnes minime requirantur, aliquas tamen, v. g. Arabicam, Græcam &c. ita necessarias haberi, ut propterea eruditarum appellatione cohærentur, quibus ipsis monstrosa vocabulorum foetura suppetit. Priorem quidem synonymis eum in modum abundare, ut quingentas voces numeret, quæ Leonem, mille fere, quæ Ensem significant; alteram in radicibus minime diffusam, compositis ac derivatis tantopere luxuriare, ut nihil supra. A mutabilitate autem, quam ex genio hominum aliisque causis politicis præmanare ostendit, occasionem arripit mirifica fata ac vicissitudines, quæ Latinam Græcamque Linguam per varias ætates exercuerunt, uberius exaggerandi, cui malo licet Dictionariorum strues mederi videatur, ea tamen adeo dissonantia venditare, tam manca esse atque imperfecta, ut indigesta sua mole plus oneris quam auxilii apportent. Probat hoc exemplo Dictionarii, cui consummando postquam Academia Gallica unitis studiis quadraginta annos incubuisset, ubi in lucem prodiit, spongiam criticam adhuc efflagitavit. Cæterum præclara illa consilia de Lingua Philosophica efformanda inita, ad effectum deduci haud potuisse. In Cap. III miseram conditionem Grammatices prolixius enarrat, eamque frustra Symbolam conferentibus Criticis, qui huc usque extiterunt, innumeris scoris atque exceptionum ambagibus adhuc impediri asserit. Neque illud admirandum esse, siquidem ea longissimo intervallo post inventas linguas adminiculi loco demum accesserit, neutiquam vero cum iisdem simul ortum suum habuerit. Clarissime istud demonstrat in singulis ejus partibus, Orthographica, Analogica, Syntactica, & Prosodica, quæ ultima utut levioris momenti non æmini videri queat, fo-

mitem tamen ad plura iurgia suppeditavit tanta cum animorum contentione suscepta, ut Andabatarum pugnas identidem pugnari iurares. Huiusmodi theatrum sese potissimum aperuit in Anglia ob Linguae Graecae prononciationem, quam cum diu negligentiam habitam ac contemptam animadverterent Smithus & Checus, pristino nitenti eam restituere summis viribus annisi sunt, successu haud infelici, ast Gardinerum Episc. Vintoniensem adversarium nacti, qui plus quam dictatoriali autoritate modernam Graecorum prononciationem alumnis Academiae Cantabrigiensis severissime imperabat, a proposito tantisper cessare debuerunt. Pergit inde ad Cap IV, in quo Rhetoricae atque Eloquentiae vitia & defectus perstricurus operose ostendit, quam imperfecta illa veteri aevi fuerit, adeo ut nec ipsi Ciceroni, quem antesignanum hactenus in arte oratoria posteritas obstupuit, dicendi gloriam integram sinat, nec nostram aetatem ea in parte felicior credat, utpote quam eosdem naevos postventuris olim exagitanos praebituram sibi persuadet, quales in maioribus derisit. Haud mitius iudicat in Cap. V de Logica, seu, uti a Neotericis appellari amat, Arte cogitandi, quae ad rationem corroborandam adinventam natura sua notabilem intellectus imbecillitatem involvit, quandoquidem incorruptioris multo magisque vegetae rationis indicium reputandum foret, si sophismatibus istis atque argumentis Logicis, tot mediis terminis in figuras anxie reductis supersedere posset. Quid ergo pretii Aristotelis Logicae ac Topicis Ciceronis, Rami item ac Vallae laboribus, Baconis Organo Novo, Cartesii Meditationibus, Arti cogitandi, quam Arnoldo Gallo vulgo tribuunt, ac denique Medicinae Mentis statuendum censent, id omne sub hoc articulo sollicitè consignavit. Sextum caput Philosophiae morali destinatum, atque ibi exponit, quam parum illa sibi constiterit, quamque misere sententiarum divortis discerpta fuerit sub Ethnicis Philosophis, adeo ut Varro iam sua aetate octoginta octo supra ducentas opiniones varias de Summo Bono tantummodo numeraverit. Nobis autem, quibus normam clariorem & fallere nesciam Scripturae largitur, decentiore habitu eam sese offerre; illa vero neglecta, in eadem praecipitia nos delabi, ceu modernorum Casuistarum & Jesuitarum exemplo, qui speciosa Peccati Philosophici & Probabilitatis deliria maximo cum pietatis decremento orbi obtruserint, comprobari putat. Nolumus tediöse immorari iis imperfectionibus,

bus, quas in cap. 7 in Philosophia Naturali, atque in cap. 8 in Astro-
nomia acute observat. Certius enim jam certo omnibus constat,
nullas Hypotheses aut Theorias, vel ab ingeniosissimis Viris in scenam
prodire jussas, ita perspicue phaenomena naturalia demonstrare pos-
se, quin semper innumera dubia explicatu difficillima remaneant. Ad-
huc Cimmeriis inerramus tenebris, inanisque labore in Ptolemæi, Co-
pernici, Tychonis, Galilæi, Kepleri, Hevelii &c. Systematibus, motus
naturamque corporum coelestium scrutamur, cum cespitandum sit
circa corpora, quæ ante pedes posita sunt. Eadem caligine atque in-
digentia premi in cap. 9. pluribus docet Metaphysicam, vel Theologi-
am naturalem, prout Aristoteli audit, quandoquidem ratio sibi met re-
licta tantis viribus non polleat, ut Philosophos eosque sagacissimos in
rerum divinarum ac spiritualium investigatione longius provehere
queat, licet Cartesius, Poiretus, Mallebranchius insigniter in hac scien-
tia sibi profecisse videantur. In capite decimo Historiæ defectus
annotaturus, late per Græcam, Romanam, aliarumque gentium, etiam
nostri ævi historias exspatiatur, ac nullum fere Historicum existere af-
firmat, qui non monumenta rerum gestarum summa cum integritate
ac sollicitudine conscripta a se proficiat. Verum intra Præfationis
cancellos primasque paginas subsistendum esse, alias in reliquo operis
contextu frustra jactatam illam fidem atque industriam requiri. Ipsum
enim Vopiscum, scriptorem non obscuri nominis, ingenue fateri,
*memorem Scriptorem, quantum ad historiam pertinet, non aliquid esse
mentium.* Concludit itaque, perfectam historiam non apparituram,
nisi eo anno, quo perpetuum mobile ac Lapis Philosophorum dete-
gentur. Post hæc densa macularum agmina, quæ ejusdem duos o-
culos, Chronologiam puta ac Geographiam hebetant, offendit, atque
in cap. 11 ac 12 non perfunctorie exagitat. Sive enim eam scientiam,
quæ varias diversarum gentium epochas, annorumque ac mensium
calculum figit, respicias, neque a Chinesium, Egyptiorum, ac Chal-
dæorum fabulis, neque a Græcorum & Romanorum computandi ra-
tione, neque a Scaligeri, Petavii, Baronii, Pagii aliorumque lucubra-
tionibus, tantum illi accessisse incrementi asserit, ut in præsentibus
partibus absoluta dici possit: sive quoque eam contempleris,
quæ universum orbem terrarum locaque singula distinctis interval-
lis emittitur, etiam illam impedimentis obstrui vix superandis. Li-

cet enim proximius ævum spatiosiores tractus invenerit; attamen incognitam adhuc esse Asiam atque Americam, qua Septentrioni obja-cent; inhospitales Africæ mediterraneæ regiones, terramque Au-
 stralem abscondi; de Chinæ nimia versus Orientem protensione non
 injuria disceptari; certam graduum Longitudinis ac Meridiani positio-
 nem in quæstione versari; circa urbium antiquarum situm attonitos
 hæere Geographos, Babylonisque clarissimæ urbis situm haud secus
 ac cujusvis alterius ignobilis pagi ignorari. In cap. 13 Jus Civile
 ponderandum sumit, cujus excellentiæ quamvis nullo modo derogare
 prætendat, nihilominus cum nullæ humanæ leges labe careant, hinc
 eodem fato illud laborare innuit, inque hujus rei probationem ad le-
 gem illam XII. Tabb. quæ debitoris obæratum corpus post mortem dis-
 cerpi, atque inter creditores dividi jubet, nec non ad festinatum illud,
 proptereaque indigestum, Digestorum opus, fœcundam antinomiarum
 abyssum provocat. In cap. 14 Jus Canonicum perstringit, ac
 Decreti quidem a Gratiano compilati indecentiam objurgat, quoni-
 am inter alia eum, qui pro uxore concubinam habet, a communione
 non repellendum docet; imperiosum insuper Decretalium fastum,
 supinam Glossæ ignorantiam, ac Canonistarum servilem adulatio-
 nem breviter, sed non sine sale, perlustrat. Medicinæ debiles succes-
 sus speique parum respondentia conamina redarguit in cap. 15, ab Hip-
 pocratis & Galeni seculo usque ad nostra tempora decurrens, Medico-
 rumque inter se de natura morborum remediisque congruis alter-
 cantium æternas rixas ac bullatas Chemicorum nugas enumerat, tan-
 demque concludit, Medicinam tum corporum nostrorum habitus ac
 victus, tum medicamentorum, quibus officinæ onerantur, intuitu, re-
 rum omnium incertissimis esse aggregandam. In proximo capite
 censoriam scientiam seu Criticam taxat, quam ut nostro quidem ævo a
 nonnullis exerceri suevit, definit artem inveniendi errores, eosque le-
 viores, parumque ad principalem Autorum scopum pertinentes.
 Quod ne temere asseruisse videatur, celeberrimum par Criticorum,
 quorum alter *Historiam Criticam Veteris & Novi Testamenti*, alter ve-
 ro *Artem Criticam* vulgando, multum strepitus in Republ. literaria de-
 dere, et tanta multitudine in scenam producit, multisque argumentis
 evincere nititur, eos, dum laborem sibi ipsis indixerunt, ut aliorum er-
 rores venarentur, genuinum verborum sensum sæpenumero corru-
 pisse,

pisse, longeque gravius impegisse. In cap. XVII de Orientalium rerum studio tractat, quarum penuriam ac novos postquam attento oculo inspexit, usum scriptorum Rabbincorum atque Arabicorum maxime in confutando Alcorano & Talmude sese exserere astruit. Tandem in cap. 18 Theologiam Scholasticam evolvit, in qua desiderat illa adnificula, quæ illi imprimis propria esse deberent, cognitionem sc. Græcæ linguæ ad intelligendam Philosophiam Aristotelicam & Patres, & Criticam ad discernendos autores genuinos a spuris, atq; ad detegendos impostores, qui sub Patrum nomine in curiam fuere recepti. Deinde accusat eam ineptæ partium præcipuarum connexionis, ut pote quæ conflata sit e Philosophia Aristotelica & Sententiis Patrum, qui tamen maximam partem Platonis castra sequuti Stagiritem, vel ob sophistica ejus ratiocinia, vel ob notiones incongruas de Deo ejusque providentia, damnabant. Tertio captiositatis vitium illi exprobrat, unde factum sit, ut Doctores ejus Profundi, Subtilis, Irrefragabilis &c. agnomine insigniantur. Quarto obscuritatem ejus reprehendit, eo quod terminis technicis atque intricatis citra necessitatem redundet. Quinto inquinatissimum dicendi genus barbarasque locutiones taxat, quas tamen utcunque ferret, modo scientias expeditiores redderet. Perlustratis igitur singulis eruditionis speciebus, notatisque defectibus ac mendis, quibus subjacent, colligit, quandoquidem in illis mens nostra exsatiari nequeat, aliunde appetitus nostri complementa esse accersenda. Nihil autem certius animo, inquisitione rerum incassum defatigato, sese offerre, quam supremam veritatem errare nesciam, quæ in Scriptura S. sese clare revelavit. Neque absque providentia divina id evenisse ait, ut scilicet dependentiam nostram a Numine O. M. eo magis agnosceremus, ac necessitate quadam adigeremur ad oracula sacrosancta evolvenda, quæ nasutum hoc seculum multo insolentius traduceret, si aliquid æque perfectum extaret, quo duce cælum appropinquare possent. Illam quidem dementiæ culpam a se deprecatur, quasi discursibus hisce omnem scientiis profanis gratiam derogare in animum induxerit, vel cum Anabaptistis omnes libros præter Biblia comburendos existimet; id tam en serio defendit, quotiescunque mortales nimis petulanter se gerant, atque in gravissimum religionis dispendium, tenebrosam rationem revelato verbo opponant, toties cujusvis cordati officium efflagitare, ut

ut intra limites suos eam compellat, neque ad vesanum extra sphaeram evagandi pruritus conniveat. Quod si enim eam ratio transcendat, atque ultra doctrinam divinitus patefactam sapere velit, nã tum sibi met ipsi contradicere, cum nihil sit rationi conformius, quam sacris oraculis, fundatis super veracitate Divina, fidem adijcere. Illud enim assertum, *quacumque Deus revelavit, vera sunt*, tam certum esse quam quod certissimum. Si quis forte objiciat, tantas circa divinas veritates discrepantias occurrere, ac circa naturales; illi regerit, modo mente integra nullisque præjudiciis contaminata ad tractandam Scripturam S. quis se applicet, quemadmodum Philosophi ad lectionem suorum operum lectores præmunidos exposcunt, fore, ut accedente tantum gratia ordinaria, quæ nunquam implorantibus eam deesse solet, de ambiguitate atque obscuritate scriptorum sacrorum conqueri nemo habeat. Deum enim, qui omnes homines ad vitam æternam destinavit, omnes quoque necessaria sapientia instruxisse, atque ita ordinasse, ut veritates maximi momenti facillimæ essent omniumque expeditissimæ. Præterea quoque arcanam vim ipsis indidisse persuadendi non modo, sed & assensum extorquendi, ut adeo non ineptationis virtutem lumini, revelationis fulmini comparandam arbitretur.

CABINET DES SINGULARITEZ D' ARCHITECTURE,
Peinture, Sculpture & Graveure &c.

i. e.

MUSEUM SINGULARIUM ARTIS ARCHITECTONICÆ, Pictoria, Sculptoria atque Scalptoria, vel Introductio in cognitionem pulcherrimarum Artium, sub tabulis pictis, statuis ac figuris æneis representatarum. Auctore FLORENTE LE COMTE, Sculptore & Pictore Parisiensi.

Parisiis, apud Nicol. le Clerc, 1699 & 1700. in 8. Tomi tres.
Constant Alph. 5. plag. 13.

Si artifice perito in arte sua credendum est, nemo certe erit ad scribendum de arte Pictoria, Sculptoria &c. aptior, quam is, qui artes has exercuit ipse. Majorum ergo merebitur applausum tractatum præ-

præfens de prædictis artibus agens, quippe qui a statuario & pictore inter hodiernos Parisenses haud postremo, tametsi non anxie servato ubivis ordine, conscriptus est.

Constat autem tractatus integer tribus voluminibus, quorum I continet summarium Historicum artis architectonicæ, Præfectorum ædificiorum Regiorum in Francia, itemque architectorum, qui ædificia publica extruxerunt. Huic summario annectuntur Vitæ & opera sculptorum ac pictorum, ex antiquis juxta atque modernis autoribus in compendio descripta, una cum judiciis præstantiorum in artibus his artificum de uniuscujusque operibus. Sequitur postmodum tractatulus de illis, qui in pictura vitriaria excelluerunt, & discursus de modo scalpendi figuras æneas: qua occasione characteres etiam, quibus ad signanda opera sua veteres scalptores usi sunt, tribus distinctis tabulis, p. 174 & 182 expressi inveniuntur. Tandem concludunt volumen hoc catalogi tabularum pictarum & figurarum ænearum, a præcipuis hujus artis magistris confectarum, Marotis nimirum patre & filio, Vandermeulen, Rubenio, Vandick, des Caraches, & Nanteuil; itemque illorum, quæ in museo Regio Parisiensi, in porticu (Gallerie) palatii Regii, in templo B. Virginis Mariæ (de Notre Dame) ex donationibus aurifabrorum Parisiensium anniversariis, atque in museo Principis Leopoldi Wilhelmi, quod Bruxellis est, inveniuntur.

Volumen II proponit omne id, quod de diversis pictorum recentiorum scholis scitu est dignum. Incipit autem a Florentina, quam sequuntur Romana, Veneta, Lombardica & Bononiensis, tandemque agit de pictoribus transalpinis, Belgis nimirum atque Germanis. Sub finem autem hujus voluminis præter tabulas æneas, in quibus Italorum & Germanorum quorundam pictorum sculptorumque signa exprimuntur, annexus est catalogus, ut in præcedenti, varii generis picturarum & figurarum ænearum, Claudii Mellani, Tenpelle, Wilhelmi Bauri, des Bloemaert, Calloti, de la Belle, des Sadlers & du Pouffin.

III & ultimum hujus tractatus volumen agit de schola Gallorum, vitas & acta proponens illorum omnium, qui in Franciæ regno in arte pictoria excelluerunt, una cum judiciis & censura, quam alter de altero dare consueverunt. Sequitur deinde pictorum illorum recensio, qui in præcedentibus duobus tomis prætermitti fuerant.

Hanc excipit exacta tabularum pictarum, figurarumque ænearum & statuarum descriptio, quæ a membris Academiæ Regiæ confectæ & omnium censuræ in magna Regii palatii (Louvre) porticu, mense Septembri anni 1699, publice expositæ fuerunt. Postmodum agit Auctor ex professo de arte conficiendi figuras æneas, seu sculptoria. Et quamvis de hac ipsa jam actum fuerit in vol. I, ubi p. 139 de principiis artis sculpendi multa profert, alio tamen modo hoc pertractare deprehenditur argumentum in præsentis volumine. Vitas sculptorum enim recensendo, mentionem etiam facit illorum, qui arte hac delectati, præstantiorum artificum opera collegerunt. Claudit autem volumen hoc & integrum etiam tractatum catalogus figurarum æri incisarum, Domini le Brun, pictoris Galli, & Raphaëlis Itali, picturas repræsentantium.

FRANCISCI ET JOANNIS HOTOMANORUM ET CLARORUM Virorum ad eos Epistola. Quibus accedit Epistolarum Miscellanearum virorum doctorum Appendix. Ex Bibliotheca JANI GULIELMI MEELII J. C.

Amstelædami, apud G. Gallet, præfectum typographiæ Hugueta-
norum, 1700. in 4. Alph. 2. plag. 20.

REm gratissimam orbi litterato fecisse Clarissimum Virum *Janum Gulielmum Meelium*, hæc Hotomanorum epistolas luci publicæ exponendo, nemo dubitaverit, nisi qui plane ignoraverit, quam egregia ad historiam civilem, ecclesiasticam, litterariam, ex ejusmodi doctorum virorum epistolis redundant commoda. Ad Meelium autem hæc epistolæ pervenerunt opera & studio summi viri Jo. Georgii Grævii, ad quem a Gallo quodam eruditissimo, ut Meelio audit, fuere missæ, ea lege, ut omnes una ederentur. Hinc & conqueritur Meelius, negatam sibi, quam ardenti voto exoptarit, potestatem in vulgandis his epistolis delectus rationem habendi: haud paucas enim, quæ nullius momenti sint, omitti potuisse. Sed bene factum, quod eas etiam edere maluerit, quam pati, ut otius cimelii jacturam faceret. Respublica litteraria.

Præmissa est epistolis vita *Francisci Hotomani* a Retro Neveleto Doschio Jcto conscripta: quæ tamen cum inter aliorum quorundam Jctorum vitas a Friderico Jacobo Leickhero edita, & Lipsiæ A.

1686

1686 impressa in omnium versetur manibus, supervacaneum duximus eam denuo repetere, aut ex ea quicquam excerptum hic inserere. Proinde ex ipsis solum epistolis nonnulla, quæ observatu digna visa fuerint, indicabimus. In epistola I Franc. Hotomanus ad Henricum Bullingerum de viris quibusdã doctis Basileæ degentibus hoc fert iudicium: *Suicerum & Amerbachium probo imprimis, itemq; Gratarolum nostrum, neque dubio esse alios quam multos, quorum integritas & religio Deo grata sit. Sed Castellionis ita sunt studiosi & amantes plerique, ut hoc, quasi Atlante cælum, fulciri religio & pietas existimetur.* Ep. VII refert, Sorbonicos Doctores a Rege Galliæ petiisse, ut in Lutheranos inquiri juberet. Cum Rex respondisset, *Se eam curam Senatui mandasse, iique regessissent, totam Curiam Parliamenti Parisiensis inquinatam esse, iracundè intulisse Regem: Quid vultis igitur faciam, aut quid consilii capiam? An ut vos in illorum locum substituat, & rempublicam meam administratis? Velsi cujusdam cum Calvino disputationem memorat Ep. VIII, in qua ille omnem existimationem suam perdidit, hic maximum apud omnes retulerit adplausum. Ad Argenteratensis Ecclesiæ historiam pertinet, quod epist. IX innuit. Nimirum cum narrasset, Matthiam Ferrerum Argenterati propediem Consulatum initurum, addit: *Is est, de quo pia memoria vir D. Sleidanus mihi sæpe numero affirmavit, spem ejectionis Interim maximam in illo sitam.* Ep. X. dicit: *Marpachius Favelli & Beza orationem probare videbatur, qui dicebant, se non inane signum quasi Christi absentis accipere solere. Idem D. Michael Electoris concionator, humanissimus vir, faciebat. Itaque spes non exigua me tenet, fore ut in colloquio Wormaciensi nostri audiantur.* Colloquii inter Lutheranos & Reformatos instituendi multa in epistolis Hotomani est mentio. Ea de re dum etiam Johannes Calvinus agit in epistola ad Hotomanum, quæ est XI, inter alia de Philippo Melanchthone dicit: *Vereor autem ne Philippus, qui nuper ultimo astu corruptus, quicquid adeptus erat laudis, refiliat. Et certe cum in persona Zuinglii damnaverit Helveticos, aucta jam est desperatio, qua prius odiosa colloquia reddebat.* Ep. XIV Hotomanus scribit, Maximilianum Regem legatos duos Augustam, Tubingam, & Heidelbergã misisse, qui rationem ecclesiæ Viennæ constituendæ cura Theologis ineant. Ep. XXI Bullingero refert, editum Argenterati libellum esse de cœna, additque: *Sturmius præfationem scripsit, Coker**

edidit reliquum scripſiſſe. Forte hic libellus de Coena Domini eſt, quem Simlerus in *Epit. Biblioth. Geſneri* ipſi Hotomano tribuit. Sed iudicem hac de re alii. Ep. XXIV ad eundem Bullingerum ſcribit *Marpacbius noſter numquid Tibi vir egregius videtur? Profecto, inquit, ſi verum eſt, quod ajunt de Gallia, fore ut Evangelium ibi promulgetur, omnes evadent Zuingliani. Utrumne ex Dei an alterius ſpiritu iſta vox manavit?* De Franco-Gallia Hotomani Jacobus Capellus ad illum ſcribit Ep. XXXII, eamque magnopere laudat. Ep. XXXIV Wilhelmus Landgravius Haſſiæ, quo pacto Henricus Valeſius Poloniæ Rex a ſe exceptus ſit, refert, & inter alia hæc addit: *M. Johannem Garnerium, Theologum noſtrum opinione religionis & virtutis nobis familiarem & carum, una nobiſcum in Vachenſe oppidum eo potiſſimum conſilio adduximus, ut oblata forte occaſione a Rege concionem habens audiretur. Sed Rex adeo ſtudioſe præcavit, ut etiam neglecta benedictione & conſecratione menſe, contra morem omnium Chriſtianorum, cibum ceperit, ne vel hac ratione præfatum Garnerium audiret.* Rurſus de Franco-Gallia Hotomanni Jacobus Capellus Ep. XXXVIII ſcribit: *Quod ſi ad iudicem eundem ſit (in Gallia) ſcis quam odioſum ſit nomen tuum, vel unius Franco-Gallia nomine, qua, quantum video, etiam Sabaudis ipſis exoſa eſt. Cui etiam cur nomen tuum adſcripſeris, non video: certe multi parum conſulte factum a te iudicant.* Sed reſpondet ad ea Ep. ſequenti XXXIX, quæ huc fere redeunt, nihil ſe ſcripſiſſe quod non rationibus & testimoniis confirmatum ſit, adeoque nullam ſe videre rationem, cur nomen diſſimulare debuerit. Ep. XL ad eundem Capellum de eodem libro ita ſcribit: *Henrici Matharelli neſcio cujus ſcriptum vidi contra Franco-Galliam noſtram, adeo ſtultum, barbarum, ſolidum, ut ſatis conſtituere non poſſim, quemadmodum illi reſpondeam. Sed conſido Paſſavantium aliquem huic muneri non deſuturum.* Idem etiam de hoc Matharelli ſcripto eſt iudicium Jacobi Capelli Ep. XLII. Ep. XLIV Wilhelmus Landgravius Haſſiæ ad Hotomanum multa de Hugonottarum rebus ſcribit, iudiciumque ſolidum de propagatione Evangelii interponit, quod alia longè ratione ea peragatur, ac homines velint aut ſibi perſuadeant. Idem Wilhelmus ab Hotomano Ep. LI petit, ut Medicum ſibi commendet, cui ſe tuto committere poſſet; ſed addit: *ante omnia autem videndum, ut iſte ſit Hippocraticus, nam Paracelliſtas cum ſuis Chymicis ſomniis non admittimus.* Librum

quæ.

quendam contra Ubiquitarios, ut vocat, a se scriptum & sub Jo. Palmerii nomine editum significat Hotomanus Ep. LXIV, quæ est ad Rud. Gualtherum. Innuitur sine dubio Jo. Palmerii Nullitatis protestatio adversus Formulam Concordiæ, quam Hotomanus jam ex Schlüsselburgio & Huttero vendicavit Vincentius Placcius in suo de Scriptoribus pseudonymis opere. Sulzeri passim mentio fit in his epistolis, querelarumque contra eum effunduntur plaustra, quod Reformati sese opposuerit. *Sulzerus*, inquit Rudolphus Gualtherus Ep. LXIX, *qui sibi sua humilitate & monastica blandiloquentia quorundam optimarum mentes fascinauit, solus cum paucis omnia agit.* Idem Gualtherus Ep. LXXV ad Hotomanum scribit, Jacobum Andreæ Lipsiæ non admodum honorifice exceptum esse: *causa*, inquit, *inducuntur varia & diversa, sed non miror, si homo levis & superbus, qui sola loquentia & Principis auctoritate pugnat, multis invisus sit.* Quod Formulæ Concordiæ subscribere recusaverit, Ep. LXXXIV Hotomano narrat Wilhelmus Landgravius Hassiæ. Idem Ep. LXXXV conqueritur, quod pax ecclesiarum Germanicarum elato quorundam Theologorum supercilio magis, quam pio aliquo pietatis zelo, specie novæ aliæ, cujus Formulæ Concordiæ irvicem constituendæ, conturbetur. Narrat porro, missos ad se fuisse Jacobum Andreæ, Chemnitium & Wilhelmum Zimmermannum eum aliis, ut approbationem & subscriptionem Formulæ Concordiæ a se impetrarent, sed nihil eos obtinuisse. *Licet enim, ita loquitur Wilhelmus, ingenii viribus & sophisticis illorum deliriis impares fuisse libere nos fateamur, Lydio tamen verbi Dei lapide totam hanc controversiam disceptari cupientes, quantum momenti frivola illorum argutia habuerint, totius negotii exitus, nec non alia utrimque exhibitæ sacis comprobaverunt.* Ab Electore Saxonæ prohibitum fuisse, ne exempla Formulæ Concordiæ jam impressa venderentur, idem Wilhelmus refert Ep. LXXXVIII. Sed in epistola quoque XCIV nonnulla ad historiam Formulæ Concordiæ spectantia occurrunt. Ea enim Rudolphus Gualtherus omnia consilia conferenda censet, ne infelix Pandora (ita eam vocat) diplomate Imperiali & Comitiorum publico munita publicetur. Antonij Sadeeli disputatio contra Turrianum Jesuitam edita laudatur a Wilhelmo Landgravio Hassiæ Ep. CIII. Petrum Martyrem solitum fuisse dicere narrat Gualtherus Ep. CXL, in causa sacramentaria privatum effectum concurrere, & Lu-

theranos per Germaniam odio, quod contra Helvetios olim conceperunt, indulgere; & sæpe subridens, inquit, dicebat: *Profecto isti Lanzknechtinos non amant.* In eadem epistola rursus acerbè in Jac. Andreae invehitur. Ep. CXVI refert Wilhelmus Landgravius, quosdam Lutheranorum odio in Calvinianos eousque progressos esse, ut docerent, panem in sacra Domini cœna populo non modo ostendendum & sublevandum, sed etiam adorandum esse. Ep. CXLII Justus Reuberus Hotomanum hortatur, ut Juris Canonici oppugnationem suscipiat, quippe ad quam nemo melius illo sit instructus. Idem Reuberus animum Lutheranis infensissimum prodit Ep. CXLIV. Ludovicum enim Landgravium Hassiæ Ubiquitarium summum vocat, eumque talem factum dicit a dominante conjuge, quæ ab Hunnio Theologo pessimo nebulone regatur. Ep. CXLVII Hubertus Giphanius docet, non esse causam, ut Hotomanus in libro suo de re nummaria miretur, Neronem tam avide *asperos nummos* acquisivisse, cum ejus rei causa hæc videatur, quod asperi essent magis integri & minus detriti vel circumcisi, quodque in illis effigies magis extarent vel eminent, & proinde vero magis responderent. Ep. CXLVII Danieli Toscano significat Hotomanus, se contra Jus Canonicum habere notas innumerabiles, quas facili negotio edere posset, ast Mecœnate sibi opus esse. Titulum operi se facturum dicit: *Scarabeus Antichristi Romani, seu Patesactio corruptelarum, falsitatum & imposturarum Juris Decretalistici.* Ep. CLXXIII Reuberus commemorat, Electores Saxonem & Brandenburgicum severe exterarum ecclesiarum condemnationes prohibuisse, additque: *Wirttembergicum cum suo Pontifice Jacobo Andrea hæc spectantem, ad insaniam redactum iri putant.* Ep. CLXXIV Hubertus Giphanius suam de Hotomani observationibus sententiam libere exponit, præclara quidem multa in illis esse de Jure & in Ciceronem asserens, non tamen omnia ἀνέλεγχτα; simul ab eo quaerit, quid in Orat. de Provinciæ Conf. sit, *Custodias sustulit.* In Ep. CLXXVII Justus Reuberus narrat, Nuntium Pontificium cum Coloniae de Ducis Guisii cæde nuntium accepisset, valde fuisse perturbatum, & in hæc tandem prorupisse verba: *tria fuisse, in quibus omnem spem posuerint, nempe in Maximiliano Austriaco, si ille regnum Polonia acquisivisset; in classe illa Hispanica, quam Angliam certo occupaturam arbitrabantur; & in Guiso, quem ea omnia effecturum speraverant, qua*
anti-

animo conceperant, quæque inter ipsum & alios pacta & convента erant. Denique in Ep. CLXXXI Reuberus Hotomano gratias agit, quod in scripto quodam publico sui mentionem injecisset, addit tamen: *vellem etiam de integritate mea animique candore & continentia aliquid additum fuisset.*

Sed ex Francisci Hotomani Epistolis hæc sufficient. Johannes Hotomanus, Francisci filius, initio Leicestriæ Comiti a servitiis, tandemque secretioribus litteris fuit, & post varia demum fata, Advocatorum ordini Parisiis adscriptus est. Variæ itaque virorum doctorum, qui Oxonii tum degebant, cum Leicestrius Reginæ Elisabethæ gratia floreret, ad Hotomanum, & hujus ad illos extant epistolæ, maximam partem ad benevolentiam mutuam aut captandam aut significandam comparatæ. Ep. XI, quæ est ad Zuingerum, Hotomanus conqueritur, Johannis Caymondi doctissimi viri scholia in Plinii Historiam Naturalem esse deperdita. Ep. XXXVII, quæ Johanni Savillo est inscripta, auctor epistolæ maximopere commendat Aschamii epistolas Latinas. *Incidit, inquit, in Aschamii vestri Latinas epistolas, quæ hominem ne natum quidem existimabam, Valeant Longoliana ceteraque pueriles omnes epistola.* Et paucis interjectis: *Aschamius vester puritate Latini sermonis cedere paucis, argumenti gravitate omnes mihi superare visus est.* De Philostrato sententiam suam aperit Thomas Savillus in epistola ad Hotomannum, quæ est quadragesima. Pudenda *divisio* exempla in eo se deprehendisse pronunciat. Cujusmodi illud esse dicit, quod innuat, Othonem nondum dejectum spe adoptionis, appulisse animum ad illud scelus, quod omnis posteritas est detestata. Deinde *qua, inquit, est hæc impudentia, Pisonem impudicitia arguere, quem gravissimi scriptores severitatis priscaque adeo virtutis exemplum statuere non dubitarunt? Jæm quale est, quod Vindicem Hispanos concitantem narrat, quem pueri norunt, motis Gallis, prope Vesontionem occubuisse?* Ep. XLIV Henricus Cusse acriter perstringit Alensonium Ducem, nuptias Elisabethæ Reginæ ambientem. Ep. LI Hotomanus de scripto quodam Gentiliano (forte Alberici Gentilis, quo probare conatus erat, philosophiam elegantioresque litteras Jurisconsulto non esse necessarias) ita pronunciat: *Certe si quid mei judicii est, ridiculum styli, absurdas opiniones, rationes ipsius nullas, verbosam & inanem orationem, cetera insulsa, illepidæ, nullius momenti esse arbitror.*
Ita

Ita scio exteros omnes judicaturos, & jam hic in Aula nostra ita judicatum a multis. Ep. CXV Hotomanus testatur, se Jacobi Angliæ Regis *Δωρον Βασιλικόν*, jussu Regis & hortatu amicorum, ex Anglico sermone in Gallicum transtulisse, simulque commemorat, sæpius hocce opusculum editum, & in varias linguas translatum fuisse. Idem Ep. CXVII cum Jacobo Lectio Jurisconsulto exoptulat, quod cum antea in se suscepisset vitam patris sui Francisci Hotomani scribere, postea tamen consilium sententiamque suam mutasset. Epist. CXX memorat, Wilhelmum Landgravium Hassiæ ducentas plus minus epistolas ad patrem suum Franciscum Hotomannum dedisse, interque eas non paucas esse propria Principis istius manu scriptas. Ep. CXXXV Scipio Gentilis commemorat, quod Franciscus Hotomanus aliquando in portu Basiliæ sedens, se vulgari & inepto isto, ut loquitur, more interrogantem, *unde Excellentia ejus advenisset*, comiter objurgarit, *quam inquires tu Excellentiam mihi nominas? dic potius, tua miseria, tua calamitas, tuum naufragium.* In Ep. CXXXVII, quæ Hugonis Grotii est ad Johannem Hotomanum, ita ille pronunciat: *ita arbitror, si Melanchthonis animum Lutherus, Cassander, autem mentem habuisset Patriarchæ Occidentis, melius actum iri cum rebus Europa, qua nunc misera, sub titulo Evangelii pacis, totum jam per seculum bellis funestissimis concutitur.* Idem Grotius tum in hac, tum in sequenti epistola, ab Hotomano commentaria rerum Belgicarum, quæ sibi confecerat Hotomanus, dum Leicestrio a litteris secretioribus erat, petit, eaque in Historia rerum Belgicarum magnopere sibi profuisse, profitetur Ep. CXLI.

Ultimo denique loco ab Editore harum Epistolarum Nobilissimo subjunguntur Epistolæ miscellaneæ virorum doctorum, qui proximis duobus seculis claruerunt. In prima epistola, quæ Erasmi est ad Richardum Paçam, ille multum conqueritur, quod a malevolis sibi Lutheri quædam scripta tribuantur, cum Lutheri tamen fervorem nequam approbet. Compareat hic quoque aliquot Henrici Ranzovii ad Justum Lipsium, & hujus iterum ad illum, epistolæ. In quibus tamen nihil, quod memoratu valde dignum, nisi quod Ranzovius suam de fato mathematico sententiam subinde tueatur. Epist. XIV Justus Lipsius ab objecto sibi crimine, ac si de Germanis minus honorifice locutus esset, diligenter se purgat. Sequuntur Gothofredi

Ad Jungermanni ad Davidem Hoeschelium aliosque, & virorum quorundam doctorum ad Juangermannum epistolæ, in quibus critica quædam subinde insperguntur. In epist. XXVII Petrus Scriverius suam de Græco Julii Cæsaris interprete a Jungermanno edito ita aperit sententiam: *non est quidem contemendus; sed tamen haud ita magno litterarum cum emolumento legitur, & absque ulla studiosorum fraude poterat obliterari, quisquis est.* Idem in eadem epistola cum Jungermanno expostulat, quod Hoeschelio principatum in litteratura Græca tribuisset. *Est quidem, inquit, vir ille industrius & eruditionis non vulgaris, optimeque de Græcis litteris meritus, sed cui profecto nulla vis sit aut injuria, cum eum magnis Heroibus Scaligero & Casaubono postponimus.* Ep. XXXIX Claudius Salmastius ad Isaacum Vossium de Freinsheimio ita scribit: *Mira sunt, sed scitu jucunda quæ narras de Freinsheimio. Itane a Curtio & Floro ac Tacito digressus vaticinari audeat de regno Christi & ejus adventu? In mea tempora non, ut puto, incidet, sed vide ne in tua, qui multo me junior es.* Hæc ex hisce epistolis adnotasse sufficiat, etsi non diffitemur, superesse in iis longe plurima observatu dignissima, si prolixioribus nobis esse liceret.

**AUGUSTINIANA ECCELESIAE ROMANÆ DOCTRINA A
Cardinalis Sfondrati Nodo extricata per varios
S. Augustini discipulos,**

Coloniae apud Hæredes C. ab Egmond, 1700, in 12. Alph. 1.

Qui nodum prædestinationis libello edito dissolvere voluit, celeberrimus Cardinalis Sfondratus, una eademque opera innumeros contra lictionum, pugnarumque nodos sibi nexuit. Tot enim tamque pertinacibus adversariis impetitur, est scriptum illud, concordia causa editum, ut omnino adversis astris natum videatur. Qui hunc librum, vel potius libellorum collectionem edidit, uno volumine præcipuos Sfondrati adversarios in aciem produxit. Dedicavit autem hunc fasciculum univërso Clero Gallicano ad Fanum S. Germanitum congregando, vel hæc de causa, quod ille a tot seculis & Pelagianismo & Moralismo laxiori, quorum uterque in Sfondrati Nodo Dissoluto triumphet, masculè se opposuerit. In præfatione exaggerat periculum ex editione Sfondratiani libri, & dilata ejus condemnatione,

Ecclesiæ Romanæ instans, simulque F. Joh. Damascenum, & Auctorem epistolæ parvulorum sine baptismo mortuorum pro defensione Sfondrati scriptæ castigat. Continentur autem hoc fasciculo VII scripta, quorum *primum* est *Archi-Episcoporum Rbemensis & Parisiensis, Episcoporum Meldensis, Atrebatensis & Ambianensis* epistola ad Innoc. XII Papam, in quo illi errores Sfondrati denunciant, partim ad doctrinam de *infantium sine baptismo decedentium salute* pertinentes, nempe omnes ex parte Dei dilectos & ad bonum destinatos esse; istos quoque parvulos, etsi non ad vitam æternam, tamen ad aliud bonum illa majus creari; eos ipsos immunes esse a peccato proprio; non damnari, sed ad extraordinariam classẽ providentiæ divinæ spectare: partim ad doctrinam de *barbarorum salute* spectantes, nimirum ignorantiam Dei in barbaris esse magnam beneficiorum divinatorum partem; in iisdem cum nulla sit notitia Dei, nullam quoque esse culpam, nullam poenam; fidem in Christum explicitam non requiri necessario ad acquisitionem æternæ salutis: partim ad dogma de *prædestinatione* facientes, quam male a Sfondrato describi opinantur, & naturam peccati originalis illum æque ignorasse affirmant. *Secundo* loco occurrit *Archi-Episcopi Rbemensis C. M. Tellerii censura de Sfondrati libro*, variis observationibus constans, inter quas potiores sunt, duas partes scripti Sfondratini sibi invicem contradicere, cum prima prædestinationem extricet, altera intricet; ipsum quoque Cardinalem secum pugnare, dum prædestinationem interdum gratuitam, interdum intuitu operum factam doceat; gratiam efficacem alio longe sensu, quam fieri debeat, a Cardinale accipi, pro ea videlicet, cui etiam resisti possit; Scripturæ sacræ dicta male ab illo citari; nova & paradoxa de parvulis ante baptismum obeuntibus ab eo doceri; eundem Augustino & Thomæ adversari; mysterium prædestinationis extenuare; Notis collegam hoc libello aggressum esse, & peccatum philosophicum defendere. Sequuntur *tertio* loco *XL Propositiones* ex Sfondrati *Notis* excerptæ & notis disjunctæ, quas cum addita responsione in Actis hæc mensis Septembri anni superioris p. 385 seqq. prolixè recensuimus. Has *quarto* excipiunt *Animadversiones in locos a Sfondrato citatos*, in quibus & S. Literas & Patres, præsertim Augustinum, male ab illo in patrociniũ sententiæ suæ adductos ostenditur, & Sfondratum multos suppositos veteribus, maxime Augustino, libros pro genuinis citare,

citare, indicatur. *Quintus* libellus inscribitur *Responso pro doctrina S. Augustini ad Sfondrati Nodum*, totam litem omnium accuratissime exponens. Hujus *Cap. I* continet CII propositiones erroris accusatas ex Sfondrati libro excerptas, & in quatuor classes, de peccato originali, prædestinatione, gratia & peccato philosophico agentes dispefcitur. Cæterum has propositiones omnes tertius libellus XL Propositionum continet, si paucas exceperis, nempe ob peccatum originis neminem damnari posse; reprobos etiam esse aliquando ad cælum destinatos; doctrinam de prædestinatione ex epistola Pauli ad Romanos, ut obscure scripta, non probari posse; & quamcunque, etiam efficacissimam gratiam, a libero hominis arbitrio posse eludi, cassamque reddi. *Caput II* falsas citationes Sfondrati, cum primis ex Augustino, enumerat. *Capite III* Cardinalem sibi ipsi contradicere, partim prædestinationis nodum solvere conantem, partim eandem ænigma insolubile vocando, probatur. *Capite IV* Augustinum a Sfondrato abjecte & contumeliose tractari enarratur, & *Cap. V* Cardinalem, non minus ac Tapperum, Lessium, & Sirmondum, Fausti Rejenfis Semipelagiani scriptis deceptum, eundemque constanter secutum esse, XLIV exemplis ostenditur. Quæ sexto loco occurrunt *Observationes in excerpta Nodi Dissoluti*, ex ipsis causæ visceribus rem eruere videntur. In illis enim *Cap. I* quid gratia sit, generatim exponitur, nempe supernaturale donum; speciatim *Cap. II*, quid in controversia Pelagiana significet, nempe amorem a Deo effusum. Hinc Auctor *Cap. III* errores veterum recentiorumque circa gratiam, *Cap. IV* notiones Sfondrati de gratia exponit, & *Cap. V* refutat. Porro *Cap. VI* Sfondrati doctrinam de gratia universali, *Cap. VII* de infantium ἀβελήδινον salute, *Cap. VIII* de Augustini auctoritate proponit: primam *Cap. IX, X, XI*, secundam *Cap. XII*, tertiam *Cap. XIII* refellit, elegantemque dialogum inter Augustinum & Sfondratum ex amborum verbis instituit. Sed hunc Scriptorem editor in *præfatione* variorum errorum postulat, speciatim, quod doceat, gratiam habitualementem jus dare ad actualementem, gratiam orandi & actualementem justis nosse posse denegari, Prædestinatianos hæreticos esse, omnibus hominibus gratiam dari, Angelos & Adamum majorem gratiam accepisse, quam nunc lapsis detur &c. Denique *septimo* loco exhibetur *Excerptum ex nuper edita Historia Congregationis de Auxiliis*

*lis gratia, eausam Sfondrati concernens, quod iterum exserpere non
sri instituti non est.*

JOHANNIS CLERICI EPISTOLÆ CRITICÆ ET
Ecclesiastica.

Amstelædami, apud G. Gallet, 1700. in 12. Alph. 1. Plag. 4.

USum artis Criticæ ostensurus, & ejus quasi volumen tertium istius studiosis exhibiturus Eruditissimus Clericus, epistolas quasdam concinnavit, quibus se contra suos adversarios, & celeberrimum imprimis Caveum, defendit, earumque primam & secundam Archi-Episcopo Cantuariensi, tertiam & quartam Episcopo Salisburionensi, quintam sextamque Vigornienſi, & tres residuas Pseudonymo L. Candido Vero inscripsit. In *prima* graviter violatam esse æquitatem adversus se a celeberrimo Caveo, in dissertatione de Eusebii Cæsariensis Arianismo, alteri volumini Historiæ Literariæ ab ipso concinnatæ subjunctæ, queritur, quandoquidem utrum Arianis, an potius Photinianis hodiernis accensere Clericum debeat, nescire se professus fuerit. Originem autem istius, quam vocat, acerbitalis in eo querit, quod persuasum sibi is habuerit, ac si Vitas Patrum panegyricè magis quam historice scripsisse ipsum Clericus in Bibliotheca Universali Tom. X p. 479 affirmaverit. Sed quamvis sibi istud tum quidem in mentem haud venisse innuat, ostensurum tamen se nunc ait, non aliunde excanduisse Caveum ob monita generalia de fide Historicorum, quam quia ejus violatæ sibi fuerit conscius. Nec procul ejus argumenta frei ac petiturum dicit, atque unice ad Clementis Alexandrini & Eusebii Cæsariensis vitas ab ipso concinnatas provocat. Prioris etenim libros hypotyposon quod ille ab Arianis præter ejus mentem depravatos fuisse asseruerit, non alio ex fonte promanare concludit, quam quod dissimulare Patrum vitia statuerit, cum sane ab erroribus densissimis liberari Clemens nullo modo possit; id quod per integram hanc primam epistolam probare argumentis non unis allaborat. De posteriori vero in epistola *secunda* agit, Caveumque in Eusebii vita nonnulla; quæ minus honorifica Cæsariensi Episcopo fuerint, & e quibus facile omnibus innotuisset, Arianis eum partibus favisse, dissimulasse contendit, & post plura Eusebii loca cumulat, e quibus, quod omnino Arianorum egerit partem

tronum, ad oculum patere credit. In epistola *tertia* Clerico res amplius est cum Caveo, atque istud ante omnia in eo taxat, quod Meibomii iudicium de liberis, inquis, & temerariis censuris a Clerico potissimum Tomo X Bibliothecæ Universalis prolatis approbarit. Et heic quidem non Meibomium modo hallucinationis infimulat, utpote qui Bibliothecæ Universalis tomum decimum pro undecimo citavit, sed & Caveum perperam criminationem ejus falsam pro vera amplexum esse, & vix admissurum ait, ut quis Hermanni Witsii iudicium, quando Cavei de obedientia Evangelica sententiam parum a Socini verbis abluere censuerit, in ejus fraudem adhibeat; unde nec sibi quicquam Meibomianis verbis imputari debuisse colligit. Præterea immerito se a Caveo accusari ait, ac si in vitis aliquot Patrum Gallicis, in Bibliotheca Universalis editis, id sibi pæne unice proposuerit, ut sanctos Patres inter se committeret, quasi nec sibi metipsis, nec iacet se invicem convenientes. At enim vero solius se veritatis rationem in istis Vitis habuisse regegit, ac demonstrari sibi flagitat, ubinam Patres quasi dissentientes falso introduxerit? Similem in modum Patres tanquam obseuros, perplexos, confusos, nec eorum, quæ tractarint, satis peritos, terminisque delectatos æquivocis ubi descripserit, nihil horum se dixisse, quod indubitatis exemplis illico aut paulo post vel antea satis abundeque non probavit, atque adeo & hanc ob rem nullo Cavei jure se redargui contendit. In *quarta* epistola recte se Dallæi librum de usu Patrum egregium vocasse scribit, sed negat, ideo id factum, quod excuti in eo debitam Patribus reverentiam cognoverit; negat, quod ipse moliatur omnia, ut spernantur Patres, quin suam potius de tribuendo his honore sententiam exponit, eosque nec supra merita laudandos, nec infra ea deprimendos esse judicat. In *quinta* illicitas esse omnes in Historia Ecclesiastica dissimulationes prolixè ostendit, eum potissimum in finem, ut male se a Caveo & aliis corrigere vincat, quando minus laudabilia veterum quorundam dicta aut facta protulerit, eademque, prout merebantur, castigavit. In *sexta* a moliri se studet istam Cavei objectionem, quod in Episcopos omnemque ordinem Clericalem acrius animadverterit, eosque veluti præjudiciis in conventibus suis synodalibus mire occæcatos, & hæc præ Laicis prærogativa gaudentes, quod simul & partes possint esse & iudices, traduxerit, & quod maximè etiam Principibus imponere, iisque tanquam

quam instrumentis abuti soleant, affirmarit. Sed negat se in ordinem Ecclesiasticum ipsum quidquam dixisse, hoc est, in formam regiminis Episcopalis, quam minime vituperarit, & pluris etiam fecerit, quam Presbyterialem, si modo ea intra limites Evangelicos contineatur; sed nonnulla se dixisse tantum in homines dignitate & autoritate sua abutentes. Recte etiam synodorum aliqua delicta abs se notata esse addit. Principes vero alieni sæpe affectus instrumenta fieri, Constantini Magni, & Constantii ejusdem filii exemplo, manifestum reddere fatagit. Denique quam necessario mali mores Ecclesiasticorum hominum sint in Historia Ecclesiastica commemorandi, Lectorem suum edocet. In epistola *septima* occasione quarundam objectionum adversus suas ad XVIII priora commata capituli primi Johannis A. 1695 editas notas motarum, id sibi probandum deligit, quod ex nullo teste fide digno constet, a Platone Prophetarum Hebræorum scripta lecta fuisse, nec ullo indicio liqueat, eum quidpiam ab iis esse mutuatum. Tres imprimis ejus summos Deos nec e Veteri Testamento petitos, nec e Judæorum sermonibus vel libris haustos esse, nec ad Christianorum Trinitatem accedere, sed rem maxima ex parte Timæo & Platoni acceptam ferri debere asserit, assertique hujus sui rationes ex eorum libris sollicitè conquirat. In iisdem animadversionibus tuendis *octava* epistola occupatur. Conjecerat, Johannem Apostolum in iis, quæ initio Evangelii sui de Ratione habeat, non ad Moſen aut alium Veteris Testamenti scriptorem, sed ad Philonem Alexandrinum respexisse, ea vero, quæ de Ratione divina Philo scripserit, ex Philosophis præcis, ac præsertim ex Platone hausta ab eo fuisse indicaverat. Sed cum P. Ventidius neget, Philonem ea ex Platone hausisse, contendatque ex Veteris Testamenti libris ab eo esse derivata, idcirco Philonem in Scriptura quæsiuisse, quæ antea in Platone legerat, nec de iis unquam cogitaturum fuisse, si solum Vetus Testamentum legisset, Noster in contrariam partem affirmat. Pergit in cognato argumento *nona*, quæ docet, Judæos diu ante tempora Johannis ex Philosophorum lacunis Theologiam suam corrupisse, quamobrem & Paulus monuerit Christianos, ut sibi a Philosophia caverent, quæ monito neglecto antiquissimi hæretici in turpes errores prolapsi sint; indeque Johannem prudentissime usu suo commonstrasse, quomodo adhiberi possent voces nonnullæ, præsertim a Philone usurpatæ, quippe quibus *notus* ei esse vix potuerit.

tuerit. His epistolis alia ad amicum Anglum subnectitur, quam cum denario numero haud insigniverit, reliquis forte appendicis solum in vicem adjiciendam duxit Autor. In ea laborem suum in transferendas Hammondii annotationes, Novi Testamenti libros dilucidantes, collatum defendit, Autorisque istius laudes celebrat, sed & quare in iis illustrandis, castigandis atque augendis versari, suaque Hammondianis miscere voluerit, edisserit. Anonymotandem, qui in libello Anglico, cui titulum fecit *libera sed modesta Censura*, Clericum & in additamentis ad Hammondum, & in arte Critica, Socinianismum occultare monuit, pro virili respondere laborat. Agmen claudit Ethica (sic enim nuncupare eam ipsi placet) dissertatio, ad Virum celeberrimum Phil. Limborchium directa, de problemate: *an semper respondendum sit calumniis Theologorum?* Quod ita quidem solvit, ut negativam sibi magis arridere, haud dissimulet.

WILHELMI CAVE, CANONICI WINDESORIENSIS, EPISTOLA Apologetica adversus iniquas Joannis Clerici criminationes in Epistolis Criticis & Ecclesiasticis nuper editis.

Londini, apud Sam. Smith & Benj. Walford, 1700. in 8.
Plag. 8.

Qui in epistolis antea modo recensitis frequenter occurrere deprehenderunt celeberrimi Cavei nomen, & crebras institui a Clerico adversus Eruditissimi hujus Viri objectiones agnoverunt vindicias, & omnino factum judicabunt, quod epistolis istis Apologiam Caveanam nunc subjicimus. Equidem sub placida antiquitatis umbra in hunc usque diem delitescentem, atque a contentiosi hujus seculi clamoribus & controversiis longe remotum se professus Autor, ad rupes jam & scopulos in loca prærupta & confragosa se pertrahi, non parum dolet. Sua tamen maxime interesse arbitratus, impactum sibi atrox & insigne dissimulationis crimen amoliri, calammum arripuit, & Clerico respondere non dedignatus est.

Duo autem præ aliis objici sibi ab adversario observat: primo, quod citatis aliquot locis ex vitis ab eo Gallice conscriptis infamiam ipsi creare conatus sit; & secundo, quod in concinnandis Sanctorum

ſtorum Patrum vitis, celebratis ubique eorum virtutibus, nævos ac la-
bes ipſe diſſimulaverit.

Antequam vero ad hæc & alia, quæ ad duo iſthæc capita re-
ferri poſſe dicit, excutienda deveniat, ſequentia in anteceſſum præmit-
tenda ducit: Clericum primo ad ortum ipſum eſſe, nihilque tale meri-
tum, nihil tale cogitantem duriori, quam par erat, cenſura notaſſe,
Etenim non contentum innuiſſe, quod inſano quodam Eusebium in-
dicandi ſtudio abreptus fuerit, traduxiſſe ſimul velut immodicum ve-
terum encomiaſten, qui vitas eorum panegyricè deſcripſerit. Et
quævis poſtea, ut a crimine hoc ſe expediret, præ ſe tulerit, monita ſua
fuiſſe generalia de fide Hiſtoricorum, nec ad Caveum ſigillatim perti-
nuiſſe, ſed ad alios multos, qui laudes vetuſtatis Eccleſiaſticæ potius,
quam hiſtorias ſcripſerint; neutiquam tamen id ſibi perſuaſurum,
quenquam dicit Noſter, qui Clerici paragraphum a capite ad calcem
perlegerit; peccare Virum Eruditum in Chriſtianæ caritatis legem,
dum fraudem, fucum, diſſimulationem, timiditatem, oſcitantiam, in-
vidiam, acerbicatem, confidentiam, iniquitatem, & ſi quæ his ſimilia,
immerenti exprobrat, totque horrendas innocuo maculas inurat, pri-
uſquam facti inſtitutiſque ab ipſomet ſuſcepti rationes probe cognitæ
perſpectasque habuerit; nullo certe malo in Clericum animo ad diſ-
ſertationem de Eusebii Arianiſmo ſcribendum ſe acceſſiſſe, ſed dunta-
rat, ut experiretur, quid in Eusebii gratiam vere dici poſſit, utque ſe
adverſus Clerici cenſuram defenderet; interea maximam Diſſertati-
onis iſtius partem a Clerico intactam præteriri, eumque tantum plurimum
hæere in iis, quæ non niſi per accidens proœmio & calci acceſſerint;
denique non ſecuturum ſe ductum adverſarii, qui ex quolibet exten-
dere quidlibet conatus extra oleas sæpe divagetur, amplisque excuſi-
bus, inutilibus argumentis, cumulatis veterum citationibus quando-
que perum appoſitis paginam ubique ornet; unde ad ea ſolum adver-
tere ſe velle dicit animum, quæ ad ſe proxime & immediate pertinere
videat.

His præmiſſis, ad excutiendum primum accuſationis caput ſe
accingit, & in præfatione ſuæ diſſertationis ex Vitis a Jo. Clerico Gal-
lice conſcriptis ac poſtea Anglice editis, nonnulla ſe adduxiſſe dicit,
quibus de ſanctorum Patrum obſcuritate, ambiguitate & repugnantia
egerit, Hac in re injuriam invidiamque Clerico factam negat, quip-
pe

pe

pe cujus verba fideliter, notatis etiam, ubi reperiantur, paginis retulerit, nec in alium sensum torserit, cum nude tantum eadem allegarit, hac unice ratione motus, quod viderit, ad nullum ista scopum collimare alium, quam ad labefactandam sanctorum Patrum existimationem, & ad eorum reverentiam conculcandam, usque dum ipsorum scripta e manibus studiosorum plane excutiantur. Clericum equidem, ne Patres prorsus sprevisse videatur, epistola quarta in prolixam delabi dissertationem de Patribus eorumque usu, de observantia iis debita, & quousque eorum se autoritas extendat? Hæc sane sibi directe haud adversari ait, imo plerisque calculum se non invitum addere, etsi in iis non pauca quoque sint, quæ castigari mereantur. Inter alia Dallæum præter rem a Clerico in partes vocari monet, cum primus fere & unicus libri ejus de usu Patrum scopus sit, Pontificiis circa Patrum infallibilitatem arma eripere, eorumque argumenta prostrernere & profligare. At si in vivis adhuc esset, ægre laturum ipsum, si argumentis suis aliquos ad labefactandam & subvertendam fidem Nicænam abuti deprehenderet. Quicquid vero illius sit, in hoc omnes ferme Reformatos convenire, sacram Scripturam primam esse & unice infallibilem fidei & morum normam, proximum post sacras literas locum sanctis dandum esse Patribus, quatenus iis consentiant & veritatem inibi traditam suo judicio comprobent & confirmant. Venerari se Patres non tanquam fidei iudices, sed testes, qui quo sint vetustiores, eo validius ferant testimonium. Unde viam hanc in defendenda religione Christiana fortissimi ejus athletæ olim inierint, Tertullianus, puta, Augustinus, aliique ad antecessores suos perpetuo provocantes; neminem tamen argumentum hoc feliciter, disertius & luculentius tractasse Vincentio Lirinensi, e cujus Commonitorio adversus hæreses nonnulla huc pertinentia decerpit. Inde nec efficacem magis hæreses confutandi rationem dicit, quam si post allegatam sacræ Scripturæ autoritatem, constantem & universalem veterum consensum ad partes nostras advocemus. Expertum id Theodosium Imperatorem, quando Catholicos Episcopos cum Arianis, Macedonianis, Eunomianis coacta synodo configere voluerit, suadente vero ad instantiam Nestarii Agelliique Sisinii, ut interrogaret hæreticos istos, num admitterent illos doctores atq; interpretes sacrarum Scripturarum, qui ante dissidium Ecclesiæ florissent, consilio hoc

usum Imperatorem tentare cœpisse hæreticorum animos, quidnam ipsi de veterum interpretationibus sentirent, & percontatum ex iis, qui veteres magnopere laudarent, utrum ex illorum dictis controversias decisuri essent, & num illos idoneos doctrinæ testes judicarent? quo facto mox dissentientes inter se sectarum principes abierint; unde statim lege lata Theodosius hæreticos penitus exterminavit. Patribus Synodos adjungere observat Clericum, multisque in eas sarcasnis atque sannis depugnare, quando præter alia Reges dicat ignaros, nec inter bonos Principes numerandos, convocasse Græculos, qui linguæ acuendæ per totam vitam operam dederint, rerum ipsarum neficios, contendendi studiosos, perpetuisque rixis inter se divisos, & bardos aliquot homines ex Occidente, rudiores quidem illos, sed non meliores. At quærit Noster: num viles etiam ipsi sint, ignari, nec inter bonos Principes numerandi Constantinus M, Theodosii, senior & junior, Marcianus, Justinianus, Constantinus Pogonatus & alii, qui Græculos suos & rudiores Occidentales in Synodum cogere soliti sint? Non mirum sane ait, subditos illum & inferioris subfellii viros fastidiose traducere, qui maximos universi orbis Romani Principes tanto ludibrio & contemptui exponere non erubescat. Quod ut ipsi exprobrat ulterius, sic & mordacem nimis in vitia Ecclesiasticorum calumiam ejusdem merito se accusasse dicit, quippe qui eo usque progrediatur, ut, illius quidem judicio sistet veritas, Theologi, qui hodie vivant, nihil aliud, quam pessimorum nebulonum nequissimorumque & vilissimi furfuris hominum grex nuncupandi sint. Contumeliose imprimis ipsum ac parum verecunde Hammondum tractasse, magnoque fastu nuperrimum illius vindicem in dissertatione de calumniis Theologorum exagitasse, nec minus acriter in P. quem vocat Ventidium, virum & ingenii & eruditionis laude minime fraudandum, inventum esse asserit, atque in his monitis a primo objectionum capite se liberare desinit.

In altero capite, quo in conscribendis Sanctorum Patrum Vitis virtutes eorum splendide deprædicasse, labes vero & navos vaferrime dissimulasse ab ipso perhibeatur, exaggerando prolixum esse illum ait, sed & novum maxime censorem, cum jam anni plus quam viginti effluxerint, ex quo Vitas istas, saltem quæ tomo primo continentur, condiderit & in lucem publicam emiserit, a quo tamen tem-
pore

pore nemo haecenus repertus fit, qui tam turpi eas crimine dehonestarit. Ut vero ab hoc se absolvendum esse penitus demonstret, totam instituti sui rationem candide & ingenue se aperturum promittit. Multum nempe diuque se olim observasse dicit, eos, qui de sanctis Patribus Scriptoribusque Ecclesiasticis agant, scripta quidem illorum solícite expendere & examinare, opiniones, sententias, novos magna cura exquirere & investigare, res vero gestas omnemque vivendi rationem insuper habere, & vel nihil dicere, vel supremo tantum digito attingere. Hunc defectum suppleturum se, missis quæ alii copiosius tractaverant, historicam vitæ seriem & rerum gestarum curriculum præcipue ob oculos posuisse, inque eo nec virtutes eorum nec vitia celasse; eorum autem dicta sub examen revocare, singularesque opiniones & prava dogmata seu Theologica seu Philosophica anxie excutere & ventilare, ab instituto suo longissime abfuisse testatur. Ne tamen curiosis & emunctæ naris Criticis suspicandi ansam præberet, dissimulationis isthæc studio præteriri, Lectores se ubique breviter hac de re monuisse addit, ne incauti deciperentur, imò in quibusdam Vitis studiose illud, diligenter & cumulate se præstitisse, quemadmodum in vitis Justini Martyris, Origenis, aliisque nonnullis videre sit, certissimo argumento, quod hæc dissimulare noluerit. Quibus fundamenti velut in locum substratis, admissam sigillatim circa Clementem Alexandrinum & Eusebium Cæsareensem dissimulationem a se removet. Istius etenim libros ab Arianis fuisse adulteratos ubi dixerit, Photium se, & Rufinum Photio longe antiquiorem autorem habere innuit quem Clericus quidem indignum pronunciet, qui audiat; ast satis tamen, quod hæc Arianis non affinxerit, vel ex eo patere ait, quod ideo ab Hieronymo, acerrimo istius adversario, castigatus haud legatur. Nec inanem esse admittit Photii ea de reconjecturam, cum Arianae perfidiae semina in libris Hypotyposion occurrentia Clementis ipsius opus germanum minime fuisse, non veteres modo sed & recentiores Critici, & in his doctissimus quoque Petavius, recte observaverint. Dogmata de mundi materia æterna, de ideis Platonis, aliaque tanquam Philosophica, ut in Stromatibus Clementis legantur, a fidei articulis probe distinguenda venire inculcat. At de errore Clementis circa Christi *ἀπαύρατον*, quem velut longe gravissimum Clericus eidem imputet, observat, etsi is prima quidem facie sit

gravissimus magnaque absurditate laborare videatur, dispiciendum tamen esse, num commoda explicatione in saniozem eum sensum interpretari liceat. Tria videlicet asserere Clementem: primo, Christi corpus necessariis vitæ præfidiis non indignuisse; deinde fuisse quosdam, qui Christum sola specie seu visione apparuisse existimarent; denique Christum omnis passionis & voluptatis & doloris penitus expertem fuisse. Ad primum quod attinet, hoc sibi Clementem voluisse arbitratur: Christi corpus non, ut aliorum hominum corpora, communia vitæ ministeria ad sui conservationem necessario postulasse, cum divina sua potentia seipsum etiam sine his sustentare potuisset. Edisse quidem ipsum & bibisse, non quod aliter sancta sua virtute se conservare non potuerit, sed ne ii, quibuscum una conversatus est, aliter, quam oportuit, de eo sentirent & pro phantasmate eum haberent. Ad secundum monet, per eos, qui Dominum nostrum *δοκῆσαι*, specie sola seu phantasmate apparuisse putarint, Docetas intelligi, a quibus se Clemens non distinguat modo, sed & palam alienum esse toties ostenderit, quoties sectam Docetarum oppugnavit & exagitarit. Tertium, quod Christus omnis passionis & doloris & voluptatis expertus fuerit, de affectibus nulla vel originalis vel actualis peccati labe contaminatis accipiendum venire innuit. Pergit ad Eusebium, deque eo ostendere se voluisse scribit, quod *κρίσις* Arianorum *δὲ ξαίς* minime imbutus fuerit, quin potius in ejusdem scriptis plurima supersint, quæ ipsa Arianismi fundamenta radicitus evellant. Atque hoc abunde se præstitisse sperat, positis quinque thesibus Anti-Arianis de primariis istius sectæ capitibus, quos plurimis usque disertissimis Eusebii testimoniis & argumentis exposuerit & confirmavit, præmissis duabus regulis tum a veteribus, tum a recentioribus concessis, ad quas duriora Eusebii dicta illustrari atque explicari queant. Quæ quidem omnia ne extremo digito tetigisse Clericum queritur, etsi unicum totius dissertationis fundamentum sint & basis. Provocare ipsum potius ad Concilium Nicænum primum, in quo fidei suæ formulam Eusebius obtulerit quidem, sed talem, in qua nihil occurrat, quod Ariani facile non comprobarent. At vero Arianos Jesum Christum, Deum de Deo lumen de lumine. vitam ex vita, ante omnia secula ex Deo Patre genitum dixisse, Eusebio in vivis adhuc agente, nusquam se legisse profitetur, utcumque postea ad declinandam invidiam in publicis for-

mulis

mulis has fraudulenter voces usurparint, Filium scilicet non alio sensu ex Deo esse, quam reliquas creaturas affirmantes, & sic in cateris. Dum in epistola de fide sua ad Cæsareenses refert Eusebius, quod cum quaestio in Synodo de *ὁμοουσίᾳ* aliisque vocibus quibusdam verteretur, ipse nonnisi post longum institutum examen, & singulas voces accurate excussas, Nicæno Symbolo consenserit, has omnes voces totamque Eusebii declarationem ad Arianorum sententiam flecti posse contendit Clericus. Enimvero Arianos in dogmatibus suis explicandis varias, prout res tulerit, voces & locutiones sono cum Catholicis convenientes, sensu plane diversas adhibuisse, concedit Noster, istudque exemplis non unis probatum dat, Eusebium vero paria cum ipsis fecisse, totus negat. Diserte sane in totius Concilii conspectu agnovisse refert Eusebium, Filium Patri *ὁμοούσιον*, neque ex alia quadam hypostasi aut substantia, sed ex Patre esse; & sub anathemate damnasse omnes, qui affirmant, fuisse aliquando tempus, cum non esset, & antequam gigneretur, non fuisse; aut qui ex altera substantia vel essentia Filium Dei esse dicant, aut creatum, conversioni mutationique obnoxium. Neminem igitur fore censet Noster, qui cum Clerico temere credat, Virum inculpatae famæ, infucatae pietatis, totius eruditi orbis veneratione dignum, quem in Sanctorum numerum retulerit Occidentalis Ecclesia, adeo profligata & obdurata fuisse conscientia, tam parum veritatis, justitiæ, æquitatis, pudorisque retinentem, ut coram Imperatore & in solenni sanctorum Patrum confessu, in re omnium gravissima, aliud ore expromeret, aliud sub pectore toqueret. Sanctos etiam Concilii Patres doctrina, judicio, gravitate venerabiles, in hac Eusebii declaratione acquievissent, nec litem hæc in parte ei intendisse addit, aliaque argumentorum pondera accumulata, quibus eum in Concilio Nicæno primo orthodoxum se gessisse, contra Clericum demonstrat. Sed cum idem ad Concilium Nicænum secundum provocet, ejusque testimonio Eusebium pro Ariano habitum fuisse perhibeat, idcirco etiam de hoc Cæveus porro dispicit, certissimumque esse ait, unicam pæne causam, quæ atram Nicænorum in Eusebium bilem commoverit, non fuisse hæc, quod Arianismo faveret, sed quod imagines earumque cultum, quem tam infano studio prosequerentur isti, invictis rationibus pro-

figasset; unde illis curæ nequaquam fuerit, Eusebii rationes refutare, quippe quod in sua facultate situm haud esse satis intellexerint, sed infamiam ipsi ob Arianismi suspicionem creare, ejusque testimonium aduersus imagines hac ratione irritum reddere. Loca, quæ ex Eusebii scriptis proferant Nicæni, decurtata & detruncata esse, ut de ejus mente, vel qua occasione, quibusve rationibus nixus ea scripserit, difficillimum sit tanto temporis intervallo hariolari. Arium porro ejusque assclas confutis technis & fallaciis Eusebio & aliis quibusdam istius temporis Episcopis imposuisse, adeo, ut hi benigniorem & favorabiliorem de eo ejusque dogmatibus opinionem tenuerint. Quicquid interim Eusebius, nondum exorta hæresi Ariana, nondum explicatis vocabulis, nondum facta Nicænz Synodi definitione, de his incautius scripserit, mutasse ipsum post, & decretis Synodi Nicænz liquido subscripsisse memorat; quod dolose ab ipso factum fuisse, nulla demonstrari ratione possit. Quando vero Clericus Caveo objicit, quod secundæ hujus Synodi Nicænz judicium contemptim habeat, lubentem sane id fateri se respondet, quando quidem Patres in ea congregati fingant, refingant, & omnia undique corradant, quæ ad promovendam *επινοιατρειας* causam quoquo modo quid conferre possint. Denique dum a Conciliis ad scriptores recentiores Clericus se conferat, & sub præsidio cujusdam Monachi eruditi in vita Athanasii, novissimæ ejus editioni præfixa, Eusebium Arianum fuisse diserte affirmantis, se non uno loco tueatur, non videre se vicissim ait Caveus, cur majoris apud ipsum ponderis sit unius monachi testimonium, quam apud alios tot clarissimorum doctissimorumque virorum, Camerarii, Molinæi, Chamieri, Calovii, Montacutii, Valesii, Bulli, aliorumque plurimum judicis, quibus pro Eusebio sententiam dixerint.

Absolutis jam duobus primariis accusationis capitibus, reliqua, quæ in epistolis Clerici heic illic dispersa extant, leviora esse dicit, & ex iis paucula saltem speciminis in locum brevissime examinanda decerpit, velut ubi sibi vitio vertatur, quod Clericum quasi inter Arianismum & Photinianismum fluctuantem stiterit. Sed cum se vel Arianum vel Photinianum dixisse nusquam, respondet, verum affirmasse tantum, inexploratum esse sibi, utrum cum nostri temporis Arianis vel Photinianis faceret? & hos ideo solum se nominasse, quia ab amicis acceperit, ex istius modi hominum grege fuisse, qui Clerici Vitas trans-

transulerint & in lucem emiserint. Non deesse nihilominus alios, qui Socinianismi dicam ei palam adscribere non vereantur. Acoprandum sane, ut fidei suæ formulam clare & distincte exponeret, ut deinceps de fide ejus nec dubitandi, nec aliter, quam oportet, sentiendi quis occasionem ullam captare valeret. Quod vero ad Socinianismi notam, Nostro quoque, ut observat Clericus, impactam attinet, is ille mentem suam exponit, ut testetur, quid de se dixerit scripseritve Clarissimus Witsius, se plane ignorare, neque multum laborare, cum certus sit, nihil se de justificatione dixisse vel scripserisse unquam, quod doctrinæ Apostolicæ & Anglicanæ non sit apprime consonum. Post quæ & paucula adhuc alia breviter ad Clerici objectiones reposita, de reliquis contendere se amplius haud velle innuit, cum ætas grandior & in senium provecta, ærumnosa deploratæ suæ valetudinis ratio, hebescens indies oculorum acies, & gravissimi, quibus sæpius prematur, calculi dolores, a studiis etiam sua vixissimis, multo magis ab ingratiss & inutilibus hujusmodi, quas vocat, controversiis in posterum ut abstineat, omnino flagitent, moneantque, ut de sarcinis recolligendis & in tranquilliore tutioreque portum transvehendis serio cogitet. Quamobrem post ingenuum pro pace Ecclesiæ votum, in directo ad Illustrissimum Angliæ Præsulem, Reverendosque Antistites, quibus suas Clericus epistolas inscripserat, alloquio desinit.

**JACOBI LE MORTII FUNDAMENTA NOV-ANTIQUA THE-
oria Medica ad Naturæ operas revocata superstructa fluido corporum
exercitio humanam machinam efficienti, Chymia nobilioris, id
est, Physica antiqua experientia
suffulta.**

Lugduni Batavorum apud Jordanum Luchtman, 1700. in 8.

Constat 1½ alphab.

Qui variis hæcenus tractatibus, in Actis nostris hinc inde commemoratis, suam, quæ in Arte Chymica excellit, peritiam manifestavit, Medicinæ nunc applicare studet Chymiam Author Clarissimus, methodum non vulgarem secutus, sed eam, quam ipsa visa fuit dictare natura. Compendiosè egit, partim ne fastidium crearet Lectori, nondum ad similia consueto, partim ut melius retineri possent data,

po-

postulata, & propositiones memoriz & iudicio offerenda. In quinque vero tractatus librum hunc dispescit, quorum 1. Chymiam vindicatam, 2. Chymiam comparatam, 3. Philosophiam Medicam, 4. Theoriam sanitatis, 5. Theoriam morborum vocat.

In *Vindiciis Chymicis* itaque depellere intendit calumnias misochymicorum, ab utentium sua autoritate antiqua, vanæ imposturæ innixa; idque demonstrat ex ipsis adversariorum scriptis, rei natura, & per Chymicorum nascentem gloriam, meritis, non gratis acquisitam. Hinc Chymiam artem fluida per miscelam & motum variorum corporum ponderantem pronuntiat, eamque dum in *secundo tractatu* cum aliis Medicinæ fulcris comparat, naturæ opera arte assequenda iudiciosa censuræ subjicit, ut artis Chymicæ honori, ut & aliarum debitis encomiis, quantum possibile, nihil desit. Medicina quid, quid Natura, quid Chymia tentet in suis operibus, quid Physicæ præstent contemplationes, quid Anatomia depingat, quid Mathematicis solidi demonstret, quid Praxis possit, obiter delineat. In *Philosophia Medica* animum disponit medicum ad methodicam illius studii perceptionem, secundum corporum graviorum leges. Certissimam autem ad Medicinam viam sternere Philosophiam corpuscularem existimat, utpote quæ corporum tertii Elementi Cartesianorum naturam per corpora manifestet, & corpus solidum & fluidum consideret. Corpora igitur simplicia notissima tria tradit, scilicet aquas & terras; quæ quamvis videantur composita, in suo tamen genere summopere a se invicem distincta sint, tam ratione figuræ, quam actionis, iisque exercitia corporum tam in macrocosmo, quam in microcosmo, auxiliante motu, debere docet. In *Sanitatis Theoria* hominem in statu vegeto, qui convenientem involvat corporis, quæ fluidi, quæ solidi figuram, contemplatur. Ubi actiones blandas, motusque propulsivos magis quam intestinos considerat; modificationes humorum in suis elaboratoriis recenset, horumque mixtiones mutæ quid proferant, describit; relativas actiones, ex appulsu & aliorum corporum admiscela oriundas, expendit atque proponit. In *Theoria Morborum* morbum, tanquam læsionem corporis figuræ, quæ actiones quocunque modo in gravitate, levitate, pondere, numero, mensura superficierum invertit, sistit, ejusque differentias desumit vel ab actione sensuum, in calidos & frigidus eos dispescendo, vel a lædendi modo, vel denique a parte affe-

cta

Et, circa quam lympham potissimum accusat, tanquam plurimorum morborum fomitem. Ut taceamus, quæ de eorum effectis juxta eundem ordinem examinatis subjungit; eam enim prolixius rem prosecutus est in opere, quod nunc meditatur: ad quod absolvendum ut vires Clarissimo Authori concedat Divinum Numen, animitus precamur.

EL ESPEIO DE LA MUERTE, EN QUE SE NOTAN LOS medios de prepararse para morir por consideraciones sobre la Cena, la Passion y la Muerte de Jesu Christo, con muy curiosas empresas emblematicas explicadas por Don CARLOS BUNDE.

TO Clerigo y Licenciado en
Theologia.

i. e.

SPECULUM MORTIS, IN QUO OSTENDUNTUR MEDIA, quibus ad bene moriendum praparamur, addita explicacione sacra Cœna, Passionis & Mortis Jesu Christi, cum elegantibus admodum figuris emblematicis: auctore CAROLO BUNDETO Clerico & Licenciato Theologia.

Antverpiæ, 1700. in 4. formæ major, Constat plagulis 19,
& figuris 42.

ESt hic liber nitidissimis typis chartisque impressus, atque elegantissimis ornatus figuris, quarum singulæ ægrotum aliquem aut moribundum representant, addita alia figura minori, quæ explicat, quæ vel ad institutionem S. cœnæ, vel passionem aut mortem Christi spectant. In præfatione agitur de origine mortis, quam peccatum introduxit, quodque omnes mortem reformident naturaliter, cum anima & corpus, substantiæ arctissime unitæ, separari nolint. Auget timorem, quod, quamlibet omnes sciant moriendum esse, tempus, locum genusque mortis sciat nemo. Accedit quod quivis intelligat, se corruptum esse peccatis, indeque dignum odio divino & pœnis æternis. Fit tamen, ut impii aut plane non, aut non ita, ut par est, mortem reformident; pii sæpe plus, quam est necesse. Contra hunc timorem mortis in piis sex exhibentur remedia. Tractatio ipsa absolvitur tri-

L

bis

bus partibus. In prima recensentur, quæ acciderunt, cum discipulorum pedes lavare Christus institueret. In altera, quicquid tempore institutionis S. coenæ usque ad id tempus accidit, quo cruci affixus fuit Dominus noster. Tertia denique explicat reliqua, usque ad mortem Christi. Omnia hæc illustrantur ex dictis Scripturæ S. additis Patrum, Poetarum atque Oratorum sententiis.

ABRAHAMI CYPRIANI M. D. ANAT. ET CHIR. IN ACADEMIA Franekerana nuper Professoris Epistola, Historiam exhibens foetus humani post 21 menses ex Uteri Tuba, matre salva ac superstite, excisi, ad D. Thom. Millington, Equitem Auratum, Medicum Regium Ordinarium, & Collegii Medicorum Londinensium Praesidem.

Lugduni Batavorum apud Jordanum Luchtmans, 1700. in 8. plag. 6. cum fig. æneis.

Quamquam juxta tritum proverbium incurabiles morbi non sint attingendi, ne ars diffametur; dubium tamen nullum est, multos, qui incurabiles credebantur, funditus extirpatura iri, modo animosius rem aggredierentur illis præpositi. Id quod vel unicus hic casus, quem Author Clarissimus in Epistola hæc recenset atque examinat, palam facit.

Militis scilicet uxor 32 annorum tertium imprægnata, lac tamen gestationis tempore in mammis nullum observavit, foetusque situm in loco justo altiori deprehendit. Novem præterlapsis mensibus foetus se movet, ac si exitum molitur, irrito tamen conatu atque successu. Decimo mense fluxus menstruus redit, nec ullus porro foetus motus percipitur. De dolore interim conqueritur misera acuto circa umbilicum, quem ulcus fungosum in regione umbilicali sequitur. Vigesimo primo demum a conceptione mense advocatus Author noster, mortuum foetum a muliere gestari, reliquis licet in contrarias sententias abeuntibus Medicis pariter ac Chirurgis, pronuntiat, immisso per ulcus stilo atque digito in opinione sua confirmatus. Instituta itaque Cæsarea operatione, cum in modum sanitati restituit ægram, ut tertio mense præterlapso domo exire potuerit, imo proximo anno post filiam, sequente gemellos, filium & filiam, fuerit enixa.

nixa. Singula quidem casus hujus phaenomena ulteriori subjicit Author Clarissimus examini, quorum tantum notatu maxime digna referemus. Rationem nempe redditurus, cur mammae gravidae lac non stillaverint, supponit, intimam intercedere uterum inter atque mammae connexionem ac sympathiam, eo potissimum tempore, quo uterus in majorem molem extenditur, vasa tum sanguifera versus inferiora descendencia comprimi, & sanguinis fluxum versus superiora magis dirigi, & plus pinguedinis in mammarum glandulis exprimi & secerni; hoc autem in praesenti casu non contigisse docet, cum foetus in latere seu tuba Fallopiana reconditus vasa descendencia nec comprimere, nec sanguinis cursum versus superiora urgere potuerit. Quod foetus in tuba quandoque haereat, duplicem constituit causam, naturalem aliam, dum ex conformationis vitio illa nimis angusta est, aliam accidentalem, ubi post partum difficilem, e. g. a violenta placenta avulsi-
one tuba inflammata fuit, ejusque in uterum insertio coaluit. Capacem autem esse tubam alendi embryonem, deducit ex conformatione tubae glandulosa, cui placenta foetus commode connecti valet; ex cavitate exili, cui accedente mutuo contactu coalescentia debetur; & ex vasorum textura, quae licet non aequae magna ac in utero, patentia tamen pro tubae dilatatione aperiuntur, & sanguinem recipiunt. Notatu pariter dignum est, quod recenset exemplum de muliere, quae gravida sibi visa usque adeo tumidum gessit abdomen, ut partes corporis tam superiores quam inferiores conspici vix potuerint. Aperto cadavere tubae tumor in conspectum prodiit, quae ultra 150 libras aquae in cavitate sua continebat, qua exhausta moles ipsa ultra 30 libras pendebat; putatque Noster, impraenatam omnino fuisse mulierem, foetum autem brevi post conceptionem in tuba esse mortuum, ita ut propter exilitatem sui & substantiae tubae perturbatum chaos conspici hic post dissectionem haud potuerit; eo vero mortuo, vasisque tubae dilatatis, lympham continuo in ea fuisse secretam, indeque hunc tubae hydro-
pem esse deducendum. Tandem rationem adjungit, cur foetus mortuus in utero, non autem in tuba corrumpatur, putatque aeris accessum ad uterum per hujus orificium interius facilius, ad tubam vero denegato id esse tribuendum. De cetero monet, incisionem, si qua faci-
enda, magnam fieri debere, ut operatio feliciter succedat, ac partium

contusiones præcaveantur. Reliquas observationes, exempla & monita, quæ hinc inde inspergit, prætermittimus.

*ALOYSII FERDINANDI COMITIS MARSIGLI DANUBIALIS
Operis Prodromus. Ad Regiam Societatem
Anglicanam.*

A. 1700. Constat plægulis 15, in fol. chartæ augustæ.

Quam dudum Literatus Orbis votis expetiit ardentissimis, Historiam Naturalem Hungariæ, ab Excellentissimo Illustrissimoque Comite *Marsilio* summa industria compositam, luci tandem publicæ certo expositum iri, ex præsentis Prodromo, Inclutæ Regiæ Societati Anglicanæ dicato ejusque censuræ submissio, non sine tripudio accepimus. Quotusquisque enim ad rem tanti momenti ex dignitate & usu publico perficiendam æque idoneus esse potuisset, quam Vir hic summus? cui præter ingenium curiosarum rerum quarumcunque cupidissimum, perspicacissimum longoque usu consummatum judicium, rerum mathematicarum physicarumque exactam orbique erudito dudum comprobata scientiam, vim animi roburque infatigabile, corpus etiam laboris sine exemplo patiens; occasio quoque singula ad Naturalem Hungariæ Historiam spectantia ad minutias usque confectandi, accuratissimeque pervestigandi, plane inusitata obtigit. Nam quod neminem, nisi rerum, quæ publice in conspectu totius orbis geruntur, plane ignarum latere potest, & toto belli nuperi Turcici tempore in Hungaria Augustissimo Cæsari Leopoldo militavit, provinciamque illam universam peragravit longe lateque; & inter pacis cum Turcis sancitæ conciliatores fuit; & post eam feliciter confectam, controversiæ, quæ de finibus supererat, dirimendæ, & accuratis undiquaque limitibus constituendis a Cæsare summa cum auctoritate fuit præfectus; nunquam non, ubi ab expeditionibus bellicis, curisque & negotiationibus aliis utcunque vacuo animo esse licuit, rerum naturalium perscrutationi intentus, ac mathematicis mechanicique instrumentis, alioque apparatu omni, eam in rem abunde instructus. Ut dubium plane nullum sit, inter eos, quibus optimarum pulcherrimarumque scientiarum profectus curæ cordique est, fore neminem, qui non & in sinu gaudeat, huc usque jam productum Opus desideratissimum esse, ut præ-

lo

lo paretur, & ad illud feliciter omnibusque numeris absolvendum, vitam ac valetudinem integram Excellentissimo Auctori ex animo apprecetur.

Opus univcrsum sub auspiciis Inviictissimi Cæsaris proditurum est, ejusque Augustissimo dicabitur Nomini. Sex vero tomos complectetur, grandes illos majoreque forma, quorum argumenta in hoc Prodromo uberius indicantur, a quovis harum rerum studioso facile perlustrando. Nobis enim, cum sciagraphiæ sciagraphiam dare supervacaneum videatur, integrum operis titulum, ex quo Illustrissimi Auctoris institutum sic satis intelligetur, Benevoli Lectoris oculis hic subjecisse suffecerit. Is vero hic est:

Regius Pannonico-Nyusus Danubius ex Cætio monte in Austria ad flumen Jantra usque in Bulgaria, confluentium aquarum agmine decurrens: Geographice, Hydrographice, Historice & Physice descriptus: Regionum qualitatibus, Aquarum decursibus, Romanorum Antiquitatibus, Mineralium, Vegetabilium & Animantium nativis productionibus delineatus & explanatus; Astronomicis, Mathematicis, Eruditis & Naturalibus principiis illustratus. Opus ab ALOYS. FERDIN. COM. MARSIGLI, S. C. R. Majest. Actuali Camerario, Excubitor. Campi Prefecto Generali, fervente novissimo Turcico bello in castris collectum, in VI tomos digestum, ac LEOPOLDO Romanorum Imperatori semper Augusto, Pio ac Restitutori, Germania, Hungaria, Bobemia, Dalmatia, Croatia, Slavonia Regi consecratum.

D. AUGUSTI QUIRINI RIVINI ORDO

*Plantarum, quæ sunt flore irregulari
Pentapetalo.*

Lipsiæ, typis Joh. Heinr. Richteri, 1699. in fol. chartæ augustæ.

Constat plagulis 10, & tabulis æri incisis 135.

Hæc tertia pars est Operis Botanici, quod suis sumptibus, iisque non levibus, Autor celeberrimus parat. Continet ea Umbelliferas præcipue plantas, in quibus ordinandis ac discernendis quanta subsit difficultas, post alios exercitissimos celeberrimosque Viros, expertus quoque Noster est. Interim de eo lætatur maxime, quod putet

se jam satis demonstrasse utilitatem Tabularum suarum ænearum, utpote ad vivum stirpes exprimentium; ubi enim flosculi seminaque minora, uti pleraque sunt hujus ordinis, delineare oportet, nihil valet artifex ligno effigiem illorum incisurus, ac ne cupro quidem, nisi magnitudinem naturalem imitetur. Botanophilis autem non ingratum erit rescire, quod in Præfatione Autor ulterius promittat Supplementum Irregularibus Hexapetalis annexendum, in quo sibi propositum ait partim emendare, sicubi erraverit, partim suppeditare, quæ in ordinibus irregularium omissa sunt, plerumque rariora,

SALOMONIS CELLARII ORIGINES ET ANTIQUITATES

Medicæ, post præmaturum illius excessum emendatiores auctioresque edita a CHRISTOPHORO CELLARIO,

Patre.

Jenæ, apud Jo. Bielckium, 1701. in 8. plag. 5.

Quam Vir Amplissimus, Christophorus Cellarius, Illustris Academiæ Fridericiæ Professor celeberrimus, extare voluit Filii dilectissimi, Salomonis Cellarii, Medicinæ Licentiati, præmature facti Nonis Novembribus A. C. c10 Idæ Parenti optimo erepti, inter eruditos memoriam; eam pro cultu, quo dudum prosequimur Virum Clarissimum, & pro rei dignitate, merito in his etiam Actis consecratam volumus. Servabunt autem illam *Origines & Antiquitates Medicæ*, a beate defuncto pridem concinnatæ, post ejus autem excessum emendatiores auctioresque a Patre ipsius editæ. In ijs Auctoris tum e Gentilium Mythologia, tum ex aliis rei literariæ monumentis docte illustrat rem Medicam. Et primo quidem Apollini ac Minervæ artis Medicæ inventionem tribui ab antiquis, illumque propterea *Medicum*, hanc *Paoniam* i. e. *Medicam παῖ ἔξοχῆν* dici, selectioribus quibusdam testimoniis probat. Secundo loco Æsculapii & Chironis fabulas explicat; quorum ille Apollinis filius acceptam a patre, vel a nutritore Chirone Centauro medendi artem feliciter exercuit; ideoque non a Græcis magis quam Romanis, ob artis claritatem, (mortuos quippe resuscitasse, i. e. letaliter afflictos restituisse dicitur,) cultus, ac tandem post certissimum humanitatis argumentum, mortem, Deus creditus, & inter sidera *Ophiuchus* dictus est. Quam ejus Divinitatem

9 mul-

è multis inscriptionibus; pluribusque ipsi templis extractis demon-
 strat. Inter cultores ejus, celeberrimarum urbium, Epidauri, Smyr-
 nae, Pergami &c. incolas referendos, ex ipsis Æsculapii cognominibus
 conficit. Imaginem, qua cultus fuerit, hominem cum proluxa valde
 barba, alibi tamen, ut ex nummo apud Illustr. Ezech. Spanheimium de
 Præst. Num. p. 181. probat, etiam imberbem: signum vero ejus dra-
 conem vel serpentem, baculum nexibus ambientem, ex nummis & an-
 tiquis scriptoribus fuisse ostendit; hujusque signi originem ad ipsum
 Moysæ æneum serpentem refert, plura etiam alia de templis & cultu
 ejus commemorans. Æsculapio suum præceptorem Chironem jun-
 git, Saturni & Philyræ filium, cujus fabulam & fatum ex probatissi-
 mis autoribus explicat. Post enarratam Æsculapii originem, ejus et-
 iam filii Podalirius & Machaon, & filia sex, Hygeia, Panacea, Jaso,
 Aceso, Ægle, & Roma seu Valentia recensentur, illarumque nomina,
 artes, & ἀποδείξεις e re nummaria & præstantissimis antiquæ histo-
 riæ conditoribus illustrantur. Liberis Æsculapii ob temporis æquali-
 tatem, artisque similitudinem, Pæona & Melampodem ex Homero &
 Virgilio additos videas. Explicata origine Medicinæ fabulosa, verio-
 ra e Plinio Lib. XXIX c. I de generibus & sectis Medicorum propo-
 nuntur. Alios enim *Clinicos*, qui lecto affixis præsto erant, alios *Vul-
 nerarios* sive *Chirurgos*, *Ocularios* alios, aliud demum eorum genus fu-
 isse, qui *paralipitæ*, i. e. per unguenta & olea curabant, docetur. Quæ
 occasione multa egregia de olei apud veteres variis speciebus & usu, ex
 antiquitate afferuntur. His ex Mercuriali l. VI, c. 1 quædam de *in-
 solatione*, qua vel uncti vel non uncti ad Solem sedere, jacere, stare vel
 ambulare jubebantur; item de victus ratione, Xerophagio imprimis,
 adjecta sunt. Illa excipit de motu seu mutato aere tractatio. Quo
 post ambulationem sedentariæ vitæ saluberrimam, omnis veterum
 gymnastica modica, *gestatio*, *pila*, *venatio*, *peregrinatio* etiam refertur;
 ultimaque Ciceronis potissimum exemplo, de CL. Orat. c. 91, com-
 mendatur, moneturque illam olim ab ægrotis ita fuisse institutam, ut
 itinera certis morbis profutura susciperentur; & Romani Phthysici vel
 propter navigandi longinquitatem, vel propter Ægyptiaci cœli salu-
 britatem, Medicorumque Alexandriae copiam & peritiam, Ægyptum;
 alii eodem morbo laborantes Forum Julium Umbriæ; comitali lue
 afflicti Anticytam, alii alia loca peterent. Post artem Medicorum,
 illo-

illorum etiam conditionem ac dignitatem tradit Autor. Ac primi quidem Medicæ artis inventores inter Deos apud Mythologos relati: post fabularum nebulas Medicina penes Sapientes, i. e. Philosophos fuit, inq; summo honore habita: indeque apud Athenienses lex condita dicitur, *ne quis servus aut femina medicinam disceret*, Hygino Fab. 274. teste; quamvis aliqua exempla feminarum & servorum medicam artem callentium Autor adferat. Quod tamen cum CL. Viro Jacobo Sponio Miscell. erud. antiqu. p. 144, contra Robortellum, non eo pertinere vult Cellarius, ut postea apud Romanos, servos tantum exercuisse medicinam credatur; cum adsint clarissima argumenta, Medicos, vel nullos omnino, vel ocularios solû ac chirurgos, & ne hos quidem omnes, servos fuisse. Constituisse itaque & Medicis dignitatem suam, quæ a Cæsaribus, instituto amplissimo Æsculapii & Hygiæ LX virorum collegio, dataque ab Antonino, Diocletiano, Maximiano, Constantino M. & aliis immunitate, aucta maximopere fuerit. Huic illorum dignitati neque Medicorum Græcorum taxata a Catone apud Plin. L. 29 sub initium fides, neque Plinii de medicina infra gravitatem posita Romanorum, iudicium quicquam derogare posse evincitur. Tandem quod *διδασκαλία τῆς ὑγιείας* quidam ita explicant, ut per *ὑγιείαν* Æsculapii filiam intelligant, quædam etiam de hoc salutis augurio adjicit Autor: ac ipse quidem cum Isæaco Casaubono *ὑγιείαν* hoc loco idem esse ac *σωτηρίαν*, adeoq; non augurium salutis sive sanitatis, sed felicitatis publicæ dicendum censet: ritum vero ipsum ejusque formam ac raritatem e Dione Cassio l. XXXVII. p. 40. describit, adeoq; tria solum aut quatuor hujus celebrationis in historiis exempla, primum Cicerone Consule, secundum Augusto V Consule, tertium imperatore Tiberio, & quartum Claudio imperante occurrere, ex Dione, Suetonio ac Tacito probat. An vero hoc salutis augurium in Æsculapii templo, quod Meibomius asserit, peractum sit, atque propterea ad antiquitates medicas pertineat, dubium omnino relinquit.

MICHAELIS CAPELLARII CHRISTINAS.

sive

CHRISTINA LUSTRATA.

Venetis ex typographia Andreæ Poleti, 1700, in 4.

Constat circiter 2 alphabetis.

Haud

HAud dubie ita cum poemate Heroico comparatum est, ut supra vulgus sapere illos necesse sit, qui ad illud scribendum animum applicare velint. Quo pauciores itaque inventi sunt hætenus, qui hoc genus carminis Latina dictione exornare ausi sint, (plerique enim vernacula sibi lingua scripserunt, qualia Camoësi, Tassi, Marini, Capellani, Miltoni poemata,) eo majori merito plausu excipere decet hoc eruditissimi Abbatis Michaelis Capellarii opus, in quo *CHRISTINÆ* Reginae Suevicæ gesta non tam historice describuntur ad genium Lucani, quam ad Homeri Virgiliive exemplum frequenti fictione neque inamœna intexuntur, Latini vero sermonis majestas ac ubertas ubique refulget. Quid vero propositum Auctori sit, haud obscure ex ipso poematis exordio patebit:

Fœminæ Laurus dextræ: Sexumque minorem
 Transgressum Virtute Mares: terraque marique
 Victos Marte Duces: Herebique hinc inde dolosi
 Sæpius elusas artes: susceptaque Regna
 Aucta manu, tandemque animo majore relicta
 (Magnum Opus, & gratum Superis, Cœloque repensum)
 Ordiri, & sæclis amor est mandare futuris.

Musa pares animos mansuro sume labori,
 Et patrio confide Polo. &c.

Nimirum eo omnia redeunt, ut quanto animo, ingenio, virtute *Cbristina* fuerit, appareat, quamque laudando consilio abdicarit se Regno, Romamque sese contulerit, in Ecclesiæ sinum, ejurata, quam Auctor putat, hæresi recepta. Proinde quo majorem acta ejus admirationem pariant, congressibus, pugnis, obsidionibus Heroinam suam omnibus interfuisse, Poeta comminiscitur; quanquam antea pedem regno haud extulisse, quam Romam discederet, nemo alioquin ignoret. Utrum vero fœmina non minus, atque vir, poemati epico argumentum præbere queat, de eo non disceptabimus; quandoquidem fatentur id & alii, & exemplo prævit doctissimus Galius Capellanus, cujus poema Heroicum *Virgo Aurelianensis* (la Pucelle d'Orleans) nemini est ignotum. Absolvitur hoc opus libris XII, dedicatum Innocentio XII Pontifici, quem dum alloquitur Auctor, in ipso limine gesta ejus breviter neque ineleganter percenset. At ne crudum opus aggredi videatur, L. I Germaniæ sub Ferdinando II faciem delineat;

M

tum

tum Gustavi Adolphi facta quædam illustriora refert, quem celeberrimam etiam in distitis oris sagam de belli exitu consuluisse, inter alia memorat, nec fingere id videri vult, adscripta ad marginem notula testatur, belli exitum utriusque per Magiam etiam exploratum vero verius. Tum vero ut rationes ostendat varias, quæ vel abstergere a conjugio *Christinam*, vel ad ineundum illud incitare possint, Plutonis ab altera parte in eam insidias fingit, inanesque nutricis suasuræ, ab altera S. Birgittam representat e cælo missam, quæ Reginam ad virginitatem perpetuam sedulo hortetur. Neque enim Gentilium solum Deos, sine quibus poemati Heroico omnis gratia perire creditur, sed Christianorum etiam ex sensu Romanæ Ecclesiæ Divos, velut S. Birgittam, S. Ericum, S. Henricum introducit; etsi nesciamus, num in eodem carmine severiores id probaturi sint censores. *Christina* deinde L. II assiduam Matris & Procerum, ut conjugio se addiceret, sollicitationem indignata, ipso natali die susceptique imperii anniversario, nunquam se de matrimonio cogitaturam publice profitetur, atque protinus inde in armamentarium ascendens diu hæret in S. Erici Regis clypeo (in quo Reges & colonias e Scandinavia ductas, ipsamque in medio *Christinam* miro artificio celatam, egregie representat Capellarius,) atque ejusdem postea arma induit

Nullius auxilio; nutum namque arma secuta

Prævenere manus, seque inducere per artus.

Utque laudandæ amplius Reginæ occasionem habeat Auctor, Moscorum Legatos, qui ut illius virtutes explorarent, missi feruntur, Christianam Duci suo, qui nuptias ejus dudum optaverat, impense commendantes describit. Postea omnem apparatus belli, Ducisque in aciem ituros enarrat, qui fictis plerumque nominibus teguntur, ita tamen, ut qui sint, divinare non adeo difficile futurum videatur. Etsi enim fabula dici possit hoc poema, quæ nec nodo pulcre perplexo extricatoque, neque machinis, quas Epici vocant, destituitur, ubi vis tamen historica non nihil veritatis optimo consilio admiscetur. Certè nec L. III, qui plane confictus videri potest, verà historia plane destituitur. *Christinam* enim viarum ignaram, postquam cervo in venatione pertinacius insistentem nox oppresserat, apud Myrtam quandam in abditis sylvis divertisse fingit, qui cum in sermonem de vana Regum fiducia universalis Monarchiæ stabilindæ incidisset, ipsa po-

postulante IV summorum Imperiorum historiam longa serie explicaverit. Ubi vero ventum ad Alexandrum est, tum inquit Poeta;

Nomen Alexandri pectus perstrinxit amicun,
Effulsitque oculis lux improvisa serenis
Perfuditque genas, & se prope prodidit Hospes.

Nimirum, ut apte hic Auctor ad marginem, Regina erga Alexandrum & Cæsarem, quorum simulacra ex marmore domi habebat, mirum in modum affecta erat. Injicit postea Mystra Hierarchiæ quoque mentionem, Imperiique Turcarum, seu Antichristi, quod vocat: verum illam altioris ordinis, hoc ob scelerum immanitatem atque periodi brevitatem ceteris nequaquam sceensendam esse judicat. L. IV sollicitam de locupletandis civibus *Christinam* representat Auctor, ideoque classem ad auspicianda cum Indis commercia instruentem. Quamvis autem pessimis Plutonis artibus tempestatem experiretur classis haud parvam, Divini tamen Numinis ope factum fingit, ut in tria agmina divisas classis, per ultimas Orientis, Meridiei atque Occidentis oras nomen *Christina* circumferret, cujus amicitiam cum alii Reges, tum ipsa potissimum Amazonum Regina avidissime, ut fabula est, sibi comparavit. Eadem occasione, quicquid ubique memoratu dignum, non ingrata excursionem delibatur, multumque imprimis artis typographiæ inventum, cum de Sinenfibus sermo est, extollitur. Sed ad *Christinam* ipsam redit Auctor L. V, quam Virtus ancipitem solatur, descripta in pariete iusti regiminis præcepta recensens; quin memor identidem Auctor præcepti illius, quo ipse poeta multa loqui in poemate Epico prohibetur, Oxsternum fingit cum Regina diu multumque disputantem, utrum præstet Principes bella per se gerere, an per vicarios. Viæcit *Christina*, & ingreditur fausto omine Germaniam, quippe quæ ipsi obviam processisse fingitur

Humana major specie, turritaque frontem
Visa prius nulli Mulier;

motusque veteranorum militum, quibus Gustavi Adolphi late virtus laudatur, fastiditur imperium foeminae, haud magno negotio compefcit. Cum deinde Danus L. VI cum ob alias causas, tum ob spectatas nuptias, maxime usus opportunitate temporis, hostilia clam ageret consilia, misso parum per Cæsare, Regina Daniam invadit, Danumque terra facile oppressum maritimo etiam luculento prælio superat.

M a

Quam

Quam navalem pugnam descripturus Capellarius, male consultum Le-
torum curiositati putavit, ni prodigium quoddam præmitteret. Ita-
que in medio utriusque classis exortum subito orcarum certamen fin-
git, cujus descriptio adeo elegans est & concinna, ut totam huc trans-
scribere luberet, modo id instituti nostri ratio pateretur : sed en exi-
tum :

Diffiliunt squamæ, confertisque oribus ora
Discerpunt. Nunc subter aquas &c.

Proximior Dano sed quæ pugnabat in hostem
Bellua, nequicquam dudum luctata remitti
Cœpit, & adverso segnis concurrere monstro.
Mox minus atque minus proferri, & tendere contra;
Donec inæquali congressu territa lapsu
Subducta est tacito, nec se amplius extulit undis.
Auguriumque rates Martis traxere secundi
Vandalicæ, & læto strepuerunt classica plausu.

Postea Poetam, quem Nantem appellat Noster, quemque Christinæ
ait ubique adhæsisse, ut ejus facta digno olim versu describeret, sub pu-
gnæ exordium a delphino fingit ad proximum littus delatum, unde
ordinem pugnæ omnem lustraret. An ipsum se ea fictione Capel-
larius innuerit, alii viderint : longior descriptio, principium hoc
est :

Auricomus Nantes Veneta de stirpe Latinis

Jam notus Musis & Apolline clarus Etrusco &c.

Victoria demum penes Christinam est, postquam illa se eripuerat un-
dis, quibus prope mersa fingitur. In somnum e labore prolapsa Dano
e Superis adest Henricus Divus Daniæ Rex, atque ibi, ut pacem im-
ploret a Christina, suasor & auctor est. Conversa inde ad Cæsarem
Regina L. VII, cum nulla ratione abstrahi ab armis domumque revo-
cari a Matre posset (quæ ideo indignabunda excesserat aula) prope
Lipsiam nostram castra metatur, de qua urbe sic canit Poeta :

Lipsia jam pridem largo saturata cruore
Orbis Hyperborei; Germani Martis arena,
Vandalicique simul; spacio protenditur æquo
Camporum, tractuque sedet porrecta patenti:
Amnibus irrigua haud parvis; sed latius Albis

Fun-

Funditur, & lavam numerosis irrigat undis,
 Ditiæque exercet commercia; namque propinquam
 Hac Saxon confinis adit, sed Misnius illac:
 Palladis alternæ studiis celebrata; sed olim
 Fama minor pacis, postquam Bellona vocari
 Prætulit, & trepidæ lituos fugere Camœnæ.

Bella est hæc quidem descriptio; verum fluminibus nos paulo largius irrigavit optimus Poeta, quippe quæ sunt nobis tria quidem, sed haud multo majora, quam quæ hic illic agilior canis transilierit, quæque videri possint non nisi Poetis nostris Aganippes, Hippocrenes, & Pimplæ similiaque vicem præstare; Albis vero ubi proxime urbem hanc contingit, abest ab ea ad minimum sex milliaribus Germanicis. Paulo post, quæ plena horrois prodigia utramque aciem cohibuerint, quo minus pugnam cesserent, tum quid illa portenderint (nam altero Cometa Regicidium Anglorum significatum memoratur,) eleganter exsequitur. Postquam animos resumserant milites, itur in pugnam, cujus varia momenta evolvuntur L. VIII, neque minus egregia tum Cæsaris, tum Regiæ facinora, quorum ille in caside aquilam, hæc leonem ostentabat. Sed en omen, quod paulo ante, quam inclinaret Cæsaris acies, accidisse non inepte Poeta fingit: ita enim de illo primum, mox de *Christina*:

dum superare laborat

Objectos cuneos, Aquilæ defecit imago,
 Destituitque decus galeæ nullo hostis ab ictu
 Stricta. Minor cono vertex subsedit adempto:
 Altius inque vicem se sustulit æmula casis,
 Erectusque Leo diductum visus hiatum
 Tendere, & horrendum trepidas rugire per auras.

Quin & Gustavi Manes, quo facilius Suecorum victoria redderetur, reducit in campum Poeta, & ægre excedentem pugna Cæsarem laudatamque in hoste virtutem, pulcre delineat. L. IX Regiæ in Bohemiam iter bellique successum prosequitur. Itaque dum ad Hercyniam sylvam urfos venatur, in horrendum monstrum incidisse fertur. quod postquam hominem esse in sylvis educatum intellexit, humani generis feritatem pluribus execratur; mox par belli Ducum ad duellum sese insicem provocantium, quod severe Gustavus, severe

ius *Christina* interdixerat, singulari ratione ab instituto avocatur. Prægam deinde occupat, & fortiter pugnantis virtutis præmia porrigit. At ejus arcem cum ingressa est L. X, miratur imprimis splendida aula ex Mantuanis spoliis eo quondam advecta, quibus præfaga futuri Manto *Christinæ* habitum omnem, virtutes & acta intexuerat. Stabat inter alias figuras *Virgilius*, seque haud reservari in illa tempora dolebat:

Ipsæ æger, visusque sacro defixus in ore

Dilatatus queritur quod non indulserit ortus

Atropos; & primæ sordent jam præmia laurus.

Sed cetera referre longum foret. Incidit non multo post in morbum Regina ex veneno fraude propinato, jamque lugente universo exercitu cum Divino quasi radio monita votum fecisset, præter spem omnium convalescit. L. XI Veneti pacem inter utramque partem conciliant, ideo potissimum, ne Germania attrita ipsi Germano milite adversus Turcas, quibuscum molestum diu bellum gesserant, destituantur. Ea vero occasione Legatus Venetus *Petrus Basadonna*, nutu *Christinæ*, *Othomannæ* Domus originem, potentiam, gestorumque & successuum seriem ita enarrat, ut *Cæsaris* se memorem Patriæque & Religioni addictum præstet. Discedit hinc in Sueciam, ovans victoria Regina, deque abdicando Regno secum exigit & deliberat. Postremum L. XII *Plutonium* sub specie *Gustavi* fingit *Capellarius*, qui Regnam de abdicatione nondum plane certam, multis rationibus profus abstrahere a proposito conatur. Ac ut multum ubique *S. Birgittæ* datur, ita nunc quoque consilium ejus sequitur demum *Christina*, sceptrum deponit, ter irritis votis, ut reciperet, revocata. Tum iter ingreditur, & postquam magnifica in *Sancto Lauretano* donaria suspenderit,

Romam contendit, in astræ

Unde viæ faciles & per compendia cursus.

Urbem ipsam invehitur, veluti per triumphum;

Niveo comitata Sororum

Agmine: præibat *Pietas*, *Astræa*, *Fides*que,

Castaque *Virginitas*, atque una, & plurima *Virtus*,

Pone catenatæ *Pestes*, *Vis*, *Luxus* & *exlex*

Aulæ *Ambitio*, vetitæque *incensa Libido* &c.

Cir-

Circumducitur deinde in templo Apostolico a Diva Birgitta aditum mentita, & historiam cathedræ Divi Petri ab eadem docetur. Pontificem ipsum adit, alloquitur, & ab ipso excipitur prolixo affectu, verbis paucis. Concludit itaque universum opus Poeta:

Dixerat, & testis propensæ Numinis Æther
Intonuit lævum; radiisque refulsit Olympus
Aureus, & niveo Christinam circumit igne.
Ingeminant Terræ plausus; sed triste remugis
Orcus, & excusis sonuerunt antra catenis.

Atque hæc de egregio opere dixisse suffecerit, quod inventionis æque ac augustæ dictionis laudem apud omnes consequetur. Non mirabuntur vero Evangelica sacra professi, ubi religionem orthodoxam ubique sub Hæreseos nomine traduci & proscindi viderint; cum a Viro Pontificiæ addicto religioni, & cui Heroinæ suæ laudes vel maxime ex eo, quod fidem, pro qua asserenda Pater gloriose occubuerat, deseruisset, arcessendæ erant, expectari alia non potuerint. Etsi mallems inter alia, Plutonium sub Gustavi specie introductum non fuisse; quam fictionem Christinam ipsam, si superstes esset, magno applausu excepturam fuisse, multi forte dubitabunt.

LIBRI NOVI

*M*antissa Codicis Juris Gentium Diplomatici. Ex recensione G. G. L. Hanovera, sumptibus Gotfridi Freytagii, 1700. fol.

Campegii Viringa Sacrarum Observationum Libri IV. Franquera apud Jo. Gyzelaer, 1700. 4.

Veterum Scriptorum & Monumentorum Moralium; Historicorum, Dogmaticorum, ad res ecclesiasticas, monasticas, & politicas illustrandas; Collectio nova. Tomus I; opera & studio Domni Edmundi Martene. Rotomagi, apud Ant. Maurry, 1700. 4.

Vita Laurentii Chadertoni, una cum Vita Jacobi Ufferii. Cantabrigia typis Academicis, 1700. in 8.

La Paix de Clement IX. Ou Demonstration des deux Fautes capitales avancées dans l' Histoire des V Propositions. A Chamberri, chez Jean Batiste Giraux, 1700. 12.

De

De l' Ancienne Coutume de prier & d' adorer debout le Jour du Dimanche, & de Fête, & durant le tems de Pâque. Ou Abregé Historique des Ceremonies. A Delft, chez Henry van Rbyn, 1700. 12.

Michaëlis Etmülleri Opera omnia in compendium redacta. Londini impensis Rich. Wellington, 1701. 8.

Traité des Pierres qui s' engendrent dans les Terres & dans les Animaux. Par Nicolas Venette. A Paris chez J. B. Cuffon & C. 1701. 12.

Apologétique de Tertullien, de La traduction de Mr. Giry. Nouvelle édition augmentée d' une Dissertation Critique touchant Tertullien & ses Ouvrages. A Amsterdam, chez Thomas Lombrail, 1701. 8.

Saint-Evremoniana, ou Recueil de diverses Pieces curieuses de Monsieur de Saint - Euremont. A Amsterdam, chez Pierre Mortier, 1701. 8.

Les Monumens de Rome, ou Descriptions des plus beaux Ouvrages de Peinture, de Sculpture & d' Architecture, qui se voyent à Rome. A Amsterdam chez Est. Roger, 1701. 12.

Historia Vita Simonis Episcopi, scripta a Philippo a Limborgh. Amstel. 1701. 8.

Histoire Generale du Jansenisme. A Amsterdam chez J. L. de Lorme, 1700. 12. Tomes 3.

Memoires de Mr. d' Ablancourt, contenant l' Histoire de Portugal depuis 1659 jusqu' à 1668. A Paris, chez les Heretiers de la veuve de Mabre-Cramoisi, 1701. 12.

D. Christiani Kortbolts de Tribus Impostoribus Magnis Liber, denuo editus cura Sebastiani Kortbolts. Hamburgi literis & sumptibus Reumanni, 1700. 4.

Critique de l' Histoire des Chanoines, ou Apologie de l' Etat des Chanoines Propriétaires. A Luxembourg, chez André Chevalier, 1700. 8.

Herm. Alexandri Roël Dissertationes Philosophicae de Theologia Naturali duae: de Ideis innatis una. Franekeræ apud Jo. Gyselaar, 1700. 8.

Pomponii Mela Libri III de Situ Orbis, cum observationibus Isaaci Vossii. Editio secunda, in qua Observationes textui subjectæ sunt, quæ in prima editione in fine operis apparebant. Franekeræ apud Leonardum Strickium, 1700. 8.

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

Publicata Lipsiæ

Calendis Martii, Anno M DCCL

GAMPEGII VITRINGA SACRARUM OBSERVATIONUM
Libri quatuor,

Franequeræ, apud Jo. Gyzelaar, 1700. in 4.
Alphab. 6. plag. 6,

JAm aliquoties diligentiam nostram exercuerunt Doctissimi Vi-
tringa Observationes perquam elegantes, quandoquidem in tri-
bus earundem libris pro instituto nostro recensendis antihac
nos occupatos gessimus. (Vide Acta nostra A. 1689, p. 588,
609, & A. 1692, p. 382.) Sed tantum abest, ut laboris istius quod-
dam tædium nos ceperit, ut potius de data nobis nunc occasione
ulterius illum continuandi, quam inde ab anno 1692 jam sumus
præstolati, majorem in modum gaudeamus, postquam recudi Ob-
servationes istas & quarto libro auctas prodire Maxime Reverendus
Autor passus est.

In quarto autem libro hoc, quem solum hac vice percurren-
dum nobis sumimus, initium facit Autor a Cherubum & Rotarum E-
zechielis, sive quatuor novæ & admirandæ formæ animantium e-
dem rotis junctarum, divinæ Majestatis thronum vehentium & susti-
nentium contemplatione, cui duo destinavit capita, ac speciem augu-
stæ illius visionis desumptam fuisse existimat aut a basibus Luterum, qui
in atrio Templi inservierunt lustrationibus Sacerdotum & Levitarum,
quæ bases summa arte confectæ Cherubinis & rotis innixæ fuerint; aut
ab Arca, divinæ Majestatis sede, quam rotis suffultam fuisse statuat He-
ronymus Prædus, quemadmodum prioris sententiæ inventorem He-
storem Pintum celebrat. Ipsum autem mysterium, quod Deus sub

N

emblem

emblemate isto intellectum voluerit, indagaturus, colligit, quod, cum animantes & rotæ occurrant ut instrumenta throno Dei supposita, eumque fulcientia & quaqua versus circumferentia, iis præcipue designentur Ministri, quorum opera in regno gratiæ, fundato in sanguine mediatoris Christi, stabiliendo & promovendo, sub novi fœderis œconomia Deus uti solet. Sicut autem hos ab Angelis distinguit, & non nisi de iis, qui Deo in ipsius regno promovendo his in terris subserviant, Ministris agere se velle testatur: ita horum alios extraordinarios facit, aliosque ordinarios. Istos appellat Apostolos, Evangelistas, Prophetas & Doctores sub Christianismi initium claros: hos vero Pastores, Presbyteros & Diaconos Ecclesiæ Christianæ, officio suo per omnia novæ œconomiae tempora feliciter fungentes. Priores animantium, posteriores rotarum symbolo fuisse designatos existimat.

In Cap. III phrasin, ἀφίεναι τὰς ἀμαρτίας, in scriptis Novi Testamenti usitatissimam exponit, ac minime quidem resuscitaturum se esse ait lites de beneficii gratiæ, quæ dicantur πάρεσις & ἀφεσις τῶν ἀμαρτιῶν, inter Doctores Belgæ olim excitatas; quantum se hæcenus nondum perspicere potuisse fateatur, quod Coccejus in explicando discrimine condonationis delictorum, quemadmodum olim obtinuerit sub vetere & nunc obtineat sub nova œconomia, minimum divortium fecerit, vel facere etiam voluerit, a communi fide totius Ecclesiæ, quodque adeo diversum senserit docueritve ab iis, quibus ὁρθοδοξία ejus hac in parte suspecta fuerit. Se vero unice in phrasi hac notare istud velle innuit, veram & germanam illius exponendæ rationem petendam esse ex metaphora Creditorum & Debitorum, atque adeo per eam in œconomia gratiæ hoc significari beneficium, quod Deus, qui in hac metaphora cum Creditore comparetur, hominibus miseris pœnam, quam propter delicta sua ipsius justitiæ debeant, clementer remittat. Qua in re nullo sese modo errare posse innuit, eum ipse Christus materiam hanc condonationis delictorum, adducta crediti & debiti similitudine illustratam atque explicatam dederit, Matth. XVIII, 24. seq. Pergit dehinc in C. IV ad phraseos illius restrictiorem & magis emphaticum sensum, juxta quem eandem sumi reputat pro illo modo condonandorum delictorum, qui sub œconomia nova, post λύτρον divini justitiæ pro electorum peccatis debitum a Chri.

Christo sponfore solutum obtineat; quem quidem modum ab illo, quo remissa fuerint peccata sub œconomia veteri, in eo differre, commonente Hebr. X, 3, 17, 18 Paulo, inquit, quod Deus peccata sic remittat, ut eorum non amplius recordetur. Recordari autem dici Deum peccatorum in ipsa Ecclesia & apud ipsum suum populum, latiori sensu, quando Ecclesiam suam eum in modum regat, ut exinde manifestum evadat, divinæ gratiæ pro peccatis electorum nondum esse satisfactum; dum nimirum Ecclesiæ haud concedat illa bona, quæ ipsi negare non posset ullo jure, si satisfactio a Christo sponfore justitiæ ipsius præstita fuisset. Atque hæc bona vocat omnia illa beneficia, quæ τελείωσι credentium sub œconomia nova faciant, utpote Spiritum cognitionis viarum Dei, sanctificationis & *ὑποθεσίας*; quo modo Deus dici possit peccatorum esse recordatus toto illo intervallo temporis, quod nos vocemus Promissionis ab Adamo usque ad Christum. Strictiore tamen sensu Deum perhiberi peccatorum in ipsa Ecclesia sua recordari, quando petulantiam populi sui eum in modum castiget, ut in ipso religionis exercitio publicum extare velit testimonium de reatu nondum sublato; cujusmodi populus Dei sub veteri œconomia habuerit tum in sua a Gentilibus separatione sanctis haud dubie molestissima, tum præcipue in tota lege Mosaica, & omnibus ceremoniis secundum illam legem in religionem inductis, una cum dirissimis exerationibus legis istius sanctionem comitantibus. Ἐφεσίων igitur ἐμαρτυρίων, Ecclesiæ sub veteri œconomia promissam & sub nova præstitam, secum tulisse censet beneficia clarioris cognitionis Dei & majoris gradus sanctificationis, sublatis jugi totius legis Mosaicæ, liberationis a servitute & metu jugum istud stipantibus, ac denique hæreditatis mundi, dissoluto pariete intergerino, qui per Moysen inter Judæos & Gentes extractus fuerat. Peculiari autem isthac usurpatione vocis Ἐφεσίων, alluisse conjicit Scriptores sacros, tum ad Hebræum vocabulum פשוט, quam LXX Interpretes passim transponant per Ἐφεσίων, tum ad ipsam illam rem, quæ per τὸ πτωχὸν apud Judæos designetur, hoc est, remissionem debitorum, quam Judæi creditores præstare debuerint suis debitoribus anno quoque septimo, qui Sabbathicus iisdem fuerit.

In Cap. V novum thema pertractandum suscipit, & ad sensum loci illustris Gen. XLIX, 10. accuratius noscendum necesse sibi vi-

deri innuit, ut statuatur, sceptrum tempore nati Christi nondum a Juda ablatum, sed omnino adhuc superstes fuisse in Herode Magno. Hunc etenim Judæorum utique Regem appellandum venire contendit, & qui ad Regem proprie sic dictum illud requiri arbitrentur, ut nulli alii Principi aut populo potentiori quoquo modo obnoxius, atque adeo alterius populi tributarius non sit, eos absque ulla necessitate nodos necere haud facile solvendo censet; etiam si ne Herodem quidem Romanorum tributarium fuisse concedat. Nec ob stare in Cap. VI addit, quod Herodem alienigenam noverimus, & saltem Idumæum, cum tamen Sceptrum promittatur tribui Judæ. Enimvero tribum hanc habere potuisse Sceptrum affirmat, etiam si ab alio gestaretur, quam a Judæo, modo, qui illud gereret, nomine populi tribum Judam constituentis id administraret.

Caput VII in historia Ecclesiastica campum exspatiatur, Ecclesiamque Christianam illo intervallo temporis, quod lapsum est a Nerone ad Trajanum, admodum languisse, ac de zelo & fervore suo non parum remisisse docet, tum etiam decrementum notabile fecisse, multis societatem Christianam deserentibus, aliis turbantibus, aliis vero suis sententiis moribusque eam dehonestantibus, ostendit, idque non argumentis modo ex antiquitate historica depromtis, sed iis etiam Scripturæ testimoniis, quibus conditionem Ecclesiæ illius temporis depingi secum reputat, evictum dare in Cap. VIII nititur.

Caput IX hæreses in Ecclesia Apostolica exortas enarrat, istaque pacto variis locis Paulinarum ad Corinthios & ad Timotheum, posterioris item Petri & Judæ Epistolarum clariorem lucem affundit. Sigillatim de Nicolaitarum hæresi disserit, multumque recedit ab iis, qui eandem nuncupatam putant a Nicolao, Profelyto Antiocheno, qui septem œconomorum Ecclesiæ Hierosolymitanæ unus fuerit; quin potius cum secta Bileamitarum eam putat coincidere, Nicolaitarum nomine non proprie accepto, sed *ἀνιωματώδης*, cum respectu ad Hebræum *דלעב*, *dominus populi*, quod cum nomine *Νικόλαος*, *victor populi*, plane idem sit. Ita vero dictos eos innuit, quod populum Christianum per doctrinam vagarum libidinum carnalium Christi subtraxerint imperio, sibi que subjecerint. Petrum insuper, Bileamum, qui in Veteri Testamento audiat *בן בעור*, Filius Beoris, dixisse filium & *Βισσοφ* observat, ut ad Hebræum *בשר*, quod carnem notat,

allu-

alluderet, elegantique hoc lusu significaret, Bileamum suadendo voluptatum carnalium exercitium respice filium Βεσθρ, id est, כשר, carnis evasisse.

In Cap. X de præcipua Pauli in epistola ad Romanos hypothese quaerit, & eam facit hanc, quod homo coram Deo ex operibus justificari non possit; qua de re ipse Paulus hunc in modum pronunciet: *διότι ἐξ ἔργων νόμος ἡ δικαιοσύνηται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ*, Rom. III, 20. Cujus effati sensum paulo dilucidius demonstrat, & in Cap. XI non id negasse Paulum statuit, quod Israëlitz ex observantia legis Moisaicæ salvari potuissent, sed disputasse ipsum cum Judæis secundum eorum hypothesein, & talem ex lege justificationem rejecisse, qualem illi vulgo conceperint, existimantes, Deum foedere Sinaitico postulasse perfectam & exactam observantiam omnium suorum præceptorum, atque ab illa, ut ab opere quodam operato, suspendisse justitiam & vitam, absque respectu ad quid aliud: hominem vero natura non esse ita depravatum, ut ad hanc conditionem implendam sit ineptus; quin illum, si ad seipsum attendat, diligentemque operam adhibeat, per conditionem istam præstitam ad vitam promissam utique pertingere valere. Quas Judæorum hypotheseis latius declarat, argumentorumque Pauli vim ad eas infringendas affatim idoneam demonstrat.

In Cap. XII de arbore scientiæ boni & mali agit Autor, Hebræamque appellationem *עץ הדעת טוב ורע* secundum linguæ usum dicendique consuetudinem, id ipsum esse docet, quod nos appellaremus arborem prudentiæ; dictamque eam talem ideo, quod ex instituto divino esset prudentiæ magistra, & illius tam causa moralis, quam objectum. Prudentiæ enim esse *סור מרע* recedere a malo. Eam ut homines discerent, produxisse Deum hanc ipsam arborem, quæ fructum tulerit homini sive ex divino instituto noxium, qui ipsi causa mortis esset; quam obrem prudentiæ omnino hominis fuerit, sibi ab hoc fructu cavere. Qua autem ratione interdicto esus de fructibus istius arboris supremum Numen & affectum hominis obedientiamque explorare, & varias eum utilissimasque veritates edocere, & objectum concupiscentiæ inordinatæ præfigurare voluerit, in Cap. XIII. ulterius probat.

Cap. XIV cum XV duas ex libro Judicum historias, in quibus mentio occurrit Angeli Sacerdotis, considerat, ipsumque illum, qui Duum-

Viris illis celebrioribus, Gideoni & Manoz, apparuit, Angelum Jehovah verum fuisse Jehovah, Dei Filium hoc nomine *κυριος* in historia populi Hebraei insignitum evincit. Victimam vero ab eo oblatam figuram facit perfecti illius sacrificii, quod Filius Dei, inter homines aliquando appariturus, Deo Patri pro humani generis salute oblaturus, & post in flamma hujus hostiæ, hoc est, virtute sacrificii sui Deo placituri, ad occupandam gloriam a Patre sibi decretam, in cœlum ascensus esset.

Caput denique XVI, idque ultimum, effatum Petrinum ex II Epist. III, 10. vindicat, in quo ille meminit cujusdam adventus Domini ad puniendos homines impios, & totam cœlestem ac terrestrem machinam ingenti cum fragore concutiendam, opeque ignis destruendam. Id a nonnullis accipi observat de judicio particulari a Deo exercendo in Judæos incredulos & impios, deque Domini adventu ad eorum rempublicam sive politiam ecclesiasticam subvertendam, quod a Romanis factum fuerit. Vicissim vero Noster de adventu Christi novissimo ad mortales singulos & universos judicandos, & de conflagratione hujus mundi aspectabilis eum consecutura, locum illum potius exponendum esse, solidis argumentis adstruit.

Philipp Jacob Speners / D. Theologische Bedenken und Brieffliche Antworten.

h. e.

PHILIPPI JACOBI SPENERI, D. RESPONSA
Theologica.

Hale Magdeburgicæ, sumtibus orphanotrophii, 1700. 4.
Alphab. 6.

Qui Responsorum Juridicorum Syllogas aliquot in Actis nostris recenseri hæcenus intellexerunt, iis nec Theologicorum hoc Systema paucis descriptum legere, ingratum fore arbitramur. Natum illud est ex variis quæstionibus, quas olim per epistolam Autori Maxime Reverendo plurimi proposuerunt, qui, sicubi in vivis adhuc degunt, non habebunt, cur de pro palatis, quæ occultari maluissent, desideriiis suis conquerantur, quando quidem nuspam eorum adjiciuntur literæ, nec

nec paucissimorum ac dudum vita functorum mentionem si exceperis, nomina ullius indicantur, & præterea de singulis fere thematibus sic differitur, ut thesin potius quam hypothesin tractari appareat. Quamvis vero magna utique sit rerum in Responsis hæc excussarum multitudo & varietas, ad duo tamen capita tractationem universam revocare placuit, in quorum priori ea occurrunt, quæ aut ad Scripturæ sacræ loca quædam illustranda, aut ad confirmandos fidei articulos controversasque religionis decidendas pertinent; & in posteriori de iis differitur, quæ Ministerium Ecclesiasticum propius attingunt. Ex utroque speciminis in locum nonnihil allegare, fortassis haud inconsultum fuerit. Inter illustrata Scripturæ Sacræ dicta primum est, quod Act. X, 35. legitur, de timore Domini rectoque studio cultores suos Deo acceptos reddente, quo salutem absque Christi Jesu cognitione adipisci quenquam posse, neutiquam probari, Sect. I ostenditur. Sect. III de ficu, cui maledixit Christus Marc. XI, 21; Sect. V, de capite in Ecclesia tegendo aut nudando ex 1. Cor. XI, 4, & subsequente sexta de patribus & pædagogis ex 1. Cor. IV, 15; Sect. IX. occasione locorum 1. Tim. II, 9. 1. Pet. III, 3. de fornicarum honestarum observandis in vestitu & ornatu exteriori officii agit. Sect. XI & XII conversationi eorum, qui in atheismum prolapsi fuerunt, promovendæ destinata est; XV P. De tractatum de reunionem Ecclesiarum Romanæ & Protestantium examinat; XX discrimen, quod interfit inter peccata habere & peccata facere, exponit; XXI peccata mortalia & infirmitatis a scinvicem distinguit; XLVIII de fomiis; LI de infantibus Baptismi lavacro ante obitum haud ablutis; LV de bonorum operum exercitio in Ecclesia Lutherana diligenter inculcato; LVII de Luthero ejusque scriptis; LXVII de scriptis Tauleri; LXVIII de Schwencfeldianis; LXIX de Antonia Burignonis; LXX de P. Molinose; LXXII de Separatismo & Jacobo Böhmi; LXXV de epistola Clementis agit, ut alia taceamus. Alterum caput sex constat articulis, quorum primus de studiis Academicis consilia suppeditat, & quid in erigendis visitandisque ac reformandis Academiis factu opus sit, quomodo informanda veniant juvenum in iis degentium studia, exponit. Utrum is, qui per longum satis tempus mercaturæ operam dedit, hac relicta ad studium Theologicum licite se conferre queat, dispicit, & affirmativam omnino tuetur. Secundus vocationem ad officium considerans, primo loco, an, qui vitia -

tiatam antea in matrimonium duxit, ministerio Ecclesiastico indignus ideo reputari debeat, disquirat, negantibusque accedit. Varia deinde monita in migrationibus Clericorum probe tenenda accumulatur, & scholarum quoque magistris regulas salutare præscribit. Tertius officia ministrorum Ecclesiæ generatim spectanda dirigit, Pastoribusque & Diaconis viam, quam inire teneantur, monstrat, atque inter alia medicam artem ab Ecclesiaste exerceri commode posse, haud inficiatur. Quartus ad officia specialiora progreditur, quidque in stringendo usu elenctico & epanorthotico prudentia sacra requirat, innuit. Circa examina porro Catechetica privata æque ac publica, domesticam auditorum visitationem, ægrorum consolationem, neogamorum copulationem, aliaque id genus Lectorem nosse talia cupientem abunde informat. Quintus administrationem Sacramentorum contemplatur, & exorcismi in Baptismo libertatem præter alia adstruit; privatam vero communionem citra urgentem necessitatem petitam improbat. Sextus denique in casibus nonnullis confessionem atque absolutionem auricularem, admissionem ad S. Coenæ usum, poenitentiam publicam & excommunicationem concernentibus versatur. Atque hæcenus recensita primum modo Tomum conficiunt, quem aliquando insequetur alter, in quo officia Christianorum, juxta utramque tabulam, & casus imprimis matrimoniales sistentur, epistolarumque Auctoris Celebrissimi variaz paræneticæ, paracleticæ & historicz exhibebuntur.

D. CHRISTIANI KROTHOLTI, PRO-CANCELLARII ET PROFESSORIS Academia Kiloniensis, dum viveret, Primarii, de Tribus Impositaribus Magnis Liber, denuo editus cura Sebastiani Kortholti.

Hamburgi sumptibus J. Redmanni, 1700. in 4. Alph. 1.

Cum non solum bene de republica litteraria mereantur, qui doctos labores cum erudito orbe ipsi communicant, sed etiam, qui aliorum doctorum monumenta posteritati conservare nituntur, laudari certe meretur Clarissimus Sebastianus Kortholt a Serenissimo Cimbrorum Duce nuper ex merito constitutus Professor Poeseos Publicus, id agens, ut de integro lucem adspiciant paterna scripta, quorum

rum in tabernis librariis amplius copia non est. Postquam enim publicavit *Paganum Obirellatorem, sive de Calumniis Paganorum in veteres Christianos tres libros*, hanc ita pridem quorundam litteratorum desiderio satisfaturus auctiorem edidit B. Patris sui *de Tribus Impostoribus Magnis* librum, qui Kilonii Anno 1680, adeoque post Morini *de Tribus Impostoribus* librum, secus ac Bailletus putavit, emissus Herberti, Hobbii & Spinosa technas, quibus Christianismum penitus evertere visi sunt, ob oculos clare ponit. Cujus libri titulum cum vellicet Gallia Polyhistor Adrianus Baillet, atque illum detestabilem appellet, nec in memoriam revocandum censeat in *Judiciis de viris doctis*; editor & autor praefationis inscriptionem argumento apprime convenire contendit, atque insuper urget, si illius tituli memoriam B. Parenti refricare non licuerit, Bailletto quoque prohibitum fuisse, in suo Opere ejus meminisse. Qua occasione ex Celeb. Petri Bayle litteris Roterodamo ad se datis probat, omnes vel nomine fidei, vel nomine diligentiae suspectos esse debere, quicumque jactant se librum infamem de Tribus Impostoribus manibus trivisse, ac Bailletto mentionem libri execrabilis de laudibus Sodomiae objicit, monetque ab illo hunc abortum Johanni Casae, Archiepiscopo Beneventano, injuste tribui, ut in *Dissertatione de Poetis Episcopis* demonstrarit. Porro cum aliorum etiam B. Kortholti librorum titulos impetat Bailletus, affirmans, illum, cum observasset in Baronio locum, qui non placebat, de pane Eucharistico, statim adornasse aliquem Anti-Baronium; Kortholti Filius Clarissimus adducto libri paterni titulo (*C. Kortholti Disquisitiones Anti-Baroniana. Accedit Ejusdem Exercitatio Anti-Salmasiana de Pane eucharistico, quem in Oratione Dominica pessimus. Kilonii 1677*) observat, Bailletum forte festino oculo titulum illum adspexisse, atque inde finxisse, a Patre suo Anti-Baronium de Pane Eucharistico contextum fuisse, quod tamen argumentum Disquisitiones Anti-Baroniana nequaquam tangant. Notat etiam, Patrem suum nunquam Anti-Salmasium contextuisse, secus ac Bailletus in libro, qui inscribitur *des Satyres personelles*, asserat. Caeterum idem doctissimus Vir Poetrii puellis dissertatione quadam expositis Centuriam puerorum doctorum a Bailletto non memoratorum se adjuncturum, & praeterea Poetas non paucos, eosque praestantissimos, quorum ille in quinque iis consecratis voluminibus non meminit, propediem indicatu-

rum pollicetur. Tandem post Celeb. Petrum Bayle & editorem operum posthumorum Spinosæ, quædam nota parum & litteris nondum prodita de vitæ ejus ratione subjungit. Accepit enim Hagæ Comitum a Viris eruditis & Spinosæ domesticis, hunc impostorem patre mercatore Judæo Amstelodami natum & Paulum appellatum fuisse, Latinamque linguam ductu virginis arripuisse; Hagæ, ubi vitam egit solitariam, templa Reformatorum Lutheranorumque frequentasse, & domi duriter vixisse, usque dum animam die 21 Febr. A. 1677, præsentem solo Medicinæ doctore, efflavit: eo defuncto paucos ejus libros magno sibi pretio comparavisse eruditos, neque tamen inter eos tractatum de iride offendisse; quem fortassis nunc uspiam delitescere putat operum Spinosæ posthumorum editor. Pro certo autem se habere ait Kortholtus, flammis eum hunc librum consecravisse eodem die, quo Hagenes viæ flammis elucebant; quocirca domi sese solennes faces imitari jocatus est, & domesticis dixit multum se temporis libro illi excogitando & describendo impendisse. Vacavit in super, Kortholto referente, Scripturæ sacræ Latine vertendæ, sed pensum non absolvit. Nunc non nihil de ipso libro trium Impostorum tacitas fraudes detegente, dicendum superesset, nisi id instituto nostro adversaretur, cum illud scriptum, antequam Acta colligi cœpissent, lucem publicam adspexerit. Quare id solum nunc addere sufficiat, coronidis loco libro Kortholtiano subjunctam esse *de Animalitate Hominis* Hieronymo Cardano & Eduardo Herberto Jenæ quondam oppositam disquisitionem.

VITA LAURENTII CHADERTONI S. T. P. ET COLLEGII Emmanuelis apud Cantabrigienses Magistri primi; una cum Vita Jacobi Ufferii Archiepiscopi Armachani, tertia fere parte aucta, a WILHELMO DILLINGHAM S. T. P. una cum duabus ejusdem Concionibus pro Baccal. & Doctoratus in Theologia gradu habitis.

Cantabrigiæ apud Th. Dauson, 1700. 8. Plag. 9.

Hujus Vitæ descriptionem, & ipsius Chadertoni virtute ac eruditione, & quod Collegii Emmanuelis Cantabrigiensis primus Magister fuisset, & Superiorum jussu, commotum se suscepisse, perhibet Cl. Au-

Autor: Ipsum autem Laurentium Chadertonum Oldhami non procul a Mancunio in Comitatu Lancastrensi, patre Edmundo Chadertono, nobili & antiquo genere, anno, quantum e Chadertoni sermone conjici potuerit, 1536 d. 14 Septembris natum dicit. Cæterum prima pueritia infelici præceptore usus, literas fere abjecerat Noster. Postea provectior jam rediit, ad summa quæque natus, in Musarum amplexus. Tum viro docto, Pontificio quidem, *Vauxio* præceptore usus, brevique tempore inferiorum disciplinarum stadium emensus, A. 1562 in Collegium Christi Cantabrigiæ, quod olim *Domus Dei* appellabatur, felici omine adscriptus est: ubi non in literis solum egregios progressus fecit, sed Reformatæ etiam fidei doctrinam, Papisimi olim innutritus erroribus, Patre licet renitente eumque prorsum abdicante, animo complexus, anno 1567 Baccalaureus factus, in Philosophiæ ac Theologiæ studio strenue perrexit, atque in Sociorum Collegii sui numerum gubernandique societatem pervenit. Anno 1568 sacris etiam ordinibus initiatus, A. 1571 Magistralem lauream accepit: multisque dehinc in Collegio Christi docendi muneribus, Decanatu etiam tam egregie functus est, ut ex ejus disciplina post *Perkinsium*, magnum inter Anglos nomen, plures viri gravissimi prodierint. Neque aliud expectandum a Viro linguæ Latinæ, Græcæ, Hebrææ, Rabbinicæ, Hispanicæ, Gallicæ & Italicæ, Philosophiæ item ac Theologiæ doctissimo; quod & prælectiones in Collegio publicæ, & controversiæ adversus Petrum Baronem de fide justificæ pie ac solide tractatæ, Baccalaureatus etiam in Theologia ultro ipsi ab Academia delata dignitas abunde comprobant. Quare cum ab Illustri Viro, *Gualthero Mildmajo* novum Collegium Prædicatorum Evangelii institueretur, Chadertonus, ducta jam pia & honesta uxore, præ aliis Magister ejus electus est; quam ille spartam ob Collegii utilitatem, repudiata, quæ aliunde offerebatur, pinguiori, promptus A. 1584 accepit, tantaque fide, industria tanta ornavit, ut eodem Collegio & Chadertoni domo meri Heroes, interque eos Richius Hollandiæ Comes, Finchius magni sigilli Custos, Mildmajus Fanus Westmorlandiæ Comes, aliique plures prodierint. Qua quidem re meruit Chadertonus, ut Regi Angliæ Jacobo, cui in colloquio celeberrimo in ejus ædibus Hamptonianis cognitus integritate sua & fide erat, esset carissimus, maximeque Regiæ gratiæ documenta acciperet; quale fuit, quod ab eo

Bibliorum sacrorum versio Anglicana ipsi cum aliis committeretur, quodque Regis gener *Fridericus Comes Palatinus Cantabrigiam* cum Carolo Principe invisens, ipsi grandævo jam, diuque summos in Theologia honores averfato, purpuram tandem invito etiam tribui curaret; quæ sane ipsi non industriæ calcar, sed gratum duplicis muneris, concionandi nimirum in oppido, & Collegii res omnes administrandi, summa laude exacti præmium fuisse videtur. Quare is ætate confectus, primum concionandi munere, in quo maxima Scripturæ explicandæ solertia, masculi styli concinnitate atque elegantia, divinaque animi pietate plurimis profuerat; deinde etiam Collegii sui florentissimi Magisterio, stentibus licet, atque ne id faceret, per salutem suam obtestantibus Sociis, A. 1622, ætatis suæ 87, se abdicavit, illaque sparta, publicæ salutis studio, alii cui vires per ætatem firmiores essent, relicta, rebus amplissimis perfunctus, in otii honesti atque literati portum confugit; Deoque, sibi, ac Musis suis ita vacavit; ut illi pietate & sacris studiis, sibi frugalitate, temperantia, omniumque virtutum laude, his denique ruminacione Botanices dulcissimarumque literarum, beatissime vixerit. In felici illo extremæ senectutis statu, post animi summam tranquillitatem, maximi etiam honoris ab Hollandiæ Comite Richio, & Finchio magni Angliæ sigilli Custode, suis olim discipulis, sibi delati fructum centenario jam major tulit: tandemque lapsu aliquo subito concussus, ingravescente *αγγελία*, maturam coelo animam, famæ saturaturque dierum, anno 1640, ætatis supra centesimum quinto, efflavit. Cujus corporis animique habitum, virtutisque solidæ, ætate eruditionis præstantiam, dignis laudibus ornat Autor: & quamvis pauca ejus documenta literaria, scripta nempe quædam Theologica, *de Justificatione, Cena Domini, Oratione Domini.* &c. extant, æternum tamen ac vivum virtutis monumentum Emmanuelis Collegium perennare ait.

Jacobi Usserii vitam, quæ ab eodem Autore huic annectitur, intactam plane relinquimus, cum quæcunque de celeberrimo illo Viro pro instituti nostri ratione dici possunt, dicta jam in Actis his A. 1637 p. 113 seqq. fuerint, cum Vitam ejus a Richardo Parr una cum epistolis tum editam recenseremus.

Concionibus tandem duabus ab Auctore nostro pro gradu Baccalaureatus & Doctoratus in S. Theologia habitis, bina Apostoli loca
1. Tim.

1. Tim. IV. 16. & 1. Cor. III. 9. more sacris Oratoribus recepto explicantur.

HISTOIRE DE FRANCE &c.

i. e.

HISTORIA FRANCIE, REGUM EX DUABUS PRIMIS STIRPIBUS imperium complexa, auctore LUDOVICO LE GENDRE, Ecclesia Parisiensis Canonico.

Parisius ad Jo. & Mich. Guignard, 1700. 12. Alph. 2 $\frac{1}{2}$ chartæ augustæ.

Quem Ludovici Magni, hodierni Galliarum Monarchæ, Historiam magno ingenio, nec minori styli elegantia composuisse, in Actis anni superioris mense Martio p. 141 indicavimus, Vir Celeberimus *Ludovicus le Gendre*, applausu, quo istud opus exceptum fuerat, excitatus universam non ita pridem Regni Francici Historiam, a primis illius incunabulis ad hæc usque tempora pertexendam, aggressus est, atque ita quidem, ut non more multorum exscribat recentiores Historiographos alios, sed antiquiora monumenta excutiat, scriptoresq; Regibus, quorum gesta enarrantur, coævos, aut certe iis non multo posteriores, quales *Andreas & Franciscus Du Chesne* in insigni illo vastoque quinque voluminum opere collegerunt, nunquam non evolvat, atque in subsidium advocet. Jamque Regum primæ & secundæ stirpis, *Merovingorum* puta & *Carolingorum*, res gestas tribus modicis tomis luci publicæ exposuit, quorum primus a *Pharamundo* usque ad *Dagobertum*, alter a *Dagoberto* ad *Ludovicum Pium*, tertius a *Ludovico Pio* ad *Hugonem* usque *Capetum* extenditur. Nobis Historiam universam in compendio exhibere, pro instituti nostri ratione, non licet: foret enim prolixum hoc nimis, & exigui usus. Ne tamen nihil ex elegantissimo opere decerpamus, juvat notare nonnulla, in quibus Auctor Nobilissimus, antiquorum Scriptorum fidem secutus, a recentioribus dissentire non dubitat.

Vulgatissima opinio est, feminas a successione Regni Francici

○ 1

Tom. I.
ex: pag. 98.

expressa quadam legis Salicæ sanctione excludi. Auctor monet, in universa Lege Salica, qualis quidem hodie existat (nam hanc non nisi epitomen esse multo majoris olim codicis, fatetur) solum paucas has reperiri lincolas, quæ huc videantur trahi posse: *de Terra vero Salica nulla portio hereditatis mulieri veniat; sed ad virilem sexum, tota terra hereditas perveniat.* Ubi per Terram Salicam innui ait Terras Nobiles aut bello potius quæsitas. Populare vero præjudicium ex eo natum censet, quod postquam Carolus Pulcher nullis relictis liberis decessisset, non illius ex sorore nepoti Eduardo III Angliæ Regi, sed patrueli Philippo Valesio regnum fuisset adjudicatum.

p. 255.

Famosum est in Historia Francica Fredegundis, quæ Chilperici I conjux fuit, nomen. A duobus vero criminibus, quorum inter alia accusari consuevit, absolvere eam Auctor nititur. Primum enim negat, Fredegundis privignum Meroveum ipsius secretis iussu trucidatum fuisse, ut quidem ab aliis proditum fuerat. Altum enim de eo facinore apud antiquissimos Scriptores esse silentium, etiam eos, qui alioquin in Fredegundem satis iniquos se exhibuerint. Alterum crimen tanto majore studio amoliri ab ea nititur, quanto confidentius tantum non ab omnibus recentioribus res illius peragitur. Secretos illi amores, ut brevissimis rem omnem prolixius a Joanne de Bullieres aliisque expositam complectamur, narrant cum Landrico, Magistro Palatii; intercessisse: quos cum improvise casu Regi marito innotuisse nosset, veritam ne vindictam ille atrocem pararet, maluisse eam prævertere, & Chilpericum ex venatione reducem confodi per ficiarios curasse. Ast nihil tale a Gregorio Turonensi literis proditum Auctor regerit, qui, cum cætera Fredegundis facinora acerbe satis perstrinxerit, infandum hoc scelus dissimulaturus nequaquam fuisset. Neque ullum usquam Landricum a Gregorio memorari, qui Aulam tamen universam habuerit apprime cognitam, aliorumque alicujus dignitatis Aulicorum mentionem subinde faciat. Fredegarium contra, antiquissimum, post Gregorium, inter Scriptores rerum Francicarum, diserte tradere, Chilpericum a Falcone quodam instinctu Brunehildis, quæ Sigeberti Austrasiæ Regis conjux fuerat, æque ac Fredegundis famosa, trucidatum. Primum, qui Fredegundem tanti sceleris insimularit, anonymum *Gestorum Francorum Auctorem* fuisse, qui centum & triginta annis post, sine teste, talia ex incertis rumoribus

p. 287.

moribus hausta tradiderit, scriptor incognitus, dubiæ fidei, & in cujus toto opere non nisi confusio regnet, fabulis etiam aliis repleto. Tacemus brevitatis studio alia, quæ a Nostro pro innocentia Fredegundis adducuntur.

Idem vero & Brunehildis agere videtur patronum, quam expertem gravissimorum criminum fuisse non affirmat quidem, ast tam atrox supplicium meruisse, quo affectam eam vulgo traditur (accusatore nempe Clotario II Rege, Franciæ Proceribus iudicibus, equi indomiti caudæ alligatam, inque partes discerptam, ac reliquias mutilati cadaveris igne exustas fuisse) adeo negat, ut vix credi posse existimet, Reginam tanta olim veneratione cultam, tam miserando mortis genere periisse; aut certe, si vera sint, quæ omnium consensu traduntur, Clotario II valde indignetur. Nec enim Reginam, quam summis laudibus Gregorius Turonensis passim prosequatur, præsumi posse Furiam fuisse, qualem quidem Historici etiam illorum temporum, forte ut Clotario II blandirentur, exercitiæque ab eo crudelitatis invdiam emollirent, descripserunt.

Inter alias Dagoberti uxores Nanthildis quoque fuit, quam ex monasterio in thronum a Dagoberto adscitam, & quidem suafu Aulicorum, vulgo tradunt. Erroris fontem Auctor aperit. Sic enim hactenus in excusis Fredegariani Chronici codicibus lectum fuit: *cum consilio Francorum Nantildem unam ex puellis de monasterio in matrimonium accipiens, Reginam sublimavit.* Ast non de monasterio, sed de ministerio, nempe Regiæ, quam Dagobertus repudiaverat, legendum erat. Quis enim crediderit, Procere Regi auctores fuisse, ut Virginem sacram seu monialem duceret? In codicibus etiam manuscriptis non paucis de ministerio legi, Noster testatur. Quin Theodericus Ruinart, in novissima Gregorii Turonensis & Fredegarii editione, quam in Actis anni superioris p. 437 indicavimus, asseverat, neminem hactenus codicem manuscriptum vidisse, ubi non legeretur de ministerio: unde & is genuinam hanc lectionem restituit.

Carolus Martellus Pipini majoris ex pellice Alpheida filium spurium fuisse, plerique literis prodidere. Vindicat legitimos ejus natales Noster, testimonio imprimis Auctoris Gestorum Francorum suffultus, qui expresse Alpheidam Pipini uxorem appellet; etsi non-

p. 387.

Tom. II.

P. 7.

p. 91.

in-

inficietur, Alpheidam, pro licentia divortiorum illo ævo, a Pipino ductam fuisse, prima ejus conjuge adhuc superstite.

p. 154.

Veterum æque ac recentiorum quidam narrant, Episcopos Principesque Franciæ, cum constituissent Pipino Caroli Martelli filio regnum deferre, legatos antea misisse Romam, Burckardum Episcopum Herbipolitanum & Fulradum Abbatem cœnobii S. Dionysii, qui Zachariæ Pontificis ea de re sententiam exquirerent: cum is institutum probasset, tum vero Pipinum Regem publice renuntiatum, Childerico III in monasterium detruso, & a S. Bonifacio Archiepiscopo Moguntino solenni ceremonia inunctum coronatumque fuisse. Auctori nostro verisimile non est, intercessisse aliquam hic Zachariæ auctoritatem, & de unctione etiã illa a S. Bonifacio peracta dubitari posse docet. Certe Willibaldum, S. Bonifacii discipulum, in Vita Bonifacii nullam ejus rei mentionem fecisse ait, qui tamen tam illustre tantique momenti factum, si verum esset, minime prætermisurus fuisset silentio. De splendida item illa ad Zachariam legatione altum esse & in ipsius Zachariæ ad Pipinum & Bonifacium epistolis, & apud Anastasium Bibliothecarium, nihil eorum, quæ ad Pontificum Romanorum gloriam quocunque modo spectant, omittere solitum, in Vita Zachariæ silentium. Quin a Stephano III Pontifice demum, cum is in Gallia esset, Pipinum a juramento fidelitatis, quod Childerico Regi olim præstiterat, absolutum fuisse: id quod fuisset supervacaneum, siquidem Zachariæ jam auspiciis regnum capessivisset. Pertinere ergo hanc narrationem ad vagos illos rumores, quales post rem jam confectam, ad diminuendam illius injustitiam, spargi in vulgus consueverunt.

p. 236.

Carolum Magnum, Pipini filium & in regno successorem, postquam Ticinum expugnasset, Romam denuo venisse, & ab Adriano Papa, in confessu centum & quinquaginta Episcoporum, titulum Patricii, jus eligendi Papam, & potestatem investituræ Episcopis conferendæ impetrasse, confidenter recentiorum plerique memorant. Ast monet Auctor noster, neminem coætorum itineris illus meminisse: titulum Patricii jam antea Pipino ejusque filiis, & speciatim Carolo Magno ante Ticini obsidionem, fuisse tributum: nomen investituræ tribus post seculis demum usu receptum: tantum vero abesse, ut jus nominandi Papam Carolus ejusve filii affectarint, ut publicis potius constitutionibus prohibuerint, ne quisquam quocunque prætextu Clerum Popu-

Populumque Romanum in electione Pontificum turbaret; tametsi electionem confirmandi, aut pro re nata infirmandi facultatem obtinerent. Sed hæc speciminis loco suffecerint.

NUMISMATA IMPERATORUM, AUGUSTARUM ET CÆSARUM, a Populis Romanae ditionis Græce loquentibus ex omni modulo percussa: quibus Urbium nomina, dignitates &c. consignantur. Per JOAN. VALLANT Bellovacum, Doctorem Medicum & Serenissimi Ducis Genomanensium Antiquarium.

Amstelædami, apud G. Gallet, præfectum typographiæ Huguetanorum, 1700, in fol.

Constant alphab. 4. plag. 3. & figurarum ænearum, præter eas, quæ textui insertæ sunt, plagulis 8½.

PROdiit hoc Vaillantii opus jam A. 1698 Lutetiæ Parisiorum ex officina Andreae Cramoisy, sed forma minore, & sine nummorum iconibus. Pari itaque, quo reliqua celeberrimi Viri scripta, applausu & hoc exceptum, a rei nummariæ præcipue cultoribus fuisse, vel ex eo palam est, quod nondum elapso post primam editionem biennio, altera hæc, quam nunc sistimus, fuerit adornanda. Nimirum fuere bene multi, qui Latina Imperatorum Romanorum numismata producere in lucem, atque commentariis suis illustrare sustinuerunt: qui Græcis parem operam impendere seu cuperent, seu possent, inventi hactenus sunt paucissimi. Propositum quidem illud & *Francisco Mediarbo Birago* S. R. I. Comiti fuerat, tamque serio, ut cum A. 1683 Imperatorum Romanorum numismata, ab Adolfo Occone olim congesta, sed Imperatorum iconibus suisque notis & pluribus additamentis aliis illustrata auctaque, Mediolani ederet, aliud volumen Græcos nummos complexurum, ac intra biennii spatium absolvendum, luci publicæ se expositurum, in Præfatione polliceretur. Nec a tanto tamen tempore id comparuit, seu quod Vir cetera doctissimus & rei literariæ promovendæ cupidissimus, difficultate operis abstergeri se passus est; seu quod alia eum negotia distraxerunt; seu quod mutavit ipse sententiam, cum simile quid moliri Vaillantium nosset, illique mallet laborem hunc gloriamque relinquere. Itaque cum Biragiani

P
illius

illius operis spes omnis per Illustrissimi Viri obitus erepta nobis sit, fruamur Vaillantii industria, qui postquam quinquaginta jam annis nummarie rei studium excoluisset, suamque insignem ejus peritiam dudum, editis in lucem operibus aliis, erudito Orbi comprobasset, tandem & hoc Græcorum nummorum syntagma, tam avide tantoque tempore desideratum, publico omnium usui exposuit.

Ac de ipsis quidem numismatibus non est ut plura dicamus. Primum Pompeji Magni est, ultimum Claudii Gothici. Immensum vero eorum esse numerum, facili conjectura assequitur, qui vel leviter in hisce literis versatus est: etsi obtestatur Auctor, nullum a se productum, quod non ipse usurpaverit oculis, manibusque suis contrectaverit. Ast admiranda profusum Viri industria est, quam in concinnandis ordine alphabetico Urbium, quarum in nummis Græcis conservatur memoria, indicibus adhibuit, ut insignem, quem in Geographia antiqua illustranda Græci nummi præstant, usum luculento exemplo omnibus ostenderet. Præmissis nempe generali Urbium Populorumque catalogo, sigillatim dein & separatis indicibus sistuntur provinciarum ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ, ampliores nempe aut antiquiores urbes, in quibus ad deliberandum de rebus provinciarum, civitates aliarum conveniebant: ΠΡΩΤΑΙ, urbes Primatu insignes, quarum Imperatorum beneficio Prætores ad jus dicendum in alias urbes mittendi jus obtinebant, aut ad quarum forum provocare ab inferioribus judiciis fas erat: ΙΕΡΑΙ, sacræ, quibus a Regibus aut Imperatoribus immunitas ab omni periculo ac bello concessa erat: ΑΣΥΛΟΙ, asyli jure gaudentes, unde nemini quemquam per vim abducere licebat: ΑΥΤΟΝΟΜΟΙ, quibus Romani victores patriis legibus uti permisissent: ΕΛΕΥΘΕΡΑΙ, a vectigalibus ac tributis quibuscunq; aliis immunes: ΝΑΥΑΡΧΙΑΔΕΣ, classicarum maritimarumque rei, classibusque comparandis aut excipiendis destinatarum: ΝΕΩΚΟΡΟΙ, in quibus dicata Diis aut Imperatoribus festa publica, ludi, sacrificia, aut certamina solennia celebrabantur: denique urbes concordia seu ΟΜΟΝΟΙΑ junctæ, per quam solennibus pactis societatem inter se adversus communes hostes, nonnunquam & communionem sacrorum sancire consueverant. Neque hic substitit Auctoris nostri diligentia. Ne quid enim omitteret eorum, quarum ad antiquitates etiam alias illustrandas ex Græcis nummis peti possunt, in urbium porro epochas, quarum aliis aliarum fuerunt, seu ab urbe condita, seu a parta libertate,

te, seu ab acquisita autonomia aut immunitate a tributis, seu a memorabilibus aliis ductæ, & magnas sæpe difficultates nummarie rei studiosis objiciunt, incredibili studio inquirunt, novumque adeo & accuratum earum urbium, quæ suis usæ epochis fuere, catalogum, ordine alphabetico ubivis servato, contexit, singularumque epocham eruit, eaque occasione nummos perquam multos ex Historia illustrat. Atque hunc catalogum porro excipiunt alii, quibus urbium Numina, Conditores, Viri insignes, Magistratus, Festa, Ludi, Certamina, Fluvii denique exhibentur. Ex quo, quantam sibi ex opere adeo diffuso utilitatem non illi tantum, qui numismatum studio operantur, sed quivis alii antiquitatum quarumcunque cupidi polliceri possint, abunde intelligi adest.

Nihil itaque superest, quam ut vel tribus verbis, quid novæ præstantissimi libri editioni accesserit, indicemus. Aucta est septingentis nummis; Augustorum Augustarumque icones singulorum nummis præmissæ: Vaillantii de notis Græcorum numismatum literalibus atque numeralibus explanatio reliquis adjecta: addita denique appendix, nummorum quamplurimorum, quorum sola descriptio in textu reperitur, icones complexa.

JOHANNIS REISKII COMMENTATIO PHYSICA

*æque ac Historica de Acidulis
Piermontanis,*

Francos. & Lipsiæ apud Gottfr. Freitagium, 1700. in 8. plag. 7.

DUplex hujus libelli argumentum est, quod pertractare visum fuit Auctori Clarissimo, (cujus Exercitationes Historicas de Imaginibus Christi, in Actis nostris A. 1686 p. 462, & Supplementum Chronici Saracenicæ & Turcicæ Drechsleri, ut & Exercitationes de Vaticaniis Sibyllinis anno 1688 p. 376 & 137 recensuimus) alterum Philosophicum, demonstrationem Physicam acidularum Piermontanarum e principiis naturalibus deducens; alterum Medicum, usum salutarem acidulis vendicans. Præmissis igitur de Comitatu Piermontano discursu, allegatisque variorum Auctorum circa fontium simplicium æque ac acidorum originem opinionibus, præprium exhibet Noster de aquarum mixtura sententiam, atque Agricola & Bauhianum secu-

tus, quinque rerum miscibilium constituit classes, & primæ terras varias aut terrenæ materiæ glebas, alteri cunctas salium species, tertiæ Succos tum liquidos tum concretos alios, quartæ metalla, quintæ lapides & saxa inserit. Hinc omnes aquarum differentias ita digerit, ut acidæ aquæ ad primam, salis ad alteram, nitrosæ, aluminosæ, sulphureæ, succidæque aliæ ad tertiam, metallicæ, quotquot fuerint, ad quartam, lapidosæ aut λιθωροσμητικῆ ad ultimam revocentur classem; quam tamen mixturam duplicem supponit, uniformem aliam, quæ uno mineralium aut metallorum genere, alteram multiforem, quæ multis generibus & formis absolvitur. Num arte vero idem effici possit, quod natura per fontem perpetuum præstat, hero licet annuente, ambigit Noster, cum diffuso nimium aut exstante spiritu viz aqua medicata generetur, nec hæc virtutes metallicas & minerales imbibere valeat. Tum ad Piermontanas acidulas revertitur, quas non simplices, sed mixtas, qualitibus & viribus medicatis imbutas esse dicit, atque Georg. Bolmanno, & Andree Cunæo, qui de iisdem aquis scripta sua quondam promulgarunt, subscribens, quinque mineralia, diversa tamen sub proportionem invicem mista, earum ponit principia, ochram scil. ferrosam, vitriolum Martis, nitrum, alumen, & sal gemmæ; illisque deberi monstrat, quod aquæ hæc calefaciant & refrigerent, humentent exsiccentque, dilatent restringantque; obstruant & obstructions etiam referent, laxent & robovent, alvum aperiant & constipent, abstergant ulcera consolidentque. Refutata tum Theodori Tabernæmontani, acidulas Spiegelbergenses seu Piermontanas virulentas, noxias & corrosivas, nec interno usui potuique aptas, in Hydrothesauri Germanici Parte II cap. 5 pronunciantis sententiâ, legitimum earum usum tam internum quam externum exponit.

LETTRES CHOISIES DE M. SIMON &c.

h. e.

RICH. SIMONII LITTERÆ SELECTÆ, ANECDOTA

Litteraria oppido multa complexa.

Amstelædami apud Ludov. de Lormes, 1760. plag. 10 $\frac{1}{2}$, in 12.

Opus.

Opusculo isti commendationis prolixissima loco esse potest, quod in ipso titulo habet Richardi Simonii nomen, a cujus eruditione præclara omnia sibi non polliceri non potest, quisquis Viri ingenium ex aliis scriptis perspectum habuerit. Nec fallat expectatione libellus, argumentorum & varietate & raritate, & ea tractandi elegantia, nescio an utilis magis an jucundus. Prima statim epistola de Armandi Richelii, cui non invita forsam partem hodierni sui splendoris minime postremam se debere Gallia profitetur, agit studiis, quibus Protestantes Gallos cum Romana Ecclesia reconciliare aggressus est, de quibus similia in Ep. V etiam leguntur. Non vi & armis, sed mitiori via id obtinendum esse, Armandum existimasse ait; colloquium proinde molitum, quo Protestantibus reconciliatio ista persuaderetur. In partes consilii admisisse Laurentium quendam apostatam, ordinis Oratorii Presbyterum, a quo postquam ex solis Scripturis revincendam esse partem adversam didicisset, ipsi illam curam penitus demandare voluisse. Illum tamen onus gravissimum solum ferre nolentem, socios sibi Doctorem Sorbonicum, Jesuitam, & Presbyterum Oratorii expetiisse; ast renuente Cardinale, verbi que disertis ad eum scribente, Sorbonicos Doctores hæresibus obsoletis conficiendis esse magis idoneos, Jesuitis uti se nolle, Presbyteros vero Oratorii mystagogos esse. Solum itaq; Laurentium digelisse, quæ opponenda adversariis existimaret. Hoc facto consilium inicum fuisse, ut ipse Cardinalis cum Protestantium Ministris disputaret; ad manum ipsi esset Laurentius. Antequam tamen colloquium institueretur, variis artibus demulcere, & ut victas manus darent, adducere Ministros Protestantes, consultum visum fuisse. Sufficere existimasse Laurentium, si inducerentur ii, qui ad colloquium essent ab Ecclesiis suis ablegandi, sed prævaluisse Cardinalis consilium, qui omnes tentandos esse arbitrabatur. Nec rem omni successu caruisse; plerosque enim Ministros Languedocenses & Normannos manus dedisse, quamvis Sedanenses & aliorum quorundam locorum Ministri magno animo emissationum Cardinalis insidias contempserint. Longius nihilominus rem provehendam fuisse, nisi mors Cardinalis, aut potius providentia divina interveniens humana consilia irrita fecisset. Quamvis enim Laurentius a Petro de Marca quoq; adjunctus, posthæc Mazarinum sæpe, ut a Richelio cœpta perficeret, oraverit, illum tamen, Maræ imprimis semper suspectum habentem

tem zelum, (quem purpuram potius quam religionis incrementa intendere iudicabat,) alia negotia, ut de hoc Regem admonere non posset, impedire dixisse. Ceterum ex iis, quæ Simonius de suis cum Laurentio disputationibus monet, satis liquet, viam quam ille cum Cardinale inivit, parum ipsi probatam, qui multa fidei Romanæ capita ex alio quam traditionis principio probari omnino haud posse agnoscit: illam quoque methodum, qua ex obvio maxime versionis S. Litterarum Calvinii sensu disputare Laurentius instituit, veritati parum infervere existimans. In II epistola de Morini anecdotis nonnulla habet, quorum præcipua sunt tractatus de Baptismo, de Matrimonio, de Basilicis, de Paschalibus, & de Expiatione Catechumenorum, qui postremus partem operis de Pœnitentia constituens, Censorum iussu, quod contra Confessionis sacramentum nonnulla continere crederetur, fuit suppressus. Provocasse illos hæc ipso ait acerbissimum ejus scriptum contra Theologos Parisienses, in quo haud dubie egregiam operam ipsi adversaria ejus præstiterint, in quæ quicquid Satyrici salis, & Archilochii fellis veterum scripta habent, digesserit. Nec est, quod de illa narratione dubitemus, cui fidem ea, quæ contra Taylorum & Boetium scripsit Morinus, abunde adstruunt. Fortæque eam confirmaret quoque Satyra contra Presbiteros Oratorii, anno 1653 excusa, nisi eorum, ad quos ista pertinebant, cura penitus suffocata atque extincta illa fuisset. In epistola III notatu imprimis dignum, quod occasione libelli Rigaltiani de *communione Laicorum, ubi Clerici non sunt*, cujus retractationem Albaspinæus spe purpuræ multum urfisse dicitur, Grotium quotidie inter cœnandum pani appposito benedixisse, atque sic Eucharistiam esse a se præsentibus exhibitam existimasse narret: quod item Petavium, a Grotio inductum, Arianis in libris de Trinitate plus æquo quandoque favere, ex sententia nonnullorum dicat, quamvis ipse Petavium sui animi sensa potius exposuisse existimet. In IV ostendit, quanto in Criticæ S. studio Capello Buxtorfioque bonorum codicum & antiquiorum Grammaticorum Hebræorum defectus impedimento fuerit. In V prolixè de libello Gallico, cujus titulus *La Politique du Clergé de Franco*, disputat, cujus autorem malæ fidei hominem esse evincere conatur; passim dum adversarium confutare cupit videri, ex obliquo Clerum Romanum, imprimis vero Jesuitas perstringens, & quod notatu maxime dignum est, fucos, quos sua *doctrin*

*na Catholica expositione fecit Episcopus Meldensis, Brevi eam approbante Curia Romana, tecte, sed elegantissime falsissimeque, dum defensorem se simulat, deridens. In Epistola VII de Gersonis libro contra Judæos sententiam dicens, ut doctum laudat, sed in quo plus critici acuminis adhibitum cuperet: fabulas enim Talmudicas in opprobrium religionis vertendas non esse, ut pote quas Judæi prudentiores (de imperito enim vulgo sermo non est) juxta litteram non accipiant. Eadem occasione in Caraitarum Cabbalistarumque mentionem incidit, ex quorum posterioribus nonnullos in ista sententia esse observat, quod nulli dentur Angeli lapsi, aut quod Angeli mali nil aliud sint quàm illi, quibus Deus ad inferenda hominibus mala utatur; quod ex historia Jobi imprimis probare nitantur. In VIII & IX Epistola de variis Græcis pariter ac Latinis operum D. Chrysoستي agi editionibus; ubi imprimis notari meretur, quod Anianum Pelagii partes esse secutum, nec priores VIII tantum in Matthæum homilias, sed plures eum vertisse, fide manuscripti Bibliothecæ Regiæ Parisiensis tradat. In X varias operum Origenis editiones recenset, in XI vero Genevenses, contra Genebrardi, Grotii & Vossii accusationem defendit, qui mala fide ab ipsis editionem commentariorum Bucerii in N. T. adornatam fuisse, erant conquesti. Epistola XII causam edisserit, ob quam Jo. Feri in Joannem commentarii Romanis quibusdam doctoribus, inter quos Dominicus Soto præcipuus fuit, adeo redditi sint suspecti, ut Michaeli de Medina apologia quoque pro Fero scribenda fuerit. Nimirum, quod ipse fatetur Fero in præfatione editioni Moguntiz A. 1559 proculsa præmissa, purum putum in isto opere egit compilatorem, qui Reformatorum non minus, Brentii imprimis atque Oecolampadii, quam suæ Ecclesiæ Doctorum scriinia compilavit. Epistola XIII rarissimum Richardi Radulphi, Archiepiscopi Armachani librum, qui inscribitur *Summa in questionibus Armenorum*, Parisiis A. 1511 editum recenset, qui Protestantibus eo maxime præluisse videtur, quod unicam Scripturæ normam in capitibus fidei controversis decidendis sequendam esse existimaret. Epistola XIV de Sadoleti epistolis ad Calvinum & Sturmiun disserit, in quibus Apostoli persona se ornans reconciliare eos Romanæ Ecclesiæ nititur. Ea occasione etiam causam edit, cur Sadoletus non minus quam reliqui, qui ejus ætate in Italia florebant, viri docti, Patrum Græcorum doctrinam, de gratia imprimis & libero*

libere arbitrio, restaurare conati fuerint; quam eam esse dicit, quod Protestantes Augustini nomine in suas partes tracto, alias autoritates circumspicere eos coegerint. Maldonati omnino esse disputationes de Sacramentis, quod in Scriptorum suorum catalogis negant Jesuitæ; *ἀπολογία* Yvelini cujusdam, qui ex ore Maldonati, in Collegio Parisiensi disputationes illas distantis, eas exceperat, quodq; in manibus suis esse ait, evincit Ep. XV. Eadem de alijs quoque Maldonati scriptis sermonem intulit, imprimis vero ineditum ejus tractatum de Trinitate commendat, Opusculorum ejus Parisiis non ita pridem una editorum diu intermissam fuisse dicit impressionem, approbatorum defectu, penitus forsitan intermittendam, nisi Archiepiscopus Rhemen, sis suam apud parentem suum, qui Franciæ tum erat Cancellarius, auctoritatem interposuisset. Præfationis præmissæ autorem esse *Dubois*, qui nomen suum prode ob Doctorum Parisiensium in Maldonatum odium haud fuerit ausus. Acta disputationis de conceptione B. Virginis cum Theologis Parisiensibus selegisse ait, victoriamque haud dubiam Maldonati fuisse, quem tamen istud bellum adversariorum iræcedentem, Burgoꝝ concedere adegerit. In XVI Epistola librum de tribus Impostoribus nusquam profare, sed figmentum esse, quo homines quosdam exosos reddere conati fuerint eorum adversarii, docet. Hujusmodi fictitios libros optimos quoque catalogos passim exhibere, solumque Possivini Apparatum plusquam quingentos inanes titulos continere monet. In Epistola XVII de famosissimo libro, qui inscribitur *Ingenium Arnaldi*, agit, ejusque non tam autorem quam censorem & correctorem P. J. esse indicat, facto quoque quorundam mendaciorum illius libri indicio. De Oleastri in Pentateuchum commentariis Ep. XVIII quædam observat, atque hoc imprimis, quod non Ulyssiponensis tantum anni 1596, sed Antverpiensis quoque editio anni 1569, Inquisitorum Hispanorum manus effugerit; quodq; in Lugdunensi etiam anni 1589, licet id simul et titulus, immutatum nihil, nisi quod locus satis prolixus in Præfatione deletus fuerit. Epistola XIX & XX de opere Thomassini de Conciliis, impresso quidem, sed auctoritate publica mox suppresso, nonnulla refert. Occasionem nimirum ejus fuisse Patrum Congregationis Oratorii studium Curie Romanæ sese probandi: apud eam enim suspectos variarum novitatum redditos, coram Nuntio Apostolico se excusan-

tes,

tes, nullum aliud responsum tulisse, quam verbis non opus esse, sed res testari itaque Patres debere, si serio rem agant, suam adversus Romanam Curiam reverentiam publico aliquo scripto. Id igitur mandati Thomassino dedisse Superiores, ut notas in Concilia ederet, quæ essent ad Curiam Romanæ palatum, cumque impatientes moræ essent, voluisse, ut eos saltem canones, qui ad Papæ potestatem pertinerent, ante alios sumeret illustrandos, Hoc igitur opus ab eo confectum fuisse, quod Gallis sese probare non potuit, Ecclesiæ suæ libertati summa cum cura invigilantibus, ab iisque adeo suppressum fuit. Quamvis ne Romanæ quidem Curiam per omnia placere librum Simonius posse existimet, qui de quæstionibus juris & facti aliisque similibus a Romanensium placitis passim dissentiat. At licet publica autoritate liber iste suppressus, & in ædibus Patrum Congregationis Oratorii æternæ captivitati addictus fuerit, carceris tamen claves nactus P. Bordeus, Thomassini discipulus, bibliopolis exemplarium copiam fecit, connivente, ut quidam suspicabantur, Parisiensi Archiepiscopo, quod purpuræ inhiaret: coram quo tamen causa Patribus Oratorii agenda fuit; quod si sufficit liberando a suspitione ista Archiepiscopo, præclare egisse causam ejus Simonium, qui hoc fideliter refert, negari non poterit. Epistola XXI de Gulielmo Postello, maxime ex Apologia ejus, quæ MS. extat in bibliotheca Regia, nonnulla refert. Inquisitionem Venetam eum amentem esse judicasse: persuasum ipsi fuisse, naturalem suam rationem longissime superare omnium reliquorum mortalium, etiam Apostolorum, qui homines simplices fuerint & indocti, sapientiam, & hanc fore insignem convertendarum gentium instrumentum: hunc scopum ut obtineret, ordinem Equitum Christi cum esse meditatum; Jesuitam etiam propterea factum esse; & ut magna ejus fuerit de propria sua ratione naturali opinio, ea tamen se superari a moniali Veronensi, Venetiis oriunda, de qua mirabilia jactet in libro *de Virgine Veneta*, ipsi persuasum fuisse: falso tamen nonnullos ei tribuere, quod redemptionem sexus sequioris ab ea expectandam esse somniaserit, ad quem scilicet Christi redemptio neutiquam pertineat. Philosophiam ejus fuisse Aristotelico-Averroisticam, Platonis & Cabbalisticis interpolatam doctrinis: infra Trinitatem eum obtuiffe Intelligentiam, quæ omnes sive humanas sive angelicas intelligentias contineat, quæ sit Trinitatis prima emanatio, & præcipue secundæ

eundem Trinitatis personam, utpote passibili, unita fuerit: ut alia mentis parum sanæ deliramenta, quæ hominem istum propalasse docet, taceamus. Interea tamen ejus etiam in rempublicam litterariam merita, inter quæ navata in codicibus manuscriptis ex Oriente advehendis opera eminent, silentio non prætermisit. Epistola XX de Plutarchi interpretibus nonnullis, maxime de Amioto agit, quem ex ipsis Græci fontibus, & quidem critico usum naso, quicquid contra calumniaientur nonnulli, versionem suam adornasse, & textum Græcum passim sive ex manuscriptis codicibus, sive ex ingenio restituisse, patere ait ex eo, quo usus sit, exemplari, in bibliotheca Patrum Congregationis Oratorii asservato. Ea occasione etiam eorum, quæ egregius criticus Meziriacus in Plutarchum commentatus est, meminit, dignorum sane quæ lucem adspiciant, licet minimam operum ejus partem illustrent. Merentur etiam observari regulæ quaedam ad judicium de codicibus Græcis manu exaratis ferendum pertinentes, quas sub finem hujus epistolæ suppeditat. In ætate nempe eorum discernenda, eo sæpe falli viros doctos observat, quod cum litteris uncialibus confundant eas, quibus Copti manuscripta sua exarare solent. Codices ex Oriente allatos majore esse in pretio habendos, quam illos, qui ex Calabria advehuntur, ut pote quos Monachi Græci, Curia Romanæ autoritatem suspicientes, passim corruperint. Copticos quoque codices minus esse quam cæteros accuratos; quæ ipsa observatione imminui celeberrimi codicis Alexandrini, qui in Anglia est, pretium existimat, cujus summa sit antiquitas, sed natales Ægyptii. Epistola XXIII versionis Italice librorum V. T. a Leone Mutinensi confectæ, sed ab Inquisitionis tribunali suppressæ, mentionem facit; Lexici item Ebraici ejusdem autoris, Venetiis anno 1612 in 4 editi, quo ussifficillima quævis antiqui Fœderis loca purissima lingua Hebræica interpretatus Leo, obtinere conatus fuerit, quod integra versione consequi prohibebatur. Quantivis pretii librum Lexicon istud esse, ex methodo, qua usum in eo esse Judæum Simonius ostendit, patet, quem proinde ad plarium manus pervenisse optarem. Francisci Vavassoris in Jobum commentarium indignum esse Viri in humanioribus litteris versatissimi fama, erroribus quippe refertissimum, linguæ Ebraicæ ignorantiam ubique spirantem, Epistola XXIV prodicit. Ista occasione, quod a Vavassore se accepisse ait, commemorat,

in Maldonati ad IV Evangelia commentariis præcipua, quæ ad criticam spectabant, deleta fuisse a Jesuitis, qui editioni hujus operis præfuerunt. Quod tanto magis dolendum, quod Græci bibliothecæ Vaticanæ codices diligenter ab eo fuerint collati, Romæ, ut Græcæ LXX Interpretum Bibliorum translationi operam navaret, eo tempore, quo in Evangelia commentabatur, commorante. Epistola XXV de Breviario Romano sub nomine Cardinalis Quignoni in lucem edito nonnulla habet, contra quod concinnatâ a Theologis Parisiensibus A. 1535, ob fabulas nonnullas aliasq; superstitiones omittas, censuram una cum causis ejus satis prolixè recenset. Simul tamen observat, & Facultatem Theol. Paris. A. 1552 librum publice approbasse, & superesse adhuc in eo fabulas ineptas, quæ prudentioribus lectoribus non displicere non possint: quæ causa etiam fuerit, quod Maldonatus, de immaculata B. Virginis conceptione cum Theologis Parisinis disputans, parum de eo senserit honorifice: quo imprimis tempore, h. e. A. 1574, Theologi illi strenue hujus Breviarii, quod a Facultate eorum A. 1535 fuerat damnatum, causam contra Maldonatam egerint. Scripsit Simonius hanc epistolam ad Puritanorum Anglicorum nonneminem, quibus parum curæ Liturgias & Breviarias esse queritur, ipsisque merito hoc exprobratum esse a Salmasio ait, qui Peyrerio, ipsi objicienti, quod multos Romanæ Ecclesiæ ritus in suo de transubstantiatione libro stabiliverit, responderit: *Nostri refecerunt religionem usque ad vivum.* Anglicam epistolarum Morini editionem, ut valde corruptam, imo & integris quibusdam epistolis, data opera suppressis, mutilam taxat, Ep. XXVI, atque proinde Justellum, qui tum in vivis adhuc erat, rogasse se memorat, ut operam daret impetrandis a Max. Ven. Stillingfleeto, à quo asservabantur, *αυτογραφοις*. Inter epistolas suppressas habetur una, in qua Morinus Concilium Tridentinum in Gallia quoad doctrinam receptum fuisse ait; quod quatenus veritati sit consentiens, nec ne, ostendit Simonius, non obscure docens, publica autoritate nunquam id, sive quoad doctrinam, sive quoad disciplinam, receptum fuisse. Fatetur tamen, dogmata ipsa, quæ in Concilio stabilita sunt, in Gallia probari, non ex autoritate Concilii, sed quod recepta jam per totum Regnum fuissent, antequam Patres Tridenti congregarentur. Id quod ideo monere se ait, ne Protestantes de eo, quod Tridentinum Concilium in Gallia receptum non sit, adver-

adversus Romanam Ecclesiam gloriandi causam se habere arbitrentur. Epistola XXVII de rarissimo libro, cujus titulus, *Optatus Gallus de cavendo Schismate*, multa vulgo parum cognita docet. Autorem ejus esse Carolum Hersan, Parisiensem, Monachorum infensissimum hostem, quos convitiis passim pro concione lacessens effecerit, ut excedere ædibus suis Patres Congregationis Oratorii, inter quos agebat, eum jusserint. Quatuor extare ad librum hunc responsiones, Cardinalis Richelii jussu confectas omnes, non quod tanti esset liber iste, sed quod Cardinalis existimaret, re quantum fieri posset exaggerata, Romanam Curiam, quam ipsius sibi opus sit favore atque ope, rectius agnituram. Inter illas maxime Curiam Romanam territam fuisse ea, cujus autor erat Jesuita *Rabardau*, qui omnia Gallorum facta ex Optati Galli sententia ad schisma tendentia defendebat, Patriarcham quoque, non expectato Pontificis R. consensu, in Gallia posse constitui existimans. Improbasse hoc duabus, quæ publice prostant, ad Cardinalem Barberinum litteris Morinum, multaque in Jesuitarum & Rabardelli odium congestisse: verum quod non ita ex animo senserit, patere ex iis, quæ privatim ad P. Tiersaltum, a quo ea de re consultus fuerat, scripserit, & quæ cum consultatione ipsa aliisque quibusdam Morini schedis P. Amelotus asservet. Ep. XXVIII ingeniose pudenda Theologorum Parisiensium, & præcipitem censuram revelat. Ad Protestantium enim nonneminem se scribere simulans, male ex eo, quod iisdem Missæ ceremoniis cum Romana prisca Ecclesiæ usæ non fuerint, nos argumentari ait, quod non adoratum olim fuerit in S. Eucharistia corpus Christi. Eadem enim ratione concludi quoque posse, Canonicos Lugdunenses, qui nunquam ad elevationem hostiæ utrumque genu usque ad terram flectunt, illud non adorare: cum tamen Regii Senatus auctoritate, Cardinale Lotharingo & Turnonio causæ patronis, hunc morem suum tuiti fuerint, licet Theologi Parisienses censura eum condemnassent, qui eodem Senatus Regii judicio, ut censuram suam abolerent, fuerint jussi. Epistola XXIX prolixam controversiarum Reuchlini ob librum, quem *Speralum uculare* inscripsit, motarum historiam complectitur, Facultatisque Parisiensis de eo censuram verbotenus exhibet, quam multis rationibus adductis improbat, aliaque temerariarum istius Facultatis censurarum exempla ex Actis ejus commemorat. Ep.

XXX duo libri laudantur, quos reconciliandis Proteſtantibus cum Eccleſia Romana cumprimis putat eſſe idoneos. Prior Rothomagi prodit A. 1648, autore Epifcopo Bellicenſi, inſcriptus *L' Avoifinement des Proteſtans à l' Eglife Romaine*. Alter eſt Jeſuitæ Veroni, qui ſub titulo, *Regle generale de la Foy Caſholique &c.* anno 1645 lucem adſpexit. Epiftoła XXXI exponit, quanta acerbitate Launojus Auguſtini de gratia doctrinam impugnauerit, in opusculo inedito ſeu Diſſertatione de *Prædiſtinatione & Gratia*, cujus præfatio integra huic epiftołæ inſerta legitur; defectus vero nonnulli, qualis eſt, quod inter teſtes contra Auguſtinum ex primo ſeculo Dionyſium & Pſeudo-Clementem adducat, in ſequentibus annotantur. Epiftoła XXXII taxat Pariſienſes operum D. Hieronymi editores, quos in Prodroſo operum illorum multifariam peccaſſe arguit. Primo in eo, quod Eraſmum & Marianum Viſtorium ſolos accuſent, ob eas, quæ Patris iſtius ſcriptæ occupauerunt, corruptelas. Ipſe earum origines altius repetendas eſſe docet. Fateri enim eum, qui editioni Epiftołarum Hieronymi Romanæ, anno 1468 autoritate Joannis Andreæ Epifcopi Aleriænſis adornatæ, præfuit, in præfatione operi præmiſſa, *ſe mendas ſuſcepſiſſe, ſi qua uertenda eſſent effeciſſe Latina, nimis obſoleta ad uſum noſtrumque ſermonem redēgiſſe*. Præterea ipſum Epifcopum in præfatione ſecundi voluminis ad Paulum II Papam non diſſimulare, *quod miſſa Hebræica fecerit, recogitans in ſuo quemque volumine illa eſſe, ſi licuerit & uoluerit, ſuppleturum; Græci ſi qua occurrebant, Theodoro Gaza in auxilium uocatoſe Latina feciſſe*; ut alia, quibus iſta editio deformata potius quam ornata fuit, taceamus. Sed ut ad Pariſienſes editores redeamus, illos in Prodroſo ſuo male Eraſmum accuſare argnit, ob Græcas lectiones, quæ tamen vel ex editionibus prioribus deſumtæ, vel a Conone ei ſuppeditatæ ſint; male item Capnionem & Cononem confundere, quaſi uterque Ebræas, quæ occurrunt apud Hieronymum, voces ad Maſoreticorum codicum fidem reformauerit, cum tamen Conon, religione Dominicanus, in Græcis tantum uocibus corrigendis occupatus fuerit: male denique pro ueris corruptas lectiones ſubſtituere. Hujus rei exemplum aſſert, quod in epiftoła Hieronymi ad Principiam uocem *ἰσῶθεις*, in loco Pſalmi 44, 14. ibi allegato, mutant in *ἰζῶθεις*, reclamantibus non tantum omnibus Hieronymi, ſed & Græcæ LXX Interpretum uerſionis editionibus, Baſilio item, Chryſoſtomo

stomo, aliisque ex Græcis Patribus. Nec esse, cur tropologiam Hieronymi cum voce *ἑρμῆς* consistere non posse dicant; aliter enim persuasum iri eis, qui ipsum locum consuluerint. Idem argumentum est Epistolæ XXXIII, in qua editores istos reprehendit, quod epistolam Ephemeridibus Gallicis inseri voluerint, qua doceant, Hieronymum Ebraica Latinis expressisse litteris, cum dudum id Druſio, Riberæ, Frontoni Duçæo, aliisq; fuerit observatum, editoribus Hieronymi indignatis, quod Hebraicas litteras cum punctis vocalibus pro Latinis substituerint. Reprehendit item, quod, ut id ipsum probarent, male explicaverint locum Hieronymi in ep. 145, ubi per *Latinum* non, quod illi volunt, Hebraica litteris latinis expressa, sed versionem Latinam intelligi, contextus manifestum reddat: tacemus reliqua, quæ reprehensione digna ipsâ visa fuere. Deniq; Ep. XXXIV Antonii Agellii Episcopi Acerani commentarium in Psalmos in Critica V. T. prætermisſum recenseret, eumque præcipue ob collatos assidue codices Bibliorum Græcos commendat. Elogium Autoris in Petri Morini epistolis haberi dicit, quæ hac occasione laudat, earumque autorem, cuius alia quædam in Rempublicam litterariam merita quoque commemorat, Scholia Græca editionis Bibliorum Sixtinæ compilasse testatur.

Der Neu-eröfneten Ottomannischen Pforten
Fortsetzung.

i. e.

PORTÆ OTTOMANNICÆ RECENS APERTÆ

Continuatio.

Augustæ Vindelicorum, apud Laur. Kronigerum & God. Göbellii
Hæredes, 1700. fol. Alph. II. plag. 8.

PORTÆ Ottomannicæ recens apertæ Tomus primus, quem in Actis
hisce A. 1694, p. 185 sq. recensuimus, eo applausu exceptus per Germaniam universam fuit, ut maxima exemplarium parte dudum distracta, causam Editores habuerint, continuationem illius seu Tomum secundum maturandi. Is vero, pace tandem inter Turcas & confederatos eorum hostes sancita, in lucem prodiit, tantoque majorem voluptate a Christianis omnibus perlustrabitur, quod belli inprimis aupertissimi, quo de feroci Turcarum barbaraque gente multoties
Christi-

Christiani Principes Statusque triumpharunt, seu caelis hostilibus exercitibus, seu munitissimis urbibus, imo regnis integris & provinciis in potestatem redactis, Historiam complectitur. Itaque uti ex primo operis elegantissimi tomo cognosci luculente potest, quæ primæ fuerint Imperii Ottomannici origines, & quibus velut gradibus illud ad tantum fastigium, in quo ante nuperum bellum erat constitutum, sensim fuerit evectum: ita in altero hoc tomo uberrime expositum videas, quantum decrementum Porta, quam vocant, Ottomannica sub quatuor novissimis Imperatoribus, Mahomete IV, Solymanno III, Achmete II, & qui hodie rerum potitur, Mustapha II fuerit passa. Equidem cum Historiæ in eo conditæ Auctor ab anno 1664 initium duxerit, non potuit non simul in eo edisserere, ut Mahometes IV bellum adversus Cæsarem in Hungaria hæctenus gesto defunctus isto anno feliciter fuerit; ut conversis in Venetos armis, Candiam denique A. 1669, post diuturnam cruentamque obsidionem, ad deditonem adegerit, pacem simul cum Seren. Republica sancita; ut A. 1672 Caminecium eriperit Polonis: sed hanc felicitatem, qua erga hostes singulos nris Turcæ fuerant, corrumpit vehementer seutorum temporum calamitas, postquam Vienna temere ac infeliciter obsessa, non cum Cæsare tantum Augustissimo, sed & cum Polonis, Moscis, Venetisque, funestum atroxque bellum Barbari contraxissent. Cujus damnosissimum Turcæ progressum exitumque probrosum cum tomi hujus secundi pars longe maxima complectatur, quotusquisque Christianorum futurus est, qui non cum gaudio, & Divini Numinis, cui merito tanta rerum conversio accepta fertur, celebratione lecturus in eo sit Viennam, a cujus salute Germaniæ Italiæque salus pendeat, obsidione feliciter liberatam, Barbarosque de spe Europæ devertendæ, quam inflatis animis concoperant, tam facili negotio depulsos; translatam inde in Hungariam, qua Turcis parebat, belli sedem, ipsamque ejus metropolin Budam A. 1686, in conspectu validissimi Turcarum exercitus, strenua aggressionem expugnatam: urbes Hungariæ munitissimas alias, quarum occupatio olim innumerorum hominum sanguine Turcis feterat, Agriam A. 1687, Albam Regalem A. 1688, Sigethum A. 1689, Canisiam A. 1690, Varadinum Transylvaniæ A. 1692, sine eade prope ac sanguinis dispendio, lentis obsidionibus fameque ad deditonem compulsis: occupatam Slavoniæ etiam partem maximam, & trajecto Save

Scyriæ

Servitæ metropolim ipsam Albam Græcam vi expugnatam, latiusque per eam ditionem ad Scopiam usque promotâ victriâ Cæsaris arma, Constantinopolin usque progressura, nisi erumpente præter expectationem novo ad Rhenum bello, Augustissimi Cæsaris vires distractæ fuissent, Turcisque colligendi se & partem amissorum recuperandi spatium procuratum: tot porro victorias, quando collatis signis dimicatum est, ab hoste vinci olim nescio reportatas, in primis quas A. 1687 ad Mohazium Dux Lotharingæ ac Elector Bavarus, ad Salankomentum in Slavonia A. 1691 Ludovicus Badensis Marchio, & A. 1697 ad Zentam prope Tibiscum Eugenius Sabaudix Princeps, Turcis prope jam victoribus præsentissimo Numinis auxilio extorserunt, omni ævo memorandas: pacem denique cum Turcis sancitam, eaque firmatam Cæsari tot urbium ac munimentorum possessionem, quibus olim occupandis duo secula Turcis fuerant impendenda? Neque minus admirandi & cum voluptate legendi Venetorum adversus commonem hostem progressus, quorum summam complexi jam sumus, cum in Actis A. 1699 p. 97 seq. Francisci Mauroceni Peloponnesiaci, Venetiarum Principis, gesta a Jo. Gratiano descripta recenseremus, hoc loco non repetendam. Universam Peloponnesum a Serenissima Republica bello acquisitam, quamque olim Candia amissa jacturam passa erat, abunde compensatam, nemo ignorat. Polonis denique Caminecium, Moscis Tanaim (Asoph) Barbarorum manibus extorta quis non æquo animo gratuletur?

Itaque jam satis ab ipso argumento, circa quod occupatur, commendatum præsens opus arbitramur. Nam ut ad specialiora descendamus, instituti nostri ratio non patitur, nec quisquam forte a nobis postulabit. Est tamen & aliud, quod lectionem libri non potest non jucundam reddere, omneque abstergere tedium: icones nempe frequentissimæ, & tantum non innumera, æri artificiosè jicisæ, contextuique historix passim insertæ, & nunc virorum illustrium, quorum mentio incidit, effigies, nunc urbium scenographiam, nunc præliorum aut aliorum quorumcunque memorabilium delineationem exhibentes.

Denique nec id prætereundum, subjectam esse operi Appendicem, eamque tripartitam. Primo enim loco Ecclesiarum Græcarum & Armenicarum sub jugo Turcico gementium præsens status æ

Ri

Ricalto describitur. Dein quæ Dn. De la Croix in Geographia sua de Maronitarum Ecclesia observavit, ex Gallico Germanice versa exhibentur. Denique de martyrio & constantia Græci cujusdam adolescentis Nicolai relatio, Gallico edita sermone, sed hic in linguam Germanicam itidem translata, subnectitur.

ADAMI BALTHASARIS WERNERI, JCTI, SERENISS. DUCIS SAXO-Weissenfelsensis Consiliarii, ac Pandect. Prof. Publ. in Universitate Norico-Altdorffina, Specimen Compendii Juris, ordine Digestorum, methodoque Compendii Lauserbachio-Schütziani, necessarias Juris divini & humani hodieque obtinentis doctrinas, rescissis tamen inutilibus & a foro alienis titulis & legibus, exhibentis &c.

Altdorffii apud Jodocum Wilhelmum Kohles, 1701. in 8. plag. 13.

Cum ea sit librorum Juris, quo in Germania utimur, conditio, ut morali æstimatione tironibus impossibile videatur, labyrinthum istum evadere, nisi fida manu ductio, viam præmonstret, ideo provida docentium cura omni tempore in id incubuit, ut solidis legum principii, in justa compendia vel systemata reductis, discipulorum animi imbuerentur, quo istis suffulti adminiculis, prolixa illa variarum legum volumina minori cum tædio ac majori fructu deinceps versare, ac in culmen propositum feliciter eniti possent. Inclaruerunt hoc nomine Viri Consultissimi, Wesenbecii, Treutleri, Schotani, Eckolti, Ludwelli, Struvii, Huberi, Schilteri, Lauterbachii pluresque alii. Horum vestigia pressurus Excellentissimus Autor, Compendium Juris molitur, quod, si methodum spectes, Compendio Lauterbachio-Schütziano valde simile videri queat, aut si rem ipsam, ab eo plane diversum sit. Uti autem nihil, nisi quod, stilo Justiniani, in ipsis rerum argumentis obtineat, tradere ipsi propositum est: ita primarius, nisi fallimur, ejus scopus est, Jurisprudentiam Divinam, ac præcipue naturalem, vel iniquitate temporum, vel imprudentia docentium nonnullorum, propemodum oppressam, sedi suæ restituere, secuti, ut videtur, Perillustrem Pæfendorffium, cui in dedicatione celeberrimi operis de Jure Naturali & Gentium, indigni videtur, Ulpiani ac Papiniani decretis omnia pulpita resonare, Creatoris O. M. leges, per congenitæ rationis lumen, morta-

R

libus

libus inſinuat, incultu velut obſoleſcere. Quo autem & intentio Autoris, & doctrinæ genus Orbi erudito eo citius innotefceret, ſpecimen hoc, quinque Diſputationibus Academicis, ad priores quinque Pandectarum titulos habitis conſtans, velut Prodrorum præmittere idem voluit. In eo autem, Autore ipſomet indicium faciente, legum in Germania vigentium hiftoriam & uſum exponit, ac utilitatem Juris Divini, præcipue naturalis, qua in foro pollet, exemplis paſſim demonſtrat. Ad explicationem juris, obligationis, legis, conſuetudinis, privilegii, ſtatus aliarumque rerum moralium delatus, de iis conceptus ac diſiſiones aliter, quam vulgo fieri ſolet, formari præcipit. Ipſam Jurisprudentiam, nec non prudentiam interpretandi ac applicandi leges, perfectius curatiusque definit ac delineat, inſperſis ſubinde ſpecialibus, iisque genuinis, interpretandi fundamentis, & ſpuris rejectis. His acceſſit nova, aliisque nondum viſa, juris univerſi docendi methodus ac diſpoſitio, qua rectius, quam methodo Tribonianea, artem juris tradi poſſe, Noſter exiſtimat. Inde ad conſtitutum legum, in diverſis Rebus publicis latorum, explicandum & dirimendum digreditur, antiquata vero, quatenus ad intellectum legum in praxi neceſſarium faciunt, attingit, lectoresque ad Autores proprios remittit. In quorum illuſtrationem, diſquiſitionem de temporibus legitimæ natiſtatis varioque hominum ſtatu non proletariam ſubjecit. Ne etiam præfatio operis ſuo careret uſu, in eadem cauſas, ob quas plura ſcripta edere hæſtenuſ prætermiſerit, Nobiliſſimus Autor refert, in oratione vero ſuſpicatoria, eidemque præmiſſo programme, quæ tractatui huic addere viſum eſt, defectus in omni jure Romano docendo committi vulgo ſolitos commemorat, ſimulque optimam ejus tractandi methodum oſtendit.

DE L' ANCIENNE COUTUME DE PRIER

debout &c.

i. e.

DE ANTIQVO RITU PRÆCANDI STANDO DIEBUS DOMINICIS, Feſtis, & durante Paſchate. Vel Compendium Cereemoniarum veterum & recentiorum. Tomi II.

Delphis apud Henr. van Rhyu, 1706. in 8. Alph. 1. plag. 18.

Facile

Proble prævidit doctissimus Auctor, quem in Rothomagensi Ecclesia vivere ex ipsius testimonio cognoscimus, jejunam omnino & sterilem materiam, quam in hoc opere tractat, multis apparituram; unde laudabili consilio multa ad disciplinam & ritus ecclesiasticos facientia, ex Liturgiis, Ritualibus, Ceremonialibus, Regulis, Statutis, Capitularibus, optimisque Scriptoribus, adeoque ex ipsis fontibus hausta, in hoc volumen contulit; quod eapropter Clavem Rituum, Ecclesiasticorum, aut Locos eorundem Communes appellari posse, in *Præfatione* affirmat, atque eodem loco controversiæ hujus utilitatem exponit. Scopus, in quem Auctor omnes nervos intendit, est ut præbet, Christianos diebus festis & Dominicis, nec non a Paschate usque ad Pentecosten, stantes precari debere, stantes officio Missæ adesse, stantes Evangelii lectionem auscultare, & benedictionem Sacerdotis recipere. Esse hanc traditionem Apostolicam, omnibus sæculis in Ecclesia, cum primis Orientali servatam, nec adeo pridem in Ecclesia Latina immutatam, meritoque ab Episcopis restaurandam. Rationes has affert: quod dictis temporibus Christiani gaudio vacare, & se in gratia Dei stare profiteri debeant, cum genuflexio tristitiæ & lapsus signum sit; quod memoria resurrectionis Christi hoc imperet; quod stare in veteri Ecclesia reverentius habitum sit, quam procumbere. Itaque *Tomo I cap. I* in S. Scriptura situm præcautum definitum non esse, Judæos autem diebus festis & sabbathis stantes adorasse, nec non primos Christianos, edisserit, & quid traditio vere Apostolica sit, declarat. *Cap. II* usque ad *XI* & ultimum, testimonia auctorum a primo usque ad duodecimum sæculum exhibet. *Tomo II cap. I* versatur in recensendis sæculi XIII testimoniis; *cap. II* Conciliorum Canones, quibus hic ritus sancitus est, enarrat; *cap. III* solos Pœnitentes, Catechumenos & Energumenos, dictis diebus, flexis genibus in veteri Ecclesia adorasse evincit; *cap. IV* Eucharistiam prioribus XIII sæculis stando celebratam, a Sacerdote æque ac communicantibus & spectantibus, probat; *cap. V* in Ecclesiis cathedralibus & monasteriis antiquis idem sancte observatum esse, asserit; *cap. VI* & *VII* Auctorum sæculi XIV, XV, XVI, & XVII testimonia pro sua sententia affert; denique *cap. VIII* de quibusdam genuflexionibus in Ecclesia temporis ætatis, nec non de situ privatim præcantium agit, & ad argumenta adversariorum respondet. Cæterum memorabilia quævis, quæ in

hoc opere continentur, recensere, esset univcrsum librum excre-
 Igitur potiora quædã solum enotabimus. *Tomo I* de Therapeutis Philo-
 nis agit, quos Epiphanius, Hieronymus, Picus Mirandulanus, Bellarmi-
 nus, Godellus, Fleurius & Tillemontius pro Christianis habent, Cas-
 sianus pro Monachis, pro Essæis vero Scaliger & Blondellus; Auctor
 rem in medio relinquit p. 20 seqq. Epiphanium non satis accurate
 scripsisse, & Clementis Romani Constitutiones seculo demum III scri-
 ptas, cum P. Marca suspicatur p. 26. Quæstiones ad Orthodoxos, quæ
 Justino Martyri tribuuntur, seculo V aut VI scriptas ait p. 32. Cano-
 nem Missæ olim simplicissimum fuisse, crebris vero additionibus tan-
 dem ad eam, qua nunc est, formam excrevisse, fatetur p. 42. Veteres
 Christianos nonnunquam inter orandum pedibus terram pulsasse, ait
 p. 43. Macarii Ægyptii Homilias plerasq; diversorum auctorum esse,
 p. 53; in primæva Ecclesia Laicos nunquam, sed solos Episcopos ac
 Presbyteros in cultu divino consedissee, p. 54 observat. Hinc Chri-
 stianos veteres non per universam Paschatis Quinquagesimam a la-
 bore abstinuissc, sed quarto seculo per quindecim dies, seculo nono
 per septem vel octo dies; Constantiense vero Concilium trium so-
 lum dierum feriationem constituiisse, probat p. 66. Ordinem
 cultus divini in monasteriis quarti & quinti seculorum exponit p. 74.
 Omnes psalmodiarum cantus, juxta Ecclesiæ disciplinam, astantibus fieri
 debere, p. 75 docet. Dionysii Areopagita scripta seculo sexto sup-
 posita esse, ex ceremoniarum multitudine evincit p. 98. De corrup-
 tione Regulæ Ordinis Benedictini p. 107; de Pœnitentialibus li-
 bris Græcorum p. 115; de origine dierum festorum, deq; causis multi-
 tudinis eorum, & quorundam abrogatione p. 117 seq; de Epitimiis &
 Metanœis sive pœnis, quæ pœnitentibus imponebantur, p. 134 seq. a-
 git. Porro seculo VIII universalem ferme rituum mutationem ac-
 cidisse ait, & de Mosarabico aliisque Officiis disserit p. 149 seq. Chri-
 stianos Afros disciplinæ Ecclesiasticæ fuisse studiosissimos, annotat
 p. 153. De Theologia numerica Patrum, Platonismi surculo, cujus fun-
 damenta nos lateant, ideoque multa Patrum systemata, observationes &
 explicationes obscuræ videantur, tractat p. 157. De vesperis & vigiliis
 festorum dierum p. 178; de horarum Canonicarum origine, quas ab
 Ægyptiis Monachis derivat, p. 178 seq; de Romano, Ambrosiano,
 Mosarabico, Lugdunensi, aliisque Officiis p. 193 seqq. tractat. Cul-
 tum

tam divinum, ut nono & sequentibus seculis floruit, fusc, multisque cum observationibus, a p. 209 ad 221 delineat. De ritu baptizandi tempore Paschatos, p. 261 sq. differit. Vitas Sanctorum a Metaphrasta, Theodoro, Palladio & Moscho scriptas, ut fabulis anilibus scatentes perstringit p. 282, 285. De Martyrologiorum imperfectione conqueritur p. 288. De origine & progressu Musicz in Ecclesia p. 294 seq. loquitur, ibidemque, Christianos veteres submisso cantu, Donatistas fortiori usos esse, affirmat. Seculo IX diem Mercurii memoriz perpeffionis Christi sacrum fuisse, ut hodie dies Veneris est, notat p. 329. Ne quidem seculo XI populo concessum, ut in divino cultu assideret, nullaque in templis scamna fuisse, quod Hispani adhuc hodie observent, pluribus contendit p. 338. Digna notatu hypothesis est, sine qua Officia ritusque Ecclesiasticos, ac eorum scriptores intelligi posse negat, quamque p. 380 tradit: totum videlicet annum in quatuor tempora dividi, nimirum tempus peccati & poenae, quod a Septuagesima usque ad Pascha duret; tempus gratiz, quod a Pentecostes feria usque ad Septuagesimam extendatur; & tempus gloriæ a Pascha ad Pentecosten; juxta quæ tempora, Lectiones, Responsorialia & ritus variari, pronunciat. Denique p. 383 ridiculos quosdam veterum ritus recenset, v. gr. quod feria II Paschatis uxores maritis, feria III mariti uxoribus plagas infligere, ad recordationem mutuz correptionis, seculo XIII soliti fuerint. *Tomo II* Auctor initio ritum precandi seculo XIII immutari cœpisse, introductis sensim genuflexionibus, docet p. 2. De festo Hymni Acathisti apud Constantinopolitanos p. 56; de usu candelarum in Ecclesia, quem seculo IV natum putat, p. 40; de benedictione publica, olim a solis Episcopis dari solita, p. 45 seqq. & 56 agit. Omnes Decretales a S. Clemente usque ad Siricium ab Isidoro Mercatore suppositos esse, p. 58 non diffitetur; Monachos seculo IV Laicis, qua jura & officia, pares habitos tradit p. 128. Num cibo capto S. Coenæ uti liceat, p. 144 disputat. Originem & fata poenitentiz publicæ p. 183 seq. enarrat. Ritus ad S. Coenæ celebrationem pertinentes concinnitate mira p. 258 usque ad 266 enumerat, nec non historiam adorationis S. Coenæ, quam seculo XIII cœpisse existimat, p. 299. seqq. De festo corporis Christi, quod recte abrogari posse opinatur, p. 299 seqq. differit. Collegia Canonicorum in Ecclesiis Cathedralibus seculo VIII orta esse, & ab Episcopis certo pacto

se separasse, p. 307 tradit. Tempore P. Damiani monachos quosdam extitisse, qui uno die novies integrum Psalterium recitarint, p. 335 nar- rat, ibidemque in multitudinem Psalmidarum invehitur. De Bene- dictinorum, Cluniacensium, Cisterciensium, Carthusianorum, Augu- stinianorum, Bernhardinorum, Præmonstratensium aliorumque Mo- nachorum origine & ritibus p. 331 seq. loquitur. Alibi, nempe p. 444, de Symbolo Nicæno, quod rectius Constantinopolitanum dici credit, disceptat, illudque primum in Orientali Ecclesia, hinc seculo VI in Hispanica, seculo IX in Germanica, posthæc demum in Romana cani coeptum, defendit. Tandem de precibus privatis, eas veteres Christianos lubentius stantes, quam procumbentes dixisse, p. 452 pro- nunciat. Nos in hoc Scriptore merito insignem rituum medii ævi, rerumque liturgicarum & monasticarum scientiam, dignamque Theologo Gallo *παιδείαν* collaudamus.

**EXCERPTA EX RESPONSIONE DN. NIC. FATII DUILLI-
erii ad excerpta ex literis Dn. Job.**

Bernoullii.

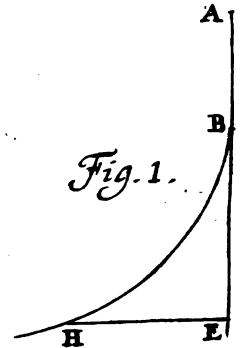
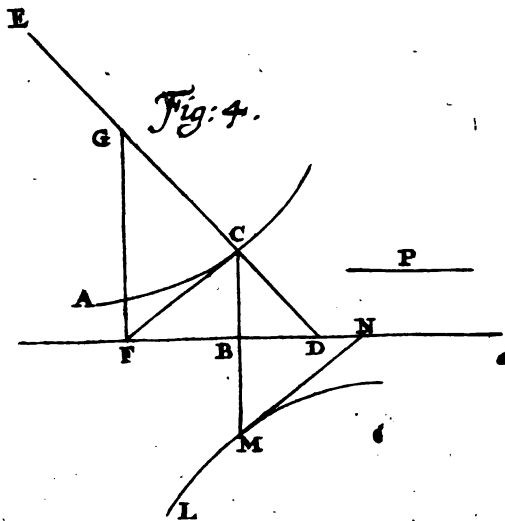
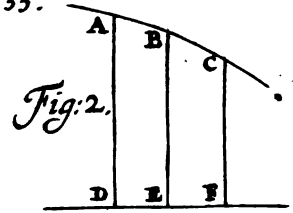
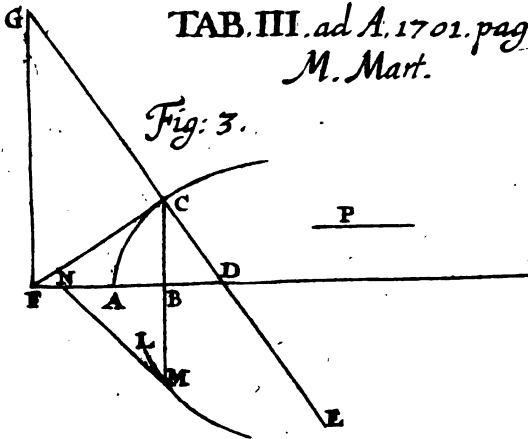
Conferantur Acta 1699, pag. 513 seqq.

Cum studiose vitemus in Actis nostris lites, quæ personas magis quam res tangunt, & ad summum provocatis, defensionis gratis, præsto simus; produci autem talia ægrius patiamur: ideo cum Ce- leberrimus Dn. Fatius in replicatione hac sua narrationem, qua diutis- sime frustra in problemate Curvæ Brachistochronæ laborasse diceba- tur, multis indicis refutaverit; id retulisse contenti, excerpta tantum ad scientiam utilis ex ejus literis Duillierii die Augusti 28, 1700 datis exhibemus.

Ait se Brachistochronam etiam Fermatiana methodo sol- visse, Velariam ope radii osculantis; figuram solidi minime resistentis prodesse effingendæ telorum, sagittarum & jaculorum anteriori parti. Quæ Dn. Job. Bernoullius habeat pag. 211 Act. 1700, dum solidum hoc ad nauticam applicare satagit, emendatione plurimum indigere. De- nique se etiam in lecto decumbentem determinasse brevissimum cre- pulculum nulla calculi necessitate, tamque simplici solutione, ut ex sola imaginatione circulorum aliquot in sphaera statim oculis quasi obversetur.

Ex-

TAB. III. ad A. 1701. pag. 135.
M. Mart.

Exhibet Analyſin pro Curva deſcenſus æquabilis, quam partim facilitatis, partim uniformitatis cauſa exhibebimus in notis hæcenus apud nos uſitatis. Exhibet etiam ſolidi minime reſiſtentis inueſtigatiõnem methodo, ut ait, Fermatiãna. Utrumque ſequitur.

Analyſis Curva deſcenſus æquabilis.

TAB. III.
Fig. 1.

Sit (Figur. 1) A corporis altitudo, unde iſtud cadendi initium, faciens celeritatẽ aquirat in B, quæ per ipſam BA exprimitur. Jam vero BA vocetur a. A puncto B incipiat curva quæſita BH deſcribi, & abſciſſa BE, cum ipſa BA in directum jacens vocetur x; ordinata vero ad angulos rectos ducta EH vocetur y. Intellectis vero lineæ HE fluxionibus momentaneis (ſeu elementis) tum ad altitudinem B, tum ad altitudinem HE, curvæ BH fluxiones in B & H erunt dx & $\sqrt{dx dx + dy dy}$, tempora autem, quibus iſtæ fluxiones deſcribuntur, erunt, ut $\frac{dx}{a}$ & $\frac{\sqrt{dx dx + dy dy}}{\sqrt{aa + ax}}$ quæ quantitates ex hypothefi deſcenſus æquabilis invicẽ æquantur. Itaque erit aa ad $dx dx$, ut $aa + ax$ ad $dx dx + dy dy$; unde aa erit ad $dx dx$ ut ax ad $dy dy$. Atq; fiet $ady = dx \sqrt{ax}$. Eritque proinde $ay = \frac{2}{3} X^{3/2}$ q. Erit autem neceſſario $q = 0$, ubi x & y ſimul infinite parva facta fuerint, hoc eſt, ubi curva BH, quemadmodum hic loci, ex ipſa linea AE naſcendi initium faciet. Ac proinde eo caſu, & tum & alias ſemper quantitas q delenda erit. Itaque habebitur $ay = \frac{2}{3} X^{3/2}$, æquatio ſcilicet curvæ quæſitæ.

*Solidi rotundi minime reſiſtentis inueſtigatio ex Fermatii doctri-
na reſractionum.*

Fig. 2.

Sit (Figur. 2) recta DEF axis ſolidi quæſiti ABC, ſintque AD, BE, CF ordinatæ tres ad axem perpendiculares inter ſe proximæ, quarum differentiæ AD - BE & BE - CF æquantur, etunt reſiſtentia in zonas ex converſione rectorum AB, BC, factas ut $\frac{1}{AB^2}$, AD & $\frac{1}{BC^2}$ BE, quarum quantitatum ſumma debet eſſe minimo æqualis. Supponatur radius lucis curvam ipſam quæſitam ABC ex infinitis lineolis re-

rectis AB, BC &c. constantem, refractione continua in medii superfici-
clesæxi parallelas describere; ita ut sint tempore descriptionis ipsa-

rum AB, BC, ut $\frac{1}{AB^2} \cdot AD$, & $\frac{1}{BC^2} \cdot BE$, quarum itaque summa juxta
Fermatii doctrinam debet esse minimo æqualis. Sinus anguli BAD
ad sinum anguli CBE, est semper ut $\frac{DE}{AB}$ ad $\frac{EF}{BC}$, quæ sunt ut radii lucis
celeritates. Tempora itaque, quibus describuntur AB, BC, erunt ut
 $\frac{AB^2}{DE}$ & $\frac{BC^2}{EF}$. Comparatis itaque utrinque hisce proportionibus,

quibus tempora definiuntur, reductaq; priori ad hanc formam: $\frac{AB^2}{DE}$

$\frac{DE}{AB^4} \cdot AD$, & $\frac{BC^2}{EF} \cdot \frac{EF}{BC^4} \cdot BE$; Ut eadem proportio inter hosce

terminos maneat, quæ est inter terminos $\frac{AB^2}{DE}$ & $\frac{BC^2}{EF}$, oportet

multiplicatores $\frac{DE \cdot AD}{AB^4}$ & $\frac{EF \cdot BE}{BC^4}$ esse æquales, quæ est solidi quæ-
siti æquatio Newtoniana, sive major Bernoulliana. Ejus autem con-
structio in tractatulo nostro (inquit Du. Fatius) jam data est.

JOH. BERNOULLI' NOVA RATIO PROMTE CONSTRUENDI
Radios osculi seu curvaturæ in Curvis quibusvis sive algebraicis sive
transcendentibus. Item methodus eisdem analyticè determinan-
di in curvis algebraicis per vulgarem Differentia-
lium calculum eruta.

Conferantur Acta Lips. A. 1700, p. 508.

Cum primum in magni problematis Brachystochronarum contem-
platione incidere, conferendo duplicem methodum, quam pro
ejus solutione statim inveneram, forte fortuna se mihi obtulit formu-
la quæpiam simplicissima simul & universalissima, exprimens radium
osculi in curvis quibusvis transcendentibus æque ac algebraicis; quæ
cum differentialibus primi tantum gradus constaret, loco quod omnes
alix

etiam ab aliis hæcenus traditæ semper etiam differentio-differentiales seu differentiales secundi gradus involvant; primo impetu lætabar nonnihil ob novum inventum tanquam valde singulare, statim vero postea aperte adeo ex formulis ordinariis fluere vidi, ut dubitarem an in adversaria mea referre dignaturus essem.

Quandoquidem tamen ansam dedit nostræ huic constructioni Geometricæ universalis & expeditissimæ radiorum osculi quarumvis curvarum, fontem ipsius paucis hæc detegere non pigebit. Esto Curva quæcunque cujus coordinatæ sint x & y ; & sit æquatio differentialis ejus naturam universaliter explicans $dx = udy$, (intelligo per u quantitatem ex x, y & constantibus utcunque constantem) posito de pro elemento curvæ, dico radium osculi fore semper $dt^3: dy^2 du$, quod sic facile probo: nam sumpta dy pro constante, notum est radium osculi esse $= dt^3: dy ddx$, cum autem dx sit $= udy$, erit $ddx = dudy$, adeoque substituto loco ddx ipsius valore $dudy$, prodibit quod dixi radium osculi $dt^3: dy^2 du$. Id quod nobis suppeditat hanc generalissimam radii hujus constructionem, per solas quantitates ordinarias seu finitas.

Sit curva data AC five transcendens five algebraica, cujus radius osculi in puncto quovis C sit assignandus: Ducantur lineæ, ut factum in Fig. V, Tab. VIII an. 1700. Scilicet ex puncto F, ubi tangens CF secat axem, excitetur ad axem perpendicularis FG occurrens normali ad curvam DC productæ in G. Præterea quoniam curvarum datarum dantur tangentes, subtangentes; normales, subnormales &c. Construatur nova curva LM; ita ut ejus applicata BM sit quarta proportionalis ad applicatam datæ BC, ejus subtangentem BF, & constantem quandam ad arbitrium assumptam P; unde & hæc nova curva dabitur ejusque adeo tangentes, subtangentes &c. Fiat igitur ut FB ad NB, ita GD ad quartam quandam CE; dico hanc CE fore radium osculi seu curvaturæ curvæ propositæ in puncto C.

Demonstratio per unicam æqualitatum seriem absolvitur, deductam partim ex constructione, partim ex similitudine triangulorum; Quoniam enim $CE =$ (per constr.) $NB, GD: FB =$ (ob triang. FCB, GDF similia) $NB, CF, FD: FB, CB =$ (ob triang. CFB, DFC similia) $NB, CF^2: FB^2, CB =$ (per constr.) $NB, CF^2, P: FB, CB^2 BM =$ (per naturam tangentium, est enim NB; BM :: dx:

$Pdu, \& CF: FB :: dt: dx, \& CF: CB :: dt: dy.$) $dx, dt^3, P: dx, dy^2,$
 $Pdu = (\text{diviso numeratore \& denominatore per } Pdx) dt^3: dy^2 du =$
 (per supra demonstrata) radio osculi; ergo etiam $CE =$ radio o-
 sculi. Q. E. F.

TAB. III.

Fig. 3

Exempli loco duas sumamus curvas, algebraicam unam, alte-
 ram transcendentem: vid. Fig. 3. Sit ergo AC parabola cujusvis ge-
 neris, cujus exponens sit n ; patet ex constructione LM fore aliam pa-
 rabolam, cujus exponens erit $n: n-1$; unde FB ad NB id est GD ad CE
 ut n ad $n-1$ id est ut $n-1$ ad 1. adeoque $CE = GD: n-1$.

Fig. 4

Esto jam (Fig. 4.) AC logarithmica vulgaris; erit etiam LM
 talis logarithmica, & quidem ejusdem subtangentis, sed cum prio-
 re situ inverso super eodem axe posita: adeoque cum NB æquetur
 FB, hinc statim fluit radium osculi CE in logarithmica ubique esse æ-
 qualem ipsi GD; egregia hujus curvæ & hactenus nondum observata
 proprietas, tantoque notatu dignior, quod eandem communem habe-
 at cum parabola vulgari Archimæda; etenim & in hac CE ubique =
 GD. Ut & hoc in super notem, radius hic CE in Logarithmica utrius-
 que in infinitum abit, ergo alicubi existit minimus, quod ibi sit, ubi sub-
 normalis est subtangentis dimidia.

Atque hæc de Geometrica constructione universali radiorum
 osculi in quibusvis curvis sufficiant; quantum ad analyticam ejusdem
 expressionem in algebraicis, etiam hanc ex formula mea supra in-
 venta $CE = dt^3: dy^2 du$, magna facilitate & simplicitate per vulga-
 rem differentialium calculum elicio, prout e jam dicendis patebit.

Æquatio catholica, ad quam omnes omnium curvarum alge-
 braicarum referuntur hæc est, $fx^m + gy^n + hx^r y^s + a = 0$; ubi
 representantur per fx^m termini singuli, in quibus sola x ; per gy^n
 singuli, in quibus sola y ; & tandem per $hx^r y^s$ singuli in quibus x & y
 junctim reperiuntur: sumtis scilicet x, y pro coordinatis curvæ & a
 pro constante; f, g, h pro suorum respective terminorum coefficienti-
 bus; & m, n, r, s pro exponentibus potestatum ipsarum x & y . Vo-
 centur normalis CD, w , & subnormalis BD, z . Oportet nunc exhibere
 expressionem litteralem itidem catholicam meris quantitibus
 algebraicis constantem, quæ longitudinem radii osculi determinet:
 quod sic facio: differentietur per viam ordinariam æquatio modo

mc-

memorata, & habebitur $mfx^{m-1} dx \mp ngy^{n-1} dy \mp rhx^{r-1} y^s dx \mp shx^r y^{s-1} dy = 0$, proinde $mfx^{m-1} \mp rhx^{r-1} y^s, dx = - ngy^{n-1} - shx^r y^{s-1}, dy$. Ponatur brevitatis gratia quod cum dx multiplicatur $= p$, & quod cum dy multiplicatur $= q$; unde $pdx = qdy$ seu $dx = qdy : p$. Jam in universali nostra formula radium osculi eminenter in quavis curva exprimente $dt^2 : dy^2 du$, loco du ponatur differentiale ipsius $q : p$, est enim hic $u = q : p$, adeo $q ; du = pdq - qdp : pp = (ob p : q :: dy : dx :: z : y) zdq - ydp : pz$; erit $dt^2 : dy^2 du = pdzdt^2 : zdy^2 dq - ydy^2 dp$, sumantur nunc differentiales ipsarum p & q seu ipsarum $mfx^{m-1} \mp rhx^{r-1} y^s$ & $- ngy^{n-1} - shx^r y^{s-1}$, habebitur $dp = mm - m, fx^{m-2} dx \mp rr - r, hx^{r-2} y^s dx \mp rshx^{r-1} y^{s-1} dy$; & $dq = - nn - n, gy^{n-2} dy - ss - s, hx^r y^{s-2} dy - rshx^{r-1} y^{s-1} dx$. Substitutis igitur loco $p ; dp ;$ & $q ; dq$; ipsorum valoribus, prodibit $dt^2 : dy^2 du = mfx^{m-2} \mp rhx^{r-1} y^s z, dt^2$, diviso per, $m - mm, fx^{m-2} y dx dy^2 \mp r - rr, hx^{r-2} y^s dx dy^2 - rshx^{r-1} y^{s-1} dy^2 \mp n - nn, gy^{n-2} z dy^2 \mp s - ss, hx^r y^{s-2} dy^2 - rshx^{r-1} y^{s-1} z dx dy^2$; denique si $prodt ; dx ;$ & dy ; ponantur eorum proportionales w, y & z (est enim $dt : dx :: w : y$ & $dx : dy :: y : z$) proveniet ordinatis & reductis reducendis $dt^2 : dy^2 du$, seu CE, seu radius osculi $= \frac{mfx^{m-1} w^3 \mp rhx^{r-1} y^s w^3}{m - mm, fx^{m-2} y y z \mp n - nn, gy^{n-2} z^3 \mp r - rr, hx^{r-2} y^s z^2 \mp s - ss, hx^r y^{s-2} z^3 - rshx^{r-1} y^s z z}$; adeoque ut denominator fractionis ad ipsius numeratorem, sic erit unitas ad radium osculi quaesitum CE.

Hoc nonnihil simplicius enunciari potest, si dividatur fractio per $w w : z = FD$; & si dicatur, ut denominator ad numeratorem, ita FD ad CE. Ubi notandum, hanc fractionem quod ad denominatorem convenire omnino cum ea, quae in *Actis bisce nni superioris p. 509* traditur: Sed quod ad numeratorem, nostram hic traditam, utpote duobus tantum terminis constantem, altera illa quatuor habente terminos simpliciore esse; quod in laudem incomparabilis differentialis calculi ejusque *Illusterrimi Auctoris* dictum esto, ut ipsi sua constet excellentia, & vindicetur ab iniqua censura eorum, qui cum vel ex impetia vel ex invidia ad hujusmodi & alia extendi non posse crepant, ad quae tamen & longe plura reapse extenditur, si dextre adhibeatur.

Cæterum quantum ad regulas, quæ pro tangentibus, normalibus &c. præscribi possunt, illæ tam facile ex vulgari differentialium calculo inveniuntur, ut id operis tyronibus efficiendum relinquam. Ea interim, quæ pro subnormali invenitur, conducit ad examinandum si cui volupe erit, utrum citata ex Actis regula pro determinando radio oculi sit generaliter bona: nam si conferatur cum mea hic exhibita & demonstrata, producet valorem aliquem ipsius z seu BD , qui si idem fuerit (ut reapse eundem esse comperi) cum eo quem indicat generalis regula pro normalibus, etiam illa altera judicabitur esse generalis.

NOTITIA ORBIS ANTIQVI, SIVE GEOGRAPHIA PLENTIOR, ab ortu Rerum publicarum ad Constantinorum tempora Orbis terrarum faciem declarans. CHRISTOPHORUS GELLARIUS ex veteris probatisque monumentis collegit, & novis Tabulis Geographicis, singulari cura & studio delineatis, illustravit.

Lipſiæ, apud Gleditsch seniore, 1701, in 4 chartæ augustæ. Constat Alphab. 7, plagulis 16, & Tabulis Geographicis ære expressis 21.

ANtiquam Geographiam pauciores exposuerunt, & vix unus alterve aggressus est universam, quod difficultatis argumentum est: quippe, toties mutata Terrarum Orbis facie, omnia ex vetustis monumentis sunt eruenda, quæ quod, perditis multis, ad nos mutila aut corrupta pervenerunt, & sæpe, ubi etiam integra supersunt, sibi minime constant, sed mirabiliter dissentiunt; sit ut multi laboris hoc opus sit, nec nisi magna industria, cum ingenio iudicioque conjuncta, possit superari. Fuerunt quidem Græci Latinique, qui universum Orbem exposuisse videri possint, & utique egregiam operam præstiterunt, quo in censu Strabo, Ptolemæus, & Characenus est Dionysius; Latinorumque Mela & Plinius, & veterum autores Itinerariorum. Sed multa etiam in hisce desiderantur, nec qui plenior videtur Ptolemæus esse, ubique fidem suam atque diligentiam approbavit: cæteri nomina locorum ponunt, raro positionem veram ostendunt. Cum vero & utile hoc studium antiquitatis, & si quod res est, censetur, perquam etiam

etiam fit necessarium, quippe sine illo nec Historicos antiquiores, neque Poetas aut Oratores licet intelligere; utique clarissimus Autor, post multos egregios labores, de hoc ipso etiam studio præclare meretur, dum, quam alii in singularibus provinciis, nec singuli, nisi in earum paucis, navarunt operam; ipse ad universam Orbis antiqui faciem repræsentandam adhibet, cujus majorem nunc partem dat, hoc volumine, quod recensemus, comprehensam, reliquam intra semestris spatium, bene juvante Deo, additurus. Totum opus in quatuor libros distribuit, quorum primo generalis pars Geographiæ, quantum ejus ad Antiquam pertinet, contenta est: secundus Europam, illam ingeniorum sedem, & ideo ampliorem in hac notitia, complexus est: tertius & quartus Asiam Africamque conjunctas declarabunt.

Primi libri hic ordo est: Describitur I. Apparatus veterum Geographicus, hoc est illorum Tabulæ, terrarum situm & marium, figurantes, nec non globosæ machinæ, Orbis imitantes rotunditatem. II. Ipsa rotunditas Terræ, vulgo quidem ignorata, et doctissimo cuique etiam olim perspecta & approbata. III. Orbis habitabilis, *οικουμένη* Græce, ab universo distinctus secundum veteres: & aliæ synecdochicæ notiones, ut *Orbis Romanus*, *Pænus*, *Persicus*, & ceteri. IV. Eiusdem habitabilis terræ *umbilicus* seu medius locus, antiquis plerisque creditus. V. Zonarum numerus & differentia. VI. Antiquorum Climata & Paralleli. VII. Varius terricolarum habitus ab umbra denominatus, ut *asciorum* est, & *ambisciorum*, aut *perisciorum* aliorumque: vel respectu illorum, qui a latere colant, aut ex adverso, ut sunt *antaci*, *periaci*, & maxime *antipodes*, de quibus veterum sententiæ excutuntur. VIII. Plagarum mundi & ventorum vetustæ divisiones & nomina. IX. Mundi latera, dextrum, sinistrum, & plagarum ad ea & cardinum positiones: etiam dextræ sinistræque ripæ fluminum. X. Ingeniorum corporumque pro situ loci & cœli inclinatione diversæ rationes. XI. Maximæ terrarum partes sive Continentes intra Oceanum, earumque limites ac numerus. XII. Mensuræ veterum geographicæ, diversæ pro diversitate gentium, ut *parasangæ*, & *scæbanus*, & *stadium*: item milleni passus sive *milliarium*, ut *lapis*, cujus occasione de stratis & per miliaria erecto lapide distinctis vis in Italia & provinciis agitur: etiam de *mansionibus*, *mutationibus*que veteris Itinerarij; & de *lencis* Gallorum, *raffis* Germanorum, ac

aliis per dierum itinera dimensionibus. Hæc primo libro tanquam parte Geographiæ generali continentur.

Liber Secundus Europam antiquam exhibet, ab occasu in ortum, Geographorum more, explicatis partibus, quas ita ubique descriptas tradit, ut singularum limites, majores fluvios, & insignes montes ac saltus proponat, deinde populos & provincias tam præsci ævi ante mutationes ab Romanis factas, quam quæ sub Cæsaribus fuerunt institutz, quemadmodum primo Capite de Hispania divisionem præmisit, quæ ante Augustum obtinuerat, in Citeriorem & Ulteriorem provinciam: tum demum ipsam Augusteam addit in tres provincias factam, Tarraconensem, Bæticam, & Lusitaniam; secundum quas, tanquam accuratiorem divisionem, suas enarrationes populorum & urbium, cæterarumque rerum persequitur, additis ubique testimoniis, quæ haberi possunt, Geographorum veterum, & Historicorum, ac Poetarum; etiam lapidum & nummorum inscriptionibus, ut res in quolibet loco gestæ simul commemorentur & explicentur. Sic etiam in Gallia Julii Cæsaris divisio, & altera Augusti distinguuntur, & secundum hanc, aptiorem rebus visam, urbes & populi enumerantur, copiosius in Gallia Belgica, quod plus ibi materiæ Romanorum, bella & victoriæ præbuerunt. Britannia & Germania tantum habent, quantum Romani de iis tradiderunt: additis nonnullis, sed minus certis, ex opere Ptolemæi. Sterilior est Septemtrio, quia arma Romanorum eo non pervenerunt. Inde per Rhatiam Noricumque, & Pannoniam utramque, ac Mœsiam, Daciam, Illyricum in Italiam transitur, ubi Autori nostro quasi consistendum fuit, etiam post illam in Græcia, quia his sedibus ingeniorum proventus largior litterarum fuit, quæ amplam scribendi materiem præbuerunt. Quo factum est, ut Græcia & Italia, Scriptorum quos tulere, studio illustrata, prope tantum ex hoc volumine sibi possant, quantum vix cetera, excepta una forsan, conjunctim sibi vindicant. Post insularum descriptionem Thracia, ultima regio Europæ, finem huic operi imponit.

Tabulæ Geographiæ, omnes Autoris celeberrimi ingenio inventæ & ipsius delineatæ manu, ab Ortelianis, quibus plerique adhuc usi sunt, multum sære differunt, utique pleniores emendatioresque. Viginti & una huic volumini sunt insertæ, duæ generali parti, Climatam una, altera Ventorum & plagarum: cæteris Europæ regiones il-

ly.

Instrantur ita, ut vel singulis provinciis sit sua peculiaris, vel plures unius propter rerum nobilitatem atque copiam; quemadmodum quinque Italia habet, tres Græcia, Gallia duas. Est etiam ubi una tabula plures provinciarum explicantur, uti Moesia, Dacia, Pannonia, Illyricum conjunguntur in una. Index tandem, qui locupletissimus adjectus est, hoc habet singulare, ut nomina, pluribus locis communia, aut alia minus nota, apposito gentis vel regionis discrimine, facillime inveniantur, nec quisquam per aliena circumductus quarendo fatigetur. Hæc præfenti volumine continentur. Deum precamur, ut vitam & vires Autori optimo proroget, quo quæ cœpta habet aut adfecta reliqua, ad continuandum hoc opus propediem perficiat & absolvat.

D. MARTINI LUTHERI *Lehrbüchlicher Theurer Schatz*
und *Gulden Kleinod.*

h. e.

THESAURUS SIVE LIBER AUREORUM EX LUTHERI SCRIPTIS in piorum usum collectus ab ANDREA MUSCULO. Recensitus, argumentis novis indicibusque instructus & præfatione auctus a JOACHIMO MORGENWECK, Pastore Orphanotrophii Hamburgensis.

Hamburgi apud Gotfridum Liebernickel, 1701. 4. Alphab. 8.

Inter universos qui e B. Lutheri scriptis vita & spiritu plenis in usum eorum, quibus magna illa opera vel comparare vel evolvere non licet, loca selecta in brevius corpus digessere, quod a multis factum esse constat, Jacobo Hertelio, Timotheo Kirchnero, Grætero, Porta, Fabricio, Stephano & Andrea Prætorius, Victorio Roth, Erasmo Grubero, aliisque: nemo sane est, qui lectoribus piis, & vel solidam consolationem, vel sanam doctrinam anhelantibus, selectiore apparatus rectiusque consuluerit, quam Andreas iste Musculus. Hujus thesaurus sive liber aureorum ex libris Lutheri congestus, & sub certis titulis dispositus, in folii forma ante centum circiter annos editus, jam pridem disparuit, quamvis partem ejus ante decennium prelo iterum subjecerit & in forma *ὀρθογραφία* vulgaverit cum luculenta præfatione

tionis sue Abrahamus Hinkelmannus ἰ μακαρίτης. Cujus & ipsius editionis minus integræ exempla cum jam sint distracta, Rey. Morgenwegius Ecclesiastes Hamburgensis disertissimus, operæ pretium esse duxit, totum opus iterum recensere, locisque Scripturæ ac Lutheri diligentior indicatis, & argumentis eorum, quæ fufius a Luthero exponuntur, in ora libri breuiter adnotatis adjectisque indicibus, ad publicos omnium usus iterum revocare in novæ & melioris editionis lucem. Neque dubitandum est, quin hac opera sua Vir Reverendus apud universos verbi divini, seriæ pietatis, scriptorumque Lutheri amatores haud vulgarem gratiâ inierit. Præter Epistolam, quæ opus inscripsit Serenissimo Brunfwicensium Duci RUDOLPHO AUGUSTO, quo nemo Lutheri memoriam colit sanctius, libro præfixit præfationem, qua inter alia, non obscura & generali accusatione, sed speciminibus quibusdam ostendit, Gotfridum Arnoldum in Historia Hæresium vernaculo idiomate edita sæpius iniquum fuisse in famam ac merita Theologorum præstantissimorum, eorum præsertim qui in concinnanda Formula Concordiæ operam suam posuerunt, inter quos & Musculus iste fuit, non confundendus cum alio Wolfgango Musculo Reformato Doctore celebri. Præfationi autem huic suæ, ne quid desideraretur, etiam præfationem, cujus jam meminimus, Hinkelmannianam integram inseruit.

LIBRI NOVI

- S.** *Optati Milevitani Episcopi de Schismate Donatistarum Libri VII. Quibus accessere Historia Donatistarum, nec non Geographia Episcopalis Africa, opera & studio M. Ludovici Ellics Du Pin. Lucetia Parisorum, apud Andr. Pralard, 1700, fol.*
- Friderici Spanhemii F. F. Operum Tomus I, continens Geographiam, Chronologiam & Historiam Sacram atque Ecclesiasticam. Lugduni Bat. apud Corn. Boutensfeyn & C. 1701. fol.*
- Stephani Blancardi Opera Medica, Theoretica, Practica & Chirurgica, Lugduni Bat. apud C. Boutensfeyn & J. Lucbimans, 1701. 4.*
- Caroli Sigonii de Republica Hebraorum Libri VII, cum Annotationibus Jo. Nicolai. Lugduni Bat. apud C. Boutensfeyn, 1701. 4.*
- Index Batavicus, of Naamrol van de Batavise en Hollandse Schrijvers, van Julius Cesar af tot dese tijden toe. Door Adriaan Pars. Tot Leiden, by Abraham de Swart, 1701. 4.*

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

Publicata Lipsia

Calendis Aprilis, Anno MDCCL.

*HENRICI LEONARDI SCHURZFLEISHII HISTORIA
Ensisferorum Ordinis Teutonici Livonorum.*

Vitembergæ apud J. Just. Meyerum & G. Zimmermannum, 1701, 8.
Alph. 1. plag. 7.

Vir Clarissimus *Henricus Leonardus Schurzfleishius*,
Fratri *Conradi Samuelis*, Polyhistoris celeberrimi, stu-
dia felici successu æmulatus, primum hoc industria
sua eruditionisque specimen extare voluit, idque tam
luculentum, ut vel eo in Illustri Academia Viteber-
genſi in Historiarum Professione publica Fratri Am-
plissimo adjungi non ita pridem meruerit, Dedicavit illud Illustris-
simo ac Excellentissimo Dn. *Wolffango Dieterico a Beuchlingen*, Po-
tentissimi Poloniarum Regis Serenissimique Saxonix Electoris sum-
mo Status Ministro & Cancellario Magno, per epistolam tanti Vi-
ri meritis dignam, & quæ pro consummatæ eloquentiæ exemplo
servire Lectori queat. Argumentum selegit, quo & experiri vires
ingenii, & multam librorum Historicorum lectionem, munitumque
prudencia civili judicium ostendere posset, Equestris puta Ensisfero-
rum in Livonia Ordinis Historiam, quam ita pertractavit, ut singulo-
rum primo Ordinis Magistrorum, quorum in universum quadra-
ginta & octo fuere, res gestas atque fata enarraverit; subjecerit dein
Additamenta, quibus uberius multa discutuntur illustranturque, & in-
primis scriptorum aliorum annotantur paroramata; denique & syllo-
gen Actorum publicorum ad Ordinem spectantium exhibuerit. No-
bis,

T

bis, cum de Magistris singulis dicere prolixum nimis foret, summa Historiæ capita paucissimis completi suffecerit.

Cœpit Ordo hic Equestris Militiæ sub initium seculi decimi tertii, anno nimirum æræ Christianæ 1204, cum non multo ante Christiana sacra, mercatorum inprimis Bremensium zelo, invec̃ta in Livoniam essent & utcunq̃ stabilita. Auçtor instituendi Ordinis Albertus fuit, tertius Rigensium Episcopus, non alio fine, quam ut in Livoniam plures ex Germania alliceret, qui incolas ad mansuetudinem instituerent, ac religionis Christianæ latius sensim propagandæ disciplina mitigarent: neque probare institutum ac confirmare Innocentius III Romanus Pontifex dubitavit. Primus Ordinis Magister Vinno fuit, cui octavo decimo Principatus anno a nequissimo homine occiso Volquinus successit, & ipse in prælio a Lithuanis cæsus. Tametsi vero non infausta initia Sodalitati huic sacre militiæ obtigissent, sola tamen parvula non fuit futura semper reprimendis vicinorum Barbarorum & Christiani nominis hostium incursionibus. Itaque Equites Teutonicos, quorum florentissimæ isto tempore per Prusiam res erant, conciliandos sibi duxit: nec hi unionem cum Eniferis recusarunt, ea tamen lege, ut Ordinis Livonici Magister Teutonicæ Sodalitatis in Prussia Magistro generali esset obnoxius. Successerunt dehinc tantum non perpetua Equitum cum Curonis, Semgallis, Samogitis, Lithuanis, Russis bella: e quibus tamen Curoni & Semgalli tandem subjugati reliquæ Livoniæ accesserunt. Quin & Esthonia, quam Dani hætenus obtinuerant, in ditionem Ordinis venit, urbibus Revalia, Wefenburgo, Narva a Waldemaro III Danicæ Rege, solutis illi novendecim millibus librarum argenti, A. 1346. redemptis. Sed eam felicitatem nata inter Magistros Ordinis, & Archiepiscopos Rigenses æmulatio corrupit, quæ in civilia subinde exarsit bella, ipsis etiam Samogitis, Russisque & Lithuanis ab Archiepiscopis adversus Equites evocatis, & regione tota miserum sæpe in modum devastata. Ex quo factum, ut fractis sensim Ordinis viribus, cum & Teutonicis in Prussia Equites a Polonis haud parum affligerentur, tueri ditionem, adversus Moschos inprimis, ægre Equites possent. Respirasse tamen sub Valtero Plettenbergio, Magistrorum quadagesimo tertio, visi sunt, pace cum Moschis sancita, quæ quinquaginta fere annis firma stabilisque mansit; quin & cum Magistro generali & Teu-

tonica

tonica Sodalitate suo Ordinisque nomine idem Plettenbergius A. 1521 pactus est, ut persoluta pecuniæ summa ab illius potestate & imperio liber deinceps & exemptus esset, a Carolo V Casare in tabulas Principum Imperii postea relatus. Sed hæc malacia erat in graviore tempore desitura. Nam & Equites, cum securo pace fruerentur, in luxum prolapsi, a majorum virtute paulatim dolciverunt, & Mosci interim, expugnatis in Scythia Casani & Astracani regnis, animis viribusque suis, de Livonia universa imperio suo subjicienda consilia agitabant, bellumque magno apparere moliebantur. Itaque Ordini ab omnibus, quæ ad tantam vim propulsandam requirebantur, imparato, externa auxilia circumspicienda erant, missis ad Ferdinandum I & Imperii Principes in comitiis Augustanis congregatos, qui periculum, imo exitium Ordinis, ni mature, subveniretur, repræsentarent. Dani etiam ac Sueci supplices rogati, sed frustra: jamque Narvam Moschi & Dorpatum occupaverant, Revalienses vero se permiserant Erico Sueciæ Regi, & in extremis Equitum res erant, cum isti tandem tot malis fessi, Poloniæ Regi Sigismundo Augusto & Reipublicæ se tradiderunt. Gothardus Keelerus ultimus Ordinis Magister, insignibus Ordinis depositis, Magistri dignitate se abdicavit, Curlandiæ & Semgalliæ Dux, sed cum onere vasallagii, quo obstructi Poloniæ Regibus Magnisque Ducibus Lithuaniz ipse posterique essent, renunciatus est: reliqua Livonia (si Revaliam exceperis) in ditionem & imperium Polonorum concessit, varia tamen privilegia & alias immunitates pacta. Ita A. 1561 celebris ille Ensisferorum Ordo, cum 356 annis inter varia secundæ adversæque fortunæ experimenta stedisset, concidit tandem penitusque antiquatus est.

AN ACCOUNT OF THE ISLANDS OF
Orkney &c.

i. e.

DESCRIPTIO INSULARUM ORCADUM, AUTORE
JACOBO WALLACE, M. D. & Regal. Societ. Anglic.
Socio: cui adjecta est Diatriba de
Pæterum Thule.

T 2

Lond-

Londini, apud Jacob. Tonson, 1700 in 8. Constat plag. 12 & duab. fig. æn.

Qui Orcades, insulas illas maris Caledonii non incelebres, data opera describere antehac aggressus sit, neminem facile inveneris præter Thormodum Torffæum, Historiographum Regis Danie gravissimum, qui Rerum Orcadensium Historiam, tribus libris absolutam, Hafniæ quatuor abhinc annis evulgavit. Meruisset quoque egregii Viri industria, ut eandem eruditè ab aliis commendasse- mus; sed cum librum ~~torffæum~~ nuper videre nobis licuerit, haud ægre ~~is licet~~, si officio isto in proxima demum Supplementorum sectione defungamur. Interea vero fraudi nobis minime futurum confidimus, si recentioris hujus opusculi, in oras nostras commode advecti, enarrationem promulsidis loco præmittamus, quo Lectorum animus ad majora capienda præparetur. In cap. I circa nomen Orcadum sollicitum se gerit Cl. Autor, variasque desuper conjecturas in medium affert. Constituit easdem sub 22 gradu Longitud. & 59 Latitudinis in Oceano Deucalidonio & Germanico, medias inter Scotiam, a qua freto Piclandico dirimuntur, & Schetlandicæ insulas, quarum ultima ora octodecim circiter leucas inde distat. Utique veteres diversa de earum multitudine senserint, non plures tamen nunc quam viginti sex inhabitari, nominaque sequentia iisdem imponi ait: *South Ronalsba*, frumenti feracissima, *Swinna*, prope quam duo gurgites navigantibus metuendi, *Hoy & Waes*, Dumna Plinii credita, optimisque portubus clara, *Burra*, *Lambholm*, *Floeta*, *Fairra*, *Cava*, *Gramsey*, *Mainland*, antiquorum Pomona, omniumque maxima atque oppido *Kirckwall* conspicua, *Copinsha*, *Shapinsba*, *Damsfy*, *Inballo*, *Stronsa*, *Papa Stronsa*, *Sanda*, *North-Ronalsba*, *Eda*, quam Ptolemæi Ocetin existimat, *Rousa*, *Wyre*, *Gairsa*, *Eglesba*, ubi S. Magnum, Protectorem harum insularum, sepultum esse perhibent, *North-Faira*, *Westra*, *Papa Westra*. Reliquas autem distinctis nominibus carere, incultas esse, atque ovium armentorumque pastionibus solum destinari memorat. Laudat insuper insignem coeli temperiem ac salubritatem; hyemes nimbosas magis quam nivosas, diemque longissimam horarum octodecim & aliquot minutarum deprehendi, observat. In sequenti cap. totus in eo occupari videtur, ut Physiologi partes decentissime explicat. Hinc plantarum inibi crescentium longum

gum catalogum texit; quare junipero, erica & myrtillo exceptis, nullæ aliz frutices, arboresve sylvaticæ, sativæ autem ægre admodum, æque maturis fructibus ut plurimum destitutæ, proveniant; & numeri causa ventis, qui fluctus marinos per frequentes littorum recessus in terram evolvunt, assignari debeat; de variis item piscium, concharum, aviumque generibus, de mineralibus, de fluminum defectu &c. accurate differit. Aquilarum tantam copiam illic reperiri ait, ut si quis unam se interfecisse probet, gallinam e singulis parochiæ istius ædibus præmii loco capiat. Mirandum dictu, quod de viro etiamnum superstitè refert: quem infantulum fasciis involutum, atque a matre paululum digressa in gramine relictum, aquila ex improvise advolans in nidum portaverat, haud dubie epulum inde sibi structuræ, nisi vicini opportune accurrissent, ac pusionem, singulari providentiâ divina hæctenus illæsum, belluoni subduxissent. Caput tertium selectis Antiquitatibus conquiendis impendit, inque ejus limine ingentis ac continui saxi quadragoni, quod insula *Hoy* inter præcipua ostentat, intus faberrime excisi, & cubili focoque ornati, mentionem facit, illudque Anachoretæ cujusdam habitaculum fuisse autumat. In insula *Pomona* aggerem lapideum ad instar pontis super lacum *Stennis*, ubi maxime coit, stratum, atque ad ejus extremos duos fines spatia totidem lapidibus altissimis, iisque gracilibus, circumdata in orbem extensa videri. Existimat autem loca ista rei divinæ peragendæ victimisque offerendis antiquitus inserviisse, atque opinioni suæ suffraganeum adducit *Hectorem Boethium*, utpote cui Deorum templa expressè vocantur. Passim quoque inveniri obeliscos stupendæ magnitudinis, sepulchrorum aut præliorum haud incerta indicia. Varia post hæc narrat de urnis sepulchralibus quadratis, de fibulis argenteis in modum solæ equinæ effictis, de lapidibus figuratis, de plurimis veterum ædificiorum ruinis, aliisque vel Romanæ vel Picticæ vel Danicæ dominationis reliquiis, quæ singula hic ascribere merito partimus. Monstro simile dixeris, quod de rupè quadam prope *Westram* ab Oceano circumflua accollæ referunt; in quam si quis ferro instructus deferatur, tum mare statim intumescere, decumanos fluctus tollere, nec prius ad frustra redire, quam is ferrum abjecerit. Prolixus deinde est in cap. IV circa indigenarum mores, habitum corporis, ac longævitatem, quam tantam esse deprædicat, ut exempla profferat, ubi

quis octoginta annos cum una uxore in matrimonio vixerit , alius centesimo ætatis anno filium suscipiens, ex eodem nepotes adhuc amplexus fuerit. Mulieres a fœcunditate imprimis collaudat, quandoquidem & sexagenariæ pariunt. Præter Anglicam linguam adhuc aliud idioma *Norns* cognominatum inter plebejæ sortis homines vigere, cui multum a Piclico & Norvagico admixtum, sicuti ex Oratione Dominica, speciminis loco allata, evincit. Quæ vero ad mensurandi rationem, ad modum naufragorum bona ad littus extrahendi, ad rem pecuariam aliaque œconomica pertinent, diffusiora sunt, quam ut hic apponi debeant. De oppido *Kirkwall*, Cracoviaca Norvagensis dicto, quod in umbilico fere Pomonæ situm amœnissimo maris sinu imminet, atque Episcopo, Procuratori & Vicecomiti, cæterisque officialibus Regiis sedem præstat, & quomodo variis immunitatibus ac privilegiis sensim fuerit adauctum, in Cap. V. loquitur. In proximo vero de templo cathedrali, quod Rolandus, Orcadum Comes, in memoriam consobrini sui S. Magni fundasse creditur, ejusque amplissima structura speciatim agit. Novam Capituli erectionem ac sacerdotiorum dispensationem Roberto Reidio Episcopo, qui anno 1544 inclaruit, deberi, reditus vero annuos Episcopales quadringentis libris Sterlingicis conduci solere, indicat. Tempus, quo Christianæ fidei dogmata primitus in hisce insulis increbuerunt vel radices egerunt, a Nostro in cap. VII initio seculi quinti tribuitur, utpote quo Palladius a Cælestino Papa ad Eugenium II Regem Scotiæ, regni Pelagii corruptelis infecti repurgandi gratia, missus fuit, qui S. Servanum Episcopum Orcadiæ ea occasione consecravit, ut sacro sancta Evangelii oraçula incolis illic degentibus annunciatum iret; id quod etiam felicissimo cum successu fecit, continuamque a se Episcoporum seriem in hac diocesi insulari reliquit, quam tamen Autor ob instrumentorum defectum interruptam inducere cogitur. Ex iis, qui post Ecclesiam reformatam excelluerunt, primum nominat Adamum Bothwellum, virum magnæ quidem famæ & autoritatis, sed qui Episcopatum cum Abbatia *Holyrood House* permutavit, illumque Roberto Stuardo, filio naturali Jacobi V Regis & Orcadiarum insularum Comiti, cessit, qui deinde reditus Episcopales haud secus ac bona sua patrimonialia collegit, & jurisdictionem ecclesiasticam per Superintendentem obiri curavit, donec paulo post dignitas

Episto-

Episcopalis restoruit. Ultimo capite complectitur historiam profanam variasque mutationes, quæ prædictas insulas in regimine politico exercuerunt. Contendit autem, primos earum possessores fuisse Pictos sive Saxones e Germaniæ inferioris tractu oriundos, qui nova forte atque externa domicilia quæsituri, ad Orcades, incertum quo tempore, appulerint, ibidemque fortunarum suarum sedes stabiliverint. Favere huic asserto fretum illud Pictlandicum dictum, ac nonnullas antiquarum ædium reliquias, quas *Picticas domus* incolæ appellant; Claudiani quoque calculum rem comprobare, quando canit:

Maduerunt Saxone fuso

Orcade; incaluit Pictorum sanguine Thule.

Suis vero Regibus initio paruisse putat, quandoquidem Belus, cujus nomen vetustus lapis adhuc ostendet, & Ganus Orcadam Reges celebrentur; neque a vero nimis abluere, quod regium imperium duraverit usque ad A. 839, quo Kenethum II, Scotticorum Regum bellicosissimum, Pictorum rebus in Scotia destructis, in Orcades quoque trajecisse, easdemque dominio suo asseruisse, annales memorent. Accidisse autem, ut ducentis & sexaginta annis elapsis, Donaldus Banus, insularum Regulus, diadema Scotticum invaderet, & Magno Norvagorum Regi omnes insulas in præmium addiceret, quo ejus auxiliis in regno noviter obtento confirmaretur. Hoc pacto Norvagi Orcades non modo, sed etiam Occidentales insulas præsiidiis suis occuparunt, ac detinuerunt usque ad A. 1263, quo Atho seu Hutingus eorum Rex infesta classe in Scotiam descendit, sed ingenti clade ab Alexandro III in loco, quem Largas vocant, accepta, navibusque fœdissima tempestate vexatis, cum quatuor, quæ superfuerunt, ægre ad Orcades redire potuit. Ibi cum mœrore amissi exercitus diem supremum paulo post obiisset, ejus filius Magnus rebus suis desperans legatos de pace facienda misit, quæ tandem iis conditionibus inter utrosque Reges convenit, ut Scotus Norvago in præsentia quatuor millia marcarum argenti, in singulos autem annos centum marcas numeraret: Hic vero omni jure tam in Orcades & Schetlandiam, quam in Æbudas pro se & successoribus suis renunciaret; id quod etiam literis magno sigillo munitis solenniter præstitit. Placuit quoque sanctioris vinculi ergo istud annexi, ut Margarita Alexandri filia, cum

per

per ætatem liceret, Hangonano Magni filio nuberet. Recuperatæ ergo hac ratione Orcades ad Scotos redire, in feudum tamen concessæ Viro equestri ordinis Speirio Comiti Cathanesiæ, cujus neptis Elisabetha Wilhelmo Sinclario, ex antiqua prosapia Gallica de Sancto Clavo stemma suum derivanti nupsit, eiq;e opulentam istam hereditatem in dotem attulit. Hæsit quoque in hac familia satis diu, donec Robertus Sinclarius contumaciæ reus illa excidit, ac Comitatus iste, quo majores ejus una cum Dynastia Schetlandiæ investiti fuerant, coronæ postliminio accessit. Maria vero Scotiæ Regina secunda vota initura cum Jacobo Hepburnio, Bodwelliæ Comite, eundem, quo dignior maritus videretur, Orcadum Ducem creavit. Postquam vero hic inter carceris squalores expirasset, Robertus Stuartus filius naturalis Jacobi V R. insulas hæc cum Comitatus axiomate accepit anno 1581, quibus tamen Patricius ejus filius una cum vita privatus fuit. Pignoris jure eadem ad Douglassios venerunt anno 1647, quo dissoluto, anno 1669 Regis fiscum auxere. Notat Autor, regios redditus quotannis vestigalium conductoribus elocari solere octingentis supra mille libris Sterlingicis, cum antea tribus millibus venierint; honorarium vero elogium Comitis Orcadum in præsentem gerere Hamiltonii Ducis fratrem Georgium. Coronidis loco Autor annectit disertatiunculam de vero situ Thules antiquorum, in qua rationibus eruditis ac perspicuis rei valde ambigæ vexatissimæque lucem affundere, novamque opinionem in curiam allegere laborat. Ante eum Ortelius in Norvagia, Cluverius in Islandia, Camdenus, in cujus castra Cl. Cellarius nuper quoque transit, in Schetlandia Thulem locaverat; Nostro autem non injuria vix compendium facere, atque intra citiores lapides investigationem suam figere placuit. Ponit namque eandem in illa Scotiæ Aquilonaris plaga, quæ Bodotriæ & Glottæ æstuariis modicoque terræ spatio a reliqua Scotia meridionali in modum insulæ se jungitur, quæque veteribus Caledonia, modernis Rossa & Catnesia nuncupatur. Fundamenta asserto suo subternit partim a nominum affinitate petita; siquidem Thule & Scotia, hæc Græcæ, illa Phœnicæ originis voces unum idemque, hoc est, tenebras & caliginem denotent: partim a singulis circumstantiis, misce inter se conspirantibus deprompta, quales sunt, longinquus situs, nocturnæ æstivis mensibus brevitas, reciproci iique sibi contrarii æstus maris,

ris, qui illud quasi pigrum & remigantibus grave reddunt, incolarum nomen ac color, pugnandique ratio e falcatibus covinis &c. partim denique a gravissimorum autorum, Juvenalis, Statii, Claudiani, Conradi Celtis aliorumque testimoniis accersita; quorum posteriores duo Thylen Orcadibus proximam atque ab iis cinctam videri, luculentissima declarant. Si quisquam adversariorum morose urgeat, Thulen ab antiquis pro insula fuisse habitam, adeoque minus apposite in prædicta Scotiz parte, quæ continens est, quæri posse; illum abire, jubet ad Tacitum, qui gentes istas, intra muri Pictici atque æstuariorum angustias constrictas, velut in aliam insulam summotas, adeoque in ipsa Britannia terminum inventum esse, expresse asserit; nec non ad Bedam, cujus L. 1. c. 12. Hist. Eccl. Brit. verba hæc sunt: Transmarinas autem dicimus has gentes, non quod extra Britanniam essent positæ, sed quia a parte Britonum erant remotæ, duobus sinibus maris interjacentibus, quorum unus ab Orientali mari, alter ab Occidentali, Britanniz terras longe lateque irrumpit, quamvis ad se invicem pertingere non possint. Pari fere ausu Jubernam sive Jernam, a Romanis domitam, non in Hibernia, Britannicarum insularum secunda, quippe quæ nullo modo illud Claudiani epitheton, *glacialis*, meretur; sed in eodem Scotiz tractu ultra æstusaria, qui Circio obvertitur & Thulen attingit, atque hodie adhuc Strathiernia vocatur, fluviumque ac lacum Jernum celebrat, constituendam esse, prolixè non minus quam solide ostendit.

*VETERUM SCRIPTORUM ET MONUMENTORUM
Memoriarum, Historicorum, Dogmaticorum, ad res ecclesiasticas, monasticas
& politicas, illustrandas, Collectio nova. Tomus primus. Operis
studio EDMUNDI MARTENE, Presbyteri & Mo-
nachi Benedictini e congregatione
S. Mauri.*

Rotomagi, apud Guil. Behourt, 1700. 4. Alphab. 4.

Numerum eorum, qui varias perlustrare bibliothecas, delitescentes in eis veteres codices manuscriptos cum blattis & tincis decertantes diligenter exquirere, inventos sedulo perlustrare, eaque auto-
u rum

rum priscorum scripta, quæ excidisse credebantur, & alia antiquitatis monumenta, e tenebris tandem eruta, publicam in lucem emittere nostro hoc ævo allaborarunt, sua diligentia adaugere non inconsultum duxit Eruditissimus Martene, interque Gallos adeo istas post alios implevit partes, quas apud Italos Laurentius Alexander Zacagnius & Ludovicus Antonius Muratorius, apud Belgas Antonius Matthæus, apud Anglos Johannes Ernestus Græbius, & apud Germanos nostros Godefridus Guilielmus Leibnitiuss & Christianus Franciscus Paullini nuper admodum in se suscepere, prout de singulorum opera a nobis satis abundeque hætenus non semel actum est. Suasu autem celeberrimi Acherii laborem hunc aggressum se fuisse dicit, nec repugnare se velle asserit, si Spicilegium Acherianum alterum, aut Spicilegii istius Supplementum vocare hanc Collectionem quis voluerit, cum idem utriusque operis propositum, idem ordo, methodus eadem deprehendatur. Sed & e veteribus scriptis atque monumentis, quæ Viros eruditos hætenus latuerint, aliquot impostero volumina publici juris facere se velle pollicetur, si primum huncce tomum Reipublicæ literariæ haud ingratum fore intellexerit. Ut vero de illius contentis benevolo Lectori paulo constet dilucidius, brevem eorundem recensum suppeditare annitemur. In ipso statim limine occurrit *S. Orientii Commemoratorium*, dudum ab Eruditis, maxime vero ab Annalium Ecclesiasticorum concinnatore, Baronio, expetitur. Quorum desiderii aliqua ex parte Martinum del Rio satisfecisse Noster ait, quum reperto in manuscripto codice Aquicinctensi Commemoratorii libro primo, tanquam invento thesauro pretioso exultarit, eumque mox cum omnibus etiam mendis & lacunis A. 1600 typis commiserit. Librum autem secundum, qui in ista editione ommissus fuit, aliosque ejusdem Autoris versus de Nativitate Domini, de Trinitate, de Nominibus Domini, & duas illius orationes, ex pervetusto codice Ecclesiæ S. Martini Turonensis 70 annis circiter 800. exarato primus nunc profert Noster, qui & plurima libri primi errata sustulit, lacunasque ibi obvias supplevit. Quis interim qualisque dicendus sit iste Orientius: utrum idem cum Oresio Tarraconensi, ad quem Sidonius A. CDLXXXIV epistolam scripserit, quod verosimile videatur Baronio; an, quod velint alii, cum Oruntio, Illiberitano Episcopo, qui A. DXVI Concilio Tarraconensi & sequenti anno Gerunden-

si in-

si interfuerit, sibi non constare fatetur. Gallum certe ipsum, aut certe in Gallia agentem & anno circiter CDL florentem dicere haud veretur. Sequuntur *Acta varia in causa Dolensis Episcopatus*, celeberrimam exhibentia controversiam de primatu seu jure metropolitano, Turonensem inter & Dolensem Ecclesiam per trecentos & amplius annos ventilatam, cum, posteaquam Nominioius, Britonum Dux, excusso Francorum jugo regium sibi nomen ac titulum usurpaverat, gens barbara & solo fere nomine Christiana, proprio Rege gaudens, proprium quoque vellet habere metropolitam, Episcopique aliquos honorem istum in Dolensem, consiliis Nominioii aliorumque Britanniae Principum adjuti, conferrent. Tertium locum *varia* occupant *Concilia*, quae alicujus utilitatis esse posse duxit Noster, tum ad illustrandam historiam, tum ad informandos mores. Comparant inter ea Concilium apud Bonoilum villam A. 854 celebratum, ad confirmanda praesertim Anisolensis monasterii privilegia, quae subvertere conabantur Episcopi Cenomanenses; Viennense A. 1060, tempore Nicolai II Papae, adversus Simoniacos habitum; antiquae Normannorum Consuetudines & Justitiae, quae vocantur, sub Wilhelmo, Anglorum Rege, A. 1080 confirmatae in Concilio apud Lillebonam; Concilii Remensis sub Eugenio III, & Turonensis sub Alexandro III Canones, in editis hactenus praetermissi, aliaque. Concilia haec excipiunt *Statuta Synodalia Ecclesiae Constantiensis in Neustria*, in quibus cum plura observatu non indigna occurrant, tum illud imprimis considerandum venire monet solertissimus Collector, quod cap. 32 decernatur de faciendis hostiis ex frumento cum manu electo; quodque cap. 62 de extrema unctione jubeatur, ut doceant Sacerdotes, hoc sacramentum posse iterari. Hinc antiqua referuntur *Statuta monasterii S. Audoeni apud Rotomagum*; *Consuetudines* porro *Canonicorum Regularium monasterii S. Jacobi de Monteforti in diocesi Macloviensi*, e quibus facile intelligas, qualis fuerit prima Canonicorum Regularium institutio, quanta vitae austeritas, quam dura abstinentia, quam severum jejunium, silentium quam strictum, quam arcta solitudo, adeo ut a Cisterciensium prima vivendi ratione vix ulla in re discreparint. Nec minimum in hoc volumine locum occupant *Miscellanea Episcopolarum & Diplomatum*, inter quae & illa habetur Epistola, quam Stephanus, Viennensis Archiepiscopus, ad Albericum, Ostiensem Episcopum,

II.

III.

IV.

V.
VI.

VII.

- pum, & Sedis Apostolicæ in Gallia Legatum scripsit, cujus ope utcumque colligatur, cur in Sammarthanorum Gallia Christiana nomen Stephani in Viennensium Archi-Episcoporum catalogo desideretur? quia nempe ob imposta ipsi crimina, quibus sese expurgare citatus recusavit, depositus, in S. Rufi monasterium se receperit. Octavum locum tenet *Historia Archiepiscoporum Rotomagensium*, a Monacho fortassis Audoenensis cœnobii scripta, sermone metrico pariter & libero, quonquam metricum, quod nihil singulare contineret, doctissimus Martene prætermiserit, nonnullos tantum versus de subsecutis Archiepiscopis, diversis temporibus postmodum adjectos, retulisse contentus; cui succedit *Historia everfionis monasterii S. Florentii veteris* per Britannos & Normannos, quæ brevem recensum psimorum hujus cœnobii Abbatum complectitur. Inde *Vitam S. Adjutoris ab Hugone, Rotomagensi Archiepiscopo descriptam*, quam laboribus multis frustra quæsitam desideraverant Bollandi continuatores, ex autographo ipso exceptam Noster exhibet, tandemque *Metrica Historia belli Italici per Britones sub Pontificatu Gregorii XI, a Guilielmo de La Perene*, autore cœvo, *Gallice conscripta* Tomo huic finem imponit.
- IX.
- X.
- XI.

DE ANTIQUIS ECCLESIAE RITIBUS LIBRI PRIMI pars prima & secunda. Studio & opere R. P. EDMUNDI MARTENE. Tomi duo.

Rotomagi, apud Guil. Behourt, 1700. 4. Alphab. 8.

UNIVERSOS Ecclesie ritus more historico representare dum instituit, quem antea modo laudavimus, Clarissimus Martene, totum opus quatuor in libros partiri decrevit, quibus singula, quæ in editis vulgo Ritualibus, libris Pontificalibus, & insigniorum Ecclesiarum Ordinariis solent exhiberi, comprehenduntur. Horum primo antiquos ritus *Sacramentorum*, (quotquot vulgo numerant Pontificii,) destinavit; secundus *Benedictiones sacras* sistet; tertius de variis ad *Ecclesiasticam disciplinam* pertinentibus ritibus differet; tandemque quartus in illustrandis *Divinis Officiis* totus versabitur. Ex his igitur hac vice primum modo luci publicæ exponit, sed eum in duos rursus tomos divisum, in quorum priori de Baptismo, Confirmatione & Eucharistia,

stia, in posteriori vero de Pœnitentia, extrema Unctione, sacris Ordinationibus, & Matrimonio agitur. Neque tamen nudam hæc sacramentorum ceremoniarum narrationem sistit Autor, sed complura etiam antiquæ disciplinæ ecclesiasticæ monumenta, ac præcipua fidei dogmata, de materia præsertim, forma, & ministris sacramentorum pertractat; adeo ut non solis sacrorum rituum studiosis lectoribus utiles esse istos libros, sed etiam veteris disciplinæ sectatores multa inde testimonia formandis in melius Clericorum moribus apta haurire, ipsosque Theologos enodandis illustrandisque de re sacramentaria quæstionibus, non parum lucis accipere posse, penitus persuasum sibi habeat. In scribendo istam sibi methodum servandam proposuit, ut ea primum, quæ e diversis Ecclesiæ Conciliis, summorum Pontificum decretis, sanctorum Episcoporum statutis, aliisque probatis auctoribus collegerat, sub certis capitibus articulisque digereret, deinde antiquos rituales libros subjiceret, & tales quidem, quales in veteribus codicibus manuscriptis reperiuntur, hoc est, cum naïvis & barbarissimis atque incongruis loquendi rationibus, in quibus aliquid mutare religioni sibi duxit. In referendis vero ritualibus his libris id præcipue observavit, ut antiquiores semper præponeret, donec ad omnino recentiores deveniret, quo vel ex his sacrorum rituum traditio, & factæ in iis subinde mutationes, facilius a quolibet deprehenderentur.

BURMANNORUM PIETAS GRATISSIMA BEATI
Parentis memoria communi nomine exhibita a FRANCISCO
BURMANNO, F. Adjiçuntur etiam Pb. Limburgii
& Fr. Burmanni Epistole.

Trajecti ad Rhenum, ex officina Guilielmi vande
 Water, 1701, in 8.

Constat 1 alphabeto & 19 plagulis.

Philippus a Limborch, SS. Theologiæ Professor inter Remonstrantes, in Theologia Christiana anno 1686 edita Amstelodami, quam tunc recudi fecit A. 1695, Franciscum Burmannum, Theologiæ Doctorem, & in Academia Trajectina ad Rhenum Professore, in Synopsi Theologiæ (cujus editiones Acta hæc literaria præcesserunt), dignationem & pretium autem in Scholis Academicisque, ex Jo.

Georgii Gravii Oratione funebri, tractationi Burmanni de Passione Jesu Christi præmissa, commendavimus A. 1695) Spinozæ errores secutum esse dixerat & redarguerat. Hinc nos Theologiam illam Christianam in Actis recensentes A. 1686 scripsimus : *In doctrina de omnipotentia DEI contra Burmannum Spinoza castra secutum bene disputat.* Hac a Limborchio primum facta, deinde a nobis gesta Eruditorum, narrantibus repetita accusatio, filium patri homonymum, *Franciscum Burmannum*, in ministerio ecclesiastico constitutum, Virum juvenem doctissimum humanissimumque, non parum offendit. Eam igitur *Joanni Vander Waeyen*, Theologo Franeckerano celebratissimo, communicavit. Is injuriam ab amicissimo sibi Burmanno defuncto depulsurum se sponte recipiens, præfationi Rittangelii *Libra Veritatis* præmissæ Apologiam eam adjecit. In ea, ut in Actis his anno 1698 candide recensuimus, *Vander Waeyen* Burmannum a Spinosismo imputato purgat. Summa defensionis huc redit : Burmannum prudenter verba quædam a Spinoza accepisse, dum errorum cardinem & nucleum subvertere vellet pag. 179. Huic Waeyeni Apologiz defensionem Limborchius opposuit, quam in compendio exhibuimus mense Februario A. 1699. In qua cum pristinam suam accusationem repetisset & corroborasset, filius Burmanni Franciscus pietatis officio se teneri putavit, ad liberandum a grandi crimine Patrem suum. Hinc librum a se, & nomine Fratris quoque sui componere, atque *Burmannorum Pietatem* inscribere voluit. Quod nostrum est, momenta vindiciarum harum paternarum asseremus.

Ea generatim *ad tria capita* reducuntur : primo ad factum, quod Burmanno vitio est datum, discursum scilicet ex Spinoza institutum. In hoc Limborchium tria spectasse suspicatur Auctor ad infamandum Burmannum, ut quæsitum sibi adversarium & contemtum redderet in republica literaria, & *exosum*, & *execrabilem*. Contemtum, quod quæ domi non reperiebat, mutua ab alio desumerit, satis negligenter ; exosum, quod non curaret, ex quo desumeret, & ad Autoris nomen tam detestabile non eohorreret ; execrabilem denique, qui hæc fecerit animo sic satis lubenti, & Spinozæ scripta omnia approbante. Noster *ad primum* regerit, Patri Synopsin confidenti licuisse ex aliis quædam petere, salva industriæ laude, cum, quod idem fecerint optimi autores, nemo reprehendat, & ipse Limborchius

chius ex duobus tribusve autoribus Theologiam Christianam concinnans, hanc licentiam usurparit. *Ad alterum* duo ostendit. Unum est, Spinozam in suis Cogitatis Metaphysicis, ex quibus Burmannus illa petiit, dogmata, quæ pro suis agnoscebat, recte non insinuas-
 se, quod Limborch credidit, sed meras Cartesii sententias proposuisse, non quas pro suis agnoscebat, sed ut earum desiderio incenderet Cartesianos, optimates præsertim, ut tutius sua ederentur, multa de
 iis jactasse in præfatione. Probat id, tum ex testimonio Meyeri præfatoris, jussu Spinozæ nos de dote integri libelli erudientis, & ipsius Spinozæ in Epist. IX, tum ex ipsa ejus libelli indole, quippe fufus explicantis ea, quæ in Commentariis ad Principia Cartesii, ex Cartesio tantum non integris translatis, brevius erant dicta. Adducere quidem Limborchium in causæ suæ præsidium phraseologias ex Cogitatis illis excerptas, sed quæ ipsi omnium maxime adversentur. Etenim ex parte earum Spinozam ipsum validissimæ refutari posse, ex quibus triginta & septem adducuntur; ex parte suspectas apparere legentibus, sed accurate expensas, impietatem in libris posterioribus ab ipso traditam non continere. *Alterum*, quod ostendit, est, si Limborchius etiam obtineret, latere in scriptis Spinozæ prioribus venenatæ atheismi, non posse tamen Burmanni aut voluntatem acusari, aut prudentiam fuggillari, propter singularem scriptorum illorum obscuritatem, quam ipsi Spinozistæ non celent, & Oldenburgius, quin immo ipse etiam Limborch suo exemplo sint experti. *Ad tertium* respondens arguit Limborchii inconstantiam in accusando probandoque, falsitatem in fingendo, & ab una conjectura incertissima ad aliam saltum. Burmannum enim non potuisse, quod Limborchius suspicatur, ex Spinozæ Tractatu Theologico Politico locum illum petere, quod liber is ei tunc nondum lectus fuerit, nec, quæ alia adversarii suspicio est, potuisse Burmannum ex sententia Spinozæ, quam in Cogitatis Metaphysicis in Synopsis suam intulit, totam Naturam non nisi unicum ens esse, legitima sequela alteram sententiam de miraculis effluentem adoptare. Nam id dictum non eo sensu ibi a Spinoza accipi, quo in operibus posthumis, nec Burmannum sequelam ullo modo videre, immo de ea ne somniasse quidem potuisse. Accedit, eidem Spinozismum adeo execrabilem & exosum, quando innotuit, fuisse, ut alios Theologos ad oppugnandum sollicitarit. *Atque hæc primo capite defensionis continentur.* In

In secundo ejus capite *quatuor gravissima illa religionis capita* Auctor examinat, quæ Limborchius in discrimen & suspensionem Spinozismi adduxerat. *Primum* est de rerum omnium a decretis DEI dependentiæ, quam statuens Burmannus cum Spinoza omnem subvertat religionem, & fatalem introducat rerum necessitatem. Contra Filius Patris defensor contendit, ex ea aliorum Theologorum Reformatorem sententia ea incommoda non sequi; multa de iis decretis & aliis attributis DEI subtiliter differit; placitum autem Limborchii & aliorum opinantium, res omnes ex seipsis suam habere naturam, ut a DEO decerni potuerint aut non potuerint, opinatur secum ferre necessario abnegationem quandam providentiæ divinæ, aut ejus independentiæ, & eosdem quoque in cæteris divinis attributis ea sentire, quæ cum veris de DEO conceptibus pugnent.

Secundum dogma est, totam rerum Naturam non esse nisi unicum ens. In hoc Burmannus, judice Limborchio, Spinozam sine ullo judicio etiam secutus est, Atheismi sui venenum, sed paulo tectius insinuantem. Vindex Filius propugnat, Patrem ea verba intellexisse sensu Cartesiano, quo tunc etiam Spinoza protulerit, scilicet, si omnes res creatas, substantias cogitantes extensasve, earumque omnes diversasque modificationes in mirifica illa sua harmonia & analogia, quam habent ad se invicem, consideres, & opponas DEI simplicissimæ cognitioni, quam de ea natura habet, quoniam hæc omnia simul sumta opificium DEI sint, licet ea hoc pacto ut unum aliquod ens, sed creatum considerare, cujus per consequens una tantum erit in DEO ides, sive decretum de natura naturata. A quo longe alius sensus sit Spinozæ posterior delirantis, totam hanc naturam ita esse unum ens, ut præter eam nihil sit, adeoque nec DEUS, aut, ut DEUS sit hæc ipsa natura, quæ jam existit, substantia una & sola, cujus res aliæ omnes sint modificationes infinitæ. Similiter phrasin alteram, *hominem esse partem Naturæ*, a Patre suo acceptam dicit sensu Cartesiano, quia partem constituit in creata hac natura ab aliis partibus separatam, & singulari ratione distinctam, quo Limborchius ipse humanum intellectum partem naturæ creatæ appellaverit, non quomodo Spinoza deinde voluit hominem esse attributum & modum universi, sive substantiæ illius unicæ. Nec potuisse subodorari eo tempore Burmannum, malignitatis aliquid in phrasi ea a Spinoza ex Cartesio usurpata latere. Sequi-

Sequitur jam *tertium* dogma de miraculis, in quo Limborchius ait Burmannum ipsissimam illam Spinozæ impietatem aperte & prolixe ex Cogitatis illius *Metaphysicæ* descripsisse, absque ullo iudicio, magna impudentia & oscitantia. Quam accusationem, depulsurus Filius Burmanus, initio sententiam Spinozæ de miraculis exhibet, describendo analysin capituli VI ex Tractatu Theologico Politico, quod tractat de miraculis, atque manifestè loco quædam ex Epistolis ad Oldenburgium scriptis annectendo. In quibus cum Spinoza miracula describens opera talia, quæ revera sunt juxta leges æternas & immutabiles, sed quorum causam naturalem exemplo æteriori rei solitæ explicare non possumus, vel saltim ipse non potest, qui miraculum scribit aut narrat, oratione quodammodo admittat miracula, re autem vera plane universa tollat, & in Scripturis relata ludibrio habeat; omnes, qui Patrem suum norunt, existimat Noster, ab ea impietate & atheismo alienissimum fuisse, facile largituros. Nihilominus ad phraseologias duas respondet, quas Limborchius citavit. Prior est, *DEUM extraordinarie agere per leges nobis ignotas*. Quinque autem argumentis adstruit a Limborchio falso citata esse Patrie sui verba, nec aliunde ea, quam ex Cartesio desumpta, quibus doceat, (quod Spinozæ contrarietur) DEI potentiam dispepsi in ordinariam, quæ obtinet in continua rerum administratione, & in extraordinariam, quæ obtinet in miraculorum patratiōe: hanc tamen extraordinariam potentiam non debere censi majorem priori; utrobique enim esse & obtinere DEI potentiam, sed ab effectis his diversis diversimode appellari. Posteriorem phraseologiam, *miraculorum patratiōem fore legum naturæ abrogatiōem propter stultitiā hominū*, ait non ita in Patrie sui libro extare, & alio sensu & scopo eundem usurpasse, & duos præterea alios casus adjunxisse, qui apud Spinozam non reperiuntur. In his prudentiam potius Patrie sui, quam imprudentiam ipsi objectam a Limborchio, conspici posse contendit. Et ne plane dubitari queat, Spinozæ sententiam de miraculis cum Burmanni verbis non convenire, utriusque verba, mentem & scopum confert, & coronidis loco compendium universæ refutationis format, qua utendum pro miraculis adversum Spinozam putat. *Quartum* dogma Spinozisticum, de quo Burmanni Manes in iudicium vocavit Limborch, est de mentis immortalitate, ex duabus phraseologiis,

legiis, una, totum rerum Naturam non est nisi unicum ens ; altera, homo est pars Naturæ, quinque consequentis elicitum. Quod Filius Burmannus sic declinat : phrasæ illas in Spinozæ sensu acceptas abolitionem mentis fecerit ferre , neutiquam in sensu Cartesiano supra adducto , quo Pater usurpavit.

Tertio capite de laude singularis moderationis , quam Limborch sibi arrogaverat , agere destinaverat, cum formam hujus operis sibi in mente repræsentaret primum , sed quia de illa in superioribus passim agere ipsum oportuit , hic inquit præcipue in causam universæ injuriæ , & ostendit moderationem suadere debuisse Limborchio, ut Burmannum plane non nominaret , multo minus cum Spinoza simul. Originem autem totius accusationis derivat ex contentione , quam Limborchius ante XV annos contra Burmanni Synopsin Theologiæ excitavit , cujus indicia epistolas quasdam producit Limborchii & Burmanni disceptantium, an Religio absolvatur mandatis & promissis ; de tolerantia & necessariis ad salutem ; de legibus Apostolorum privatis ; de Veteri Testamento ; de cognitione DEI innata & acquisita ; de futuris contingentibus ; de personarum divinarum coordinatione sive subordinatione ; de adoratione Mediatoris & Spiritus S. an Remonstrantium *περί τῶν ψευδῶν* sit Pelagianismus ; de decretis DEI ; de virtute creandi ; de quinque articulis ; de peccato ; de convenientia Remonstrantismi cum ratione , de mysteriis.

WILHELMI ERNESTI TENZELII , HISTORIOGRAPHI Saxonici, Supplementum Historiæ Gothanæ primum, CONRADI MVTIANI RVFI , Canonici quondam Gothani , ac inter primos litterarum restauratores celeberrimi, Epistolas plerumque ineditas, Carmina & Elogia complectens.

Jenæ, sumtu Joan. Bielkii , 1701. in 4to. 56. plag.

Mense Aprili superioris anni pag. 159 Historiam Sagittarii Gothanæ a Tenzelio celeberrimo tunc editam recensentes minime præterivimus, hunc quadruplex Supplementum meditari , quorum primum jam emisit. In dedicatione & præfatione ad Lectorem prolixè memoravit , quemadmodum ante trimum Francofurti in biblio.

bibliotheca Senatus publica codicem epistolarum Mutiani MS&um repererit, earumque nunc excerpta dederit, Theologis, JCtis, Historiæ ecclesiasticæ, civilis, ac litterariæ cultoribus utilissima. Magnus enim vir Mutianus fuit, magnique æstimatus a Friderico Sapiente, Saxoniae Electore, & a præcipuis tunc orbis eruditi luminibus, Reuchlino, Erasmo, Aldo Manutio, Wolfio, Agricola, Luthero, Melanchthone, Huttено, Eobano, Spalatino, Camerario & similibus, quorum omnium epistolæ subinde Mutianicis inspersæ sunt.

Epistolis præmittitur Mutiani Vita a Melchiore Adami adornata, tum annotatis quibusdam Tenzelii: unde patet, Mutianum nobili Hassiæ familia oriundum, litteris Daventriæ & in Italia operam dedisse, indeque reversum in aulam quidem Principis Cattorum receptum, sed illo vitæ genere offensum in Thuringiam secessisse, & Canonicatum Gothæ adeptum totum se quieti dedisse, ædibus satis elegantibus hoc præfixo titulo: BEATA TRANQUILLITAS, Et in atrio: BONIS CUNCTA PATEANT. Præterea, omnium studiosorum patronum & hospitem fuisse, in re quidem admodum tenui: mortuum denique Gothæ, rebus in Germania turbulentis, anno c& b 15 XXVI, tertio Calend. Aprilis.

Epistolas olim quasdam Mutiani vulgaverat Joachimus Camerarius: quas omnes repetiit Tenzelius *primæ epistolarum parte*, plurimæque aliarum excerpta dedit ex codice Francofurtensi, quo usus etiam est Bruno Seidelius, Mutiani epistolas inde Camerario suppetitans. Equidem codex ille DXXII epistolas complectitur, exquisita styli elegantia conscriptas, unde arcana multa cum ad statum illorum temporum publici in rebus sacris & civilibus, tum ad variam doctorum hominum familiaritatem fortunamque pertinentia, abunde licet cognoscere, & alias facere jucundas in omni doctrinæ genere observationes. Nostrum non est, ire per singula. Unicum dædimus specimen, oculis nostris forte oblatum, quo Mutianus epist. CCCLXIX anno c& b 15 17. scripta *in Latinam puritatem convertit dictum illud recens in superbiam Venetæ expeditionis*, intellige adversus Imperatorem Maximilianum I susceptæ; quæ proverbii hujus horæ alienum satis vulgati origo nescio an a quoquam alio sit observata.

Ich gleich dem Sach der Lerchen Gesang /
Die schwingt sich hoch und wåhrt nicht lang.

X ?

Non

Nam est utris, pergit Mutianus, qua cantillando assurgit, nititur, ascendit, ubi ex summo ternis despexerit, egre consistit, cito descendit. Sic mori fore superbientes non diu latantur inani titulo, prave gestians, quasi non etiam asinus pistoris antecambulet. Verum inflatas utres & vere moros missos faciamus in praesentia. Versus hi paucissimi acrem Mutiani genium satis producat.

Aliena pars complectitur reliquias epistolarum Mutiani alium de collectas, elogiis mixtas, Tenzeliique annotationibus subinde illustratas. In quibus praeter ceteris observari merentur sigilla eruditorum Eobani elogiis commendata pag. 7, 8, 9. Vaticinium Cabbalistarum ad Fridericum Saxoniae Electorem a Reuchlino applicatum pag. 21. Magna Friderici hujus erga Mutianum gratia, tam ipsius, quam Spalatinus epistolis passim declarata. Primitiae Lutheri ante reformationem, in fratrum sanctulorum mores publice invehenti, pag. 29. & 31. cui tamen postea Mutianus ut accederet, moveri non potuit, quam in rem exstat Seckendorffii epistolis pag. 39. 40. Justi Jonae, celebris postea Theologi, ad Praeposituram Wittenbergensem promotio, quam ab Electore oblatam volebat Mutianus, pag. 46. usque ad 52. Epistola Mutiani ad Electorem, anno 1513 xxv ingruente rusticorum tumultu scripta, & a Seckendorffio laudata pag. 75 sqq. sequutaque inde miserima Mutiani fata, cum morte demum anno sequenti finita, pag. 79. sqq. Idyllion Eobani in funere Mutiani pag. 83. sqq. multis tunc celebratum. Plura hujus generis animadvertent, qui horas aliquot ad ipsum librum perlustrandum impendere voluerint.

AUGUSTI HOFMANNI JCTI, CONSILIARII DUCALIS Saxonici, de Jure Rerum Individuarum Tractatio methodica, qua subtilissima & intricatissima Individuitatis materia ex geminis juris publici ac privati principis simul ac veterum & recentiorum scriptis selectioribus nervose ac perspicue explicatur, cum verum indice. Opus omnibus tam in foro quam scholis versantibus utile ac necessarium.

Hala Magdeburgicae prostat apud Bibliopolem Orphanotrophii.
Typis Johannis Gruneri Typogr. Acad. 1701. 4
Constat 3, alph.

Jura

Jura rerum individuarum, frequentiori interpretu calculo, eo loco fuere habita, ut in eorum cognitione excelluisse & aliis præstitisse, gloriosum sibi multi duxerint. Ludov. Bologninus isthanc materiam omnes alias mirum in modum excedere, & astra transcendere dicit, adjiciens eum, qui (usque ad se) plus in ea se scire arbitratus sit, minus intellexisse. Sed hanc Bolognini gloriam, quam præ cæteris, in explianda hac materia, se meruisse credebat, dubiam reddidit accuratissimus Gallia Jctus ac Confessarius Regius, Carolus Molinæus, qui hujus materie discussionem plena manu & accuratissimo calamo aggressus, sub titulo: *Extricationes Labyrinthi Dividui & Individui*, mox in principio operis asserere non veretur, Bolognium, ut ampullas jactaverit, minus tamen adhuc & deterius cæteris hanc materiam intellexisse, infelicius navigasse, & hinc, qua solus victor emeruisse putabat, turpius & vastius naufragium fecisse. Nec invidiae expertus labor, Molinæi fuit, cum tribus lustris nondum elapsis, ejus tractatus alibi fuerit recusus, *Gaspars Caballini* nomen præ se ferens, ut adeo, quoties in hac materia ad Caballini auctoritatem provocatur, hoc promeritis Molinæi laudibus accensendum sit; prout hæc, pluraque alia memoratu dignissima, refert Illustris Strykius in Epistola ad Autorem directa, inque principio operis occurrente. Cum igitur tanta materie hujus & difficultas & utilitas sit, de publico se bene meritum existimavit Nobilissimus Autor, si tractatione methodica eam exhiberet. Neque vero putandum est, quasi Molinæus ita hoc argumentum occupaverit, ut nihil superfit, quod calamo eruditorum indigeat, aut speciatim in Germania addi vel aliter proponi queat. Nam Germania & Gallia diversa plane est ratio, sive statum publicum, sive leges respicias: hinc alii omnino casus in judiciis Germanicis accidere possunt, quam qui in Gallicis contigerunt, quique adeo solerti evolutione adhuc egent, ceu commonit Excellentissimus Strykius in epistola modo laudata. Præterea tantum abest, ut Noster labore Molinæi fuerit adjutus, ut potius, opere suo jamdum absoluto, ex bibliotheca Krulliana tractatum Molinæi, in Argentoratensi & Guelferbytana, olim visum, nãp̄ sero acceperit, & licet a capite ad calcem mox eum perlegerit, nihil tamen aut parum, quod operi huic inferi meruerit, seroperisse, in præfatione ad Lectorem Noster fatetur. Cæterum cum laudata Dividui & Individui jura, per universam Juris artem dif-

fundantur, rectius illa se proponere non posse, quam juxta methodum, in scholis juridicis unanimes fere consensu receptam ac approbatam, merito existimavit: hinc per varia capita, suis iterum sectionibus distincta, in *Personis, Rebus & Actionibus* eadem expendit.

Primo igitur in genere philosophatur Consultissimus Autor de Jure, Rebus, ac inprimis de Toto ejusque partibus; quam varie illud dividi queat, quisque divisionis factæ sit effectus, tum quid proprie Individuum in Jure dici debeat, quodque illud vel ex natura sui, vel ex accidenti, ob dispositionem scilicet legis vel hominis, tale sit, ostendens. Inde ad jura rerum individuarum, in specie circa Personas, progreditur, cumque servilis materiæ, quæ alioquin in hac consideratione aliquem locum explere solet, nulla hodie sit utilitas, ideo ea brevissime saltem indicata, utiliorem Vasallorum, qui & ipsi servi *Knappen* aut *Knechte* dici olim sueverunt, materiam substituit, prolixè non minus quam erudite persecutus, quid circa nexum feudalem, ac speciatim circa fidelitatem, juramentum, renovationem investituræ, ac servitiæ, Individuum censeretur debeat. Atque ista quidem ad statum libertatis pertinent. Postea ex jure Personarum, status civitatis sequitur. Representata igitur, fere juxta recentiorum hypothèses, civitatis indole; qua ratione plura corpora politica vel in unum systema, salva sua libertate, conjungi, vel ætiori incorporationis nexu, in unam Rempublicam compingi queant, Nobilissimus Autor ostendit, doctrinamque suam exemplis, ex historia veteri ac recentiori, exotica & patriæ depromtis, eleganter illustrat, subjectis indiciis, ex quibus conjunctionem plurium corporum (etiam minorum ac subalternorum) æqualiter vel subjective factam, præsumere debeamus, declaratisque unionis effectibus, ac divisionis Regnorum Ducatumque incommendis, nec non variis modis, quibus divisiones impediri soleant. Inde ex jure Personarum succedit tertius status seu Familiz, circa quem Noster individuum matrimonii vinculum, cum nonnullis effectibus specialibus, primo considerat, postea vero prolixius individuitatem Tutelæ ratione objecti, administrationis & obligationis expendit, adeoque speciatim ostendit, quod Tutor personæ constitutus, omnibus etiam bonis, licet extra dantis jurisdictionem sitis, datus censetur, nec non, quod pluribus tutoribus datis, singuli in solidum administrare, ac peractæ vel neglectæ administrationis rationes reddere queant & debe-

& debeant, in speis necessariis limitationibus; cumque forma reddendarum rationum in exhibitione inventarii quoque consistat, ideo in quantum instrumentorum, probationis causa confectorum, fides dividua aut individua sit, adeoque illa in iudicio producta, alteri parti quoque noceant, vel profint, amplius hac occasione Noster explicat. Absoluto Personarum jure, ad jus Rerum, ac primo quidem Reale, pergit Doctissimus Autor, cumque ex receptiori sententia, quinque ejus species sint, hinc singulas ordine excutiendas sibi proposuit. Primum igitur locum subit Dominium, quod proprietatis, utilitatis ac superioritatis esse perhibet. Illud quomodo circa res vel naturas suas, vel ex accidenti individuas occupetur, deinde edisserit; qua quidem in tractatione, de rebus communibus variisque accessionibus & pertinentiis, copiose agitur. Hinc digreditur Noster ad Dominium utilitatis, eoque sub nomine, divisibilitatem ac indivisibilitatem feudorum bonorumque emphyteuticorum late, tam juxta leges extraneas quam domesticas seu Germanicas, exponit. Superioritatis (quæ tertia domini species erat) titulo Noster intelligit potestatem Magistratus, sive supremi, sive inferioris & subordinati, cui naturaliter in sit Jurisdictio quousque igitur vel sublimior vel ignobilior Jurisdictio, per rationes juris, dividua aut individua censeri debeat, varia doctrina illustrat. Dominium excipit secunda juris realis species, Servitus, cujus individuitatem tam in genere quam in specie, quoad servitutes reales & personales, illarumque varia exempla, Noster declarat, cumque illa, individui titulo, in primis in jure Romano superbiat, adeo ut, iudice Zasio, costum prius rueret, quam vel cogitatione vel intellectu servitus partes reciperet, hinc ista res Nostro varios textus juris civilis abstrusiores explicandi & illustrandi præbuit occasionem, cumque etiam jus Patronatus a nonnullis servitus Ecclesiæ dicatur, neque non jus venandi & colligendi pedagium ei assimilatur, ideo & de hiis nonnulla attexere ipsi visum est. Tertium inter jura realia locum occupat Pignus, quod non necessario vel vi essentia suæ, sed ex contrahentium voluntate individuum esse, Noster admonet, atque juxta hanc hypothesin ejus indolem declarat, adductis diversis pignoris varie mutati casibus. Sic domo oppignorata, combusta ac nova reedificata, pignus manere censet; idem domo collapsa, quoad cæmenta, alio licet translata, vel alii aedificio applicata, obtinere putat; si ex præ-

dio

dio salarium debeatur, eoque nomine oppignoratum sit, tum illo pro parte licet intereunte, hoc tamen in solidum deberi, arbitratur. Possessionem multi quidem numero jurium realium expungunt, sed Noster, ommissa controversia, hactenus ad se non pertinente, inter illa, quantum locum eidem assignavit, ratus ejus individuitatem ex objecto, quod corporales & incorporales res constituunt, æstimandam esse: hinc pro diverso hujus habitu, possessionem huanc dividuis, nunc individuis rebus annumerari, amplius censet, sententiamque suam variis casibus in foro frequentissimis illustrat, ex quibus aliquot delibabimus. Si quis partem rei corporalis individuz apprehendit, totam possessionem censetur occupasse; sicut ex possessione rei principalis, annexorum inseparabilium possessio necessario inferitur. Si actus jurisdictionalis aliquoties sit exercitus, tota illa jurisdictionis species, cui actus ille subest, acquisita censetur. Si malæ fidei possessor nonnullas res a se possessas, alienas putet, ignoratis individuis, tum præscriptio in totum impeditur. Qui præscribit decimas in una parte agri culti, si alia pars inculta ad culturam quoque redigatur, censetur in toto præscripsisse. Si quis habens jurisdictionem in universo, ista saltem in certis capitulis usus sit, tunc totam retinet, nec aliqua præscriptio opponi potest. Ultimum locum inter jura realia explet Jus Hæreditarium, quod uti sua natura, ad exemplum aliorum jurium, individuum est, ita ex objecto aliquando divisionem recipit. Imprimis ejus individuitas juxta subtilitates Romanas se exerit circa successionem: nam neminem pro parte testatum & intestatum decedere posse, tralatitium est; hinc in successione testamentaria institutio, aditio & repudiatio heredis unius, solida esse debet, in casu autem plurium institutorum, uno vel altero deficiente, substitutio vel jus accrescendi introducendum fuit, Nostro illa cum debitis limitationibus fusius declarante. Eadem etiam individuitas in successione ab intestato obtinet, in cujus illustrationem nonnulla exempla ab eodem subjiciuntur. Aliquando ex libera testatoris voluntate eadem introducitur, quod exemplo legatorum intelligitur, in quibus ex præsumto ejus consensu jus accrescendi locum habet. Discussa jurium realium, quoad divisionem admittendam, capacitate vel incapacitate, ad jura ad rem seu personalia Consultissimus Autor progreditur: in qua tractatione Contractuum prima habetur ratio; hæc de contractibus realibus, verbalibus

bus & consensualibus, ac quoad hos, speciatim de emtione & conditione, locatione, conductione, societate & mandato, prælixæ instituitur disquisitionis, ex qua, speciminis loco, nonnulla exempla adduxisse satis erit. Si res pluribus in solidum sit commodata, singuli non tantum quoad obligationem ad interesse, sed & primitivam, in solidum sunt obstricti. Obligatio ad pœnam conventionalem, licet objectum in se spectatum refragetur, individua est. In stipulationibus individuis, singuli heredes tenentur in solidum. Emtio venditio ex intentione contractantium individua est; hinc objectum integrum regulariter est præstandum, & nisi hoc fiat, contractus est invalidus. Res communis ab uno sociorum, inuito altero, locari potest, si pro parte id commodum fieri nequeat. Ex contractu socii cum extraneo celebrato, singuli in solidum obstringuntur, quamvis dubio Martæ hac de re scriptores inter se contendere soleant. Juxta præxin fori hodiernam, plures litis consortes, siue agant, siue conveniantur, communem procuratorem constituere debent. Ex delictis quoque jus personale exoritur, quod exemplo furti & homicidii Noster præcipue illustrat. Apud Romanos, si quis partem abstulisset, cum totum auferre posset, totius rei furti existimabatur, cujus dispositionis singularis rationem ex Stoicorum, delicta ex solo affectu æstimantium, nec gradus eorum admittendum, Philosophia repetendam esse censet, eamque sententiam Platonis, Horatii & Senecæ testimoniis confirmat Noster. Postea plures fures non gaudere beneficio divisionis, licet omnes præsentés & solventes sint, contra Carpzovium, ex eo præcipue, quod conditio furtiva semper in solidum datur, evincere idem conatur. In delictis connexis sententia absolutoria, in unius favorem lata, alteri quoque, ex sanctione juris civilis expressa, prodest, ex qua remissionem adulterii, conjugi nocenti ab innocente factam, etiam alteri delinquenti, ad evitandam pœnam ordinariam, prodesse debere, Dd. concludunt; quam opinionem extra ditiones Electorales Saxonicas quoque receptam esse, autoritate Berlichii, Noster asserit. Superest tertium juris objectum, actiones scilicet & judicia, circa quæ causæ connexitas, illustre satis individuitatis exemplum sistit. Oritur autem laudata causarum continentia, docente Nostro, vel ex rebus, vel personis, vel actionibus illius exemplum est in concursu creditorum & arresto in res, diversis jurisdictionibus subjectas, acquirendo, hoc enim coram Superiore est

impetrandum; quod si vero res in duorum Principum, privilegio de non appellando gaudentium, territorii sitæ sint, tum judicia Imperii summa adiri posse, contra Mindanum Noster negat. Ex personis connexitas adest, si actio realis aut personalis contra plures, diversa domicilia habentes, eorundem iudice superiore instituitur; at si ex eadem causa alter hypothecaria, alter actione fidejussoria sit conveniendus, tum prætextu connexitatis, ad superiorem ire non licet, ceu cum Magnifico Dn. Schwendendörffero, denuo contra Mindanum Noster asserit. Ex actionibus denique, ob re conventionis necessitatem, connexitas existit, & quidem de jure civili, omnibus, jure vero Saxonico, connexis tantum causis. Aliud individuitatis exemplum, in tertio Juris objecto, exhibet sententia ejusque executio, si enim capitula connexa in judicium deducta sint, neutra commode separari potest, quod pluribus Doctissimus Autor exequitur, istaque tractatione toti operi finem imponit.

**JOH. BERNOULLI MULTISECTIO ANGULI VEL
arcus, duplici æquatione universalis exhibitæ, inserviens generali de-
terminationi omnium Zonarum quadrabi-
lium cycloidis.**

IN Actu Erud. anni proxime elapsi pag. 268 proposui problema sectionum angularium generaliter solvendum, quippe quod ibidem ostendi absolvere totum negotium pro determinandis cycloidis zonis quadrabilibus infinitis; ne scilicet pro singulis de novo semper recurrendum esset ad calculum perquam tædiosum sane & molestum. Et dixi me tali universalis formula potitum esse, qua sine ullo prævio calculo angulum datum quantumvis vel multiplicare vel dividere liceat. Sperabam hinc id nonneminem excitaturum, qui in re ardua adeo & ab omni ævo desiderate aliquid esset præstiturus, ut ex junctis nostris operis commune studium tanto majorem caperet fructum. At vero aliud nihil prodiit, nisi quod diceretur, *Problema sectionis angularis in ratione determinata numeri ad numerum algebraicum esse, sed indefinite, in data ratione quacunque transcendens.* Verum utique hoc est. Interim nihil impedit, quominus tamen generalis dari possit æquatio, vel si mavis formula, quæ plenissime complectatur solutio-

nem

nem problematis indefinite propositi, & quæ in casu determinato aliud nihil requirat, quam nudam & extemporaneam terminorum substitutionem, qualem utique omnes hujusmodi generales formulae requirunt, ut vel ex ipsa radios osculi curvarum algebraicarum determinandi methodo patet, cujus æquatio indefinite sumpta etiam est transcendens, licet in casu determinato sit algebraica. Ita quoque potestas indefinita binomii est transcendens; an ideo non per seriem exprimi potest, quæ doceat modum generalem, potestatem numerorum quamcunque datam e vestigio & sine prævio calculo exhibendi? Talem itaque formulam ego requirebam pro indefinita multiplicatione & sectione arcus: en autem nunc geminam, cujus priorem una cum demonstratione jam ab aliquo tempore cum Illustr. Marchione Hospitalio communicavi, quæ hæc est:

Sit radius circuli = 1, subtensa arcus dati = a, subtensa ejus complementi ad semicirculum = $\sqrt{4 - aa}$ = (brevitatis gratia) b, subtensa arcus multipli submultiplive = x, subtensa ejus complementi ad semicirculum = $\sqrt{4 - xx}$ = (brevitatis gratia) y; numerus multipli submultiplive = n; dico fore pro arcu multiplicando, $x = ab$

$$\begin{aligned} & \frac{n-1}{1} \frac{n-2}{2} \frac{n-3}{3} \frac{n-4}{4} \frac{n-5}{5} \frac{n-6}{6} \frac{n-7}{7} \frac{n-8}{8} \frac{n-9}{9} \dots \\ & \frac{n-5, n-6, n-7, n-8}{1, 2, 3, 4} ab \frac{n-9}{1, 2} \&c. \& \text{ pro arcu dividendo seu secando} \\ & x = \text{radici hujus æquationis } a = xy \frac{n-1, n-2}{1} xy \frac{n-3}{1, 2} \frac{n-3, n-4}{1, 2} xy \\ & \frac{n-5}{1, 2, 3} \frac{n-4, n-5, n-6}{1, 2, 3, 4} xy \frac{n-7}{1, 2, 3, 4} \frac{n-5, n-6, n-7, n-8}{1, 2, 3, 4} xy \frac{n-9}{1, 2} \&c. \text{ cujus} \end{aligned}$$

progressionis natura per se manifesta est, & ex uniformitate facile patet quomodo sit continuanda; continuari autem debet, donec ad terminum perveniat, cujus coefficientis abeat in nihilum; talis autem aliquis semper erit in progressionem, cum ut hic supponitur, per n denotetur numerus integer: Sit ex. gr. n = 5, habebit progressio terminos tres, adeoque erit x seu subtensa arcus quintupli = $ab^4 - 3abb^2 + a$, & x seu subtensa arcus subquintupli æqualis radici hujus æquationis $a = xy^4 - 3xy^2 + x$, & ita de cæteris.

Y 2 Ecce

ACTA ERUDITORUM

Ecce nunc alteram formulam universalem. Dico itaque (representatis iisdem litteris, sed jam diametro sumpta pro unitate) haberi pro arcus multiplicatione $x = nab \frac{n-1}{a} \frac{n, n-1, n-2}{b^2} \frac{n-3}{a^3} \frac{n, n-1, n-2}{b^4} \dots$

$$\frac{n-3, n-4}{a^5} \frac{n-5}{b^6} \frac{n, n-1, n-2, n-3, n-4, n-5, n-6}{a^7} \frac{n-7}{b^8} \&c. \text{ vel etiam,}$$

si magis aridet valor ipsius y, erit $y = \frac{n}{b} \frac{n, n-1}{a^2} \frac{n-2}{b^3} \frac{n, n-1}{a^4} \dots$

$$\frac{n-2, n-3}{a^4} \frac{n-4}{b^5} \frac{n, n-1, n-2, n-3, n-4, n-5}{a^6} \frac{n-6}{b^7} \&c. \text{ Et pro arcus}$$

divisione seu sectione dico esse x = radici hujus æquationis a = nxy

$$\frac{n-1}{x} \frac{n, n-1, n-2}{y^2} \frac{n-3}{x^3} \frac{n, n-1, n-2, n-3, n-4}{y^4} \frac{n-5}{x^5} \frac{n, n-1, n-2, n-3}{y^6} \dots$$

jus æquationis b = y $\frac{n}{x} \frac{n, n-1}{y^2} \frac{n-2}{x^3} \frac{n, n-1, n-2, n-3}{y^4} \frac{n-4}{x^5} \frac{n, n-1, n-2, n-3, n-4}{y^6} \dots$

Sumamus iterum in exemplum n = 5, erit x seu subtensa arcus quintupli = 5ab⁴ - 10a³bb³ x a⁵ ; & x seu subtensa arcus subquintupli = radici hujus æquationis a = 5xy⁴ - 10x³yy³ x⁵ ; vel etiam = radici hujus æquationis b = y⁵ - 10xxy³ + 5x⁴y ; quæ omnes si conferantur cum iis, quæ per priorem formulam sunt inventæ, attendendo quod illæ habeant radium, hæ vero diametrum pro unitate, elegans ubique observabitur consensus.

Lex hujus posterioris progressionis etiam per se patet, sunt enim coefficients iidem, qui in binomii potestate n, sed alternatim sumti, alternantibus etiam ut in priori signis &c. —

Quanquam alias hæc posterior formula quantum ad expressionem non nihil prolixior videatur priore, eidem tamen præferenda est, quippe quæ se extendit ad numeros n non integros modo ut prior (quod quidem ad Zonas quadrabiles infinitas jam sufficit) sed etiam ad fractos,

medio P inter A & H sint reciproce proportionales ipsorum arcibus AM, AL; Zonam KDBI tunc existere quadrabilem, utpote æqualem triangulis rectilineis & algebraicis HAL & IAL — HAM — KAM, in hoc unico tota res versatur. Quomodo vero hujusmodi finis eam conditionem habentes universali formula sint exprimendi, proponebam quidem, & solutionem aliquam expectabam, sed frustra. Interim genuina nunc clare patet ex nostris arcuum multiplicandorum & secandorum formulis supra allatis.

Esto secundum priorem radius AH = 1, arcus AM ad arcum AL ut 1 ad n, ut PI ad PK; & sit AK = z, adeoque PK = $\frac{1}{2} - z$, PI = $\frac{1}{2} - z : n$, & AI = $\frac{1}{2} n - \frac{1}{2} z : n$, unde AM = $\sqrt{2z}$ & AL = $\sqrt{n-1+z}z : n$. sic igitur si in formula priori $x = ab^{\frac{n-1}{2}} - \frac{n-2}{2} ab^{\frac{n-3}{2}}$

$$\frac{a^{n-3} b^{n-4}}{1, 2} - \frac{a^{n-4} b^{n-5}}{1, 2, 3} + \dots + \frac{a^{n-6} b^{n-7}}{1, 2, 3} \text{ \&c. pro } x; a; \& b; \text{ ponantur}$$

valores $\sqrt{n-1+z}z : n$; $\sqrt{2z}$; & $\sqrt{4-2z}$; prodibit æquatio generalis infinitas simul determinans Zonas cycloïdicas algebraice quadrabiles, pro ratione unitatis ad numerum, ita ut in particularis casus applicatione nuda tantum substitutione terminorum sit opus. Esto loco exempli ut ante $n = 5$, ergo substitutione & vestigio facta habetur $\sqrt{4+z}z : 5 = 5 - 10z + 4zz \sqrt{2z}$, cujus ergo radix z ostendit, quanta sit abscindenda AK, ut facta KP ad PI ut n ad 1, Zona KMLI fiat quadrabilis.

Haud aliter in formula posteriori $x = nab^{\frac{n-1}{2}} - \frac{n, n-1, n-2}{1, 2, 3} a^3 b^3$

$$\frac{a^{n-3} b^{n-1} a^{n-2} b^{n-3} a^{n-4} b^{n-4}}{1, 2, 3, 4, 5} \text{ \&c. ubi tota diameter ponitur } = 1, \text{ si}$$

pro x; a; & b; ponantur valores, qui jam sunt $\sqrt{\frac{1}{4}n - \frac{1}{4} + z} : n$; \sqrt{z} ; & $\sqrt{1-z}$, oriatur iterum generalis æquatio pro infinitis Zonis cycloïdicas quadrabilibus simul determinandis, quæ in applicatione ad exempla aliud nihil requirit, quam nudam terminorum substitutionem: sic in eodem exemplo $n = 5$, proveniet statim $\sqrt{1+z}z : 5 = 5 - 20z + 16zz \sqrt{z}$, quæ manifeste eadem est cum modo inventa, ceu facile apparet, si pro unitate diametri surrogentur duæ unitates radii; & pro quadrato illius, quatuor quadrata hujus. Atque

Atque de his satis. Qui nostrarum formularum universalitatem examinare velit, tentet id in variis alii casibus specialibus, præterquam in jam allatis, quos communi via indagare facile est: in ipsa vero inventionis artificium curiosius inquirendum non est, quod nonneminem invitem, sufficit (si non harum) si saltem similibus dederit demonstrationem; hoc ergo tanquam problema etiamnum sibi propositum habeat.

Quod superest, de inveniendò sectore sólido cycloïdico habente centrum gravitatis sub potestate algebraica, quem proposui in *Actis anni 1700 pag. 269*, agnosco facile problema esse, magis prolixum quam arduum; quomodo enim arduum esse posset, postquam methodum ipsam ibidem jam aperui; verum ob ipsam solam prolixitatem proposui, ut hæc ratione me per alium examinarem exploraturus, num forte in calculum meum error irrepsisset. Interim solutio data in *Actis anni ejusdem pag. 552*, non satisfacit, quamvis contingatur in æquatione ad quam pervenitur. Hoc ne miseris: est enim ex numero earum, quæ præter radices utiles, etiam inutiles, seu problemati non satisfaciens continent, quas nisi probe discernant analytæ, facile nubem pro Junone captant. Ut ergo nunc dicam quod res est; calculo meo iteratis vicibus reviso & examinato, nullum errorem in eo commissum deprehendi, at sequestratis peculiari modo radicibus inutilibus, remansere duæ vitales, sed imaginariæ ambæ, quæ continentur sub hac æquatione $xx - 8ax + 24aa = 0$ sumendo x pro distantia verticis cycloïdis ab amplitudine maxima sectoris, dum interim y seu distantia apicis sectoris a sua maxima amplitudine determinatur per hanc æquationem $yy - 6ay + 8xy = 12ax + 6xx = 0$, adeo, ut secundum abstractam analysin problema quidem solvi possit, at secundum Geometriam & absolute loquendo nullus omnino detur realis sector solidus cycloïdicus, cujus centrum gravitatis determinetur per quantitates pure algebraicas.

EPISTOLA ad AMICUM DATA BEROLINI

d. 19. Oct. A. 1700.

* * *

Novam a Serenissimo Potentissimoque Electore Brandenburgico, Eodemque hodie Borussia Rege, Societatem promovendis scientiis bonæ

niſque artibus atque litteris, Berolini ſuperiore anno eſſe conditam, norant omnes: aſt inſtituti rationem genuinam, ordinemque & qua buſ ſpectant cetera paucis bucuſque exactius licuit cognoscere. Itaque cum nuper admodum Epistolam ab Amico quodam naſti finis (quam mallemus quidem citius ad manus noſtras perveniſſe) Berolino Halam Magdeburgicam ad Virum Ampliſſimum Dn. Witium Conſiliarium Regium priorem perſcriptam, qua res omnis accurate ſatis enarratur, integram eam una cum Diplomate Electorali huic tranſcribendam vel hac nomine duximus, ut omnes intelligant, quanta veneratione tanti Principis in literas & literatos ſtudium plane inuſitatum proſequi debeant.

Epistola ipſa hac eſt, quam diploma immediate ſequetur.

EGO vero Tuas, Vir Nobiliſſime, literas accepi, quibus a me Tuo & amicorum Tuorum nomine petiſti, ut ad te perſcriberem, verane ſint nec ne, qua de nova ſapientia & optimarum artium officina in anguſtiſſimo theatro, id eſt, in conſpectu Deorum Penatium aulae Brandenburgicae conſtituta & fundata, ad vos fama pertulit. Atque ſi ita res ſe habeat, ſimul ſciſcitaris pro incredibili illo ſtudio, quo Reip. literariae decus, dignitatem, commoda, & incrementa ſoles proſequi, quanam praclariſſimi inſtituti ratio ſit, quam late pateat, quem ſibi finem, quem ſcopum nova iſta Scientiarum, uti vocant, Societas habeat pro poſitum; quibus denique fundamentis, legibus, praefidiis aut adminiculis nitatur. Itaque mearum partium eſſe duxi, ut pro ea, qua inter nos intercedit amicitia, multorum annorum uſu confirmata & corroborata, Tuæ tam laudabili cupiditati hac in parte ſatis facerem, & atque Te, quoad ejus fieri poteſt, breviffime de naſcentis illius Collegii primordiis ac rationibus edocerem: praefertim, cum Te, Vir Nobiliſſime, ab ineunte ætate bonis artibus deditiſſimum fuiſſe conſtet, ac etiamnum amœnis eloquentia & politionum literarum ſtudiis occupationum auſteram ſeveritatem ſoleas temperare quodammodo & mitigare. Cujus rei, ut alia omittam documenta, fidem faciunt, epistolæ Tuæ, ad Viros illuſtres & eruditos ſubinde perſcriptæ, Romana lingua, atque terſo illo, puro & caſtiſſimo orationis genere exarata, quod ut erat abhinc ſeſqui ſeculo, id eſt, ſtatim a renatis litteris, in Italia, in Gallia, & in ipſa quoque Germania frequentiſſimum, non ſine immortalis beatiſſimi ſeculi gloria, ita nunc ſere magno
malo

malo publico & cum incredibili temporum nostrorum labe & dedecore negligitur, & si a paucis discesseris, Viris bene scribendi laude florentissimis, in contemptu jacet & squalore.

Ac primum quidem omnium, ut in viam redeam, neminem puto esse tam expertem rerum nostrarum, aut quæ ad splendorem rei literariæ pertinent, incuriosum, ut ignoret, FRIDERICUM III Electorem Brandenburgicum, quum ipse a teneris unguiculis sapientiæ studiis & artibus, tanto natalium splendore & excelso fortunæ fastigio dignis, inprimis caperetur aut delectaretur, nec in iis pœnitendos progressus fecisset; id scilicet, ex quo rerum potitus est, negotiis sibi divinitus datum esse existimasse, ut cum omni ratione salutis, commodis ac felicitati suorum populorum pro sua providentia atque insita benignitate consulere, tum vero ut ingruentem barbariam a suis finibus longe lateque patentibus pro sua sapientia propulsaret: evocatis undique viris eruditionis, prudentiæ, virtutis aut singularis cujusdam scientiæ laude celeberrimis, iisque omnibus honoris, dignitatis & commodorum ornamentis cumulatis. Igitur in munificentia ac liberalitate istius Herculis Musagetæ non modo viri docti & in omni disciplinarum genere cum egregia laude versati, sed architecti etiam, statuarii, plattæ, pictores, sculptores, ætatores, variarum & publice utilium machinarum inventores & effectores, ac ut in paucis rem conferam, omnes ad unum artifices nec non opifices eximii conquiescunt. Quis nescit, Sapientissimum Principem etiam tum, quum atrocissimo bello tota pene Europa arderet, & Brandenburgicæ legiones victricia arma longe lateque circumferrent, pacis artes usque adeo non neglexisse, ut fere solus tristes ea tempestate Camœnas respiceret? Quid quod inter armorum strepitum & tubarum clangorem trepidis ac profugis Musis perfugium in suis terris præbuit; condita & solenni ritu inaugurata Hallensî Academia? quam nunc esse amœnissimam Musarum & Gratiarum sedem ac florentissimum honestissimarum artium mercatum, constat, Tibique maxime notum est, qui amplissimo in illa Musarum ac virtutum altrice urbe munere fungeris. Ac ne quid ad summum studium quo non tantum omne doctrinæ reconditæ genus, sed etiam cunctas artes, in quibus aliqua vel utilitas, vel elegantia, vel jucunditas inest, complectitur, reliquum faceret Optimus Princeps, paulo post

præstantissimam illam Architecturæ, Picturæ, atque Sculpturæ Academiam Berolini, hoc est, in principe imperii sui urbe, excitavit, & nullis non præsiidiis ac commodis instruxit & ornavit.

Hæc ego ideo pluribus verbis, Vir Nobilissime, commemoro, non quod ea abs Te ignorari putem, aut Tibi ex animo excidisse, sed quod uterque nostrum in prædicandis laudibus Augusti Heri nostri, libentissime versamur: et ut simul amici Tui intelligant, quibuscumque hæc communicare collibuerit, nemini debere mirum videri, si parta jam pace Optimus Princeps ad fovendam & ornandam rerum divinarum atque humanarum scientiam majori quadam animi incitatione & alacritate incumbit. Quamobrem, quod felix faustumque sit, decrevit Serenissimus Elector ipso die suo natali, dulces ante omnia Musas in suum quasi contubernium recipere; ut ejus exemplo ad illas rite & religiose colendas ad unum omnes bonæ mentis studiosi homines eo magis excitarentur: nova ista, de qua initio mentionem feci, Scientiarum Societate instituta & fundata Berolini. Atque ad hoc tam præclarum & salubre consilium capiendum eo facilius permoveri se passus est Princeps Opt. Max. quod in tam magnis & late patentibus suæ ditionis provinciis, in tanta virorum ingenio & doctrinæ præstantium copia, & in ista legatorum ac ministrorum, qui jussu ejus, sumptibus & auspiciis, in plerisque Europæ aula commorantur, frequentia, ac in tanta denique longin quarum navigationum commoditate, quum in remotissimas etiam Africæ & Americæ oras naves Brandeburgicæ, commerciorum causa, vela faciant, ei ad tam laudabile institutum feliciter exequendum, & ad infinitas res, cognitu dignissimas, detegendas atque in lucem proferendas, ea suppetunt eximia subsidia & adminicula, quæ alibi, saltem apud Germaniæ nostræ Principes, haud facile conjuncta inveneris.

Cæterum quæ de occasione istius instituti, de ortu Societatis, de ejus rationibus, & ad quem collineat, scopo scire cupis, ea Tibi, Vir Nobilissime, quod hisce litteris adjeci, Diploma Fundationis indicabit quidem & aperiet, sed quæ in eo univèrsæ & generatim expressa continentur, ea uti ex quibusdam illius Collegii Membris, viris clarissimis ac de Rep. in amplissimis, quibus funguntur, muneribus optime meritis cognoscere datum, copiosius & sigillatim suo quæque ordine, consignata reperiuntur litteris ac codicillis, quibus totius instituti præsentata quæ-

ta quædam ratio, & peculiaris, quæ Societati Elector nominatim dedit, mandata comprehenduntur. Instituti autem hujus campus, ut ita loquar, latissime patet. Etenim suo ambitu ac suis quasi finibus non universon modo Mathesin cum Mechanica, Philosophiam naturalem, & versantes circa tria, uti vulgo vocantur, naturæ regna disciplinas; sed Antiquitates etiam & eas litteras, quæ ab humanitate nomen acceperunt, Historiam quoque Civilem & Ecclesiasticam, Germaniæ maxime, & quæ in ditione nostri Principis sunt terrarum complectitur. Quia vero mentem juxta & mentis interpretem linguam juvat uno eodemque tempore excolere, atque adeo cum Philosophia germanam eloquentiam conjungere, Teutonicæ quoque linguæ juvenandæ, emendandæ ac perpoliendæ, imprimis habebitur ratio a Societate Electorali. Quæ ad summam curam & contentionem animi nihil quidquam faciet reliquum, ut præclarissimum inceptum & saluberrimum institutum optatus eventus consequatur & successus. Atque eo consilio ad propagandam & amplificandam sapientiæ & optimarum artium, increments omne suum studium Societas conferet, eruendæ ubique veritati, colligendis, describendis, examinandis, augendis quin & excoGITANDIS ac indagandis novis inventis, & quæ ad illa pertinent, continuis meditationibus, experimentis, collationibus ac litterarum interabsentes commerciis instituendis, mittendis denique in longinquas oras idoneis hominibus; certe omni ope nitetur ostendere, nihil sibi antiquius esse bono publico, & eximia quadam de genere humano bene merendi cupiditate. Intelligis vel me tacente, Vir Nobilissime, amplissimum esse ac longe lateque patens, in quo decurrere illa aggreditur, studium: nec optatam eam cursu metam posse contingere, nisi Societatis industriam & sollicitudinem Potentissimus Princeps suo præsidio tueatur, ac sua benignitate ipsius rationibus prospiciat. Noluit autem Serenissimus Elector, quæ ejus est bonitas & in nobilissimarum artium decus & increments generosa voluntas, etiam hac in parte bonæ mentis studio sis deesse, Igitur decrevit tutelam ac patrocinium Societatis Ipse suscipere, & in recenti hac, si fas est ita loqui, litteraria Republ. principatum animi causâ, ac dictaturam perpetuam tenere. Jamque turrim speculationem ad consideranda & contemplanda astrâ, eorumque motus ad

certiorem rationem examinandos, ædificari suis sumptibus iussit. In eo quoque loco, qui & magnas & plurimas opportunitates habet, Bibliothecam reliquamque suppellectilem instrumentorum, machinarum aliarumque rerum necessariarum collocare Societas constituit. Atque ut ne quid ad summam benignitatem deesset, certis redditibus Societatem nascentem Benignissimus Princeps ornavit & locupletavit. Incredibilem igitur magnitudinem animi & beneficentiam Opt. Principis quum condignis efferre laudibus Societas non possit; eam scilicet referendæ gratiæ rationem inibit, ne suam in tuenda & sustentanda expectatione Maximi Principis diligentiam, operam & fidem quisquam requirat: sed ut potius uberrimum e tanto beneficio fructum gloriæ & utilitatis Augustissimus Fundator percipiat, pro virili parte elaborabit.

Jam vero quod attinet ad statum & conditionem præsentem ipsius Societatis, scito, Vir Nobilissime, eam constare e Præside, Consilio & reliquorum Sociorum ordine, quos Membra vocamus. Est quoque Societati Vir idoneus a secretis & rationibus; adjungenturque & operam navabunt alumni aliquot adolescentes egregiarum artium studiosi, ut quoddam quasi seminarium virorum ingenio & doctrina clarorum perpetuo suppetat. Præsidis munere fungitur Vir Illustris, Godofredus Guilielmus Leibnitiuss, qui est Serenissimo S. R. I. Novem viro Brunsvicensi in supremo tribunali a consiliis intimis. Viri incomparabilis verissimas laudes commemorare hoc loco supersedeo: quum vastissima ejus eruditio, qua non solum juris civilis ac publici scientiam, & rei antiquariæ, historiarum & humaniorum litterarum cognitionem, sed & ad unam omnes Mathematicas disciplinas ac sublimiores illas atque a vulgi captu & intelligentia remotas doctrinas complectitur, non solum toto orbe litterario sit celeberrima & immortalitati pridem consecrata; sed etiam scriptis cedro dignis & mirificis in re præsertim Mathematica inventis, divinoque illo ardore mentis, quo ad illustrandas & amplificandas egregias artes & scientias rapitur litterarum litteratorumque summus fautor & existimior, tam præclaram consecutus sit famam & tam celebre nomen, ut nostra prædicatione aut testimonio nequaquam videatur egere. Atque his tam excellentibus tanti Viri dotibus ingenii & ornamentis sapientiæ adductus Elector noster, e re & ex dignitate suæ Societatis

cietatis esse judicavit, ut eum moderationi totius Collegii præponeret. Eam igitur præfecturam & absens geret Leibnitius Vir illustris, & præsens, quum identidem ad istam spartam ornandam huc excurreret.

Consilium Societatis, in quo is, quem supra demonstravi, Præses quoque numeratur, constat ex iis viris, quorum in faciendis hujus Societatis fundamentis, & in ea constituenda ac stabilienda Societate singularis cura, opera & præcipuus labor enituit. Consilii partes sunt, ut provideat, ne quid detrimenti Societas Scientiarum capiat: atque ad ejus statum non modo factum testumque conservandum, sed & omnibus, quibus potest ornamentis & commodis illustrandum & cumulandum suas curas & cogitationes conferat. Reliqui Societatis Collegæ, quique se iis, qui consilio vel interfunt vel præsent, adjungere socios honestissimi in perpoliendis artibus ac scientiis laboris gestunt, partim in urbe principe & Electorali sede, partim in aliis Brandeburgici juris terris, ad operas conferendas deliguntur: inter quos mercedes nonnullis & stipendia annua, eaque satis luculenta, sunt constituta. Quin etiam e peregrinis complures præclaros viros, seu quia id nominatim expetunt, seu quia propter singularem ingenii, doctrinæ & virtutis opinionem Societati ornamento esse ac ad illustrandas augendasve scientias singularem & eximiam operam conferre possunt, ultro in eum ordinem allicere & adseiscere Societas instituit. Cæterum diplomata cooptationis ad singulos, quorum habebitur ratio, mittere ad hoc usque tempus Societas noluit, nec potuit, propterea quod nondum iis uti ac frui opportunitatibus potest, quæ ad conventus solennes celebrandos, ad sstervanda instrumenta, ad collocandam Bibliothecam cateramque suppellectilem litterariam, ad colligendam & suo quæque loco disponendam fecundæ & ingeniosæ naturæ miracula & exquisitas nec ubivis obvias delicias, ad efficiendam denique Chymicam instituendam necessariæ sunt & accommodatæ. Nam eujus supra mentionem feci, turris speculatoria, etfi ædificari cœpta sit, non nisi proximo anno perfici poterit. Id tamen nunc agit Societas, ut loco publico & commo, in quo coetus ac conventus agi interest temporis queant, potiatur. Quæ cum ita sint, satius esse duxit Societas, diplomatum ad singulos mittendorum consilium in illud differre

differre , quæ ei solutiora & expeditiora omnia futura sunt : id quod brevis temporis spatium , adspirante coeptis divino Numine , fiet. De tractatione scientiarum nulli adhuc conventus sunt celebrati , sed satis habet Consilium Societatis , si in loco privato , statis tamen temporibus conveniat , ut de iis rebus , quæ ad informandam ulterius & describendam totius Collegii formam , ejusque rationes , dignitatem , decus & commoda constituenda ac novis accessionibus augenda pertinent atque requiruntur , communi consilio agat , atque adeo universæ Societatis statum rite prudenterque ordinet atque componat. Quibus rebus peractis fiet , ut missis diplomatibus nominatim cooptentur in Societatem , quos illi præsidio & ornamento fore confidit : fietque haud dubie consultationum de rebus litterariis & sapientiæ studiis instituendarum publice , ac solenni ritu , initium : crebriusque sed statis temporibus habebuntur conventus , ut quæ ex præscripto Opt. Principis ad tam divinum & tam salutare institutum feliciter persequendum spectant , perficiantur , DEO bene juvante , & sub sanctis Sapientissimi Principis auspiciis ad optatum exitum perducantur.

Habes , Vir Nobilissime , Societatis , uti vocant , Scientiarum Brandenburgicæ rudi penicillo non expressam sed adumbratam imaginem. Tu quam hac in parte , ut Tuæ voluntati parerem , posui operam quamvis tenuem , & , uti vides , nullis pigmentis orationis & ornamentis illustrem , æqui bonique pro Tua humanitate consulens. Faxit DEUS immortalis , ut ista pacis bona propria nobis sint ac perpetua !

Quod reliquum est , vota mecum facias rogo , Vir Nobilissime , quæ me vel non scribere facere dies noctesque pro Tua pietate confuevisti , ut Augustissimum Principem FRIDERICUM III Patrem Patriæ & evanescentium artium statorem ac patronum diutissime salvum & incolumem , & perpetuo quodam summæ felicitatis tenore beatissimum DEUS Opt. Max. conservet bono publico.

Vale , Vir Nobilissime , & me , uti facis , ama.

NOS FRIDERICUS III Dei gratia Marchio Brandenburgicus , Sacri Romani Imperii Archicamerarius & Princeps Elector , in Prussia , Magdeburgi , Clivia , Juliaci ac Montium , Stetini ac Pomerania , Cassubiorum & Van-

Vandalorum, ac in Silesia Crosna Dux, Burggravius Noribergensis, Princeps Halberstadis, Minda & Camini, Comes Hohenzolleranus, Marca & Ravensbergi, Dominus Ravenssteini, ut & terrarum Lauenburg & Bütau. Nostro, Haredum ac Successorum Nostrorum Marchionum & Electorum Brandenburgicorum nomine notum facimus omnibus, quorum id scire interest, & clementissime significamus, Nos postquam DEO visum est in civitatem Brandenburgicæ Imperii ac Regionis possessionem Nos mittere, paternæ animi propensione ac cura eam Nobis amplectenda ac providenda esse statuisse, quæ, cum ad Electoratum caterarumque provinciarum Nostrarum salutem & commoda facerent, tum ad propagandam gloriam DEI divinamque veritatem, ut & ad augendum virtutum bonarumque artium ac scientiarum cultum, eaque omnia, quæ sciri publice interest, spectarent & conducerent. Quod consilium Nostrum cum difficillimis temporibus non sine insigni fructu fuerit, ad illud, restituta jam totius Europa tranquillitate, tanto feliciter obtinendum, consultum arbitrati sumus instituire Illustrem Scientiarum Societatem, quæ Nostris fundata auspiciis, in iis, quæ ad scopum ejus pertinent, destinata Nostra perficeret.

Quod itaque, felix faustumque sit, provido consilio reque mature Nobiscum deliberata, hanc nostram Societatem Scientiarum publicato hoc diplomate solenniter constituimus, instruendo eam idoneis hominibus, necessario apparatu, subsidiis etiam, adiecturi porro quacunque usus exiget, ad finem tam eximia & laudabilis destinationis obtinendum. Patrocinium Societatis tutelamque Ipse suscipimus, audituri benigne & impertituri clementissime, quacunque de rebus rationibusque ejusdem ad nos relata ex usu & commodis ejus esse videbuntur, nec permisuri unquam, ut quid ei accidat a propensa hac Nostra in eam voluntate alienum, aut ejus commodis ac consiliis nullum

ulla

*nlla in re impedimentum afferatur. Ea vero Noſtra Societati Scientiarum præcipua & perpetua cura erit, ut admiranda Divini Numinis & naturæ opera, qua fieri poteſt induſtria, ſoler-
 tia ac judicio exploret, expendat ac ſcrutetur, quæque inde ingenium humanum vita utilis ad communes uſus trans-
 tulit, & certis argumentis comprobavit, aut trans-
 ferre cum fructu potuiſſet, notet, deſcribat, exercent
 & exercenda in publicum monſtret atque commendet:
 qua nondum liquent, ad certitudinem veritatis per ex-
 perimenta perducere, qua latent adhuc & occultantur, ſagaci
 diligentia eruere, novisque inventis res humanas augere co-
 netur. Juxta hoc pari cura ingeniola quarumcunque artium,
 opera ac inventa cum ſuis præceptis ac viis eo ducentibus, & ſi
 quid hæcenus in theſauro humanæ cognitionis rarius aut ſpar-
 ſim obvenit, diligenter colligat, ordineque diſponat, ut adeo hu-
 jus Noſtra Societatis ſcopus ampliſſimus ſit, & ad omnes illas di-
 ſciplinæ artesque, quæ ad utilitatem publicam eruendam veri-
 tatem & acuendum ingenium maxime faciunt, ſeſe extendat,
 Quin & in ea opera prætium collocavimus; ut cum ad æſ-
 ferendam genuinam Linguae Patriæ caſtitatem, copiam & ele-
 gantiam, ornandamque hac in parte Germanici nominis glori-
 am, tum ad illuſtrandam univerſam Hiſtoriam Germaniæ,
 præcipue vero res geſtas Noſtra Domus, & quæ in provinciis No-
 bis ſubjectis in ſacris & profanis memoratu digna evenerunt,
 literarum monumentis commendanda, cogitationes ſuas ac
 ſtudia conferat. Providebitur etiam a Noſtra Societate
 Scientiarum, ut in omnibus diſciplinis liberalibus, va-
 riis licet, cognatis tamen & affinis, atque a com-
 muni ſapientiæ fonte manantibus, expedita juxta ac fir-
 miſſima ratio earum tradendarum & addiſcendarum exi-
 ſtat. Denique cum certum & in conſeſſo ſit, rectum de DEO
 Dipi-*

Divinisque mysteriis sensum ac verum Numinis cultum, omnesque adeo Christianas virtutes, tam in ipso orbe Christiano, quam inter gentes nostrorum, sacrorum expertes, ea via, quam DEUS ipse edocuit, a nullo hominum genere rectius & melius in animos hominum insinuari, quam quos vita integritas juxta ac morum innocentia, rerum quoque divinarum interior cognitio commendant: ideo volumus atque Societati Nostrae id negotii damus, ut sub Nostris auspiciis sincerus Numinis cultus ad gentes longinquas & magnis terrarum intervallis disjunctas, quae adhuc in tenebris summa ignorantia versantur, transferatur & extendatur.

Constituimus porro clementis aemulæ, ut hujus Nostrae Societatis stabilis ac fixa sedes sit in hac Nostra urbe princeps, aula Nostrae regiminisq; praecipua sede, in qua etiam turrim speculatoriam, ad observanda sidera & Caelorum motus, curamus adificandam, instructam simul conclavibus idoneis tam ad condentus Eruditi hujus Senatus habendos, tractandasque statim temporibus res ad hoc institutum pertinentes, tum ad servanda suppellectili litteraria & apparatus instrumentorum, experimentisque Chymicis aliisque instituendis. Cum vero ad tam praclarum & late patens institutum multi atque in diversis saepe locis commorantes homines suas operas conferre debeant, per nos licet, ut nulla habita diversorum sacrorum ratione, etiam exteri iique idonei & periti homines, pro conditione cujusque, certa ratione in ipsam Societatem cooptentur.

Subiectos autem Nostris, praesertim muneribus publicis fungentes, & nominatim omnes, qui bonarum artium studiis addicti sunt, pro conditione cujusque, efficacissime monemus ac hortamur, ut si qua in re Societatem ejusque industriam ad consequendum propositum pro bono publico finem, juvare valeant, id ut faciant suaeque candide impertiant. Erit id nobis

AA

gratis.

gratissimum, & securus quilibet gloria ac laudis, quam cuique tribuendū pro meritis, qui illustri huic Collegio praeerunt.

Quod reliquum est, Nostram Scientiarum Societatem, praeterea exactiore & ad hoc institutum sigillatim accommodata voluntatis nostrae declaratione, quid pro re ac tempore opus sit, edocere, certis legibus munire, omnibusque ad consilium tam honestum ac utile explicandum & feliciter exequendum, pertinentibus commodis, gratificationibus & privilegiis, eandem vim ac pondus habituris, ac si huic fundationis Diplomati inserta existerent, ornare ac beare decrevimus. Atque hac est summa voluntatis Nostrae, cui parere omnes, uti par est, volumus. Ad corroborandam huius Diplomatis fidem ac auctoritatem nomen illi Nostrum propria manu subscripsimus & sigillum majus appendi iussimus. Datum Colonia ad Suedum, die XI Julii, A. MDCC.

THE WORKS OF THE HONOURABLE ROBERT
BOYLE epitomiz'd.

i. e.

ROBERTI BOYLEI OPERA IN COMPENDIUM
redacta, studio RICHARDI BOULTON.

Londini apud J. Phillipps & J. Taylor, cum figuris aëcis in 8. Volumen I. 1699. constat Alph. 1. & plagul. 9. Volumen II, 1700. Alph. 1½.

Licet Illustris Boylei Opera fulgidam scientiæ naturali præbuerint facem, negari tamen vix potest, quin eorum lectio multis quibus longas apologias frequentesque digressiones tædio haud levi fuerit. Quod perspicuus Clarissimus Boulton animum induxit, omnibus omissis ambagibus, brevem eorundem exhibere Epitomen, inque hac imprimis, quod laudatus Boyle juxta Celeb. Verulamii monitum potius promovere in multis, quam perficere in paucis voluerit, non solummodo ea sistere, quæ in scientia naturali perfecit ille, sed & quæ ad idem studium

studium promovendum egregio adduxerit conatu. Quomodo vero in philosophicis systematibus hactenus ad ornanda generalia particularibus, atque principia universalia specialibus phaenomenis praemitti consueverunt; ita in *Lib. I* ante omnia, dum origo formarum & qualitatum patefacienda est, ipsa principia corpuscularia sive mechanica, materia videlicet & motus, indigitantur, posthabitis tamen, quae v. g. vel circa atomorum absolutam indivisibilitatem motumque congenitum & coevum Democritici, vel de vacui impossibilitate ac globulis coelestibus & materia subtili Cartesiani solent differere. Omnium nempe corporum naturalium, ut de primariis hypothesis Boyleanae capitibus constet, non nisi unica agnoscitur materia, eaque substantia extensa, divisibilis & impenetrabilis; motus autem, quae materiae immutandae ac in varia corpora naturalia efformandae necessarium, Deus ipse primum indiderit, direxerit, certisque legibus in mundo jam constituto circumscriserit, pro praecipua causarum secundarum venditatur, reliquas materiae affectiones, cum primarias, tum secundarias, a quibus corporum operationes tantum modificantur, producente. In singulis namque particulis, in quas materia motu diversimode determinato abiit divisa, necessario magnitudinem & figuram, tanquam primarias materiae affectiones inseparabiles, motum vero vel quietem, veluti separabiles, lustrari; prout in plurimum ejusmodi corpusculorum miscela porro instar accidentium secundariorum tam situs atque ordo, quam textura sive partium quaedam in toto dispositio, si aliquid corpus naturale e corpusculorum coalita prodierit, mereantur attendi. Hinc quo fufius qualitates, quas sensibiles vocant, in quantum in corporibus sensitivis pro diversa organorum textura diversas gignant impressiones, unice a corpusculorum magnitudine, figura, motu, textura varioque efficiendi modo dependere commemorantur; eo promptius forma pariter alicujus corporis naturalis ipsa hujus textura esse adstruitur, concursam unionemque tot accidentium essentialium involvens, quot specificae ejusdem differentiae constituendae, i. e. materiae universali determinandae, reputentur sufficere. Neque generatio demum, corruptio atque alteratio adeo difficulter explanantur, modo pro concessio habeatur, minima sive prima naturalia, quae vix in alia per naturam actu dividuntur, & quae ac primitiva concreta, quae ex illorum quidem concursu enata,

Vol. I. Lib.
Cap. I.

- raro tamen in eadem actu denuo dirimuntur, sed semina potius sive immediata plerorumque corporum naturalium principia existunt, ratione magnitudinis & figuræ, nec non tendentiæ ad motum, sæpe immutari, motumque formarum non minus ac alterationis esse autorem, sive insensibilia talia corpuscula junguntur, sive separentur. Generari quippe tunc speciem aliquam corporis, quando accidentia, eidem constituendæ necessaria, concurrunt, adeoque non tam novam produci substantiam, sed, quæ jam præexistit, novum saltem existentia modum sive modificationem acquirere. E diverso ubi accidentium, a quibus corpus generatum denominatur, destruitur unio, corpus modificationem suam sic amittendo corrumpi; alterari autem corpus, si qualitates aliæ, quam quæ ad corporis speciem determinandum requiruntur, ipsi vel accedant, vel demantur. Quibus de principiis præmissis atque ab objectionibus vindicatis, refutataque Aristotelicorum de formis substantialibus earumque a materiæ potentia educatione sententia, forma corporis in essentiali ejus modificatione consistere repetitur, & quanquam materia in primâ creatione a Creatore sapientissimo formam & motum obtinuerit, nunc tamen varias formas corporum ab effectibus motus localis, dividens, variegatæ, hincque texturam & formam corporum naturalium immutantis, dependere innuitur. Nec formæ subordinatæ, concurrentes rectius dicendæ, ab aliis derivantur principiis, cum a simplicibus & compositis formis pro diversa solum ratione, quæ cum corporibus mixtis uniantur, discrepent. Quoniam vero curiosa familiarum figuræ a formarum substantialium patronis pro argumento communiter allegantur, huic enervando multa reponuntur, partium tamen textura resuscitatione potissimum corporum artificiali, ut nitri, suffulcitur. Ad fluiditatem & soliditatem dum fit progressio, utraque a tribus conditionibus necessariis enodatur atque experimentis illustratur: fluidum enim reddi corpus a particulis exilibus determinata figura gaudentibus, poris seu interstitiis, non omni quidem, sed tali corpore vacuis, quod partium solidiorum motum sufflaminare possit, atque motu vario; soliditatem vero a partium magnitudine, quiete ac implicatione mutua induci. Ast quando quies partibus solidi corporis attribuitur, haud omnis, sed sensibilis solum earum negatur motus. Qua occasione prolixius de insignibus languidi & insensibilis
- motus
- Cap. 2. & 3.
- Cap. 4.
- Cap. 6.
- Cap. 7.
- Cap. 10.
- Cap. 11.
- Cap. 12.
- Cap. 14.
- Cap. 15.

motus effectibus , motumque propagandi ratione pro diversa mediū constitutione differitur. Cap. 16.

In *Lib. II* cosmicas Autor aggreditur qualitates, non a motu modo, quiete, magnitudine, figura &c. sed & a mundi, prout nunc constructas habetur, structura & naturæ legibus stabilitis, deducendas. Cosmicās proin sive systematicas qualitates regionis subterraneæ ac submarinæ tempericm ratione caloris & frigoris contemplatur , atque insimul de fundo & faldine maris , aquis mineralibus &c. observationes & experimenta communicat. Hinc statum naturalem & præternaturalem corporum examinans, illum esse dicit, in quo corpora a naturali agentium externorum concursu conservantur; aërem vero semper in statu p. n. versari existimat, cum partes inferiores a superioribus comprimantur , ideoque ad statum naturalem magis eum tendere, quando ejusdem portio mediante antlia ex recipiente fuit evacuata. Quapropter naturam hujus prolixissime exponens, elasticitatem potissimum variis adstruit argumentis , eamque non solum contra Francisci Lini argumenta & funicularem hypothesin, verum & ad versus rarefactionem Aristotelicorum & Hobbesii opinionem strenue defendit. Lib. II. Cap. 1. Cap. 3. Cap. 4. Cap. 10. Cap. 12. Cap. 13. Cap. 14-15. Cap. 17. &

In *Libro III*, qui *Voluminis II* primus est, pergit Autor Clarissimus in experimentis Physico-Mechanicis recensendis , quibus partim elasticitas & gravitas aeris ubique comprobatur , partim etiam modus ejus productionem vel adjuvandi , vel impediendi, nec non differentia effectuum ab aere naturali & artificiali productorum demonstrans, mentionem una injiciens corporum in vacuo conservandorum , experimentorum pneumaticorum circa anates, vipers & ranas institutorum, atque barometrorum & hygrometrorum. De aeris demum salubritate & insalubritate, qualitatibus occultis, & magnetibus celestibus pariter atque aereis , magnetismi itidem & elasticitatis productione mechanica, agens, in generali aeris historia finit. Vol. II. Lib. III. Cap. 1. 2. Cap. 3. Cap. 4. Cap. 5. & 8. Cap. 19. 20. 22. Cap. 23. 24. 26.

Tandem in *Libro IV*, postquam saporum & odorum genesin mechanicam experimentis corroboravit, experimentalem colorum, pro corporum textura & diversa modificatione variantium, ita fecit historiam, ut albedinis præcipue ac nigredinis naturâ patefcatur. Lib. IV. c. 12. Cap. 3. Cap. 5.

Singula prolixius recensere fuit religio, cum tot Celeberrimi *Boyle* scripta, e quibus præsens compendium concinnatum, solidioris Phy-

Physices cultores haud fugiant, nec multorum etiam eorum commemoratio, passim in *Actis* nostris facta, lateat; reliquorum autem duorum voluminum, quae adhuc expectantur, quamprimum adjungemus contenta.

G. G. L. DECLARATIO, OCCASIONE EPISTOLAE A
Dn. Jac. Bernoullio ad Dn. Johannem Fratrem scriptae & typis editae expressae.

Misit mihi Dn. Jacobus Bernoullius Basileensis Professor Epistolam suam ad Dn. Johannem Bernoullium Professore Groningano, qua sane non obscure necessitatem aliquam interloquendi imponere voluisse videtur. Ego ambos in tantum aestimo, in quantum aestimari profundissimum in Mathematicis ingenium potest; de beo utriusque plurimum, sed res publica magis, quod eorum potissimum tum occasione tum inventis sparsa semina Methodi meae tantum bonae frugis dedere; itaque ambos mihi per amicos habeo voloque, & licet crebrius mihi cum juniore literarum commercium sit, plusque adeo ille ea ratione me juverit; non ideo vel ipse postulat, vel ego praestarem, ut cum de veritate & justitia agitur, detrimento earum videar alterutri vel minimum favisse. Neque ego judicis officium aut in me recipi unquam, aut recipiam solus. Interea dissimulare diutius nec possum nec deo, Dn. Joh. Bernoullium maturime, ut ipse publice significavit, ad me misisse solutiones fraternalium problematum atque etiam analysin ipsam, eamque duplicem, directam & indirectam: legi tunc statim & probavi; non tamen legi ea attentione animi, qua opus esset ad controversiam inter duos egregios viros dijudicandam, quod addo, ne quis me ideo judicis personam sumere putet. Addam in fidem verba excerpta ex literis tunc a me Groningam datis.

26. Maji 1697.

Mitto quae in Actis Maji de curva Brachistochrona variorum, solutiones editae sunt. . . volui ut statim acciperes, quoniam Dn. Frater tuus tibi potissimum nova problemata proponit termino & praetio statuto.

15. Junii ejusdem anni.

Primo

Primo Cusore tuas Dn. Menkenio misi, ut mature publicetur, te solutiones fraternorum problematum brevissimo tempore dedisse.

29. Jul.

Magna cum voluptate vidi Methodum maximi . . . pulchre a te in rem presentem isoperimetrarum usurpatam.

Hæc olim scripta repeto, ne nunc videar aliquid alterutri dare. Analysis nuperrima edita Basilee (ut ex catalogo Francofurtano didici) nondum ad me pervenit.

De cætero valde opto atque etiam rogo, ut per novile Fratrum emulationem interioris Matheseos studiis quantumvis utilem, ita moderetur, ne sequius homines judicent de scientiis, si videant ingenio tanto tamque profundo viros, & quod caput est fratres, in causa non gravi, imperare affectibus non potuisse.

STEPHANI BALUZII MISCELLANEORUM LIBER quintus.

Parisii, apud Franc. Muguet, 1700. 8. Alphab. i. plag. 9 $\frac{1}{2}$.

Post impeccatam Miscellaneis suis longam satis quietem, nunc demum libro eorum quarto, anno 1683 edito & a nobis in Actis anni sequentis 1684 p. 173 s. recensito, quantum addit celeberrimus Baluzius, inque eo farraginem veterum monumentorum, quæ hæctenus in variis codicibus & bibliothecis delituerunt, cum erudito orbe communicare pergit. Initium facit ab opusculis S. Benedicti, Abbatis Anianensis, quæ ex codice venerandæ equidem antiquitatis, sed eo quoque mendosissimo, se descripsisse, & menda plurima, quoad citræ periculum fieri potuerit, sustulisse testatur. Siftunt eadem *nubeculam testimoniorum de incarnatione Domini sanctæque & individuae Trinitate*, ubi final sub finem adversus eos agitur, *qui Baptismum sapienter esse iterandum statuunt*. Sequitur hinc ejus *adversus Felicianam impietatem disputatio, epistola quædam parænetica ad Guarnarium*, & denique *confessio*, qua fidem suam Benedictus latinus exponit. His Gerohi, Præpositi Reicherspergenensis *expositio in Psalmum LXIV* (al. as LXV) associatur, seu potius liber *de corrupto Ecclesie statu*, quem desumpta ex Psalmo isto occasione delineare Autor atque reformare

mare studuit. Meminit autem ille in epistola præfixa ad Henricum Presbyterum Cardinalem disertis verbis Romanæ curiæ, unde vel ideo commendandum esse monumentum isthoc arbitratur Baluzius, quod ex eo liceat colligere, quo primum tempore Romanæ curiæ nomen auditum fuerit. Obiisse autem Gerohum dicit A. 1169 V Kal. Julii. Sicut autem expositionem suam Eugenio III Papæ Gerohus inscripserat, ita *epistolam Eugenii ad Gerohum*, qua hujus ille fervorem celebrat, Baluzius subjungit. Sequuntur *Gesta restorationis Episcopatus Atrebatensis* Cameracensium jugo exempti, quorum partem jam ante quidem ediderunt Ferreolus Locrius & Lucas Dacherius, Noster vero integra se exhibere ait, eaque Lamberti Episcopi Atrebatensis & aliorum ad ipsum *epistolis 144*, privilegium item aliquot passim a Lamberto concessis, *pariisque aliis*, quæ *ad res Atrebatenses* faciunt, adauxit. Porro *dispositionem rei familiaris Cluniacensis* a Petro, Cluniacensi Abbate, factam, *Gaufridi Clarevallensis epistolam de morte S. Bernardi*, *Abbatia Clarevallensis*, *ad Eskulum*, *Archiepiscopum Lundensem*; & *Constitutiones monasterii Jotrensis* a Romano, Diacono Cardinali & Angeli A. 1225 editas, in apicum producit, hisque omnibus annectit tandem *epistolas & fragmenta epistolarum veterum quorundam Romanorum Pontificum*, utpote *Gelasii I*, *Vigilii*, *Johannis III*, *Pelagii I & II*, *S. Gregorii*, *Johannis VII*, *Nicolai I*, *Adriani II*, & *Johannis VIII*, quæ maximam partem circa dubios aliquot disciplinæ ecclesiasticæ casus occupantur, monumentaque hæc posteriora Clarissimus Editor ut plurimum ex vetustis Bibliothecæ Colbertinæ libris se descripsisse profitetur.

Errata in Schediasmate de Lamina Elastica, & Curva Accessus & Recessus aquabilis, m. Jun 1694.

Pag. 266. l. 6. pro *mn* l. *mn*. Pag. 269. l. 7. 8. dele, & *spatium*. *ABC quadrabile*, *Elastica AQR* nunc est *Algebraica*. Pag. 270. l. 11. post *Algebraicam*: adde, *una sola, que rectificabilem*. Pag. 271. l. 9. & 272. l. antep. pro *FEI* l. *FEi*. Pag. 272. l. 21. pro *Q* l. *Qp* & pro *Qp* l. *Qp*. Pag. 273. l. 14. l. *admittit*. Ibid. l. ant. & P. 274. l. 3, pro *ex gr. leg. gravitatis* P. 274. l. 2. l. *multat*, P. 277. l. pro antep. l. 6. P. 278. l. 12. l. *Be*, & l. 14. l. *msn*. & l. 22, pro *ABQ* l. *ABq*.

Prodiit non ita pridem Sectio VII Tomi III Supplementorum,

* * * * *

ACTA ERUDITORUM

pulicata Lipsia

Calendis Maji, Anno MDCCI.

*SANCTI OPTATI AFRICI, MILEVITANI EPISCOPI,
de Schismate Donatistarum Libri septem. Opera & studio M. LUDOVICI
VICI ELLIES DU PIN, Sacrae Facultatis Parisiensis
Doctōris Theologi, nec non Philosophiae Professoris
Regii.*

Parisius, apud Andream Pralard, 1700. fol. Alphab. 8.

Optati Milevitani de Schismate Donatistarum libri typis primum excusi sunt Moguntiae A. 1549, opera Johannis Cochlaei, sed plura in hac editione menda, quam versus fuisse affirmat Franciscus Balduinus, qui novam ideo adornavit Parisiis A. 1563, aliamque adhuc magis emendatam A. 1569 superaddidit, juxta quam Corneliana A. 1599 informata fuit. Excepit haec Parisina editio ab Albaspinæo A. 1631 curata, sed perquam vitiosa, & licet eodem anno Mericus Casaubonus in editione Londinensi emendare hunc Autorem studuerit, nullo tamen manuscripto codice usus est, & ex conjecturis tantummodo loca multa, seu recte seu perperam, immutavit. Eruditissimus Rigaltius, Tertulliano, Minucio & Cypriano in lucem editis Optatum etiam adjungere secum constituerat, verum antequam opus illud aggrederetur, e vivis excessit. Denique Priorius novae librorum Optati editioni, quae Parisiis impensis Jo. Dupuis bibliothecae facta est, praesuit, sed maximam codicum melioris notae penuriam obtendens, nec emendatiorem textum fecit, nec a novis, quae irrepserunt, sphaematibus satis sibi cavuit.

Noster vero Du Pinus, ex cujus fide haec referimus, Priorio aut felicior aut magis certe sollicitus, quinque codices Optati manuscriptos invenit, quorum ope innumera pene menda sustulit, ac tex-

Bb

tum

tum in integrum ubique ferme restituit. Ut autem cuius constaret, quot & quæ errata passim exterminaverit, & quot locis obscuris sensusque plane vacuis lucem reddiderit, variantes lectiones in fine uniuscujusque paginæ adscripsit, separatas tamen a notis, quas itidem per singulas paginas legendas exhibet, prout aliorum, Baldolini scilicet, Albaspinzi, Merici Casauboni, Barthii, & incerti Scriptoris observationes appendicis loco libris Optati integras adjecit; omisiss tamen Priorii notis, quoniam in iis quantivis pretii nil quicquam se reperisse causatur, quod ab aliis non esset observatum. Textum præterea ipsum in articulos aut paragraphos distinxit, cum brevibus argumentis ad marginem apposis, quod nondum a quocquam in Optati libris præstitum animadvertit.

Vartorum hasce notas excipiunt monumenta vetera ad historiam Donatistarum pertinentia, eaque ordine chronologico digesta, & ad manuscriptos codices ac meliores editiones exacta, inter quæ primum locum occupat edictum in Christianos latum a Diocletiano & Maximiano, cujus tenorem Lactantio & Eusebio nos debere, profitetur, quod licet ad Donatistas haud pertineat, in capite tamen actorum ad historiam Donatistarum referendorum apponendum esse duxit. Quod schismati post locum dederit, & ab eo Donatianæ sectæ epocha repetatur. Sequuntur acta Martyrum Africanorum, quæ ad Traditionis crimen Catholicis a Donatistis intentatum spectant. Hæc excipiunt gesta purgationis Felicis & Cæciliani e Miscellaneis clarissimi Baluzii repetita. Post hæc legere est monumenta quædam ad initium schismatis Donatistarum pertinentia, epistolas item Constantini, quæ ad Cæciliani & Donatistarum causam spectant, itemque ista, quæ ipso imperante ea de re decreta sunt. Cum Donatistæ nihil frequentius Catholicis objecerint, quam ea, quæ passi fuerint sub Leontio, Ursatio & Macario, ideo sermonem alicujus Donatistæ illuc spectantem primus nunc e codice manuscripto Episcopi Catalaunensis Noster edidit; quem sequitur passio Marculi, sacerdotis Donatistæ, emendatior quam in Mabillonii Analectis antehac comparuit, ex collatione ad codicem Corbejensem, a quo suppeditatam quoque sibi dicit integram Maximiani & Isaac Donatistarum passionem, cujus partem tantum Mabillonius ediderat. Unde ad Carthaginensem collationem us-

que

quæ occurrunt leges tum ecclesiasticæ, tum civiles in Donatistas late, ubi quidem civilibus ex codice Theodosiano depromtis eruditissimi Viri, Jacobi Gothofredi, commentarium subjecit. Acta vero collationis Carthagenensis, cura & studiis eruditissimi Baluzii emendata, juxta ipsius editionem suo loco inferuntur, sed novas nunc ad ea notas, præsertim circa sedes Episcoporum Africanorum, qui collationi adfuerunt, Noster adornavit. Denique historia collationis istius autore Francisco Balduino scripta annectitur.

Quemadmodum vero hæc aut ad textum ipsum spectant, aut ei certe subjiciuntur, ita operi universo præfationem Du Pinus præmisit, in qua non præsentis solum editionis faciem eo, quo hæcenus & a nobis representata fuit, modo adumbrat, sed alia quoque ad vitam librosque Optati pertinentia erudite commentatur. De Autore ipso vix quicquam aliud compertum esse innuit, nisi Afrum quum fuisse & Milevitanum Episcopum. Circa annum 370, sub Valentiniano & Valente, sedente Romæ Damaso, sex eum libros adversus Parmenianum elucubrasse scribit, vixisse vero post usque ad Pontificatum Siricii ac Theodosii imperium, quo tempore libros suos recensuerit, eaque forte additamenta confecerit, quæ libro septimo continentur. Quo anno diem obierit supremum, incertum esse dicit. Sancti nomen jam ab initio sexti post Christum natum seculi tributum ipsi perhibet. In Martyrologio Romano ad diem quartum Junii adscriptum esse docet a Baronio inter Sanctos Optatum Milevitanum, cujus nomen in nullo Martyrologio alias legatur, nisi in Catalogo Petri de Natalibus, qui Optatum Antissiodori Episcopum, cujus natalis celebretur ad diem trigessimum primum Augusti, eundem esse cum Optato Milevitano putarit, eoque die memoriam ipsius factam crediderit; cujus errorem agnoscentis Baronius restituerit Optatum Antissiodorensis ad diem trigessimum primum Augusti, sed religioni ducens Optatum nostrum, cui locum inter Sanctos in Martyrologio Petrus de Natalibus dederat, ex eo prorsus expungere, hunc ad diem Junii quartum revocarit, incertum qua de causa, nisi forte, quia is, qui Baronium in nova Martyrologii Romani editione præverat, die præcedenti Cæcilium Presbyterum Carthagenensem inter Sanctos adscripserit. Operis

Optati, mole quidem exigui, occasionem hanc fuisse innuit. Donatistæ maledicis ubique vocibus adversus Catholicos perstrepebant, unde a multis Catholicis sæpe desideratum fuerat, ut ad eruendam veritatem ab aliquibus defensoribus partium confictus haberetur. Sed Donatistæ causæ suæ diffisi, & Catholicos fugientes, accessum prohibebant, aditum intercludebant, confessum vitabant, colloquium denegabant. Parmenianus autem eorum Episcopus non contentus dictis, quæ in ventos abeunt, Catholicos incesse, animi sui sensa scriptis aperuit. Hac occasione arrepta Milevitanus Episcopus veritate cogente scriptis ejus respondere aggressus est, ut hac ratione esset inter absentes quodammodo collatio. Totum opus suum in sex partitum fuisse libros Optatum asserit, septimum tamen etiam superaddidit, quem olim post viros doctos alios spurium & alterius scriptoris esse existimaverat, nunc vero re curatius pensitata ab hac sententia recessit. Equidem Hieronymum septimum istum librum nescivisse fatetur, ast verisimile ipsi est, in veteribus codicibus, quos præ manibus Hieronymus habuerit, hæc additamenta sine libri septimi inscriptione ad finem apposita fuisse, indeque factum, ut sextantum librorum Optati mentionem ille fecerit. Utilitatem operis ejus insignem esse dicit, multaque & valde egregia ad doctrinam pariter & disciplinam Ecclesiæ in eo contineri, exemplis non unis hinc decerptis præbat. Stylum Auctoris magnificum appellat, vehementem & pressum, sed minus nitidum ac politum. Quos expugnet, eos ipsum acriter urgere testatur; quos narret eventus, oculis quasi subjicere; quæ loca proferat, ingeniose explicare, subtilissime & acutissime mentem suam exprimere, & verbis ac locutionibus uti, ad ea, quæ promere velit, significanda aptissimis. Narrationes interdum jucundas & festivas ipsum instituire, quarum exemplum si quis habere velit, eum ad aucupii descriptionem remittit, quæ librum sextum claudat, quaque nihil elegantius aut concinnius excogitari possit. Unum tamen confitetur occurrere, quod in eo reprehendi mereatur, allegoricum nempe sensum, secundum quem plurima sacrarum literarum testimonia exponat; quod vitium in concionatore facilius ferendum, vix condonandum videatur auctori polemico religionis partes adversus hæreticos agenti, nisi forte hoc ad excusandum ipsum

psum facere existimaveris, quod res ei fuerit cum adversariis eadem ratione agentibus, & Scripturæ testimoniis abutentibus, ut Ecclesiam calumniarentur & sectam suam collaudarent.

Præfationem hanc, post aliquot veterum de Optato ejusque libris testimonia, excipit Donatistarum Historia, quam erudite adornavit Du Pinus, quamque in compendio heic legendam exhibere, continua ad Autoris ductum narratione usi, annitemur. Nulla unquam in Christianos sævior tempestas excitata est in Africa, quam Diocletiano & Maximiano imperantibus, post proposita ubique terrarum initio anni 303 in Christianos edicta. Tunc in provincia Pro-Consulari Anulinus & in Numidia Florus bellum Christiano nomini intulerunt, eratque hoc peculiare Diocletianæ persecutionis malum, quod Christiani libros sacros igni comburendos tradere cogentur. Illorum ergo plures, non Laici tantum, sed Clerici etiam, ac ipsi Episcopi, metu tormentorum ac mortis, tum sacros codices, tum alia sacra vasa aut instrumenta tradebant, eaque de re *Traditores* vulgo dicebantur. Alii e contra, studio flagrantes immoderato, palam, etiamsi nemo inquireret, profitebantur, se codices sacros habere, quos tradituros negabant, atque ita morti se objiciebant. His alii prudentiores simul & religiosiores, codices sacros silentio suo reclusos conservabant, ita tamen, ut apprehensi & interrogati neque traderent, neque tradituros se esse profiterentur. Ex his fuit Mensurius, Carthaginensis Antistes. Verum Numidiæ Primas, Secundus Tigisitanus, verbis quidem jactabat suam constantiam, sed ejus expertus Traditionis haud præter meritum infimulabatur a Purpurio, Limatensi Episcopo; unde male sibi conscius Cæpiscopus quoque suos, Traditionis manifeste ac propria confessione convictos, ab omni poena immunes esse sollicitus est, ne & ipse ejusdem criminis reus perageretur. Traditi sunt etiam fuerunt sacri codices a Paulo, Circensis civitatis, quæ metropolis civilis provinciæ Numidiæ fuit, Episcopo, ejusque Clericis. Ast Felicem, Aptungitanum Episcopum, Traditionis crimine præter rem Donatistæ infamarunt. Ex testimoniis enim illorum, qui hac de re postmodum, inquisitione facta A. 314, ab Æliano Pro-Consule, jussu Constantini Imperatoris, auditi sunt, immunem ab hac culpa fuisse ipsum constitit. Per-

secutione codicum tradendorum paulo relaxata, suffragio totius populi Cæcilianum Episcopum Carthaginis eligi, & manus imponente Felice Aptungitano, Episcopum ordinari contigit. Secundus autem & Episcopi Numidiæ se non expectatos fuisse, ægre admodum tulerunt, maxime Secundus Primas, conveniens esse existimans, ut princeps a principe, hoc est, primas a primato ordinaretur. At Carthaginensis clerus populusque, quibus jampridem Secundus & Numidiæ inviserant, hos excipere noluerunt, sed suscepti tamen sunt ab iis, qui Cæcilianum odio habebant, præsertim a Lucilla, femina factiosa, quæ cum correptionem Cæciliani, tum adhuc Archidiaconi, ferre non posset, irarum adversas ipsum semina conceperat. Episcopi autem hi Numidiæ in domo quadam privata conventiculum suum habuerunt, ad quod vocatus Cæcilianus haud comparuit, damnatus proinde absens, quod a Traditoribus esset ordinatus, prolataque in eum & ejus ordinatores dejectionis atque excommunicationis sententia, in illius locum Majorinus Episcopus ordinatus, schismatisque hinc & dissensionis initium factum est. Post sententiam prolatam, literas Episcopi Numidiæ nomine Concilii ad Ecclesias Africanas miserunt, quibus Cæciliani ordinatores Traditionis reos esse calumniabantur, ejus ordinationem irritam pronunciabant, ac omnes monebant, ut ab ejus communione abstinerent, & Majorinum pro legitimo agnoscerent Episcopo. Creditum est a pluribus Africanis numerosi Concilii literis in Cæcilianum datis, indeque non Carthaginensis modo, sed & universa Africana Ecclesia in duas partes est divisa, aliis Cæciliani innocentiam defendentibus & cum eo communionem retinentibus, aliis stantibus a parte Majorini & a Cæciliani communione discedentibus. At cum ad Ecclesias transmarinas causam hanc deferro adversarii Cæciliani tunc temporis ausi non essent, hic in totius orbis Ecclesiarum communione permansit, e contra vero Majorinus nullum habuit extra Africam, qui cum eo communicaret, aut illum pro Episcopo Carthaginensi agnosceret. Quin etiam Constantinus Imperator, qui superato A. 312 Maxentio, Italiam & Africam imperio suo adjunxerat, Cæciliano admodum faventem se præbuit. Vicissim vero aliqui ex adversariis Cæciliani, adjuncta sibi populi multitudine, Pro Consulē Anulinum adiverunt, oblatisque libellis istum

rum infamarunt, iudicesque sibi e Gallia dari postularunt. Constantinus Imperator accepta in Galliis, ubi tum versabatur, relatione Anulini & libellis eidem adjunctis, rem quidem permolestè tulit; ut tamen dissidio finem imponeret, tres Episcopos iudices dedit, Maternum Agrippinensem, Reticium Augustodunensem, & Marinum Arelatensem, qui cum Miltiade Romano Episcopo Romæ rem judicarent, simulque Anulino mandavit, ut Cæcilianum cum decem Episcopis partis suæ, & adversarios ejus totidem Romam navigare præciperet. Cæcilianus igitur una cum decem Episcopis partis suæ, & totidem ex adversariis (quorum antesignanus erat Donatus Casensis,) Romam venerunt, cumque huc etiam accessissent tres Episcopi Gallicani iudices a Constantino nominati, hi una cum Miltiade & quindecim Episcopis Italis A. 313 Cæciliani & Donati causam agitare coeperunt, tertiaque die post Cæcilianum uno ore innocentem pronunciarunt. Neque tamen sic acquievere ejus adversarii, sed novos per Africam tumultus concitantes, Imperatorem denuo adire & Cæcilianum accusare ausi sunt. Ille, licet importunitate hominum commotus, causam tamen Felicis Aptungitani in publico Africæ judicio examinari præcepit, Conciliumque priori longe numerosius indixit in urbem Arelatensem, ac totam Cæciliani causam rursus ad examen vocari iussit, ex quo Felix pariter & Cæcilianus A. 314 innocentes exierunt, approbante Episcoporum Concilii Arelatensis sententiam, quicquid objicerent adversarii, Constantino, quem nihilosecius novæ continuæque hostium Cæciliani aditiones vicerunt, ut de ejus innocentia iudicium ferre ipse constitueret. Advocavit ergo eum Romam, qua in urbe morabatur Imperator A. 315, sed cum is die indicta, nescio quam ob causam, haud compareret, adversarii Imperatorem interpellarunt, ut in eum velut contumacem sententiam ferret. Sed hic dilatione data præcepit, ut se Mediolanum sequerentur, qua in urbe cum Cæcilianus una cum suis adversariis præsentem se stidisset, A. 316 remotis omnibus arbitrariis de causa cognovit Imperator, ac auditis utriusque partis allegationibus, & omni controversia diligentissime excussa & examinata, cum nullum e criminibus, quæ Cæciliano objiciebantur, ab accusatoribus ejus probari potuisset, ipsum innocentem, illos calumniosissimos esse pronunciauit. Interim Majorianus

rinus e vivis excesfit, & in illius locum ab Episcopis communionis ejus ordinatus est Carthagine Donatus, non ille Cafarum-nigrenfium Epifcopus, fed alius ejusdem nominis, qui principatum fibi apud fuos arrogavit, & a quo *Donatiani* nomen accepere. Crefcente fub hoc Donatiftarum numero & furore, Conftantinus Imperator adverfus eos feveriffimam primo legem tulit, poft ad univerfos Epifcopos & ad plebem Ecclefiæ per Africam Catholicæ epiftolam prudentem admodum manfuetamque fcripfit. Verum quos non reprefferat feveritas, nec domare potuit Principis manfuetudo lenitasque; imo ex ejus indulgentia majorem indies fumentes audaciam, gravius multo Catholicos ubique divexarunt. (Eo tempore videntur orti Circumcelliones, ruftici & feri homines, ita dicti, quod circum cellas difcurrerent, Catholicos ad nutum Donatiftarum Epifcoporum vexantes & compilantes, adeo, ut quosdam etiam ex illis interficerent.) Neglectis porro Urfatii Comititis in Africa confiliis, libellum A. 321 Imperatori Donatiftæ obtulerunt, pofcentes, ut libere ipfos agere nec invitos ad communionem Cæciliani cogi vellet; id quod pro fua ille benignitate iis indulfit, quantum hi eadem proterve admodum abuterentur. Certe cum totius orbis Ecclefiæ Cæciliani communioni adhærere, & a fua alienas efle intellexiffent, eo procefferunt temeritatis, ut dicerent, Ecclefiam Catholicam in fola parte fua permaniffie, alibi vero contagione quafi communionis fuiiffe extinctam. Cunctos ad fe venientes, qui in Ecclefiis, quas adulterinas efle arbitrabantur, baptizati erant, iterum baptizari jubebant, fingulaque Catholicorum fæcra tanquam impura detestabantur, & Ecclefiam veram ex folis hominibus in fpeciem fæctis & juftis conftare debere exiftimabant. Eodem tempore aut etiam aliquot annis antea Donatiftæ, ut partem in urbe Roma viderentur habere, illuc primum interventores Epifcopos ex Africa furtim ad paucos erraticos & peregrinos, præfertim Afros, qui Romæ tunc degebant, miferunt, a quibus illi regerentur; quin & in Hispaniam ad domum unjus mulieris imaginarium miferunt Epifcopum, nec quicquam omiferunt circumeuntes maria & terras, ut fæcæ profelytos adjungerent. Hæfit tamen intra Africam eorum fæcæ, ubi aliquandiu numerosiffima fuit. Poft mortem Conftantini Africa Conftanti obtigit, in qua cum

Dona-

Donatistarum factio novos tumultus excitaret, Imperatoris jussu Cæciliano instante laboratum est, ut ad Catholicam unitatem Donatistæ reducerentur. Sed cum rigidus & inflexibilis eorum in schismate perstaret animus, & nova quotidie adversus Ecclesiam Catholicam illi molirentur, secularis potestatis auxilio suppressi, & quidam turbulentiore vi coerciti fuerunt. Cæciliani ante annum 347 defuncti successor erat Gratus, sub quo Pauli & Macarii in Africam, alia licet de causa, missorum ope pax tandem atque unitas procurata est, quæ per annos fere quatuordecim sub Constantio & Constante perseveravit, acto in exilium Donato, qui & in eodem ante Juliani imperium vitam finivisse perhibetur. Successit ei Parmenianus, anno circiter 355, & is ipse est, quem suis libris refutavit Optatus. Defuncto hinc Constantio A. 361, Donatistæ Juliano libellum obtulerunt, in quo, ut pristinam recuperarent libertatem, postularunt; quibus haud gravate annuit Imperator apostata, prævidens fore, ut inde magnum accederet Ecclesiæ Africanæ detrimentum. At Juliano A. 363 sublato, & Joviano successore itidem terris mox erepto, Valentinianus Senior Donatistas severis legibus compescuit, post quem & Gratianus A. 377 acriter adversus eos detonuit. Circa hoc ævum Donati secta in multas partes divisa est, Rogatistarum tamen & Maximianistarum frequentior est apud Augustinum mentio & notior historia. Rogatistarum autor fuit Rogatus Maurus Episcopus; eorum vero secessionis causa a Donatistis incerta est. Reliquis erant mitiores, nec circumcellionum gregibus, prout Donatistæ consueverant, utebantur. Jactabant illi, Christum, cum venerit ad judicium, in suis tantum fidem reperturum; unde non minus Donatistis odiosi evadebant quam Catholicis. Maximianus vero Ecclesiæ Carthaginensis Diaconus, qui Donati ferebatur esse consanguineus, Primiani, ordinati in locum Parmeniani, Carthaginensis Episcopi ex parte Donati, insolentia concitatus, acrem ei conflavit invidiam, & ut a Concilio Cabarusitano damnaretur, effecit. Vicissim damnati in Concilio Bagaiensi Maximianistæ sevam Primianistarum persecutionem experi-ri necesse habuerunt, illique hos sub Gildone etiam tyranno, Optati Thamugadensis Episcopi apud Gildonem multum valentis auxilio, ad incitas prope redegerunt. Interim Catholici nihil non tentabant, ut Donatistas ad concordiam invitarent, quam cum hi proter-

ve respuerent, in aliquot Conciliis severius adversus istos actum est. Plurima quoque contra eos scriptis maxime suis inde ab A. 391 molitus fuit Augustinus, (quæ ab Autore nostro latius recensentur.) Eo autem privatim eos impugnante id agebant Africani Episcopi, ut Donatistas quovis modo ad collationem adducerent, inque Concilio generali Episcoporum Africae A. 403 Carthagini habito decreverunt, ut ad eam solenni instrumento isti provocarentur. Verum Donatistæ pro more suo collationem recusarunt, quin imo quo clementius & instantius invitabantur ad pacem, eo ferocius & sævius furere in Catholicos cœperunt, usque adeo, ut Catholici A. 404 legatos mittere ad Imperatorem, ejusque auxilium implorare cogerentur. Horum itaque precibus commotus Honorius severissimum in Donatistas tulit edictum, quod unitatis vulgo nuncupatur, ideo, quod per illud hæreticis & schismaticis, ut ad Catholicam Ecclesiam redirent, gravissimis sub pœnis injunctum fuit; vi cujus cito etiam apud Carthaginem unitas facta, quæ tardius in cæteris Africae provinciis obtineri potuit. Duravit quoque Honorii in eos animadversio ad annum usque 409, circa cujus medium nova hæreticis exercendæ superstitionis suæ potestas concessa est, quam tamen Imperator flagitantibus Concilii Carthaginensis Patribus eodem anno rursus limitavit & coërcuit. Jusit quoque eos interesse collationi in urbe Carthaginensi institutæ, damnatisque, post acrem & diurnam disceptationem, Cognitoris sententiâ Donatistis A. 412 legem dedit, qua multas pecuniarias varias pro varia cujusque conditione Donatistis, qui ad Catholicam Ecclesiam accedere nollent, imposuit, jusitque eorum Episcopos & Clericos ab Africa expelli atque in exilium mitti, & quæcunque Ecclesiis eorum collata fuerant, Catholicis Ecclesiis adjudicavit. Hac lege multi eorum emendati ad Catholicos redierunt, ast nonnulli ea potius exacerbati plus quam antea insaniverunt, in quos Marcellinus Tribunus pœnam exercuit, multis ea propter Donatistarum calumniis expositus, & ad eorum confictas criminationes capite tandem truncatus. Neque tamen Honorius a legibus adversus istos sancendis cessavit, Theodosiumque Juniores sui vestigiis probe insistentem successorem nactus est, neque dum Vandalorum irruptione ingruente, eandem fere cum Catho-

Catholicis fortem experti, sub Arianorum jugo miseram vitam trahere coacti sunt. Superfuere tamen diutissime in Africa eorum, quamvis languentium & attritorum, reliquiæ: nam per trecentos annos atque amplius duravit illud schisma, quod infausto tempore atque omine exortum sub Constantino, neque judiciis ecclesiasticis neque legibus civilibus extingui potuit, sub Constante Imperatore compressum ad tempus sub Juliano recrudit, & per multos annos magnam Africæ partem implevit, donec scriptis, disputationibus & legibus Imperatoriis imminutum est & ad paucos redactum, quorum infelices hæredes ad sextum aut septimum usque seculum in aliquibus Africæ angulis delituerunt.

Posteaquam hanc Donatistarum historiam absolvit Du Pinus, Geographiam sacram seu notitiam provinciarum & episcopatum Africæ subnectit, & post generalem status per Africam ecclesiastici descriptionem, sigillatim Carthaginensis urbis fortunam & situm, hujusque Ecclesiam & Episcopos commemorat, indeque reliquas sedes per provincias distributas juxta ordinem alphabeticum percenset, ac tandem in peculiari tabula Geographica, a peritissimo artifice delineata, tum provinciarum Africarum divisionem, tum præcipuarum sedium Episcopatum situm accuratius, quam factum antea ab aliis, representat.

Sive

LEGUM MISCHNICARUM LIBER, QUI INSCRIBITUR De Re Uxoriam, cum Majmonidis & Bartenora Commentariis integris &c. Latinitate ac Notis illustravit GUILIELMUS SURENHUSIUS. Pars tertia.

Amstelodami excudunt Gerh. & Joh. Borstius 1700,
in fol. Alph. 4. plag. 18.

Quodnam doctissimi viri Guilielmi Surenhusii institutum sit, jam dictum a nobis indicatumque est, cum primam & secundam operis hujus Mischnici partem anno superiore pag. 127 & seqq. recenseremus. Nec a lege, quam ipse sibi præscripsit, discedit in tertia hac parte, in qua sequentes continentur tractatus: De Leviro-

Cc 2

rum

rum in Fratrias officiis, de instrumento dotali, de votis, de Naziræis, de uxore adulterii suspecta, de divortio, de sponsalibus. Textum nimirum accuratissime exscriptum cum versione Latina & commentariis R. Obadiæ de Bartenora & R. Mosi Maimonidis exhibet. In tractatu שו"טו"ט autem, seu de uxore adulterii suspecta, præter versionem celeberrimi viri Christophori Wagenseilii, ejusdem commentarium, omisis tamen Gemaricis, a scopo quippe & instituto Auctoris alienis, lectorum oculis subjecit.

Cæterum in præfatione operi huic præmissa, varia affert scitu non indigna, dum argumenta tractatum horum Mischnicorum indicat, ex quibus nonnulla decerpere, lectori non ingratum fore speramus. Primo itaque nonnulla de levirorum in fratrias officiis differit, ostenditque, quo pacto Doctores cuncta juris sui capita ex textu Mosaiico derivent, idque hunc in modum: cum dicitur יָדוּר אַחֵי כִּי יִשְׁבוּ אַחֵי יָדוּר *cum fratres habitaverint simul*, excluduntur juxta illorum opinionem ab hoc officio, pater, filius atque consanguinei alii. Ex voce יָדוּר *simul* eliciunt, quod debeant esse fratres unius patris, qui habitantes, & in hæreditate æquales, qui sint fratres a parte patris, non a parte matris duntaxat, quippe qui אַחֵי יָדוּר אַחֵי יָדוּר *fratres dicantur*. Per id quod dicitur יָדוּר אַחֵי יָדוּר *fratres dicantur*, indicari putant, quod ambo debent esse in vivis, frater autem, qui post obitum fratris natus sit, non obligetur ad leviratus officium, cum indignum sit prorsus, ut fratria expectet levirum, qui nasciturus est. Quando autem defunctus reliquerit filium vel filiam, ritum hunc non invenire locum, quia dictum sit: וְכֵן אֵין לוֹ אִם בְּעִמּוֹן *fit filius*, quod de utroque sexu intelligendum sit, cum liberorum horum ope nomen ipsius non possit deleri ex Israele. Præterea docent, legem de leviratu non solum in uxore jam matrimonio juncta, sed & in אַרְוִסָּה *desponsa* obtinere, quia Deut. XXII, 24 desponsa vocetur *uxor*. Si vero levir sit eunuchus, sive ab incunabilis sive casu, vel ad procreandum ineptus, eum non teneri conjugio leviratus, quia dicitur: *Levir illius veniet ad eam, atque ipsam in uxorem sibi sumet*. Pariter si uxor infœcunda sit, vel ad patiendum inidonea, quocumque se id modo habeat, juri leviratus non esse locum, quia præcipuus illius scopus sit sobolis procreatio, eo quod dicatur:

& fiet ut primogenitus quem pepererit &c. Utrum autem levir conjugium inire velit, an vero discalceationem admittere, in potestate leviri & non in potestate fratris esse, quia scriptum sit, *& fiet, si noluerit vir*; unde excipienda sit mulier. Incumbere quoque fratri, ut se ad levirum conferat, non autem contra, quia itidem scriptum sit: *& ascendet fratria illius.* Liquorem denique, quem fratria coram leviro expuit, merum debere esse sputum, absque ullo sanguine commixto, quia dicatur *וַיִּרְקֶה נַפְגֵי וַיִּשְׂפֹּךְ אֶת הַדָּמָה אֶתְּפֵלֶת פְּנֵי הַלֵּוִי* *& sputet ante faciem illius.* Hæc de sensu legis Mosaicæ literali ex Ebræorum monumentis postquam edisseruit doctissimus Auctor, de sensu quoque mystico ejus ex Sapientum Ebræorum mente nonnulla subjungit, ex quibus liquet, eos rationem præcipuam hujus legis in *μετεμίσθησεν* seu *animarum transmigrations* quæsisisse. De fundamentis etiam, quibus Ebræorum de jure leviratus disceptationes innitantur, postquam quædam monuit, ritum ipsum discalceandi ita describit. Fratri incumbere dicit, ut se ad levirum atque deinceps ad judices conferat, ab utrisque consilium petitura, suadentibus quidem his conjugium, si ex re leviri sit, discalceationem autem, si hanc rebus ejus magis expedire censeant, v. g. si fratria sit in flore ætatis, levir autem in proventa ætate versetur, & vice versa. Si discalceatio peragenda sit, iudicibusque de loco, quem incolunt, constiterit, fratria que & levir ad lectionem adsuefacti sint, ut illa uno spiritu pronunciare possit ista verba: *לֹא אֶחָיו יִבְמִי* *non vult leviri officium præstare*, ita ut intervallum aliquod inter *אֶחָיו* & *יִבְמִי* ponere discat, tempus negotio huic constituitur, quod quidem die, non noctu, coram viris qui Hebraice legere sciunt, peragendum est. Judicum numerus quinarius requirebatur, quos inter & duo indocti esse poterant. Ipse autem discalceandi actus hoc modo peragebatur: leviro adducebatur calceamentum pelliceum calce instructum, sed non lino colligatum, atque hoc pes dexter induebatur corrigiis ad ipsum probe ligatis, & tum fratria in lingua sancta legebat hæc verba *אֶתְּפֵלֶת פְּנֵי הַלֵּוִי* *recusat levir meus fratri suo nomen in Israël excitare, non vult leviri officium mihi præstare.* His prælectis levir pedem suum in solum extendebat, & fratria uno pede demisso dissolvebat calceamenti corrigias, idque exutum projiciebat in terram, & tum fratriæ insegrum

erat viro alieno nubere. Deinde fratria se erigens coram ipso in terram exspuebat, inspectantibus iudicibus; erecto vero corpore stare debebant & fratria & levir, & iudices videre, an merum sit sputum. Negotio ita peracto, fratria intensa voce prælegit hæc verba 'גנ' יעשה ככה *sic fiet viro &c.*

Alterum locum in hoc opere occupat tractatus כתובות seu de *instrumento dotali*: de quo argumento itidem Auctor nonnulla præfatur. Inter cætera notatu dignissimum est, quod cujuslibet virginis Israëliticæ donatio propter nuptias ducentarum zuzarum sit, licet sponsus Cræso ditior vel Iro pauperior sit: æqualem enim, ut Auctor asserit, voluerunt in hoc capite omnium esse conditionem, ne ditiores haberent, quo gloriarentur, & pauperiores, quod ipsis opprobrio esset, & a matrimonio eas arceret. Tractatus נדרים seu *de votis*, qui sequitur, Auctori occasionem de votis Ebræorum nonnulla differendi suppeditavit. Nos illud saltem, haud prætermittendum monitum duximus, quod diversæ voti formulæ, quæ in codice Mischnico occurrunt, longe difficillimæ recte ab illo appellantur, ejusque rei afferre rationem Maimonidem observet, quod cujuslibet ferme regionis incolæ linguam suam depravare soleant, & res quasdam non suis nominibus sed aliarum rerum cognominibus appellare. Cæterum versio Latina hujus & sequentis tractatus Johannis Ullmanni est.

Subsequens tractatus de Naziræis nonnulla commentandi Auctori ansam præbuit. Occurrit in hoc negotio vox נזירי quam rectius a נזיר *mirificum se ostendere*, quam a נזיר *separare*, derivari contendit, quia, inquit, Naziræi in operibus actionibusque suis revera se mirificos aliis ostendunt, sive quis peculiarem vivendi modum, sive mirabilia aliqua ab ipsis patrata spectet. Quæ in lege Mosaica de iis dicuntur, accurata commentatione Surenhusius explicat, atque Mischnicorum quoque de iis præcepta in compendio exhibet. Ultimo loco notat discrimen inter Naziræum perpetuum & Simsonæum: Naziræus, inquit, perpetuus, si capillitius gravitate ipsi incommodabat, singulis duodecim mensibus novacula illam leviolem reddere poterat, & tres bestiolas offerebat, atque insuper oblationem: pro immunditie, si pollutus fuisset; quorsum refert quod de Absolone narratur II Sam. XVI. Ast cum quis Nazi-

reatum Simsonum voverit (ita pergit) non licet ipsi comam quantumvis ipsum gravantem minuere, neque si fortuito pollutus sit, sacrificium offerre.

Eodem modo & de מַיִם seu uxore adulterii suspecta nonnulla commentatur. Nos illud saltem observamus, quod ex Nachmanide, quem doctorem acutissimum vocat, affert, ex ejus scilicet mente, in tota lege non occurrere quicquam divinius quam illas per aquas amaras explorationes, earumque operationes tam miraculosas fuisse, ut nunquam effectum suum negarent, quamdiu Israelitæ in maxima continentia ac castitate vixerunt. His autem cessantibus, cessasse etiam mirificam illam aquarum vim in detegendis arcanis. Addit & hanc Sapientum Ebræorum animadversionem, quod uxor adulterii suspecta, postquam chartula aquis deleta esset, si antea peccatum suum non confessa fuisset, nolens aquam amaram bibere debuerit, licet jam confiteretur, adeoque post chartulæ deletionem omnino mulieri bibendum fuerit. Ex dictis, cujusmodi reliqua sint, haud difficulter intelligitur. Namque & de divortiis & de sponsalibus Ebræorum, eidem methodo insistent, nonnulla sed pauca monet. Et de sponsalibus quidem verba faciens, de triplici conjugii inter Israelitas ineundi modo, emtione, contractu seu percriptione & congressu varia in medium affert. Ast cum nota hæc fere sint, ne temere quenquam fugiant, non est ut iis immoremur diutius. Interim Auctorem doctissimum splendidissimi utilissimique operis editione immortalem promereri gloriam, nemo nisi imperitissimus harum literarum diffiteretur.

LA PAIX DE CLEMENT IX, OU DEMONSTRATION des deux faussetés capitales avancées dans l'Histoire de V Propositions &c.

i. e.

PAX A CLEMENTE IX SANCITA, SEU DEMONSTRATIO duarum capitalium falsitatum in Historia quinque Propositionum admissarum.

Chamberii apud J. B. Giroux, 1700. 12. Alph. 1. pl. 5. chartæ majoris,

Con-

Contentionum, quas viri eruditi exardescunt, præsertim theologicarum, non alia fere indoles est, quam incendiorum. Hæc enim extincta licet & oppressa subinde tamen resuscitantur, modo vel levisima remanserit scintillula in flammam mox perniciosam eruptura. Eadem & Jansenismi videntur esse fata, qui licet post pacem Clementis IX R. P. opera Gallix redditam, consepultus plane videbatur, nunquam tamen non repullularunt istæ lites, & nunc denuo conturbaturæ Ecclesiam Romanam videntur, nisi tempestivis hæc contentiones remediis reprimantur. In Historia namque quinque Propositionum, a nobis etiam anni proxime elapsi, 1700 mense Majo p. 214 sqq. commemorata, & cujus auctorem præcipuum Abbatem du Mas esse, saltem pro auctore eum se venditare, innuit præfens scriptum, talia passim inseruntur, quæ, quod & nos jam observavimus, non tantum indicant Jesuitarum partibus additum istum Auctorem esse, sed quæ Jansenistis etiam non possunt non movere stomachum. Proinde nunc in lucem prodit præfens Anonymi Jansenistarum causam agentis commentatio, in qua duo præsertim capita contra istam quinque propositionum historiam, edisserenda sibi & evincenda constituit. Primo quod illi, qui Jansenistarum nomine veniunt, nihil aliud doceant aut unquam docuerint, quam quod Thomistæ etiam Romæ, velut in conspectu Pontificis, docent, perperamque adeo ceu hæretici aut ab Ecclesiæ Romanæ decretis dissentientes traducantur: deinde quod Romanus Pontifex Clemens IX nec contra prudentiæ nec contra justitiæ leges egerit, causam quoque totam accurate cognitam exploratamque habuerit, dum litibus hisce sententia sua finem imposuit. Etenim licet multa animæ aversione digna in dicta Historia quinque propositionum deprehenderit Auctor, præcipua tamen hæc capita, in quibus hodie summa veluti causæ Jansenisticæ consistat, pertractare consultum duxit, prætermisissis cæteris, ne minus necessariis immergendo, occasionem triumphum canendi adversariis præbere videretur: præsertim cum mox accuratior pleniorque Jansenismi Historia in lucem proditura sit, quam tamen tum Hermannò tum Arnoldo fama publica perperam tribuat. Monet hinc nonnulla de collectionibus variorum monumentorum huic commentationi subjunctis, de quibus deinceps nonnulla commemorabimus. Cæterum corruptio-

ruptiones varias ac depravationes, cavillationesque & similia crimina dum adversario suo objicit, ut fieri proh dolor! astatet, cum inter viros doctos de rebus aut ad rem litterariam aut ad religionem spectantibus concertatur, in corruptionis memorabile, uti putat, exemplum hoc affert. Prima nimirum istarum quinque propositionum, de quibus tantopere concertatum fuit, ita se habet: *Aliqua Dei precepta hominibus justis volentibus & conantibus, secundum presentes quas habent vires, sunt impossibilia &c.* Hanc Auctor Historiæ quinque propositionum ita transtulit: *Quelques commandemens de Dieu sont impossibles à DES justes qui DESIRENT & qui tâchent de les garder selon les forces qu'ils ont ALORS &c.* In hac translatione tres observasse sibi visus est insignes corruptiones, primo quod propositio indefinita mutata sit in particularem, dum pro *hominibus justis* posuit à *des justes*; deinde quod vocem *volentibus* transtulerit per *qui desirent*, cum potius reddi debuisset, *qui volunt*; & denique, quod vocem *alors* perperam reddiderit per *présentes*. Per hanc autem corruptionem sensum quoque decretorum Concilii Tridentini & constitutionum Pontificum Innocentii X & Alexandri VII corrumpi, prolixius demonstrare annitur. Alios quidem etiam adhuc ejusdem Auctoris perstringit errores, sed cum minoris momenti sint, v. g. quod virum, qui in conjugio vixit & liberos procreavit, pro Abbate S. Laurentii venditaverit &c. a nobis rectius prætermittuntur. Ad Auctorem autem Historiæ quinque propositionum quod attinet, docet Abbatem du Mas pro eo haberi velle, ut jam supra innuimus, sed ab aliis tamen librum confectum subinnuit, qui ut eo tutius latitent, haud ægre ferant, ut Abbas iste indignationem Regis Procerumque, ob violatam hoc libro pacem ecclesiasticam, in se derivet. Sed ad scopum libri argumentumque utcunque cognoscendum, hæc sufficiant: nunc summa ejus capita paucis indicabimus.

In duas itaque liber hic distributus est partes, in quarum prima Auctor evincere annitur, Jansenistas nunquam approbasse aut docuisse errores quinque propositionum, nec ante nec post constitutionem Pontificis Innocentii X. Ut autem omnes adversarii sui cavillationes eludat, pro certo & manifesto ponit, Augustini, ut vocat, discipulos quinque istas propositiones admittendo aut defendendo

do nihil aliud quam gratiam per se efficacem defendisse, eo quidem modo ac sensu, quo in scholis ecclesiæ Romanæ hoc dogma proponi solet. Interim contigisse, ut nonnulli exiis hoc dogma de gratia per se efficaci tanquam in proprio & naturali quinque istarum propositionum sensu comprehensum considerarent, cum alii contra judicarent, ex sensu minus proprio minusque naturali harum propositionum hoc dogma fluere. Quam quidem quæstionem Grammaticam esse pronunciat, ab eo optime decidendam, qui linguæ Latinæ est peritissimus; pietati autem aut peritiæ Theologicæ ejus, qui forte in ea erraverit, nihil omnino decedere. Sed ut origo diversarum istarum de sensu quinque propositionum opinionum eo rectius intelligatur, observat, cum circa initium harum contentionum Augustini sectatores deprehenderent, Molinistas in eo totos esse, ut gratiam sufficientem Molinisticam, hoc est, libero arbitrio subjectam stabilirent, nec alium in finem quinque istarum propositionum damnationem tam strenue urgere, quam ut gratiam efficacem simul proscriberent, quod ex pluribus deinceps patuerit documentis, facile illos in eam potuisse adduci sententiam, quinque istas propositiones gratiam efficacem in proprio & naturali sensu exprimere, eo quod Molinistæ illas nullo modo ferre possent. Unde minimum hoc sequatur, non magis eos culpandos esse quam Jesuitas, qui itidem crediderint, dogma gratiæ efficaciæ, quod ceu hæreticum & Calvinianum detestari non desinant, in sensu naturali & proprio propositionum istarum contineri. Ad hæc accedere, quod propositiones istæ valde ambigæ sint & æquivocæ, etiam ratione sensus proprii ac naturalis. Hinc viros in arte Grammatica, Philosophia & Theologia præstantissimos, in tres circa eas abiisse sententias, quibusdam eas plane ceu falsas & erroneas rejicientibus, aliis pro veris eas reputantibus, nonnullis judicium suspendentibus ambiguitatemque, æquivocationem & obscuritatem in illis agnoscentibus. Atque tanta quidem obscuritate cum laborent hæc propositiones in se consideratæ, longe majorem adhuc eam esse concludit, si cum doctrina Augustini ejusque discipulorum contendatur. Non ergo mirandum esse, si nec ipsi Augustini discipuli de sensu harum propositionum plane inter se convenerint. Nihil enim eos, qui judicarunt, quinque illas propositiones in sensu proprio

prio ac naturali comprehendere gratiam efficacem, intellexisse eas secundum explicationes & limitationes, quibus termini isti apud Augustinum & ejus discipulos explicantur: reliquos contra, qui secus existimant, accepisse terminos istos secundum notionem vulgarem & in se absoluteque spectatos. Hæc & alia postquam pro Jansenistis Auctor disseruit, ad argumenta, quibus Auctor Historiæ quinque propositionum evincere voluit, eos quoad ipsa dogmata ante propositionum istarum condemnationem diversas fovisse opiniones, ordine respondet. Demonstrat itaque scriptum, cui titulus, *Considerations sur l'entreprise de M. Nicolas Cornes*, non tantum adversario suo non favere, sed contrarium luculentissime ex eo evinci posse. Eodem modo versatur circa aliud scriptum, cui titulus, *Propositiones de Gratia in Sorbonæ Facultate propediem examinanda*, cujus auctor est *Abbas de Bourzeys*. Egerrime quoque fert, adversarium suum provocare ausum fuisse ad celebre illud atque famosum scriptum *trium columnarum*. Constat hoc ita dici, quod in tribus columnis *ἐπιτάφια* Jansenistarum, Orthodoxa, & Molinistarum sententia de gratia exhibebatur. Prima scilicet columna continebat sensum hæreticum quinque propositionum, (ex mente Auctoris loquimur) quem semper detestatos fuisse Jansenistas asserit, licet perperam a Molinistis illis tribueretur: altera continebat sensum catholicum de gratia per se efficaci, quam solam doctrinam quinque propositionum defensores approbasse dicit: tertia sistebat errores Molinistarum, in quos incidebant, dum errorem primæ & veritatem secundæ columnæ impugnabant. Cum ergo constet, Jansenistas nihil aliud docere, quam quod in secunda columna continetur, eaque sententia vera & orthodoxa sit, ipsius Ecclesiæ Romanæ judicio, nihil aliud relictum esse Auctori Historiæ quinque propositionum, quam ut ad jejunas & ludicras cavillationes dilabatur, quas ex instituto sibi refellendas sumit. Porro idem Auctor Historiæ quinque propos. asseruerat, quosdam Jansenistas mutata sententia cecinisse palinodiam, & in exemplum proposuerat Lucam Wadingham, Thomasinum, & Abbatem Bourzeysum. Et ad Thomasinum quidem quod attinet, eum ante constitutionem Pontificis nihil scripsisse Auctor docet, unde quæ ejus illo tempore fuerit sententia, non constat: deinceps vehementer

equidem contra Jansenistas eum insurrexisse, sed ex eo non sequi, quod sententiam suam retractaverit, cum nunquam Jansenistarum sententiam saltem aperte ac scriptis defenderit: eundem etiam novum aliquod systema gratiæ sibi finxisse, quod tamen approbatoribus plane fuerit destitutum, ab ipsis etiam Jesuitis refutatum. Abbatem Bourzeysium aulae illecebris irretitum formulæ quidem a clero Gallicano concinnatæ subscripsisse, sed quod etiam quoad questionem juris sententiam mutaverit, nullo probari posse documento. Sed & de Luca Wadingho contrarium disertè probat. Ceterum duo adhuc capita in priori hac parte Auctor pertractat, paucis saltem a nobis indicanda. In priori ea refellit, quæ Auctor Historiæ quinque propositionum in medium attulerat, ut probaret, Jansenistas non ea, qua decuerit, veneratione constitutiones Pontificis recepisse: in posteriori locum quendam libri, *Tradition de l'Eglise Romaine sur la Grace*, ab auctore Historiæ quinque propositionum, uti contendit, corruptum vindicat.

In secunda operis hujus parte Auctor quatuor istorum Episcoporum, quos causa jansenistica satis celebres reddidit, defensionem strenue suscipit. Constat namque, quatuor istos Galliarum Episcopos, Apamiensem, Andegavensem, Bellovacensem & Alectensem a partibus Jansenistarum stetitisse, nec adduci potuisse, ut Alexandri VII R. P. decretum, quò infallibilis Pontificis auctoritas, qua dogmata, qua facta stabilitur, in diocesis suis, ea quidem ratione, ut disertè in factis infallibilem Pontificis auctoritatem agnoscere viderentur, publicarent. Exinde cum nova magnarum litium effloresceret seges, res Archiepiscopi Senonensis præcipue opera eo perducta est, referentibus quidem Jansenistis, ut quatuor isti Episcopi solenni declaratione profiterentur, se, cum sententiâ Pontificis a clero Gallicano sibi indicaretur, non aliter eam intellexisse, quam quod Pontifex in rebus tantum fidei obsequium a se exigeret. Qua declaratione cum Pontifex contentus esset, pax Ecclesiæ Gallicanæ reddita videbatur. Jesuitæ autem hoc ægre ferentes, mox divulgant, Episcopos absolute formulæ ab Alexandro VII concinnatæ subscripsisse, & a priori discesse sententiâ: mox dixerunt, fraudolenter egisse istos Episcopos, ac simulasse ac si cleri Galliani decretum hoc modo intellexissent, cum tamen ignotum illis esse non potuerit, in rebus fidei pariter ac factis obsequium erga Pon-

Pontificem ab iis fuisse postulatum, & quæ alia erant ejusdem commatis. Eandem autem accusationem, scilicet quod fraudulenter egerint Episcopi isti, cum & Auctor Historiæ quinque propositionum repetierit, nostro Auctori hinc occasio data fuit istam suspensionem ab Episcopis illis amolendi, quod dum operose ac proluxe exsequitur, ad particularia descendit, & varia notatu quidem non indigna affert, quæ hic tamen locum non inveniunt.

Subjecit denique Auctor Historiæ huic duplicem collectionem monumentorum variorum, ad quæ in ipsa commentatione subinde provocatum fuit, quæve huic disputationi omnino inserviunt, sed lucem quoque haud contempendam historiæ Jansenismi affundunt. Indicaremus hic ea monumenta, nisi illorum index operi huic subjectus esset. Præcipue tamen lectu digna est Synopsis historiæ pacis Ecclesiasticæ (*Histoire abrégée de la paix de l'Église*) quæ anno quidem 1698 jam prodiit, sed hic ab Auctore accuratior & emendatior exhibetur in secunda collectione. Lectu quoque præ cæteris digna est relatio eorum, quæ apud Nuncium Apostolicum gesta sunt, cum Archiepiscopus Senonensis & Episcopus Cabilonensis Arnaldum, Abbatem de la Lane, & Nicolium ad eum adducerent, quam ex scriniis Gondrini (*Mr. de Gondrin*) Archiepiscopi Senonensis in lucem Auctor protraxit, quæque eodem die, quo hæc gesta sunt, conscripta fuit. Ex hac multa falsa atque mendacia detegi posse confidit, quæ Jesuitæ hætenus de hoc negotio impune disseminarint, ad Arfonium quendam (*d'Arçons*) provocantes, qui tamen an unquam in rerum natura extiterit, dubitat. Patere ex hac relatione dicit, non magis tum formulæ (cui subscripsisse Arnaldus dicitur) injectam mentionem fuisse, quam belli Trojani. Sed mittimus cætera.

JAC. BERNOULLI ANALYSIS MAGNI PROBLE-
 matis Isoperimetrici, in *Actis Eruditorum A. 1697*

pag. 214 propositi.

Conferantur Acta A. 1700, p. 261 sqq.

THEOR. I. In qualibet Curva, si plures applicata contigua se mutuo sequantur, quarum prima seu minima vocetur x , vel x , simpliciter, proxime major x , tertia x , quarta x , &c. erit $x \circ x \ddagger dx$, $x \circ x \ddagger dx \ddagger dx$,
 Dd 3 $x \circ$

$x'''' \circ x \mp 3dx \mp 3ddx \mp dddx$, numeris scil. terminorum ordine exprimentibus coefficients potestatum binomii. Si vero applicatarum maxima dicatur x , proxime minor x'' , sequens x''' , &c. erit $x'' \circ x - dx$, $x'''' \circ x - 2dx \mp ddx$, $x'''' \circ x - 3dx \mp 3ddx - dddx$, signis insuper \mp & alternatim se excipientibus, ut in potestatibus apotomarum. Non secus si applicatarum differentia prima ordine vocentur dx (vel dx), dx'' , dx''' , dx'''' , &c. erit $dx'' \circ dx \& ddx$, $dx'''' \circ dx \& 2ddx \mp dddx$, $dx'''' \circ dx \& 3ddx \mp 3dddx \& ddddx$. Et si earundem differentia secunda designentur per ddx (ddx), ddx'' , ddx''' , &c. erit $ddx'' \circ ddx \& dddx$, $ddx'''' \circ ddx \& 2dddx \mp ddddx$. ($\&$ significat \mp in pr. & — in post. hypoth.

Demonstr.

$$\begin{array}{l}
 x'' \circ x \& dx. \qquad dx'' \circ dx \& ddx. \qquad ddx'' \circ ddx \& dddx. \\
 x'''' \circ x \& dx'' \circ x \& 2dx \mp ddx. \qquad dx'''' \circ dx'' \& ddx'' \circ dx \& 2ddx \mp dddx. \\
 x'''' \circ x \& dx'' \circ x \& 3dx \mp 3ddx \& dddx. \qquad \bullet Q. E. D.
 \end{array}$$

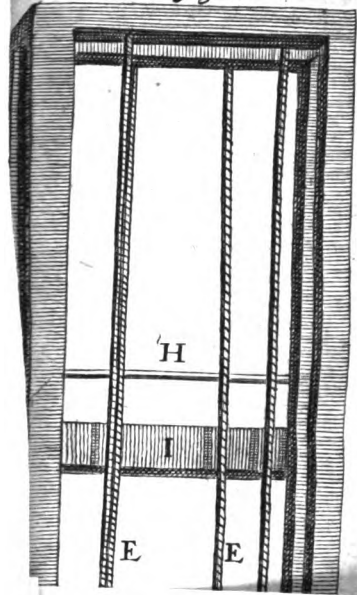
Simili modo, si abscissæ ab applicatis portiones axis ordine vocentur y (y), y'' , y''' , &c. ostenditur, fore $y'' \circ y \& dy$, $y'''' \circ y \& 2dy \mp ddy$, $y'''' \circ y \& 3dy \mp 3ddy \& dddy$; ut & $dy'' \circ dy \& ddy$, $dy'''' \circ dy \& 2ddy \mp dddy$. Et si resectæ portiones ipsius Curvæ dicantur z (z), z'' , z''' , &c. fore $z'' \circ z \& dz$, $z'''' \circ z \& 2dz \mp ddz$, &c. nec non $dz'' \circ dz \& d dz$, $dz'''' \circ dz \& 2ddz \mp dddz$, &c. Intellige, nisi forte differentia primæ quantitatis variabilis y vel z ponantur æquales; quo casu altiores ejus differentia omnes evanescent.

Nota, supponi, quod crescente vel decrescente quantitate variabili, crescant vel decrescant simul omnes ejus differentia: quaquam

s fās
| rdt
idu
) o
o o
) o

fig. 3.

quam

quam enim plerumque secus accidit, id tamen calculum non tur-
bat, nec aliud infert, quam differentias quasdam suppositionis no-
stræ esse negativas; cum negative crescere decrescere sit, & contra.
Quæ autem differentiæ in quovis particulari Problemate negativæ sint,
quæ positivæ, absoluta denuin analysi definietur.

THEOR. II. *Datâ sit positione recta AT, extraque illam in diver-
sis distantis puncta quatuor B, F, G, C, per qua transeant rectæ BH, FK,
GL, CI perpendiculares; & BX, FY, GZ parallela ipsi AT. Tum fi-
xis manentibus extremis punctis B & C, reliqua F, G moveri incipiant
super datâ positione rectis FK, GL, hæc tamen lege, ut summa trium jun-
gentium rectarum BF + FG + GC maneat constans & eadem: erit fluxio
momentanea puncti F ad fluxionem momentaneam puncti G, b. e. incremen-
tum vel decrementum rectæ KF ad decrementum vel incrementum rectæ LG;
ut differentia inter duo priora ad differentiam inter duo posteriora trium soli-
dorum sub-CZ, BF, FG; sub GY, BF, GC, & sub FX, FG, GC. (Fig. I.)*

TAB. IV.
Fig. I.

Ut Theorema exprimatursymbolice, sumo

BX ∞ l	FX ∞ p	BF ∞ s	nec non HB ∞ b	adeoque df ∞ dp dg ∞ dp + dq.
FY ∞ m	GY ∞ q	FG ∞ t	KF ∞ f ∞ b + p	
GZ ∞ n	CZ ∞ r	GC ∞ u	LG ∞ g ∞ b + p + q	

Dico, fore df. — dg :: rst — qsu. qsu — ptu.

Dem. Partim propter triangula rectangula BXF, FFG, GZC;
partim ob puncta fixa B & C, ac per hypothésin, habentur sequentes
sex æqualitates:

$$\begin{aligned}
 BX^2 + FX^2 &\propto BF^2, \text{ id est, } l^2 + p^2 \propto s^2 \\
 FY^2 + FY^2 &\propto FG^2 \dots mm + qq \propto tt \\
 GZ^2 + CZ^2 &\propto GC^2 \dots nn + rr \propto uu \\
 BX + FY + GZ &\propto \text{const. } l + m + n \propto \text{const.} \\
 FX + FY + CZ &\propto \text{const. } p + q + r \propto \text{const.} \\
 BF + FG + GC &\propto \text{const. } s + t + u \propto \text{const.}
 \end{aligned}$$

unde differen- tando emer- gunt pro fluxu indeterminato punctorum F G Equationes	I. ldl + pdp ∞ sds
	II. mdm + qdq ∞ tdt
	III. ndn + rdr ∞ udu
	IV. dl + dm + dn ∞ o
	V. dp + dq + dr ∞ o
	VI. ds + dt + du ∞ o

pro quibus, in casu hujus Theorematis, ob fluxum punctorum
F, G in rectis KF, LG (qui rectas BX, FY, GZ, seu l, m, n, invariatas
relinquit, ipsasque proin dl, dm, dn cum tota æquatione IV evanescere
facit) scribenda

I. pdp

- I. $pdp \propto sds$
 II. $qdq \propto idt$
 III. $rdr \propto udu$
 V. $dp \mp dq \mp dr \propto 0$
 VI. $ds \mp dt \mp du \propto 0$

sic ut sex tantum differentialia & quinque æquationes remaneant, quarum beneficio quatuor ex illis omnifariam tolli, & reliquorum duorum ratio ad invicem inveniri potest. Nam ex. gr. per VI habetur $du \propto -ds - dt$, & per V, $dr \propto -dp - dq$; qui valores in III loco

dr & du substituti faciunt $dt \propto rdp \mp rdq - uds : u$; & hic loco dt surrogatus in II præducit $ds \propto rdp \mp rdq - qudq : tu$; qui denique positus pro ds in I exhibet, $ptu - rst$, $dp \propto rst - qsu$, dq ; unde $dp. dq :: rst - qsu. ptu - rst$, nec non componendo $dp. dp \mp dq$ (hoc est, $df. dg$) :: $rst - qsu. ptu - qsu$, seu, variaris signis secundi & quarti termini, $df. - dg :: rst - qsu. qsu - ptu$. Q. E. D.

THEOR. III. Ponantur, quæ in præced. rursusque summa rectarum $BF \mp FG \mp GC$ constanter maneat eadem; sed fluant puncta F, G in peripheriis circulorum super punctis fixis B, C descriptorum, secum ducentia rectas KF, LG : erit incrementum momentaneum rectæ KF ad decrementum moment. rectæ LG , aut vicissim decrementum illius ad incrementum hujus; ut differentia inter duo priora ad differentiam inter duo posteriora trium solidorum sub BX, FY, CZ ; sub BX, GZ, GY , & sub FY, GZ, FX ; hoc est in symbolis, erit $df. - dg :: lmr - lnq. lnq - mnp$. (Fig. I.)

TAB. IV.

Fig. I.

Dem. Durante fluxu punctorum F, G in peripheriis circa B, C ; cum invariatae maneant singulæ BF, FG, GC , seu s, t, u ; evanescantque adeo ds, dt, du una cum æquatione VI. Theor. præced. cæteræ ibidem pro fluxu punctorum indeterminato repertæ æquationes ad has quinque reducuntur:

- I. $ldl \mp pdp \propto 0$
 II. $mdm \mp qdq \propto 0$
 III. $ndn \mp rdr \propto 0$
 IV. $db \mp dm \mp dn \propto 0$
 V. $dp \mp dq \mp dr \propto 0$

$lmr - lnq, dq$: quare $dp. dq :: lmr - lnq. mnp - lmr$; & componendo $dp. dp \mp dq$ ($df. dg$) :: $lmr - lnq. mnp - lnq$; seu $df. - dg :: lmr - lnq. lnq - mnp$. Q. E. D.

Per V habetur $dr \propto -dp - dq$, & per IV, $dn \propto -dl - dm$; quibus valoribus substitutis in III fit $dm \propto rdp - rdq - ndl : n$; & hinc in II, $dl \propto mrdp - mrdq - lnq : mn$, indequæ tandem in I, $mnp - lmr, dp \propto$

THEOR. IV. Intelligentur in quâlibet Curvâ ABD quatuor ordinatim - applicatae contigua HB, KF, LG, IC , intervallis aequalibus & infinite

nite parvis HK, KL, LI discreta, & intercipientes Curva portiunculam BFGC; quarumque (si vis) prima seu minima HB vocetur x, sicut AH y, & AB z. Tum vero mutetur paululum curvædo portiuncula BFGC fluxu punctorum F, G super applicatis suis KF, LG; sicut tamen ut longitudo particula inter extrema puncta fixa B, C non mutetur. Erit incrementum aut decrementum applicata KF ad decrementum vel incrementum applicata LG, ut $\mp dz^2 ddx \mp dz^2 dddx$ ad $\mp dz^2 ddx \mp z dx dx^2$. (Fig. I.)

$$- dx dx^2$$

Dem. Casus hic est specialis Theorematis secundi, a quo non differt, nisi quod hic ob infinite propinqua puncta B, F, G, C rectæ BX, FX, BF, &c. seu l, p, s cæteræque considerentur ut infinite parvæ, abeantque respectu Curvæ in differentialia seu elementa dy, dx, dz, &c. Unde per Theorema I quantitates hæc fiunt

$BX \text{ seu } l \propto dy \propto dy$	$FX \text{ seu } p \propto dx \propto dx$	$BF \text{ seu } s \propto dz \propto dz$
$FY - m \propto dy \propto dy + ddy$	$GX - q \propto dx \propto dx + ddx$	$FG - t \propto dz \propto dz + d dz$
$GZ - n \propto dy \propto dy + z ddy + dddy$	$CZ - r \propto dx \propto dx + z ddx + d ddx$	$GC - u \propto dz \propto dz + z d dz + d d dz$

Solida vero ex illis rse, qsu, ptu, quorum differentia vi Theorematis secundi quaesitum exhibent, multiplicatione inveniuntur, ut sequitur:

$\frac{r \propto dx + z ddx + d ddx}{st \propto dz^2 + dz dz}$	$\frac{u \propto dz + z d dz + d d dz}{qs \propto dx dz + dz dz}$	$\frac{u \propto dz + z d dz + d d dz}{pt \propto dx dz + dz dz}$
$\frac{rst \propto dx dz^2 + z dz^2 ddx + dz^2 d d dx + dx dz d dz + z dx dz d dz}{+ dx dz d dz + z dx dz d dz}$	$\frac{qsu \propto dx dz^2 + z dx dz d dz + dx dz d dz + dz^2 d dx + z dx dz d dz}{+ dz^2 d dx + z dx dz d dz}$	$\frac{ptu \propto dx dz^2 + z dx dz d dz}{+ z dx dz d dz + dx dz d dz}$

& facta subtractione, eorum differentia:

$$rst - qsu \propto \mp dz^2 ddx \mp dz^2 d d dx - dx dz d dz - dx dz d d dz \quad | \quad qsu - ptu \propto \mp dz^2 d dx \mp z dx dz d dz - dx dz d dz - z dx dz d dz;$$

ad quas abbreviandas eliminari possunt d dz & d d dz, hoc pacto: Quoniam $dz^2 \propto dy^2 \mp dx^2$, atque ob æquidistantes ex hypothese applicatas dy est constans, sumendo differentias habetur $dz d dz \propto dx d dx$; iterumque differentiendo $dz d d dz \mp d dx^2 \propto dx d d dx \mp d dx^2$, hoc est, $dz d d dz \propto dx d d dx \mp d dx^2 - d dx^2 \propto (delendo d dz^2) dx d d dx \mp d dx^2 - dx^2 d dx^2 : dz^2$; quibus valoribus in locum $dz d dz$ & $dz d d dz$, nec non dy^2 in locum $dz^2 - dx^2$ suffectis, exurgit

E e

r s t -

$$rst - qsu + dy^2 ddx + dy^2 ddx \left| qsu - ptu + dy^2 ddx + dx^2 dy^2 ddx^2 : dz^2 \right.$$

$$- dx dy^2 ddx^2 : dz^2$$

unde consequitur, quod *Incram. KF. Decr. LG.* ($:: rst - qsu - ptu$, per Theor. II) $s: dy^2 ddx + dy^2 ddx$. $dy^2 ddx + dx dy^2 ddx^2 : dz^2$
 $- dx dy^2 ddx^2 : dz^2$

;(facta communi multiplicatione per $dz^2 : dy^2$) $ds^2 ddx + dz^2 ddx$
 $- dx ddx^2$
 $dz^2 ddx + dx ddx^2$. Q. E. D.

Nota, quantitates r, s, t , &c. earumque producta consistere diversorum ordinum aut classium differentialibus; quorum posteriora prioribus gradatim sunt incomparabiliter minora; quocirca ne permisceantur, opera danda in sumendis solidis, ut, quæ sunt ejusdem ordinis, interque sese comparari possunt, in eodem sibi articulo respondeant. Peragendum autem est in operatione ad tertium usque ordinem, non ultra; tum primi & secundi ordinis quantitates omnes in calculi progressu se mutuo destruant; quæ vero tertium ordinem excedunt, ob contemnendam priorum respectu parvitatem tuto negligantur; quemadmodum etiam supra factitatum videmus, ubi producta ex $dz ddx$ per $dddx$, ex $dx ddx$ & $dx ddx$ per $dddx$ in calculo compendiose insuper habentur.

THEOR. V. *Sunt in qualibet Curva quatuor applicata contigua HB, KF, LG, IC, quarum rursus prima & minima HB vocetur x, uti AH y, & AB z; quaque intercipient tres Curvæ particulas æquales & infinite parvas BF, FG, GC. Mutetur vero paululum curvæ hærum partium rotatione extremarum BF, GC circa puncta fixa B, C, sic temperata, ut nec singula nec universa longitudine variant. Erit increm. vel decrem. applicatæ KF, ad decrem. vel increm. applicatæ LG, ut $dy^2 ddx + dy^2 ddx$
 $+ dx ddx^2$*

ad $dy^2 ddx - dx ddx^2$. (Fig. I.)

Dem. Casus est Theorematis tertii, abeantibus hic iterum re-
 ctis BX, FX, BF &c. seu l, p, s , cæterisque in infinite parva seu diffe-
 rentialia dy, dx, dz , &c. Quapropter eorum solida lmr, lmq, mnp , &c
 solidorum differentia; quæ per Theoremata dictum quæsitam ratio-
 nem manifestant, eodem modo reperiuntur; quo in præced. En o-
 perationem:

$$\begin{array}{l}
 \text{m} \text{ dy}^2 + \text{dyddy} \\
 \text{lmr} \text{ dy}^2 + \text{dyddy} + \text{dxddy} + \text{dy}^2 \text{ ddx} + \text{dy}^2 \text{ ddx} \\
 \text{+ dxddy} + \text{dy}^2 \text{ ddx}
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{l}
 \text{n} \text{ dy} + \text{zddy} + \text{ddy} \\
 \text{lg} \text{ dxdy} + \text{dyddy} \\
 \text{lnq} \text{ dxdy}^2 + \text{zdxddy} + \text{dxddy} \\
 \text{+ dy}^2 \text{ ddx} + \text{zdyddy}
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{l}
 \text{p} \text{ dy} + \text{zddy} + \text{ddy} \\
 \text{mp} \text{ dxdy} + \text{dxddy} \\
 \text{mnp} \text{ dxdy}^2 + \text{zdxddy} \\
 \text{+ dxddy}
 \end{array}$$

atque adco

$$\text{lmr} - \text{lnq} \text{ dy}^2 + \text{dy}^2 \text{ ddx} + \text{dy}^2 \text{ ddx} \quad | \quad \text{lnq} - \text{mnp} \text{ dy}^2 \text{ ddx} + \text{zdyddy}$$

Porro eliminari possunt dy^2 & ddy hoc modo: Consid. $dy^2 \text{ dy}^2 \text{ dz}^2 - dx^2$, ipsumque dz esse constans ob æquales suppositas Curvæ particulas; unde bis differentiando fit primo $dyddy \text{ dy}^2 - dxddy$, deinde $dyddy \text{ dy}^2 - dxddy - ddx^2 - ddy^2 \text{ dy}^2$ (sublato dy^2) $- dxddy - ddx^2 - dx^2 \text{ ddx}^2: dy^2$; his namque in locum $dyddy$ & $dyddy$, ipsoque dz^2 in locum dx^2 & dy^2 succenturiatis, provenit

$$\text{lmr} - \text{lnq} \text{ dy}^2 \text{ ddx} + \text{dy}^2 \text{ ddx} \quad | \quad \text{lnq} - \text{mnp} \text{ dy}^2 \text{ ddx} - \text{zdxdz}^2 \text{ ddx}^2: dy^2$$

e quo colligitur, quod *Inc. KF. Decrem. EG* (:: $\text{lmr} - \text{lnq} \cdot \text{lnq} - \text{mnp}$, per Theor. III):: $dz^2 \text{ ddx} + dz^2 \text{ ddx} \quad \cdot \quad dz^2 \text{ ddx} - \text{zdxdz}^2 \text{ ddx}^2: dy^2$

$$\text{::} (\text{æque-mult. per } dy^2: dz^2) dy^2 \text{ ddx} + dy^2 \text{ ddx} \cdot dy^2 \text{ ddx} - \text{zdxddy}^2 \text{ Q.E.D.}$$

THEOR. VI. Si sint due quantitates indeterminata, minor F, & hanc augmento infinite parvo superans g; rursusque alia dua per has similiter expressa vel data F & G; sitque ad F $\text{dy} \text{ hdf}$, & ad G $\text{dy} \text{ idg}$: Dico, fore $i \text{ dy} \text{ h} + \text{dh}$.

Dem. Ponatur ex. gr. $F \text{ dy} \sqrt{aa} + ff$, eique similis $G \text{ dy} \sqrt{aa} + gg$, erit ad F: df seu $b \text{ dy} \sqrt{aa} + ff$, & ad G: dg seu $i \text{ dy} \sqrt{aa} + gg$. Patet autem, has quantitates $af: \sqrt{aa} + ff$ & $ag: \sqrt{aa} + gg$, cum & ipsæ similiter sint affectæ, eidem Curvæ applicabiles esse, prout ejus abscissæ dicuntur f vel g : quoniam igitur f & g ex hypoth. denotant abscissas incremento infinite parvo differentes, erunt respectivæ earum applicatæ b & i sibi met contiguæ & proximæ, ac proinde $i \text{ dy} \text{ h} + \text{dh}$. **Q. E. D.**

THEOR. VII. Si Curva ABD inter omnes sibi Isoperimetras iisdemque punctis A, D interceptas Curvas privilegio cujusdam Maximi Minimive potitur, qualibet ejus particula BFGC eodem quoque præ aliis omnibus sibi æqualibus, interque punctis B & C extensis lineis, privilegio gaudebit. (Fig. I.)

Dem. Gaudeat enim alia æqualis lineola BEC hoc privilegio, ut Maximum illud Minimumve contineat vel producat: majus ergo vel minus continebit aut producet BEC quam $BFGC$, additoque communiter quod continetur vel producit ab ipsis AB & CD , majus minusve continebit aut producet tota $ABECD$ quam tota $ABFGCD$. Non ergo huic competit privilegium Maximi Minimize, contra hypothefin.

Nota: Sensus Theorematis & Demonstrationis ejus videtur paulo obscurior, nec satis determinatus; sed planior fiet infra ex applicatione: quod moneo, ne quis morosior propositionem statim fugillet, cui sensum fortasse ambiguum aut falsum affingi posse viderit.

Hactenus generalia:

Sequuntur nunc ipsa Problemata, ubi pro specialibus singulorum æquationibus inveniendis nihil jam superest aliud, quam ut ratio incrementi vel decrementi rectorum KF , LG ex speciali cujusque Problematis natura in aliis adhuc terminis reperitur; cui negotio facilitando vel elementa dy seu HK , KL , LI ; vel elementa dz seu BF , FG , GC ponenda sunt constantia & æqualia; prout in quovis Problemate hoc vel illud simplicius videbitur. Quanquam enim id rem ipsam spectando sit indifferens, sæpe tamen unum quam alterum operationem haud paulo faciliorem reddere potest.

PROBL. I. *Datis positione rectis normalibus* AT , AM , & *Curva quacunque* AN , *quaritur ex omnibus Figuris Isoperimetris super communi base* AD & *inter eadem puncta* A , D *constitutis, illa* ABD , *ejusque singulis punctis* B *si ducantur bina recta* BHP , BMN , *normales ipsis* AT , AM ; *ac statuatur pars prioris* $HP \propto MN$: *ut spatium inde ortum* ATV *omnium a ceteris Isoperimetris similiter genitorum spatiorum sit Maximum Minimumve.* (Fig. I.)

Anal. Sit Curva optata ABD , & Maximum Minimumve quod ab illa producitur, faciendo ubique $HP \propto MN$, spatium ATV . Intellegantur in æqualibus interstitiis HK , KL , LI , quorum singula dicantur l , quatuor applicatæ contiguae, $HB \propto b$, $KF \propto f$, $LG \propto g$, $IC \propto c$; totidemque alia per has similiter expressæ, proptereaque denotandæ per majusculas, $HP \propto B$, $KR \propto F$, $LS \propto G$, $IQ \propto C$. Erit per Theor. VII spatium $PHIQ$, hoc est, HK in HP & KL in KR & LI in LS , seu

sio nempe differentialis secundi gradus ; ad quam ulterius deprimentam pono rursus æquationem $adx \propto tdy$, e qua debite tractata fluunt sequentia, $ddx \propto dtdy : a, aadx^2 \propto ttdy^2$, & (addito $aady^2$) $aadx^2 + aady^2$, id est, $aadx^2 \propto aa + tt, dy^2, & dz \propto dy \sqrt{aa + tt}$; hi vero valores loco ddx & dz in æquatione inventa $ddx : bdx^2 \propto | \& t : aady$ substituti præducunt $aadt : aa + tt \sqrt{aa + tt} \propto \& bdy : aa \propto \& bdx : at$, seu (instituta multiplicatione per $\& t$) $\& aadt : aa + tt \sqrt{aa + tt} \propto bdx : a \propto$ (propter eandem $f \& x$) $bdf : a \propto$ (per hyp.) dF , unde facta summatione acquiritur, partim $aa : \sqrt{aa + tt}$, partim $a - aa : \sqrt{aa + tt} \propto F$, h. e. applicatæ KR , seu huic contiguae HP aut MN ; quam si deinceps vocare lubeat p , habebitur tum $p \propto aa : \sqrt{aa + tt}$, tum $p \propto a - aa : \sqrt{aa + tt}$; unde vicissim $\& t \propto a \sqrt{aa - pp} : p$, & $t \propto a \sqrt{2ap - pp} : a - p$. Atque hi tandem valores in posita æquatione $adx \propto tdy$ in locum t successi exhibent partim $dy \propto pdx : \sqrt{aa - pp}$, partim $dy \propto a - p, dx : \sqrt{2ap - pp}$, pro Equationibus simpliciter differentialibus Curvarum, quæ Maximum Minimumve spatium ATV ($spdy$) suppeditant. Quod quidem principaliter inveniendum erat.

Utri vero harum Curvarum Maximum, & utri Minimum, $spdy$ conveniat, sic indagabimus: Prior Equatio est $dy \propto pdx : \sqrt{aa - pp}$; unde quadrando $dy^2 \propto ppdx^2 : aa - pp$, & (addendo dx^2) $dy^2 + dx^2$ sive $dz^2 \propto aadx^2 : aa - pp$; & extrahendo radicem, $dz \propto adx : \sqrt{aa - pp}$; quare $dy : dz :: p : a$; hoc est, sumta constante dz, dy proportionatur ipsi p . Ergo si crescentibus x crescerè supponantur p , crescent una quoque ipsa dy , quod indicium est, Curvam Equationi huic respondentem versus axem AT cavam esse. Sit ista (Fig. 2.) ABC , & roterur circa chordam AC , gignens ex opposito aliam sibi Isoperimetron AEC , ac utriusque communis applicetur ordinata BEF . Quoniam igitur ex hyp. p majoris applicatæ x seu BF major est ipsa p minoris applicatæ EF , erit quoque pdy illius major quam pdy huius; ac proinde omnia pdy seu $spdy$ Curvæ ABC majora omnibus pdy Curvæ AEC ; quocirca $spdy$ Curvæ ABC non potest esse Minimum. Superest ergo, cum sit alterutrum, ut sit Maximum. Quod si crescentibus x decrescant p , decrescant quoque dy , & Curva versus axem AT convexa

TAB. IV.
Fig. 2.

vera erit! Sit hæc AEC , ejusque rotatu circa chordam AC gignatur ex adverso alia Isoperimetros $AB \cdot C$, & utrique applicetur BEF ; unde cum nunc ex hyp. p minoris applicatæ EF reciproce major sit ipsa p majoris applicatæ BF , erit quoque pdy illius major quam pdy hujus, omniaque pdy Curvæ AEC majora omnibus pdy Curvæ ABC : quare $spdy$ Curvæ AEC nequit esse Minimum; rursus igitur Maximum ut sit necesse. E quibus constat, quod Curva prioris \mathcal{A} Equationis $dy \propto dx: \sqrt{a - pp}$ semper Maximum complectatur $spdy$, utcunque se habeat p respectu x . Eodemque etiam modo ostendi posset, quod Curva posterioris \mathcal{B} Equationis $dy \propto a - p, dx: \sqrt{2ap - pp}$ in omni vicissim casu Minimum $spdy$ contineret. Sed cui Lectoris usui repetita erambe?

PROBL. II. *Quaritur ex omnibus Figuris Isoperimetricis, super communi base AT & inter eadem puncta A, D constitutis, illa ABD , cujus singulis applicatis BH si respondeant alia HP , datam habentes relationem ad abscissas ipsius Curvæ portiones AB ; spatium hinc ortum ATV omnium a cæteris Isoperimetricis similiter genitorum spatiorum sit Maximum Minimumve. (Fig. I.)*

Anal. Sit rursus, ut nuper, $HK \propto KL \propto LI \propto l$; insuperque

$portio\ Curvæ\ AB \propto \beta$	
$AF \propto AB + BF \propto \beta + s \dots \propto \Phi$	adeoque $d\Phi \propto ds$
$AG \propto AF + FG \propto \beta + s + t \propto \gamma$	$d\gamma \propto ds + dt$

& per has similiter datæ

$HP \propto \bar{B}$	Quoniam igitur spatium ATV ex hyp. est Maximum Minimumve, erit quoque tale per Theor. VII ejus pot- tio PHI Q_2 h. e. HK in $HP + KL$ in $KR + LI$ in LS sive $l \bar{B}$
$KR \propto \Phi$	
$LS \propto \Gamma$	

+ $l\Phi$ Γ ; ac proinde ex nat. Maximi Minimique ejus differentiale $ld\Phi + ld\Gamma \propto 0$, seu $d\Phi + d\Gamma \propto 0$ (concipiendo nempe rursus, mutati curvæ diamæ fluxu punctorum F, G super applicatis KF, LG , quò solæ AF, AG , & per has datæ KR, LS mutantur, reliquis AB & HP non mutatis.) Ponatur $d\Phi \propto bd\Phi: a$, & $d\Gamma \propto id\gamma: a$, fiet $bd\Phi + id\gamma \propto 0$, seu $bds + ids + idt \propto 0$, sive (loco ds & dt introducendo dp & dq , per duas primas Equationes Theor. II.) $bpdp: s + ipdp: s + iqdq: t \propto 0$, sive, sublatis fractionibus, $bptdp + iptdp + iqsdq \propto 0$; & æqualitatè in proportionem veteri, $dp, dq:: -iqs. bpt + ipt$; componendoque, $dp. dp + dq (:: df. dg):: -iqs. bpt + ipt - iqs$; ac denique mutatis signis secundi & tertii termini, $df.$

— $dg :: iqs, bpt \mp ipt - iqs$. Surrogetur jam loco i per Theor. VI $b \mp db$; & quantitates p, q, s, t vertantur per Theor. I in differentialia (ut factum in demonst. Theor. IV, nisi quod in sumendis solidis ultra secundum differentialium ordinem nunc progredi non est necesse) hoc pacto:

$\frac{q \propto dx dz + dz dx}{i \propto b + db}$	$\frac{p t \propto dx dz + dx dz}{b + i \propto sb + db}$	& facta subtractione
$\frac{iqs \propto b dx dz + b dz dx + db dx dz}{}$	$\frac{ipt \propto sb dx dz + sb dx dz + db dx dz}{}$	$bpt + ipt - iqs \propto b dx dz + sb dx dz - b dz dx$
quocirca $df. - dg :: b dx dz + b dz dx.$	$+ db dx dz$	$b dx dz + sb dx dz ;$ $- b dz dx$
sed per Theor. IV, $df. - dg :: dz^2 dx + dz^2 dx dx. dz^2 dx + 2 dx dx^2 ;$ $- dx dx$		
quare $b dx dz + b dz dx. b dx dz + sb dx dz :: dz^2 dx + dz^2 dx dx. dz^2 dx + 2 dx dx^2$ $+ db dx dz - b dz dx - dx dx^2$		
convertendoque, $b dx dz + b dz dx. + sb dx dz :: dz^2 dx + dz^2 dx dx. + dz^2 dx dx$ $+ db dx dz - sb dx dz - dx dx^2 - 3 dx dx^2 ;$ $+ db dx dz$		

feu (neglectis compendii gratia in primo & tertio termino differentialibus secundi ordinis, ceu nulli amplius usui futuris, ceterisque per dz divis) $b dx. \mp sb dx dz :: dz dx. \mp dz^2 dx dx$
 $- sb dx dz - 3 dx dx^2 ;$
 $\mp db dx dz$

unde ductis in se invicem extremis & mediis resultat, $b dx dz^2 dx dx - 3 b dx^2 dx^2 \propto 2 b dz^2 dx^2 - sb dx dz dx dx \mp db dx dz^2 dx dx$, hoc est, (compactis in unum 2do & 4to terminis substitutione $dx dx$ loco $dz dx$) $b dx dz^2 dx dx \propto 2 b dz^2 dx^2 \mp b dx^2 dx dx \mp db dx dz^2 dx dx$; quae est Aequatio specialis hujus Problematis, ad tertias itidem differentias assurgens, quam simili, qua in praec. Problemat. usus fui, analysi ad has duas aequationes simplices $dy \propto q dz : \sqrt{aa} \mp qq$, & $dy \propto a - q, dz : \sqrt{bb} - 2aq \mp qq$, reduco. Operationem ipsam, ne tadio sim, omitto; sed veritatem asserti confirmabit omissae analysi haud ingrata, nec inutili, varietate succenturianda synthetis. Meminerit solum Lector, dy rursus esse elementum constans, Curvamque AB vel AF , quae supra erat Φ , jam vocari z ; & datam per ipsam HP vel KR , quae dicebatur ϕ , nunc appellari q ; sicut loco $d\phi \propto bd\phi : a$ deinceps habeatur $dq \propto bdz : a$. Eq.

Æq. I. $dy \propto qdx : \sqrt{aa + qq}$
 eho compend. gr. $\sqrt{aa + qq} \propto s$
 $dy \propto qdx : s$
 $dx \propto sdy : q$
 $dx \propto ady : q$
 $dq \propto bdx : a \propto bsdq : aq$
 $ds \propto qdq : s \propto bdy : a$
 $ddx \propto -adydq : qq \propto -bsdq^2 : q^3$

$$dddx \propto \left\{ \begin{array}{l} + zbsdq^2dq : q^4 \\ - bdy^2ds : q^2 \\ - sdy^2db : q^3 \end{array} \right\} \propto \left\{ \begin{array}{l} + zbbssdy^3 : aq^5 \\ + abbdy^3 : q^5 \\ - sdy^2db : q^3 \end{array} \right\}$$

Æq. II. $dy \propto a - q, dz : \sqrt{bb - 2aq + qq}$
 fit brev. ergo, $\sqrt{bb - 2aq + qq} \propto c, a - q \propto r, \sqrt{bb - 2aq + qq} \propto s$
 $dy \propto rdx : s$
 $dx \propto sdy : r$
 $dx \propto cdy : r$
 $dr \propto -dq \propto -bdx : a \propto -bdy : ar$
 $ds \propto -rdq : s \propto bdy : a$
 $ddx \propto -cdydr : ar \propto cbsdq^2 : ar^3$

$$dddx \propto \left\{ \begin{array}{l} - zbsdq^2dr : ar^4 \\ + cbdy^2ds : ar^3 \\ + cdy^2db : ar^3 \end{array} \right\} \propto \left\{ \begin{array}{l} + zcbbssdy^3 : aar^5 \\ + czbbdy^3 : aar^5 \\ + cdy^2db : ar^3 \end{array} \right\}$$

quibus in æquatione inventa substitutis, fit

$$bdxdz^2 dddx \propto \left\{ \begin{array}{l} + zbz^3 : a^4 dy^6 : q^3 \propto zbdx^2 ddx^2 \\ + aab^3 : s^3 dy^6 : q^3 \propto bdx^2 ddx^2 \\ - abs^3 dy^5 db : q^3 \propto dbdx^2 ddx \end{array} \right\} \left| \begin{array}{l} bdxdz^2 dddx \propto \\ + zccb^4 : s^4 dy^6 : aar^5 \propto zbdx^2 ddx^2 \\ + c^2 + b^3 : s^3 dy^6 : aar^5 \propto zbdx^2 ddx^2 \\ + ccb^3 : dy^5 db : ar^6 \propto dbbdxdz^2 ddx \end{array} \right.$$

Cum igitur utrobique in valores identicos definant quantitates $bdxdz^2 dddx$ ab una; & tres reliquæ $zbdx^2 ddx^2 bdx^2 ddx^2, dbbdxdz^2 ddx$ ab altera parte inventæ æquationis; colligitur, Curvas positarum, æquationum $dy \propto qdx : \sqrt{aa + qq}$, & $dy \propto a - q, dz : \sqrt{bb - 2aq + qq}$ illas ipsas esse, quæ desiderabantur, quibusque Maximum Minimumve $sqdy$ inest. Horum vero utrum utri Curvæ tribuendum, eodem quo nuper ratiocinio perquiro: Primo enim considero, an crescentibus z crescant decrescantve ipsa q ; deinde, an Curvæ versus axem convexa sit an concava; ac tertio, si circa chordam suam rotetur Curva proposita, & ex adverso producat aliam æqualem & similem, an hæc majus habeat qdy an minus: nam si majus, propositæ $sqdy$ Minimum est, non Maximum; si minus, contra. Hoc pacto reperitur, Maximum $sqdy$ inesse Curvæ $dy \propto qdx : \sqrt{aa + qq}$, & Minimum $sqdy$ alteri $dy \propto a - q, dz : \sqrt{bb - 2aq + qq}$. Quæ erant inveniendæ.

PROBL. III. Si Linea flexilis ABD in tota sua longitudine ponderibus utriusque sit gravata, & ab extremitatibus suis A, D libere suspensa, queritur inter infinitas curvaturas, quas hæc linea successive induere potest, illa qua faciat, ut centrum commune gravitatis ponderum a base AT plurimum minimumve distet, hoc est, (quia centrum commune gravitatis ponderum in se agentium naturaliter locum infimum affectat) quaruntur omnis generis Funicularia seu Catenaria. (Fig. L.)

FF Anal.

Anal. Assumantur intelligantur in Curva quaesita ABD tres vicinae particulae aequales & infinite parvae BF, FG, GC ; & sint ut supra $HB \propto b, KF \propto f, LG \propto g$, nec non portio Curvae $AB \propto z$, & datum per z gravamen ejus $\propto q$; erit per Theor. I. gravamen elementi $BF \propto dq$, elementi $FG \propto dq + ddq$, & elementi $GC \propto dq + zddq$ (omisso $dddq$, quod hic est superfluum) unde momenta horum pondusculorum respectu rectae $AT \propto bdq + f, dq + ddq + g, dq + zddq$. Moveantur paululum puncta F & G in peripheriis circa puncta fixa B, C , sic tamen ut BF, FG, GC maneat invariatae longitudinis: manebunt quoque ponduscula iis appensa eadem, ut & applicata HB , solaeque variabunt KF & LG ; quod differentiale momentorum efficit $df, dq + ddq + dg, dq + zddq$. Sed hoc ex nat. Max. & Min. debet aequari nihilo; cum enim distantia centri gravitatis ponderum a base AT , ob constantem ponderum summam, proportionetur summam momentorum, sequitur ex hyp. summam momentorum ponderum totius lineae, adeoque & (per Theor. VII.) partis lineae cujuslibet BC , quoque fore Maximam, Minimamve. Habebitur itaque $df, dq + ddq + dg, dq + zddq \propto 0$, ac proinde $df - dg$ (: per Theor. V, $dy^2 ddx + dy^2 dddx. dy^2 ddx - zdx ddx^2$) :: $dq + zddq. dq + ddq$; dividendoque $dy^2 dddx. dy^2 ddx - zdx ddx^2$:: $ddq. dq + ddq$; five, neglectis 2 di & 4^{ti} termini quantitibus superfluis, $+ dy^2 dddx. + dy^2 ddx$:: $ddq. dq$; unde multipl. extrema & media fit, $dqdy^2 dddx + zdqdx ddx \propto dy^2 ddq ddx$, surrogandoque $-dyddy$ loco $dx ddx$, ac dividendo per $dy, dqdy dddx - zdq ddx dy - dy ddq ddx \propto 0$, Aequatio scil. specialis hujus Problematis, quam primo operis aequationis $dq^m dy^n ddx + \propto$ const. in hanc differentio-differentialem $ddx: dqdy^3 \propto 81: a dz^2$: ac deinde ope hujus $ady \propto idz$, in istas simpliciter differentiales, $dy \propto adz: \sqrt{aa + qq}$, & $dy \propto adz: \sqrt{aa + bb} - zdq + qq$ resolvo; quarum proin altera Maximum $fxdq$, seu Maximam momentorum summam, Minimam altera sappeditabit. Ultra vero utrum praestet, sic exploro: Juxta priorem Aequationem $dy \propto adz: \sqrt{aa + qq}$, habetur $dx (\sqrt{dz^2 - dy^2}) \propto qdz: \sqrt{aa}$

$\sqrt{aa + qq}$: quare $dy \cdot dx :: a \cdot q$, & sumta dy constante, dx proportio-
natur ipsi q . Cum igitur gravamen Curvæ q crescat cum ejus longitu-
dine z , sequitur etiam cum utroque crescere dx ; atque adeo Curvam
basi AT convexitatem obvertere. Sit ergo Curva hæc ADC , (Fig. 2.)
ac rotetur circa chordam AC , ut nascatur ex opposito alia Isoperimē-
tros ABC : Statuatur etiam chordæ normalis recta BD , abscindens ex
utraque Curva partes similes & æquales AB , AD , & denique ducantur
applicatæ BF , DG . Quoniam igitur applicata DG seu x Curvæ ADC mi-
nor est applicata BF seu x alterius Curvæ ABC ; erit quoque xdz (& hinc
 xdq) prioris Curvæ minor, quam xdz (& xdq) posterioris: & consequen-
ter $fxdq$ illius minor, quam $fxdq$ hujus. Curvæ igitur propositæ dy $\int adz$:
 $\sqrt{aa + qq}$ ipsum $fxdq$ non est Maximum; relinquatur ergo ut sit Mini-
mum. Eodemque modo colligitur, quantitatem $fxdq$ alterius Curvæ
 dy $\int adz$: $\sqrt{aa + bb - 2bq + qq}$ vicissim Maximam esse, non Mini-
mam. Quæ erant determinanda.

Notamus hic bonitatis Methodi nostræ argumentum in eo, quod
quæ pro Funiculariis seu Catenariis ex alio fundamento per notiores meth-
odos eruuntur Curvæ, præcise cum nostris conveniant. Addimus,
æquationem nostram priorem $dy \int adz$: $\sqrt{aa + qq}$, inversas vertici-
busque suis sursum spectantes Catenarias referre, ambas autem coinci-
dere cum Curvis præced. Probl. quæ Maximum Minimumque $sqdy$ con-
tinent, nisi quod hic & ibi abscissæ cum applicatis appareant permutatæ.

Sed laboris denique hic nostri metam figimus; cum tria allata exem-
pla sufficere possint ad explicandum modum, quo uti convenit in aliis
omnibus. Unicum hoc tacere nefas, quod eadem methodus non ad so-
las Figuras Isoperimetas, sed & pluribus aliis modis affectas Curvas, pu-
ta ad Figuras æqualium arearum, Superficies Conoidicas æquales, aut
Solida Conoidea æqualia, &c. mutatis mutandis accommodari potest, ita
nimirum, ut ex infinitis illis reperiatur una, quæ quidpiam optime præ-
stet, seu quæ proprietatem quandam in eminenti gradu possideat: in qui-
bus omnibus singularis quædam observatur reciprocariorum. Quemadmo-
dum enim ex. gr. inter omnes Figuras ejusdem perimetri Circulus Ma-
ximam possidet aream, Catenaria Maximam conversione sui gignit su-
perficiem, solidumque Maximum Elastica; sic inter omnes vicissim Fi-
guras, quæ aut æqualibus gaudent arcibus, aut æquales rotatione gignunt

superficies, solidave æqualia; Circulus, Catenaria & Elastica Minime clauduntur ambitu; quod pariter procedit in omnibus aliis. Et latent profecto in istis, quæ novum speculandi campum amplissimum Geometris aperire valent. Deo autem immortalis, qui imperscrutabilem inexhaustæ suæ sapientiæ abyssum leviusculis radiis introspicere, & aliquousque rimari concessit mortalibus, pro præstita nobis gratia sit laus, honos & gloria in sempiterna secula.

*RECUEIL DE PLUSIEURS MACHINES DE NOU-
velles inventions. Ouvrage posthume de M. PERRAULT de l'Acade-
mie Royale des Sciences, Docteur en Medecine de la Faculté
de Paris.*

l. c.

*COLLECTIO PLURIUM MACHINARUM RECENS IM-
ventarum. Opus posthumum CLAUDII PERRALTI &c.*

Parisiis apud Coignardum, 1700. 4. Constat plagulis 7 & fig. æt.
tabulis 11.

Claudius Perrault Medicus Parisinus & Mathematicus Vitruvio suo, Tentamentis Physicis, & aliis laboribus celeberrimus, Machinarum quarundam ingeniosarum descriptionem reliquit, quam edidit cum earum figuris frater Carolus, non minus eloquentia & eleganti doctrina, Parallelisque veterum recentiorumque, & aliis operibus egregiis celebratus. Librum Academiæ Regiæ Scientiarum dicat Editor, in dedicatione memorans, sese nascentis Academiæ intus interfuisse, & cum Observatorii constructio ad formam fraterna cura delineatam decreta fuisset, mandata ad executionem operis necessaria accepisse. Nempe tunc sub Colberto ædificiorum regionum computos curabat, quod vocant *Contrôleur des bâtimens*. Unde & fratri Medico nata fuit occasio rem Architectonicam ornandi, in qua adeo profecit, ut abruptis tum Bernino tractatibus (qui Lupatæ molem absolvere in se receperat, sed suspectus erat id agere voluisse, ut jam structa omnia evertere opus esset,) Perraulti delineatio probaretur. Machinæ in hoc libello propositæ, potissimum huc tendunt, ut frictio, quam vocant, quæ in motibus plurimum impediementi efficit, tollatur. Et quoniam axes rotarum suis extremis solent in foraminibus quibusdam circumagi, ibique tota vis in-

cum-

incurbens sustinetur, quæ res non obstante pinguedine, qua lubricari locus solet, difficilem motum reddit; ideo noster Autor pro rotis talibus substituit trochleas inter funes suspensas, iisque efficit, quæ rotis effici solent. Tales enim rotæ axes hujusmodi foraminibus suis incurbentes non habent. In exemplum huc transferemus figuram atque descriptionem machinæ ad aquas elevandas destinatæ. Est ibi cylinder A gerens trochleam B, cui circumvolutus funis CC transiens per foramen D. Idem axis aliis duobus funibus EE pendet a summa contignatione, quorum quilibet continuatus subit tympanum G, antequam sursum redeat. Porro cylinder & tympanum extremitates axium habent tignis erectis coercitas, ne vacillare possint. Tracto jam fune C, cylinder A funi se involvens assurgit cum trochlea simul & tympano aquam continente G. Quod ascendens incurrit in obstaculum H, per quod brachium K deprimitur, oppositoque brachio attollit valvulam L, ut aquam emittat per M, quæ fluit in receptaculum I. Tympanum deinde rursus descendens, aquæque pondere suo immersum, haurit aquam in aëris locum per foramina in axe existentia expulsi succedentem. Unde etiam tympanum non nisi usque ad axem, seu ad medietatem adimpletur. Simili methodo etiam alia pondera elevantur, vel etiam per planum horizontale trahuntur. Describitur & modus observandi astra ope telescopii longi immobilis, pro quo movetur speculum planum, quod objectum ad tubum remittit. Sed fatetur Autor, non esse facile specula reperire, quæ radios non detorqueant nonnihil, ut exacta representatio objecti valde remoti haberi possit. Sequitur horologium pendulum, quod non elastate aut solitis ponderibus, sed perenni aquæ cursu movetur, atque ita retractione opus non habet. Quoniam etiam anchoræ navium, licet ferræ & magni roboris, funes etiam, licet mire crassi, violentia motus navem agitantis frangi solent, duo suadet Autor, primum ne adeo pice oblinantur funes; ita enim rigidos admodum fieri, præsertim in aqua frigida, & ita ubi sese flectere debent, (ut si saxum aliquod occurrat) facile frangi: deinde ut sive ad anchoram ipsam, sive in aqua machinemus aliquid (quale in libello hoc describit) quod nonnihil cedat, ne tota vis ictus statim anchoram funemve invadat. Describit & pontem pensilem facile mobilem, & pontem ligonem fulcris extra extrema catentem, ad illum modum quem Germani vocant *Heng*. *Berol.* Denique describitur Abacus Rhabdologicus, ex

TAB. IV.

Fig. 3.

ff 3

centi.

tenuibus laminis æneis vel eburneis constans, in quibus omnibus ingenium non vulgare elucet. Hortandus itaque est Editor eximius, ut alia non pauca haud dubie conservatu digna egregii Viri, fratris sui, cogitata, adhuc in scriniis latentia, perire ne patiatur.

*A RELATION OF THE CUTTING AN IVORY BODKIN
out of the Bladder of a young Woman in Dublin by Mr. PROBY.*

i. e.

RELATIO DOMINI PROBY DE EXTRACTIONE Eburnea acus crinalis ex vesica fœmina, Dublini a se peracta; a D. Thoma Molineux Soc. Reg. Collega communicata.

Excerpta ex Transact. Angl. Mens. Januar. 1700. pag. 455.

DOrcas Blake, virgo plethorica 20 circiter annorum, hyberno tempore raucedine vexata Emeticum sumere gestiebat; quod cum ejus cognati permittere vererentur, ipsa immisso in guttur digito, vomitum provocare tentabat, sed frustra. Hinc die quinto Januarii A. 1694 acum crinalem eburneam 4 pollices longam œsophago intravit, ita ut pars ejus maxime acuminata versus interiora spectaret. Sed accidit, ut acus e digitis excidens ad stomachum fuerit delapsa. Res quidem hæc timorem ipsi afferebat; quia tamen satis bene se habebat, bono animo esse coepit. Quoniam vero mente sibi mala proponebat, quæ casum hunc insequi possent, proxima nocte somno vacare minus potuit. Altero die, circa nonam matutinam, dolorem pungentem in dextro latere sub umbilico per sentiebat, lecto tamen relicto circumambulabat; vesperi dolorem istum dextro inguini appropinquasse percipiebat: hinc quoniam incedere minus commode valebat, lectum petebat, insomnem tamen ob doloris atrocitatem traducebat noctem. Quarto die accersitus ego acum non quidem prope anum, sed immisso in uteri vaginam digito observabam; & quoniam misera de urinæ difficultate conquerebatur, applicato cathetere acum in vesica mihi tangere videbar: sed cum altera vice idem tentarem, observare eam nullo modo licebat, ita ut dubius valde hærerem, quid agendum. Quatuordecim dies post immissus catheter manifesto acus in vesica præsentiam prodebat. Ægrota igitur intolerabilibus exposita intermeiendum cruciatibus, ita ut hanc evitandi molestiam causa urinam justo diutius sæpe contineret, acus extractionem admittere constituit. Hinc operationem eodem, quo lithotomiam in fœminis, modo instituit.

ca-

tendam esse ratus, corpore ægrotæ rite prius præparato, forcipem in vesicæ cervicem immittebam, atque acum arripiebam, movere tamen non poteram. Digito itaque per dilatatam cervicem in vesicam immisso, totam acum in eam protrudere tentabam, sed frustra; imo nullo modo remove de loco poteram, quoniam acus pars magis acuminata versus ischium spectare videbatur. Quibus minus prospere succedentibus, huic ulterius insistere extrahendi modo destiti, & aliquo temporis intervallo interjecto, altiore, ut vocant, apparatus, quo calculus interdum in pubis regione extrahitur, in auxilium vocare, ipsa annuente ægra, coepi. Igitur sub conveniente ægrotæ situ, digito in vaginam uteri immisso, acum huic incumbentem percipiebam, & tam diu tenebam, donec sinistra manu partem superiorem acus, crassiorē sc. versus os pubis presseram; tunc retracto digito meo D. Smith adstans suum eodem modo in vaginam intrudebat, & fortiter versus acum adigebat, ita ut hæc immobilis plane esset: ego vero incisionem pollicem unum cum dimidio longam in parte externa musculi recti ad vesicam usque continuabam; tum pollice & indice arripiebam intra vulnus caput acus in vesica adhuc conclusæ, & supra hoc incurvato cultello, quem Bistoury Galli vocant, vesicam incidēbam, digitisque leviter compressis acum protrudebam & extrahebam. Vulnere hinc rite tractato, ægram pristina restituebam sanitati, antequam mensis fuerit præterlapsus.

Explicatio Figuræ:

TAB. IV.

Fig. 4.

Exhibet hæc acum crinalem ex vesica nona hebdomade, postquam deglutita fuerat, extractam.

AB. Pars est acus obrusa, quæ in vesica hærebat, calculosa incrustata materia.

BC. altera ejus pars extra vesicam in pelvi hærens, cujus cuspis ischium attingebat.

A LETTER FROM MR. BUSSIERE, F. R. S. CONCERNING A SUBSTANCE &c.

Icu

DN. BUSSIERE, SOCIETATIS REGIÆ MEMBRI, EPISTOLA DE SUBSTANTIA, VAS ALIQUOD PULMONALE REFERENTE, TUSSE REJECTA.

Excerpta ex Actorum Philos. Angl. Mens. April. 1700,

pag. 534.

En

EN observacionem, quæ satis comprobatum dabit, quantum utilitatis e defunctorum Anatomia in Medicos atque Chirurgos redundet.

Puerulus quintum agens annum, tabe confectus decebat Kenningtoni, postquam per integrum annum tussi sicca & levi subinde hæmoptysi laboraverat. Decimo aut duodecimo ante mortem die, Nutrix crassam aliquam membranam cum sputo ab eo excerni observabat, quam Medicus examinans, consistentia & figura vas referre deprehendebat. Ideoque pulmonum forsitan vas venosum esse opinabatur, quale a nonnullis expectoratum, *Tulpius lib. 2. Obs. 12. & 13.* commemorat. Infante mortuo vocabar, ut corpus ejus disseccarem. Incipienti ab abdomine non aliud occurrebat, quam quod omentum, æque ac reliquæ corporis partes, omni pinguedine destitueretur, ac mesenterii glandulæ induratæ & nigricantes essent.

TAB. IV.
Fig. 5.

Inciso hinc pectore, viscera hujus, præter purulentam sinistri pulmonum lobi portiunculam, satis apparebant sana; dissecta vero aspera arteria, interna hujus superficies mucosa incrustabatur membrana, quæ e trunco tracheæ bronchiisque exorta integra, integrum vas a larynge ad bronchiorum usque extremitates, prout in *Fig. 5.* representatur, exhibebat. Internæ tracheæ tunicæ nonnisi tenuissimis filamentis, sine negotio laceratis, adhaerebat; quo vel ipso extraordinarii hujus vasis productionem viscidum solummodo humorem, a tracheæ glandulis continuo excretum esse persuadebar. Talem namque magis inspissatum magisque ab aëre exsiccatum, difficillimum excreatum, internam asperæ arteriæ & bronchiorum superficiem facile incrustasse, usquedum crassescentes tandem in violentiori aliquando tussis paroxysmo excussus, mox tamen ab alio succedente mucogenitus fuerit,

Novum ejusmodi vasculum, e pulmonibus extractum, in aquam calidam injiciebam, visurus an ab hac dissolveretur, sed frustra; mecum proin in urbem transportati figuram, licet aliquanto minorem, delineabam.

Vasa pulmonum, i. e. trachea cum bronchiis, atque arteriæ & venæ, plane illæsa existebant.

Id quod caliginem eorum, spero, discutiet, qui Autorum nonnullorum relationibus fidem habentes, sanguifera pulmonum vasa ab aliquo excreari posse reputant,

AN

AN ESSAY CONCERNING SELF MURDER &c.

h. e.

TENTAMEN DE AUTOCHIRIA, IN QUO SECUN-
 dum naturæ principia eam illicitam esse probatur, additis quibusdam
 animadversionibus tum in Auctorem libri, qui *Biathanatos* in-
 scribitur, tum plures alios. Auctore J. ADAMI, S. R. M.
 a Sacris amicis.

Londini apud Thom. Benner, 1700. in 8. Constat pl. 22.

Quemadmodum qui autochirizæ patrociniū suscipiunt, ratio-
 nibus ex natura deductis eandem præcipue propugnare solent :
 sic contra, illam naturæ principis non modo non corroborari, sed
 etiam maxime everti, ostendendum sibi hoc libro doctissimus Auctor
 existimavit. Itaque omittis, quæ ex sacrarum litterarum thesauro
 peti possunt, argumentis, primo hominem in statu naturali consi-
 derat, ac non tantum humanæ vitæ originem, summamque in eam
 potestatem soli Deo adscribit, verum etiam de fine, ob quem vi-
 vendi facultas a Deo concessa nobis est, acute disputans, eum non
 alium esse ait, quam ut rectam rationem virtute sequamur. Quæ
 cum multis verbis exposuisset, spontaneam mortem in Deum pariter
 ac hominem injustam esse concludit, quippe quæ & vitam ex-
 tinguat, cujus supremus arbiter existat Deus, & finem, cujus causa
 illam accepimus, prorsus tollat. Multo magis vero autochiriam in-
 justam videri ait, si quis hominem in civili societate constitutum, ac
 ea ex parte spectet, quatenus reipublicæ legibus adstringitur, cum,
 qui violentas manus sibi injicit, istam evertat legem, quæ quod tibi
 non vis fieri, alteri facere prohibet; & homo liberum sibi esse cre-
 dens propriam vitam abrumpere, etiam in aliorum vitam se eadem
 libertate gaudere, facile possit arbitrari. Omnem legum humanarum
 vim adeo perfringi, quibus proposita mortis poena summam auctori-
 tatem conciliare imperantes soleant, quæ tamen penitus evanescat, si
 quis justas anticipandæ mortis rationes adesse sibi persuaserit. Quot
 argumenta propriæ cædi obstant, tot etiam alienæ repugnare præ-
 terea ostendit, & denique plurima damna ex ista, qua autochiria
 defenditur, sententia ad rempublicam redundare evincit, quorum
 cum plurima recenset, tum illud imprimis urget, quod illa plurimos

Cap. I.

p. 3.

Cap. II.

p. 2

Cap. III.

p. 23.

p. 25.

p. 26.

p. 28.

Gg

cives

- Cap. IV. p. 30. civēs hāc ratione amiffura fit. Ne vero humanæ vitæ arbitrium, quod præter Deum nemini Auctor attribuit, inane quoddam commentum cuiquam esse videatur, ad universale illud naturæ principium provocat, quo unusquisque ad sui conservationem impetum quodam fertur. Hanc ab ipso Numine omnibus inditam legem ac quasi mentibus inculptam, eomagis cognosci ait, quo magis vitæ humanæ finis animo & cogitatione comprehendatur. Sicut autem exinde non iners quædam animi mollitia consequatur, qua omne mortis genus quis fugit, nec unquam vitæ periculum adire audeat: ita ex adverso eos a veritate multum aberrare Noster censet, qui summam demum fortitudinem ac animi excellentiam in vitæ contemptu ponant; utpote qui & verum illius finem tollat, & hominem significet aut stultitia sua vitam ærumnosam reddentem, aut ob inscitiam eadem recte uti ignorantem. Potius ergo vitæ ejusmodi conterationem atque despicientiam animum demissum fractumque innuere adserit, & denique Stoicorum imprimis ac Epicureorum dicta, quibus nihil æstimandam esse vitam docent, acriter reprehendit. Explicata hæc ratione sententia sua, qua proprium neque per naturam fas esse, neque per leges licere, Auctor judicat, illos recensere aggreditur, qui contrariam opinionem amplectuntur, & voluntariam mortem licitam omnino esse clamant.
- p. 34. Singulatim nominat ex antiquis Stoicos, ex recentioribus vero Doctorem *Donnium*, postea ad S. Pauli Decanum, qui edito libro, quem *βιαθάρων* adpellat, autochiriam defendere non dubitavit, plurimosque in suam sententiam adduxit. Atque hic est, quem una cum Stoicis Cl. Auctor refutandum sibi in hoc tractatu imprimis summsit, non presse illius vestigiis insistens, sed ea solum diligens
- Cap. V. p. 40. VII. VIII. argumenta, quæ maximi ponderis esse videbantur. Ut autem instituti nostri memores simus, nolumus rationibus recensendis, quæ
- Cap. IX. p. 131. *Donnii* argumentis prolixè satis opponuntur, diu inhærere, sed potius videbimus, quid ad exempla respondeatur, quibus *Donnii* suæ opinioni magnum robur addere contendit. Dum nimirum ille ad
- p. 133. varias gentes provocat, quarum moribus atque consuetudine auto-
- p. 145. thiria fuerit comprobata; exempla ejusmodi nihil plane firmare Auctor regerit, cum aut ex fabulis petita sint, aut non ingenue respondentur, aut superstitioni originem suam debeant. Romanos

præ-

principue quod attinet, tantum abesse ait, ut illorum auctoritate quicquam probetur, qui quam diu summa fortitudinis laude florent, ab autochiria abhorruerint, simulatque vero ipsorum virtus magis magisque debilitaretur, ad illam proclives facti fuerint; ut potius summorum inter ipsos virorum iudicio, Ciceronis, Virgilii aliorumque, spontanea mors non modo improbata, sed ipsis quoque legibus prohibita legatur. Adfert hanc in rem ex *Sponio* inscriptionem aliquam, cujus verba huc pertinentia ita se habent;

P. 154.

BAEBIVS GEMELLVS

SASSINAS MVNICIPIBVS SINGVLEIS
INCOLEISQVE LOCA SEPVLTVRAED.S.P.
DAT EXTRA AVTORATEIS ET QVEI
SIBEI LAQVEO MANVS ADTVLISSENT
ET QVEI QVAESTVM SPVRCVM PROFE
SSI ESSENT SINGVLEIS IN FRONTE
P. X IN AG. P. X INTER PONTEM
SAPIS ET TITVLVM SVPERIOREM QVEI
EST IN FINE FVNDI FAGONIANI. &c.

Hactenus contra *Dominium* disputavit Auctor noster; nunc ad Stoicos eorumque Philosophiam progreditur, cujus natales atque incrementa cum studiose descripsisset, ob quinque praesertim causas, ob patriam scilicet, amicos, summum dolorem, sensuum aut membrorum iacturam, & morbos desperatos, quibus nonnulli extremam paupertatem ac infamiam addant, autochiriam istos Philosophos licitam iudicasse memorat, atque quemadmodum haec Stoicorum sententia inter Romanos sectatores invenit, simul ut Stoicæ Philosophiæ studium & operam navaverint, ostendit. Illos, qui autochiriam defendunt, Senecæ imprimis, Epicteti, atque Antonini scriptis plurimum in sua opinione confirmatos esse addit, quorum tamen, quam de propiticio fovent, sententiam, cum aliis ipsorum placitis pugnare probat. Effertur Catonis mors tanquam facinus, quo autochiriæ non minima laus concilietur; igitur illam Auctor penitus perpendit, & ut eo melius de illa iudicet, vivam Catonis imaginem depingit. Erat Cato, iudice Adamo, si tanquam homo privatus consideretur, vir integer ac virtutis studiosissimus; si publica dignitate conspiciatur, ad accusandos reos & da-

Cap. X.
p. 157.

p. 172.

Cap. XI.
p. 186.
p. 189.

- mnandos intrepidus, atque ad protegendos innocentes impetertus. Acceperata natura ingenium austerum rigidumque, quo fiebat, ut ad Stoicam Philosophiam factus videretur, cui cum crescente ætate diligentius se adplicuisset, obstinatus potius, quam constans, morosus, quam gravis evasit, & quædam gessit, quæ animum gloriæ valde cupidum demonstrabant. Si cum Cæsare comparetur, perpetua inter utrumque obtrectatio erat, quæ ab ingeniorum summa dissensione & studiorum diversitate primum orta, ex privatis quibusdam injuriis magis magisque creverat. His adductis, quæ ad Catonis mortem pertinent, singula enarrans, de illius justitia suum interponit judicium, atque causas annectit, ob quas illud moriendi genus a variis miris laudibus fuerit celebratum. Refert ad illas tum communem sententiam, qua Cato ob Romanam libertatem mortem oppetiisse quamvis perpetam creditur; tum virtutes, quibus ille maxime insignis fuit; tum errorem, quo plurima laudis argumenta, quæ alteri Catoni, summo Viro, debebantur, temporis progressu huic adscripta sunt; tum tempus denique, quo mors illa accidit, quam non propterea laudari dicit, quod cum ratione ea consentiat, verum quod tunc evenerit, cum Romana respublica aliam formam ac faciem indueret. Restant nunc argumenta quædam, quæ pro autochiria adferunt illius defensores, a fortitudine, honore ac libertate desumpta. Hæc dum refellere studet Auctor noster, primum haut veræ fortitudinis esse mortem sibi consciscere, ostendit. Fortitudinem ita comparatam ait, ut sive malum invadat, sive eidem resistat, semper cum justitia conjuncta sit, nec unquam officiis, quæ Deo, aliis, nobisque ipsis præstanda sunt, quicquam deroget. Jam autochiriam rationi & justitiæ ita repugnare scribit, ut a fortitudine, qualem inter homines reperimus, originem trahere nequeat; imo cum bestiarum nulla tam fera sit, ut se ipsam destruat, proprecidio nec quicquam commune esse cum illa fortitudine, quam bruta habere dicuntur. Porro veram fortitudinem circa malum versari ait; illis autem, qui sibi violentas manus injiciunt, mortem non malum, sed bonum quoddam videri, quale qui adpetat, nullam fortitudinis laudem consequatur, cujus potius munus sit adversa quævis constanti animo perferre. Alterum, quod ad defendendam autochiriam produci solet, argumentum ab honore petitur, quem cum duplicem fe-
- eisset

cisset Noster, internum unum, qui nihil aliud sit, quam virtutis principium homini inhaerens, & tantum ab eo dependens, alterum externum, qui in gloria atque existimatione bonorum consistat & ab aliis proficiatur, voluntariam mortem cum neutro horum, sed contra cum summo dedecore sociatam esse autumat. Equidem obijci vulgo ait, honorem vitae praefendum, ac satius omnino esse se ipsum perimere, quam talem contumeliam perferre, qua omnis honor amittatur, praesertim cum ipsae mulieres quaedam, interque illas praecipue Lucretia atque Cleopatra, in ejusmodi conditione constitutae ita se gesserint. Verum respondet Auctor, dictum illud, quo vita prius quam honor amittenda esse adseritur, si de interno honore ac ipsa virtute intelligatur, cum veritate quidem admodum convenire, ac omnia potius ferenda, quam contra eam quicquam committendum; attamen tum absolum valde videri, vitale sibi lumen propterea extinguere, cum illud honoris genus in nostra potestate situm sit, nec unquam nobis invitis eripi queat. Sin de externo honore ista sententia accipiatur, inanem hominum existimationem vitae anteponere, ab omni ratione remotum esse ait, quippe ex quo consequeretur, laudem ac gloriam praestare fini, cujus gratia vitam a Deo accepimus. Negat deinde illum, qui maxima contumelia adficitur, internum honorem hoc ipso amittere, quod virtus nulla vi ac injustitia opprimatur, sed altius adsurgat illustriorque reddatur; Lucretiae vero atque Cleopatrae exempla imitanda esse, nullis argumentis probari posse commonstrat. Superest libertas, quam omnino autochiriam defendere illius Patroni ajunt, dum hunc fere in modum disserunt: Deum libertate summa gaudere, illiusque intuitu hominem praecipue Deo similem dici; hinc quemvis obligari, ut hac libertate antiquius habeat nihil. Quod si illa cuidam gravi calamitate erepta fuerit, summam ignaviam esse, afflictum animum in decrepito corpore circumferre, miserrimamque vitam degere, nec, quod Deus & natura, quandocunque visum fuerit, permittat, animum in libertatem vindicare. Ad haec Auctor exponit, quae inter divinam & humanam libertatem intercedit, discrepantia, reponit, similitudinem Dei, quam gerimus, non in voluntatis nostrae illimitata libertate, verum in illius cum Dei voluntate convenientia consensuque esse positam, qui tum demum perficitur,

p. 237.

p. 239.

p. 239.

p. 245.
Cap. XIV.
p. 256.

p. 264.

tur, cum rationem virtute sectemur. Neque vero adeo libertatem nostram infringi docet. Sicut enim Deus liberrimus permaneat, quamvis ipsi veluti secundum regulam quandam agere placuerit, quæ æterna ratio vocatur: ita nec naturalem hominis libertatem tolli, quamvis ille leges ac principia quædam sequatur, quæ ex eodem æternæ rationis fonte promanant. Cum ergo Noster autochiriam varias ejusmodi leges lædere jam antea ostenderit, illam humana libertate nequaquam propugnari consequens esse ait. Nullum præterea malum, quo corpus debilitatur, mentis libertatem simul sufflaminare censet, quæ quamvis ratione gravissimis morbis ac vehementissimo dolore extincta, ipsa quoque extinguatur, ratione tamen superstitè incolumis perpetuo maneat. Disquiritur deinde, num cuidam in extrema calamitate constituto, aut summis cruciatibus vexato, perditæque valetudine oppresso, seipsum interficiendi potestas concessa sit; id quod Stoici adfirmant, tunc nobis Deum excessum ex vita permittere existimantes, cum in talem statum dejiciamur, in quo vita ipsa morte deterior esse videatur. Auctor verò ærumnosam vitam morte quidem naturali, non tamen spontanea pejorem esse excipit, cum facile quilibet sibi persuadere possit, non cum vita omnia extinguere, sed summos dolores ipsum post mortem expectare, qui injussu supremi Numinis ex statione sua discesserit. Fingi solum, tunc nobis voluntariam mortem a Deo commendari, cum extremis doloribus ab ipso adficiamur. Raro enim fieri, ut Deus miseræ nostræ unica existat causa, sed plerumque propria culpa illam accersit. Quod sit tamen credamus, calamitatum auctorem solum Deum esse, non tamen inde sequi dicit, nos mortem nobis consciscendi auctoritatem iisdem simul accipere. Hoc enim si statuatur, fore ait, ut Deus, qui absque dubio hominem tamdiu vivere cupiat, quamdiu vitalem spiritum ipsi concedat, idem eodem tempore velit, idemque nolit. Denique Auctor tantum abesse dicit, ut ille, qui vitam sibi adimit, libertatem ac tranquillitatem quæsiturus, voti sui compos reddatur, ut potius in miseriam servitutem se ipse detrudat. Esse scilicet post mortem poenas criminibus propositas, quorum cum maximum autochiria sit, quin acerbissimum supplicium eam maneat, non dubitari posse ostendit.

CON-

CONSILIA ARGENTORATENSIA, VEL ILLUSTRIA Juris Responsa a MARCO OTTONE, JC. Reipublica Argentorat. aliorumque Statuum Consiliario celeberrimo, potissimum, sed & ab aliis JCis Argentoratensibus consignata. Operis antehac cepti Volumina Novum, cura JOAN. SCHILTERI, cumque ejusdem præfatione & indice locupletissimo.

Argentorati apud Jos. Stadel seniore, 1701. fol.

Constant Alph. 10. pl. 9.

excepto indice nondum ad nos perlato.

Versantur hæc in manibus Eruditorum duo Argentoratensium Responsorum, Johannem Schmidium JCtum autorem præcipue agnoscentium, volumina, & licet ex iisdem scriniis tertium promissum fuerit, eventus tamen promissa hucusque destituit. Jure optimo autem tertii Voluminis locum subire posse Tomum hunc, ducenta & triginta Juris Responsa, a Marco Ottone potissimum, nec minus tamen ab aliis etiam eximii JCtis olim reddita, collectentem, Illustris Schilterus in præfatione commonuit, qui etiam, quis inter Consilia aut Responsa Juridica delectus sit instituentis, pluribus edocuit, Consiliaque Argentoratensia, tam olim quam nunc edita, melioris notæ Consiliis aggreganda esse, datis rationibus amplius censuit. A nobis hac vice nihil aliud præstandum videtur, quam ut per exempla nonnulla Responsorum vel Consiliorum horum indolem delineemus. In Responso primo, secundo & tertio, de vero vocabuli *Episcopatus* significato disquiritur. Nimirum in aliqua ordinatione Argentoratensi habetur, ne quis in ordinem Quindecim-Viralem, der *Sunffzeshender* cooptetur, nisi qui vel Argentorati, vel saltem in Episcopatu Argentoratensi sit natus. Hic oriebatur dubium, an per Episcopatum sit intelligenda tota diocesis, cui potestate ecclesiastica præest Episcopus, an solum territorium proprium, quod imperium ejus civile quoque agnoscit? quod posterius tum Viris, hac de re consultis, probabilius fuit visum. In Responso quinto tractatur quæstio, an Status Imperii, diebus dominicis & festivis, in suis territoriis, vias publicas Cæsareas exteris mercatoribus & aurigis occludere, eosdemque hac ratione ad Sabbathum sanctificandum permovere queat? quæ quæstio negative deciditur, eam præcipue ob causam, quod talis prohibitio collisioni ac bellis

an-

ansam præbere possit, nec præceptum de Sabbatho sanctificanda tam rigidum videatur, ut necessaria peregrinatio ob illud omittenda sit. Responsum sexagesimum quintum variis rationibus conjugium inter diversæ religionis personas disuadet. Sub numero septuagesimo primo habetur Consilium Theologicum D. Danhaueri, quod sub nominibus Ahasveri, Vasthi & Estheræ conceptum, ac olim emipenti cuidam Imperii Statui, in propria causa, redditum est. In eodem hæc quæstiones expenduntur (1) an Ahasverus ab uxore Vasthi, ob ejus crimina, divortium alias operantia, omisissis consuetis formalibus se potuerit separare? (2) An idem recte fecerit, quod crimina uxoris celaverit? (3) An salva conscientia idem Estheræ, personæ Nobili, matrimonium promiserit? (4) Quid faciendum, si crimina uxori Vasthi imputata, vel propria ipsius confessione, vel legitima probatione ostendi nequeant? (5) Quis in controversa illa causa matrimoniali sit iudex, cum Ahasverus alium superiorem in suo territorio haut agnoscat? In Responso nonagesimo quinto dispensatio in secundo affinitatis genere, puta inter virum & defunctæ uxoris privignam, nec non defuncti vitrici viduam, item inter virum defunctæ uxoris consobrinam (quod exemplum ad primum genus potius pertinet) defenditur, ita tamen ut contrahentibus non immerito aliqua multa imponatur. In Consilio centesimo trigesimo quinto conjuges testamentum reciprocum apud acta condiderant ea lege, ut superstiti pro lubitu illud augete liceret; maritus post obitum uxoris, duas alias dispositiones testamento illi adjecit, sed nec ipse magistratui eas obtulit, nec deputatos, earum recipiendarum causa, ad se mitti petiit, verum in scriptis illas solum Judici transmisit: quæstione de ipsarum valore orta, D. Marcus Otto prolixo responso eas validas esse negavit. In Responso centesimo trigesimo sexto ostenditur, quod immissio ex l. *su. C. de Edict. D. Hadrian. toll.* locum non inveniat, si legitimus adsit contradictor, qui scilicet alio, quam successionis, titulo rem possideat. De testamento nuncupativo implicito ejusque valore, adductis in utramque partem rationibus, copiose in Consilio centesimo trigesimo octavo disseritur, ac insimul usus articulorum positionalium & defensionalium in nonnullis provinciis & judiciis observari solitorum declaratur. In Responso centesimo nonagesimo octavo disquiritur, utrum matertera defuncti, cum ejusdem ex sorore nepotibus, simul ad successionem sit admittenda, & licet ei gradus paritas faveat, tamen ob favorem lineæ collateralis descendens, in qua nepotes reperiuntur, illa excluditur, diversis Facultatibus Juridicis in eam sententiam conspirantibus.

* * *

ACTA ERUDITORUM,

Publicata Lipsiæ

Calendis Junii, Anno M DCCL.

LES HOMMES ILLUSTRÉS QUI ONT PARU
en France pendant ce Siècle.

id est;

ELOGIA VIRORUM ILLUSTRIVM, QUI HOC SÆ-
culo in Gallia floruerunt, auctore CAROLO PER-
RALTO. Tomus II.

Parisiis apud Ant. Dezallier, 1700. in fol. quæ editio constat Alph.
1. plag. 3. præter effigies singulorum Illustrivm æri nitidissime
incisas; & Amstelod. 1701. in 8. plag. 14.
sine iconibus.

DE prima elegantissimi Operis parte in Actis A. 1699 pag.
323 sqq. diximus. In altera hac recensenda pari procé-
demus modo, ut Viros primum illustres, quorum Elo-
gia in illa exhibentur, in quinque iterum classes distri-
buendos commemoremus, postea vero pauca quæ-
dam hinc inde de cæpta subjiciamus.

In classe prima eos, qui sacris functionibus studiisque famam
præ aliis promeruerunt, complexa laudantur *Jacobus Davi Perronius*
Cardinalis, *Arnoldus Ossatus* Cardinalis, *Nicolaus Coëffeteau* Massilien-
sis Episcopus designatus, *Vincentius Paulus* auctor primusque Super-
ior generalis Congregationis de Missionibus, *Joannes Launæus* Parisi-
ensis & Regio Navarræ Gymnasio Theologus, *Petrus Lallemandus*

Hh

Prior

Prior S. Geneviefæ & Universitatis Cancellarius, *Sebastianus Nanus Tillemontius*, *Jo. Baptista Santolius* Canonicus Regularis S. Victoris, *Hieronymus Vignierus* Oratorii Jesu Christi Presbyter, *P. Franciscus Gombefis* ordinis Dominicani, *P. Marinus Mercennus* ordinis Minorum. In Classe altera iis, qui bello inclaruere, destinata comparant *Henricus Lotharingus* Harcuriæ Comes summusque Regionum stabulorum Præfectus, *Maximilianus Bethunius* Dux Sulliacensis Franciæque Mareschallus, *Carolus de Porta* Dux Mellerayus Mareschallus Franciæ, *Antonius* Dux *Grimontius* Mareschallus Franciæ, *Franciscus Henricus Monmorantius* Dux Luxemburgicus Franciæ Mareschallus, *Jo. Gaffion* Franciæ Mareschallus, *Abrahamus Faber* Franciæ Mareschallus, *Abrahamus Quesneus* Legatus generalis classium Franciæ, *Honoratus Ursus* Eques Melitenis, *Claudius Berberius* Legatus generalis exercituum Regionum, *Sebastianus Pontaltus de Beautien* machinarum & castrorum Præfectus, *Jacobus Soleisellius* Regio stabulo majori Præfectus. Tertia classis Regni Administratos Officialisque exhibet, *Michaëlem Tellerium* Franciæ Cancellarium, *Jo. Baptistam Colbertum* Marchionem Seignelaëum, *Achillem Harlaem* primum Parlamenti Parisiensis Præsidentem, *Pomponium Belleureum* eodem munere functum, & *Franciscum Pithæum* Parlamenti Parisiensis Advocatum. Quarta classis varii generis viros doctrinæ gloria celebres comprehendit, *Nicolaum Fabrum* Ludovici XIII quondam Præceptorum, *Franciscum de la Motte le Vayer* Academiæ Franciæ Socium, *Josepbum Justum Scaligerum*, *Nicolaum Rigasium* Bibliothecæ Regiæ Custodem, *Oliverium Patru* Parlamenti Advocatum & Academiæ Franciæ Decanum, *Egidium Menagium*, *Adrianum Valesium* Historiographum Regium, *Bartholomeum Herbelotum* linguarum Orientalium Interpretem, *Ismaelem Bullialdum* Astronomum, *Davidem Blondalum* Historiarum Professore, *Samuelem Bochartum*, *Isaacum Benserodum* Academiæ Franciæ Socium, *Joannem Racinum*, Franciæ itidem Academiæ Socium. Ultima denique classis iis, qui in aliis artibus excelluerunt, assignata deprehenditur, continetque oblogia *Joannis de la Quintinie* supremi hortorum Regionum Directoris, *Joannis Varini* Conductoris generalis & Sculptoris monetæ Gallicanæ, *Philippi Colleti* Lithotomi, *Simonis Fovisi* Pictoris Regii primarii, *Petri Mignardi* primarii itidem Pictoris Regii, *Jacobi Blancham-*

si Pictoris, *Jacobi Saraceni* Sculptoris, *Claudii Maslani* Sculptoris, *Francisci* denique *Chauveau* Designatoris atque Sculptoris.

Hi nimirum sunt Heroes isti, quisque in sua, quam professi sunt, arte principes, quorum memoriam ad posteros propagare Perraltus noster sustinuit, aliorum, qui æque fortassis celebrari meruissent, seque præteritos deprehendent, iram in Præfatione deprecatus. Nunc miscellaneas quasdam & sub manu natas observatiunculas subjicere, non erit nobis dividia. *Nicolaum Coëffetæum*, præter scripta alia adversus Jacobum Magnæ Britanniæ Regem & Philippum Mornæum Plessium, Gregorii XV Pontificis Romani jussu duos tractatus contra Marcum Antonium de Dominis edidisse, Perraltus memorat, alterum *de Sacra Monarchia*, alterum *adversus Rempublicam M. Ant. de Dominis*. Leve facileque excusandum hoc est doctissimi Viri parorama. Non nisi unicus enim Coëffetæi adversus M. Antonium tractatus est, Lutetiæ Parisiorum A. 1623 hoc titulo impressus: *Pro Sacra Monarchia Ecclesia Catholica Apostolica & Romana adversus Rempublicam M. Ant. de Dominis quondam Archiepiscopi Spalatenfis Libri IV Apologetici, quatuor ejus prioribus libris oppositi*. Laudat vero Perraltus aliisque omnibus imitandam maximopere meritoque commendat insignem Coëffetæi moderationem, qua in promulgatis adversus Hæreticos, quos vocat, scriptis omnibus fuerit usus, errores insensatus, nulla in personas contumelia. Sed hanc quidem moderationem nobis saltem in illo adversus M. A. de Dominis opere aninadvertere non licuit. Nam vel in præfatione statim, ut nunc de aliis non dicamus, Lutherum nostrum, *ut facem & pestem, summè imprudentem, perditissimum nebulonem, imbellem bomuncionem, perducellum, flagitiosum hominem*, traduci: ipsum vero Marcum Antonium, *hominem sine fide, sine Numine, ore, lingua, manu, omni vita inquinatum, Deo hominibusque invisum, hominem stultum, consceleratum Ecclesia filium, lupum caulas Domini insana rabie infestantem, furentem hostem* appellari videas. Nec in tractatu ipso mitius haberi M. Antonium putes, cujus *futilitas, stulticia, furor, rabies, stoliditas, impietas, impudentia*, utramque in eo paginam faciunt. Lubentius itaque assentiamur Perralto doctissimo, miram Coëffetæi in traducendis in Gallicam linguam libris exoticis felicitatem stylique quo usus est puritatem laudanti, ut accerimus etiam ille linguæ Gallicæ arbiter censorque Vau-

gelafius Vocem phrafinque sine ullo scrupulo admittere confueverit, quam a Coëffetæo ufurpatam noffet, fufpectam contra habuerit, quæ obvia in ejus fcriptis non effer.

Non ignotum aut ignobile in his etiam Actis noftris *Sebastiani Nani Tillemontii* nomen effer, cujus Hiftoriæ Imperatorum Romanorum aliorumque Principum, qui prioribus ſex Ecclefiæ Chriftianæ ſeculis rerum ſummam tenuere, primum ſecundumque tomur A. 1693, pag. 188 ſqq: Commentariorum vero ad Hiftoriam Eccleſiasticam ſpectantium tomos priores quatuor A. 1695 pag. 249 ſqq & Tomo III Supplementorum pag. 88, 241, 294 ſqq. recenſuimus; reliquis, quos perluftrare nondum hæcenus potuimus, alii tempori referuatis. Uti vero Vir Clariffimus vel hiſce ſcriptis inſignem non minus utriusque Hiftoriæ peritiã, quam candorem exactumque iudicium abunde probauit omnibus: ita pauci forte ſunt, qui compertum habeant, quod a Perralto memoratur, aliis inſuper libros novos molientibus adiumento Tillemontium fuiſſe, etſi emanare id in vulgus pro modestia ſua minime voluerit. Ex ejus enim commentariis riãtas ait Perraltus Vitas Tertulliani & Origenis, S. Athanaſii, S. Baſilii, S. Gregorii Nazianzeni & S. Ambroſii: eos etiam, qui S. Cypriani operibus in linguam Gallicam transferendis operam nauarunt, & qui recentiffimas S. Hilarii, S. Auguſtini & S. Paulini editiones curarunt, inſignite in diſcernendis præcipue Patrum illorum ſcriptis genuinis a ſuppoſitiis, iisdemque ordine Chronologico rite diſponendis, adiutos a Tillemontio fuiſſe, quem velut oraſulum conſulere in his talibus conſueverint. Addit Perraltus, amplos quoque Tillemontium commentarios ad vitam Ludouici Sancti Galliæ Regis ſpectantes collegiſſe, ex quibus Dn. De la Chaiſe Hiftoriam Ludouici illius compoſuerit. Nobis fatemur viſam illam Hiftoriam non eſſe. Quod ſi vero eam forte innuere Vir nobiliſſimus voluit, quæ A. 1688 Lutetiæ Pariſiorum ex officina Jo. Baptiſtæ Coignardi prodiit, quam nos in Actis hiſce eodem anno menſe Septembri pag. 454 ſqq. recenſuimus, aliorumque ſecuti fidem Dn. Sacyo tribuimus, neceſſe eſt aut a nobis aliisque publica fama deceptis erratum tunc fuiſſe, aut Perraltum feſtinante calamo pro Sacyo Chaiſium ſcripſiſſe. De quo aliorum eſto iudicium. Cæterum ſubductus eſt orbi literato, cui totum ſe manci-

pave-

pàverat , Tillemontius per placidam mortem anno 1698, cum nuper sexagesimum ætatis annum expleviffet.

De Hieronymo Vignerio, Nicolai Vignerii Medici quondam ac Polyhistoris celeberrimi filio, notatu digna funt quæ Perraltus memoriæ prodidit : juvenem Jus Civile tanto ardore excoluiffe , ut anno ætatis decimo sexto cum applaufu Doctorum fuorum Licentiatus renunciari meruerit : Prætoris deinde munere aliquo tempore Balgentiaci (Beaugency) functum id præcipue operam dediffe, ut civium lites forenſes omnes componeret, juſtitiamque adminiſtrandi compendioſam viam præciſis captioſis ambagibus ſtabiliret : mutaffe poſtea vitæ genus, nec religionem tantum Reformatam, cui innutritus fuerat, ejuſſe, ſed & Carthuſianorum ordini adſcriptum, cumque Familiæ hujus auſteritati perſequentæ impar eſſet, Patribus Oratorii Jeſu Chriſti aggregatum, & poſtquam hujus Congregationis res in Turonenſi, Rupellenſi, & Lugdunenſi ditione probe curaffet, Oratorii denique ad S. Maglorium Pariſiis præfectum fuiſſe : excelluiſſe cum primis in ſtudio genealogico, cumque in Lotharingiam aliquando iter inſtituiſſet, in ea incidiffe monumenta, ex quibus Domus Lotharingicæ, Auſtriacæ, Luceburgicæ, Badenſis aliarumque illuſtrium Familiarum origines eruerit, admirando opere edito (non aliud innui palam eſt quam *Genealogiam Lotharingicam* a Vignerio A. 1649 publici juris factam) quod Chiſletius Latine verterit, omnibusque, quæ de origine Domus Auſtriacæ prodierunt, ſcriptis præferendum exiſtimavit. Ubi tamen id obiter animadvertimus, Jo. Jac. Chiſletium hæc legenti videri poſſe Vignerianum illud opus univerſum in linguam Latinam tranſtuliffe, qui tamen partem tantum illius, ſeu laciniam, ut Blondellus in Præfatione Apologetica loquitur, in Stemmate Auſtriaco Antverpiæ A. 1650 edito Latinam exhibuit, eam nempe quæ Domus Auſtriacæ genealogiam ſiſtit : etſi profecto magnæ id Vignerio laudi ceſſit, quod Chiſletius, cum in illius tractatum incidiffet, non dubitantiſſententiam ſuam in Novis Luminibus ad Vindicias Hiſpanicas olim aſſertam, qua Guntranno Diviti, a quo Sereniſſimam Domum plerique derivant, longe alios majores Guilimannum ſecutus dederat, mutare, juſſeritque novem gradus priores ſupra Guntrannum expungi, ſubſtituique totidem a Vignerio detectos, atque ſic Auſtriacam Domum ex Merovingica Franciæ Regum gente per Erchenaldum Majorem

Palatii cum Vignerio deduxerit. Quæ porro Perraltus Nobilissimus de Vignerii notitia rei nummarie, manuscriptis S. Fulgentii & S. Augustini ab eo detectis, Latinis Psalmorum quorundam paraphrasibus Cardinali Richelio valde probatis, patientia in calculi, quo laborabat, sectione sustinenda subjungit, brevitatis studio prætermittimus.

Singulare exemplum sanctæ amicitiae, quæ Regem inter & Ministrum intercedere potest, Perraltus elogio *Maximiliani Beshunii Ducis Sulliacensis* complectitur. Is Henrico Navarra, posteaque & Galliarum Regi hujus nominis IV, addictissimus, & in bello civili strenuam illi operam præstitit, perpetuus fere Regis in præliis aliisque expeditionibus bellicis comes, & postquam is civili bello composito Galliarum Regnum quiete deinceps possidendum sibi asservisset, in gravissimis quibusque negotiis fidem suam, industriam, dexteritatem, zelum abunde illi comprobavit; nec illi tantum, sed & Regina Vidua, cui post Regis obitum septendecim librarum, ut vocant, milliones, (ingentem pro temporum illorum conditione thesaurum, quem ipse ærario Regio Præfectus collegerat custodiveratque) tradidit. Vicissim Rex officia illius compertamque tot documentis sinceritatem omni benevolentiae significatione remuneratus est. Nam & Amici titulo literis pariter ac alloquio dignatus eum semper fuit, & splendidis Regni muneribus admovit, & Sulliacensis ditionis nomine Ducem Paremque Franciæ creavit; quin Comitum Stabuli supremam dignitatem ac Normanniæ præfecturam eidem obtulit, si exemplum suum secutus in sinum Ecclesiæ Romanæ (ad quod adduci tamen nunquam potuit, etsi a Pontificibus etiam ipsis Paulo V & Urbano IX per literas humanissime invitatus) recipi se pateretur. Memorabile quoque est, quod Henricus IV tum etiam cum Parisiis a sicario occideretur, in eo fuerit, ut Bothunium suum ipse conveniret, de gravissimis regni negotiis cum eo acturus. Tanto ergo tempore cum tanto Regi a consiliis intimis in arduis quibusque Status negotiis fuerit, facile hinc colligitur, quantum sibi emolumentum ex Commentariis Historicis de vita & gestis Henrici IV, qui nomen ejus præferunt, etsi non nisi a quibusdam ejus scribis compilati fuerint, polliceri queant, qui solidam sibi prudentiam politicam comparare desiderant.

Honoratus d'Urse inter illustres Gallos locum quoque meruit, vel ab *Astrucio*, fabulam illam Romanensem famosissimam, summa ingenii

genii felicitate ab eo compositam. Tametsi enim ea aliorum censuram non plane effugit, a Perralto tamen, accuratissimo harum rerum judice, tanto in pretio habetur, ut ipsius Homeri poematibus minime inferiorem, soluto licet sermone scriptam, censeat. Nec fabulam tamen meram exhiberi monet, sed propriae vitae fata variosque magnarum molitionum eventus sub jucundo schemate ab Urfaeo describi. Quam in rem suffecerit paucis hoc loco repetiisse, quod Perraltus de eo memorat, non omnibus forte cognitum, ex quo totius operis argumentum facili conjectura sagaciores assequuntur. In prima nempe adolescentia amore Urfaeus erga virginem nobilem Castromorantiam incensus fuit, sed quem prosequi tum non potuit, Ordini Equitum Melitenensium mature adscriptus, inque insula Malta pluribus annis continuus procul ab amafia commoratus. Dum abest, contingit ut eadem virgo Honorati nostri fratri natu majori nuberet, conciliantibus nuptias ab utraque parte consanguineis, ut per eas antiqua, inter illustrissimas Forensis provinciae Domus, Urfaeam & Castromorantiam, odia extinguerentur. Redux nosse Castromorantiam fratris suo matrimonio, sed quod sterile erat, junctam deprehendit, nec minus amorem pristinum redintegrat urgetque, donec tandem, post tricas & difficultates innumeras, fratre impotentiam post decem conjugii annos falso, ipse voto quo Eques olim se obstrinxerat solutus, matrimonio ejus potiretur. Caterum tametsi Viri, qui nostra aetate in arte Romanenses, quas vocant, fabulas apte adornandi, & in prosa, ut sic loquamur, poetandi excelluerit, exemplum proponere Perraltus vel ideo voluerit, quod & Veteres ea arte multum fuerint gloriosi; candide tamen ac cordate fatetur, Astrae hujus similibusque fabularum lectionem nec fructuosam iis esse, qui severiori disciplina morali imbui cupiunt, & aliis, juventuti imprimis suo pte ingenio ad pravae amores prone, haud parum periculosam.

De *Egidio Menagio*, cujus creberrima in his Actis mentio injecta fuit, Viro Latinam linguam solo usu & classicorum, quos vocant, auctoram lectione, nullo Grammatices adminiculo edocto, in eruendis vero Italicæ Gallicæque linguæ originibus ad superstitionem usque ingenioso, unieam ex Perralto observationem ad finem properantibus satis fuerit produxisse, cur mimirum, qui ab Academia Furfurorum (della Crusca) in Italia magna honoris significatione

fac-

fuerat adoptatus, nunquam tamen receptus in Academiam Francicam fuerit, etsi ipse Parisiis degeret, & ornamento futurus Academiae fuisset. Cujus rei non alia fuit causa, quam quod sub ipsis Academiae incunabulis Satyram in eam scripserat Menagius, sub forma libelli supplicis, quo omnia, quae extant, Dictionaria ad Academiam acerbis querelas deferebant, imminere nempe sibi omnibus perniciem & interitum, siquidem, quod Academia molitur, Dictionarium lucem adspexerit: inventionem quidem Academiae in speciem honorificam, sed quam sales innumeri ubivis adspersi corruperant.

Inter Artifices denique, quos elogiis suis Perrault dignatus est, *Philippus Collocus* quoque celeberrimus Lithotomus, A, 1656 defunctus, comparet. Ubi memorabile utique est, quod arcana illa ars secandi, & ex corpore humano extrahendi calculum, quae a quodam Johanne de Romanis Cremonensi circa annum 1525 primum inventa, & ab hoc Mariano Sancto de Barlettis communicata, ab eo porro Octavio de Villa, & ab hoc Laurentio Colloto concedita perhibetur, magno cum eorum, qui calculo laborarunt, fructu, a Philippo nostri patre, avo, proavo (Laurentio nempe, quem diximus) nec non, filio & nepote fuerit exercita. Etsi vitio vertit non immerito Perrault Collotis illis, quod artificium tanti momenti, & conservandae hominum vitae aut minuendis saltem acutissimis, qui ex calculo nascuntur, doloribus inventum, tanto tempore secretum habuerint, neque cum quoquam alio communicare sustinuerint.

S. AURELII AUGUSTINI, HIPPONENSIS EPISCOPI,
Operum Tomus decimus.

Parisiis, apud Franc. Muguet, 1690. fol. Alfab. 10. plag. 9.

EJUSDEM S. AURELII AUGUSTINI VITA EX EJUS
potissimum Scriptis concinnata, nec non Indices in Tomos antecedentes
Generales. Opera & studio Monachorum Ordinis S. Benedicti & Congregationis S. Mauri.

Parisiis, apud eundem, 1700. fol. Alfab. 7.

DE elegantissima Operum Augustini editione a Monachis Benedictinis & Congregatione S. Mauri adornata, & in Belgio nunc
modò

modo recusa jam tum A. 1683 Calendis Januarii, iterumque mense Novembri A. 1688 p. 619 f. in Actis nostris disseruimus, quo posteriori in loco tomi quinti & sequentium ad nonum usque contenta pro instituti nostri ratione indicata fuerunt.

Accessit vero postea tomus decimus, quin & præter eum adhuc alius, de quo mox dicemus, modo decimi istius faciem adumbratam antea dederimus. Continet vero ille opuscula polemica adversus Pelagianos, utpote libros tres *de peccatorum meritis & remissione, deque parvulorum baptismo ad Marcellinum*. In illis cum asseruisset Augustinus, homines cum gratiæ auxilio posse sine peccato in terris esse, licet ad hunc perfectionis gradum nulli adhuc pervenerint, aut perventuri etiam sint, Marcellinus ea de re ulteriorem ab ipso informationem petiit, quam in libro *de Spiritu & litera*, qui mox in hac editione subjungitur, eidem is suppeditavit. Tertium locum occupat *de natura & gratia* liber, cui ansam præbuerunt monachi juniores duo, Timasius & Jacobus, qui cum a D. Augustino ab erroribus Pelagianis ad veram revocati essent religionem, quendam Pelagii librum ad ipsum misere in extollendis nimis naturæ viribus occupatum, quem proin arrepto statim calamo is refutavit. Sequitur hinc *de perfectione justitia hominis* epistola seu liber ad Eutropium & Paulum, *de gestis* item *Pelagii* ad Aurelium liber, in quo demonstrat Augustinus, Pelagium, cum ad Concilium aliquod Episcoporum quatuordecim Diospoli Palæstinæ A. 415 habitum citaretur, Patribus tum congregatis imposuisse, quando eam apud ipsos doctrinam fuerit professus, quam scriptis tamen suis convellere allaboraverit. Libri duo *de gratia Christi & de peccato originali* contra Pelagium ad Albinam, Pinianum & Melaniam scripti, sextum in hoc tomo locum obtinent, septimumque duo ad Valerium libri *de nuptiis & concupiscentia*, quorum priori matrimonium, utut infantes omnes nascantur in peccato, non tamen ideo repudiandum esse probat, occasionem mutuatus a Pelagianorum objectione, quam exinde adversus peccatum originale formaverant. Posteriori vero ansam præbuit Julianus, Episcopus Italus, qui ut nomen sibi pareret, libris quatuor tractatum istum Augustini impugnavit, cui proinde paucis ille respondit in secundo hoc libro, prolixius vero sex libris integris, qui heic post quatuor ad Vincentium Victorem *de anima & ejus origine*, totidemque ad Bonifacium libros

contra duas Pelagianorum epistolas exhibentur. Qui postmodum compareret de gratia & libero arbitrio ad Valentinum & cum illo Monachos Adrumetinos liber, eos impugnat, qui adstruendo liberum arbitrium gratiam enervant, dum hanc secundum merita datam presupponunt. Hujus vero libri lectione cum nondum sibi satisfactum esse Monachi illi innuissent, alium de correptione & gratia ad eodem scripsit Augustinus. Quemadmodum autem in hoc libro sua simul principia, circa gratia Adamo in statu integritatis concessa discrimen a gratia hominibus post lapsum a Deo data; circa perseverantia donum non omnibus, sed certis tantum hominibus collatum; circa gratia efficaciam, & denique circa gratuitam electionem explicuit atque confirmavit: ita eandem materiam duobus ad Prosperum & Hilarium libris persecutus est, inque eorum uno de predestinatione Sanctorum, & in altero de dono perseverantia latius disseruit; post quos ultimus adjicitur Augustini in Pelagianos conatus, opus imperfectum sex libros complectens, quibus antiquum suum adversarium, Julianum, refellit, posteaquam ille contra librum secundum de nuptiis & concupiscentia octo libros composuerat. Appendix pro more recepto & huic tom. o subnexa in tres partes dividitur. Prima earum supposititia opuscula tria exhibet, Hypomnesticon seu libros vulgo dictos Hypognosticon, quos Augustino tribuerunt Scriptores noni seculi, & inter eos Hincmarus, dudum a Remigio Archiepiscopo & Ecclesia Lugdunensi in libro de tribus epistolis cap. 35 refutatus. Sixto, Presbytero Romano, Johannes Garnerius adjudicavit, verum Mercatori potius eisdem deberi, Benedictinorum conjectura est. Ad eundem supposititorum censum liber de predestinatione & gratia Fulgentio, Episcopo Ruspensi etiam, sed præter rem, attributus, aliusque parvus de predestinatione Dei itidem refertur. Appendicis secundæ pars varia scripta & monumenta ad Pelagianorum historiam pertinentia, quorum comparatione polemicæ in eosdem hæreticos Augustini lucubrationes illustrari queant; tertiæque Prosperi Aquitani pro Augustino contra iniquos doctrina illius de gratia & predestinatione reprehensores apologetica opuscula, nec non ejusdem Prosperi sententiarum ex Augustino librum continet. His singulis ulterius subjungitur Vita Augustini, autore Possidio, ipsiusque librorum, tractatuum ac epistolarum Possidii ejusdem cura editus indiculus. Præfationis vero in vi-

æm historia Pelagiana ad primavos scriptores recognita, in lectio-
nem librorum Augustini adversus hæresin hæc decertantium intro-
ducens repræsentatur.

Ad ultimum tomum quod attinet, primo ille loco *duas* exhibet *præfationes*, quarum altera editionem universam, altera appendices singulis tomis subjectas respicit. In ista totius operis rationem, contenta, ordinemque Editores solertissimi exponunt, & causas, cur, variis scriptiunculis adversus industriam suam evulgatis nihil adeo re-
posuerint, declarant, solennissimeque profitentur, quod ecclesiasticis de Gratia institutionibus, quas nuper Illustrissimi Præsules, Carolus Mauritius le Tellier, Remensis, & Ludovicus Antonius de Noailles, Parisiensis, ediderint, sincere per omnia adhæreant. In hac vero, cur spurias scriptiones a genuinis & sinceris Augustini operibus segregatas in angulum peculiarem circa tomi cujusque finem rejecerint, passim ostendunt. Præcipuum tamen, quod hunc tomum exornat, *Vita S. Augustini* est, octo libris prolixè satis ex ipsiusmet scriptis adornata, quæ instar esse potest Augustinianorum, imo Ecclesiasticorum ejus temporis, quorum sanctissimus doctor pars magna fuit, Annalium. Quandoquidem vero hi & aliunde satis noti, & prolixiores longe sunt, quam ut in compendio exhiberi a nobis queant, ista tantum hinc decerpisse suffecerit, quod Augustinus anno Christi 354 Idibus Noyembris natus, A. 386 conversus, sequentique 387 baptizatus, Presbyter Hipponensis A. 391 & A. 395 exeunte Episcopus ordinatus, tandemque A. 430 quinto Calendarum Septembris, ætatis suæ septuagesimo sexto prope absoluto, mortuus esse perhibeatur. Matris insuper Augustini, quæ *Monnica* ubique Benedictinis nostris audit, historia eaque accurata secundo hujus Vitæ libro subnectitur, in qua natam eam dicunt A. C. 332 parentibus Christianis qui eandem pudice quoque & sobrie educarint. Hinc laudabiles ejus in conjugio mores celebrant. Anno ætatis quadragesimo orbatam viro, reliquam vitam omnem in piis operibus traduxisse referunt, ejusque imprimis circa filium suum adhibitam ingentem sollicitudinem extollunt. Mortem denique illius in annum 387 & Idus quidem Noyembris collocant, quanquam natalem ejus Ecclesiam quarto Nonas Maji celebrare, causamque istius instituti se ignorare, haud dissimulent. Prolixiori illi Vitæ succedunt *tres indices operum Augustini*, quorum pri-

mus sistit feriem & ordinem cujusque tomi operum cum Lovanien-
 si, cui Erasmianus fere concordat, comparatus; secundus ordinem
 antiquum cum novo collatum, tertiusque singula opuscula ordine
 alphabetico digesta. Sequitur mox *index universalis* & quidem co-
 piosissimus omnium rerum, quæ in decem operum Augustini tomis
 occurrunt, tum index itidem generalis omnium Scripturæ Sacræ lo-
 corum, quæ in operibus istis sparsim explicantur; quam diligentiam
 & circa spuria opuscula in appendices cujusque tomi relata adhibere
 placuit. Cæterum in generali ad appendices has præfatione editio-
 nes operum Augustini præcipuè commemorantur; sed cùm de iis in
 prima laboris hujus a Benedictinis suscepti descriptione jam tum uberi-
 us a nobis actum fuisse recordemur, semel dicta nunc repetere su-
 pervacaneum existimamus.

ELEMENS DE MECHANIQUE ET DE PHYSIQUE,
 où l'on donne Geometriquement les principes du choc & des equili-
 bres entre toutes sortes des corps, avec l'explication naturelle des machi-
 nes fondamentales, par M. PARENT, de l'Academie Royale
 des Sciences,

i. e.

ELEMENTA MECHANICÆ ET PHYSICÆ, QUI-
 bus principia conflictus & æquilibrii in omni corporum genere
 Geometrice traduntur, una cum explicatione naturali machina-
 rum fundamentalium: Autore Dn. PARENT, e
 Regia Scientiarum Academia.

Parisiis apud Flor. & Petr. Delaulne, 1700. 12.

Constant plag. 21, & fig. æn plag. 4.

Quoniam Physica pendent ex Mechanicis seu ex motuum legibus,
 hinc Autor ingeniosus, explicans doctrinam percussionis corpo-
 rum, librum censuit jure vocari Elementa Mechanica & Physica. Le-
 ges percussionis derivat ex principio concursus æquilibrium facientis
 cum aliis motibus compositi. Et ait se initio putasse, primo sibi istam
 methodum occurrisse, sed postea comperisse, Hugenium, Wallisium
 & Mariottum eodem principio usos: quoniam tamen non satis omni-
 bus innotuisse videatur, & ideo celebres autores principia peculiariter
 habeant, & inter se dissentiant, ideo sibi operæ pretium visum hanc
 Metho-

Methodum fufius exponere, & ad varia applicare. Multum quoque fe debere ait Dni Renaut libro de gubernatione navis, & Mechanicæ Dni De la Hire, fed maxime Dno Sauueur, cujus magna fint in Mechanicæ & Phyficæ merita. Scripfiſſe fe octo abhinc annis librum fundatum ſuper principio parallelogrammorum, per quod explicuerit omnem doctrinam æquilibrium circa punctum fixum & centra gravitatis; ſed cum eum tractatum Dno Sauueur oftendiſſet, ut Academiæ Regiæ offerretur, hunc monuiſſe, jam Dnum Varignonium Mechanicæ ſuam eidem principio inædificari. Itaque cum præterea intellexiſſet, Patrem Lamy, & adhuc alios hanc inventionem ſibi tribuere, ideo ſeſe ab eo labore deſtituiſſe, & maluiſſe talia Mechanicæ deducere ex principio de maximis & minimis, gloria inventi abis relicta, etſi non minus quam illi eam ſibi tribuere poſſet, cum nec ipſi fuerint primi; præterea principium parallelogrammorum non ſuccedere pro concursibus liberis. Galilæi propoſitiones ſe omiſiſſe, quod ſint in imaginatione ipſius unice fundatæ, etſi pulchræ videantur & experimentis ſatis conſentiant. Tempus enim, quo Galilæus utatur in acceleratione corporum deſcendentium, eſſe rem imaginariam, qua poſſimus carere in ratiocinando.

Librum ſuum dividit in tres partes. Prima agit de motu & concurſu rectilineo. Ibi cap. 4. definit tempus, quod ſit effectus ſucceſſivus & uniformis, ſtabilitus vel aſſumptus ad menſurandum quicquid eſt ſucceſſivum. Ita ſpatium quod homo abſolvat æquali paſſu, eſſe tempus, ſic aquam ex clepſydra ejuſdem ſemper altitudinis elapſam, eſſe tempus &c. Potentiam vel vim (force) definit cap. 5 ſtatum præſentem motus corporis, comparatum ſtatui tali alterius corporis. Hos ſtatus non poſſe differre, niſi reſpectu maſſæ & celeritatis. Ex qua definitione inferre ſe poſſe putat, corpus duplo celerius altero æquali, eſſe etiam duplo fortius, præſertim quoniam in æquilibrio maſſa & celeritas ſe mutuo compenſant, cap. 6. Ubi etiam putat vim deſtrui in corporibus cum æquilibrio concurrentibus, nec perfecte elatiſtis. Ponit deinde 12 Axiomata (c. 8) iſſeque in ſupplemento ſeptem alia adjungit, quanquam fortaiſſe ad pauca multa reduci poſſent. Cap. 11 explicans motus reciprocos, qui ſcilicet cuilibet corpori attribui poſſunt, ſtatuit ſyſtemata Copernici & Tychoſis coexiſtere, ſeu coincidere, etſi in eo maneat discrimen

reale, quod in hypothesi Tychoonis Sol ingreditur in orbitam Martis, in Copernicana vero nihil tale contingit, ut Mars veniat in locum, ubi aliquando Sol fuit. Nimirum phaenomena ostendunt, Martem interdum nobis esse propiorē, quam est Sol. Reliquis hujus partis capitibus examinat casus concursuum rectilinearum tam cum, quam sine oppositione inter corpora mollia, semidura seu semielastica, & perfecte elastica. In quibus non dissentit quoad conclusiones ab iis, quae Mariottus aliique dedere. Vim ictus aetimat a concursu cum aequilibrio, & ita definit c. 17, ut si A & B cum aequilibrio concurrat in D, sit vis ictus factum ex A in AD, vel ex B in BD. Vim relativam quidem agnoscit manere eandem, sed c. 16 & 18 defendit, vim absolutam crescere vel diminui per concursum. Agnoscit etiam, si corpora sint homogenea, centrum gravitatis suam celeritatem & directionem non mutare, mutare tamen eam in heterogeneis; hinc ut utramque una regula complecteretur, ideo in Diario Eruditorum Parisino 4 Maji 1699 hanc proposuerat; in omnibus concursibus in eadem recta corpora conservant legem aequilibrīi respectu puncti immensitatis, quod moyetur eadem celeritate post ictum, qua ante ictum ibat centrum commune massae. Sed ne hic quidem explicuit, quid intelligatur per punctum immensitatis, etsi regulam repetat sub finem capitis 20.

Parte secunda agit de concursu corporum, quae circulari motu feruntur, ubi eodem fere modo, ut in rectilinearis concursibus, procedit. Radium massae vocat cap. 2, in quo corpora concurrerent cum aequilibrio; hinc radii hujus celeritatem non mutari. Inde cap. 9 agit de centro virium, quod Mariottus & alii appellarant centrum percussiois; quemadmodum c. 14 centrum temporis vocat appellatione generaliore, quod Hugenius ad gravitatem respiciens, vocarat centrum oscillationis. Putat autem & Autor cap. 15, naturam gravitatis ex hoc ipso valde illustrari, quod experientia ostendat, in oscillationibus idem esse centrum temporis & centrum percussiois seu virium; uti sane Mariottus ostenderat, centrum suum percussiois idem esse cum centro oscillationis vel agitationis Hugeniano. Et cap. 16 notat, centrum massae in corporibus gravibus cum centro gravitatis coincidere. Unde & de centris gravitatis virium & temporis in variis figuris non nihil tractat. Inde *parte tertia* transit ad motus obliquos, & compositos, ubi notat, duos motus perpendiculares inter se compositos

hos id habere singulare, quod se mutuo nec juvant nec impediunt, cum acutum inter se angulum facientes sese adjuvent, at obtusum facientes sibi sint contrarii, cap. 4. Et eadem transfert ad motus circulares, cap. 5. Inde agit de reflexione corporis oblique incidentis cap. 6, & de variis corporum in idem incurfibus, cap. 7 seqq. ubi rursus tueretur, centrum massæ inter homogenea motum servare, & vires relativas manere, sed absolutas imminui aut crescere; sed non applicat huc punctum immensitatis, quo supra erat usus. Porro & cap. 18 agit de corporibus plicatilibus, qualia sunt catenæ, aut funes, abstrahendo hoc loco ab eorum massa propria; ubi quoque agit de trochleis. Inde cap. 19 & 20 procedit ad vectes & rotas, & c. 21 ad plana inclinata, & c. 22 (quod est partis tertiæ ultimæ) de polyedro findente seu de cuneo agit.

Pars quarta destinata est corporibus fluidis inter se vel cum solido combinatis; ubi cap. 3 promittit Dn. Autor, se aliquando tracturam de Hydraulicis edituram. Notat cap. 1, concursus fluidorum hoc habere, quod sunt permanentes seu durabiles, cum solidorum, concursus sint quasi instantanei. Hinc in fluidis operæ pretium futurum est considerare, quantum ictus daret, & quod tanto major est quantitas agentis fluidi, quanto major velocitas. Ubi post alios notat, maximam velocitatem, quam grave in fluido per accelerationem acquirere possit, eam esse, qua fluidum sursum motum (ut in aqua jactibus) hoc grave sustineret. Attingit etiam æquilibrium liquorum cap. 5. Et paucis agit c. 6 de rotis, quæ trahuntur ab animalibus, affirmatque magnas rotas hic exiguis æquipollere. Et cap. 7 tractat de lineis curvis formatis per corpora flexibilia, quæ non extenduntur: ubi concipit ea trahi vel impelli aut conatibus parallelis inter se, aut perpendicularibus ad ipsas curvæ partes. Parallelis inter se agunt pondera, quæ intelligi possunt vel esse (primo) ipsæ curvæ partes ut in catenâ, vel hæc ponderis exortia fingendo, intelligi possunt pondera inposita, quæ vel sint inter se (secundo) ut spatia figuræ respondentia seu superiminentia inde a recta horizonti parallela; vel sint (tertio) inter se æquatia. In primo casu ait elementa distantiarum a dicta recta horizonti parallela, seu dy esse ut arcus a curvæ abscisso inde a vertice, usque ad punctum, ubi est elementum dy. Secundum casum determinare se ait ex principio quodam Dni la Hire, cui se hanc gloriam relinquere ait, et si ipse duabus aliis viis eodem perveniat.

Ter-

Tertio casu curvam statuit esse parabolam. Cæterum operæ præ-
 tium est addere: problema primum in catenæ figura indaganda pro-
 positum fuisse a Galilæo, & primum ab Illustri Leibnitio nova ipsius
 Methodo calculi differentialis fuisse solutum; ingeniosissimum quo-
 que Joh. Bernoullium, intellecto Leibnitiano successu, (etsi nondum
 publicata solutione aut ejus artificio) ejusdem quidem calculi opæ,
 proprio tamen Marte eodem pervenisse, quemadmodum ex Actis
 nostris constat; & Autorem nostrum eadem calculandi ratio-
 ne hic uti. Notat etiam primum casum, (qui scilicet est lineæ
 Catenariæ (Gallis la Chainette) posse, ob maximum descensum centri
 gravitatis catenæ, eo deduci, ut queratur curva, ubi $y \sqrt{(dx dx + dy dy)}$: 28 sit maximum. Sed hæc, inquit, relinquo combinationibus
 summatorum Algebraistarum; quanquam interim facile agnoscat,
 artificio inveniendi curvas, quibus maximum præstetur, non ex com-
 binationibus Algebraistarum, neque etiam ex summationibus tantum,
 sed ex alio singulari artificio pendere, quod nuper demum prodit,
 eum lineæ brevissimi descensus a Dno Joh. Bernoullio proposita & ab
 ipso pariter ac paucis aliis soluta fuisset. Hanc autem Methodum
 maximi descensus centri gravitatis putat Dn. Autor, ad solum
 casum primum, non ad duos reliquos pertinere. Quæ omnia nos iis,
 qui hæc profundius examinarunt, consideranda relinquimus. Cap. 9,
 10, agit de figuris in fluido motis, ubi & quædam de gubernaculo &
 derivatione, post Dn. Regnault, & cap. 11 de proportionem ponderis
 columnæ aeris. Tandem cap. 12 & 13 exponit modum hæc experiun-
 di, & speciatim modum, quo pendula ictibus suis concursuum expe-
 rimenta exhibent, quod jam præstiterat Mariottus, sed a Dno Autore
 magis promovetur. Speramus Cl. Autorem in hac scientia ornanda
 porro perfecturum. Interea optamus, ut *Nova Dynamices Scien-
 tias*, cujus aliquoties in his Actis facta est mentio, ab Inventore Illustri
 in lucem producat, & pulcherrimum illud naturæ arcanum
 de eadem semper potentiaë motricis absolutæ (debito sensu ac-
 ceptæ) quantitate servanda explicetur & stabilietur. Hujus enim
 doctrinæ defectus Dnum Autorem (cujus librum jam recensui-
 mus) & alios solius potentiaë relativæ conservatione contentos esse
 cogit.

MONH-

MONUMENTA VETERIS ANTII, HOC EST, IN-
scriptio M. Aquilii, & Tabula Solis Mithra variis figuris & symbo-
lis exsculpta, quae nuper inibi reperta nunc prodeunt Commentario illustra-
ta & accurate explicata. Accedunt Dissertationes de Beleno & aliis qui-
busdam Aquilejensium Diis: & de Colonia Foro-Julienfi. Auctore PHI-
LIPPO A TORRE, ex eadem civitate Foro-Julio. Addita sunt
Fragmenta Inscriptionum Fratrum Arvalium, reperta in
agro Romano effusa.

Romae typis Cajetani Zenobii & Georgii Plachi, 1700 in 4.
 Constant Alphab. 2, plag. 9, & fig. 22. 4.

Elegantissimum Opus, & varia reconditaque doctrina refertum,
 in quatuor partes distributum est. Prima & secunda occasionem
 connexam habent, nuper in Antii, vetustae urbis, ruderibus reperta.
 Antiquitatis monumenta, quorum alterum inscriptionem Aquilii
 tenet; alterum tabulam Solis Mithrae symbola & figuras referentem
 exhibet. Hinc pars prima voluminis de M. Aquilii inscriptione est;
 secunda de sacris Dei Mithrae. Cetera, quae hoc volumine continen-
 tur, amore patriae a nobilissimo Auctore sunt adjecta. Quod enim,
 Foro-Julienfis ex Carnis est, de Carnorum Diis, Beleno praecipue Aqi-
 leienfium, quae civitas caput quondam Carnorum fuit, eruditam dis-
 sertationem adjungit: cui aliam de ipsa patria sua, Foro-Julienfi Col-
 onia, summo studio ex antiquitatum memoriis congestam ac compo-
 sitam, superaddit: quae tertiam & quartam voluminis partem confici-
 unt. Accedunt Arvalium Fratrum tabulae, nuper in agro Romano
 effusae, quarum frequens in prima parte, Inscriptionis Aquilii inter-
 pretatione, mentio habita fuerat. Superpondii sunt instar Inscr-
 iptiones Aquileienses aliorumque Foro-Julienfis provinciae locorum,
 omnes adhuc ineditae, numero LXXVII.

Inscriptio, quae primam partem facit, nuper inter Antii rudera
 prope oppidum & portum Neptunium reperta, talis est:

M. AQUILIO. M. F
 FABIA. FELICI
 ACENSUS. EQUIT. ROMAN
 PRAEF. CL. PR. RAVENNAT

Kk

PROC.

ACTA ERUDITORUM
PROC. PATRIM. BIS. PROC. HERED
PATRIM. PRIVAT. PROC. OPER. PUB
PRAEP. VEXILLAT. P. P. LEG. XI. CL
FR. PATRON. COL. OBMER. EIUS
ANTIAT. PUBL.

Hujus interpretationem undecim capitibus eruditissimus Auctor distinguit. Primo de *Antii*, claræ quondam urbis & coloniae, religione agit, quæ potissimum Fortuna celebrabatur, eaque Gemina, cujus templum ibi maxime celebre nobiles illas *Sortes Antiatinas*, id est oraculum habuit. Geminam dixit, quia etiam nummus Q. Rustii gemina simulacra præfert, inscriptus FORTUNAE ANTIAT. quas *veridicas sorores* Martialis dixit: id quod veteri inscriptione FORTUNIS ANTIATIBUS confirmatur. Quod vero alius nummus Antii itidem has geminas imagines habet, circumscriptas DEI PENATES, & in postica Herculis signum conspicitur; conjicit inde Auctor noster doctissimus, in Penatibus cum Hercule, tanquam gentilitio Numine, fuisse Fortunam quoque numeratam: quia Romanæ Gentes Deos præfides Numina patriæ, unde ortæ erant, coluerunt, sicut Gens Antia haud dubie, ut nomen fert, ab Antio Romam profecta, Fortunam, Antii cultam, in Penatibus suis habuit. Quod aliis exemplis Auctor illustrans in Atii Balbi nummum incidit, a Patino male inspectum, ejusque occasione, quod SARD. adscriptum habet, in *Sardinia* etymon egressus, Bocharto succenset, qui posthabitis veterum testimoniis, Siliis, Pausaniæ, Solini, Capellæ, Isidori, *Sardinia* vocabulum non a *Sardo*, ut illi unanimi consensu, sed ex Phœnicum lingua, unde pro libidine sua (sic vocat Auctor) ferè omnia regionum populorumque nomina deducere consuevit, sine consonantia arcessat. Postquam deinde rursus de Penatibus Laribusque dixit, a Suetonio invitatus, qui Calig. c. 57 *Antiatinas sortes* memoravit, quid *Sortes* proprie fuerint, ex Cicerone & Macrobio exponit: at in templo Antiatium alio modo responsa data, ex eodem Macrobio Saturn. c. 23 ostendit, ut ita Suetonio id oraculum abusive *sortes* appellaverit, si modo appellavit, quia ex quindecim MSS. Vaticanis tantum duo *sortes* habeant: ceteri, quibus & alii quatuor codices in Urbe consentiant, *Fortuna Antiatina*, quam omnino genuinam Suetonii esse scripturam censet. De numero Fortunarum, cur *gemi-*

nas coluerint Antiates, illustrium virorum, Raphaelis Fabretti & Josephi Mariae Suaresii, sententias adfert, quorum illi una bonorum est eventuum, altera malorum: huic, quod prope eodem recidit, geminae Fortunae sunt duae Nemeses, una bonorum remuneratrix, vindex altera malorum. Tandem ad Taciti *Fortuna Equestris eadem apud Antium* accedit, qua bene perlustrata, negat eam celebre Fortunarum Antiatium templum esse: nec in altera, *sequestri Fortunae*, quod multis eruditorum placet, legendum esse concedit, & Theodoro quoque Ryckio, qui Freinsheimii sententiam in dubium vocavit, respondet.

Secundo capite de *Gente* agit *Aquila*, in plura cognomina, Corvi, Justij, Galli, Flori distincta, quae discrimina etiam signis ad cognomen adludentibus in nummis familiarum exprimi, exemplis commo-
nstrat, in quibus quod nummum offendit Valerii Acifculi, quo instrumentum malleo ferme simile excusum est, de *ascia & acifculo*, tanquam parva ascia, transpositis literis, perperudite differit, & ex vetustis Glossis & Vitruvio monstrat, asciam acifculumque, sive acifculum, non tantum instrumentum esse quo ligna possiantur, verum etiam quo maceretur calx, & alia quae lapidum struendorum sunt, perficiantur, ideoque in Glossis *Acifcularius* $\lambda\alpha\tau\acute{o}\mu\alpha\varsigma$ verti. Nomen vero Aquilii non ab aquarum fluxu, ut Pighio visum; sed ab aquilo colore, id est subfusco & nigricante deducit.

Tertio capite versus inscriptionis, *Accensus Equitum Romanorum*, explicatur: in quo primam vocem non *accensus* legi posse, ex tribus generibus Accensorum, quae omnia infra dignitatem Aquilii, & ceteros in hoc lapide adscriptos honores sint, ostendit: ubi sane multa de Accensis, etiam iis, qui *Accensi velati* discriminis causa in marmoribus vocantur, doctissime adferuntur. Legendum ergo A CENSIBUS esse, exemplis aliorum lapidum probat; & a censibus Equitum Romanorum, censendis Equitibus praefectum esse interpretatur. Praeclara hic de ipso munere censorio, de lectione Equitum, de illorum praeter censorem transvectione, & alia adjiciuntur.

Quartum caput sequentem versum, *Praefecto Classis Praetoriae Ravennatis*, exponit, de cuius muneris auctore Suetonius, qui Augusto tribuit, contra Cluverium defenditur: cuius successores ad barbarorum usque in Italia dominationem eodem loco classem pro Italia securitate habuisse, exemplis comprobatur. Deinde *Classarii* utrum

ex legionibus an auxiliorum cohortibus fuerint, contra Lipsium, quæ legionarios exemit, disputatur, & tam ex nummis ac marmoribus, quam ex Livio, Tacito, Vegetio probatur; pro temporum necessitate, & arbitrio imperantium, tam cives quam peregrinos in classibus militasse. Obiter, *classis* mentione facta, clarissimus Auctor Livium a Tanaquilii Fabri castigatione circa *classium* in bello Fidenate notionem, lib. IV c. 33, defendit: & templum Neptuni Ravennense, & festa Neptunalia itidem ex antiquis inscriptionibus declarat. Cur vero *classis* illa, quæ ad Ravennam erat, *Prætoriana* in marmoribus dicitur, doctorum conjecturam profert, exemplo cohortium *Prætorianarum* factum esse, quia ad Italiæ & Principis tutelam illa *classis* cum *Misenensi*, perinde ut *Prætoriani* in Urbe, excubarit. Ideo harum *classium*, *Ravennatis* & *Misenensis*, nomina in turri, ubi castra *Prætoriana* fuerunt, inscripta esse, a Fabretto observatum memorat, cujus peritissimi antiquitatum Viri obitum, qui in ante VII Idus Februarias circiter 1300 incidere, quamvis octogenariis, tanquam immaturum bonis literis vehementer luget. Quæ vero literæ SAL in Sex. Pompejii nummo torserunt alios, has Noster divinat legendas esse SALACIUS, quia Neptuni ille & Salaciæ filius, Appiano teste, censeret & credi voluerit. Salaciam vero marinam deam, Neptuni uxorem, poetarum fabulæ fingerunt. Ad hæc *Præfectos* *classis* utriusque equestris ordinis fuisse, ex eo probat, quia inde ad *præfecturam prætorii* quæ ex Mæcenatis consilio equestris dignitatis erat, aspirarint, usque ad Alexandrum Severum, quem Lampridius primum senatorium decus illi muneri attulisse, in Vita ejus narrat.

Quinto capite *Procuratores Caesarum* pro munerum amplitudine distinguuntur, quorum quidam una præfides erant provinciarum, jurisdicendo æque ac redditibus impositi colligendis: alii sine jurisdictione solos redditus provinciarum curabant. Præter hos *Procuratores patrimonii* fuerunt, & hujus rursus duplicis, vel sacri & ficalis, quod cum imperio connexum in successorem transmittebatur; vel proprium seu privatæ rei, idque hereditarium, quia privatus, antequam Princeps fieret, possederat, quamvis auctum postea, majusque sæpe mirum in modum in principatu factum est. Spartianus sub Severo primum *procuraturam privatarum rerum constitutam*, cap. 12 in Vita tradit, quod Salma sius perstringit, quasi inde ab Augusti ætate hoc munus in
Prin-

Principum aula fuerit : ad quod aliter Pancirolus in Notit. Imp. respondet, aliter noster Auctor, qui ita Spartianum pag. 75 interpretatur, ut, cum antea tam patrimonium fiscale, quam proprium uno eodemque procuratore regeretur, ea officia & munia distinxisse Severum, & antiquam procuratorem administrando fiscali patrimonio, novam autem procuratorem suo patrimonio, jam in immensum aucto, profecisse censet. Procuratores autem patrimonii postmodum dicti sunt *Comites*, ut alter esset sacrarum largitionum Comes; alter Comes rei privatae. Quod vero Aquilus *bis procurator* dicitur, inde procuraturam non perpetuam, sed annuo tempore definitam fuisse constat, quod Auctor per singulos annos atque consules, quibus aliis aliusque procurator successerit, ex Codice utroque Theodosii & Justiniani demonstrat.

Sexto capite in muneribus Aquilii *Procuratura hereditaria* succedit, quam de illis donis Auctor interpretatur, quorum heres Caesar privatorum testamento scriptus pro more temporum illorum erat: quibus, quod ampla satis essent, etiam Procurator est praefectus, distinctus omnino a Procuratore vicessimae, quod contra Cujacium, Pancirolum, Reinesium, & ipsum Fabretum notatur, & ut perfectius quisque possit intelligere, historia vicessimarum ab institutione, mitigatione & abrogatione illarum subjeitur. Procuratores autem equites plerumque & ingenui fuerunt: non raro etiam liberti, adque ex libitu & voluntate Principum.

Septimo capite *Procurator Operum publicorum* Inscriptionis ordine succedit, quod munus dignitatemque diligentissimus Auctor exemplis cum aliis declarat, tum praecipue Capitolii reficiendi cura, in L. Vestinus a Vespasiano, ut Tacitus Hist. IV, 53 refert, collata. Unde in historiam Capitolii Flavio tempore semel, iterum restituti excurrit, illamque ex fragmentis marmorum, in via Ostiensis effossorum, quibus Arvalium Fratrum sacra describuntur, mirifice supplet. Prima restitutio quibus auspiciis & caerimoniis suscepta fuerit primo Vespasiani anno, ipso tum absente, Tacitus dicto jam loco narrat: quem praesentem fuisse Suetonius tradit; quae, quantumcunque pugnare inter se Lipsio videntur, noster Auctor breviter pag. 94 conciliat. Haec ergo prima restitutio, primo circiter Vespasiani anno facta, postquam paulo ante Vitelliano bello Capitolium conflagrasset. Altera est in marmore jam dicto, quae ad Titum filium

pertinet, quod ex *Titi* præposito nomine probatur, nusquam patri in antiquis monumentis attributo: dein, ex eo, quod prioris auspicio, Tacito teste, facta sunt XI Kal. Julias; hujus VII Idus Decembres, ut in saxo est Arvalium. Vix enim mortuo Vespasiano, iterum arx illa terrarum orbis incendio absumta, ut Plutarchus in Publicola omnem rem plenius recenset, Titi autem nullam mentionem facit, quod Auctor ex hoc marmore suppleri jubet, quia is quoque adgressus sit Capitolii restitutionem, fato autem præventus consummandam fratri Domitiano reliquerit. Deinde ex alio ejusdem tabulae fragmento Consules ejus anni, corrupte ab aliis nominatos, veris nominibus reponit: & *Deam Diem*, ibidem memoratam, ex sacrificiorum genere Junonem interpretatur, quamvis Opin Sponius in Miscellaneis malit, quem deserit: Fabretum autem, qui Heben esse crediderat, Strabonis auctoritate lib. IIX in Phliunte, excusat. Tandem Grammaticam adjungit questionem, sitne v. gr. *ante diem XVI Kal. Junias* ipse dies XVI, an, quod nonnullis visum est, præcedens XV. Auctor eminentissimi Cardinalis Norisii, cui prius in Pisaniis Cenotaphiis placet, sententiæ accedit, quam ex his marmoribus juvat, in quorum altero sacrificium Dæ Dæ indictum traditur ANTE DIEM XVI KAL. IUNIAS, quod postmodum sine præpositione simpliciter XVI KAL. IUNIAS repetitum est.

Octavo capite *Procuracionem publicorum operum*, quam digressio de Capitolii restitutione distulerat, persecuturus, distinguit eam a cura visarum, aquarum, alvei Tiberini, & ceterorum, idque ex Augusti institutione apud Suetonium cap. 37, & testimonio lapidum. De cura collocandi statuas, quamvis separata & illa fuerit, statuarum procuratoribus commissa, locum tamen, quo ponendæ essent statuae, per curatorem operum publicorum designatum esse, ex veteri inscriptione observat, quæ quod in Gruteri Opere, & Fastis Panyini prævata est, integram ex Mabillonii *Analectis* profert: in qua quod *temporum Cesarianorum* occurrit mentio, ad illa definienda novam digressionem facit. Scaligerum trium annorum prochronismi accusat, qui epochæ Antiochenæ alliget, quod cum ex Alexandrino Chronico, ut vulgo appellatur, seu Siculis Fastis hausisse conjicit. Summum Virum, H. Norisium iterum laudat, qui ex nummis Antiochenam æram integro anno priorem Pharsalico proelio, a quo
Cæsaris

Cæsaris tempora incipiunt, constituat. Deinde cum Antonio Pagi agit, qui verum quidem initium annorum Cæsaris posuerit, at in computandis annis, in lapide illo expressus, uno anno aberret. Missis tandem chronologicis tricis, ad Opera publica regressus, illis Principis nomen inscriptum fuisse, non Curatoris, nisi sua pecunia extruxisset, ostendit: artificibus autem minus in adscribendo nomine licuisse, exceptis paucis, quæ memorantur pag. 120.

Nono capite *Præposituram Vexillationum*, quæ in lapide Aquilii adjecta est, expositurus Auctor, de Vexillariis, deserto Lipsio, in Salmasii sententiam concedit, qui tirones & velites in vexilla distributos, ita nominatos esse censuit. Olim tam peditum quam equitum fuisse, ex Vegetio demonstrat: quo tempore *Vexillationes* potius, quam *Vexillarii* dicebantur; iique tam legionum, quam auxiliariorum erant.

Decimo capite inscriptionis siglæ P. P. LEG. XI. CL. FR. explicantur, quas, post varias literarum P. P. significationes recensitas, simplicissimus Auctor legit *Præposito legioni undecima Claudia Fretensis*. Præpositus autem in militia idem qui Præfectus est, id quod exemplis declaratur. Cognomen legionis *Claudia* ex Dionis libro LV exponit, quod Scriboniano res novas in Dalmatia moliente, hæc Claudio Cæsari fidelis manserit: *Fretense* autem cognomentum fatetur decime in magnoribus, quæ in Hispania (forte ad Herculium fretum) diu stativa habuerat, unde a Vespasiani ducibus excita fuit, ut Tacitus Hist. IV. 68 adnotavit, attribui. Non autem dubitandum sit, quin, sequiori ævo etiam alia a castrorum situ *Fretenses* sint cognominata, undecima præsertim, quæ non solum Byzantino fretu navali pugna, Nigri classem vicerit, quo inscriptionem apud Reinesium refert, LEGIONE XI. PRAELIO NAVALI FACTO &c. verum etiam, uti ex Gallieni nummo monstrat, Neptuni effigiem & delphini referente, cum inscriptione LEG. XI. CL. in maritima ora stativa, tum castra habuerit.

Ultimo capite mos cooptandi *patronos*, (quo suprema pars inscriptionis, *Patrono Colonia ob merita ejus Antiatas publice, spectat*) explicatur: sed eo brevior in illo Auctor est, quo præclarius id argumentum laudatissimus Norisius in Cenotaph. Pisanis exposuerat. Unam inscriptionem addit, ab eodem etiam maximo Viro ex Gruteri Opere productam, cujus quod Nostro autographum in area tabula inspicere contigerat, emendatiorem proferre & mun-

neris

neris sui & operæ pretium putavit esse. In qua quod municipium *Civiliannum* memoratur, de quo aliter Vaillantius, aliter Harduinus, celebres antiquarii, judicarunt; Nolite utrumque ex titulo tabulæ, PROVINCIAE VAL. BYZA Cenæ confutat, quo æque ruunt urbs illius Numidica, & hujus, quam acriter propugnaverat, Lusitana. Hanc autem inscriptionem vel ideo repetitam voluit, quia formulam patronum suscipiendi, & hospitalitatis tesseram, patrocini adnexam, continet. Morem vero id tabulis æneis incidenti, & in patroni domo adservandi, exemplis probat & illustrat. Addit aliud genus patronorum adversus iniquos tributorum exactores institutum, cui vero quod fraus sæpe adhæsisset, quæ justa etiam tributa declinaret, in Codice Theod. de Patrociniis vicorum, abrogatum esse docet. Hinc ad prioris generis *patronos* redit *patronasque* (nam hunc sexum etiam a civitatibus cooptatum esse, inscriptionibus antiquis probat) honores a civitate illis habitos ostendens, qui plerumque status erant publica, aut aliud insigne monumentum, quale ab Antiatis positum est Aquilio.

TAB. V.

Altera pars Monumentorum est de *Mithra*, ejusque *tabulis symbolis*, quia ejusmodi nuper tabula apud Antium reperta fuerat, quam & nos hic exhibemus. Primo & secundo capite figuræ ex tabulis Mithriacis, tam hac quam aliis, quarum tres suæ depictas addit, describuntur, ac nuper juvenis cum recurva tiara sive mitra Persica, & chlamyde in auras fusa, aut alatus, incumbens bovi, eique vulnus pugione faciens, adstantibus utrimque pueris, quorum alter erectam faciem, depressam alter manibus tenet, accedentibus ad bovem quadruplicis generis animalibus, cane, angue, cancro vel scorpio, cum parivolitantium. Addita Solis est effigies vel capite solo conspicui, vel quadrigis vesti, cum Luna ex opposito, quam in Antiatina tabula pars lapidis fracta abstulit. Variant quidem nonnihil inter se Mithriacæ tabulæ, tam ab Auctore nostro productæ, quam tres aliæ, quas CL. V. Jacobus Gronovius Leonardi Augustini libro de Gemmis & Sculpturis adjecit, & nuper quoque in Historia Religionis veterum Persarum celeberrimus Thomas Hyde repræsentavit, quarta insuper addita, quæ symbolorum varietate reliquas omnes vincit: in plerisque autem conveniunt, nisi quod in Antiatina, recens inventa, culter Mithræ deest; quamvis nec manus ibi dextra, qua tenet illum, illa ac inte-

gra

gra videatur; in Burghesiana pag. 160 fax utraque erecta est, secus ac in ceteris, quod potest ex artificis errore esse. Mithres autem vel Mithra consensu omnium Sol est, hoc nomine primum a Persis, deinde ab aliis gentibus severa religione cultus. Quæ obverti huic plurimorum opinioni possint, ab Auctore perdocta discussione examinantur; etiam cur *Invisus* Mithra in marmoribus vocetur, præeunte Reinesio explicatur. Hinc ad interpretationem symbolorum cap. III & IV proceditur, quorum doctissimas explicationes nobis brevi summa proferre liceat. Mithræ fusa chlamys, aut ejus loco alæ (quæ etiam in tertia Gronovii visuntur) Solaris cursus celeritatem indicant. Taurus sub antro a Mithra pressus Lunam propter cornua significat, ex cuius cum Sole pugna est latens & occulta (quasi in antro) generatio omnium. Puerorum faces, erecta & inversa, diei & noctis sunt symbola; unde in alia tabula Solis & Lunæ signa superposita conspiciuntur. Scorpius tauri genitalibus adrepens, anni tempus, quo desinit vis generandi, designat, sicut Sole in Tauro existente illa incipit & viget. Et cetera animalia, in tabulis expressa, ad Solem referuntur, auctorem generationis animantium,

Capite V sacra Mithræ in antro sub variis figuris animalium, celebrata enarrantur, a quorum portentosis simulacris ipsi initiati secundum genera distinguebantur, ut Corvi alii, alii Leones, rursus alii Gryphii aut aliter appellarentur; quod ex Hieronymo, Tertulliano, Porphyrio, & antiqua inscriptione demonstratur. Quid? quod etiam Christianorum mysteriis aliquid simile vel æmulum ibidem, deprehensum esse, Tertulliani & Augustini testimoniis docetur. Dura autem & gravis initiandis per LXXX dies, quos Gradus dixere, nec sine sanguine & vulneribus, injungebantur, post quorum demum, tolerantiam fuerunt initiati. Capite VI *Natalis Invisi*, id est Mithræ, proponitur, in veteri Romano Calendario VIII Kalend. Januar. adscriptus, quia eo tempore Sol renasci putatur, bruina superata. Eodem die Christiani Natalitia Servatoris sui celebrant. Unde quaestio suborta, an nativitas Christi in natalem Mithræ sit translata? Negat Auctor noster, quia ab initio Ecclesie Romani VIII Kal. Januar. Natalitiorum festum diem celebraverint, & Diabolo auctore putatum, ut Mithræ turpissima sacra in diem hunc Christianis sacrosanctum transferrentur. Contra Joannes Harduinus contendit an-

te Chrysoſtomi tempora nulli certo diei natalem Chriſti adfixum, fuiſſe. Reſpondet Noſter, excuſſis verbis ſancti Patris ex Serm. 33 Tom. V, in Orientali quidem Eccleſia diu incertum illum diem fuiſſe, non autem in Occidentali, quam ipſe a *Thracia ad Gades* uaque ibidem definiat; in qua natalem Chriſti eodem die, quo tum Orientalis ſuſceperat, hoc eſt IIX Kal. Januar. a *primordio* & ex antiqua traditione cultum eſſe fateatur. Addit alia teſtimonia veterum, in quibus & illud Auguſtini eſt de Trinit. lib. IV c. 5, a *Majoribus* ita traditum fuiſſe. Quæ obijcit Harduinius de vigiliis paſtorum, & ex Talmude comprobare ſtudet (locis ex Lightfooti Horis Hebr. ſine mentione auctoris petitis) ad ea etiam reſpondetur pag. 233 ſeq.

Ultimo capite cum loca & ſedes Mithræ ſacrorum, tum tempus & duratio illorum perquiruntur. Ex Oriente in Italiam delata, ſub Caſaribus maxime fuerant exulta, nec lapides, illorum indices aut teſtes, inveniuntur antiquiores. Plutarchus in Publicola, piratico Pompeji bello primum Romanis peregrina hæc ſacra audita fuiſſe refert. In Italia autem, quantum ex monumentis repertis conſtat, colebantur Cumis, Antii, Urbevetana Etruriæ regione, ac Mediolani. Inde in provincias, Galliam, Pannoniam, Noricum, Daciam proſecta, in ſingulis veſtigia, quæ in ſaxis exſtant literatis, reliquerunt, a Grutero, Sponio, etiam Noſtro adnotata. Eversa tandem & ſublata hæc impia ſacra ſunt Romæ, aut ſuburbano agro, a Graccho Urbi præfecto, teſtante Hieronymo epiſt. VII ad Latam; quo & Prudentius adverſus Symmachum lib. I adludit. Sed quo anno? Baronius erraſſe Hieronymum putat ſcribendo, cum præfecturam gereret urbanam; quia, quod ex Lege un. C. Th. *Ne in ſua cauſa quis*, conſtat, Prætorii præfectus Gracchus, non Urbis, exſtitiffet. Sed emendavit Gothofredus, & *Urbis* præfectum reſtituit. Lex vero illa ad Gracchum præf. Urb. data eſt Valente V, & Valentiniano juniore Conſulibus, qui annum abrogatæ Mithriacæ impietatis definiunt.

Hæc ex inſtituto Auctor pro explicandis Antiſiatium, quæ nuper detecta ſunt, monumentis. Quæ ſequuntur, amore patriæ adjecit de Diis Carnorum, & Colonia Forojuſienſi. Prioris diſſertationis argumentum præcipuum municipalis Aquilejenſium Deus *Belenus* eſt, a Capitolino in Maximinis memoratus, quem Herodianus *Belin* vocat

vocat curtato nomine; bene autem Apollinem interpretatur, quod Capitolinus quoque innuit, cum Maximini milites jactasse refert, *Apollinem contra se pugnasse*. Hinc plures inscriptiones APOLLINI BELENO: & quædam BELENO AUG. quod cognomen Sponius de cura salutis Augustorum, huic Numini commendata, explicat: Reinesius in Principum adulationem putat additum, quod etiam Auctori nostro placet, qui vero in FONTIS BELENI interpretatione a doctissimo hoc viro recedit. Nec vero in Carnis solum, sed in Norico etiam & in Gallia id Numen cultum, ex Tertulliano & Ausonio probat. De origine vocis dissentit ab iis, qui a Belo, Orientalium Deo, deducunt. Quamvis enim Sol ille Belus videatur esse, & Sol ac Apollo idem vulgo censentur; tamen id in Physica tantummodo interpretatione valere, non in mythica theologia, ubi Sol ab Apolline distinguitur; quod multis documentis declarat. Scite ergo hariolatur (nec enim pro certo prodit) ab *Heleno* forsitan, Trojanæ vate, in Epirum cum Græcis translato, vocabulum *Belenus* esse, adspiratione, ut sæpe factum, in *V* mutata, & hoc deinde in *B*, vicinum elementum. Ex illa forte societate Antenorem, & Henetos Paphlagoniæ, ad Adriatici maris oram, quæ sub Alpibus est, delatos, in regionem illam id Numinis invexisse. Vatem enim, propter divinandam artem, Apollinæ creditum, ut inde esse videatur, quod Belenum dixerint Apollinem. Addit Apollinis *Carnii* vel *Carnæi* cognomen apud Callimachum & Pausaniam, a quo conjici possit Carnorum, subalpinæ gentis, nomen manasse, & forte etiam Carnutum Gallorum. De aliis Diis Aquilejensium & circumjacentium populorum, *Bronzonte*, *Fonione*, *Bona Pagana* &c. minus celebratis, ex antiquis inscriptionibus quæ haberi possunt, adjecit,

Tandem de *Foro Julio*, patria sua, quæ collegerat, Auctor adjungit, cujus nomen ab Julio Cæsare ducit, qui cum utriusque Galliæ proconsul esset, & quotannis in Cisalpinam hiberno tempore ad jus dicendum proficisceretur, hoc loco *forum* egisse videatur, & conventum habuisse juridicum. Eundem, cum Transpadanis jus civitatis daret, ut Dio lib. XLI refert, Carnis quoque & Forojuliensibus dedisse censet. Coloniam Ptolemæus vocat, & coloniarum magistratû variis inscriptiones produnt lapidum: sed quando illa deducta sit, certo haud liquet. Probabile autem, post Triumvirorum

victoriam, ut in alias Transpadanas urbes, de quo Virgilius conquestus est, in Forum quoque Julium militare coloniam deductam esse. Quod præterea in Carnorum gente coloniz duæ fuerunt, Aquileja & Concordia; in utriusque descriptionem excursus Autor facit, & Concordiensis originem ac nomen ingeniose ex Triumvirali foedere p. 345 seq. deducit. Sed rursus ad Forum Julium reversus, miratur eam ejusdem apud antiquos scriptores mentionem, Plinio quasi in transitu *Forojulienses* salutante, solo Ptolemæo laudante coloniam. Causam suspicatur ex eo esse, quod Aquilejæ splendor obscuravit Forum Julium, ut minor ejus ratio haberetur. Aquileja vero excisa illud Forum Julii provinciz caput factum esse, Paulus ille rerum Longobardicarum Scriptor, & ipse civis Forojuliensis, prodidit. In qua dignitate diu stetit, etiam Patriarchæ sedem præbuit, usque dum Utinum, vicina civitas, præmineret. Quod vero Utinenses quidam vetus Forum Julium non in Cival di Friuli, sed in sua urbe Utino inveniri putant, illorum argumenta excutit Noster & configit, ac inscriptionem, qua nituntur, malæ fidei & suppositam esse evincit ita, ut Utinensis civitatis dignitati ac splendori nihil velit deminutum aut detractum.

TATIANY ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ. ΕΡΜΙΟΥ ΔΙΑΣΤΡ-
ΜΟΣ Τῶν ἔξω φιλοσόφων.

Hoc est:

TATIANI ORATIO AD GRÆCOS. HERMIÆ IRRIS-
SO *Gentilium Philosophorum*. Recensuit WILHELMUS WORT, A.M.
Oxoniz, e Theatro Sheldoniano, A. 1700. &
Constat plagulis dimidiatis 39.

Cæteros Apologistas Græcos æque ac Latinos non sine magna pompa & apparatu annotationum produisse omnes, unum vero Tatianum, reliquis nihilo inferiores, haud dum reperisse, qui sordes situmque ejus satis abstergeret, ipsumque pristino nitore restitueret, admodum miratus Autor eruditissimus, istam illustrandi, emaculandi, typisque Academicis denno divulgandi provinciam eo lubentius

tius in se suscepit, quo plus laboris in hac oratione Tatiani (quam A. C. 168 scriptam autumat,) cum excusis aliquibus & manuscriptis exemplaribus conferenda jam ante insumserat.

Primus omnium eandem luce olim donavit Joannes Frisius, qui exemplar manu exaratum nactus fuerat Venetiis, cui insuper ad oram adscriptas cognoverat alterius cujusdam Manuscripti Lectiones variantes. Cum vero exemplar istud suum communicasset cum cive suo Conrado Gesnero, & perfecta hic Oratione ex ingenio suo conjecturas atque emendationes aliquot margini illevisset, editionem primam ad exemplaris hujus ita aucti fidem adornavit Tiguri A. 1546 Frisius, sed Græcam solum, cui eodem anno comitem Latinam dedit Gesnerus una cum prolixis annotationibus. Postea haud semel inter Orthodoxographa Græce & Latine, sed absque Gesneri notis, opusculum hoc prodiit. Ad calcem præterea operum Justiniani, una cum opusculis Athenagoræ, Theophili Antiocheni aliorumque, illud conjecerunt Parisienses A. 1615. Novem post annos eidem cum aliis multis in Bibliotheca Patrum edito notas suas pereruditus adtexuit Fronto Ducæus. Christianus denique Kortholtus in Commentario suo Orationem hanc, inter alia primorum Patrum scripta, observationibus quibusdam locupletavit.

Ex his editionibus Tigurina imprimis præ cæteris rationem se habuisse dicit Autor, sed tamen post collatas inter se summa cum diligentia primarias editiones reliquas, post expensum accurate textum universonum, lectaque plurima seu veterum seu recentiorum scripta, quæ illustrandæ huic Orationi quoquo modo inservire viderentur, se inspexisse quoque codicum manuscriptorum trium Lectiones variantes asserit, quorum duos suppeditavit Bibliotheca Regia Parisiensis, tertiumque Collegii Atonæ Præsidis, Henrici Godolphin, singularis humanitas. Primum membranaceum appellat, ante annos, quod credatur, sexcentos exaratum, cui ad oram hinc inde eruditi cujusdam Græci scholia adpersa fuerint. Secundum chartaceum sub Henrico II Galliarum Rege scriptum, & in margine alia manu passim emendatum fuisse testatur. Tertium apographum vocat transcriptum A. 1534. Quibus ita præsidis instructus ad editionem operis se paravit, & cum summa ipsi esset cura de textu Tatiani, tamen nihil, quantum quidem liceret, præteritis voluit eorum, quæ Vici docti sive ex profes-

so, sive etiam obiter in hanc Orationem annotassent. Hinc Gesneri versionem paucis, quoad necesse erat, immutatam, integrasque ipsius annotationes dedit, uti & Frontonis Ducaei ac Kortholti, cumque loca quaedam Tatiani (quibus eclogarum titulum dedit,) notis illustrasset A. 1592 Henricus Stephanus, has itidem apposuit. Singula porro, quae a Viris doctis in hunc Autorem annotata reperit, collegit & suis quoque locis disposuit. Ne quid etiam ad lucem, cultum aut ornatum Autoris deesse videretur, his omnibus adjiciendam curavit Tatiani sententiam de Filii τῶ σπουδῶν a Clarissimo Viro G. Ballo erudite explicatam, egregiamque Nicolai Le Nourry dissertationem in Tatiani Assyrii opera, quae inter alias ejus Dissertationes de scriptoribus secundi Ecclesiae seculi, suo loco a nobis recensitas, Lutetiae prodit.

Quinimo & novam plane in Tatianum Dissertationem nondum haecenus editam in apricum producit, cujus autorem Virum vocat in hoc literarum genere incomparabilem, qui tamen ignorari quam nominari malit. Ejus itaque contenta paucis retulisse, e re fortassis Lectorum fuerit. Tatianum nempe Ethnicorum primo disciplinis institutum fuisse, multisque studiorum artium ac literarum ergo peragratis regionibus, Romam pervenisse dicit anonymus, ubi aliquandiu commoratus Ethnicam doctrinam contemserit ac penitus abjecerit, & ad Christianam animum applicuerit. In Christianorum ergo coetum Romae admissus, in familiaritatem venisse dicitur celeberrimi illius Philosophi, Justinii, cui se discipulum praebuerit, imo & adiutorem in redarguendis & convincendis omentis illis Sapientibus, quos inter Coryphaeum velut egerit Crescens Cynicus, cujus calumniis & artibus Justinus supplicis affectus, ac Tatiano periculum intentatum fuerit; quanquam istud hic feliciter declinarit, Romaeque post Magistri mortem discedens in Graeciam se contulerit. Cum vero per id temporis Christiani acerbissima vexatione jactarentur in quibusdam Romanæ Imperii provinciis & in Graecia ipsa, adversarii Tatiani Graeci animum ejus a religione, quam nuper susceperat, minis atque metu deterrere potius quam persuadendo avocare moliti, opposuerunt ipsi formidines & crudelis mortis pericula, atque ut saltem apta ad tempus simulatione poenam subterfugeret, instigarunt: sed irrito profus cum conatu; unde haecenus bene laudabiliterque gessit Tatianus omnia. Verum ubi ad opusculum hoc ejus contra Graecos

Ano-

Anonymus eruditissimus descendit, adversariorum quidem in eo mucronem belle retusum fuisse inuuit, attamen & ibi nigrae loliginis succum simul æruginemque meram deprehendi queritur. Nam errores, quos Tatianus noster e Gnosticorum penu depromptos jamdudum animo iniecerit, attamen ante Justini mortem propter Magistri sui reverentiam dissimulaverit, aperte ipsum heic defendere, de Christiana doctrina interpolanda eum cogitasse, adfatis profanae philosophiæ pannis; qua in re Saturninum, Valentium & Marcionem, Gnosticorum primipilos, imitandos sibi sumserit. Singularis sectæ parentem ipsum voluisse fieri, qualis & omnino evaserit, cum ab eo Tatianistarum, qui Encratitæ dicti, hæresis originem indepta sit. Commenta itaque perniciosarum, pravarum, falsarumque ejus opinionum latius recenset Anonymus, deque Evangelio imprimis, quod e quatuor Evangeliorum libris ille conflavit, & cui nomen *διὰ τρισάγων* indidit, prolixè differit.

Nondum vero hæc doctissimi Worthi Collectanea in justam libri molem excreverant, indeque de alio aliquo scriptore consuluit; quem Tatiano comitem adjungeret. Occurrit ipsi Hermias, in eodem fere, quo Tatianus, argumento versatus, Autor elegans, lepidus, & ut Eruditis quibusdam videtur, etiam pervetustus. Sed de hoc se nihil explorati habere, dicit Noster, plurimum tamen se vereri addit, ne affectata ista, quibus scætet, argutiæ sapiant recentius aliquod seculum. Dedit vero hunc Gentilium Philosophorum *Διασκευὴν* ab Hermia conceptum ex manuscripto codice celeberrimi Viri; Thomæ Gale, quem unum se impetrare potuisse profitetur, observationesque Possessoris eruditissimas simul annexuit; quanquam nec proprias in Hermiam non minus atque Tatianum omiserit, in quibus se id egisse ait unice, ut locis, quæ ab aliis vel haud satis explicata videbantur, vel sicco etiam pede præterita fuerant, lucem aliquam affunderet.

MEMOIRS &c.

id est:

COMMENTARII HISTORICI RERUM NOTABILIORUM
 seculo, quod rerum conversionem anni 1688 præcessit,
 in Angliæ gestarum,

Aucto-

Auctore JACOBO WELWOOD M. D. Archiatro Re-
gio & Collegii Physicorum Londinensis
Socio. Editio secunda.

Londini apud Tim. Goodwin, A. 1700. 8. Alph. 1. pl. 4.

EN alteram Commentariorum horum editionem, eo nobis tacendam minus, quo priori, quæ ad nos non pervenit, correctior prodit, quoque plura libellus ipse continet notatu digna. Historiam orditur Auctor ab Elisabetha, cujus imprimis laudat eruditionem in Philosophia, Historia, Theologia, Oratoria, tum vero scientiam linguarum, sigillatim Latinæ, Gallicæ, Italicæ, quas annos nata septendecim pulcre calluerit, Græcæ præterea linguæ adeo gnara, ut duas Iſocratis orationes privato studio in Latinum sermonem converterit. Cum & Mariam e vivis excessisse, & se proclamari Reginam audivisset, in genua procubuisse dicitur, additis verbis Psalmistæ: *a Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris*; quibus deinde verbis aureos quosdam nummos suos consignavit. Admota primum sceptro Regina, singulari prudentia de ministris idoneis sibi prospexit, quos inter Walsinghamum imprimis extollit Noster. Is ut fideles passim haberet exploratores, nullis fertur sumptibus pepercisse. Quibus artibus factum est, ut & Hispanorum conatus in ventos abiret, & Jacobus Scotiæ Rex commodis Angliæ omnino implicaretur. Atque quam suam rem familiarem posthabuerit publicæ, ejus potissimum morte patuit. Nam æris alieni post se tantum reliquit, ut esset sine ulla pompa efferendus nocte obscura, ne, cum vivo non potuissent, mortuo manum injicerent creditores. Ceterum quod ad Elisabetham, tam laude, si supplicium forte Mariæ excipias, dignissimam fuisse, ne quidem ipse ejus successor Jacobus I dissimulavit; quandoquidem dicere consuevit, Principes ab Augusti ætate sapientia & felicitate ab Elisabetha omnes vinci. Is quidem Jacobus nulla re magis quam Theologiæ studio inclaruit, quippe de dignitate Episcopali in conventu Hamptoncurienti tanto cum applausu disseruit, ut Archiepiscopus Whitgiftus se plane persuasum diceret. Regem Divino Spiritu impulsus ista loqui. Jam de conspirationis pulverariæ veritate dubium quidem nullum relinquit Auctor, at nec dissimulat tamen, litteras Montaquileo in platea traditas, quæ ejus aperiendæ oc-
casio-

caſionem dedere, ab ipſo Rege fuiſſe ſubornatas, quandoquidem de ea re clam monitus ante ab Henrico IV fuerit, quem ideo quod ſecretum prodidiſſet, a perditiffimo Ravillaco Catholicorum inſtinctu fuiſſe interemptum, non abſimile a veritate videtur Auctori. Multo plura de Carolo I habet, neque quidquam ex iis omittit facile, quæ crudele ejus ſupplicium videntur maturaffe. Prædictum vero hoc mortis genus fuiſſe Carolo ab iis affirmat, qui ex Phyſiognomiaz regulis judicium tuſerunt. Artem pictoriam & ſculptoriam, architecturam, item & numiſmatarum ſcientiam probe dicitur habuiſſe perſpectas; Theologiæ ſcientia Patri neſtitiſſe conceſſiſſe, ſtyli elegantia vicifſe illum. Vix aliunde conſtat, quod de Scotorum bello altero contra Carolum eorumque in Angliam inſaſione, quæ in annum 1640 incidit, reſert Noſter, eo minus hoc loco prætermittendum, quo magis illud ſummo Principi fuit extitio. Nam cum priori bello arma extra Scotiam proferre auſi non fuiſſent, mirum videri unicuique poterat, eos id auſos ſecundo. Nempe quoniam timebant Angli, ne ſi Scoti ſua ope a Rege ſub jugum mitterentur, hoc ſibi ipſis fraudi eſſet, ideo & voluntas procerum in Parlamento a bello illo alienior, erat, quod protinus ſignificatum Scotis fuit, & quod potiſſimum eſt, ad Scotorum fines acceſſit nobilis quidam Anglus, traditiſque Comiti de Rothes ſpuriiſ litteriſ (nam duodecim nobilium nomina adulterina manu ſubſcripta fuerant,) quantis Anglorum votis expeteretur, Scotorum exercitus, ſignificavit. Quæ fraus tametſi poſt pacem Ripponenſem patuit, interea tamen non caruit ſucceſſu, Scotiſ illico expeditionem Anglicam decernentibuſ. Porro cum in Angloſum manus Rex perveniſſet, maturatum vel ideo Auctori dicitur ejus ſupplicium, quoniam timebant adverſarii, ne Rex, quod ſemel iterumque minarum erat, abdicata majeſtate, Regnum ad filios deferret. Ac forſan id quoque memoratu dignum, quod flagrante civili odio, Oxonii aliquando Bibliothecam Bodlejanam inviſens Carolus, conſpecto elegantiffimo Virgillii codice, ſortium Virgilianarum (quarum eo tempore vulgatus uſus) periculum ſuoſore Falcklandio fecerit. Incidit vero in ea verba, quibuſ Dido male precatur Æneæ, L. IV Æn. v. 615 ſeq.

At bello audacis populi vexatus & armis

Finibuſ extorris &c.

Neſ felicior Falcklandiuſ fuit, Evandri quippe verbis, quibuſ Pallantiſ

Mm

tiſ

tis immaturum fatum flevit, omine haud prospero repertis , L. XI
Æn. v. 152. sequ.

Non hæc , o Palla , dederas promissa parenti ,
Cautius ut sævo velles te credere Marti &c.

Cromwellii deinde characterem affabre depingit Auctor , viri prudentissimi , de quo Mazarinus dicere consueverit , quod ne quidem Diabolum æque ac Cromwellium formidaret. Securitati suæ , quoad potuit , modis omnibus prospexit. Nam ex quo tempore Protectoris nomen obtinuit , lorica sub veste textit & pugionem , nec cuiquam tuto fidit. Exploratores fovit magno sumptu passim , quod illitum quoque profuit , cum Dunquerkam una cum Gallis obsidione cingeret , quam Galli in Anglorum futuram potestate promiserant. Nam cum fidem soluturos comperisset , minabatur , ni traderent urbem , , claves Dunquerkæ ad Parisiorum moenia se postulaturum. Quamobrem & fidem datam semel sollicitè servavit Mazarinus , & Manzinum nepotem cum splendida legatione & litteris humanissimis in Angliam misit. In Carolo II. observat Auctor , quantum Monkio , ut Regnum. ipsi tandem restitueretur , debuerit. Quippe fuit illa eo admiratione dignior restauratio , quo minus externæ opis a Gallis Hispanisque (quorum pacis tractatui ad Pyreneos montes sine ullo emolumento interfuerat Carolus ,) poterat sperare. Quæ vero de rebus sub hoc Rege in Anglia gestis , maxime iis , quæ religionem spectant , habet Auctor , ex ipso commodius hauriuntur. Ceterum veneno eum e medio fuisse sublatum , non unam ob causam suspicatur , eo imprimis tempore , quo Monmuthium ab exilio revocare , & Eboracensem , ad quem omnes ceu ad orientem Solem convertebantur , a se dimittere statuerat. In ejusdem characterè describendo prolixus est admodum Noster , Carolumque , ut alia taceamus , parem in scientia rei navalis habuisse neminem , Tiberio vero Cæsari non modo facie , quantum ex statuis ejus appareat , sed & plerisque aliis rebus similitum fuisse asserit. Multa quoque habet de Monmuthio non admodum vulgaria , quæ ex ipsius pugillaribus & litteris nonnullis excerptis. Tandem neque prætermittit quicquam , quod ad Jacobi II. historiam spectat , atque eo usque factorum seriem deducit , donec Wilhelmus , cujus initia & bellum imprimis cum Gallis A. 1672 seq. gestum describit , afflictis Angliæ rebus subvenit.

Appen-

Appendicis loco Auctor sermones in Parliamentis habitos, litteras item secretiores aliaque non ubivis obvia monumenta, quæ ad hanc ipsam historiam spectant, ne curiositatem Lectoris morarentur, in unum fasciculum collegit; quod vel verbo significasse, ex instituto nostro satis est.

MICHAELIS BERNARDI VALENTINI, MED. PROF.
*Pandectæ Medico-Legales; sive Responsa Medico-Forenfis, ex archivis
 Academiarum celebriorum scriptisque probatissimorum Medicorum de-
 promptæ, ac Latinitate donatæ. Accedunt Ejusdem Declamationes
 Panegyrica, Polychrestæ Exotica, & Dissertatio-
 nes Epistolica.*

Francofurti ad Moenum sumpt. Joh. Adami Jungii, 1701, in 4to.
 Constat 10 Alphab. & 10 plag.

Jureconsultorum exemplum, qui Decisa & Responsa Prudentum, quondam in Pandectas seu Digesta collegerunt, secutus Author Clarissimus, præsentem in lucem emittit tractatum. Quem admodum enim Collectanea ista Juridica eam ob causam dubio procul Pandectæ vocantur, quod, si non omnium, plerarumque tamen in foro occurrentium quæstionum, quæ opera Senatorum, & magnorum Consiliariorum ab Imperatoribus ad causas decidendas deputatorum resolutæ fuerunt, syllogen & conspectum præbeant: ita eodem, si non majori, jure integrarum, quas vocant, Facultatû, Consistoriorum & Collegiorum Theologicorum, Juridicorum, ac Medicorum celeberrimorum Responsa Medico-Legalia, in unum quasi fasciculum collecta *Pandectarum* nomine insignire non dubitat Noster; cum, si non omnes, certe plerasque in foro occurrentes quæstiones Medico-Legales in actu, quem vocant, exercito sistat. Imo si has ipsas *Digestorum* titulo appellare velis, non repugnat, quia non indistinctum aut confusum chaos, sed quæ alibi sparsim aut sigillatim, sive in scriniis Medicorum sive in scriptis Sapientum latuere, ordine in Academiis recepto proposita in hoc libro inveniuntur. Scilicet in duas partes dispescuntur hæ Pandectæ, quarum prior 7 sectionibus constans, Responsa Physiologica, Pathologica, Semiologica, Therapeutica,

pentica, Diætetica, Pharmaceutica & Chirurgica Forensis seorsim exhibet; altera pars in totidem sectiones distincta, Decisa circa vulnorum inspectionem, capitis, pectoris, abdominis, artuum, & vasorum vulnera, ut & infanticidia continet. In Responsis igitur Physiologicis difficultates, quæ circa vitam, sanitatem, & exinde profluentes functiones œconomiam animalem, ut loquuntur, constituentes, se offerunt, expenduntur. In Pathologicis morborum, causarum morlificarum, eorumque symptomatum, tum præsentia, tum natura & efficacia examinatur. In Semiotici Responsa leguntur tum diagnostica, morbos tam simulatos quam dissimulatos, ut & illos, qui a fascino & veneficio orti putantur, patefacientia, tum prognostica de eventu morborum matrimonio obicem ponentium, & læsionum externarum judicantia. In Therapeuticis quæstiones circa personas praxin exercentes, & modum curandi, item prophylactica ob incidentem morbum epidemicum & pestilentialem ordinanda, & sostrum Medico denegatum procurandum deciduntur. In Diæteticis Consilia rationem victus, habitationis, & cibi potusve intoxicationem respicientia communicantur. In Pharmaceuticis Responsa de Pharmacopoliis, num scilicet hi juramento sint adstringendi, praxin Medicam exercendi & medicamenta noxia clanculum divendendi jus habeant, erroris a ministris commissi rei sint, & pharmacopoliarum visitationes, remedium taxationes, qualitates, præparaciones & effectus concernentia exhibentur. In Chirurgicis denique expenditur, in quantum praxin Medicam circa morbum Gallicum potissimum exorcere Chirurgis & Balneatoribus concessum sit, quomodo eorum ut & obstetricum errores sint examinandi & puniendi, & quid de herniotomis vulgaribus & castratoribus sit habendum. De parte secunda plura referre supervacaneum videtur, cum singulæ sectiones casus speciales complectantur. Quæ vero hos ipso in opere desiderantur, illa *Novella Medico-Forenses*, quas nunc Author experientissimus colligit, compensabunt. Deprompsit autem indefessus Author Responsa & Consilia, partim ex Facultatibus Academicarum per totam Germaniam celeberrimarum, Giessena puta, Lipsiensis, Wittebergensis, Jenensis, Hallensis, Helmstädiensis, Erfurtensis, Heidelbergensis, Rinteliensis &c. partim ex libris typis impressis, ut Dedekennii Consiliis Theol. D. Simonis de Impotentia Conjugali, Finkelthufii Observ.

post.

posthumis, Richteri Decisionibus, Bened. Carpzovii Jurisprud. Confist. Lentilii Miscell. Medico-Pract. Timæi von Guldentlee Responsis, Ammani Praxi vulnerum lethalium, & Medicina Critica &c, ut privatos taceamus Doctores, quorum Consilia sunt adjuncta.

Ad Declamationum Panegyricarum Decadem, quas Author in solennibus Actibus Academicis Giessæ Hassorum habuit, quod attinet, summa illarum capita recensuisse sufficiet. Agit sc. I. de Medico Physico, II. de Legibus Artis & Naturæ, III. de Periodis morborum, IV. de Fastidii Rectorum, V. de Medicina Illégali, VI. de Eligendo Novo Rectore, VII. de Hassiæ Literatæ Fatis, VIII. de Ortu & Progressu Philosophiæ, IX. In Obitum B. D. Schefferi, & X. in Obitum B. D. Almacheri habita est.

Tandem de Polychrestis Exoticis & Dissertationibus Epistolicis Nostri adjectis nihil attinet dicere, siquidem ea seorsim tum divulgata, mense Jan. anni current. p. 29 prolixius jam recensuimus.

FERDINANDI CHRISTOPHORI HARPRECHTI
Juri, in alma Tubinga Antecessoris, Consilarii Württembergici & in Summo Justitia Tribunali Assessoris, Responsa Juris Criminalia & Civilia, præcipuam partem nomine Inchoa Facultatis Juridica conscripsit.

Tubingæ, apud Aug. Mezlerum, 1701. in fol. 3. alphab. 6. plag.

Illustrem Antorem, de Jure dubitantes Consiliis suis instruentem, hæcenus aliquoties in Actis nostris stitimus, nunc idem Respondendo bene mereri de publico amplius instituit. Volumen hoc sedecim Responsis absolvitur, quorum tria priora homicidium concernunt, quartum & quintum jus retractus persequuntur. In sexto quaestio: utrum uxor partem bonorum, quam statutum alioquin ob mariti adulterium uxori defert, ob denegationem debiti conjugalitatis amittat? exponitur. Septimum de tacita paterni in bonis peculii adventitii regularis ususfructus remissione satagit. Octavum rapinam, ob concludentissima latrociniis indicia, capitaliter punitam exhibet. Ejus autem poenam, alias in foro Württembergico imponi solitam, latius novum ac decimum recensent. Undecimum de solutione de-

ne debiti non-mercatorii conjecturata differit. In duodecimo fideicommissum in scheda, ipsi fideicommissario a testatore tradita, relictum expenditur. Decimum tertium operas a filio, tum parenti, tum extraneo prastitas, earumque mercedem tradit. Decimum quartum de crimine lenocinii & adulterii operosa tractatione disquir. In decimo quinto de mercede molitoria, sive macina, quam vocat Noster, majore, per molitorem exacta agitur; quibus decimum sextum, casus bigamiae specialis explicatione, colophonem imponit. Ut de intentione & labore Illustris Autoris distinctius constet, duo exempla explanatius paulo recensebimus. In responso primo Nobilis Satelles cum Mauro, qui in ejusdem Principis satellitio operas prastabat, ob imputatum huic chirothecarum furtum, rixas serere coepit. Collisione verbis & gladio, in aedibus sutoris aulici, bis, sed sine alicujus laesione, facta & sopita, cum tertia vice rixantes, praeter adstantium opinionem, strictis gladiis congregari vellent, alius, qui mediatoris partes obiturus erat, a Nobili gravi ictu percutitur, ut post bitorium animam exhalaverit, Medicis ob vasa subclavia incisa, sanguinisque enormiter profliantis profusionem, vulnus lethale pronunciantibus. Hoc casu uti occisio certa erat, nec de lethalitate vulneris valde dubitabatur (licet enim nonnulli vulnus lethale pronunciari non posse existiment, si a solis Medicis, absque interventu Judicis vel Scabinorum cum Actuario, vulneris inspectio peracta sit, attamen nec illa sententia simpliciter procedit, nec defectus personarum judicialium exactis apparebat) ita circa qualitatem occisionis, dolosa illa fuerit, nec ne? praecipua occurrebat difficultas. Pro reo igitur hae conjecturae, doli mali exclusivae, ex doctrina Nostri, militare videntur: quod occisus occidentis haut fuerit inimicus, imo ille ab hoc, in rixae fervore, vix visus; deinde quod, cum occidens gladium in vagina recondere voluerit, sutoris aulici uxor in ejus brachium impegerit, ac feralis illius ictus causa fuerit, actis hoc probabiliter docentibus; tertio quod verisimile haut videatur, reum sine ulla causa mediatorem, amicis verbis se alloquentem, voluisse interficere; quarto quod reus in persona erraverit, qualis error ex praestantissimorum Jurisconsultorum sententia a dolo & poena ordinaria liberare solet: quae doctrina licet forte in thesi adhuc sit dubia, attamen in casu praesente non incommode allegari queat cum reus suscepti ictus praereticus liqui-

liquido convinci nequeat. Hæc licet occisori faveant, a pœna tamen ordinaria idem absolvendus Nostro nondum videtur: quamobrem ejus Consilium eo tendit, ut mediante ulteriori æthiopis examine, nec non territione rei verbali, de veritate facti amplius sint solliciti Judices. Quod si his mediis adhibitis, res in statu pristino, hæcenus delineato, maneat, tum reum, si per biennium operas militares contra juratum nominis Christiani hostem præstet, sat supplicii sustinere, Noster tandem existimat. In Responso ultimo bigamiæ casus specialis expenditur. Contraxerat opifex cum virgine sponsalia publica, ea tamen conditione, ut ante eorum consummationem, per aliquod tempus, opificii magis excolendi causa, sibi regiones & urbes nonnullas paragrare liceret. Dum alibi degit, stuprum foeminae infert, ac ad eam ducendam vi aliqua adigitur. Postquam per aliquod tempus ei cohabitaverat, debito etiam conjugali subinde repetito, Lares patrios repetit, ac deserta conjugæ, matrimonium cum pristina sponsa inivit, ex eaque liberos suscipit. Detecta, ad prioris conjugis denunciationem, bigamia, quærebatur an eadem dolose sit suscepta, adeoque ordinaria criminis hujus pœna locum habeat? Licet autem reum a dolo liberare non possit coacta prioris matrimonii consummatio, cum vis per subsequentem cohabitationem fuerit purgata, nec etiam vita propria alias non male acta, vel pravi mores prioris conjugis, aut ignorantia juris, vel posterioris conjugis remissio, propria poenitentia ac prætenfa præscriptio, eidem patrocinari queant; attamen Jcti Tubingenses eum a dolo & pœna ordinaria, capotissimum ratione, quod vis priori matrimonio interveniens, licet levior, dolum videatur excludere, cum homini rudiori facile ea inde subnasci potuerit sententia, non injustum ac capitali supplicio luendum facinus esse, a tali recedere matrimonio, immunem pronunciarunt, eundemque ad operas, per anni quadrantem, in extruendis ædificiis publicis præstandas, ac refundendas impensas judiciales condemnarunt.

METHODE POUR LA MESURE DES SURFACES,
la Dimension des Solides, leurs Centres de Pesanteur, de Percussion
& d'Oscillation, par l'Application du
Calcul integral, &c.

i, e.

METHODUS PRO MENSURA SUPERFICIERUM, dimensione solidorum, illorum centri gravitatis, percussione & oscillatione, per applicationem Calculi integralis, per Dn. GARRE, Academia Regia Scientiarum Socio.

Parisiis, apud Joannem Boudot, Bibliopolam Academiæ Regiæ Scientiarum, 1700, in 4. Plag. 16. Tab. 4.

Autor, a quo multa egregia nobis promittimus, in hujus sui libri præfatione ait, scientias Mathematicas in tantum hodie crevisse, ut qui novum aliquod inventum alicujus momenti proferre velit, eum rara ingenii facultate præditum esse oporteat. Pulcherrimum eorum, quæ hæcenus inventa sint, esse sine dubio Calculum differentialem, ut appareat ex egregio libro Illustrissimi Hospitalii. Cujus contrarius sit Calculus summatorius vel integratorius; sed in quo cum aliæ difficultates occurrant, quæ non sint hujus loci, tum illa, quod interdum inter summandum restituere oporteat quantitates, quæ inter differendiendum evanuerunt. Itaque si Calculus summatorius absolutus esset, fore ut nihil amplius in Mathesi posset desiderari. Autor hoc loco non tractat lineas transcendentes, nec nisi summam differentiarum ductarum in potentiam absolutæ, veluti $x^m dx$, idque a se factum ut serviat loco introductionis. Calculus summatorius, ut constat, est calculi differentialis inversus. Hinc ducitur esse $m \int x^{m-1} dx = x^m$, vel quod eodem redit, erit $\int x^m dx$ erit $\frac{x^{m+1}}{m+1}$: m . Hanc regulam generalem applicat ad casus speciales. Primus est $\int a dx$ (vel $\int a dx$) = ax quod est summatio æqualium, & ita habetur area rectanguli, superficies cylindricæ &c. Post hunc casus simplicissimus est $\int x dx = \frac{xx}{2}$ qui dat aream trianguli, ad cujus imitationem habetur & area sectoris circuli vel circuli integri, idque fit duobus modis, vel transformando sectorem in triangulum, cujus basis est arcus sectoris, applicatæ intermediæ sunt arcus concentrici, vel multiplicando sectoris elementum infinite parvum, (quod est triangulum æquilaterum latera habens radios, basin elementum arcus) per magnitudinem arcus sectoris; quia idem elementum toties repetitur, quot sunt elementa æqualia, in quæ arcus ponitur divisus.

fus. Eadem applicantur ad superficiem Sphæræ & Coni, scilicet recti, ad Lunulæ Hippocratis mensuram, & Ellipseos reductionem ad circumulum. Transiit Autor ad Parabola & Paraboloeidum, Hyperbolæ & Hyperboloeidum areas ex principio dicto, excepta Hyperbola ordinaria, in qua summa totalis fit infinita. Partiales ejus areae pendent a Logarithmis. Datur & area Logarithmicæ, & Logarithmicæ spiralis & spiralis ordinariæ, vel etiam spiralis in qua potentia radii & circumferentiæ utcunque variantur. Si ordinata curvæ sit $(a-x) x^{\frac{m:n}{m+n}} : a^{\frac{m:n}{m+n}}$ erit area $(na x^{\frac{(m:n)+1}{m+n}}) - (m+n)a^{\frac{(m:n)+1}{m+n}} - (nx^{\frac{(m:n)+2}{m+n}}) : (m+2n)a^{\frac{(m:n)+2}{m+n}}$ & tota area cum x fit a, erit $naa : (mm+3mn+2nn)$ Exhibetur & area Cycloidis, item Cissoïdis, item area Conchoidis. Sectione secunda transitur ad solida, & soliditas prismatis, cylindri, pyramidis, cono sphæræ, conoëidis, sphæroidis, simili methodo exhibetur, ut & varia solida paraboloidum & hyperboloidum rotatione formata. Sectio tertia agit de centrâ gravitatis. Centra autem gravitatis habentur per superficies revolutione genitas, & centra gravitatis superficierum habentur per solida. Sectio quarta agit de centrâ percussioni vel oscillationis, & ut pro habenda centrâ gravitatis distantia, summa momentorum dividenda est per summam ponderum; ita pro habendo centro percussioni sumitur, productum summæ momentorum per rectas proportionales spatii percursis, vel quod eodem redit, pro partibus corporis moti, substituantur pondera celeritatibus proportionalia, & dividatur summa per summam momentorum. Operæ pretium faceret doctissimus Autor vel alius quispiam, si Tabulæ conderentur earum summationum, quæ jam passim habentur tam in terminis indeterminatis, quam in casibus arearum vel summatarum totalium, omissis licet demonstrationibus, quoniam pro iis sufficiunt specimina, quæ jam dedit; & alioqui veritas talium enunciationum semper via differentiationis haberi potest.

HENRICI A DEVENTER MED. DOCT. OBSERVATIONES Chirurgicæ, quibus manifestatur Artis obstetricandi novum Lumen.

Lugduni Batavorum apud Andream Dyckhuysen, 1701. in 4.
Constant Alphab. 17. cum fig. ænear. plag. 10.

Na

Varii

Varii quidem jam prostant libri, in quibus post Medicos Chirurgi obstetricantes, aut Obstetrices artem obstetricandi tradere conati sunt: verum quoniam isti præter sexcenta morborum & symptomatum genera, quibus prægnantes ante, sub & post partum corripi solent, paucissima solum continent, ex quibus vera artem hanc exercendi methodus addisci queat; animum induxit Author Clarissimus, omiſſis illis, solam operam manuariam exhibere. Et cum ad unum omnes supposuerint hæcenus Authores, partum difficillimum a prævi infan- tum versione in utero dependere, infantem vero bene ver- sum esse, si caput prævium ori uteri objaceat; e diametro contrariam statuit Noster: etiamsi infans talem in utero occupet situm, nihilomi- nus exinde propter obliquam uteri posituram partum difficillimum, necessario sequi, atque utero oblique posito situm infantis magis in- convenientem obstetricanti obvenire non posse, quam si caput præ- vium ad os uteri fuerit conversum.

Cap. 1.

Quod ut eo feliciter demonstraret Author, qualitates delineat fœ- minarum, quibus eæ ad obstetricandum habiles cense-ri possint. Ex- cludit enim ab hac arte exercenda fœminas provectioris ætatis, ju- niores natu, debiles, morbidas & tabescentes, gravidas, nimis densas & corpulentas, mutilas, digitis sc. manibus, cubitisque curvis vel rigi- dis, aut membris flaccidis vel laxis præditas, stupida & obtusa, pervica- cia & obstinata obtinentes ingenia: eas potius seligendas suadens, quæ vigilantes, solertes, sedula, & promptæ sunt manu, gravitate & exercita- ta sensuum membrorumque agilitate gaudent, benefica, hospita, mi- sericordes, benignæ atq; mites sunt, conscientia student, Deum vene- rantur, ac temperantiæ & sobrietati operam dant. Chirurgis vero, quæ ad hoc opus vocantur, castitatem, verecundiam & modestiam suadet.

Cap. 2.

Obstetricum theoriam ad 6 capita revocat. Nosse enim illis convenit 1) partium muliebrium conditionem, 2) quomodo gravida debeat tan- gi? 3) quomodo secundina sit excludenda? 4) quomodo fœtus præ- vium situm obtinentes verti aut pedibus extrahi debeant? 5) quænam res ad manum sunt, & 6) quomodo se gerere debeant post partum erga matrem & infantem. Partes genitales igitur breviter, quantum scilicet

Cap. 3.

ab obstetrice sciri convenit, explicat, atque in figuris sistit. De ute- ro agens, Domini Mauriceau sententiam refutat, qui uteri imprægnati parietes extenuari existimat, atque probaturus, uterum diversimode posse

posse loco moveri, supponit, ligamenta, quæ uteri nondum imprægnati fundo annexa videntur, tempore imprægnationis longe inferiorem occupare locum, imo uterum ea, qua ligamenta transcendit, parte duplo triplove grandiolem & graviolem evadere, cum extensio & dilatatio uteri infinite magis in fundo quam alia parte succedat: item uterum subinde accrescentem plerumque altius elevari, & non amplius in pelvis angustia posse contineri; hinc supra ligamenta ampliorum, latiorum, multoque graviolem esse, quam infra; ac ratione suæ molis facillime huc vel illuc ferri, & inclinare, nec dubium esse, quin ligamenta ista possint laxari. Quemadmodum igitur uterus rectus & bene situs est, cujus pars acuminata recta tendit in cavitatem pelvis, fundus vero circa umbilicum versatur: ita pravus ejus notatur situs vel quando fundus diaphragmati, uteri vero corpus spinæ dorsalis nimirum apprimitur, vel quando uterus in ventrosis mulieribus pronus propendet, ore ad os sacrum converso, vel quando fundus uteri in latere, sinistro aut dextro modo altius modo demissius ponitur, ore ad dextram aut sinistram pelvis partem converso. Ad tactum progrediens modum docet, quo obstetrix uteri conditionem explorare debeat, ut cognoscat 1) an vere gravida sit mulier, nec ne? 2) an tempus parturienti instet? 3) an gravida genuinis ad partum corripiatur doloribus? 4) an gravidæ doloribus jam correptæ futurus sit partus facilis vel difficilis? 5) an infantes bene siti sint, nec ne? 6) quomodo parturienti ac fœtui sit succurrendum? 7) an extraordinario tempore partus sit promovendus? Partus hinc naturalis requisita recensens, arctioribus, quem alii Authores solent, cum circumscribit limitibus, ita ut illum naturalem tantummodo vocitet, qui sola naturæ vi, sine arte vel alieno auxilio perficitur, neque ulla obstetricantium opera, præter eam, quæ in fœtu excipiendo, ejusque fune umbilicali abscindendo locatur, opus habet ad exclusionem fœtus, ut eo distinctius partus p. n. & difficilis causas exhibere valeat. Ad quas recensendas antequam se accingat, obstetrices instruit, quæ instrumenta & medicamenta ad manus sint oporteat, antequam operationem moliantur; sella sc. perforata, forfex acuta, filum quadruplex, linteamina, clysmata, medicamenta anodyna, confortantia &c. Qua igitur ratione morbi generales gravidarum, ut febris, epilepsia, hydrops &c. abigi, quantum possibile, & fœminæ partium conformatione prava-

Cap. 11.

Cap. 15.

Cap. 16.

Cap. 17.

Cap. 18.

Cap. 19.

Cap. 21.

Cap. 22.

Cap. 23.

Cap. 26.

Cap. 25.

- Cap. 17. laborantes, ut gibbosæ, incurvatæ, tractari debeant. docet. *Monstratum*, quomodo parienti opitulari debeat, quæ pelvim nimis parvam vel nimis magnam, vel nimis planam, orificium uteri crassum & prædurum, vaginam prolapsam obtinet; dein quid agendum sit, si membrana infantis nimis firma non rumpatur, aut placenta ab utero dissoluta, & ad ostium dilapsa viam intercludat; si fœtus mortuus sit, (cujus certissimum signum supremæ capitis cuticulæ dissolutionem pronuntiat;) si circa septimum mensem, post enormem uteri hæmorrhagiam prodeat; vel si idem nimia gaudeat mole. Diversas mox easque pravas infantis versiones rimatur, ita quidem, ut eas in utero bene locato contingentes, non solummodo ex Authorum sententiis hæcenus receptis recenset, verum etiam monstrat, tales cum pravo uteri situ conjunctas partum longe difficiliorem reddere; modumque subnectit, quo fœtui pariter atque utero legitimus, quantum possibile, situs possit conciliari; notans insimul quosdam a Domino Peu in libro de Arte Obstetricandi commissos errores. Quemadmodum itaque Author Clarissimus novum Lumen hypothesi hac arti obstetricandi additurum se confidit: ita prolixius de partu difficili ex pravo sito utero agit, atque perpendit potissimum, cur ex utero nimis propendulo partus difficilis proveniat? unde cognosci possit, uterum nimis propendere? & tandem quid agendum sit, ad prævertenda mala inde oriunda? Quoniam autem partus non semper retardatur ex pravo uteri positura, aut ex infantis pravo situ, sed & alia symptomata emixum remorari possint, de his seorsim agit, & inter ea potissimum recenset dolores pravos ac tergiversantes. Quæ circa funiculum umbilicalem constringendum, secundinasque excludendas observanda sunt, in peculiari capite pertractat. Appendicem operi addit, in qua de instrumentis Chirurgicis agit, quæ tamen in arte hac exulare jubet, duos si excipias casus, nimirum si infantes ob monstruosam magnitudinem totius corporis aut partis alicujus, pelvim integri transire prorsus non valeant; aut si propter negligentiam vel inscitiam obstetricis, in utero quam maxime obliquato, infantis recte versi caput in angustam cavitatem pelvis delapsum, inibique simul cum humeris adeo coarctatum sit, ut ad impetum dolorum validissimorum ne minima quidem percipiatur descensio. Tandem silentio prætereundum non

non est, quod Author Clarissimus mentionem faciat Correctoris Universalis, herbas venenatas & opium ita corrigentis, ut absque noxa assumi valeant, ut & Pilularum sudoriferarum, quarum quidem usum & virtutes prolixè exponit, modum tamen eas, ut & Correctorem præparandi retinet; aliam tamen herbarum & opii correctionem & præparationem communicat: scilicet R. herbas oleosas, seu virides seu arefactas; has in pulverem subtilissimum, illas in pulmentum redige, tunde quam minutissime; adde medullæ panis fecalitiæ recentis duplum vel triplum, (quadruplum vel sextuplum ad opium) massam inde in vitream ampullam, probe conglutinandam, hancque balneo vaporis per 40 dies noctesque sub æquali ignis regimine expone: digestionè peracta, massæ in catinum fictilem inditæ tantum aquæ pluvialis affunde, quantum sufficit eidem manibus rarefaciendæ, ut liquor a medalla separetur expressione, deinceps decantandus, & in vitreis vel nitidis vasis fictilibus sensim evaporandus, ad crassiorem usque massam; opio adde anaticam optimi Croci portionem & hoc usui serva.

ARCANA IMPERII DETECTA; OR DIVERS SE-
lect Cases in Government &c.

id est:

DIVERSI CASUS EX RERUM PUBLICARUM HI-
storia selecti, una cum summorum quorumvis Politicorum sen-
tentiis, argumentis atque decretis, qua
ad illos pertinent.

Londini apud Jacob. Knapton, 1701. in 8. Alph. 1. plag. 1.

ET si hunc, quem jam exhibemus, libellum tituli imprimis ratione adducti, novum plane atque recentem esse primum arbitrabamur, multum tamen opinionem nos fefellisse cognovimus, cum *Duquisitiones Politica*, quas V. C. Marcus Zuernius Boxhornius Latine conscriptas olim edidit, ad oculos nostros pervenirent. Nimirum placuit Editori, sub novo *arcanorum imperii detectorum* titulo, sexaginta casus politicos, quos laudatus Boxhornius in suis, quas diximus, *Duquisitionibus* jam jam proposuerat, ordine paullum immutato denuo

- publicare, atque suppresso genuini Auctoris nomine, totidem verbis de Latina in Anglicam linguam traducere. Ne tamen omne libri hujus argumentum ex alienis scriniis depromptum esset, sexaginta casibus, quos *Boxhornius* confecit, admiscuntur decem alii, & quidem
- Cas. V. sequentes: De Principe, qui quamvis non denuo lacessitus fuerit, ob
- Cas. VIII. veteres tamen postulationes quasdam vicino bellum infert. An & quando Princeps suas ditiones relinquere, atque in externis regionibus copiis præesse debeat? An Princeps, quacunq; demum sub specie, fratris sui uxorem matrimonio sibi jungere possit? An Princeps a gubernaculis reipublicæ dejectus, si contra illum Principem conjunctionem iniverit, in cujus terras atque tutelam se recepit, secundum
- Cas. XLIII. leges istius regionis jure puniri possit? De pace cum hoste externo,
- Cas. XLVI. & num eandem inire semper expediat? An Princeps, qui quidem in suis ditionibus supremam potestatem habet, sed legibus alicujus Imperii tanquam illius membrum adstrictus est, tam graviter delinquere possit, ut suo prolisque suæ in proprias ditiones jure excidere & recte proscribi queat? An iis religionis exercitiis concedere expediat, qui in spiritualibus istum Principem, sub quo degunt, haut supremum agnoscunt. An Princeps, qui solenniter renunciavit juri, quod per matrimonium cum suis posteris in regnum aliquod obtinuerat, tanquam proximus sanguinæ illud sibi vindicare possit?
- Cas. LXI. An duo regna, quæ ab uno Principe diversis legibus atque institutis reguntur, in unum conflari debeant, aut quomodo & quatenus unio ejusmodi in utriusque salutem vergere queat? Num Principi cuidam alterius Principis cives, privilegiis atque libertate sua ab ipso exutos, in tutelam recipere liceat?

Errata in Actis Lips. m. Nov. 1700.

Pag. 509. l. 3. pro *mfx^{m-1}* leg. *mfx^{m+1}* 2. Ibid. l. 14. pro *z¹sbx¹-1*
y¹z: leg. *z¹sbx¹-1y¹z* 2. Ibid. l. 14. pro *zyⁿ* leg. *-yⁿ*. In Indice Rerum
 1700, sub Tit. *Curvarum, Osculorum, Radium*, pro *quarundam, quibusdam*,
 leg. *quarumvis, quibusvis*. Sub Tit. *Centri*, pro *Cylindracei* leg. *Cy-*
clidici.

LIBRI

LIBRI NOVI.

- Paralipomena Theologia Moralis, seu varia de rebus moralibus Epistola.*
Auctore R. P. Natali Alexandro, Delphis apud Henr. Rhenanum, 1701. 8.
- A Free Discourse concerning Truth and Error, especially in matters of Religion.* By John Edwards D. London, printed for Jonathah Robinson & Co. 1701. 8.
- The Earl of Arlington's Letters to Sir W. Temple, Bar.* By Tho. Bebingtan. London, printed for Tb. Bennet, 1701. 8.
- Memoires of the Reigne of King Charles I, with a Continuation to the Happy Restauration of King Charles II.* By Sir Philip Warwick, Knight. London, printed for R. Chiswell, 1701. 8.
- Le Chretien Philosophe. A Lyon, Es se vend a Brusselles, chez Joffe de Griek, 1701. 12.*
- Parrhasiana, ou Pensées diverses sur des matieres de Critique, d' Histoire, de Morale & de Politique. Tome second.* A Amsterdam chez H. Schelte, 1701. 8.
- Jus Publicum Statuum Imperii, sive S. R. Imp. Electorum, Principum, Procerum & Civitatum Jus eminentius ac sublime, explicatum a Jo. Wolffg. Textore.* Tubinga apud Jo. Georg. Cottam, 1701. 4.
- Ichnographia nova contemplationum de Sole, concepta a Georgio Christopho Eimmarto.* Norimberga apud W. M. Endterum, 1701. fol.
- FridERICI Hofmanni Observationes Barometrico-Meteorologica & Epidemica Hallenses anni 1700.* Hala Magd, in officina libraria Rengariana, 1701. 4.
- Job. Gröningii Bibliotheca Universalis, seu Codex operum variorum, Hamburgi apud Gosfr. Liebezeit, 1701. 8.*
- Dan. Georgii Meibosii Delicia Oratoria intimioris, sive de Dilatatione & Amplificatione Rhetorica Liber.* Lubeca, apud Petrum Böckmannum, 1701. 8.
- Jo. Musæi Praelectiones in Epitomen Formula Concordia edita ab Haroldibus Musæanis.* Jenæ apud H. Chr. Kröckerum, 1701. 4.
- Joachimi Tiedii Cyclus Luna-Solaris, eique superstructum Calendarium novum vere perpetuum.* Kilia, literis Barth. Reutberi Acad. Typographi, 1701. 4.
- Euclidis Elementorum Libri priores sex, item undecimus & duodecimus, et versione Latina Federici Commandini.* Oxonia, e Theatro Seldon. 1701. 8.

Thoma Broderi Bircherod Jac. F. Specimen antiqua rei monetaria Danorum, praesertim a tempore Christianismi in Dania, ad initium auspiciatissimum Imperii Stirpis Oldenburgica. Hafnia apud J. J. Erythro-pilum, 1701. 4.

Sentimens Critiques sur les Caractères de Theophraste de Mr. de la Bruyère. A Amsterdam, chez Paul Marret, 1701. 12.

Relation de la Cour de Rome, ou l'on voit le vrai Caractère de cette Cour, par Mr. Nodot, A Paris, 1701. 8. Et se trouve à Amsterdam chez H. Desbordes.

Chimia oppressa & despecta Gemitus ad Parentes Phoebum & Naturam, Elegiacis collecti & expositi ab Adriano Dominico Van Wels. Lugd. Bat. apud Corn. Boutenssteyn, 1701. 4.

Jo. Maurittii Trilleri Tractatus Practicus de officio Medici presentibus contraindicationibus. Jena apud H. C. Crökerum, 1701. 12.

Hesiodi quaecunque extant, Graece & Latine ex recensione Jo. Clerici, cum ejusdem & variorum Animadversionibus. Amstelod. apud G. Gallet, Praefatum typogr. Huguet. 1701. 8.

Justini Historia Philippica. Ex nova recensione Jo. Georgii Gravii, cum ejusdem castigationibus & notis integris variorum. Editio quarta. Lugd. Bat. apud Corn. Boutesteyn & c. 1701. 8.

Justinus de Historiis Philippicis, Interpretatione & Notis illustravit Petr. Jos. Cantale Soc. Jesu. Huic editioni accessere Jacobi Bongarsii Excerptiones Chronologica ad Justini Historias accommodata. Londini apud R. Clavel & c. 1701. 8.

M. Valerii Martialis Epigrammata, Paraphrasi & Notis variorum selectissimis interpretatus est Vincentius Collesso J. C. Numismatibus exornavit Lud. Smids. Amstel. apud G. Gallet, 1701. 8.

Quinti Horatii Flacci Opera ad optimorum exemplarium fidem recensita. Accesserunt Varia Lectiones notu digniores. Cantabrigia, typis Academicis, 1701. 12.

Traité du Serment, par Jean la Placette. A la Haye chez Abraham Troyel, 1701. 12.

Memoires contenant ce qui s'est passé de plus memorable en France, depuis l'Etablissement de la Monarchie jusqu'à present. A la Haye, chez Etienne Foulque, 1701. 12.

Memoires du Duc de Navailles & de la Valette, Pair & Marechal de France & c. A Amsterdam, chez Jean Malberbe, 1701. 12.

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Julii Anno MDCCI.

HISTOIRE GENERALE DU JANSENISME.

i. e.

HISTORIA GENERALIS JANSENISMI, CONTI-
*nensæ, quæ in Gallia, Hispania, Italia & Belgio ob Janse-
nii Augustinum gesta sunt. Tomi III.*

Amstelod. apud J. Lud. de Lorme, 1700. 8.

Alph. 3. plag. 8. cum fig. æneis.

QUæ abolitæ propemodum atque intermortuæ videbantur Jansenianæ lites, denuo in lucem prodeunt, multorumque calamos in præsens exercent, inter quos Leydecke- rum & Masium nuper nominavimus. Ea enim hujus controversiæ facies nunc est, ut ad Historicas disceptationes omnia ferme sint reducta, & utrinque, quid olim ob Jansenii Augustinum, quo animo, quibus fraudibus gestum sit, disputetur. Præsentis libri auctor, qui Abbatis titulo utitur, postquam in præfatione, Masii, scriptoris *Historia V. Propos. Jansenii*, quam superioris anni *M. Majo p. 214.* recensuimus, fidem suspectam dubiamque fecit, summa se integritate & ex documentis certissimis scripturum pollicetur. Equidem minutissima quævis hujus controversiæ singulari cum accuratatione persecutus est, inter quæ rariora multa sunt, quæ apud alios frustra quæras. Candorem quoque, etsi Jansenianæ parti se addictum fateatur, ubivis præ se fert, & cum primis edita utrinque scripta accuratissime recenset, expositis quoque præcipuis eorum argumentis, ut adeo Bibliothecæ Jansenianæ loco esse possit. Adjecit etiam librarius Jansenii, Arnaldi, Pascalii, Bossueti, Nicolii, aliorumque, qui his litibus nomen obtinuerunt, imagines. Nos, ut tædioso easdem formulas repetendi labore careamus, com-

O o

pen-

A. 1640:

pendium libri, eo modo, ac si Auctor ipse loqueretur, conficiemus, sperantes, non minori cum delectatione quosdam syllogen hanc lecturos, ac hos prolixam Auctoris narrationem perlegimus. Nova de prædestinatione & gratia dogmata Semi-Pelagiana, quæ Lessius & Molina suscitaverant, passim recipiebantur, cum Corn. Jansenius contra eadem *Augustinum* suum conscriberet; quem moriens A. 1636 Fromondo & Henr. Caleno edendum commisit. Hi editionem per Jac. Zegers, librarium, Lovanii curarunt. Jesuitæ editione nondum consummata, per Wiskerkium vix impressas plagulas acceperunt, ratique hoc libro Ordinis sui doctrinam pessundari, operam dederunt, ut interventu P. Stravii Nuncii Pontificii & Cardinalis Barberini liber ab Academia Lovaniensi supprimeretur, cum Pauli V Pontificis Bulla cautum esset, de hac materia sine Pontificis indulto nihil edendum esse; quæ tamen suppressio mox librarii precibus sublata est, & Jansenii *Augustinus* Parisiis quoque cum approbatione sex Sorbonistarum prodiit. Interea Jesuitæ aliam viam tentarunt, Romæ quidem per Cardinalem Cueva; apud Leopoldum vero Belgii Gubernatorem per P. Viverum socium, qui *Libellum supplicem contra Jansenium, Tella ingesta regesta, & Menda querimonia emendata* edidit, quibus Derkennis & Jonghies, Jesuitæ Lovanienses, Theses addiderunt contra Jansenium publice defensas; sed Jansenistæ his opposuerunt *Querimoniam Jac. Zegers, Clypeum contra Viveri tela, Spongiam mendorum ejusdem*; & spectatim Jo. Sinnichius, Hibernus, Theologus Lovaniensis *Augustini Hipponensis & Iprensis Homologiam*, ac Petrus Stockmannus, Jctus Lovaniensis, *Somnium Hipponense*, five *Conventum Africanum*.

1641.

Romæ Inquisitio d. r. Augusti, Cueva urgente, *Augustini* Janseniani lectionem prohibuit, quam prohibitionem nec Senatus regendo Belgio præfectus, nec Lovanienses receperunt, eo quod Pauli V bulla in Belgio non esset publicata. Tres Theologi Lovanienses, Jesuitis additi, Jo. Schinkelius, Christianus Beusecum & Guilelmus de Anges Jansenium Romæ accusarunt, quem reliqui Lovanienses ibidem defenderunt, quo tempore Fromondus *Anatomiam hominis* edidit. Sequenti anno Joannes Jansenius Cornelii ex fratre nepos, illum supplicibus ad Hispaniæ Regem literis defendit, Pontifex vero Urbanus VIII Bulla 1642. d. 6. Martii scripta Jansenium damnavit. Schinkelius contra Jansenium

1642.

dispu-

disputans, Deum in actu primo peccare posse defendit, a collegis eam ob rem accusatus. Jac. Pontanus a Jansenistis defecit; Parisiis vero Richelii instinctu Alphonfus Monachus in academia, & Isaac Habertus in templis, Jansenio se opposuere. Bulla Urbani VIII Romæ publicata est, & in Belgium transmissa, ubi Schinkelius & Collegæ ejus Anti-Janseniani eam quidem publicarunt, sed contradicente Senatu Brabantix supremo & Lovaniensi Academia, quæ illam multis argumentis rejecit, ejusque rei causa Sinnichjum & Cornelium de Pæpe Romam misit, quibus defectus Bullæ ingenue Pontifici, Cardinalibus & Theologis proposuerunt. Jansenistæ Galli ediderunt *Observationes in Bullam*, & speciatim Franciscus Gondrinus, Senonensis Archiepiscopus, *Augustinum per se docentem*; ex Anti-Jansenianis vero Petrus de S. Josepho *Defensionem Augustini Hippo-nensis contra Iprenses*, & Jac. Sirmondus *Prædestinatum*. Lovaniensium Jansenistarum delegati multis precibus tandem obtinuerunt, ut Jansenii causa in Congregatione Cardinalium Spadzæ, Pamphili & Falconerii tractaretur, cui illi magna diligentia probatum ierunt, Jansenium damnata Baji dogmata non resuscitasse. Sed hæc Congregatio brevi finita, moriente Urbano VIII, nihil aliud quam Bullæ contra Jansenium confirmationem procuravit. Interea Schinkelius Jansenium hæresiarcham proclamavit, reliqui vero Lovanienses indicto conventu Theologorum, eum innocentem pronunciarunt: Episcopi Belgici jussu Regis attestati sunt, ejus *Augustinum* nemini dedisse scandalum. Henr. Calenus, ut Ruremondano Episcopatu potiretur, coactus est jurejurando doctrinæ Jansenii renunciare. In Sorbona lites Jansenii causa exortæ sunt, plurimis illi adhærentibus, Franc. Hallerio autem & Nic. Corneto se opposentibus. Auvraus *Censuram Prædestinati* contra Sirmondum edidit, & alii Jansenistæ *Difficultates Bullæ*, & *Epistolam ad Peripateticos de libero arbitrio*. Urbano VIII successit Innocentius X, apud quem Janseniani & Anti-Janseniani querelas suas renovarunt, illi quidem denunciatis XXII propositionibus in Augustinum injuriis, quas Schinkelius docuerat, hic vero edito *Statu Jansenianæ pertinaciæ*. Pontifex ad pertinaciam usque tuendæ auctoritatis Pæpæ studiosus, Antecessoris Bullam confirmavit, & ut in Gallia Belgioque publica auctoritate promulgaretur, imperavit, Carolo

1643.

1644

1645.

- Herfento, Sorbonico, *Admonitionem ad illum contra Bullam edente*. Sinnichius, collega mortuo, & Academia jubente, bona cum Pontificis venia Lovanium rediit. Tum Ant. Arnaldus *geminam Apologiam Jansenii contra Habertum*, Habertus verò *Defensionem doctri-
nae Ecclesiae & Sorbonae de gratia* edidit. H. Calenus sequentian-
no ad Jansenianos rediit; Pontificis vero precibus dedit Hispaniae Rex, ut Bullam in Belgio promulgari mandaret: sed Senatus Brabantiae & Lovanienses promulgationem literis ad Regem datis deprecari sunt. Antwerpiae Landsheerius Jesuita in Jansenium debacchatus est, quem Macarius Semeomo refutavit. In Gallia Habertus *Vindicias Graecorum Patrum circa Gratiam* edidit, & octo propositiones Hæreticas Jansenii Romæ denunciavit: Carmelitæ Discalceati, & Religiosi Flagellantes Jansenium damnarunt. Posthæc Jac. Boonius Archiepiscopus Mechlinensis, & Triestius Episcopus Gandavensis, Bullæ se opponere cœperunt, quam novus Belgii Gubernator Leopoldus omni conatu & viribus defendit. Janseniani ediderunt plurima, speciatim Petrus Cobbartus *Rhythmicam considerationem consilii divini*, Simeomo *Collationem Antverpiensem, & Novum Prosperum*; ex Anti-Jansenianis Franc. Veronus *Augustinum liberatum a Sophistica Iprensi*, Renatus Maulpeou *Tract. contra Jansenium de gratia efficaci*, Jo. Genestus *Prolusionem de morte Christi pro reprobis*, Petrus a S. Josepho *Theologiam hodiernam examinatam*,
Dion. Petavius *Libros II. de Lege & Gratia*. Interea Leopoldus formulam contra Jansenium confici curavit, quam omnes signarent, qui sacras vel civiles dignitates adire vellent. Academia Duacena animum a Jansenio alienum literis ad Leopoldum scriptis testata est, speciatim Valent. Randurus, Georg. Colvenerius, Theodorus Couverdenis & Franc. Sylvius Theologi, cum quibus Lovanienses amicam collationem frustra tentarunt. In Gallia P. Maresius Presbyter Oratorii, Concionator Jansenianus, misere vexatus eiectusque est, artibus Jesuitarum Aulam paulatim sibi devincientium. Edita sunt a Jansenianis, sigillatim Fromondo, sub nomine Vinc. Lenis *Theviaca adversus Petavium & Campsum*, a Sinnichio *Augustinus, Prosper & Fulgentius dimicantes*, ab aliis *Lupi Servati liber*; ab Anti-jansenianis, speciatim Verono *Condemnatio Jansenii*, Sirmondo *Historia Prædestinatio*, Petavio *Elenchus* & Campfio *Responso*
com-

contra Theriacam Fromondi, Franc. Pinterello Jesuita *Origo Jansenismi detecta*, Jo. Martinez de Ripalda *Liber contra Bajanos*, a Francisco vero Macedo, tum Jansenio favente, *Cortina & Oracula Augustini*, qui postea scriptis Jansenianos aggressus est. His gestis Archiepiscopus Mechlinensis, Abbates Ordinis Præmonstratensis, & Academia Lovaniensis Rectum ac Gillemanum, Theologos Lovanienses, in Hispaniam miserunt, qui Jansenii causam apud Regem agerent, sed irrito successu, cum mox Regiis literis promulgatio Bullæ imperata sit. Lovanienses tum *Plañctum Augustiniana veritatis*, & *Vulpem captam contra Ripaldam* ediderunt. Inter Ignatium Huartum, Jansenio addictum, & Matthiam Haufeur, multa ultro citroque scripta sunt, ut & inter Fromondum, Petavium & Campsium. Duacenses publicarunt *Veritatem & æquitatem Bullæ Urbani VIII*; cui Lovanienses opposuere *Lucernam Augustinianam*. Parisiis Nicol. Cornetus notissimas V Propositiones Jansenii Facultati Theologicæ censendas obtulit, quas ex censoribus constitutis Pereiretus, Hennequinus, Grandiaus, Bailius & Nicolai ut hæreticas damnarunt, publicis scriptis se opponentibus Abbate Burzeisio, & Antonio Arnaldo. Hæc res Sorbonam in duas factiones dividit, Jesuiticam videlicet, quam Censores cum Claudio Morello, & Franc. Hallerio sequebantur, & Jansenianam, quam Ludovicus Santamotius, Arnauldus, Minceus, Coppinus, Nicolius amplexi sunt. Eodem anno ediderunt ex Jansenianis Burzeisius *Epistolas aliquot*, ex eorum adversariis Cl. Morellus *Veram Ecclesie sententiam de gratia*, Nic. Forestus *Præcautiones contra innovationes fidei*, Veronus *Sententiam condemnationis Janseniana*, P. a S. Josepho *Sententiam Augustini circa V Propositiones*. Jubilæo anno factiones adversæ in Sorbona lites publicas in supremo Senatu Parisiensi gesserunt. Illi qui Jansenio se opponebant, damnatas V Propositiones Pontifici trans miserunt: Capucini Jansenianam doctrinam publico decreto damnarunt. Hispaniarum Regis jussu Bulla Anti-Janseniana, quicquid Archiepiscopus Mechlinensis & delegati Lovanienses contra machinabantur, tandem in Belgio promulgata est: Inquisitio autem Hispanica XXII Jesuitarum Propositiones Augustino injurias damnavit. Controversiæ Lovaniensium & Duacensium sensum asseverunt, præsertim Fromondo *Emunctorium Lucerna, & Responsio-*

1649.

1650.

rem ad *Randurum* edente. Tum Jansenianus quidam Matth. Faideau
 rogatu Episcopi Ambianensis, & Anti-Jansenianus libellos, eodera
 Catechismi Gratia titulo, instruendæ in hac controversia plebis gratia,
 scripserunt: utrumque Pontifex damnavit, prioris vero defensionem
 Mechlinensis Præsul & Janseniani Galli susceperunt. Ordo Mini-
 morum Jansenii doctrinam publice repudiavit. Ex Jansenianis Gil-
 bertus Mauguinus *Vindicias Prædestinationis*, Sinnichius *Molinoma-
 chiam*; ex Anti-Jansenianis Abellius *Medullam Theologicam*, Percire-
 tus *Apparatum ad Tract. de Gratia*, Vavaffor *Jansenium suspectum*,
 Annatus *Catholicam disceptationem contra Fromondum*, publicaverunt.
 Disceptationes inter Abbatem Burzeisium, Petavium & Campsium e-
 ditis Burzeisii *Dialogis* auctæ sunt. Enata quoque lis est inter Alph.
 Monachum, Sorbonicum, & Abbatem Lalanium, Jansenistam, quo-
 rum hic *Dissert. de initio pie voluntatis*, & *Notæ, ille libellum de Gra-
 tia* edidit. Multa quoque occasione concionis P. Bernagii con-
 tra Jansenistas, & Jo. Nigri pro illis, ab Arnaldo & Nueto scripta sunt.
 Isaacus Habertus, recens renunciatus Episcopus Vabrensis, pleros-
 que Gallia præfules permovit, ut literis ab ipso consarcinatis sub-
 scriberent, in quibus Pontificem rogabant, ut V Propositiones Jansenii
 damnaret, Arnaldo hos ausus publico scripto statim carpente.
 Sequenti anno Archiepiscopus Senonensis & Episcopi Agin-
 nensis, Aurelianensis, Catalaunensis, Bellocacensis, Valentien-
 sis, Ambianensis, Convenarum, aliique epistolæ, quam Habertus no-
 mine Cleri Gallici universi scripserat, contradixerunt, & Santamo-
 rium, qui Jansenii causam defenderet, Romam miserunt; Regina
 autem Gallia, instinctu Vincentii, Jansenianis valde se inimicam
 ostendit. Romæ Generales Magistri Ordinis Dominicanorum & Au-
 gustinianorum pro Jansenio laborarunt. Pontifex Congregationem
 Cardinalium Spadæ, Romæ, Ginetti & Cochinni ad examinandas V
 Propositiones instituit. Santamorio ab Episcopis Gallia adjuncti sunt
 Lalanus Abbas, & Lud. Angranus Sorbonicus, qui pari diligentia
 Romæ rem gesserunt. Interea Jansenistæ *Catholicam expositionem V
 Propositionum*, & Annatus *Jansenium de Augustino pessime meritum*
 scripserunt. In Gallia lis de Catechismis Gratia recruduit. Jesuitæ,
 ut Hibernos Parisiis docentes ac discentes in suas partes traherent,
 multis fraudibus usi sunt; quæ res tandem penes Senatum summam

Parisiensem in litem abiit, Sorbona ideo iterum in partes divisa. Jesuitæ Calaghanum Jansenistam Hibernum misere vexarunt: Arnaldus *Apologiam Patrum* contra Alph. Monachum & Morellum edidit, Lalanus *Gratiam victricem*: Præmonstratensis Ordo in Gallia Jansenium damnavit. Holdenus & Duvalius; Doctores Sorbonici, conciliationem partium frustra tentarunt: Ex Anti-Jansenianis Campsius *Arcanum Jansenismi detectum*; Brisacerius *Jansenistas pro Calvinianis agnos*; Petavius *Dissert. de Adjutorio sine quo non*, Jac. du Bois *Christum pro omnibus mortuum*, Annatus *Jansenium profligatum* ediderunt. Fromondus quoque, Campsius, & Randurius literarium certamen continuarunt, & Sinnichius *Perigrinum Hierosolymitanum* publici juris fecit.

Dum controversia Janseniana Romæ tractatur, ibidem Annati *Liber de incoacta libertate*, Jansenianis necquicquam se opponentibus, prodit. Jansenistæ ibidem Augustini scripta quædam, magna cum Jesuitarum renitentia, ediderunt. Interea ex Anti-Jansenianis Gallis Hallerius Romam venit, qui Santamorio, Lalanioque resisteret, & condemnationem V Propositionum procuraret. Pontifex vero Congregationem Cardinalium; Spadzæ, Ginetti, Cechini, & Chigii, ad examinandas istas Jansenii propositiones confirmavit, illique Consultores dedit Vincent. Candidum Magistrum Palatii, Generalem Augustinianorum, Luc. Wadingum, Thom. Delbene, Sfortiam Pallavicinum aliosque, quorum de propositionibus istis judicia toto fuerunt cælo diversa. Brisacerius ediderat *Jansenismum confusum*, in quo monialibus Portus Regii, Calaghano aliisque Jansenistis Calvinismum & varia crimina tribuebat: hunc librum Archiepiscopus Parisiensis publice damnavit, Arnaldus edita *Innocentia Monachum P. R.* refutavit. P. a S. Josepho cum Maresio Jansenista collationem Sulpicianam Parisiis habuit, ut & Sambovius Jansenista cum Labbeo. Tom Burzeisus edidit *Augustinum Calvinii & Molina v. florem*. Vexationes Jansenistarum in Gallia creverunt, multis, v. gr. Manessero, Cordono, a munerum publicorum aditu exclusis. Godofredus Hermantius Jansenianus edidit *Catechismum Gratia a corruptelis Maresii Calviniani vindicatum*, ostensurus, Jansenianis cum Calvino prorsus non convenire: Annatus vero publicavit *Augustinum a Bajanis vindicatum*, & Martinonus *Anti-Jansenium*. Pontifex

1852

1653. tifix Præfulem Mechlinensem & Gandavensem Romam evocavit, ut a Jansenismo se purgarent; sed illi, privilegia Belgii obtinentes, non comparuerunt. Sequenti anno Hallerius Dominicanos frustra in suam partem trahere allaboravit: hi sero Jansenii causæ tandem accesserunt. Nam Pontifex auditis Consultoribus, pridie Kal. Junii V Propositiones damnavit. Bulla hæc & in Gallia, & in Belgio magna cum multorum obmurmuratione publicata est. Cum prius ægre ferebatur, quod Episcopi Parisiis habitantes, quos Aulicos vocabant, eam sine Fratrum aut Concilii Nationalis consensu receperint, utque ubivis promulgaretur, circularibus literis mandaverint, literas eucharisticas ad Pontificem scripserint, & hæc omnia Mazarini ac P. de Marca instinctu nomine totius Cleri Gallicani egerint. Unde Catalaunensis, Alectensis, Aurelianensis, Senonensis & Bellovacensis aliique Præfules bullam additis limitationibus promulgarunt; duo postremi etiam, scriptis Pastoralibus literis, Jansenium in bulla Innoc. X non damnatum esse contenderunt. Interea Anti-Janseniani victoria elati multa ediderunt, speciatim Bailius *Lib. de beneficio Crucis*, Bose *Triumphum S. Augustini*, Bagotus *Defensionem libertatis & gratia Christiana*. Senonensis Archiepiscopi ausus, qui omnium maxime ingenue scripserat, ita offendit Pontificem, ut iudices ipsi Gallos quosdam Præfules daret, qui diu multumque, sed frustra, collaborarunt, ut ad canendam palinodiam Senonensem permoverent. Interea Pictavii, opera Fillonis, Advocati Regii, multæ contra Jansenistas excitatæ turbæ sunt, & publica solennitate Jansenismus damnatus est. Eadem occasio litem inter Episcopum & Canonicos Bellovacensis excitavit. Campsius *librum de Hæresi Janseniana*, P. Adamus *Sepulchrum Jansenismi*, Labbeus *Bibliothecam Jansenianam & Annatus Cavillos Jansenianos* ediderunt, quos Jansenistæ post refutarunt. Conventus Episcoporum Aulicorum Parisiensis præside Mazarino declaravit, V Propositiones ab Innoc. X damnatas Jansenii doctrinam esse, & in sensu Jansenii esse rejectas, quibus tandem Præsul Senonensis cessit. Inquisitio Romana omnes Jansenianorum libros damnavit. In Belgio, Rosio Consilii præside loco moto, & Fromondo mortuo, res Jansenianæ collabi cœperunt. Post hæc Episcopi Aulici Parisiis formulam professionis fidei confecerunt, quæ

1654.

1655.

qua Janfenius hæreticus pronunciabatur, multisque Jefuitarum artibus obtinuerunt, ut Rex eam confirmaret, adeoque illius fubfcriptio toti Galliæ imperaretur: quæ res nubem litium turbarumque attulit. Presbyteri Parifienfes Ducem Liancurtium ab Euchariftiæ ufu ob Janfenifmi fufpicionem excluferant, quem Arnaldus duabus Epiftolis defendere conatus eft; fed cum in pofteriori docuiffet, neminem obligari poffe, ut credat, Janfenium damnatas V Propof. docuiffe (cum hæc facti quæftio fit, in qua Pontifex errare poffit) & præterea, Petro, dum Chriftrum abnegabat, gratiam defuiffe, affirmaffet, Sorbona ejus libellos damnavit, damnato ad Pontificem provocante. Epitaphium Janfenii honorificum Pontificis juffu fublatum eft. Sequenti anno Arnaldus ex Sorbona ejectus eft una cum Sanbeuvio: Chamillardus & Nicolai Sorbonifæ contra illum fcripferunt, quos e veftigio refutavit: Paſcalius ſub Montaltii nomine magno cum applaufu *Literas Provinciales* fcripfit, Arnaldus vero *Thoma veram de gratia efficaci & fufficienti doctrinam*, nec non *Vindicias Thomæ, & Difertationem de Propofitione controverfa*. Interea Minardus Janfeniſta Liburnienſis graviffimas vexationes paſſus eft. Epifcopi Galli denuo fubfcriptionem formulæ Anti-Janfenianæ uſerunt, & Arnaldi Propofitio ab Inquifitione Romana damnata eft. Alexander VII novus Pontifex Janfenianis quoque inimicum ſe præſtitit. Paulo poſt vexationes Janfeniſtarum graviores fieri cœperunt, quas Feydeau Sorbonicus Docteur Parifis & Meloduni perpeſſus eft. Alexander VII nova Bulla declaravit, V Propofitiones damnatas ipſius Janfenii doctrinam eſſe, qua decifione turbæ non tantum non diminutæ ſunt, ſed potius accreverunt, Arnaldo & Nicolio in hac, quam facti quæſtionem appellabant, Bullæ ſe mafcule opponentibus. In Belgio Creuſius, novus Præful Mechlinenſis, Janfeniſtas aggreſſus eft, Lindium præfertim & Vernimmium. Interea tumultus Janfeniſtici inter Canonicos Bellovacenſes orti aucti ſunt, Epifcopus vero fubfcriptioni formulæ fortiter reſtitit. Edita ſunt Moſis Burgenſis *Janfeniſmus damnatus*, Zachariæ Lexovienſis *Gyges Gallus*, R. Rapini *Evangelium Janfeniſtarum*. In Belgio crudelitas Creuſii & Jefuitarum verſutia Lindium & Vernimmium mire exercuit, quorum illum ſcortationis per plures nefandas fraudes, hunc hæreſeos accuſarunt. Cæterum vexatio acropoli Janfeniſtarum, monaſterio nempe Portus Regii,

1656.

1657.

1658.

1659.

1680. sensum propior facta est, ex quo Arnaldus Andillius, Ex-Senator Regius, defendendæ familiæ suæ (quæ Arnaldum, Sacyam aliosque Jansenistas tulerat) causa ad Reginam & Mazarinum sæpius scripsit. Bellovacenses controversiæ nondum conquieverunt. Tum Wendrokii & Stubrokii Notæ in Epistolas Provinciales prodierunt, Enthusiastæ plures, præsertim Solitarii Cadomenses, Olerius, Manorius aliique, libellis stultissimis & publicis clamoribus Jansenistas aggressi sunt, excitantibus Jesuitis. Apud Rhedoneascs Sevallius Presbyter Jansenianus, apud Parisienses Portus Regius graves vexationes passi sunt. Cum Jesuitæ frustra laborassent, ut Senatus supremus & Theologi Burdegalenses Montaltii literas damnerent, tandem supera imis miscentes obtinuerunt, ut in Consilio Regio Parisiis illud fieret. Interea P. a S. Josepho *Defensionem formulæ*, Amelottus *Defensionem Pontificum & Episcoporum* ediderunt, quos Arnaldus refutavit. Lalanius *Explicationem facti & sensus Jansenii* scripsit. Interea formulæ Anti-Jansenianæ subscriptio, ipso Rege jubente, per universam Galliam facta est, quam qui recusabant, in exilium pulsi, muneribus exclusi, maleque habitii sunt. Opposuerunt se huic violentiæ quatuor Episcopi, Alectensis, Andegavensis, Convenarum, & Vinciensis. Moniales Portus Regii ejusdem formulæ causa gravissime vexatæ sunt, & propemodum supra exemplum. Sanbeuvius & Burzeivius formulæ subscribentes, a reliquis Jansenianis discesserunt. Nunc ad *Partem tertiam* digredimur. Jesuitæ initio anni sexagesimi secundi in Collegio Claromontano defenderunt, Papam eodem non fallendi privilegio, quo Christum ipsum, præditum esse; quam hæresin Arnaldus scripto publico Præsulibus Gallis denunciavit. Lalanius *Defensionem Clericorum*, qui formulæ subscribere recusabant, edidit, cujus recusationis argumenta ad duo reduci poterant, videlicet, factum a jure distinguendum esse; ad factum pertinere, quod Pontifex V Propositiones damnatas in Bullis Jansenio tribuat; in hoc eum falli potuisse, nec cœcam ipsi obedientiam deberi: deinde, damnationi V Propositionum nude & sine addita sensus hæretici explicatione non esse subscribendum; ne gratia efficax simul damnaretur, quam Augustinus & Thômas defendant. Idem Andegavensis aliique Episcopi ad Regem & Papam perscripserunt, verum irrito effectu. Pa-

calius tum e vivis excessit, omnium Jansenistarum acerrimus, Episcopus Convenarum conciliationem partium studiose tentavit. Ejus opera factum est, ut Lalanius Jansenista & Ferrerius Jesuita Parisiis colloquerentur, quos paci proximos Annatus disjunxit. Alexander VII novis literis Jansenii damnationem confirmavit, quibus firmati Episcopi aulici, Regem obnoxium habentes, Lalanii aliorumque Jansenistarum explicationem mitissimam V Propositionum, in colloquio Parisiensi licet initio Jesuitis ipsis approbatam, Regi Pontificique oblatam, ut hæreticam notarunt. Jansenistæ ediderunt *Justos planctus, Jesuitarum machinationes, & Defensionem Episcoporum formula adversariorum*, dum Niger & Richardus ob Jansenismum exilio puniuntur. Annus sexagesimus quartus plenus fuit vexationibus monialium Portus Regii, quas Archi-Episcopus Parisiensis excommunicavit, monasterio ejecit, & indignis modis tractavit. Jansenistæ editis *Epistolis imaginariis* suam sortem questi sunt. Pontifex Alexander VII precibus Galliarum Regis permotus, ut subscriptioni ejus autoritas accederet, d. 15 Febr. anno 1665 novam formulam Gallis transmisit Bullæ insertam, quam omnes signarent. Hanc cum Episcopus Alectensis promulgaret, addidit Ecclesiam, quantum ad factum Jansenii, non fidem, sed quietem & reverentiam disciplinæ potestatem, nec per Pontificis Bullam doctrinam de gratia per se efficaci sublatam esse, quam Andegavensis, Apamiensis aliique secuti sunt. In hos Pontifex scriptis acerrimis literis in- vectus est, iudicesque ipsis delegatos novem Episcopos dedit, qui præsertim Alectensem verarent. Interea Alexander VII obiit, cui Clemens IX successit ad pacem priorior, ad quem XIX Episcopi Galli pro accusatis epistolam scripserunt. Ejus Nuncius ad Gallos missus, Bargellinus, Archiepiscopi Senonensis hortationibus locum- dans, de ineunda pace cogitare cœpit. Cujus opera factum est, ut Episcopi, scriptis apologeticis ad Pontificem literis, & novis promulgationibus Bullæ factis, in gratiam reciperentur, nec ipsi solum, verum etiam Arnaldus aliique Janseniani, etsi Sorbona eos sibi reconciliatos habere noluerit. Atque hic definit Auctor, & sub finem, quo pacto XXII Jesuitarum & Schinkeli Propositiones ab Inquisitionibus Hispanicis damnatæ sint, additis etiam documentis, enarrat. Cæterum id observatu dignissimum existimamus, quod ex hoc libro addisci possunt rationes, cur Dominicanorum familia

1663.

1664.

1665.

1666.

1667.

Jansenii causam, quæ cum controversia de Auxiliis arcte adeo connexa videatur, tam remisse tractaverit, imo nonnunquam illi se opposuerit, & quibus in momentis Janseniani a Dominicanis dissentiant. Nam Dominicanos gratiam sufficientem & inefficacem, præter illam, quæ efficax vocatur, admittere notum est; hanc, vel ut Auctor sentit, istud potius vocabulum, Jansenius repudiavit: præterea Dominicani efficacem gratiam etiam in statu naturæ integræ admittunt, quam Jansenius negatum ivit. Nos, si quid preces nostræ apud doctissimum Auctorem valent, publico eum nomine rogamus, ut Historiæ hujus continuationem, cujus subinde spem facit, propediem nobis pari industria exhibeat. De cætero Lectorem moneamus, nos in recensione hujus libri Auctoris sententiam secutos: neque enim, hanc controversiam nostram facimus, fideles etiam oppositerum utriusque partis interpretes, quantum in compendio fieri poterit, futuri.

TRACTATUS PRÆCIPUI DE RENUNCIATIONIBUS, ut pote Huberti Giphanii, Andreae Dalnceri, Henrici Breulai, Bartholomæi Kellenbenzii, cura ac notis, itemque cum præfatione

JO. SCHILTERI. Accessu Index ad omnes tractatum directus.

Argentorati sumptibus Joh. Reinh. Dulfseckeri, 1701, in 4.
Costant 6. Alphab. 2. plag.

Juri publico, i. e. publice ab Imperante constituto, pactis privatorum derogari non posse, & tamen cuius licitum esse, juri pro se introducto renunciare, trita satis in scholis juridicis sunt dicteria. Quæ quidem, si obiter eadem expendas, inter se pugnare videntur; sed si leges obligantes & permittentes, ac inde ortas obligationes & jura distinguas, facile illa conciliaveris. Quemadmodum autem regulariter licitum est, juri suo renunciare, cum invitis illud leges obtrudere non soleant: ita renunciationes etiam in vita civili sunt frequentissimæ; quæ res effecit, ut renunciationum materiam dudum Viri Consultissimi dignam judicaverint, cui meditationes suas impenderent. In hanc classem præcipue referri debent, quorum Nomina clarissima modo in Rubrica exhibuimus. Giphanii tractatus brevitate propria Consiliorum illustrium adjuncto-

rum

rum ubertate facile pensat. Dalnerus Epitomen de Repräffaliis addidit, ac Giphanio paulo prolixior est. Breulæus Dalnero fere æqualis, sed Kellenbenzius omnes prolixitate operis vincit. Duo priores præcipue videntur respexisse ad jus civile, ac de capitibus renunciationum systematice exhibendis fuerunt solliciti. Ast duo posteriores juris Germanici rationem quoque habuerunt, & renunciations, quas familiarum illustrium atque nobilium Fœminæ, in gratiam Fratrum & Agnatorum, ad conservandum Generis splendorem facere solent, persecuti sunt. Sed de his Autoribus disserere jam non attinet: dudum enim eorum scripta Eruditorum manibus teruntur, ut nunc recensum moliri, nimis serum sit. Illustri Schilterus, qui nullam de re literaria & publica præclare mendi occasionem facile elabi patitur, laudatos Autores uno volumine conjungi curavit, utilemque istam societatem suo condecoravit præloquio. In eodem ambiguitatem vocabuli *renunciandi* evoluit. Nam aliquando renunciare idem est, ac aliquid, per nuncium in primis, referre, declarare, vel exponere, quod Germani per verba *kund thun*, *verkündigen*, *berichten*, *verrathen*, expriment; aliquando vero discessum ab obligatione, non præcise stringente, illa vox innuit, ut si quis societati mercatoriz, vel matrimonio (quando scilicet divortia ut licita supponuntur) renunciaret, quem sensum Germanorum *ufkündigen*, *absagen*, satis significanter exhibet. Denique id nominis abdicationem juris competentis notat, quæ notatio est frequentissima, ac a Germanis per *verzihen* vel *verzicht thun*, non infeliciter exprimitur. Postea celeberrimus Autor, repetita ex Jure naturali & Gentium renunciationum origine, inter varias earum species, illam, quæ circa successiones hereditarias cernitur, præminere censet, & licet eam leges Romanæ improbent, attamen & jure naturali permitti, & plurimarum, ac in primis Germanicarum Gentium legibus, præxi & observantia, juxta quam familiarum illustrium Fœminæ frequenter successibus, ne Alsatia quidem, secus ac existimaverat Knipschildius, excepta, renuncient, corroborari amplius docet. Denique jure Germanicum, ad renunciationem nihil nisi serium consensum requiri, nec juramentum, licet Esavus, prærogativæ suæ renuncians, a fratre Jacobo ad illud fuerit adactus, aut judicis præsentiam, necessaria

esse, contendit Illustris Autor, cumque jus Saxonicum, aliaque jura Germanica, cum illa juris Gentium simplicitate convenire existimet, hinc memorabilem infert conclusionem, quod, si in foro Germanico, de valore renunciationis injuratae & extrajudicialis, proponatur quaestio, illa non ex Justiniano vel Canonico, sed Germanico potius jure decidenda & adeo affirmanda sit, quam veritatem major lux Astræ hodie affulgens cordatoribus etiam insinuet, utut paucis olim vera hæc juris principia fuerint cognita.

ΤΟΤ ΑΓΙΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΠΡΩΤΗ

ὑπὲρ Χριστιανῶν.

h. e.

SANCTI JUSTINI PHILOSOPHI ET MARTYRIS

Apologia prima pro Christianis ad Antoninum Pium, edita

a JO. ERNESTO GRABE.

Oxoniz, e Theatro Sheldoniano, 1700. 8. Plag. dimid. 28.

Spicilegii Patrum & Hæreticorum, cujus duos jam fasciculos orbi erudito clarissimus Grabius obtulit, tres alios spissiores atque meliores, præter novam Irenæi editionem, dum a solertia ejusdem expectamus, priorẽ hanc Justini Martyris Apologiam pro Christianis Antonino Pio oblatam interea accipimus; quem libellum idẽo sibi admodum placuisse scribit Editor, quod nullum sit Christianæ fidei dogma, nullum vitæ recte agendæ præceptum, nullum sacramentum, cujus tenorem non declaret, ordinemve exponat, Quid? quod argumentis etiam ex Sacra Scripturâ, nec non sanæ rationis dictamine, petitis singula confirmet, ac, quomodo Ethnicis quoque ex ipsis eorum sive Poëticis commentis, sive Philosophicis documentis probata, vel potius probabilia reddi queant, luculenter ostendat. Atque hoc doctrinæ divinæ compendium eo majoris æstimandum esse dicit, quo propius Autor ejus ad SS. Apostolorum ætatem accesserit, eorumque aut discipulus extiterit, aut non procul ab illorum temporibus inter religionis Christianæ sectatores maxime flourerit. Genuinum vero S. Martyris opus esse apologiam hanc, probatione haud egere asserit, cum nemo istud iverit inficias, atque tam ex internis argumentis, quam externis Patrum testimoniis, quin & iteratis pro-

prolixis ejus apud Eusebium in Historia Ecclesiastica allegationibus, istud satis constat. Dolendum modo id venire innuit, quod injuria temporum parte quadam mancus, aliquibus etiam partibus, per negligentiam vel imperitiam scribarum, uno alteroque articulo parumper mutilatus vel corruptus hic libellus ad nos pervenerit. Ad methodi rationem quod attinet, duabus partibus integrum absolvi monet opusculum, quarum priori Christianorum ac doctrinae Christianae innocentiam, bonitatem utilitatemque, & hujus cum quibusdam Ethnicorum placitis dogmatibusve affinitatem Justinus probet, & simul, quam inique Gentiles ac violenter Christianos insectati, quamque subdole Dæmones adversus eos machinati fuerint, luculenter ob oculos ponat: posteriori autem Christianae fidei veritatem plane demonstrat, argumento a prophetiis, velut firmissimo, petito, quod per omnes illius articulos egregie deducat, tandemque Christianorum conventuum ac Sacramentorum in iis administratorum ordinem exponat, atque rationem eorundem reddat, Ethnicorum quoque sacrorum in quibusdam similitudinem a Dæmonibus, malo quidem sine, procuratam obiter ostendat. In gratiam autem eorum, qui totius Apologiae seriem & summam, distinctius cupiant perspicere, Johannis Langi (quem dudum de Justino Martyre bene meritum fuisse, noruat Eruditi,) praefationem huic editioni integram praefigi curavit. In ea quidem occurrere nonnulla refert, quae animadversionem mereantur, sed praeterire se haec velle addit, ultimis verbis exceptis, ubi Apologiam Justinii ad Marcum Antoninum, cujus Nicephorus meminerit, extare ille inficietur. Omnino enim haberi eandem, & ab ipsomet Lango cum reliquis Justinii tractatibus Latine versam esse ostendit. Graecum textum e Roberti Stephani exemplari tanquam prototypo expressit, nullosque praesto sibi fuisse manuscriptos codices conqueritur. Operam tamen se daturum ait, ut quendam in Bibliotheca Regia Parisiensi conditum cum hac editione impofterum conferre queat, & annotata inde haurienda exhibeat in calce alterius voluminis, ejusdem cum hae formae, quod posteriorem Justinii Apologiam & Orationes contra Gentiles, una cum libello de monarchia Dei complectetur. Latinum textum ex Langi versione dedit, quippe quam Geleniana & Perioniana meliorem duxit, aut plurimis tamen hanc ipsam

ipsam quoque in locis mutavit & correxit, partim quod sæpe extra necessitate non redundans paraphrasi propior esset, partim quod sensum auctoris aut non dilucide expresse- rit, aut prorsus ab eo aberravit. Denique notas doctissimorum Virorum, Roberti ac Henrici Stephanorum, Perionii, Billii, Sylburgii, Scaligeri, Halloixii, Casauboni, Montacutii, Grotii, Salmasii, Valesii, Cotelerii, summa cura undique collegit, plurimasque proprias addidit, & quæ ad verborum sententiarumve Justini emendationem vel necessariam expositionem pertinere duxit, continuo textui per singulas paginas subjecit. Prolixiores vero Langi & Kortholti annotationes ad calcem libelli reservavit. Unum tamen atque alterum nimis generalem nimisque prolixum Langi tractatum, de mysterio Trinitatis & Sacramento Eucharistiæ, deque Sacramentis in genere, consulto se omisisse haud dissimulat.

RECHERCHES SUR LA NATURE ET LA GUÉRISON des Cancers &c.

i. e.

DISQUISITIO DE NATURA ET CURA CANCRI.

Autore DESHAIES GENDRON, Doctore Medic. in Universitate Monspeliensi.

Parisiis, apud Florentinum & Petrum Delaulne, 1700. in 12.

Constat plagulis 7.

INter tumores, qui præter naturam hominem affligere solent, periculosissimus sine dubio est, qui Cancris nomine insignitur. Sive enim refractarium ejusdem generis attendas; sive loca, quæ non raro satis nobilia infestat, perlustres; sive graviora symptomata concurrentia dubiumque curationis eventum contempleris; nil nisi miserrimam hac labe laborantis ægri conditionem deprehendes. Quandoquidem vero quæ majori cum periculo conjuncta, majori etiam studio pertractanda sunt, laudem haud exiguam merentur, qui posthabitis omnibus præconceptis opinionibus, in naturam & curam pertinacissimi hujus mali inquirere, operæ pretium ducunt. Videamus brevibus, quid hoc in libro Dn. Gendron, Medicus Monspeliensis, præstiterit, ac quibus rationibus præsentem suam

am de Cancro disquisitionem superstruxerit. Observamus autem primo statim limite, in explicanda affectus hujus natura Autorem ab antiquorum juxta & modernorum dogmatis penitus recedere: & cum veterum doctrina ex humore atrabilioso adusto ac corrupto originem hujus mali deduxerit, modernorum vero plerique acidum fermentum in generando hoc tumore accusare soleant; Autor noster neque hanc, neque illam approbare sententiam videtur, dum naturam & causam hujus mali in partibus corporis nostri solidis querendam esse statuit. Uno verbo, nihil aliud sub Cancro concipiendum esse putat, quam partium nervosarum, glandulosarum, vasorumque lymphaticorum transformationem omnimodam in substantiam quandam homogeneam, duram, compactam, accretionis atque exulcerationis capacem, quam a solo defectu & cessatione successiva roboris fibrarum, vasorum excretoriorum & glandularum naturalis originem trahere persuasus est.

Praemissis igitur capite primo de cognoscendo hoc tumore, generalibus, incipit capite secundo tractationem ipsam cum descriptione Cancri accuratiori. Siquidem autem malum hoc, respectu originis, progressus & situationis suae, adeo diverse se repraesentare solet, ut simplici quadam definitione comprehendi nequeat, optimo consilio singulas Cancri species singulari descriptione proponit, initium faciendo a Cancro mammarum, progrediendo postmodum ad uteri, oris, narium, cutis, aurium atque oculorum tumores cancriferos, quos sigillatim a primo germine ad ultimum usque exulcerationis terminum exacte describit.

Capite tertio examen substantiae cancriferae anatomicum instituit: ad quod suscipiendum certae quaedam Auctorem circumstantiae invitabant, in cura Cancri frontis observatae, quae tales erant: applicabat ulcero cancrifero in medio frontis viri cujusdam conspicuo remedium corrosivum, atque escharam hinc excitata & delapsa, vulnus consolidabat. Elapso aliquo tempore, juxta cicatricem de novo apparebat, durities quaedam exigua, livida & valde dolens, quam applicato eodem corrosivo extirpare satagebat. Cum autem, post decursum aliquot mensium, aeger eodem malo iterum infestaretur, tertia vice, aucta tamen dosi, corrosivum illud remedium repetebat: tentabat autem hac vice, impatientia motus, e-

Escharam cum stylo commovendo, ex sede sua eandem deturbare, observabatque in interstitio illo, quod carnem atque escharam intercedebat, alba quædam filamenta, dura quodammodo, quæ ope forcipulæ una cum eschara tandem extrahebat, non sine insigni tamen patientis dolore. Erant autem hæc colore, & substantia filamentis radicum porri non absimilia, atque originem ex diversis frontis partibus ducebant. Postquam tandem simplici quodam emplastro vulnus consolidaverat, malum postea nunquam apparebat, sed perfecte curatum deprehendebatur. Ex quo, ut & aliis Cancri examini- bus anatomicis quamplurimis, per integros octo annos, sedula attentione institutis, sequentia formare non dubitat axiomata:

1. Cancrum nasci in partibus glandulosis, nervosis & locis illis omnibus, ubi vasa lymphatica atque excretoria occurrunt numerosiora, eundemque perpetuo sub una eademque comparere substantia dura, compacta, plus minusve dolente, accretionis itidem atque exulcerationis capaci.

2. Substantiam illam perfectiorem observari in mammis atque utero, ubi cum cornu teneriori & vasis sanguineis referto comparari non incongrue possit.

3. Substantiam illam compactam & duram, quæ in Cancro semper & ubique invenitur, Cancrum constituere essentialiter, ac formatam esse per destructionem structuræ glandularum vasorumque lymphaticorum, quæ, cessante functione consueta, ad filtrationem amplius non sint idonea, atque ideo, tractu temporis, in substantiam abeant jam descriptam.

4. Non confundendam esse cum substantia Cancri ipsa crescentiam illam fungosam, in Cancro exulcerato aliquando conspicuam, quippe quæ formetur saltem ex sola discissione fibrarum carnosarum vel muscularum, quæ, facta jam exulceratione, denudantur; hinc etiam substantiam ejusdem mollem esse, minus sensatam atque extirpatu faciliorem.

5. Livorem circa tumores cancerosos conspicuum, qui ut effectus acidi corrosivi communiter ab autoribus consideratur, ex sola interruptione circuli sanguinis esse deducendum.

Postquam sub initium capituli quarti objectionibus veterum & modernorum, de causa hujus mali in acido quodam corrosivo quæ-

ita.

renda satisfecit, suam de genuina Cancrici causa in eodem hoc capite proponit sententiam, quæ, ut supra jam facta est mentio, hæc est: nimirum veram tumorem cancri causam nullam esse aliam, quam destructionem successivam roboris canalium vasorumque excretoriorum naturalis, quæ (sc. vasa,) cessante functione sua ordinaria, in substantiam illam duram & compactam, quam Cancrum appellamus, abire necesse sit.

Non sufficit autem Autori, dedisse naturam & causam hujus affectus; pergit itaque capite quinto explicando accretionem vel incrementum ejusdem. Hoc sequentem fere in modum fieri sibi concipit: supposito scilicet perpetuo illo commercio, quod glandulæ ratione usus & functionis inter se habent invicem, fieri aliter non posse putat, quam ut Cancrici germen, vel indurata illa parva substantia, cum vicinis glandulis, vasis sanguiferis ac nervis communicet per compressionem continuam certas quasdam alterationes, quæ impediunt, quo minus spirituum & sanguinis sufficiens quantitas ad partes illas deferri queat; quo facto, robor earundem naturale labefactari, & functiones consuetas cessare, atque hoc modo corruptionem illam, quæ in induratione partium consistit, ulterius propagari evidens sit. Atque ex hoc ipso fundamento, quod scilicet massa cancriosa ex destructione & coalitione fibrarum nervosarum & glandularum formetur, ex humore lymphatico nutritionem capiat, atque absque ullo impedimento indies ad sensum accrescat, putat, non inconvenienter posse incrementum hujus mali per cornuum generationem in quadrupedibus explicari. Imo, prout ejusmodi cornua, accretione sua continua, dolorem vel pruritum animalibus in fronte excitare solent, ita & Cancrici substantiam duritie sue partes nervosas satis moleste comprimentem, ad dolores excitandos sufficere posse, absque falsa acidi corrosivi suppositione, omnino persuasus est. Negat præterea, per bonam, consequentiam, dolorem esse characterem Cancrici specificum atque individualem; id quod nec Avicennæ ignotum fuisse asserit, quippe qui jam suo tempore differentiam inter Cancrum dolentem atque indolentem agnovit.

Caput in ordine sextum orditur a cautela illa, quæ in distinguenda exulceratione Cancrici & Cancro ipso observari debet. Pu-

tat enim, diversam omnino esse causam Cancri ab exulcerationis ejusdem causa; hanc autem necessario supervenire Cancro putat. statim ac tumor cancrusus integumento cutis naturali spoliatur. Rupta enim, propter accrescentem quotidie Cancri tumorem, cute, simul & vasa illa dilacerantur, quæ ad substantiam cancrusam succum afferre solebant nutritium, quibus disruptis imprimi humoribus illis extravasatis aciescentiæ cujusdam speciem, quæ a corruptione nullo modo defendi potest, probabile sit. Eandem enim causam proximam, ex Autoris nostri sententia, Cancri exulceratio agnoscit, quam reliqua ulcera pleraque experiuntur: quod autem adeo differant, ratione difficillimæ curationis, ulcera cancrusa ab aliis ulceribus, a sola dependere videtur structura cancrusæ substantiæ, quæ adeo quidem a statu naturali recedit, ut nihil superfit, quo natura ad reductionem in statum pristinum uti queat.

Explicatis hoc modo natura, causa, incremento atque exulceratione cancri, necessarium ducit Autor applicare ideam illam, quam de ortu & natura cancri dedit, phænomenis in aliis tumoribus, qui in cancrusos degenerare solent, observandis. Agit itaque capite septimo de scurho, scrophulis, polypo, sarcomatis, epulide atque ozæna, i. e. tumoribus illis, qui tractu temporis, si negligantur, cancrusi fieri solent. Horum autem transformationem facillime concipi posse putat, si consideremus, secundum auctoris opinionem, quod omne id, quod durum est, compactum, cornu teneriori substantia sua simile, cancrusum appellari mereatur, & quod durities illa compacta nihil aliud sit, quam transformatio partium nervosarum valorumque lymphaticorum in corpus ejusmodi callosum, quod denique per collectionem partium homogenearum ac nutritionem illam, quam continuo recipit; incrementi sensibilis, ac si ulterius augeatur, exulcerationis capax evadit; ut jam explicatum in præcedentibus fuit.

Superest caput ultimum, octavum nimirum, in quo curam Cancri tam veram quam palliativam proponit. Et veram quidem duplicem iterum facit, aliam nimirum per excisionem vel amputationem partis cancrusæ; aliam per applicationem cauteriorum instituendam. Et quamvis alias auctorum nonnulli operationes chirurgicas omnes in Cancro maxime accipites faciant, nihilomi-

nus tamen Autor noster ferro instituendam extirpationem ejusdem esse asserit in tali casu, quando tumor cancrusus mobilis est adhuc ad sensum, & nullibi lateraliter adhæret, consequenter nulla de se spargit adhuc filamenta, quæ vicinas partes jam inquinaverint. Hujus autem naturæ Cancrum esse omnem, qui a scirrhuso vel scrophuloso tumore originem trahit, consequenter huic curationem ferro instituendam nunquam denegandam esse, satis ingeniose probat. Annotari etiam meretur, quam hac occasione inculcat cautelam, facta jam sectione tumoris cancrusi probe observandam: imtempetivo nimirum consilio a quibusdam præcipi, ut paulo diutius sanguis efflui e vulnere permittatur; id quod omnibus modis improbat, & sibi potius consuetum esse docet, statim post operationem linea carpta corrosivo quodam arsenicali imbuta applicare, ad vasa sanguinea cauterisanda, escharamque ita separandam, ut simul evellatur quod de filamentis cancrusis superesse potest. Neque vero alteram curandi rationem per sic dicta escharotica penitus improbat, quamvis eandem ab imprudentibus Helmontianis ac Paracelsistis infelici ut plurimum successu in usum vocari frequentius, non nesciat, quin potius duo diversa proponat exempla curatorum per escharotica a se ipso ejusmodi tumorum: alterius quidem in gingiva mandibulæ superioris, alterius vero in palpebra oculi sinistri superiori; qua occasione simul artificium illud publicare non dubitat, quo mediante, oculi bulbum a contactu applicati corrosivi, maxime nocivo, defendit, auro nimirum foliato, quod inter palpebram & bulbum ipsum, ante cauterii applicationem, summa cum circumspexione intruserit. Monet autem in curatione per escharotica in genere maxima opus esse cautione, ut causticum illud vel corrosivum remedium inter partem sanam & duritiam ipsam cancrusam semper applicetur; quod si enim causticum imponatur substantiæ cancrusæ ipsi, facile posse per dolorem illum, quem producere solet, occasionem dari filamentis nervosis vasisque lymphaticis abeundi in similem cancrusam substantiam, atque ita ex tumore cancruso simplici occultum fieri atque incurabilem.

Hæc de cura cancri vera & radicali. Superest, ut de palliativa ad mentem Autoris quædam proferamus. Putat autem, quod an-

re omnia monendum, curæ huic palliativæ nullo modo contrari-
um esse Hippocratis aphorismum 38 Sect. 6, ubi hæc leguntur ver-
ba: quibus occulti cancri fiunt, non curare melius. Nunquam
enim Hippocratem, ut falso nonnulli asserere audent, docuisse, pe-
nitens relinquendos esse ejusmodi ægros, qui cancro occulto, i. e.
incurabili, laborant: sed dicendo *non curare melius*, illorum sal-
tem institutum improbare, qui ferro aut cauteriis cancrum occultum,
i. e. per dispersas jam hinc inde ac profundius infixas radices
suas incurabilem, tractare temerario ausu conantur. Impossibilem
enim in ejusmodi cancro induratae substantiæ resolutionem, atque
exulcerationis constantem consolidationem, haud ignorasse Hippo-
cratem, certissimum esse putat. Quam funestum autem temerariæ can-
cri occulti curationes ferro aut cauteriis institutæ exitum communiter
habeant, comprobatur illustri Regiæ Galliarum, Annæ Austriacæ, hodierni
Regis Galliarum matris exemplo, quæ cancro occulto mammae si-
nistrae affecta, reiteratis multoties Regis atque Aulicorum suorum
precibus, cogebatur curam ejusdem temerario cuidam Helmon-
tiano committere, adeo infelici autem successu, ut non solum a
malo hoc non liberata, sed & insuper in longe pejus sensum trans-
lata fuerit, ita ut paucis ab instituta cura annis, ex eodem cancro
tandem interierit. Colligit inde satis judiciose, nunquam curam
cancro occulti radicalem a conscientioso Medico tentandam esse;
interim tamen tam ante, quam post ejusdem exulcerationem, pal-
liativa remedia locum omnino habere. Ex his autem palliatis
remediis alia, secundum Autorem, interna sunt, quæ non nisi in ta-
li casu conveniunt, ubi ab interna causa malum hoc originem tra-
hit, e. g. aurum diaphoreticum Poterii, remedia Fialia, præpa-
rationes lumbricorum terrestr. variaz, & Tinct. 3 ii, ad mentem
Basillii Valentini parata. In applicatione externorum sequentia
sedulo advertenda esse docet: nimirum præsentem dolorem nimis pru-
riginoso aut pungente cavendum, ne per diuturniorem ejusdem con-
tinuationem cancri involucrum ad exulcerationem usque augeatur,
id quod impediendum narcoticis potissimum, quale est solanum
furiousum, ab Italis Bella Donna dictum, quo Abbas Gendron,
Autoris cognatus, in cancri cura suo tempore omnium felicissimus,
& Percivallus Willughby, Anglus, ut arcano usi fuisset

fe.

Exaruntur; huic autem Auctor noster tantillum sachari Hni, pro rei exigentia & cum cautione, addere solet: statim ac vero dolores iterum cessaverint, narcotica hæc etiam auferenda esse serio suadet, quippe quæ, si continentur nimis diu, pejora prioribus symptomata excitare valeant. Contra nimiam partis cancræ indurationem commendat sacculos Abbatis illius, cujus jam facta est mentio, quorum præparatio consistit in calcinatione lapidis cujusdam porosi, in Belsia, Franciæ juxta Ligerim provincia, reperiundi, ex quo sal lixiviosum extrahere solebat; hujus autem topici virtutem per additionem S^sis S^sis, Hni & S^sis multum augeri posse simul monet.

Exulceratione jam facta, ita tractandum esse malum hoc Auctor noster docet, ne a simplici & superficiali exulceratione statim degeneret in ulcus profundum, cum effusione continua tinctæ ferostatis, foetore cadaveroso, labiis durioribus inversis, atque excrecentiis fungosis conjunctum. Hunc in finem non inconvenienter applicari posse linea carpta succo plantaginis, solani & melle imbuta, hac tamen cautione, ne per diuturniorem eorundem usum, extremitates fibrarum exulceratarum plus justo emolliantur, atque ita consuetis alterationibus magis obnoxie reddantur. Ab hoc remedio deveniendum ad usum aquæ ex plantagine, bella donna, albamine ovorum, melle, vitriolo albo & cancris fluviatilibus destillatæ, qua ulcus non solum lavandum, sed fasciæ etiam imbuendæ. Hac ipsa aqua enim valde demulcesci dolores, certissimo experimento affirmat; ne tamen plus justo emolliatur ulceris fundus, statim post ejusdem usum adhibere iterum aquam plantaginis destillatam, in qua lapidis medicamentosi Crollii parum solutum fuerit, necessarium ducit. Prout autem ultimo hoc ulceris fundus nimium etiam desiccari possit, ad mentem Auctoris necesse erit, interponere applicationem munitæ mineralis Poterii cum tantillo myrrhæ, quibus conspergendum ulcus, ac contegendum probe lintes duplicato oleo olivarum & lithargyrio imbutæ, pro arcendo aëris accessu, ulceribus ejusmodi admodum nocivo. Ad extirpandam ulceris excrecentiam fungosam commendat Auctor præ cæteris pulverem arsenici & Realgar ad mentem Theophr. Paracelsi paratum. Aquam autem quandam phagædæmicam cum tantillo myrrhæ atque aloës mixtam,

in tali casu convenire asserit, ubi ulcus ipsam substantiam cancrösam penetret profundius, & dispositio ad putredinem vel sphacelum jam adsit. Tandem finiendo totum tractatum fatetur, cardinem curationis unice in hoc consistere, ut probe observentur a Medico indicationes omnes, quæ commutationem jam allegatorum topicorum postulant.

D. VITI RIEDLINI, ULMENSIS, PHYSICI AUGUSTANI & Academici Curiosi, Linearum Medicarum Annus Sextus & Ultimus.

Augustæ Vindelicorum, impensis Laurentii Kronigeri & hæredum Theophili Göbelii A. 1701. in 8. Constat Alph. 4. plag. 3.

Sextus agitur annus, ex quo Autor noster Experientissimus, instar Sarcobris perquam frugiferæ, novos semper fructus Medicos, Linearum Medicarum titulo ubertim protulit, a nobis quoque in Actis quoad partem fedulo decerptos. Nec impostera plures sub alio nomine porrigere desistet, modo Deus, quas serio aprecamur, elementer concesserit vires, atque Bibliopola distribuere eosdem voluerit, veluti ad cujus nutum præsentis anno Lineis finem debuit imponere. Sed quo ex singulis nunc mensibus aliqua observatio innotescat, lubet dolorosum manuum spasnum, qui in matrona tenerioris constitutionis, non tam remediis spirituosis, quam rei cuique frigidæ arreptæ cedat promptissime, ex *Historia XXX Mensis Januar.* primum innuere, hincque pergere ad alia. Etenim insignis Arcani duplicati in affectibus melancholicis efficacia, quam Langelott quondam apud Schröderum celebravit, per experientiam quoque in *Lin. VI Februar.* corroboratur, postquam vidua quinquagenaria major in melancholia habituali multum levaminis a laudato habuit sale, noctesque transegit quietius. Quemadmodum morbilli aliquando & variolæ non partes solum externas, verum internas etiam solent infestare: ita aphthas pariter non in ore atque faucibus subsistere, sed ad ventriculum interdum atque intestina prorepere, in *Linca V Mart.* filio non dum quadrimestris exemplo detegitur, quippe qui nym demum, quando aphthæ sedem suam consuetam reliquerunt, pessime se habere cœperit, ac febre vehementi primum, hinc successive etiam ruccedine, vomitu atque fluxu alvi

alvi torminofa corripitur, non ceſſante prius, quam cum plures cruſtulae & aptharum reliquiae cum excrementis ſeceſſiſſent. Foeminae tenuioris conditionis arthritide vaga decumbenti purgans magis, quam medicamenta alia profuiſſe, in *Hiſtor. IV. April.* traditur, quod vitioſi in eadem humores nec per inſenſibilem tranſpirationem omnes diſpelli, nec per ſudorem evacuari potuerint. In *Hiſtor. XIX. Maji* ſequens remedium adverſus calculum communicatur, quia in monaſterio quodam pro arcano habitum nonnullis monachis contulerit, quinque ante prandium horis calide ſumendum: \mathcal{R} Pulv. Millep. pp. ʒj vel ad ſumm. ʒiv. Aqu. vitae ʒʒ. Jur. Cicer. rubr. ʒix vel x. Miſc. Num calculo tamen etiam majori & duriori comminuendo habeatur proportionatum, non ſine ratione dubitatur. In *Lin. X. Jun.* egregiae ſtercoris vaccini in abſceſſibus v. g. ad dentes carioſos rumpendis atque ambuſtis ſanandis enarrantur vires, cum nec graviffimum Medicum pudeat talia fordida ſuadere, ubi neceſſitas poſtulerit, aliaque praefertim medicamenta ad manus non fuerint. Exemplum graviora minantis brevique ceſſantis diſſenteriae in *Lin. XXVII. Jul.* exhibetur. Piſtor videlicet placentarius quinquagenario major, intra triduum, beneficio potionis alexipharmacae, Rhabbari toſti & Methridatii perfecte reſtitutus, etiamſi poſt iram, triſtitiā atque curas de torminibus atque fluxibus alvi ſanguinolentis primum, mox de rigore etiam & aſtu febrilibus, cum virium proſtratione, conqueſtus fuiſſet. Ab improvido uſu Tincturae bezoardicae, quam multi adhibere prius malunt, quam Medicum conſulere, ſape pathemata ingraveſcere, in *Lin. XX. Auguſt.* oſtenditur, dum Eryſipelas in virgine ab eadem uſurpata non unam amplius faciei partem, ſed integram eam occupare coepit, calorque in tantum augeri, ut animi deliquia imminerent. Vir quadragenario major arthritide pedis ſiniſtri laborans, remedium tandem in Veſicatorio ſe inventurum, atteſtante *Lin. VII. Septemb.* fruſtra credidit, quoniam emplaſtrum veſicatorium haud procul a digito pedis dolente applicatum veſicas quidem excitavit, dolores tamen auxit potius, mitigavit minime. In *Lin. VII. Octobr.* praefantia Sem. Coriandri atque Aniſi in nimio menſium fluxu compoſcendo per experientiam mulieris comprobatur, quae a Medicis tali in caſu auxilium nullum, a duobus autem dictis ſeminibus pro uno crucigero comparatis praefent.

R r

sentaneam persenserit opem. Ut de virtute flor. cyani ophthalmica constaret certius, *Obs. XXX. Novembr.* nobilis sustitur matrona, cui in tanta visus debilitate, ut objecta vix amplius discernere potuerit, aqua cyani oculis instillata, profuerit egregie. Tandem *Histor. XII. Decemb.* eo minus omittenda, quo utilius opium exinde monstratur maniacis, quod virgo maniacia a fortuita deglutitione unguenti, cui scrupulus unus opii Thebaici in aceto soluti admixtus erat, quodque Medicus ponderis duarum drachmarum pro temporibus inungendis ordinaverat, subito convalescit.

MEMOIRES DE MONS. D' ABLANCOURT &c.

h. e.

FREMONDI D' ABLANCOURT COMMENTARII

Historiam Portugallia ab A. 1659 usque ad A. 1668 complexi.

Parisius apud hæredes viduæ de Marbre Cramoisi, 1701. in 12.
Constant Plag. 16.

Libelli hujus, sive nunc primum in lucem prodeuntis, sive jam antea typis excusi auctor est *Fremondus d' Ablancourt*, Perroti d' Ablancourt, tot libris Latinis in Gallicam linguam feliciter traductis celeberrimi, nepos ac alumnus. Hic eo tempore, cum inter Hispanos & Lusitanos bellum ferveret, jamque palam Galli Anglique Lusitanorum partes tuerentur, in Lusitaniam a Gallia Rege missus, ut subsidiariam pecuniam, quæ ex Gallia ministrabatur, dispensaret, Comitique Schombergio esset à consiliis, & quacunque oblata occasione commodis Heri sui invigilaret, oportunitatem nactus est, Regni Lusitanici statum omnem intimius noscendi, hosque commentarios composuit, tanto magis æstimandos, quod eorum, quæ in his commemorantur, ipse pars magna fuit, sincerumque nusquam non præfert veritatis studium, nec quicquam a se proficitur dictum, nisi quod vel ipsemet oculis suis viderit, vel acceperit a viris fide dignissimis.

Tametsi vero nonnisi paucorum annorum, nec integri decenni Historiam Nobilissimus Auctor promississet, temperare tamen sibi non potuit, quin altius narrationem exorsus exponeret, quo pacto ingressa illa rerum in Lusitania conversio A. 1640 contigerit, quo Lu-

Lusitani Hispanorum jugum, quod per sexaginta annos sustinuerant, felici ausu excusserunt, Johanne Bragantiæ Duce, ad quem jus in Regnum ab avia Catharina, Eduardi Guimerani Ducis filia, Emanuelis Lusitanæ quondam Regis nepte, fuerat derivatum, in solium e-
 vecto. Sed hæc quidem satis superque aliunde nota sunt. Ast non æque omnibus exploratum, qui factum fuerit, ut non gravissimum inde bellum inter Hispanos ac Lusitanos illico exarsit. Tameñ enim Hispanis, bello tum Gallico occupatis, vindicta in rebelles in tempus commodius differenda fuerit; Lusitanis tamen defutura occasio & facultas non fuisset, invadendi ditiones vicinas Hispanicas, longiusque propagatis Regni finibus, adversus vim aliquando certo certius metuendam se communiendi. Sed ejus quidem rei causam Ablancurtius noster unice mihi placidoque novi Regis Johannis IV ingenio tribuit, qui ut ægre, nec nisi conjugis Ludovicæ Franciscæ Guzmaniz, ex Ducum Medinæ Sidoniz gente viraginis, precibus ac hortatione victus, Regnum admiserat: ita postea contentus avita in Lusitaniam jura vindicasse, nullis rationibus politicis adduci potuerit, ut alienis bonis, in quæ nullum sibi jus esse nosset, manum injicere sustineret. Itaque per annos sedecim, quibus Johannes IV regnavit, tranquilla satis omnia fuere. Ast simul ac e vivis ille A. 1656 excessisset, filius minorænnibus Alphonso ac Petro, filiaque Catharina viro jam maturatione relicta, viduaque Guzmania regni habenas suscepisset, ad arma utrinque profultum: hinc Hispanis orbatam nuper Rege Lusitaniam facili negotio subactum iri sperantibus; inde cornua mascule obvertente Regina vidua. Ac occupata quidem A. 1657 ab Hispanis Oliven-tia, Præfecto turpiter dedente, idque propter in Indiam a Regina relegato: ubi nativi in Hispanos odii documentum urbis incolæ dedere, qui etsi permanendi ac domiciliis suis bonisque perfruendi libertatem pacti, migrare tamen maluerunt. A. 1658 vero Lusitani quidem Pacem Augustam (Badajos) irrito ausu obsederunt: vicissim Hispani, tameñ raro exemplo primarius ipse Regni sub Philippo IV tum administrator, Ludovicus Harojus, copias duceret, Elva, quam per quatuor menses obsederant, accepta clade fuerunt dejecti. Suspensa autem velut arma visa iterum sunt, cum in montibus Pyrenæis de pace inter Hispanos Gallosque sancienda agi coeptum esset, eaque & se comprehensum iri Lusitani sperarent, & Galli, ut id fieret, omnes ner-

vos intenderent. Ast cum contra accidisset, Gallique pacem constituissent, non exclusis tantum Lusitanis, sed & potestate iis quocumque modo suppetias ferendi abdicata, tum vero actum omnino de Lusitania regno videri potuit, nullo cum exteris subnixo foedere, pecunia, milite, aliisque ad belligerandum requisitis destituto: cum contra Hispanis, difficillimo cum Gallis bello liberatis, ex Italia Belgioque veteranos evocare milites, omneque robur suum in Lusitanos convertere integrum esset. Nihilominus Lusitani non plane desponderunt animum, comparatis pro virili, quibus vim propulsarent, & acieo ex Gallia Friderico Comite Schombergio, cujus perspecta dudum prudentia bellandique peritia in rebus creperis uterentur. Hic enim, Marechallo Turenio, qui odio in Hispanos bene Lusitanis cupiebat, conciliante, non dubitavit se Lusitanis addicere, adjunctis sibi aliis strenuis expertæque fortitudinis belli ducibus: Aula quidem Gallica dissensum præ se ferente, adeo quidem, ut Legato Hispanico potestas fieret, Schombergium ubicumque deprehensum in vincula conjiciendi. Ast is in Angliam primum, indeque, cum Magnæ Britannia Regi Carolo II, in Regnum non ita pridem restituto, matrimonium cum Infante, quam vocant, Lusitanica Catharina proposuisset, in Lusitaniam evasit, suisque consiliis & industria plurimum contulit, ut primus Hispanorum impetus feliciter satis cohiberetur. Etsi enim hi Lusitaniae fines iusto cum exercitu, ipso Joanne Austriaco, Philippi IV Regis filio naturali, ductore ingressi essent, nihil tamen, tanto apparatu quod dignum esset, effectum, nisi quod Aruncis, (Aronches) modico in confinio Extremaduræ oppido, captis, horreum, ibi & armaamentarium in futuros belli usus Hispani condiderunt. Neque dissimulat tamen Auctor, Austriaci progressibus occulta Reginae Hispanicae machinatione, cui ambitio Viri suspecta erat, objecta fuisse impedimenta: quemadmodum nec minus de eo passim conqueritur, quod Lusitanorum expeditiones, æmulatione Ducum & erga Schombergium invidia, lentisque nimium Aulae decretis, disturbatae sapius fuerint. Commodum inde Lusitanis accidit, ut conjugium inter Carolum II Magnæ Britannia Regem ac Infantem Catharinam stabiliretur, copiisque auxiliaribus ex Anglia firmaretur Lusitanorum exercitus: & Galli etiam, quorum vel maxime intererat, ne Hispanorum vires accessione Lusitaniae crescerent, paulatim promissorum

rum in Pace Pyrenæa obliti, non vererentur amplius milite ac pecunia Lusitanos sustentare. Vicissim & Hispani, excitis undique copiis, formidandum exercitum instruxerant, ut Eboram etiam, præcipuam post Olisipponem Lusitaniz urbem, A. 1663 aggredi auderent, exercitu Lusitanorum licet inspectante, & decretorium moliente prælium. Et occupata quidem Eboram ab Hispanis præter omnium expectationem, sed & mox eodem anno recepta a Lusitanis, postquam Schombergius, renitente licet Imperatore supremo, Comite Villafiorio, cum Anglicis Gallicisque, quæ ejus imperio suberant, auxiliariis copiis, & Lusitanici exercitus legionibus plerisque, ipsa Hispanorum castra aggressus, luculentam victoriam reportasset, inter Proceres (Grands) etiam Lusitaniz propterea, sub *Comitis de Mortola* titulo, receptus. Jucundum erit hæc, & quæ porro ad pacem usque A. 1668 constitutam utrinque gesta sunt, enarrantem Ablancurtium ipsum legere, iis cum primis, qui prudentiam sibi militarem comparare desiderant. Passum enim magno studio exponit Auctor militiz Lusitanicæ ante adventum Schombergii defectus, & qua is ratione paulatim eos emendat; quibus consiliis, quo apparatu, quo successu, expeditiones utrinque fuerint susceptæ: quæ singula nobis quidem uberius commemorare non licet. Neque minus legi merentur, quæ de Aula Lusitanicæ tricis & varia mutatione memoriæ Auctor prodidit, non ubi vis forte obvia. Ubi id dissimulare non possumus, sinistra eum ubi de Alphonso Principe natu majore sentire, de minori Petro magnifice. Alphonsum enim gravissimo in pueritia morbo debilitatum sic fuisse refert, ut per valetudinem ejus, rigor severitasque educationis adhiberi non potuerit: animo fuisse abjecto, truculento tamen ætate: cum infimæ plebis pueris scurriliter consuevisse: paulo adultiorem vagæ indulgisse libidini, perque plateas urbis in obvios quosque grassatum. Vix fidem inveniet, quod Auctor inter alia narrat, cum Cometa affulisset, Alphonsoque, quid is portenderet, interroganti responsum esset, per eum malos Principes castigatum iri, hunc exploso versus Cometam velut feriendum scelopeto, iram animique impotentiam prodidisse. Reginam itaque matrem refert eo semper collimasse, ut Alphonso, quod ineptus ad regnandum esset, vitæ monasticæ mancipato, Petrum mitis prudentisque ingenii Principem, in thronum eveheret. Prævaluisse tamen, post varias collisiones,

quas brevitatis studio prætermittimus, Alphonſi factionem, Reginamque, ut regimine ſe abdicaret, idque ſolidum Alphonſo committeret, compulſam, ingreſſamque monaſterium, in quo non multo poſt vitam finiverit, Principe Petro multam, Rege nullam doloris ſignificationem edente. Hinc nova Aulae facies, fidiffimis Reginae miniſtris in exilium pulſis, Comite de Caſtello Meliore primarii Regni adminiſtri munus occupante, Rege tamen non exuente mores priſtinos. Unum ſupererat, ut decore ac fruſtuoso matrimonio Regnum firmaretur. Selecta, quam Rex duceret, ex Gallia Virgo Princeps egregie dotata, omnibusque ſexus ſui ornamentis exſplendescens, *Maria Franſca d' Aumale*, e Domo Nemoroſia. Sed unde quaerebatur præſidium, inde nata occaſio, quæ Alphonſum poſt varias tricas peſſum tandem dedit. Animadverſum ſtatim, frigidius quam pro dignitate exceptam, cum in Luſitania appuliſſet, Sponſam Regiam: conſummatis etiam nuptiis, mutui amoris, qualis inter novos nuptos fervere conſuevit, nulla deprehenſa iadicia; ut mox rumor de impotentia Regis, ſeu naturali, ſeu per intemperantiam, exhausta in juventute Venere, contracta in vulgus emanarit: quin indigne tum a Rege, tum ab adminiſtro Comite de Caſtello Meliore, habita Regina, neque minus duriter frater Regis Petrus. Hinc accenſis paulatim odiis mutuis, ad extrema tandem perventum. Primi in perniciem Alphonſi conſpirarunt Reginae & Petri Confeſſarii, Schombergio tamen etiam in partem arcanorum conſiliorum vocato: mox Regina in monaſterium ſe recondit, Regis impotentiam accuſat, dotem repetit, in Galliam reſſura: Rex a Fratre oppreſſus, regimini renunciat: Status Regni congregati, Alphonſum regnandi incapacem declarant; Petrum, quod Regis titulum deprecaretur, regni Regentem renunciant: Regis cum Aumalia Principe matrimonium a Senatu Eccleſiaſtico ipſo jure nullum declaratur: Petrus & Aumalia, rogatu Regni Ordinum, & diſpenſatione a Cardinale Vindocinenſi, qui tum in Gallia Pontificii Legati a Latere munere fungebatur, impetrata, quam & conſirmare poſtea Clemens IX Pontifex nullus dubitavit, matrimonio junguntur: Alphonſus, Regis titulum retinens, in Terceram inſulam deportatur. Inter hæc, conciliante Magnæ Britanniæ Rege, pax inter Hiſpanos ac Luſitanos coaliuit, cujus leges Auſtor Gallice æque ac Latine præſentat.

The-

THESAURI REGII ET ELECTORALIS BRANDENBURGICI Volumen III : continens Antiquorum Numismatum & Gemmarum Rariora, ut & Supellectilem Antiquariam uberimam. Auctore LAURENTIO BEGERO.

Coloniæ Marchicæ, impressit Ulr. Liebpertus, 1701. fol. Constat Alphab. 5. plag. 13, & figurarum ænearum, præter innumeras, quæ textui insertæ sunt, tabulis 43.

TAndem Thesauri nuper Electoralis, nunc & Regii Brandenburgici, Volumen III prodiit. Ultimum hoc est, Supplementum nempe Operis, cujus Tomum primum in Actis hinc Eruditorum A. 1696, pag. 433 sqq. secundum A. 1700, pag. 145 sqq. recensuimus. De Illustri Auctore, ejusque instituto aliisque circumstantiis ibi abunde dictum. Superest, ut paucis contemplemur res ipsas, hoc volumine Erudito Orbi propositas. Non aliæ vero sunt, quam quas, paucissimis exceptis, Serenissimus & Potentissimus Rex Prussiæ, aliquot abhinc annis, certè post editos Tomos priores, demum coëmit; quod vel inde intelligas, quod rarissimorum Numismatum, tam Græcorum quam Romanorum, tantum non continuatas series etiam in hoc volumine exhibeat Auctor celeberrimus, quæ sane in prioribus non omisisset, si tunc ei præsto fuissent. Fatetur id sub initium capituli primi his verbis: *Etiam Numismata eo numero eaque raritate hætenus Elector noster coëmit, ut omnino spicilegium nobis instituendum sit.* Spicilegium appellat, quod alii messeri appellassent. Primum enim caput ad paginam 74 nihil nisi Numismata Græca continet, vel a Regibus vel ab Urbibus percussa, quorum pauca hic proponere & oculis etiam Lectorum usurpanda in tabula exhibere volupe est, ex quorum raritate reliqua facile metiaris. Statim in limine occurrit, quod nobis etiam primum est, Amyntæ Regis Mædoniæ, antiquissimi illius, qui sub ætatem Cyri regnum nactus, quinquaginta annos imperasse traditur. Vetustatem Illustris Auctor ex rudi artificio, figuraque literæ O quadrata, impressoque Cancro sibi videtur indubie colligere: quod illud sequentibus hoc nomine Regibus non conveniat; ista temporibus respondeat; hic commode ex prudentia interpretationem recipiat, qua tempestates Cancro evitare solet non minori solertia, quam qua & Amyntas tempestatem belli Perfici, uti latius apud Justinum legere est: quanquam & alias conjecturas Auctor admisceat. Pag. 6 proponuntur numismata

TAB. VI.
Fig. 1.

Fig. 2. 3.

duo,

duo, quæ nobis secundum & tertium sunt, Bituci videlicet & Bitovii Regum Arvernorum. Incognita hæc sunt, & nisi de Bituito historia ex Floro & Eutropio aliisque innotuisset, vix affundi iis lumen potuisset. Sed conjecturam firmavit Eutropii Metaphrastes, qui inter cætera BITOTITON appellat, quæ vox in altero nummo aperte legitur. Non obstat litera C; hanc enim jam sub libera Republica in usu fuisse, etsi rarius quam a Domitiani temporibus, exemplis firmatur. Non obstat Clava, non Leo, non Inscriptio Græca: hanc enim Gallis in usu fuisse, ex Strabone constat; istum vel a Massiliensibus, vel certe ab Hercule desumptum, cujus fortitudinem & Clava indigitat, merito credi; indeque & lucem affulgere Numismatibus Lugdunensium, quæ eodem Leone percussa sub Antonio innotuere. Pag. 8 est Nummus Mithridatis Philo-Romæi, Magni parentis, in quo id singularare est, quod non ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ, ut hæctenus in omnibus, sed ΜΙΘΡΙΑΔΑΤΟΥ, ut libri præferunt, aperte legatur. Notanda venit & Tiara, de qua pluribus Auctor. Sed hæc de Regibus, quorum Nummi hoc in volumine ad triginta quatuor adsurgunt. Nummi Urbium sunt quadraginta sex, omnes exquisitæ raritatis, quorum duos speciminis loco repræsentamus. Pagina nempe 52 proponitur Numisma AINIANTON, nobis quintum, hinc Minervam, inde Mercurium Palastritam exhibens, nunquam, quantum Auctor meminit, vulgatum. Pag. 66 Numisma Tarsensium occurrit, nobis sextum, hinc cum Jove sedente & victoriolam præferente, quem Jovem Tersium esse, a quo Urbi nomen, ex Eustath. in Dionysium ad v. 868 conficitur; illinc cum Clava in corona populea, indubio cultus Herculei argumento.

Fig. 4.

Fig. 5.

Fig. 6.

Fig. 7.

Fig. 8.

Fig. 9.

Secundum Caput exhibet Nummos Romanorum ad Valerianum usque. Duodecim sunt ante, nonaginta duo autem post Cæsarem percussi. Illos inter pag. 80 Nummus Carbonis, nobis septimus, eminet, cum capite Herculis, sub familia Papiriorum hæctenus incognitus. Inter hos pag. 92 est Nummus Tiberii, octavus inter nostros, cum Mercurio in promontorio sedente, referturque ad promontorium Mercurii, in quo, Plinio teste, Clupea Africæ urbs fuit. Pag. 153 est Nummus Getæ & Caracellæ maximi moduli, nobis nonus, in cujus averfa Centauri sinistris lampades ferentes, dextris Æsculapium, extollunt. Percussus hic nummus est a Pergamenis, Prætorè Flavio

Xen-

Xenocrato, respondetque ei, quem sub L. Vero cufum celeberrimus Morellius in Spicilegio ex cimeliarchio Celsissimi Comitatus de Schwartzburg protulit, cum Æsculapio Centaurorum bigis insistente; cujus rationes Epistola profundissimæ eruditionis tradidit Illustrissimus Ezechiel Spanhemius, nobilioris hujus notitiæ suo merito & vere Dictator.

Possemus plura hic addere; sed ne longiores simus, ad caput tertium properamus. Continentur hoc Numismata Imperatorum, a Valeriano ad Julianum Apostatam, triginta quatuor numero; additæque sunt Gemmæ novendecim, quas inter pag. 188 Vas Murrhinum visitur, figuris Ægyptiacis incisum, & magnitudine & raritate illustrissimum: pag. 192 Hercules Cerberum vinciens, onyche excisus, opus Dioscoridis, qui sub Augusto claruit: pag. 202 Alexander M. cum matre Olympiade, opere elevato ex Sardonyche sculptus, cujus & magnitudinem & artificium merito suspicimus.

Tria hæc capita Numismatibus & Gemmis dedit Illustris Auctor. Tria sequentia Supellectili Antiquariæ reliquæ, Statuis, Imaginibus, Marmoribus, Instrumentis, aliisque his affinis deputavit Nimirum Caput IV, quod de Diis est, septuaginta quatuor Simulacra & Toremata continet, Statuis hinc inde & Thoracibus integri folii magnitudine expressis. Memoria dignum est, quod pag. 221 columba capiti arietis insistentis ad origines Oraculi Jovis Ammonis refertur, de quibus Silius Italicus L. III de Bello Punico secundo:

Lanigeri capitis media inter cornua perstans

Marmaricis Ales Populis responsa canebat.

Pag. 302 Urnula simulacrum Isis esse ex Apulejo demonstratur, qui mirum quantam sanctitatem & religionem ei circumponat Metamorph. Lib. XI.

Caput V, quod Homines & Animalia proponit, Italicis Thoracibus, aliisque huc pertinentium generibus quinquaginta absolvitur, plerisque integri folii magnitudine æri incisus. Notari meretur pag. 324 Battus IV & Pheretima, Cyrenæorum Rex & Regina: pag. 329 Titus Manlius Torquatus: pag. 331 Scipio Africanus, & ut reliquos transeamus, pag. 352 Probus & Uxor in clypeis figlinis, adeo rari, ut Uxoris effigies vix ex numismate unico, nomen autem ex nulla historia hæcenus innotuerit.

Caput VI & ultimum Instrumenta aliaque adhuc residua exhibet, numero centum septuaginta novem, quæ inter & Fibulæ, & Lampades, & Urnæ connumerantur. Multa hic notatu dignissima occurrunt, sed nos speciminis loco Mensuras quasdam exhibebimus. Pag. 456 Cyathus exhibetur, ille ipse, quem nobilissimus Causæus, & post eum sculptor Thesauri Græviani, simpulum arbitrati sunt. Sed Cyathum mensuram esse duas uncias continentem, evincit Auctor, & experientia, & adscriptis in manubrio duabus lineolis, quæ aliud nihil indigent, nisi duas illas uncias, quas Cyathus hic ad amussim capiat. Pag. 458 proponitur Sextarius castrensis, quod & ipsum Illustris Auctor experientia firmat. Capit enim exacte duos Sextarios urbicos, idque secundum Agricolam, qui de his pluribus commentatus est. Pag. 460 est Quartarius, inde dictus, quod quartam Sextarii urbici partem exacte capiat. Elegans est historia de Manlio, cui milites inter cætera, ut Livius Lib. V habet, etiam Quartarios vini contulere, rem parvam dictu, sed argumentum ingens charitatis.

Sed hæc delibasse sufficiat! Qui plura nosse cupit, & quantum ex his Commentariis ad illustrandas omnis generis Antiquitates hauriri queat, vel ex libro ipso petat, vel si hic ad manus non sit, ex Auctoris celeberrimi præloquio, cujus partem maximam huc transcribimus, quod uberius cuncta enarrare prolixum nimis & ab instituto nostro alienum, contrahere vero, quæ in præloquio ipse Auctor edisseruit, aut impossibile, aut nullius usus foret. Ita vero ille:

Tandem promissis satisfacio: Tandem THESAURI ELECTORALIS BRANDENBURGICI Tibi Supplementum festo: Supplementum, si ad priora respicias: Si in se consideres, Thesaurum pretiosissimum, rarissimum. Hic enim continet Numismata non Græcorum tantum & Regum & Urbium; Sed & Romanorum, tam Illustrium, quam Imperatorum: Continet Gemmas quasdam selectiores: Continet Deorum & Hominum Illustrissimorum Statuas, Clypeos, Imagines: tandemque & Instrumenta, tam sacra quam profana: Pleraque omnino hætenus incognita, quadam novo Commentario conspicua, in univèrsum omnia indubio genuina antiquitatis subterro innixa, eo numero, ea raritate, qua, nescio, an alibi prodierint unquam. Jactantius hoc a me dici, ubi rem inspexeris, non arbitror Te judicaturum. Quis enim Amyntæ Antiquissimi sub a-
tecom

sem Cyri Macedonum Regis Numisma unquam protulit? Quis Bitu- cum & Bitovium Reges Arvernorum? Quis Mithridatem Philo- Romæum, Magni Parentem, Tiara Pontica insignem? Tryphænam Antiochi Epiphanis Syria Regis Uxorem? Cleopatram Ptolemai Ever- geta Regis Egypti Conjugem? Ptolemæum, licet incertum, tamen cincinnis ornatum hactenus publicavit? Quis Reges Cappadocia, A- riarathem V & Ariarathem IX, tandemque & Ariobarzanem deter- minavit? Quis Aquilam $\kappa\epsilon\pi\alpha\upsilon\upsilon\phi\omicron\gamma\omicron\upsilon$ & Jovem in Nummis Anti- ochi Dei Epiphanis proposuit? Quis Isis Mithram sub Antiocho E- vergete agnovit?

Sed hac aliaque de Regibus. Si ad Urbes descendas, vix mie- nor exsurgat raritatis gloria. Ubi queso, qua hic producimus, Nu- mismata ΑΙΝΙΑΝΩΝ & ΑΙΝΙΩΝ? ubi ΙΑΙΕΩΝ, ΜΑΙΩ- ΝΩΝ, ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ, & ΙΕΡΑΠΟΛΙΤΩΝ? Quis Hercu- lem Astrochitonem in Nummo Chiorum? Apollinem Αϋνία in Απολλωνιατάρων? Minervam cum Olea, Theseumque advenientem in Αθηναιεύσιον? Asiaticorum originem a serpentibus in Pergamena- rum? Jovem Terfium in Tarsensium? Thyrsum duplicem in Αραμενα- rum Nummis hactenus ostendit? Quis sub Romanis Numismata ma- jora ex ære gravi? Quis Familiarum Imperatorumque decora vel re- cens producta, vel novis luminibus donata? Quis Liviam cum Co- rona quereca & anno Augusti Trigesimo nato? Tiberium cum Mera- curio in Promontorio sedente? Claudium cum $\epsilon\upsilon\lambda\omicron\chi\iota\alpha$ sive fertilita- te? Neronem cum capite Africa & nomine Acrosiatarum Libya? Vespasianum cum Victoria Palladium Imperatori tradente? Domi- tianum cum Bellona & Tropæo? Hadrianum cum Apide invento? Commodum cum Victoria Orbis Britanici in Græcia percussum? Peli- cennium Nigrum cum Fortuna reduce sedente? Septimium Severum cum Bosira in Templo & literis Numerilibus? Juliam Domnam cum Venere Victoria? Caracallam & Getam cum Centauris Æsculapi- um exsolentibus? Getam cum Lampertiis Colonia Julia? Macri- nam & Diadumenianum cum Mercurio Marcianopolitarum? Ela- galum & Mœsam cum Æquitate? Gordianum Pium cum Sera- pide & Fortuna? Franquillinam cum Diana Venatrice Cervo insiden- te? Valerianum cum Diana Ephesia & infantibus? Gallienum cum Jove & Pallado? Saloninam cum Fortuna inter caduceum & Victori-

am? Quietum cum Apolline conservatore? Claudium Gothicum cum Neptuno spicam preferente? Aurelianum cum Vaballatho sub Laurea diademato? Carum cum ΑΦΙΣΘΩΣΑΩΣ Ara & litera Numerali? Diocletianum cum Ifide? Maximinum cum Victoria Constantini? Constantinopolin cum Victoria sedentem coronante? Decentium cum pronomine Magnentii? Julianum cum Virtute exercitus Gallicani? Quis, inquam, hæcenus hæc protulit? Quis ære & typis vulgavit? Taceo mantissam Gemmarum undiquaque rarissimarum: Vas Murrhinum cum figuris Ægyptiacis, magnitudine illustrissimum: Onychem cum Hercule Cerberum vinciente, opus Dioscoridis artificiosissimum: Cameum cum Apolline & Marsya pretiosissimum: Jaspidem cum Fauno Saltante elegantissimum: Achatem cum Cupidine ab Achiphilo ingeniose cælatum: Sardonychem cum Alexandro M. & Matre Olympiæ opere elevato splendidissimum. Sed Statua & Imagines, Signa & Sigilla tacenda non sunt. Multa hic offendes, licet vulgo cognita, novo tamen ornatu, novis luminibus memoranda: Talis est splendidissima Dianæ Ephesæ statua; nam differt a plerisque, quas Menestrier vulgavit: Talis statua Prætextati cum Bulla & Scrinio: Tales Dii Deique, Reges & Illustres, Imperatores & Augustæ, non jam in Numismatibus, sed nativa plerique, imo & Heroica magnitudinis in Thoracibus conspicui; Licet ne sic quidem gloriam eorum attingant, que passim, tanquam inter ignes minores, omnigena raritate coruscant. Quis unquam Oraculi Ammonii Originem in Antiquitatum reliquiis ostendit? Quis Mercurium inter Cornua copiz, capite Cygni insignitum? Quis Eundem in Promontorio sedentem? Quis Faunum vel cum Tigride gradientem, vel cum crotalis saltantem? Quis Satyrum vel videntem, vel binnuli gestatorem? Quis Priapum vel tintinnabulo instructum, vel Saltationis rudimenta exercentem? Quis Triptolemum in Statua? Vertumnum in Sigillo? Osiridem & Cynocephalum in marmoribus? Et quod instar omnium est, quis Ifidem non humana tantum, sed & Urnæ figura delineatam? Quis inquam hæc protulit inter Deos? Quis protulit inter Illustres Actæonem? Quis Hippolyten Amazonem fugientem? Battum & Pheretimam Cyrenarum Regem & Reginam? Manlium Torquatam? Antonium Felicem & Drusillam? Quis Trajani Statuam Tripedaneam habitu Gladiatoris? Quis Thoracem Scipionis Africani magnificentissimum? Quis Clypeos Pro-

bi & Conjugis, non magnitudine tantum & opere, sed & ideo rarissimos, quod Conjugis Probi ne nomen quidem in Historia superest? Quis inquam hac proculis? Quis Antiquorum Instrumenta varia co numero, eaque raritate, qua hic se sistunt?

Hactenus Auctor. Postquam vero de Antiquitatibus earumque ordine & selectu dictum est, pauca quaedam addenda de cultu Operis ornatuque videntur. Charta regia est. Typi elegantes sunt & majusculi, præfixæque capitibus quibusvis sculpturæ non otiosæ, sed decora Regio-Electoralia Brandenburgica adumbrantes, non præscorum Electorum, sed FRIDERICI Regis & Electoris gloriam. Hic videas 1. Sciagraphiam urbis Regiæ quintuplicis. 2. Regium Palatium ex præscis ruderibus magnificentissime restitutum. 3. Theatrum Venationis, quod Berolini est, hilaritati publicæ destinatum. 4. Equile Brandenburgicum novem palatis distinctum. 5. Academiæ Artium Cives, inter statuarum cætya confidentes, artisque incrementa captantes, scholæ Apelleæ aut Parrhasiæ instar. 6. Palatium Reginæ Luceburgicum. 7. Canalem media in Urbæ Regia lapideum, qui antea ligneus fuerat. Hæc omnia Regia magnificentia hæctenus exstructa Regis Munificentissimi gloriæ fidissimus Auctor non publicavit tantum, sed & variis ornamentis excoluit, & cum totum hoc Opus auspiciis Electoris confecisset, commode sub finem nuncium Regium memoravit, adeoque FRIDERICI Regis Prussiæ Gloriosissimi Proclamationem Regiam in operis fine, Unctionem in limine indicis, Dignitatem & Merita ante dedicationem & præfationem, Vota denique in dedicationis fine expresfit. Vota excipimus & nos. Deus FRIDERICUM Prussiæ Regem Gloriosissimum, Electorem Brandenburgicum Potentissimum, diu Musis, diu Germanorum Genti, diu & Orbis Terrarum superstitem servet!

FRIDERICI SPANHEMII F. F. PROFESSORIS Batavi Primarii, Operum Tomus primus, continens Geographiam, Chronologiam & Historiam Sacram atque Ecclesiasticam utriusque temporis.

Lugd. Batav. apud Boutestein, Luchtmans, du Vivie & Severinum,
A. 1701. fol. Alphab. 13.

EX quo in Lugdunensem Batavam e Palatina Academia accitus fuit
A. 1670 celeberrimus Spanhemius, variis eandem scriptis tam The-

Jogicis, quam quæ ad Ecclesiæ Historiam referri debent, illustravit; dumque de iis in certos Tomos colligendis consilium cepit, a posterioribus nunc auspicatur, & Thesaurum exhibet universæ Antiquitatis Sacræ, quoad ea se ad loca, tempora, rerumque in & extra Ecclesiam gestarum seriem extendit, Geographiam quippe, Chronologiam, & Historiam Sacram ac Ecclesiasticam utriusque Testamenti accurate deductam sistens.

Equidem singulorum ex his Tractatum specimina velut aliqua dudum edidit, ceu & nos jam olim ex parte monuimus in Actis A. 1683 p. 422, & 1688 p. 271; sed plenam tamen nunc demum messem cum Eruditis communicat: ac primo *Geographiam* sacram & Ecclesiasticam ita expolitam dat, ut in descriptione primi orbis ac sedium Patriarchalium, vicinarumque his regionum, urbium locorumque, multa incerta, multa a vero devia, aut vana traditione fulta, seu a veteribus seu a neotericis pro certis, saltem pro verisimilibus, posteritati tradita fuisse evincat. In censenda Palæstina, qualis vel ante, vel post adventum Israëlitarum fuit, inque describenda Hierosolyma, Josephum sæpe castigavit, & Hieronymum & Adrichomium & Lightfootum. In enarrandis Christianæ Ecclesiæ sedibus, qua late patuere spatia Imperii Romani, attendit ad præcipuas difficultates, seu in urbium, coloniarum, metropoleon, locorumve diversa apud veteres & confusa nonnunquam appellatione, seu in provinciarum ac diæceseon variantibus quandoque terminis assignandis, seu in Romani Episcopi iustis limitibus finiendis, quos nimio pere ab aliis dilatari statuit. Ad hæc locorum diligenter observavit mutationes, quæ lapsu temporum, imprimis post Barbarorum irruptiones, in Romano Imperio contigerunt. Præcipue vero, quæ ratio fuerit Ecclesiasticæ Politicæ, quæ litigiorum vel mutationum causæ seu in Oriente seu in Occidente, quæ singularum sæpe Ecclesiarum ratio in enarrandis diocesisibus, provinciis, metropolibusque singulis, curatius signavit. Denique percursit etiam provincias Barbaricas in Asia, Africa, Europa, nec pauca facientia vel ad situm, vel ad originem atque appellationes populorum, & seu tradita veteribus, seu inter Eruditos controversa, haud levi penicillo adumbravit.

Chronologiam in duas partes distinxit, *τεχνικὴν* alteram, & alteram *ιστορικὴν*. In illa temporis omnis distributionem varias, pro diver-

diversitate gentium & populorum; præcipuas difficultates circa annos, menses, septimanas, dies, horas; characteres temporum civiles, chronicos, naturales, speciatim cyclos, periodos, æras, harumque inter sese & cum æra Christiana connexionem, exemplis variis, quin & parachronismis veterum illustratam expedivit. In hac vero expendit ante omnia, quæ de duratione vel serie temporis historica, ac diversa supputatione statuerint, tum, qui secuti sunt codices sacros, eosque vel Hebraicos vel Græcos, tum, qui extra hos sapuere, Chaldaei, Egyptii, Assyrii, Babylonii, Sineses, Attici, Græci inde a Trojæ excidio. Quid præterea censendum sit de annis Olympiadum, Urbis conditæ, Nabonassari, Persarum, de æra Alexandria, Ptolemæorum, Seleucidarum, Antiochenorum, urbium variarum in Oriente, Juliana, Augustea, Actiaca, Hispanica, harumque initiis quandoque controversis, indigitavit. Porro in annos Herodis, & cum primis in annos nativitatis ac passionis Christi inquisivit. Canonem Chronicum ad singulas Veteris Testamenti epochas subjunxit; ac denique epochas nobiliores, quæ illam æræ Natalitiæ & Passionis Christi exceperunt, inde ab epocha conversionis Paulinæ ad annos æræ Dionysianæ exegit.

Ad *Historiam* quod attinet, fontes quam maxime gentinos, sacros æque ac exotics aperuit. Vetus Testamentum in novem divisit Epochas, & quæ vel textui sacro, vel factis historicis, sæpiuscule non parum dubiis, lucem afferre posse existimavit, brevi ut plurimum sermone innuit. De Gentium primordiis, de progressu idololatriæ, de rebus Egyptiorum, Arabum, Phœnicum, Græcorum, Persarum, Macedonum, Syrorum, Ptolemæorum, deque Romanæ potentiæ incremento ejusque successivis gradibus, cum delectu differuit, assertaque sua ex nummis etiam & epigraphis subinde illustravit. Historiam Christianam universam Cæsarem Baronium corrupisse, ubique ostendit, ac ubi de cætero vel primæ Ecclesiæ origines elucidandæ, vel doctrina priorum ætatum rite discernenda, vel Christiani ritus omnique disciplina ponenda in aperta luce, vel decantatæ hæreses ex ipsis incunabulis æstimandæ, vel historia afflictæ primo tum liberatæ per Constantinum M. Ecclesiæ expedienda, vel ut primatus Romanæ Ecclesiæ abierit sensim in suprematum, tandemque in usurpatam supra Ecclesiam universam potestatem, demonstrandum, vel schismatis in-

ter

ter Orientalem & Occidentalem Ecclesiam, jam inde a septimo seculo nati, commemoratio contra Allatum præcipue vindicanda, vel reformandæ Ecclesiæ in doctrina, disciplina, moribus, ipsa Roma iudice, necessitas asserenda, reformationisque gradus, autores, loca, media, impedimenta, ac felix denique promotio declaranda, vel de factis aliis innumeris pronuntiandum statuendumque fuit, procul omni affectu, vel privato studio, vel opinionis singularis affectatione, solum veritatem historicam indagare studuit.

Operi integro sermonem Academicum pro commendando studio sacræ antiquitatis, in auditorio Leydeni, cum prælectiones Historicas auspicaretur, A. 1672 recitatum præmisit. Nec indices capitum æque lemmatumque, ac rerum potissimarum subnectere pigeratus est.

TRIFOLII FIBRINI HISTORIA SELECTIS OBSERVATIONIBUS & PERSPICUIS EXEMPLIS ILLUSTRATA, OPERA JOHANNIS FRANCI.

Francofurti apud Laurentium Kronigerum & Hæredes Theophili Gœbelii Bibliop. Augustani, 1701. 8. Constat plag. 4.

Nullus equidem Botanographorum hætenus extitit, qui Trifolium Fibrinum ex professo descripserit: operæ pretium hinc futurum se Author Clarissimus existimavit, si animi gratia hanc provinciam in se susciperet.

Etymologiæ rationem ante omnia habet, atque Fibrinum vocari hoc Trifolium existimat a Fibris, animalibus amphibis, qui eo vel victitare, vel post id in spem prædæ latitare solent. Evoluta tum synonymia, idem nostrum esse ac Isopyrum Dioscoridis, variis adductis rationibus negat; quin post Valerii Cordi demum tempora cœpisse inclarescere, existimat. Monitis tum quibusdam circa locum patrium, & modum plantam colligendi, integram delineat, quoad radicem, folia, flores, & folliculos, ejusque figuram omnibus numeris absolutissimam in D. Christ. Frommanni dissertatione de Castore exhiberi docet. Succum ejus amarum, abstergentem, acidum corrigentem, glutinosum, & adstringentem celebrat; hinc vires roborantes, digerentes, aperientes & incidentes collaudat; maximam tamen virtutem herbæ & semini insidere perhibet, quorum decocta & infusa o-

pe-

servationes tum allegat, quibus efficaciam Trifolii in capitis doloribus quibusvis, tinnitu aurium, asthma, phthisi, empyemate (cujus specificum esse testatur) in febribus quibusvis, in stomachi affectibus, ptyalismo, catarrho suffocativo, ictero, hydrope, in mensuum obstructione, colica convulsiva, cachexia, liene indurato, & tumido, pruritu, arthritide vaga, malo ischiadico, motus impotentia, paresi, in partu difficili, &c. plus simplici vice notavit. Præ reliquis tamen, maxima scorbutum tollendi vi pollere ipsi dicitur, ita ut reliquis hæcæus cognitis antiscorbuticis plantis palmam non dubiam reddat, sed omnino præcipiat. Curiosum est, quod in viro observavit febre tertiana laborante, qui ex usu Trifolii a febre liberatus uxori satisfacere non poterat; præscriptis autem contrariis, i. e. dulcibus, tæntiginem iterum sentiebat. Rationem hujus phænomeni redditurus Noster, amaritiam accusat Trifolii, qua nutritioni minus favet, sed potius enervat: hinc esse perhibet, quod Essentia Castitatis agnoscat amara pro basi, quæ ichorescentiæ seminis, pollutionibus nocturnis, & gonorrhœæ in genere sunt contraria. Hinc noxas pariter delineat, quas inferre solet hujus usus, & nec gravidis, nec mulieribus menstrua patientibus, nec dysentericis, nec hæmorrhoidibus ulcerosis laborantibus, nec omnibus tabidis, (nisi in refracta dosi,) propinandum hoc esse tradit; imo si quocunque in morbo dosis augeatur, raucedinem acerbis sæpius observavit. Sed & externis usibus inservire Trifolium asserit Noster, dum scilicet gingivas putridas & scorbuticas cum ejus decocto abluere, in cephalalgia scorbutica in aceto & oleo tritum cum paucis croco instar cataplasmatis opponere, lieni indurato conquassatum & cum farina secal. albumine ovi & stercore columbino applicare, contra paralysem scorbuticam balneum confici vaporosum jubet. Tandem virtutem ejus vulnerariam merito prædicat Author,

**MEMOIRES ET INSTRUCTIONS POUR LES AM-
bassadeurs &c. Traduit de l' Anglois.**

i. e.

**COMMENTARI ET MANDATA AD LEGATOS, SEM
Epistola & Negotiationes WAL SINGHAMI, Elisabethæ quæ-
dam Angliæ Regiæ a Secretariis Status Negotiis,
Ex Anglico in Gallicum sermone traductæ,**

Tt

Am

ACTA ERUDITORUM.

Amstelodami, apud G. Gallet, typographiæ Huguetanorum Direc-
torem, 1700. in 4. ca. aug.

Constant Alphab. 3. & plag. 16.

DUæ sunt operis hujus partes, quarum altera jampridem eruditæ Orbis applausum promeruit, altera nunc demum prodicens eundem sibi pollicetur. Quæ ultimum scilicet locum in hoc opere occupant regulæ politicæ Walsinghami, una cum characteribus motuum, quibus præcipui Elisabethæ Angliæ Regiæ ministri præditi fuerunt, jam per multos annos in Eruditorum versantur manibus. Recusæ enim sunt in Gallicana lingua sub titulo *Secrets des Cours* A. 1695, & a nobis quæque eodem anno mense Martio p. 18 commemoratæ. Ast non prima hæc fuit editio; imo jam 1664 hæc ipsæ regulæ politicæ in Latinum sermonem translatae sunt, non addito tamen Auctoris nomine, ab Abrahamo Marconneto. Libri enim ab eo editi sub titulo *Aulicus Inculpatus*, partem alteram hæc ipsæ regulæ Walsinghami constituunt. Characteres tamen ministrorum Elisabethæ non adjecti sunt. Quæ cum ita sint, plura de ista quidem parte hic commemorare supervacaneum fuerit. Ast Epistola Walsinghami & aliorum ad eum scriptæ accuratiorem forte promerentur curam, non tantum quod nunc demum prima vice lucem adspiciant, sed quod etiam plurima historiam illius temporis illustrantia in iis occurrant. Id quod facite quilibet sibi persuadebit, si generationis occasionem, si non omnium, certe plerarumque epistolarum, quæ hic exhibentur, indicemus. Etenim Walsinghamus noster A. 1570 ab Elisabetha in Galliam missus fuit, ut Legati, quem extraordinarium vocant, munere ibi fungeretur. Caput causæ erat, ut pacem inter Carolum IX Galliæ Regem, ac Navarraum Condæmque Principes, ceterosque Reformatæ ecclesiæ sacra in Gallia sequentes, constitueret. Priusquam vero Galliam attigit, certior facta est Elisabetha, pacem jam inter istos initam sancitamque esse. Iter tamen susceptum continuare jussus Walsinghamus, tum ut Regi ob redditam Galliæ rebus quietem gratularetur, tum etiam ut Protestantes in Gallia de singulari Elisabethæ erga illos affectu certiores redderet. Hoc labore defunctus subsistere tamen in Gallia jussus est, ut ordinarii Legati munere fungeretur, revocato in Angli-

222

MENSIS JULII A. MDCCI.

Henrico Norrisio, cujus ista haecenus fuerant partes. Et ita rursus gravissimis negotiis admotus est Wallinghamus. Cum primis de matrimonio inter Elisabetham & Ducem Andegavensem incundo; deque Galliae Angliaeque viribus foedere consociandis, ad Hispanorum insultus repellendos, tum tractatum fuit. Parum autem abfuit, quin omnem spem arctioris foederis aut amicitiae abrumperet laniena illa Parisiensis, quae hoc ipso tempore configit, cujusque adeo haud semel in hisce epistolis injicitur mentio. Nihilominus consultatum deinceps porro fuit de eadem causa, cumque spes per Ducem Andegavensem & Elisabethae matrimonium, hoc obtinendi decolasset, in vota & desideria fratris successit Dux Alenionius. Quae super hoc etiam matrimonio disputata tum sint in utramque partem, accuratius quam forte alibi, in hisce summorum virorum monumentis legere licet. Ex quibus patet, gravissimorum, quae eo tempore suspensum orbem tenuerunt, negotiorum historiam ex hisce epistolis egregie illustrari, idque ab A. 1570 usque ad A. 1581.

Sed ne specimen desit, unum alterumve ex iis, quae maxime notatu digna nobis visa fuerunt, paucis designabimus. De fatis, captivitate & morte Mariae Stuartae, Scotiae Reginae, tot jam extant virorum eruditorum narrationes & disceptationes, ut earum fere laboremus mole. Ex hisce autem Wallinghami epistolis discimus, Galliae Regem ejusque matrem subinde serio Mariae causam apud Elisabetham egisse; unde quid de illorum censendum sit sententia, quae Gallicanae aulae gratam fuisse Mariae perniciem prodiderunt, patet. Cum prima vice Wallinghamo ad Regis matrem aditus concederetur, haec conquesta est, quod durius haberetur Maria; more tamen aulico culpam in Elisabethae ministros rejecit, renitente Wallinghamo & velut dedecus Reginae interpretante, ac si, ea nescia ac invita, in rebus tanti momenti statuere quid possent ejus ministri contra asserente, penes Mariam stare, quod non mollius haberi ab Elisabetha potuisset. Et haec quidem in epistola IV leguntur. In epistola autem VIII, quae ipsius Elisabethae est, ad Henricum Norrisium Legatum suum, prolixè causam suam ipsa Regina edisserit, & quo pacto eam perorari a Legato suo in aula Gallicana velit, demonstrat. Tam accurate composita est, ut inter praecipua scripta, quae hac in causa pro Elisabetha prodierunt, referri mereatur. Quam

incerta & lubrica sint, etiam prudentissimorum politicorum, de futuris ratiocinia, exemplo suo luculenter comprobatur Walsinghamus noster. In epistola enim V, quae est ad Leicestrium Comitem, patrem Reformatos inter & Carolum IX Galliarum Regem initam, firmam ac diuturnam fore auguratur, seque ut hoc sibi persuaderet, his inducendum fuisse rationibus ait: primo quod Rex natura ad pacem & quietem sit propensissimus, quod secundo pecunia destituatur, bellicae plane pertasi sint, quorum maxime opera in bellis hactenus gestis usus sit, & denique quod voluptatibus profusus deditus Rex sit, quibus quam male cum bello conveniat, nemo ignorare queat; & quae alia sunt ejusdem generis. Ast eventus, speciatim laniena Parisiensis, mox docuit, parum feliciter, licet non imprudenter, rationes subduxisse Walsinghamum. Matrimonium inter Elisabetham & Andegavensem Ducem, postea Galliarum Regem Henricum III, contrahendi sapius in his epistolis fieri mentionem, jam supra observavimus. Serione & ex animi sui sententia hocce negotium tractavit Elisabetha, an secus, non facile quisquam definit. Ut autem constet, quam caute hic inceserit Regina, afferemus leges ab illa in epistola XLIX Legato praescriptas, diligenterque ab eodem haec in re observandas. Mater namque Henrici telam hanc exorsa erat, eaque, ut erat mulier artium aulicarum peritissima, responsum Elisabethae ad certa quaedam exigebat capita. Primo an constitutum ferio sit Elisabethae, alicui nubere? Ad quod respondet, vel Legatum potius ut respondeat, edocet, se quidem natura quodammodo a matrimonio abhorreere, vitamque coelibem multis modis eidem preferre, ejusque rei inde documentum capi posse, quod cum privatae adhuc sortis teneraeque aetatis esset, opimas & praeclaras repudiaverit matrimoniorum conditiones: Nihilofecius cum regni sui subditorumque felicitatem omnibus suis commodis praeferat, nullo modo tales se recusaturam nuptias, quas ad regni sui subditorumque salutem promovendam comparatas intellexerit: Laborare quidem se apud multos ea suspicione, ac si gloriam quandam ex procerum illustrium, quos cum repulsa dimittat, multitudine capiat, sed si quis causas rationesque, cur ita se gerere debuerit, perspectas exploratasque habuerit, facile eum judicaturum, non aliter se gerere potuisse. Potro scire cupiebat aula Galliana, num in sententiam sua, qua declarasset Elisabetha, se haud prorsus alieno animo esse

a matrimonio cum Duce Andegavensi inundo, permanfura efferet. Ad quod respondet Regina, se utique permanfuram in ea, fed si iis legibus contrahi matrimonium poffet, quas & regni populique fui falus & fecuritas, & fua dignitas, aliaque caufe, que in cenfum venire folent in matrimoniis Principum, exigant. Tertium caput hoc erat, ut hoc negotium tantum inter legatum Anglicanum Walfinghamum & Foxium Gallie Regis miniftrum tractetur. Nec rogatur Elifabetha, confultius tamen ducit, ut Foxius in Angliam veniat, paucioresque per ambages cum ipfa Regina hac de re agat. Quarto denique poflulaverant Galli, ut ipfa Regina capita ifta legesque defignaret, fuper quibus conveniendum utrinque efferet. Ad quod eidem respondet Elifabetha, meliore jure a Gallis hæc fe expofcere capita: interim nec plura, nec majora expectare Ducem Andegavensem poffe, quam Maria concessiffet Philippo II Hifp. R. Sponfiam autem Romanæ religionis exercitium non poffe concedi Duci Andegavensi, quippe quod regni legibus prohibitum fit. Et fuper ultimo quidem capite, religionis fcilicet exercitio, multum difputatum fuit, ut paffim ex his ipsis epiftolis liquet. Cæterum leges hujus matrimonii, quales Galli poflulabant, exhibentur epiftola LXVIII, ut quæftiam patet, quid in iis defideraverit Elifabetha. Inter alia autem hoc eam memorata dignum prætermittere non poffumus, quod si Dux Andegavensis mortus Elifabetha, fed prole tamen ex ea fufcepta, fuperfites foret, dici voluerit *Rex Pater*: aft si fine prole fuperfites foret, *Rex Deditus*. Elifabetha autem hoc inter minutias refert, fuper quibus facile transigi poffet, modo convenerint in eo, quod caput caufe erat. Inter præcipuos autem maximeque memorati dignos eventus, quibus annus feculi decimi feci feptuagesimus fecundus nobilitatus fuit, aft laniena Parifienfis, ejus frequens in hæc epiftolis injicitur mentio. Cum primis ex ep. CXCIV intelligere licet, quo pacto Legatus Gallicanus hocce Regis fui facinus excufare apud Elifabetham ausus fit. Aperte equidem dixit, tantam in ifta laniena efferet crudelitatem, ut laudari a nemine aut defendi poffit: imo tanto, ob indignam hocce Gallicanæ gentis facinus, pudore fe perfundi, ut fe pudeat opprobere Gallum efferet. Aft Regi tamen imputari poffe iftam crudelitatem negabat. Probabat hoc ex eo, quod cum Colignus, rerum

Gallia princeps; biduo ante istam lanienam, instinctu Guastulorum, ex aula in domum suam se conferens; a quodam vulneratus esset, magnam ex ea re Rex perceperit dolorem: facinusque illud huiusmodi serio displicuisse, colligi inde posse, quod sancte asseveraverit, gravissime in auctores huius sceleris se animadversurum, Colignium quoque saepius inviserit, verbisque humanissimis de favore suo seculo-rem reddiderit. Hic cum Regis erga Colignium animus esset (ita ex mente Legati Gallicani tem prosequi iubet) subito Regis iracundum est, Colignium ejusque amicos verbis Regis non honoris fidem, constituisse per se facinus in Colignium committendum, Regemque ipsum, Reginam matrem, & Regios liberos in suam redigere potestatem. Afferuit quosdam ex focis conspirationis, conscientiae stimulis actos, rem omnem Regi significasse: ubi que adit, quibus fidem suae narrationi conciliare annuitur. Rex itaque, ita pergit, in maximo evidentissimoque vitae amittere periculo non se modo, sed totam Regiam familiam constitutam vides, erroreque percussus, & unius solum horum spatium ad deliberandum sibi superesse intelligens, permisit inimicis Colignii, ut ad praesentissimum periculum avertendum, tanti sceleris auctores interficerent. At haec licentia semel impetrata, nequiquam intra limites a Rege illis praescriptos subsisterunt, sed iis migratis promiscue in auctores magna saevierunt crudelitate. Ex hisce colligit, Regem potius esse intellegendum hunc casum commiseratione dignum esse; tantum abesse, ut reprehendi ideo aut culpari possit. Haec Legatus Gallicanus. Sed infortiorat quoque dignum est, quod ab Elisabetha accepit responsum, quodve in eadem legitur epistola. Quae de illa laniena accepit, ita se habere, ut si vera essent, non possint non magnam fuisse de extinctioni Regis inurere dedecus; aut eo se in Regem animo esse, ut non tam adhibere fidem iis queat, quae tamen a plerisque mortuorum vera esse credantur. Jam cum a Legato rei totius scelerem accepisset, vehementer se optare, ut toti orbi per rei veritatem haec ita persuaderetur. Ceterum si, quae Regi de conspiratione Colignii indicata sint, eum re ipsa convenerint, innocentem quodammodo esse Regem, nec a quoquam mortali vicio illi verti posse, quod sceleris hisce molitionibus tempestiva opposuerit remedia; licet motus securitati Regis consulendi, concessa inimicis Colignii in eorum sa-

vica

MENSIS JULII A. MDCCI.

viandi licentia, eo minus excusari possit, quo facilius Regi fuerit, observato iudiciorum ordine, in hocce facinus animadvertere, & si forte in mora periculum fuerit, eorundem opera ad noxios comprehendendos tumultusque comprimendos uti, quorum armis tot innocentium hominum sanguis effusus sit. Interim non posse expeditioni ratione Regem labem famæ suæ adpersam detergere, quam si ipsos, qui migratis limitibus a Rege præscriptis, cæde & sanguine omnia compleverint, ea qua deceat, severitate puniat: qua in re si quædam difficultas deprehendatur, ad eam superandam se suas remigum sui opes offerre. Idque eo magis e re Regis esse, si, quod multis verisimilius videatur, inimici Colignii fictis & ad decipiendum Regem compositis narrationibus, ad ejusmodi quid permitendum eum induxerint. Hæc & alia ejusdem commatis ad Galliarum Legatum Elisabetha. Sed priusquam hinc discedamus, addendum, quod in Epistola CCXVII de eodem negotio legitur. Constet, post lanienam istam, multos dignitate & generis nobilitate conspicuos viros, seu reos conspirationis, morti adjudicatos fuisse. In his duo viri nobiles (de Briquemaut & de Canagnes) insignes fuere, quorum supplicio, ut Walsinghamus refert, Rex ipse, Regina mater, Rex Navarra, fratres Regis cum Principe Condæo, spectatores interfuerunt: aut editor observavit, juxta Mezeræum, Regem tantum & Reginam matrem interfuisse. Prior quidem ex illis jam cervicem carnifici præbiturus, invocato in testem Deo, innocentem se esse scelerisque purum, solenni formula, quæ hic legitur, declaravit: id quod alter vel silentio suo etiam comprobavit. Ast ad Regis animum commovendum hæc parum profecisse, Walsinghamus addit, qui post lanienam istam adeo humani sanguinis sitiens factus sit, ut tam truculenti consilii auctores sibi ipsis etiam timerent, metuerintque, ne suo forte exemplo, malum consilium consultori pessimum, comprobarent. Mortuo Carolo, & Henrico in ejus locum successore, Alençonis & Elisabetha regnoque Angliæ potiretur, omnia movit lapsus. Hactenus equidem haud raro ea evenerant, quæ Anglorum Gallorumque profus interrumpere amicitiam videbantur, sed restituta mox est & redintegrata ob communem hostem Hispaniam, jamque eam longe adhuc arctiorem reddere in hoc matrimonio cupiebant Galli, idque e re Anglorum esse sibi persuade-

sunt.

bant. Saltem Alenfonius Dux hoc agebat, qui sive ætatis disparitatem, sive religionis diversitatem, sive incommoda in utramque partem redundatura obtenderet Elisabetha, ab instituto suo se dimoveri non patiebatur. Quæ hac de re agitata sunt, in Epp. CLVIII, CLXXVII, CLXXXII, CXCIII alibique legi possunt. Nobis ad finem prope-
randum est, si hoc saltem adjecerimus, quod quivis tamen facile conjectura assequi potest, ad Elisabethæ cumprimis historiam illustrandam comparatas esse hæc epistolæ. Et sane, præter alia, mo-
nes quoque atque indolem Elisabethæ subinde accurate hæc epistolæ explicant. Sic non semel ipse Walsinghamus avaritiam in ea notat, quæ gravissimis sæpius negotiis impedimentum aliquod afferat. Exem-
plum præbent Ep. CIX, CXI. Imo ad ipsam Elisabetham aperte scribit, maxima se facili negotio avertere pericula posse, si paulo libera-
lior esse velit, Epist. CCXIX. Sed ut quisque, quid ex hisce epistolis spe-
randum sit, intelligat, hæc sufficere possunt,

**QUINTI HORATII FLACCI OPERA AD OPTIMO-
rum exemplarium fidem recensita. Accesserunt Varia Lectio-
nes notatu digniores.**

Cantabrigiæ, typis Academicis, 1701, in 12.

Plag. dimid. 28.

ALtera jam hæc est Horatii Operum editio, quæ ex nova Illustris
Academiæ Cantabrigiensi typographia prodiit, elegantissima,
illa, & quod præcipuam laudem meretur, summo studio emenda-
ta. Quod si in omnibus, quos edituri sunt, libris emaculandis pa-
rem industriam impendere typographiæ istius Curatores sustine-
bunt, næ habebit Orbis Literatus, de quo sibi tanto magis gratu-
setur, quanto plures libros ex officinis aliis prodire quotidie vide-
mus mendis miserrime defædatis, ac indignos, qui doctorum,
manibus terantur. Cæterum annotationes in margine allinere su-
perfederunt, qui curarunt Horatii hanc editionem, neque certe,
necesse id fuit, cum tot jam dudum exteat commentarii, quibus
Horatii opera sunt illustrata. Sub calcem tamen libri varias le-
ctiones, sed non nisi selectissimas, visum eis fuit annexere.

* * * *

* * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Augusti Anno MDCCI.

*HISTORIA VITÆ SIMONIS EPISCOPII, SCRIPTA
a PHILIPPO a LIMBORGH, e Belgico in Latinum
sermonem versa, & ab Auctore aliquot in locis
aucta.*

Amstelodami apud Georg. Gallet, 1701, 8. Constat Alph. I.

A Micorum rogatu, e monumentis publicis certissimis testi-
busque *αὐτόπταις*, hanc a se Belgice olim scriptam Vi-
tam, versione autem ab amico adornata, recognitam mul-
tisque locis auctam CL. Autor memorat. Quæ quidem
eo magis *Remonstrantium & Synodi Dordracena historiam* illustrat,
quo majus inter eos *Episcopii* nomen, quo duriora in hac ejus fata
fuere. Difficillimis vero temporibus, Patre *Egberto Remberto Epi-
scopio*, Matre *Gertruda Joannis*, Amstelodami A. 1583 Mens. Jan. natus
est *Simon Episcopus*. Is, cum excellenti præditus esset ingenio,
hortante Fratre *Remberto*, subsidium offerente *Cornelio Benningo*,
Viro Consulari, literis dicabatur. Primum igitur in Schola Latina
utriusque linguæ notitia imbutus, in numerum alumnorum Amstelo-
damensium a Senatu admissus est, unde A. 1600 in Academiam
abiit, Lugduniquè in Collegium Illustr. Ord. Hollandiæ & West-
frisiæ receptus, cum non Theologiæ minus, quam Philosophiæ
arcana scrutatus esset, A. 1606 utroque jam parente orbatus, Philo-
sophiæ Magister factus est. Ex eo tempore totum se Theologiæ
dedens *Franciscum Gomarum*, *Lucam Trelocatium*, & *Jacobum Ar-
minium* assiduus audivit, suæque eruditionis ac pietatis merito, mu-
nere concionatorio dignus visus fuit. Sed sub idem tempus, *Tre-
locatio* mortuo, tristis inter *Arminium & Gomarum* de Prædestina-
tione contentio exarsit, in qua cum ab Arminii partibus staret E-
pisco-

piscopijs, Ministri Amstelodamenses effecerunt, ne Senatus ipsum concionatorio ordini adderet. Quare is *Johannis Drusii* Ebrae linguae Professoris audiendi gratia, in Academiam Franekeranam A. 1609 concessit, magnoque ibi doctorum favore exceptus, latere non potuit. Publice igitur cum *Sibrando Lubberto* omnibus applaudentibus aliquoties disputavit, ipsumque facili superavit negotio. Extincto deinde praëceptore suo *Arminio*, ut doctrinae, sic invidiae ejus haeres quasi fuit. Quare jam *Socinianismi* reus agebatur; jam a *Sibrando*, quem pluribus rationibus vicerat, Franekeræ heterodoxias accusabatur; jam a *Synedrio* Amstelodamensi lacecebatur. Quæ quidem res non minuit ejus apud alios amorem, sed auxit. Ab *Alcmariensibus* enim brevi post ad ecclesiasticam functionem expetebatur; quam quidem ob dissidia, quæ jam ibi facta erant, deprecatus, *Bleisvicum*, quo multis licet frustra renitentibus, vocatus erat, se contulit, ibique, quamvis altera jam vice ab *Alcmariensibus* concionator expeteretur, per aliquod tempus mansit. Exhibita interim a Doctoribus *Arminii* sententiæ addictis *Remonstrantia*, Episcopus, junior equidem, sed ingenii ac eruditionis laude clarissimus, celebri *Collationi Hagensi*, ad quinque articulos *Remonstrantia* comprehensos illustrandos instituta, interesse a suis jubebatur. Hinc eum, finita collatione, & utrique parti mutua tolerantia commendata, lites magis auferentur, *Roterodamum* cum *Grevinchorio* ad turbas a *Geselio* excitatas componendas profectus est. Quibus rebus cum fama eruditionis ejus cresceret, *Ultrajectum* ad functionem ecclesiasticam A. 1611 vocatus, sed antequam eo a *Bleisvicensi* Ecclesia dimitteretur, in *Academia Lugdunensi* A. 1612 Theologiae Professor in *Gomari* locum factus, munusque suum inaugurali oratione de optima regni Christi extruendiratione auspiciatus est. Ubi quidem magnæ ipsum turbæ exceperunt. Nam Ministri quidam Amstelodamenses Professoriam ipsi dignitatem invidentes, turbatorem eum vocabant, & studiosus Gallus *Leidæ* *Socinianismi* arguere, quanquam frustra, conabatur: quibus & alia majorum certaminum præludia accesserunt. Fratris enim filiam A. 1613 postrid. Kal. Apr. e Baptismo suscepturus, cum *Heidano*, an doctrinam V. & N. Testamento & Christiana fidei articulis comprehensam; ac quæ hic in Ecclesia (Amstelodamensi) doceretur, veram daret?

coreti? captiose interroganti, is ex formula in decreto Synodi A. 1586 facta, se vero fidem in utroque Testamento contentam, & quæ ei in Ecclesia doceretur consentanea, veram confiteri respondisset, prope abfuit, ut a plebe per Ministros concitata lapidibus obrueretur. Quæ calamitates, cum edito licet A. 1624 Ordinum Hollandiæ & Westfrisiæ decreto, quo satis cautum Remonstrantibus videbatur, Indies auferentur, effecerunt, ut oblatam sibi A. 1615 a Senatu Lugdunensi Concionatoris provinciam, ne majoribus calumniis exponeretur, accipere nöllet. Sed ne sic quidem evitare eas potuit: nonnullis ipsum in itinere ad Gallos per dies caniculares suscepto, inimica patriæ ac religioni cum Jesuitis consilia iniisse exprobrantibus; quod quidem publicum Legati Batavici testimonium falso dictum fuisse, perhibuit: alius, & præcipue *Festo* quodam, turbulento & infesto Remonstrantibus homine, Socii doctrinam ipsi imputantibus; quod crimen collatione duplici coram Curatoribus Academiæ habita, & egregio ab iis obtento testimonio Episcopus diluit. Neque tamen minus postea *Festi* & Collegæ etiam sui *Polyandri* dictionis & calumniis petitus fuit. Sed hæctenus quidem intra privata dissidia constituisse videbantur Belgiæ Doctores: deinde ad manifestum schisma omnia spectabant, Contra-Remonstrantibus passim a Remonstrantibus discedentibus, cœtus separatos constituentibus, & Remonstrantes falsos doctores declarantibus; Episcopo cum aliis, qui Collationi Hagienſi interfuertant, frustra Superiorum expetente præsidium. Jam enim furor arma plebi ministrabat: turbabantur Remonstrantium conventus; locus, quem iis habendis conduxerant, a fece plebis seditioſa lacerabatur; auditores verbis ac verberibus petebantur: *Remberti Episcopi*, qui frater erat nostro, ædes impune diruebantur. *Joannis* etiam *Episcopi* domus parum ab isto fato aberat. Postea Senatus consulto adversus Remonstrantium congregationes promulgato, *Remberto Episcopo* cum uxore sacra cœna interdicebatur. Inter has turbas Simon Episcopus omnia agebat, quæ ad pacem restituendam utilia arbitrabatur. Huc referendum studium, quod in restringendis turbis, quas *Adolphi Venatoris* libellus *Theologia vera & mera infantium & lactantium in Christo* &c. Theologiæ Reformatæ non conveniens dederat, locavit; huc colloquium, quod cum *Maurisio* Principe instituit; huc conciones, quas Hagæ Comitum at-

que aliis in locis habuit: huc tandem opera referenda, quam in Synodo nationali summa fide præstitit. Illa enim tandem Dordraci A. 1618, convocatis etiam aliarum gentium Theologis, in Belgio parabatur, & ad eam *Episcopus* singularibus Ordinum Hollandiæ & Westfrisiæ literis invitabatur. Cumque omnia ante ita composita essent, & contra Remonstrantes directa, ut jam, qui exitus nationalis Synodi futurus esset, appareret, *Festus Hommius* etiam in usum Synodi nationalis suum *Specimen Controversiarum Belgicarum* edidisset, & in eo Remonstrantium sententiam mala fide exposuisset; *Episcopus* breve scriptum isti opposuit, cui titulus: *Optima Fides Festi Hommii*. Porro instante Synodi tempore, præsideque jam *Joanne Bogermanno* Leowardiæ Ministro, usque Assessoribus constitutis, de quibus nihil boni ominari Remonstrantes poterant, *Episcopus* etiam itineri se præparavit, & XIII Novembris oratione solenni atque elegantissima Academiæ suæ valedixit, in qua tria potissimum suis in memoriam revocavit: se primo Theologiam a Scholasticorum tricus expedire, deinde cum veritatis Theologicæ notitia morum sanctitatem jungere, & tandem pacem ac concordiam conservare semper studuisse. Deinde in Synodo etiam sedulo se id acturum pollicitus, cum aliis sua sponte in Synodo comparituris a *Delegatis* citatus comparuit, & fide publica interposita, exterisque Theologis salutatis, die 7. Decemb. Synodum intravit: habitaque pathetica oratione, qua *Remonstrantium sententiam, querelas, atque pacis studium declarabat, ipsorumque causam Synodi Assessoribus commendabat*, in primo limine a Synodi Præside *Bogermanno* iniquius paulo, quasi sine venia, quam tamen modeste petierat, locutus esset, increpatus, ipsamque orationem, quam prælegerat, subscriptis Citatorum nominibus, nec non autographum ipsum tradere coactus est. Ex quo tempore cum male habitum sint Remonstrantes omnes, tum in primis *Episcopus*: illi quidem, quod cæcis Synodi decretis se submittere, ipsiusque autoritatem agnoscere nollent; hic, quod se a mendaciis, quorum reus agebatur, quasi negasset, sibi duo orationis habitæ exemplaria esse, defenderet. Et quanquam sperassent, se cum ea amice de sententiis controversis collocuturos, scripto tamen tradere suam sententiam coacti, exhibitis deinde suis in quinque Articulis, Catechesin & Confessionem Considerationibus, li-

ber-

bertate suam sententiam, quantum ipsis necessarium videbatur, defendendi, adversam refellendi, Dordraci denique egrediendi, & conciones habendi, privati; & cum Dictatoriæ adversariorum superbiæ adhuc, in omnibus subicere se non possent, contumacis pertinaciæ accusati, ac licet etiam se per conscientiam, quæ in omnibus parere non posset, excusarent, mandato tamen Ordinum Generalium istud ut facerent iussi, in Synodo derisi, ea denique exclusi, & invitis quamvis exteris, contumeliose a Præside ejeti sunt. Inde in illos absentes aliquot orationibus in Synodo declamatum, & varie cum larvis quasi pugnatum est. Porro exhibitis aliquot Remonstrantium scriptis, quibus sententias suas defenderant, ii Dordraeco egredi iterum prohibiti fuere. Præsides autem Synodi Bogermanus, indignantibus exteris, Canones conflare incepit: quos ubi cum quibusdam ipsi a Synodo adjunctis confecisset, prælegi, & Gallis Hassiacisque multa in istis reprehendentibus, magna pompa publicari curavit. Sicque Synodo finis impositus est, non autem sævitæ ac tyrannidi, qua in Remonstrantes & Episcopium inprimis usi sunt Contra-Remonstrantes. Hi enim factionum, corruptæ religionis, schismatis, & intolerabilis adversus Magistratum pertinaciæ rei acti, omnibus ecclesiasticis ministeriis academicisque officii indigni iudicati & exauctorati, conciones etiam in privatis conventibus habere prohibiti, Dordraci per multos menses arcte detenti, Hagam deinde, ut ibi instrumento *cessationis* subscriberent, citati: quod ubi omnes, præter unum *Henricum Leonem*, facere se non posse, firmis rationibus demonstrassent, promulgato contra religiosos Remonstrantium conventus severissimo Ordinum Generalium edicto, publico eorundem Ordinum decreto patria exire sunt iussi. Contra quod cum publica & solenni voce *Episcopus* communi omnium nomine protestaretur, & ad Deum, justum iudicem tantæque injuriæ vindicem provocaret, in conclave quoddam omnes inclusi, tandemque die 6 Julii curribus per apparitores conductis Valvicum eduæti sunt, dato singulis, quod nondum solutum erat, stipendio suo. In quo quidem Episcopus Remonstrantium cum Uytenbogardo facile princeps, Imperialem forte accepit, in Ducatu Brunsvicensi cusum, qui afflictis inter medias turbas solatio esse poterat. Una enim ejus facies statuam Veritatis exhibebat, cujus caput cinctum

tum erat his verbis: *Veritas vincit omnia.* Pedibus ejus subjectæ erant imagines, quarum uni superscriptum erat, *Calumniæ*; alteri, *Mendacium.* In averfa Nummi facie majusculis characteribus legebatur hæc sententia: *Recte faciendo neminem timeas.* Ex eo tempore diversa Synodi & Remonstrantium studia fuere. Post dimissionem enim exterorum Theologorum, provinciales actus Synodales continuarunt, & in *Postaliis* varia ad Ecclesiæ Belgicæ statum pertinentia, definiverunt, inprimis autem omnes Remonstrantium sententiæ ad dictos expellendos ecclesiis, totamque eorum doctrinam opprimendam statuerunt: quod porro, soluta nationali Synodo, Synodis provincialibus singulari provinciarum sunt executæ. Tres tum Leidæ novi Theologiæ Professores constituti, *Andreas Rivetus, Antonius Walaſſus, & Antonius Thyſius.* In *Gerhardi Johannis Voſſii* Regentis Collegii locum *Festus Hommius* successit, *Barlaeo* Subregenti suffectus est *Daniel Sinapius.* Plurimi denique aliarum etiam Facultatum clarissimi viri, *Petrus Berſius, Wilhelmus Coddæus, Gilbertus Jacchanus, Johannes Meurſius & Cornelius Sylvius,* vel muneribus suis privati, vel gravi censure notati sunt. Ex quibus Synodi actus iniquitatem ejus demonstrare hujus libelli Autor nititur, & adducto Theologorum *Wittebergensium, Doctoris Nic. Hannii* Superintendentis Lubecensis, & *Petri Haberkornii* e Lutheranis, *Ludov. Molinai & Petri Molinai* e Reformatis testimonio ostendit, quid de Jacobi Capelli in Disputatione, *an Arminii sententia possit tolerari, th. 41.* judicio censendum sit, cum dicere non vereatur: *eam Dordracenorum Patrum aequitatem fuisse, ut post Apostolorum obitum Synodi nullius extet memoria, qua citatos hæreticos patientius audieris, moderatius traxeris, sanctius judicaveris.* Contrarium certe docuit Episcopus, qui cum exilii sui sociis *Valvici* singulari *Episcopi Sylva-ducentis* gratia exceptus, duos adversus Synodum Dordracenam libellos edidit, unum Latine, præfixo titulo: *Synodi Dordracenæ crudelis iniquitas*; alterum Belgice scriptum, sed post ab ipso Episcopo Latine versum, cui titulus: *Antidotum continens pressiore declaracionem propria & genuina sententia, qua in Synodo nationali adserta est & stabilita.* Idem postea *Valvico* cum Ministris exulibus Antwerpianæ ad *Uytenbogardum & Grevinchovium* se contulit, ibique communicatis consiliis societatem & ordinem Ecclesiæ Remonstrantium

tium composuit. Tres igitur Directores constituti, *Uytenbogardus*, *Episcopus* & *Grevinchovius*, qui Ministris spreto exilio & carceris metu in patriam redituris, ecclesiasque erudituris mandata darent, & præter hos tres alii, *Eduardus Poppius*, *Carolus Niellius* & *Joannes Corvinnus*. Et cum non consultum esset, ut tres illi superiores in patriam redirent, cum illis imprimis insidiarentur Contra-Remonstrantes, isti tres externi Directores graviorum rerum arbitri; *Adrianus Borrius*, *Carolus Niellius* & *Eduardus Poppius* vero, quia in patriam redibant, interni Directores appellati, illorumque auspiciis *Acta* & *Scripta Synodalia Remonstrantium* edita sunt. Sed quo studiosius rebus suis prospiciebant Remonstrantes, eo vehementius in illos sævitum est ab adversariis. Omnes conventus religiosi severissime interdicti, in auditores pariter ac doctores gravissimæ poenæ constitutæ, a multis etiam crudelissime exactæ sunt; quod in primis *Remberti Episcopi* exemplo declarat Autor. Hujus enim epistola quod apud *Stobium* captum a Contra-Remonstrantibus inventa erat, quamvis de privatis rebus & simpliciter scripta esset, is in Curiam vocatus, præque metu se occultans, sonante campana citatus, ejusque literis & opibus cunctis perquisitis ipse e territorio fugere coactus, & interjecto tempore in patriam reversus, tum a Senatu, tum a Concilio Ecclesiastico varie vexatus, tandem una cum aliquot aliis excommunicatus est. Quod quidem brutum excommunicationis fulmen frater ejus *Simon Episcopus* libello aliquo, *Nullitas excommunicationis Calviniana* dicto, irritum esse demonstravit, & alios multos pro Remonstrantium defensione labores suscepit. In primis postulat Remonstrantium *Confessionem illorum atque sua doctrina explanationem* composuit, eandemque *Uytenbogardo*, *Grevinchovio* & *Niellio*, Remonstrantium deputatis, omnibus denique Ministris, Antwerpæ & aliarum civitatum cœtibus, reeognoscendam atque examinandam dedit, tandemque omnium suffragio in lucem A. 1621 Latine Belgiceque emisit, & adversus *Campbussyi* judicium, quæ eam Christianæ libertati adversari putabat, vendicavit. Deinde & huc pertinet, quod aliquibus colloquiis Remonstrantium doctrinam adversus *Jesuitam Wadingum* asseruit, Coloniz, in Brabantia & Gallia illam propagavit, multisque scriptis illustravit. E Gallia certe in quorundam Remonstrantium gratiam librum misit, quo licitum esse

Chri

Christiano homini Magistratum gerere, demonstratur. Sub *idem* tempus, postulante Grotio, *Paraphrasin suam observationesque in finem octavi Capitis, inque 9, 10, ac 11 Caput Epistola S. Pauli ad Romanos* scripsit: & contra eos, qui etiam plerosque Romanæ Ecclesiæ errores improbantibus autores erant, ne ab ejus communiione discederent, quædam concinnavit; conspirationis porro contra Principis Mauritiæ vitam, a Dn. a Stoutenburg, Johannis Barneveldi filio concitata invidiam, a Remonstrantium societate declinavit; suæque focios fidei eo malo magnopere afflictos erexit: examen etiam Thesium *Jacobi Capelli* Professoris Sedanensis, de controversiis Belgicis doctrinæque Arminianæ tolerantia edidit, & contra *Nicolai Bodecheri*, qui in Contra-Remonstrantium castra abierat, Sociniano-Remonstrantissimum, *Bodecherum Ineptientem* emisit. Gallia deinde peragrata, librum *de Libero Arbitrio*, post mortem demum ejus editum confecit: eodemque tempore *Joannis Cameronis* Prof. Theologiæ Salmurii sententiam de eadem re, epistola scripta, quæ postea per *Edmundum Mercerum* in lucem est edita, confutavit, ejusque ad eam exceptiones diluit: quod ultimum contra Cameronem scriptum, operibus Autoris post ejus fata insertum est. Inter hæc duobus maximis malis defunctus est Episcopus, periculo scilicet, in quod, dum *Holsatiam* cum *Uytenbogardo* peteret, incurrit, quod fere Amstelodami adversariis suis proditus fuisset; & dolore, quem ex maximi natu fratris *Remberti Episcopi* morte, A. 1625 mensè Aprili accepit. Neque tamen hæc adversa impedivere Episcopium, quo minus in asserenda ac defendenda Remonstrantium doctrina strenue pergeret. Is enim porro Professorum Leidensium Censuram in Confessionem Remonstrantium, publico nomine confutandam suscepit, jamque cum Uytenbogardo suo patriæ redditus, omnes Remonstrantium res e propinquo direxit, eorum conventibus interfuit, ipse sæpe conciones habuit. Belgice libellum scripsit, hoc titulo: *Judicium de disceptatione de ordinario medio conversionis hominis*, quæ Amstelodami inter Anabaptistas orta fuerat; & *Apologiam Confessionis Remonstrantium*, imprimis contra criminationes *Walai*, qui Professorum Leidensium Censuram Belgice ediderat, statim eadem lingua scripsit; nec non *Examen Disputationis Walai*, qua is IV controversos Remonstrantium Articulos proposuerat, in publicam lucem

oem emittit: & alia pro libertate religionis Remonstrantium apud Remonstrantes, quæ illis instinctu Cleri Contra-Remonstrantium adhuc denegabatur, scripsit. Denique *Apologiam* etiam contra ipsas Professorum Leidenſium cenſuras & criminationes absolvit, eamque cum reliquis fidei suæ fociis communicatam edidit, & novas criminationes, ac si Remonstrantes cum Socinianis facerent, inde petitas di-
 hui; libroque Professorum Leidenſium, cui titulus, *Specimen calumniarum atque heterodoxarum opinionum ex Remonstrantium Apologia excerptarum, instar prodromi ad pramonendos omnes veros Christianos*, defensionem suam opposuit. Interea Magistratum æquitate Remonstrantes majori libertate frui cœperant in Belgio; conventus jam apertius celebrabantur; quibusdam etiam in locis ædificia, in quibus haberentur conciones, extruebantur. Aliquoties igitur Amstelodami concionatus est Episcopus, & libero jam religionis cultu Remonstrantibus permissio, postulantibus fidei suæ fociis, formulas, quibus in administrando baptismo & S. cœna uterentur, composuit. In ista rerum tranquillitate, Episcopus *Mariam, Johannis Pefferi* filiam, *Henrici Nielsii* viduam Roterodami degentem, piam ac honestissimam matronam, vitæ sibi sociam, inter omnium bonorum plausus, A. 1630 legit; Grotio inprimis existimante: *maximi viri Erasmi memoriam meruisse, ne tales nuptiae alibi, quam in sua urbe fierent.* Deinde omnium consensu quoddam *Seminarium*, in quo juvenes bonas literas & Remonstrantium fidem docerentur, Amstelodami constituit, firmamque ibi sedem fixit; & quamvis Theologiam publice doceret, concionibusque habendis occupatus esset, continuo tam scribendis libris operam dedit. Eo studio *Homilias in quintum caput Matthæi*, & contra Nicolai Vedelii Arcana Arminianismi, *Vedelium Rhapsodum* composuit; contra Wilhelmi quoque Bommi Pontificii hominis scriptum stylym arripuit; cum *Triglandio* etiam plura reciprocavit. Is enim ediderat aliquot conciones contra *Angustam Portam Poppii*, easque in grande volumen compactas *Vim pietatis* appellaverat. Huic Episcopus opposuit scriptum, cui titulus: *Imbecillitas pietatis doctrina Jacobi Triglandii in libro contra Angustam Portam Eduardi Poppii.* Huic a Triglandio oppositus est *Imbecillus Remonstrans, prostratus ac dilaceratus vi doctrinae veritatis, quæ secundum pietatem est.* Episcopus ei respondit alio scripto, cui titulus: *Vis pietatis prostrata ac dilacerata Jacobi Triglandii, partim omiſſis responsis,*

partim infirmis submissis. Contra hoc edidit Triglandius *Veram Religionem defensam contra calumniosas ac perversas argutias Remonstrantium Societatis*. Hunc excepit Episcopus alio libro, cui titulus: *Rixosa Religio, sive intricata, falsa & ratione carens Religio Jacobi Triglandii*. Contra quem licet quædam Triglandius reposuerit, illa tamen indigna sua responsione Episcopus iudicavit. Rogatu autem Joannis Beverovicii, iudicium de *Termino vite*, fatalisne esset, vel mobilis, scripsit, illique alium contra Pontificios libellum, *Labyrinthum vel circulum Pontificium* subjunxit. Postea *Conciones suas in verba Job. XVII, 3.* confecit; discipulis suis *ultra LX quaestiones Theologicas* explicuit; adversus libellum *Remonstrans Theologus* dictum, *Verum Remonstrantem Theologum* composuit, & plura denique alia ad defendendam Remonstrantium causam scripsit; inprimis *Institutiones suas Theologicas*, in quibus omnium thesium veritatem & necessitatem explicuit, viamque paci ac concordiae sternere voluit. Quod quidem doctissimum opus, gravi & tandem lethali ipse morbo impeditus, absolvere haud potuit. Cum enim A. 1640, scapha conducta, una cum uxore Roterodamum peteret, in itinere vehemens ipsum febris corripuit, & per quatuor menses lecto affixum tenuit; ex quo ut paulum convaluit, Amstelodamum reversus, Evaldo & Ysbrando Rosiis ad Pontificiam Ecclesiam inclinantibus decem, quæ proposuerant Pontificii, dilemmata solvit, quæ & post edita fuerunt. Responsionem etiam ad Examen *Abrahami Heidani* contra Institutionem Religionis Christianæ secundum Confessionem Remonstrantium, A. 1642 prælo subjecit. Sed inter hos labores, & suavissimam sibi conjugem dysuria & febre extinctam amisit, & æque A. 1643 Mense Febr. in eundem dysuriæ morbum incidit, eoque LXI ætatis annum agens, ea hora, qua eclipsin Luna patiebatur, tristi omne, non sine ingenti omnium suorum dolore extinctus est, totque rebus inter suos præclare gestis singularem laudem meritus; quod ex tot CL. Virorum testimoniis, ab Autore adductis clare satis patet. *Uycenbogardus* certe sæpe testatus est, se cum multis eruditissimis viris fuisse collocutum, verum nullum Theologum offendisse, qui notitia Scriptura rerumque Divinarum Episcopo aequiparandus esset. *Heidanus* ejus adversarius magna ipsi eruditionis, subtilitatis, eloquentiæ & peritissimè elogium dedit. *Franciscus Burmannus* laudabilem ejus ope-

ram prædicans, *multum isti iudicii, salis multum* tribuit. Editores operum *Riveti* nullum ei elogium dedere, nisi quod dederat *jei* Episcopus in Epistola ad Beverovicium; adeo illi a laudato hoc viro laudari, multum putarunt. Ipsi etiam Pontificii, *Mabillonio* arbitro, summam in hoc viro *doctrinam & elegantiam* agnoverunt. Et, quanquam ob animi moderationem, aliorumque tolerantiam, *Socinianismi* aperte sæpe fuerit accusatus, Autor tamen adducto *Calovii* nostri iudicio e *Consid. Armin.* p. II. hac illum suspicione liberat, ipsumque sua modestia, & accurata argumentorum soliditate plus, quam alios acerba & anili altercatione, contra Socinianos effecisse, *Slichtingii & Ruari*, qui ad Remonstrantium sententiam ab Episcopo adducti sint, exemplo docet; ipsi tandem adversariorum maledicta & opprobria sale quidem aliquo defricuisse, cæterum ea animi probitate fuisse perhibet, ut summo studio caveret, ne quis a se unquam læderetur. Atque hæc ex Historia nostra delibasse suffecerit, quæ si non omnibus adversæ partis Theologis probabuntur, meminisse eos oportet, nos librorum contenta bona fide in compendio exhibere, episcopi & censure Lectoribus relicta.

JOSEPHI PITTON TOURNEFORT INSTITUTIONES
Rei Herbaria. Editio altera, Gallica longe auctior.

Parisiis e typographia Regia, 1700, in 4.

Constant Alph. 4. & fig. æn. tabulis 476.

DE prima egregii hujus Operis Botanici editione Gallica in Actis anno 1695, mense Novembri, pag. 509 sqq. abunde diximus. Itaque nunc non nisi indicanda erit Lectori Benevolo nova hæc editio Latina, cujus spem celeberrimus Auctor dudum fecerat, nitida utique illa, & priore multo auctior; quod facile deprehendet, quisquis editiones inter se conferre non gravabitur. Figurarum etiam major numerus, quarum in editione Gallica non nisi 451, in Latina hac 476 tabulæ continentur. Quin vero Auctor Nobilissimus magnam nova hac editione initurus sit apud omnes, qui Gallice nesciunt, gratiam, dum his quoque Institutionibus summo studio compositis frui illis nunc licet, non est dubitandum.

JOANNIS BENEDICTI CARPZOVII, SENIORIS,
*Doctōris & Professoris Theologi, atque Ecclesiasta quondam Li-
 psienfis, Disputationes Isagogica in Chemicium, Syste-
 matica & Antipapistica.*

Lipsiæ, apud hæredes Friderici Lanckisii, 1701, in 4.
 Alfab. 9. plag. 8.

Immortale sibi nomen acquisivit B. Joannes Benedictus Carpzovius, Senior, sua in *Libros Ecclesiarum Lutheranarum Symbolicos* solidissima accuratissimaque *Isagoge*, quam post ejus demum mortem A. 1675 edidit Filius *επιγονος* in Academia nostra Moralis Philosophiæ tum Professor publicus, qui committere haud voluit, ut scriptum istud, licet a celeberrimo Autore ipso ad finem non perductum, plane intercideret. Quam vero circa opus isthoc posthumum ille tunc adhibuit diligentiam, eandem Frater ejus Summe Reverendus, quem hodiernum viventem veneramus, ac diu nobis exoptamus superstitem!) paternis scriptis maximam partem olim jam tum editis impendit, quando eadem suis auspiciis suaque cum præfatione unum in volumen collecta nunc prodire passus est.

Inter illa autem *Isagogica* B. Carpzovii in *Chemicium Disputationes* primo nominari loco utique merentur. Quemadmodum nempe Chemicium semper sibi ante oculos ponere consuevit, autor, styloque ejus ac sententiis optime imbutum se fuisse affatim, dum viveret, probavit: sic ad eundem, per quem ipse profecerat, auditores quoque fidei suæ creditos manuducere omni studio annisus est, idque in Disputationibus istis, quas modo nominavimus, imprimis præstitit, dum egregium eæ planeque accuratum doctrinæ de Deo & Christo, prout a Chemicio in Locis Theologicis & Libro de duabus Naturis proposita illa fuit, Commentarium exhibent. Alterum ab his locum *Systema* tenet *Theologicum*, in usum collegiorum atque exercitorum Academicorum scriptum, publicisque in Disputationibus excussum, quarum prima de *Theologia* agit, secunda de *Scriptura sacra*, tertia de *Deo uno & trino*, quarta de *Creatione*, reliquæ de *Angelis*, de *Providentia Dei*, de *Causa mali*, de *Imagine Dei*, de *Peccato in genere & peccato primo peccato item originis & actuali in specie*, de *Libero Arbitrio*, de *Redemptione*, (cui integra includitur *Christologia.*) de *Vo-*
catio-

catione, de Conversione, de Justificatione, de Renovatione. Sequitur tertio *Collegium Anti-Papisticum*, in quo suis auditoribus aditum in Examen Concilii Tridentini Chemnicianum aperire, idque pleni- us curatiusque explicare studuit, profligatis etiam, quæ post fata Chemnicii in aciem oductæ erant, copius. Habentur in eo dispu- tationes de *Scriptura*, de *Peccato originis*, de *Operibus infidelium*, de *Libero Arbitrio in conversione hominis*, de *Justificatione*, ac de *Bonis Operibus*. Equidem singula hæc *μειγξα* & sine carentia deprehen- duntur, quandoquidem nec Chemnicianæ Theologiæ, neque Syste- mati Theologico, nec Collegio Anti-Papistico coronidem impone- re B. Autor morte, quæ in A. 1657 d. 28 Octobris incidit, præven- tus valuit. At enim vero, prout alia Theologorum *κειμήλια*, quam- vis ad colophonem ab Autoribus neutiquam perducta, nemo inter rejicula ideo retulerit, sic & lectionis horum fragmentorum poenite- re neminem omnino poterit.

Tractatibus hætenus recensitis duo præmittuntur Carpzovia- na *programmata*, quorum alterum ad orationem inauguralem Pro- fessione Theologiæ præmittendam invitat, alterum Disputationes publicas Chemnicianas intimat. Istud A. 1646, hæc A. 1653 publice affixum fuit. Sequuntur duæ inaugurales *Disputationes*, una pro consequenda Licentia assumendi supremum in Theologia gradum, A. 1640 ventilata, de *Pœnitentia Ninivitarum ex Jon. III, 9. 10.* alte- raque in ipsa promotionis Doctoralis panegyri A. 1651 proposita, quæ *vindicationem continet doctrina orthodoxa de Sacramentis in genere a corruptelis Tridentinorum, & suppetiis, quas illis contra Chemni- cium ferro Bellarminus voluit.*

Et singula quidem hæc typis excusa pridem fuerunt, unde & in plerisque margini adjicere editionis prioris paginas consultum vi- sum est. Sed qui Disputationes Anti-Papisticas excipit tractatus, nunc primum lucem publicam aspicit. Complectitur is *Lectiones publicas Hieronymo Müllmanno*, Societatis Jesu Presbytero, optimi Parentis, Ecclesiastæ & Professoris Lipsiensis filio degeneri, Apo- stætæ famosissimo, *oppositas*. Non enim scripto solum Germa- nico sub titulo, *Lutherischer Löse-Schlüssel* / edito strophas, qui- bus potestatem clavium in Ecclesia Lutherana male administrari Je- fuita contenderat, B. Carpzovius refutare, sed e cathedra quoque

Academica, ut ex Ecclesiastica pro concione fecerat, nervum argumentorum temere oppositorum voluit incidere.

Cæterum quicquid heic exhibetur, ex ipso B. Autoris calamo effluxit. Neque enim ullæ a Respondentibus scriptæ dissertationes, ut fieri alias consuevit, additæ sunt; nisi quod duas, de *concurſu Bonorum operum ad salutem Pontificiis* oppositam alteram, alteram de *Elencho Spiritus Sancti Catholico a Salvatore Job. XVI, 8. 9. 10. 11. constructo*, ad calcem libri Editores subjici curarint, ideo quod magni nominis ac meritorum Viros autores habent, quandoquidem priorem A. 1652 Henricus Müllerus, Theologus post Rostochiensis celeberrimus, posteriorem vero Jo. Sigismundus Schwenkius, Dialecticæ primus & Metaphysicæ apud Lipsienses Professor, sed Lüneburgensium deinceps Pastor, A. 1654 sub Præsidio B. Viri ventilavit.

Generalem in opuscula hæc univërſa Introductionem Magnificus, quem ante inuimus, Autoris Filius, *Samuel Benedictus*, Lectori præstitit in doctissima Præfatione, in qua simul de tribus Angelis, quos per medium cœli volantes Johannes vidit, Apoc. XIV, 6. sqq. differit, primoque eorum Lutherum, altero Matthiam Flacium, tertioque Martinum Chemaicium designatum fuisse, aliis idem asserentibus adstipulatus autumat. Occasione autem factæ a B. Autore in programme primo invitationis studiosorum ad continuationem Commentarii Höpfneriani in Psalmos Davidicos, non summi modo hujus Theologi labores in Psalterium impensos, sed in Psalmo octogesimo sexto desinentes, valde celebrat, eosque quantocyus in lucem publicam emitti optat, verum etiam B. Parentis sui continuationem mantissæ in locum tum adjiciendam fore spondet. Quamobrem & nos omnes, quorum ea res in manu, ne optimam illam mercem extrudere morentur, publica voce obtestamur. Hactenus enim nonnisi prælecti extra ordinem Psalmi nonagesimi primi Commentarium habemus, qui promulsidis velut in vicem A. 1646 fuit editus.

BURCARDI GOTTHELFFII STRUVII ANTIQUITATUM Romanorum Syntagma, sive De Ritibus Sacris Systema absolutius, adjecta Bibliotheca, figuris æneis, & indicibus necessariis.

Jenæ

Jenzæ, apud Jo. Bielckium, 1701, in 4. Constat Alph. 3. plag. 16.
& fig. ænearum plag. 5.

Illustrius est Struvii, haud infimi sane inter Jureconsultos, quos Germania tulit, nomen, quam ut ignorari a quoquam, nisi rerum, quæ in orbe literato geruntur, plane ignaro, possit. Hujus ut nulla ætas obliterabit memoriam, ita si vel maxime obliterari posset, ab interitu tamen atque oblivione eam vindicaret tanti parentis haud degener filius Burcardus Gotthelfus Struvius. Inter reliqua autem scripta, quæ Vir juris omnis peritissimus reliquit, maximo totius fere Europæ plausu exceptum est Jurisprudentiæ, quod dedit, Syntagma, ad nominis immortale decus illi conciliandum vel maxime comparatum. Augurari ergo fas fuerit, non infeliciorem filium experturum fata, Romanarum hocce antiquitatum Syntagma eruditi orbis judicio submittentem. Imo non augurari modo, sed polliceri certo hoc nobis licebit. Etenim est forte nonnullis res non adeo magni momenti videri possit, Antiquitatum Romanarum condere systemata, compendia, syntagmata; secus tamen existimabunt, qui paulo accuratius, quid aut præstiterint hactenus, qui hunc campum ingressi sunt, aut peragendum illis in literati orbis emolumentum restet, secum expenderint. Recte monet Auctor operis hujus doctissimus, conquestos subinde de hoc defectu fuisse viros undiquaque celeberrimos, quorum nonnulli, ut Paulus Manutius, Justus Lipsius atque Georgius Hieronymus Velschius, licet intra vota subsistere turpe ducentes manum operi ipsi admovent, perstitisse tamen rem in ipsis conatibus; systemata autem, quæ hucusque prodire, Joannis Rosini, Henrici Kippingi & Petri Josephi Cantelii & reliqua, necessitate magis, quam utilitate, commendari, plane ex rei veritate pronunciat. Operæ ergo omnino fecit pretium, dum huic oneri suos supposuit humeros, simulque vel hocce luculenter comprobavit specimine, se eidem ferendo parem omnino esse. Instituti autem, quod suscepit, hanc voluit esse rationem, ut primo de Diis & Sacris Romanorum ageret, quo quidem labore in hac, quæ nunc lucem publicam adspicit, parte perfunctus est. Inter reliqua, quæ ordine, adjuvante viresque suppeditante Deo, sequentur, alterum quidem syntagma exhibebit statum Romanorum civilem; tertium militarem, & quartum

æcono-

œconomicum. Romanorum autem ita recensuit cæremonias, ut Græcorum rituum nullam injiceret mentionem, cavendum sibi putans ab errore pervulgato, quo hi non a recentioribus modo, sed ex antiquioribus etiam a Servio, Donato aliisque haud raro turpiter cum illis confundantur. Spem denique facit, se eadem ratione antiquitates etiam priscae ecclesiæ Christianæ, Ægyptiacas, Longobardicas, Germanicas & gentium barbararum pertractaturum. Ex quo quidem labore ut magnum orbis literatus sibi merito pollicetur emolumentum, ita otium pariter ac vires doctissimo Auctori, ut feliciter hunc, quem ingressus est, campum decurrat, apprecamur.

Priusquam vero ad rem ipsam aggrediamur, primum de scriptoribus, qui de antiquitatibus Romanorum in universum egere, tum de iis speciatim, qui ad Deorum Romanorum fabulas vel historiam faciunt, nonnulla præmittit. Quo ipso eum operæ fecisse pretium putamus, tum quod ita literariam quodammodo adjuverit historiam, tum quod de cujusque, quam adhibuit, industria eo rectius pronuntiari queat, si quos præeuntes sibi in ea, quam vestigiis suis signavit, via habuerit, constat. Philippus equidem Labbeus pariter ac Martinus Hanckius vir doctissimus in eo elaborarunt, ne quem doctorum hominum circa res Romanas labores fugerent. Illius vero Bibliotheca, ut, iudice Auctore nostro, solam scriptorum continet recensionem nec completam nec satis elimatam, ita in hujus quoque insigni ceteroquin & utili opere desunt, quæ suppleri possunt. Thomæ Godwini Romanæ Historiæ Anthologiam dignam judicat, quæ ex Anglicana in Latinam transferatur linguam: in Belgicam enim per Danielem Peenium translata maximamque partem auctam esse docet. Thomæ Beli tractationem, cui titulum fecit, *Roma Restituta seu Antiquitatum Romanarum compendium*, parvi momenti esse pronunciat, quæ vix primas antiquitatum attingat lineas. Quod ex Justo Lipsii scriptis concinnatum est compendium, sub *Fæcis Historica* titulo editum, non Antonium Thyrium, sed Jo. Thuilium agnoscere auctorem monet. Utile hoc esse opusculum fatetur, licet non omnes antiquitatis absolvat partes. Quæ de Petro Josepho Cantelio, Philippo Caroli, Henrico Kippingio, Jo. Rosino ceterisque, quorum noti in vulgus in hoc genere labores sunt, censeat, si-

per-

pervacaneum foret commemorare, cum quilibet, cui vel a limine hæc scripta cognita sunt, facile id conjectura sua assequi possit. Jo. Baptistam Caselium in opere de Urbis ac Romani olim Imperii splendore, recentiorum, præsertim Lipsii, vestigia pressisse asserit, retentis plerumque ipsis eorum verbis, semper vero eorundem allegatis. Quod ad Franciscum Robortellum attinet, approbare videtur Thuani de eo judicium, quod variis scriptis majorem de se opinionem excitaverit, quam impleverit. Josephi Laurentii Lucensis Polymathiam, locos communes esse asserit, qui varia sine ordine disposita contineant. Multa, imo pleraque ex recentioribus eum congeffisse, sæpe absque judicio. Cæsaris Egoffe du Boulay Thesaurum antiquitatum Romanarum, vastum, eruditum tamen, opus vocat, quodque, si Latino sermone fuisset conscriptum, defectum justi systematis antiquarii hæcenus supplere potuisset; licet non raro aliorum itidem hæc in parte errorem erret. Petrum Danetium iis annumerat, qui multas quidem res explicant, omnem tamen antiquitatum complexum non exhauriunt, imo ad scriptores, e quibus plenior cognitio haurienda, parum remittunt. Wolfgangi Lazii duodecim, quos scripsit de Rep. Romana, libros suum equidem hic sibi vindicare locum; majoris tamen molis quam judicii esse opus, cui insuper & ordo desit, cujusve auctor in explicandis antiquitatibus illustrandisque inscriptionibus quam sæpissime labatur. Quæ porro hic de Pauli Manutii, Justi Lipsii, Guilielmi Choulii conatibus, operumque quæ moliti sunt, fragmentis differit, ne prolixius repetamus, instituti nostri obstant leges. Postquam itaque eos, qui aut compendia dederunt; aut majora condere aggressi sunt systemata, ordine recensit, ad fontes ipsos accedit, & de antiquis scriptoribus, ex quibus omnium rei Romanæ notitia haurienda, erudite exponit, nec Electorum aut Variarum Læctionum scriptores, Lipsium, Rubenium, Barbaranum, Gevartium, Ferrarium aliosque ejusdem generis prætermittit, cordate & libere de cujusque in litterarum studia, præsertim Romanos ritus & antiquitates, meritis pronuncians. Inter majores Adversariorum scriptores primum locum Alexandro ab Alexandro tribuit, cujus Genialium Dierum libros promptuarium antiquitatis veterisque historiæ Vossio dici, monet. Nec abnuic, multum eundem præstitisse in Romanorum antiquitatibus, licet in

omnibus illi non sit habenda fides, cum vel ex suo ingenio quædam finxerit, in aliis conjecturis nimium dederit, in quibusdam etiam scriptores non satis probata autoritatis secutus sit. Sed nec in reliquis, qui idem institutum secuti sunt, quod aut laudandum aut vituperandum sit, deest, ut erudite doctissimus Auctor observat. Occasio autem hinc ei enascitur de Thesauro antiquitatum Romanarum Graviano dicendi, cujus cum haud semel a nobis etiam facta sit mentio, nihil nunc de splendidissimo hocce opere addimus, nisi hoc, quod ab Auctore etiam observatum, simile olim institutum fuisse Gaudentii Roberti in Miscellaneis Italicis eruditis. Horum autem omnium recessione defunctus, se convertit ad scriptores, qui Theologiam ex antiquitatibus illustrant, quos excipiunt scriptores de antiquitatibus Juris, itemque Medicarum, ac tandem Philosophicarum antiquitatum collectores. Probavit in his omnibus diligentiam suam pariter ac judicium Auctor clarissimus, simulque aliud velut agendo effecit, ut tot scriptorum exemplo, ad sublimiores litteras illustrandas antiquitatum notitiam commode adhibentium, convicti bonarum litterarum ofores, contemnere tandem hæc studiorum genera, & ceu inutilia aut noxia etiam rejicere desinant. Cæterum eum inscriptionum quoque antiquarum insignis plane ad antiquitates illustrandas usus sit, de iis quoque dicendum sibi aliquid Auctor putavit. Inter eos autem, qui undique talia collegere monumenta, primo loco Jacobum Mazachium Romanæ academæ bibliopolam commemorat, eumque primum etiam fuisse sibi persuadet, qui ejusmodi quid suscepit; quem postea plurimi secuti sint, speciatim Petrus Apianus, Bartholomæus Amantius, Janus Jacobus Boissardus, Martinus Smetius, Janus Gruterus, Thomas Reinesius, Jacobus Sponius alique, quorum omnium hic legere licet scripta huc spectantia, singulorum quoque accurate designatis editionibus. Quemadmodum vero hi plures junctim complexi sunt inscriptiones, ita nec desunt, qui particulares quasdam inscriptiones illustrarunt, quibus scriptores de statuis, gemmis & sculpturis, itemque de antiquitatibus regionum particularium, ut & eos qui particularia quædam monumenta illustrarunt, nec non qui de notis veterum Romanorum præceperunt, addit, & hisce omnibus accurate & diligenter enumeratis, generali tractationi tandem finem imponit.

Ad primam itaque hanc partem dum propius accedit, de
scri-

scriptoribus, qui ad Deorum Romanorum fabulas vel historiam faciunt aliquid, itidem sibi præfandum esse ducit. Nihil nunc ex iis delibabimus, quæ de veteribus, qui in hoc argumento ingenii exercere vires, accurate & exquisitè, optimis etiam editionibus indicatis, differit, non profanos minus quam Patres, qui forte hunc campum ingressi sunt, nullo temere prætermisso, commemorans: sed quæ de recentioribus observat, paucis indicare non fuerit nefas, inde ut constet, instructum Auctorem iis subsidiis fuisse, quæ ad tam difficile opus necessaria videri poterant. Lilius Gregorius Gyraldus primum in hac classe apud eum occupat locum, cujus de historia Deorum opus licet variæ esse eruditionis non diffiteatur, hoc tamen desiderat, quod non ubique debitum observet ordinem: in veris Deorum cognominibus eum præcipuum esse dicit. Gyraldum excipit conterraneus ejus Vincentius Chartarius, cujus imagines Deorum sæpius editas esse constat, accurate editiones percensente Nostro. Quo etiam judice, liber iste lectorem de diversis Deorum simulacris, prout vel Romano vel Græco more pingebantur, arboribus quoque & victimis cuiuslibet Deo sacratis, addita de singulis ratione optime instruit. De Francisco Pomey, Angelo Caussèo, Guiljelmo Choulio, Leonardo Gauttruchio, Anonymi cujusdam Deorum historia seu introductione ad fabulam heroicam, itidem hac occasione verba fecit, singulorum institutum, prout huc facit, paucis quidem at plene edisserens. Gerardi Johannis Vossii opus de origine ac progressu Idololatriæ, ut ob exquisitam eruditionem orbis litterati applausum jure promeruit, ita & eodem nomine laudatur ab Auctore; nec tamen hic dissimulat, sæpe eum Divinitates quasdam, quarum sacra in certa re conveniunt, pro iisdem habere, quæ tamen diversæ fuerint, & Romanis maxime semper separatim cultæ. Huic porro Julianum Aurelium Haurechium, Abrahamum Ortelium, Andream Schottum, Eduardum Herbertum de Cherbury, Georgium Pictorium, Eilhardum Lubinum aliosque subjungit, quorum variæ extant gentilium Theologiam illustrantes commentationes. Agmen denique claudunt, qui de Diis singulis fuere commentati. Claudii Menetrierii hic commemorat Symbolicam Dianæ Ephesæ Statuam, a Petro Bellorio, una cum Lucæ Holstenii epistola de veribus Dianæ Ephesæ, denuo editam. De Cereris sacris dum

Joh. Henricum Eggelingium quædam commentatum observat, simul quæ inter illum & Joachimum Fellerum, antiquariæ rei peritissimos doctissimosque viros, disputata sint, *ὡς ἐν παλαιῶν* indicat. Justi Lipsii syntagmati de Vesta & Vestalibus, illustri viri Ezechielis Spanhemii diatribam de Vesta & Prytanibus Græcorum jungit, de que ea ita pronunciat, ut res ipsa postulat, & orbis eruditi in admiranda tanti viri eccellente doctrina summus consensus jubet. Hisce nunc alias ejusdem commatis doctorum virorum commentationes subnectit, de quibus ita disserit, ut non antiquitatis modo Romanæ, sed historiæ quoque litterariæ se peritissimum undique demonstret. Sed de ipso tandem opere aliquid etiam dicendum est. Duodecim primus hic univèrsi syntagmatis liber, de Diis & sacris Romanorum exponens, absolvitur capitibus, quorum primum de Diis Romanorum, secundum de sacrorum cæremoniis, de precibus Romanorum tertium, quartum de variis precationum generibus, quintum de votis Romanorum, sexum de impetrato, scientia augurali, haruspicum disciplina &c. septimum de juramentis Romanorum, de calendario Romanorum octavum, nonum de feriis, & decimum de sacrificiis Romanorum, undecimum de templis, & duodecimum denique de sacerdotiis eorundem præcipit. Vastissimum amplissimumque hic decurrissimum Auctorem doctissimum videmus, ex quo ut nonnulla decerpamus, paucis quæ in sexto capite de impetrato & scientia augurali præcipit, delibabimus, ut vel ex hoc specimine, quid de cæteris polliceri sibi Lector queat, intelligatur.

De *Auguralibus* itaque *libris*, Festo cum primis memoratis, primo loco verba facit, eosque a *Pontificalibus* fecernit. Alios rursus fuisse, qui ad haruspicum disciplinam fecerint, docet Etruscorum *haruspicios, fulgurales & rituales*, quorum injiciat mentionem Cicero. Ad Sibyllinos hinc devolvitur libros, quos fatales etiam Romanis dictos, ex Livio conducet. Alios tamen sine dubio fuisse & privatos Etruscos libros fatales, quibus ex Varrone ætatem hominis duodecim hebdomadibus describi, asserat Censorinus. Fata hinc librorum Sibyllinorum apud Romanos paucis indicat, & hisce porro adjungit *carmina Marciana*, a vate quodam illustri, cui Marcii nomen, conscripta, & quorum conquestio ex Scto quandoque facta

facta sit. Non facile in privatorum manibus ejusmodi libros vaticinos relictos fuisse addit, ea potissimum ex ratione, ne externi sacerorum ritus introducerentur. Ad scriptores autem, quorum de hoc argumentō celebrantur commentationes, pergens, Julium Obsequentem memorat, cujus de prodigiis liber imperfectus tantum ad nos pervenerit. Priorem, quæ periit, partem ex scriptoribus Romanis supplere conatum fuisse Conradum Lycosthenæ, quæ supplementa, editioni Basiliensi 1551 adjecta sint, additis asteriscis, qui supplementa ab Obsequentis verbis distinguereat; qui tamen in editione Lugdunensi post facta omissi in causâ fuerint, ut Lycosthenis addita passim pro ipsius Obsequentis haberentur. Ast Jo. Schefferum in recenti editione iterum Obsequenti sua vindicasse. Cæterum cum ex recentioribus plurimi quoque fuerint, qui ex instituto hanc Romanæ antiquitatis partem commentationibus suis illustrare aggressi sunt, ut Augustinus Niphus in libris duobus de auguriis, Joannes Pierius Valerianus de fulminum significatione, Caspar Peucerus de præcipuis divinationum generibus, Janus Jacobus Boissardus de divinatione & magicis præstigiis, Jo. Baptista Bellus de partibus templi auguralis, de singulis erudite disserit. Cum autem forte non omnibus constet, quæ Jo. Pierio Valeriano causa fuerit declamationem de fulminum significatione edendi, ex Auctore eam repetere operæ pretium fuerit. Conscriptisse nempe eam dicit occasione fulgurum & ostentorum, quæ Kalendis Julii MD XVII apparuerant, cum Leo X Cardinales XXXI crearet. Cum enim quid portenderent illa, anxii essent omnes, ipse non solum fulminum significationem inanem, nec de eadem Christianis disquirere esse conveniens ostendit, sed & si vel maxime fulmina quid portendere quis vellet, longa antiquissimorum temporum observatione inductus, non nisi tranquillam Christianorum quietem, & si quæ res geratur, felicem eventum iis portendi, contendit. Ad Sibyllina hinc progreditur oracula, & postquam observavit, Johannem Obsopœum ex codicibus antiquis deprompta notisque illustrata edidisse, cum interpretatione Latina Sebastiani Castellionis, adjecto quoque Onuphrii Panvini tractatu de Sibyllis, suam quoque de illustri hac celeberrimaque controversia aperit sententiam. Scaligero namque, Casaubono, Antonio van Dalen, viris celeberrimis, hæc oracula

pro supposititiis habentibus, Auctor quoque subscribit. *Etenim* quæ circumferuntur oracula, non posse esse ipsa Sibyllina, cum ea concremata sint, nec ea, quibus Romani usi, cum antiquissimum loquendi morem minime servent. Imo ex verbis ipsis patere, a Christiano quodam ea esse conficta, ad convincendas gentes, cum tali fraude pia haud raro usi fuerint veteres Christiani. Defendi equidem ea ab Erasmo Schmidio atque Isaaco Vossio, sed rejici a Davide Blondello, cui equidem Johannes Crassetius Jesuita se opposuerit, ast causam tamen ejus suscepisse Johannem Marckium, qui & contra novos Crassetii sese defenderit insultus: in cujus etiam, re bene examinata dijudicataque, descenderit partes Servatius Gallæus. Danielis Clafenii etiam de oraculis Gentilium & vaticiniis Sibyllinis tractatum laudat, & quæ inter celeberrimum Theologum Georgium Meobitum, atque Antonium van Dalen, de oraculis Gentilium disputata sunt, succincte edisserit. Hisce ita præmissis, de augurali disciplina verba facit, & primo quidem docet, augurium atque auspicium unum idemque fuisse, licet ea ab invicem distinguat Servius. Quatuor autem auspiciorum constitui posse genera autumat: sunt namque ea fuisse ex avibus, & terrenis quibusdam animalibus, & cælo, & ex diris. De iis, quæ ex avibus desumpta sunt, multa eleganter & accurate disputat, cum primis quid *tripudium solissimum sit*, prolixè explicat. Dictum scilicet hoc putant quasi terripudium, seu terripavium, cum pavire priscis idem sit ac ferire, & pulli pascendo terram feriant. Ast rejecta hac sententia, novam conjecturam Auctor doctissimus in medium affert, tripudiumque a tripode dictum putat. Cum enim non solum in sacris Romanorum varius tripodum usus esset, sed & in oraculo Delphico Græcorum vates in tripode sederent, factam exinde censet, ut omne oraculum vel augurium tripudium diceretur. Hinc tripudiare, inquit, idem ac exultare, quia in talibus oraculis saltabant sacerdotes, & ille qui augurium ceperat. Ritus ipsum ita describit: adservabantur in certa cavea pulli, quorum curam habebant pullarii, quibus cum jussu magistratus auspiciantis ab hisce offerebatur ossa, si bene pascere & aliquid ex ore decideret, tum auspicianti nunciabatur tripudium solissimum. Cætera huc spectantia itidem ordine prosequitur. Rursus de eo augurio, quod dicebatur *servare de cælo*, dum scilicet at-

te circumspiciebant, num qua coeli parte aliquid se ostenderet, verba faciens, varia fulminum ex mente veterum recenset genera, *consiliarium, auctoritatis, status*; itemque fulmina *postulatoria, monitoria, pestifera, fallacia, deprecanea, peremptalia, attestata, atterranea, obruta, regalia, inferna, hospitalia, auxiliaria, perpetua* &c. singulaque diligenter explicat. Auspicia ex diris sive signis tristibus, paucis ex Ovidio exhibet; & hinc ad ritus & locum augurii describendum se confert. Missis ritibus, ex iis, quæ de loco differit, nonnulla indicabimus. Fuisse autem locum auguriis in ipsa Urbe destinatum putat in monte Palatino, idque cumprimis ex eo probat, quod auspicia captare olim intra pomerium moris fuerit. Antiquissimum autem Romuli pomerium Palatini montis radicibus fuisse terminatum docet. Locum illum, qui & auguratorium dictus sit, singulari modo ad id exstructum ædificatumque fuisse putat, cum in lapide præfco viderit auguratorium dilapsum, restitutum fuisse ab Hadriano. Auguratorium vero illud & auguraculum, itemque arcem dictum fuisse, ex Festo probat, simulque observat, illud respondisse augurali, quod in castris erat. Imo hanc eandem arcem fuisse, ex qua fecialis, in pangendis foderibus, graminis herbam puram attulerit, docet. Addit alia lectu certe dignissima, sed brevitatis causa a nobis prætermittenda. Sed ut constet, ad optimæ notæ scriptores intelligendos perquam necessariam esse Romaniarum antiquitatum notitiam, hoc adhuc subungere non abs re fuerit. De Etruscorum disciplina augurali Statius:

- - - *tunc plura ignotaque jungis*
Numina & immensi frustar caligine mundi.
Postquam rite Æmæ partiri sidera cunctas
Perlegere animis oculisque sequacibus auras.

Hic quid sit *ignota jungere numina*, quid *partiri sidera*, nemo nisi Romanarum antiquitatum probe peritus intelliget: cuncta autem accurate ab Auctore enucleantur. Pene oblitus eramus vocis *impetrari*, cujus frequens hac in re usus est, quamque Auctor itidem explicat. *Impetratum* autem nihil aliud esse probat, quam *impetratum*; cum & Cicero dicat, avibus magnas res *impetrari*, hoc est *impetrari*. Sine causa ergo in voce hac enodanda tam anxios esse Gætherium & Bellum ait; modo legendo Impetrato quasi in petra fixo; modo

partit

partito, quia templum augurale in certas regiones partiiri mos erat: modo aliud quid fingendo. Sed hæc eo loco edisserit, ubi de augurio, quod servare de cœlo dicebant, verba facit. Enarratis loco & ritibus augurii, ad species auspicioꝝ se confert. Hic *oblativa, impetriva, stativa auspicia* explicari videas: itemque auspici-um *juge, pedestria, pestifera, piacularia, caduca, perennia &c.* Quanta autem auspicioꝝ fuerit auctoritas, non temere quenquam fugit: sed ne fugere quenquam possit, docta hæc commentatione Auctor facit, qui postquam & de iis, qui auspicioꝝ habuerint potestatem, deque haruspicum disciplina, ut & de oraculis, prodigiis, sortibus, vatibus, sortilegiis & similis generis talia attulit, quæ haud ubivis sane obvia sunt, finem huic tractationi imponit. Eodem autem modo in cæteris quoque antiquitatum Romanarum, quas primus hic liber sistit, capitibus pertractandis versatur: neque veterum tantum auctoꝝ testimoniis, sed æmum etiam selectioribus, aliisque antiquitatis nititur monumentis.

Philipp Jacob Speners D. Theologische Beden-
den. Andreæ Eheil.

Hoc est:

PHILIPPI JACOBI SPENERI D. RESPONSORUM
Theologicorum Tomus secundus.

Halæ Magdeburgicæ, sumptibus orphanotrophii, 1701, in 4.

Constat Alphab. 5.

Qui recensitum a nobis mense hujus anni Martio p. 102. seq. Responsorum Speneri Theologicorum Tomum primum perlustrarunt, varia in eo contineri deprehenderunt, quæ aut ad Scripturæ Sacræ loca quædam illustranda, aut ad confirmandos fidei articulos controversasque religionis decidendas pertinent, aut Ministerium Ecclesiasticum propius attingunt. Alter vero Tomus, quem nunc ad manus sumus, officia primum Christianoꝝ diversa secundum utramque tabulam delineat, casus deinde matrimoniales non paucos resolvit, tandemque epistolas quasdam paræneticas & paracleticas exhibet. Equidem & ea addere Autor Summe Re-
ren-

rendus constituerat, quæ ad nostrorum temporum historiam, Ecclesiæque imprimis nostræ faciem paulo penitius noscendam pertinent; sed cum ob ætatis ingravescentis tarditatem, laborumque officii sacri ordinariorum multitudinem, singulas, quæ huc conferre quicquam possent, schedas conquirere, emaculare & in justum ordinem redigere concessum ipsi minus fuerit, tertiæ parti epistolas servavit historicas, hisque insuper paralipomena nonnulla, quæ utriusque huic tomo suis locis inferi mereantur, additurus est. Ut igitur & secundi hujus tomi præcipua contenta Benevolo Lectori innotescant, ad modum olim observatum, speciminis in vicem, aliqua hinc inde excerpemus. Caput primum (aut, si antecedentem tomum spectes, tertium) de officiis Christianorum diversis, ac primum de iis agit, quæ immediate in Deum ipsum tendunt. Atque heic articuli primi sectio I disquirat, quomodo Deum sibi in oratione occupatus præfigurare licite valeat? Sectiones II, III, IV de religione votorum, maxime ad jejunia servanda homines adstringentium, deque voto parum considerato agunt. Sectiones ab VIII ad XII sanctificationem Sabbathi considerant. Sectio XVIII devotionem privatam ac domesticam cultui publico interdum præferri posse, docet. Sectiones XXIV, XXV, XXVI, necessitatem crebræ usurpationis Cœnæ Dominicæ adstruunt, & variis, quæ obtendi vulgo solent, excusationibus nervum incidunt. Sectio XXVII de libertate citra præviam confessionem privatam ad S. Cœnam accedendi agit, quidque hac in parte ante paucos annos Berolini constitutum fuerit, enarrat, addita peculiari concione, quam Autor ea de re A. 1697 habuit. Articulus secundus officia complectitur eorum, qui aliis, juxta præceptum quartum, aut præfunt aut parere tenentur; ubi Sectio III virgini illustri, quæ mundanis valedicere negotiis ac cœnobiticam amplecti vitam decreverat, commonstrat, quomodo & extra cœnobiticam vitam pietati studere queat. Principem Protestantem monasteria suæ ditionis Pontificiis, quicquid illi offerant, reddere salva conscientia nequaquam posse, sectio VI contendit. Sectio IX scholarum emendationem inter præcipuas Magistratus Christiani curas numerandam venire asserit, & consilia isthuc spectantia suppeditat. Sectio XII fœminas quoque illu-

ftres ad infantes suos proprio lacte nutriendos teneri, affirmat. Viris in maxima dignatione constitutis titulos hodie consuetos, citra speciem adamatæ vanitatis, recipere licere, sectio XVI innuit. Sectio XVII de datis acceptisque in foro muneribus prolixè disputat. Sectio XIX filium immorigerum ergastulo includi suadet. Sectio XX filium, cui pater decedens studium chrysopeiæ attentatum in testamento serio interdixerat, huic interdicto morem utique debere gerere, ostendit. Articulus tertius officia Christianorum erga proximum considerans sectionem exhibet secundam, in qua, num obstetrices Christianæ Judæis puerperis præsto esse queant? disquiritur, & affirmando respondetur. Sectio XI usuris certos ponit limites. Sectio XV assecurationes, quas mercatores vocant, Christianismo haudquaquam absolute repugnare; sectio XII sartorum ministros, quando partem serici, ad vestes consuendas ipsis concediti, magistris suis sub juris quadam specie eripiant, sibi vendicent, male omnino agere, probatum dat. Sectio XIX de conversis ex Papisimo genuinis atque spuris probe cognoscendis consilia subministrat. Articulus quartus Christiani officia erga semetipsum inque sua vocationem exercenda contemplatur, ejusque sectio XIII mercatori Christiano regulas quasdam præscribit; XV & XVI propositum de mercatura, quam quis hætenus exercuerat, deferenda improbant. Quæ militi probe perpendenda sint, sectio XIX suggerit. Sectio XX munuscula S. Christi, ut vocantur, parvulis offerri solita, haud penitus improbare sustinet. Sectio XXV de studio formam venustam conservandi, monita peculiaris subministrat. XXVI & XXVII capillamentorum usum in se ἀδιάφορον esse, pronunciant. XXIX & XXX saltationi parum quidem favent, attamen XXXI artem saltatoriam addiscere, inter actus ex se peccaminosos & illicitos referre minus audet. Caput secundum (aut, si mavis, quartum) varios casus matrimoniales continet, qui modo sponsalia rescindenda, modo conjugia in gradibus prohibitis dubisve contracta aut contrahenda, modo copulationem omissem, modo clandestina conjugia, modo inhabilitatem uxoris ad consuetudinem conjugalem, modo alia istiusmodi concernunt. Tertium demique caput (alias quintum) bipertitum est, articuloque primo varias exhi-

exhibet paraneses, ad personas ut plurimum illustres directas, & generalia tantum non ubique monita de Christianismo practico continententes, nisi quod sectio XI Principi concionatorem aulicum novum recipienti; XIX virgini ad poenitentiam a Deo valide excitata; XXII in cœlibatu & extra officium viventi; XXIII viduæ difficiliore paulo œconomix implicitæ: XXV, XXVI foeminae, quæ ad Papatum transierat, redditumque ad nostram Ecclesiam meditabatur; & XXVII converso ex Papatus tenebris, sed inordinate ambulanti, salutaria præcepta sigillatim commendat. Articulus secundus epistolas paracleticas legendas dat, quæ imprimis Ecclesiæ ministris, variis de causis animo consternatis, quin & aliis de sensu fidei deficiente, de spiritali superbia, de divina derelictione, de injusto dominio, de corporis infirmitate, de obitu suorum, de externa infelicitate, & quæ sunt alia, sollicitis idonea e verbo Divino solatia amice suggerunt.

THE WORKS OF THE HONOURABLE ROBERT BOYLE epitomiz'd.

i. e.

ROBERTI BOYLEI OPERA IN COMPENDIUM redacta studio RICHARDI BOULTON. Volumen III & IV, quorum illud constat Alphab. I, plag. 13: hoc Alphab. I, plag. 8, cum figuris æneis.

Londini apud J. Philips & J. Taylor, 1700, 8.

Quæ clarissimi Boultoni opera hæc edituri fuerit intentio, non attinet hic repetere; siquidem eam jam mense Aprili anni currentis pag. 186, cum volumen I & II recenseremus, indicavimus. Ea nunc solummodo referemus, quæ in ultimis hisce voluminibus continentur, & quidem eo brevius, quo prolixius principia hypotheseos tum tradidimus, & ipsa Boylei opera in Actis his hinc inde exhibuimus.

In volumine III appendix præmittitur ad librum IV, qui ultimus est voluminis II, in quo nova experimenta & observationes circa frigus suppeditantur, quæ prolixius in Actorum Supplementis tomo I pag. 137 recensuimus. Calor item examinatur, & modi

cap. 1. & sequ.

cap. 14.

pro-

proponuntur, quibus ignis & flamma ponderari potest; atque ab-
 cap. 17. 18. ris & flammæ tum naturalis, tum vitalis relatio cognoscitur: quæ-
 cap. 20. 21. dam etiam circa splendorem piscium, ligni putrefacti & diamantis
 proponuntur, quibus nova *Φαινόσωνα* circa ætæam & glacialem
 noctilucam adjiciuntur, quæ itidem in Actis anno 1682, pag. 54 &
 394 attigimus.

Libri V pars I est hydrostatica, positivam vel relativam cor-
 porum sub aquis levitatem examinans, & methodum hydrostati-
 cam prætentandi minerarum æstimationem, medicinam hydrostati-
 cap. 1. & sequ. cam prætentandi minerarum æstimationem, medicinam hydrostati-
 cap. 10. cam, & stereometriam hydrostaticam exhibens, quarum mentio-
 cap. 11. 12. nem fecimus in Actis anno 1691, pag. 485 & 511. Pars II observa-
 cap. 1. 2. tiones physicas, medicas & chymicas continet. Pars III gemma-
 cap. 3. rum originem & virtutem suppeditat; atmosphæram corporum
 — 4. solidorum; effluviolum miram subtilitatem, magnam efficaciam, &
 — 5. 6. determinatam naturam; corporum solidorum & animalium poro-
 — 7. 8. sitatem, recensitam a nobis in Actis anno 1685, pag. 422, evolvit;
 — 9. historiam item naturalem sanguinis humani, cujus compendium
 — 11. exhibuimus in Actis anno 1684, pag. 434, & specificorum remedio-
 rum cum philosophia corpusculari concordiam, in Actis anno 1686,
 cap. 1. 2. pag. 373 traditam, recenset. Cui annectitur appendix, commendans
 simplicium medicamentorum usum, & observationes circa visum
 vitiatum exhibens. Pars IV mechanicam variarum particularium
 qualitatum originem seu productionem sistit. de qua vid. Acta anni
 1692, pag. 492.

In Libro V utilitas philosophiæ experimentalis expenditur,
 a nobis in Actis anno 1692, pag. 493 commendata, & capita gene-
 ralia historiæ naturalis consignantur, quorum conspectum dedi-
 mus in Actis anni 1693, pag. 256.

*JUS PUBLICUM STATUUM IMPERII, SIVE S. R.
 Imperii Electorum, Principum, Procerum & Civitatum Jus Eminen-
 tius ac Sublime, ex legibus Imperiique constitutionibus, tum consuetu-
 dinibus, privilegiis & probatis historiis, generaliter & per universas
 species deductum atque explicatum, a JOH. WOLFFG.*

*TEXTORE, JCo ac Reipubl. Imp. libera Mano-Fran-
 cof. Synd. Primario.*

Tu-

Tubingæ & Francofurti sumtibus Joh. Georgii Cottæ 1701, 4.
Constat 5 Alph. 14 plag.

Librum de Imperatore & Juribus Imperatoriis vel Regiis, orbis Literato Illustris Autor jam A. 1697 exhibuit. Nunc alteram partem, Jura Statuum Imperii continentem, sistit. Tertiam quoque, quæ Jus Comitiale exhibeat, adeoque non tantum formam comitialium deliberationum, sed & objecta maxime, publica scilicet negotia, & imprimis leges, quæ tam religionem, quam statum politicum, puta pacem publicam, rem militarem, monetariam, sumtuariam, ac forenses disceptationes similiaque concernant, adæquata & justa explanatione persequatur, molitur. Jam coeptum esse illud opus, ac portionem quandam absolutam, in præfatione ad Lectorem hujus operis fatetur; ejus tamen aliquando complendi spem facere non sustinet, cum experientia doceat, studia de re publica vix quicquam gratiæ promereri, ambitionemque ac interesse privatum omnia fere præoccupasse, prætereaque seni multa functionis accedant impedimenta. Præsens scriptum quindecim titulis constat. In primo de nomine, definitione & requisitis Status Imperii sollicitus Noster, censet, eum esse *civem Reipublicæ Romano-Germanicæ subiectum & voti comitalis participem*; in qua definitione explicanda ac illustranda per totum titulum ille deinceps detinetur, aliorumque sententias ea occasione examinat, inter alia existimans, ex relatione in Imperii matriculam, præsumtionem oriri pro jure Status, quæ tamen non sit juris & de jure, sed juris tantum, *arg. l. Scrientarios 16. C. de testam. milit.* ideoque probationem in contrarium admittat. In titulo secundo, præmissis nonnullis, quæ ad nomen & conceptum Territorii, tam juxta jus Romanum, quam hodiernum Germaniæ statum spectati, pertinere videbantur, Jus Territoriale aggreditur Noster, ejusque tum indolem, tum originem explicat. Est scilicet ex ipsius sententia *potestas, qua quis intra certum districtum, jura publica, specie superioris dominii, immediate exercet*, pertinetque summatim ad negotia ecclesiastica & secularia, ut duæ partes generales inde optime constitui videantur. Origo autem ex antiquis Ducum cæterorumque Procerum muneribus repetitur, civitatibus nonnullis ad eandem libertatem, temporis successu quo-

que aspirantibus. Postquam autem Territoria jure illo sublimiori sunt instructa, variis modis deinceps acquiri cœperunt, quos Noster ad quatuor genera, nempe concessionem, successionem, electionem, & præscriptionem revocat, ac singula, inperfis pluribus juris civilis quæstionibus, amplius exponit. Titulus tertius Juribus Diœcesanis & Ecclesiasticis Territoriorum destinatus est. Primo igitur de origine Diœcesium & Jurium Episcopalis Pontificiæ capita, commemorantur, quæ tria illa potestatis Episcopalis Pontificiæ capita, Ordo scilicet, Lex diœcesana, & Jurisdictio excipiunt. Orta reformatione, illa juris Territorialis, quoad Status Protestantes, esse factam accessionem, Pacificationibus religiosis ac Capitulationibus Cæsareis valorem mutationi addentibus, Noster censet, id tamen adjiciens, statum illum Ecclesiasticum per leges ipsas resolutum, ac vetera jura Archiepiscopis, Episcopis aliisve Prælatibus per diœceses restitutum iri, si disidia religionis amicabili ratione componi contingat. His præmissis, ad jura Episcopalia, præcipue intuitu Statuum Protestantium, specialius explicanda, se accingit. Primum igitur locum subeunt, quæ ad *Ordinem* spectant, cujus generis sunt cura sacrorum, collatio functionum Ecclesiasticarum, & consecratio; qua occasione de jure reformandi nonnulla insperguntur, constitutio autem Ministrorum Ecclesiæ, ac jus Patronatus prolixè expenditur. Postea adducuntur jura ad *Legem Diœcesanam* pertinentia, nempe jus exigendi synodaticum, decimas, mortuaria, visitationum Episcopaliū sumtus, quartam partem de universis Ecclesiæ cathedralis proventibus, extraordinariam collectam, ac in quantum illa ad Status Protestantes quadrent, ostenditur. Denique sequitur *Jurisdictio Episcopalis*, secundum objecta, seu causas Ecclesiasticas declarata, ac Protestantibus Statibus etiam asserta; cui tractationi variæ quæstiones, ad illustrationem Pacificationum Religiosarum præcipue facientes, subjiciuntur. Titulus quartus Jura Territoriorum Secularia sistit, cumque illa ad bellum & pacem pertinere existimentur, hinc primo jus belli cum suis speciebus, deinde jus pacis adducitur; in qua quidem tractatione ea, quæ Regalium Scriptores commemorare solent, suo ordine recensentur. A juribus Statuum Territorialibus differunt Jura Privilegiaria, quæ titulus quintus commemorat. In genere nihil aliud sunt, quam

jura,

jura, quæ ultra Territorii jus ab Imperatore sunt concessa speciali expressione. Varia illa quidem sunt, sed ex doctrina Nostri, summatum concernunt vel statum & dignitatem personæ, vel justitiam, vel fiscum, vel studia eorumque honores. Ad primum genus pertinent concessio dignitatum illustrium, nec non exemptionis a jurisdictione Imperii: ad secundum, prævilegia de non appellando, aufregarum, electionis fori & de non evocando, quæ late Noster persequitur: ad tertium, privilegia nundinarum, vectigalium, stapulæ, monetarum, Albergariæ, aperturæ & Albinagii, tractatione prolixiori iterum discussa: ad quartum, studiorum & maxime quidem conferendorum honorum Academicorum privilegia; hæc etenim jura etsi publica sint, non tamen Principibus vel Statibus Imperii ex territoriali potestate competunt, sed specialem requirunt concessionem, *arg. l. un. C. de Stud. liberal. urb. Rom.* ceu Noster pronunciat, hacque occasione de Academiis diversa capita recenset. In titulo sexto de Electoribus eorumque juribus & prærogativis generaliter acturus, totam materiam in quatuor membra digerit, Electorum scilicet numerum, jura, officia, & pacta. Primum paucis absolvit. In secundo prolixior est, dum dominium Electoratum utile, votum electivum, sessionem proximam ac peculiarem ad Imperialem mensam, jus concipiendæ capitulationis Cæsareæ, deponendi Imperatorem, privilegium de non appellando illimitatum, jus minerarum & monetarum, vectigalium & protectionis Judæorum, conventuum Electoralium, inviolabilitatem criminis læsæ Majestatis poena munitam, jus separatæ classis in comitiis, varia jura auctoritativa (quorum scilicet virtute consensus Electorum certis in casibus, ut si comitia indicenda, Status in bannum declarandus, & similibus, speciatim requiritur) immunitatem ab oneribus investituræ, privilegium liberæ acquisitionis, jus præsentandi Assessores Camerales, adducit. In tertio, quod officia continet, censet Noster, illustria Electorum Archi-officia, esse ministeria pro feudis Electoratum debita. Ultimum denique membrum, pactis destinatum, uniones Electorales, *Rhenanam*, inter quatuor Electores Rhenanos, tres scilicet Ecclesiasticos & Electorem Palatinum initam, & *communem omnium sex Electorum*, Bohemio nimirum ex-

cluso refert, earumque sensum fufius persequitur. His additur in titulo septimo de Electoribus Ecclesiasticis eorumque officiis ac juribus tractatio specialis, in qua quidem de Archi-Episcopis & Archi-Cancellariis primo conjunctim differitur, postea jura Moguntini, Colonienfis & Trevirensis præcipua commemorantur, ac jurium Archiepiscopalium recensione tota disquisitio concluditur. Titulus octavus in percensendis Secularibus Electoribus, eorumque officiis & juribus occupatur. Primo igitur docet Noster, Electoratum investitura & successione, quam renovatio investituræ sequatur, acquiri; hinc de successione in Electoratus, habilitate successorum, prærogativa gradus vel lineæ, tutela Electorali, prolixa instituitur disquisitio. Postea pergit ad statum Electoratum, qui debent esse individui, ex quo variæ conclusiones speciales eliciuntur. Inde ad Electorum secularium officia progreditur, quæ tum explicat, tum cum officiis Romanorum Magistratum aliquo modo confert, ac inter alia caveri jubet errorem, quo ab Episcopo Bambergensi Archiofficia illa recognosci debere existimantur. Quibus expositis, sigillatim Regem ac regnum Bohemiarum, Archidapiferium & statum Bavariorum, Electoratum Saxonicum, Brandenburgicum, Palatinum, cum juribus certis ac controversis prolixe expendit. Ad titulum nonum refert Noster Jura Principum, evolutoque vario vocis Principis significatu, in Principibus Imperii deinceps unice subsistit, qui sunt *Persona inter illustres eminentes, qua certum bonorum districtum sub titulo Principatus ab Imperatore & Imperio immediate in feudum recognoscunt*. Eorum autem jura præcipua sunt, prærogativa dignitatis inter alios non Principes, titulus insignior *Nos Dei gratia*, alique quibus a Cæsare compellantur, splendidior de feudis investiendi ratio, jus assidendi in judicio Principum, singulare jus Austregarum, prærogativa voti comitalis, splendidior vestimentorum usus, dispensatio juramenti in collatione functionis præfectoriæ circuli: atque illa jura etiam competunt Principi paribus, den *Fürstmäſigen* / de quibus, ut & Principibus apanagiatis nonnulla Noster deinde commentatur. Hinc discedit ad Principes Imperii Ecclesiasticos, quos titulo decimo considerat. Cum vero de Archiepiscopis inter Electores, de Prælatibus autem Principali dignitate fulgentibus, titulo proxime præcedente egerit, ideo solos Episcopos spe-

spectandos exhibet. Explicata primæva Episcoporum conditione, docet hodie in Imperio nostro Episcopum esse *Principem regimini ecclesiastico in diœcesi aliqua Imperatori & Imperio subjuncta rite præstitutum, atque ex hoc connexa habentem jura territorii secularia*, quæ amplius Noster deinceps declarat, ac electionem, confirmacionem, consecrationem, postulationem, collationem extraordinariam, dispensationem, per quos actus ad Episcopatum pervenitur, fufe expendit, recensioemque Præfulum Ecclesiasticorum, qui vel statum antiquum retinuerunt, vel per Reformationem mutati sunt, subjicit. Inde convertitur ad jura Principum Ecclesiasticorum declaranda, quæ uti summatim in administratione Principatus rerumque Ecclesiæ consistere existimat, ita speciatim rationem administrandi & alienandi res ecclesiasticas, jus percipiendi redditus, imponendi collectam hominibus diœcesanis, *proposdiciu*, exemptionem a foro seculari, declarationem in bannum ex pacifragio publico, immunitatem a tutelis & juramento circa dicendum testimonium, liberationem a patria potestate, valorem testamentorum ab Episcopis non rite, vel etiam ini- que conditorum, jura auctoritativa jure civili concessa, v. g. subsidialis judicii, si secularis judex in administranda justitia sit negligens, & similia, ex placitis potissimum juris Canonici, prolixè expendit. Impri- mis Doctissimus Autor in recensendis Principibus Imperii Secula- ribus, titulo undecimo operosus est. Præmissis nempe nonnullis, quæ ad vim vocis pertineant, Principem Imperii dicit esse *personam super- illustrem sive ex illustribus primi ordinis, habentem Principatum Impe- rii ad heredes de sanguine legitimo transitorium*. Regulariter Prin- cipatus nititur seculari officio, cujus generis officia quatuor nume- rantur, Ducum, Marchionum, Landgraviorum & Burggraviorum. Officia igitur dederunt terris sua nomina, & terræ post, mutato re- rum statu, per quandam reciprocationem, Vasallis regiis. Uberius illa declaraturus Noster, generaliter primo de indole & acquisitione Principatuum agit; postea ad Duces convertitur, ac absoluta dis- quisitione generali, ad originem, veterem conditionem, & mutatio- nem pertinente, speciatim Archiduces Austriæ (Carinthiæ titulus Archiducalis male a nonnullis tribuitur) Magnos Duces (quales ho- die in Germania non sunt, licet olim Witikindum Magnum Saxo- niæ Duces dictum esse, ex Abbate Stadenfi nonnulli opinantur)

Duces in specie, scilicet Burgundiz, (circa quos inter alia observat, quod ab iis, & nominatim a Philippo Bono, sit institutus Ordo Aurei Velleris, adeoque ille a Regibus Hispaniz, qua Burgundiz Ducibus, hodie conferatur) Lotharingiz, porro (Bavaria & Saxoniz Ducibus omis, cum inter Electores iis locus fuerit) Duces Brunsvicenses & Lunenburgenses, Pomerania, Magdeburgenses, Bremenses, Juliacenses, Clivenses & Montanos, Angria & Westphaliz, Megapolitanos, Würtembergicos, Holsatiz, Slesvicenses, cum proluxa explicatione, recenset, ac de Ducibus titularibus, nec non Italiz, quaedam subjungit. Hinc digreditur ad Marchiones, & explicatis generalibus, adductoque Marchiarum catalogo, nominatim Marchiam Moravicam, Burchaviz, Lusatiz, Slavonicam, Brandenburgicam, Misnensem, Badensem, Nomenii & Belgicam commemorat. His succedunt Landgravii, quorum aliqui dignitate Principali fulgent, alii ea destituuntur. De illis solum Noster sollicitus, primo iterum generalia, deinde vero Landgraviatum Alsatiz, Thuringiz, Hassiz & Leuchtenbergensem adducit. Tandem sequuntur Burggravii, tam generaliter, quam specialiter Burggraviatus Magdeburgensis, Norimbergensis, Misnensis, Strombergensis & Reineccensis commemoratione illustrati. Post quæ Burggraviorum non-Principum mentio fit, Principesque, in specie, quales sunt Anhaltini, ac Comites Principali dignitate fulgentes, referuntur. Absoluta Principum tractatione, Noster ad Proceres non-Principes deducitur, ac primo quidem de Abbatibus & Abbatisis satagit, quorum adeo originem, antiquam & novam conditionem, varietatem ac jura titulo duodecimo persequitur, inter alia censens, mirum videri, quod Abbas Kentzlingensis inter Abbates Imperii ponatur, ab eoque singulis mensibus duo equites & novem pedites exigantur, eum tamen Abbatia Kentzlingensis nullibi in Imperio reperiatur. Titulus decimus tertius Comites & Barones exhibet. Ab initio Comitum antiqua conditio, tam quoad Romanos, quam Germanos, deinde status eorum præfens, eum juribus territorialibus & comitialibus adducitur; inde specialius Comitatus Nassovii, Hanovienses, Witgensteinii, Sainenfes, Leiningenses, Solmenses, Isenburgici, Budingenses, Waldeccenses, Wild & Rheingravii, Mansfeldii, Schwarzenburgici, Rutheni, Stolbergenses pluresque alii recensentur. Quoad Barones eadem incedit methodo,

ae tam generali quam speciali explicatione laborem absolvit, inter alia existimans, Baronis nomen, si originem spectes, dignitatis titulum esse, secus ac nomen Comitum, quod dignitatem & munus simul notet. Civitates Imperiales tituli decimi quarti argumentum sunt. Post explicata ea, quae ad generalem civitatum conceptum, veteremque Germanicarum urbium conditionem pertinent, originem & indolem Civitatum Imperialium Noster tradit, statumque nonnullarum dubium expendit; inde ad duo libertatis fulcra, jus scilicet territoriale & comitiale progreditur, ac utrumque, rejectis civitatibus mixtis, per partes amplius exponit. Postea juxta duo illa scamna, Rhenanum & Suevicum, Civitates Imperiales enumerat, ac circa singulas fere originem, immediatam, regiminis formam, jura & privilegia expendit, injecta quoque, in fine tractationis, Civitatum Hanseaticarum mentione. Desimum quintum & ultimum titulum occupat Nobilitas Imperii immediata. Antequam ad hujus explicationem deveniat, de Nobilibus in genere quaedam Noster praemittit, ex quibus hoc unum referre liceat, quod vocem Germanicam *Edel* / ab aequis Caesareis deducat, ut *Edelheit* sint quasi *Adelheit* / quia sub aequis, signis Caesareis, stipendia meruerint. Inde progreditur ad Nobilitatem immediatam, ac explicata ejus origine, jus Territoriale ipsi asserit; jus autem voti comitalis ei vel olim competitum, vel nunc competere negat, in tantum, ut ne quidem Nobilitati Fridbergensi, Gelnhusanae & Hegaviensi illud a Limnæo recte adscribi existimet. Postea quaedam jura territorialia in specie adducit, immunitatemque Nobilium a collectis Imperii demonstrat; hinc jus collegii instituendi, privilegium fori Imperialis, Austregarum, jus archivi, non tantum collegiis, sed & singulis Nobilibus, secus ac Rulandus existimaverat, competens, controversiam quae Nobilitati cum Civitatibus ratione praecedentiae intereedit, tres Nobilium classes, Franconicam, Suevicam, & Rhenanam, harumque ulteriorem in corpora minora & subordinata partitionem recenset, ac illustrationis gratia, de Nobilibus Landsasii, usque vel Schrifft-vel Amptsasii, nonnulla subjicit.

DANIELIS GEORGII MORHOFII DELITIAE ORATORIAE INCIMIORIS, sive de Dilatatione & Amplificatione Rhetorica Liber.

Lubeæ sumtibus P. Böckmanni, 1701, in 8. Conf. plag. 16 $\frac{1}{4}$.

Cum in scientia rite amplificandi Orationem non parum momenti positum esse probe intelligeret Clarissimus olim Orator Morhofius, ad eandem facilius assequendam Auditoribus suis, dum adhuc in vivis fuit, facem præferre, ac diffusum illud artificium lectionibus non adeo multis tradere satagit. Quæ ut insignem suam utilitatem in plures diffundere possent, luce publica merito donatæ in præsentî libello exhibentur. Dispescitur autem ille in tres partes, earumque prima undecim capitibus absolvitur. In partis I cap. I de discrimine inter dilatationem atque amplificationem seu exaggerationem orationis agit, atque illam in verbis solis consistere, hanc autem argumentis inprimis moventibus constare docet, insuper observans, pauca ab antiquis Rhetoribus tradita esse, quæ dilatationis doctrinam illustrare possint: inter illos tamen primo loco ponendum esse Hermogenem lib. I de formis cap. XI: apud Longinum & Demetrium sparsim aliqua occurrere: inter recentiores eum laude versatos esse hoc in argumento Erasmmum & Marcum Corradium, illumque immerito eam ob causam ut *μεγαλόλογον* a non nemine traduci. In Cap. II de dilatatione per synonyma tractat, ostendens, ejusdem apud Ciceronem bene multa exempla occurrere, illumque synonymis non ad loquacitatem ostendendam, sed ad numerum periodi explendum usum fuisse: synonyma copulatione vel immediata, vel intervenientibus vocibus, item per oppositionem, omissa copula, conjungi, nec non unum aliquod synonymum de diversis subjectis, aut plura synonyma de uno subjecto, prædicari: in adhibendis synonymis usum proborum autorum, inprimis Ciceronis, attendendum, ac modum observandum esse: in congerendis synonymis neminem, se observante, magis peccare, quam Johannem Baptistam Evangelistam Picenum, qui in orationibus suis infinitis pene synonymis adeo extendat periodos, ut ne Hercules spiritus uni deproperandæ sufficerent: eadem ratione in carmine scribendo nimiam synonymorum euram impendere Barlaam, ac sub initium carminis, quod inscribitur Trophæum Arausionense, decem versiculis unam sententiam proponere, quod in castigato carmine admitti nequeat: Claudianum, cujus imitatore[m] ille se profiteatur,

ea in re multo ipso esse modestiorem; Virgilium autem nunquam limites boni iudicii transilire. Cap. III dilatationem per epitheta sistit, monens epitheta vel discretionis, vel proprietatis, vel numeri gratia addi: non tantum ea ad orationis dilatationem, sed & brevitatem facere: vel substantivis, vel adjectivis, & verbis apponi: Nunquam epitheta adjectiva, Hubertum Susannæum epitheta adverbialia Ciceronis, adductis diligenter ex eodem locis, concessisse: Franciscum Clementem libellum exiguum de adverbis Ciceronis, ommissa locorum notatione, juxta ordinem alphabeticum scripsisse: Sebastianum Figulum epitheta quoque collegisse, sed loca Autorum non apposuisse, nec integras *ρήσεις* adiecisse: epitheta esse vel solitaria, vel plura per copulam conjuncta, vel etiam asyndeta, item paraphrastica: epithetorum in oratione & historia insignem esse usum: epithetum unum, vel adjectivum vel adverbiale, integrum nonnunquam enthymema continere. Cap. IV proponit dilatationem per antitheta, ac perhibet in hoc argumento Augustinum Gambarellam in libro, cui titulus, *Antithetorum amica similes*, Mediolani A. 1619 in 4 edito, utilissimam navasse operam: unam vocem multis opponi posse: antithetorum usum vel in simplicibus verbis, vel in phrasibus & sententiis consistere: in antitheto, quod Latinis contentio & contrapositum dicitur, explicando, Aristotelem, Quintilianum, Ciceronem, Dion. Halicarnasæum prolixos esse: antitheta omnia non debere per manifestas particulas negantes exponi, sed posse alio enunciationis habitu, & nonnunquam figura quadam Grammatica, proferri. Cap. V tradit dilatationem per figuras Grammaticas amplificantes, animadvertens, magnam quidem figurarum Grammaticarum esse varietatem, sed paucas esse, quæ orationem dilatent, ac cum Rhetoricis hac in parte aliquatenus conveniant: figuras Grammaticas a nemine, quam ab Edmundo Richero, in peculiari de arte figurarum libro, majori cum cura recenseri, & in ordinem redigi: usum autem illarum plenius Erasimum in libro de copia verborum ipsa praxi ostendisse, at in regulis ponendis ordinem minus observasse: præ cæteris figuris *παραγισμὸν*, seu obliquationem, commendandam esse: pleonasmum, cui affines sint macrologia & hyponoia, orationem dilatari: periphrases simpliciores & Grammaticas huc quoque spectare. Cap. VI exponit dilatationem sententiarum Grammaticam

ticam, ac monstrat, illam fieri per *ισοδυναμίαν* seu expositionem, & quæ ad hanc referri posse videatur, iterationem, cum illud, quod diximus, repetimus: *επιμνησι* item, cum rem unam non bis, sed ter, quater & amplius dicimus, variatis verbis & sententiis; contrariorum remotionem; sententiarum quarundam interjectionem; plagiasmum, cum scilicet sententia simplex in unam vel plures resolvitur, & aliqua ipsi enunciatio quasi præparatoria præmittitur; *παραβολή*, cum nempe recta enunciatio in circumductam, simplex in compositam commutatur. Cap. VII docet dilatationem sententiarum sententiosam, ostenditque, quod sententias allegorica *παραμυθία*, adagia, similia, metaphoræ, gnomica arguta, inductiones exemplorum seu vera illa sint seu fabulosa & ficta, schemata & figuræ sententiarum mire ornent. Cap. VIII illustrat dilatationem periodicam, atque monet, commata ac cola extendi posse per circumscriptionem, cum nomina substantiva circumscribuntur per alia, quæ significant æquipollentiam, virtutem, vitium, facultatem, iudicium, motum animi, sensum, conceptum, causas & circumstantias quaslibet, sicut & per illa, quæ generis, speciei, totius, partis & accidentis significationem habent; per additionem, quando adduntur phrasæ & conceptus causarum, effectorum, antecedentium, consequentium, omnium circumstantiarum, generis ad speciem, totius ad partem; per partitionem, cum quis delectus instituitur rerum e loco distinctorum, seu diversorum, seu etiam oppositorum; per similia & comparata; per oppositionem; per particulas: omnesque illos modos, qui ad dilatationem membrorum adhiberi solent, etiam ad integræ periodi dilatationem pertinere: unam periodum in plures resolvere posse duobus modis, nempe si circumductior periodus una multimembris resolvatur in plures periodos concisas; vel, si una periodus multimembris resolvatur in plures periodos ejusdem mensuræ, quod scilicet nonnulla membra vel propositiones periodi resolvendæ potestate sua contineant plures propositiones, vel aliqua addantur e locis causarum & circumstantiarum, unde prior periodus nova aliqua incrementa aut additamenta capiat. Cap. IX sistit dilatationem enthymematatum, tum ethicorum, tum patheticorum, monetque enthymemata ethica, seu potius formulas enthymematicas morales, quibus dilatatur sententia, quatuor modis institui posse, quorum primus est, cum exprimi-

mi-

• nitur virtus loquentis vel scribentis; secundus, cum imprimitur virtus animo ejus, qui legit vel audit; tertius, cum exprimimus virtutem tertii alicujus, de quo scribimus vel loquimur; quartus, cum formamus generale aliquod effatum, quod sententia & axiomatis instar esse possit: enthymemata pathetica tribus modis fieri, quorum primus est, cum exprimimus illum affectum, qui in nobis est; secundus, cum imprimimus illum affectum auditori; tertius, cum ille affectus in tertio aliquo repræsentatur: magnam esse differentiam, quoad exprimendi modum, inter formulas ethicas & patheticas: nam ethicas plerumque continere sensus integros cum seria aliqua & historica expositione; verum patheticos exprimi potius per figuras vehementes, & admirationem, interrogationem, dubitationem, apostrophen, juramentum, interjectiones significantes dolorem, gaudium, timorem, odium. Cap. X paraphrasin soluti & ligati sermonis, & cap. XI orationis circumductæ seu longioris contractionem exhibet.

In partis II cap. I, quod de amplificationum & dilatationum locis communibus dialecticis inscribitur, postquam Autor beatus quædam de Autoribus, qui huc facere videntur, præmississet, ex Hermogenis lib. I *περὶ ἰδεῶν* seu de formis oratoriis cap. XI diffusam dicendi rationem plenius proponit. In cap. II argumenta singulorum locorum topicorum illustrantur. In cap. III monstrat, ex multiplicatione locorum orationem densam fieri, & rerum copia quasi stipari: ad illam feliciter obtinendam necessarium esse, librum quendam promiscundum habere, secundum rerum classes dispositum, in quo habeantur omnia cujusque rei consentanea & dissentanea: tale aliquando opus in animo habuisse Julium Carnillum, Italum, sed mortem propositum ejus, quod quadraginta annos mente volverat, intercepisse: Sturmium locos certos rerum invenisse, secundum quos Latinam linguam disponderet, atque hanc Latinæ linguæ resolvendæ rationem tradidisse in peculiari tractatu, quem in lucem Johannes Lobardus, Borussus, ediderit: Sturmii consilia secutum discipulum ejus, Johannem Benziium, Thesauri Latinitatis puræ compendium alterum Argentorati A. 1596 in 8 publicasse: Sturmio hanc Latinæ linguæ resolvendæ rationem non primum excogitatam fuisse, sed jam olim Julium Pollucem in Onomastico suo eam rationem inivisse, & ob elegantem dispositionem Commodi Casari idem nuncupare non dubitasse: Sturmii rationes illas quoque Jodocum Willichium in libro de

ver-

verborum & rerum copia comparanda forsitan respexisse: neminem e Rhetoribus, quantum ipse quidem sciat, fuisse, qui hanc locorum multiplicationem pro oratione dilatanda commendavit, quam Renatum Bary, Consiliarium & Historiographum Regis Galliarum, qui in Rhetorica sua Gallica sub finem de illa præcepta aliqua & exempla dederit: quibus præmissis, ad ductum nominati Gallici Autoris, ipse Morhofius aliquot exempla in medium adducit. Cap. IV tria exempla producuntur, quorum primo res, secundo factum, tertio thema e locis dialecticis amplificatur. Cap. V usus prædicamentorum in amplificando ob oculos ponitur. Cap. VI primum notat Autor, quod nonnulli quosdam modos orationis amplificandæ commenti fuerint, eosque commendarint tanquam extemporales, quorum usus sine morosa aliqua meditatione semper esse possit: dein observat, a Francisco Pomey & Jano Cæcilio Frey circulatoria quædam inventa, pro amplificanda oratione, suppeditata fuisse: tandem monet, non pauca collectanea, quæ amplificandæ orationi inservire queant, apud Causinum in Eloquentia sacra & profana inveniri: instituisse & Melchiorem de la Cerda talia collectanea in libro suo, quem inscripsit *Campum eloquentia*; ast illum promiscue omnia ex Autoribus tam veteribus, quam recentioribus, sine delectu, ordine & judicio corrasisse: congestisse quoque Laurentium le Brun in Eloquentia sua Poëtica amplificationes, quæ apud Poëtas inveniuntur, sed nomina Autorum in allegandis exemplis male omisisse. Cap. VII, præmissis nonnullis de figurarum Rhetoricarum numero, scriptoribus, divisione, enunciationem istam, *Deus nos afficit magna beneficio*, per omnes figuras dictionis ac sententiæ Germanica lingua deducit. Cap. VIII nonnulla de modo conficiendi locos communes formularum amplificantium affert, annotans, in iis colligendis Nicasium Baccium, Augustinianum, viam prævisse, in libello, qui ab eo sub titulo *Formule Amplificandi* prodiit, ac postmodum sub titulo, *Medulla Eloquentia*, Morelli Enchiridio Oratorio, Coloniarum A. 1661 in 12 edito, adjectus fuit: Meyfarti Mellificium Oratorium, non adeo sibi improbari, sed id tantum culpari, quod delectum Autorum non habuerit, & multos etiam lutulentos e recentioribus in hunc censum redegerit, tum etiam titulos non satis ordinate locavit. In parte III amplificationem in specie ita dictam sibi pertractam-

standam sumit, & quidem Cap. I. istam primo definit, quod sit, qua res major efficitur, quam opinione nostra est: dein dividit in exaggerationem, quæ consistit in re augenda, vel minuenda; item quæ in verbis vel rebus locum habet. Porro ostendit, exaggerationem in verbis vel per adjectionem, vel per emphasin fieri: ad exaggerationem facere figuras, quæ vel in verbis simplicibus, vel in sententiis consistant: congeriem esse coacervationem vocum synonymarum, ad eandem rem cum vehementia exprimendam: cum sententiæ coacervantur per vehementiam, oriri inde figuram, quæ ἐπιμωνή, immoratio, dicitur: inter expositionem & immorationem hanc esse differentiam, quod in expositione plenius quippiam dicatur, in immoratione vehementius, quæ præterea etiam cum gradatione conjuncta sit: conglobationem verborum esse coacervationem vehementem vocum res diversas significantium; conglobationem sententiarum esse coacervationem sententiarum diversarum vehementem: gradationem esse exaggerationem per transitum ab uno ad aliud, eamque fieri vel per adscensum seu incrementum, vel per descensum seu decrementum: gradationem per adscensum fieri (1) in synonymia, (2) in enunciacione, (3) in negatione vel collatione, (4) per discretivas particulas, (5) per disjunctivas, (6) per correctionem: gradationem per descensum esse (1) cum a vehementiore voce ad levio-rem fit descensus, (2) in negatione, (3) per discretivas particulas, (4) per disjunctivas particulas, (5) per correctionem: duo phraseos genera apud Rhetores occurrere, alterum περιφραστικόν, seu nativum & simplex; alterum μεταπλασμένον, versum atque mutatum; illo Ciceronem in commentariis, hoc in orationibus splendidioribus uti. Cap. II amplificationem realem per locos communissimos, communes, & proprios fieri memorat, atque per illos, locos dialecticos; per istos, omnia enthymemata, quæ in locis Rhetoricis habentur; per hos autem, locos qui apud Aristotelem in generibus causarum occurrunt, intelligit. Cap. III exemplis aliquot realem amplificationem declarat. Cap. IV amplificationes quoque in oratione sacra locum invenire, probat. Cap. V figuras amplificantes ex locis dialecticis originem trahere docet. Cap. VI de colligendis figuris patheticis consilium quoddam suppeditat. His omnibus subjungitur index rerum hoc libro contentarum.

i c.

MEDICINA A CALUMNIIS VULGI ATQUE OBJECTIONIBUS ERUDITORUM VINDICATA, in duos Dialogos divisa, & consecrata summis meritis Eminentissimi ac Reverendissimi Cardinalis Domini JACOBI ANTONII MORIGLIA, Archiepiscopi Florentini: Autore ANTONIO FRANCISCO BERTINI, Professore Medicina.

Luceæ apud Marefcandolos, 1699, in 4 chartæ aug.

Alph. 2, pl. 3.

Quod a peritis fieri observamus Chirurgis, qui, antequam vulnera atque ulcera mali moris consolident ac coalescere sinant, id agunt, ut detrahendo emplastra atque integumenta, pro occultandis ulcerum sordibus applicata, in naturam eorundem accuratius inquirent: hoc etiam, laudabili admodum instituto, præsentem nostrum Autorem imitari deprehendimus, utpote qui Artis Medicæ dignitatem a contumeliosis adversariorum insultationibus vindicaturus, primam hujus tractatus, ipsius Clarissimi Autoris dono, Illustri Magliabechio curante, nuper ad nos delati, quem per modum Dialogi absolvit, partem perscrutandis illis potissimum rationibus ac causis destinare voluit, e quibus, tanquam primis fontibus, Artis Medicæ contemptus promanare videtur. Has inter primo stat loco vulgaris illa & ab omnibus adversariis recepta opinio, qua nobilissimam hanc Artium admodum fallacem atque inconstantem pronunciant, quippe quæ non solum ipsius *Celsi* sententia conjecturalis sit, sed etiam insuper hinc inde falsis nitatur principiis, ex quorum numero non modo sint trita ista ex medendi methodo desumpta: *contraria contrariis curari: similia similibus conservari*, utpote quæ curatione erysipelatis, anginae atque id genus aliarum inflammationum, quotidie fere refutantur: sed etiam aphorismi & prognostica Hippocratis ipsa, suspectæ fidei non solum jam a Galeno deprehensa, sed etiam novissime a quodam autore tanquam incertissima atque inconstantissima rejecta, edito in hunc finem peculiari tractatu *de Incertitudine ac falsitate Aphorismorum Hippocratis*, A. Geneva 1697 typis expresso. Hanc sequitur alia contemptus
 Me-

Medicinæ causa, in illis potissimum observanda, qui Artem hanc temerario ausu profiteri ac tractare deprehenduntur. Horum enim erroribus ac vitiis non levem etiam Arti salutari sæpius inuri ignominiam, merito persuasus est. Imprimis autem hac occasione infinitus ille, qui hodierno tempore observatur numerus, studio huic ac professioni illotis manibus sese applicantium, reprehendus venit, qui eo magis Arti opprobrium ac contemptum pariunt, quo frequentiores observantur inter hos perversi mores, ab illis non adeo alieni, quibus moti Romani, pristinis temporibus, omnem Medicorum turbam ex Urbe eiecerunt, quorum mentio fit apud Plinium Hist. Nat. Lib. 29, cap. 1. Tertio tanquam causam non minus notatu dignam, crassam proponit vulgi ignorantiam, qua fieri solet, ut pro Medicis imperiti quivis barbitonsores, pharmacopœi, opiliones, sagæ atque aniculæ habeantur, qui credulis ejusmodi ex plebe hominibus se obrudentes, si quid peccant, sub nomine Medicorum id agunt, atque hac ratione insigniter Artem Medicam deturpare solent. Et Chirurgos quidem, uti & Pharmacopœos, usque adeo nostro tempore impudentes esse, ut etiam ad ægros illos, quorum statum inconsiderata atque inepta sua curatione desperatum reddiderunt, quasi in supplementum demum Medicos accersere jubent, quo, si tandem infaustus fuerit curæ eventus, culpa non tam in seipsum, quam in Medicum potius derivetur: de aniculis autem, præsertim in Italia, hanc observari proterviam, ut morbos illos omnes, qui sexui sequiori, tempore ingravidationis & puerperii, accidere solent, peculiari quasi privilegio sibi solis curandos præsumant, Medici operam atque auxilium non nisi re maxime desperata admittentes. Ultimo tandem loco commemorat testimonia illa ex eruditorum scriptis desumpta, quæ ab osoribus Artis Medicæ in contemptum ejusdem atque ignominiam allegantur. Neque enim solum ab illis, qui artium & scientiarum fere omnium apertos se profitentur hostes, qualis famosus ille Cornelius Agrippa, sed etiam ab his, qui inter earundem decora & æstimatores alias numerantur, Medicinam laceffi injuria, notissimum esse existimat. Hos inter præcipuus esse videtur Franciscus Petrarcha, qui pluribus in locis, e. g. *Rer. Senil. L. 13. Epist. ad Maltestam*, item *Lib. 5. epist. 4. & Lib. 5. epist. 5. admodum sinistre de Medicis sentire deprehenditur*, ita, ut modo ve-

lit, *nullam esse agro rectiorem ad salutem viam, quam Medica caruisse*: modo etiam affirmat, *de Medico in morbis curandis non solum nihil sperandum, sed valde etiam metuendum esse* &c. Petrarchæ autoritati associare solent celebris illius Angeli Politiani in Medicorum ordinem investivam, quæ L. 2. Epist. ad Leonicensem legitur, his fere verbis: *indolui rursus generis humani vicem, quod in se grassari istem hanc insciam (Medicinam puta) patiat, atque ab eis interdum spem pretio emas, unde mors certissima proficiscitur. Quis enim non videat, plus esse a Medico quam a morbo periculi?* Et ut eo fortius contradicentia stringant, commemorati Medicinæ ofores allegant tandem testimonia illorum, qui Medicoꝝ nomine ipsi celebres fuerunt, e.g. Leonhardi Capuensis, qui hinc inde in scriptis suis omni studio & opera demonstrare conatur, *Artem Medicam omnium esse incertissimam & maxime fallacem, ita ut in hunc ipsum revera quadret, quod apud Plinium de Thessalo dictum fuisse legimus, deluisse illum cuncta majorum placita, & rabie quadam in omnis ævi Medicos perorasse.*

Detectis ita erroribus illis ac vitiis, quorum ab adversariis suis Medici communiter arguuntur, id agit in altera Dialogi hujus parte Autor celeberrimus, ut argumenta suppeditet, quibus ad factas ab adversariis objectiones & calumnias convenienter responderi, atque hoc ipso Artis Medicæ dignitas in pristinum splendorem ac gloriam vindicari possit. Ante omnia igitur opponit se illis, qui Medicinam hoc nomine indignam esse censent, quod scilicet eadem conjecturalis sit. Celsi enim auctoritatem in præcedentibus allegatam revera ad hoc demonstrandum non sufficere, probat ex hoc, quod ipse Celsus, *in eodem de Re Medica proæmio, verba illa de Medicina conjecturali cum restrictione intelligenda esse velit, ita scribens: Si quid itaque vix in millesimo corpore aliquando decipis, id notam non habet; cum per innumerabiles homines respondeat. Est itaque Medicinæ fides, qua multo sapius perque multo plures agros prodest.* De cætero, quemadmodum nemo fortassis ex hac ratione Artem Bellicam contemnuere poterit, quod de fine suo secunda semper ac certa esse non possit: ita magis absonum foret, Medicinam hoc nomine calumniari, quod interdum conjecturis inniti videatur; siquidem & conjecturæ istæ a prudentioribus ita semper formantur, ut pro constanti fundamento sanam ratio-

tionem habeant. Neque ullo modo probari posse Auctor noster existimat, Medicinam fallacibus uti præceptis. Licet enim vulgare illud, *contraria contrariis curantur*, curatione erysipclatis, anginae, &c. refutare conentur, nihil tamen illos agere certum est, si consideremus, sensum hujus axiomatis adeo quidem late patere, ut sub contrariis intelligenda sint omnia, quæ morbum vel ejus causam tollere ullo modo possunt. Si vero provocent ad ipsos Hippocratis aphorismos, eosdemque sublestæ fidei a nonnullis deprehenso fuisse indicent, respondendum, hos non posse hoc nostro tempore deprehendi ubique constantes ac certos, si consideremus mutatam jam penitus ab antiquis temporibus hominum ac vitæ conditionem, qua de re elegantissime incomparabilis Seneca Epist. 95: *quid ergo mirandum est, scribit, maximum Medicorum ac natura periculosissimum in mendacio prehendi, cum tot famina podagrica sint? Beneficium sexus sui vitio perdididerunt, & quia faminam exuerunt, damnata sunt morbis virilibus.* Pergit hinc Auctor noster ulterius respondendo illis, qui culpa Professorum suorum ac Doctorum, Artem Medicam labem contrahere ac contemptum existimant. Negandum equidem, quod hoc attinet punctum, minime esse fatetur, variis modis ab illis, qui Medicorum nomine veniunt, Artem prostitui, interim tamen ex hoc fundamento Medicinam ipsam contemnendam esse, nullo modo sequi putat; cum alias Jurisprudentia etiam, Doctrina Moralis ac Theologia ipsa labem contraheret ac ignominiam, si a male moratis atque indignis, quod fatis frequenter fieri solet, tractentur. Quandoquidem vero infinitus ille Medicorum numerus non parum ad fovenda ejusmodi patriæ & Artis carcinomata contribuat, præsentius remedium huic indies accrescenti turbæ nullum inveniri posse existimat, quam illud ipsum, quod de vindicanda a contemptu Scientiarum atque Artium liberalium in genere omnium dignitate, suo tempore *Baco de Verulamio*, Britannorum Democritus, proposuit in Oratione quadam, quæ *Consilium Regi oblatum* inscribitur: *arcendam nimirum esse ab ejusmodi sacræ plebis turbam, ne tanta hominum multitudo, otio literario assueta, sustentationis difficultate pressa, indignos tandem atque abjectos lucrandi modos eligere cogatur.* Superest, ut tertio etiam videamus, quid de perverso vulgi de Medicis judicio sentiat Auctor. Fatetur nimirum, absurdo imperitæ plebis judicio pro Me-

dicis sæpissime haberi, qui nil minus quam tales sunt, interim tamen sub Medicorum nomine impune occidunt, atque hoc ipso Medicis ac Medicinæ non levem inurere maculam observantur. Facile tamen & hoc tolerari posse opprobrium existimat, si cogitemus, *non esse consilium in vulgo, non rationem, non discrimen, non diligentiam, semperque sapientes ea, qua populus fecisset, ferenda, non laudanda duxisse*, ut Cicero loquitur in Oratione pro Cneo Plancio. Ast ponderosiores fortassis erunt illæ rationes, quibus eruditorum nonnulli Artis Medicæ dignitatem destruerere ac laceßere conati sunt, prout testimoniis hanc in rem allegatis superius indicabatur. Nil minus vero: demonstrat enim Autor, illos qui de Medicina contumeliose scripserunt dicebantur, vel sibi ipsis contradixisse, vel respectively saltem intelligendos esse. Atque hunc in finem ipsius Petrarchæ, qui infensissimus alias creditur Medicorum hostis, allegat verba, ex Epist. 2. L. 12. Rer. Senil. *ego vero, & esse Medicinam, & magnum aliquid esse, non dubito, ut qua sacris in literis a Deo creata, atque in libris secularibus inventioni Deorum immortalium consecrata sit. It. ex Lib. 1. Invektiv: hac non adversus Medicinam, neque adversus excellentes Medicos, qui cum semper rari, nostra aetate ceuze rarissimi sunt, sed adversus Te delirantesque dicta sint.* Multo fortassis robustius erit illud argumentum, quod de Leonhardo Capuensi in medium proferebant, quippe qui licet Medicus ipse fuerit, nihilominus de Medicina pessime sentire observatur? Ast nullius certe & hoc videtur esse momenti, siquidem constat, cavillatorem hunc invidiæ stimulo agitatam blaterasse, quicquid contra Medicinam protulit; quin & insuper alios optimos viros, præter Medicos, calumniis suis perstringere solitum fuisse Leonhardum hunc Capuensem, videri potest in *Bened. Altbini* Epist. Apologet. Neapoli edita. Firmum itaque semper esse, concludit tandem Autor, ac certissimum, Artem salutarem in se spectatam nullius omnino fraudis vel labis esse ream, siquidem ad mentem *Fernelii* in *Prax. Med. si omnes omnium artium commoditates, facultates ac copias dispiciamus, nihil tamen sit Medicina melius, nihil optabilius, nihil denique hominum generi datum præstabilius.*

Die alten Jüdischen Heiligthümer / Gottesdienste
und Gewohnheiten.

Hoc

Hoc est:

**ANTIQUÆ RES JUDÆORUM SACRÆ, CULTUS
publici & Consuetudines, latius descripta a JO. LUNDIO,
Verbi Divini Ministro Tunderano.**

Hamburgi, apud Godofr. Liebernickel, 1704. fol.

Alphab. 13. & fig. æn. plig. 15.

OPeris hujus, quod in tria minoris formæ volumina dispersitum antehac in lucem prodiit, jam olim A. 1695, p. 210 f. & A. eod. p. 263 f. iterumque A. 1696, p. 319 f. prolixam mentionem fecimus. Non possumus tamen, quin istud denuo in apicum producamus, posteaquam & alium nunc habitum induit, & novas insuper minimeque pœnitendas accessiones sortitum fuit. Etenim quod tomos tres constituebat quondam, in unum nunc reductum quinque libros continet, quorum primus *de Tabernaculo sancto*, secundus *de Templo Hierosolymitano utroque*, tertius *de Pontifice Maximo & reliquis Sacerdotibus Leviticis*, quartus *de Levitis*, & quintus denique *de Cultu antiquorum Hebraeorum publico*, ad modum alias a nobis delineatum agit. Sed hactenus & capite & calce orbatum istud fuit, dum neque B. Autoris præfationem, neque indicem aliquem ei additum conspici licuit. Suppletum igitur ante omnia defectum huncce intelligimus, eruta ex schedis ab Autore congestis præfatione non inutili, quæ ad instituti universi descriptionem æque ac commendationem plurimum confert, & subnexo alius industria indice universali in sex classes distributo, in quo librorum primo capitumque omnium summaria repetitio, deinceps dicta Scripturæ explicata atque vindicata, tum typi ex Instrumento veteri paulo latius deducti, Auctores porro in fidem atque testimonium allegati, ulterius res præcipuæ, ac tandem vocabula Hebraica & Græca passim enucleata consignantur. Textus autem ipse, qui in priori editione continuo sermone decurrebat, in certas jam dissectus est periodos, summa uniuscujusque singulis capitibus præmissa. Adhæc in singulare ornamentum variaz accesserunt figuræ ætæ, potissimas sacrarum antiquitatum affabre representantes, quarum arehetypon artificiosa ipsiusmet Autoris manus post se reliquit. Denique præfatio generalis præmittitur, in qua Summe Reverendus D. Henricus Muhlius de adhibendis merito, sed

prudenter, in explicatione Scripturæ Sacræ ejusmodi Autoribus, qui antiquitates Judaicas paulo curiosius rimati fuerunt, ex instituto differit, palmamque inter hos B. Lundio deberi palam ostendit.

THESAURUS CULTÆ LATINITATIS ADORNATUS
per Clarissimos lingua Latina Observatores, & collectus a celeberrimo Viro JOHANNE VERWEY.

Gaudæ, apud Lucam Kloppenburg, 1701, in 4. Constat Alph. 6, pl. 4.

Quanto major puræ Latinitatis passim neglectus deprehenditur, tanto magis de Republica Literaria censendi sunt mereri, qui promovere cultum ejus, ac imminentem averruncare barbariem, pro virili nituntur. Faciunt id non solum, qui lucubrationibus propriis Latinæ linguæ indolem genuinam commonstrant, tuenturque, sed & qui aliena in hanc rem utilia scripta in lucem subinde & studiosæ juventutis manus revocant. Inter hos nomen quoque suum Vir Clarissimus, Joannes Verwey, publicus Hagæ-Comitis Lector, ibidemque Gymnasii Inspector, profitetur, qui sex id generis scripta præsentit, quem non immerito vocat, Thesauro complexus est, non ubivis obvia, & digna tamen, quæ Latinitatis castioris studiosorum manibus diligenter versentur. Sunt vero illa I. *Antonii Schori Phrasæ lingua Latina, ratioque observandorum eorum in auctoribus legendis, quæ præcipuam ac singularem vim aut usum habent.* II. *Hadriani Cardinalis Libellus de elegantia Latini sermonis, cui adjuncta Casparis Scioppii Observationes lingua Latina.* III. *Oberti Gifanii Observationes singulares in linguam Latinam.* IV. *Franciscus Vavasser de vi & usu quorundam verborum tum simplicium, tum conjunctorum.* V. *Godescalci Stewechii Husdani de Particulis lingua Latina liber; in quo de iis, quibus tanquam nervis nodisque orationis membra vincuntur & constringuntur.* VI. *Horatii Tursellini de Particulis Latina Oratiõnæ libellus, recognitus & locupletatus a M. Jacobo Thomasio Lipsiensi.* De singulis, cum dudum Eru- ditis innotuerint, dicere non attinet. Id unum non dissimulandum, in Schori libello phrasibus Latinis Belgicam, Gallicam & Anglicam interpretationem, Belgicam etiam in Hadriani Cardinalis, Casparis Scioppii & Horatii Tursellini opusculis, in usum Studiosæ Juventutis a doctissimo Editore esse adjectam.

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsia

Calendis Septembris Anni MDCCI.

HET EERSTE ANATOMISCH CABINET VAN
FREDERIC RUYSCH, i. e. FREDERICI RUYSCHII
*Anat. & Mus. Prof. Thesaurus Anatomicus
Primus.*

Amstelodami apud Joann. Wolters, 1701, in 4. Constat plag. 8,
& figurarum ænearum tabulis 4.

CUm adeo delicata sit atque subtilis partium animalium structura, ut nudis oculis semper non appareat, & post mortem expectatione citius corrumpatur, & invertatur; felix deprædicandum est nostrum ævum, quod in tantum fastigium artem Anatomicam evexerit, ut his incommodis commode obviam ire liceat. Atque ejusmodi enchireses, si quis alius, Clarissimus Ruyschius, qui per 36 annos Anatomicorum libros sedula versavit manu, atque innumera inspexit cadavera humana, maximo studio excogitavit, summoque labore hætenus exercuit. In ipsius enim ædibus varia sunt conclavia, quæ thesauros præparatis Anatomicis refertissimos monstrant. In hoc enim sceleta adultorum & infantum, gibbosa & naturali conformatione prædita, omnia nitidissime composita; in alio integra cadavera adeo concinne conservata, ut homines non mortuos, sed dormientes crederes; iterum in alio partes animalium internas, tam solidas quam molles, modo induratas, modo elutas, modo materia ceracea repletas, modo alia ratione præparatas, & quidem vel nudas, vel liquoribus circumfusas cernere licet. Ut taceamus plantas tam indigenas, quam exoticas, animalia, pisces, insecta &c. tam balsamico liquori innatantia, quam exsiccata, in peculiaribus asservata conclavibus. Et cum ea felicitate hætenus Vir Clarissimus rei Anatomicæ insudaverit, ut multa invenerit no-

Ccc

va,

va, quæ majores nostros latuerunt, ne Chimæras obtrudere videatur orbi literato, conservat constanter partes, & unicuique, qui eas propriis usurpare oculis gestit, lubentissime, (ea enim inserviendi promptitudine pollet) monstrat. Verum cum tantus sit preparatorum horum apparatus, ut unus dies non sufficiat, ad singula accurate perlustranda; præsentem indicem vernacula lingua conscriptum publici facere juris consultum duxit, partim ut unicuique constaret, quid asservetur in Museo Ruyschiano, partim ut sibi absque notabili temporis dispendio res desideratas invenire, curiosisque speculatoribus monstrare liceret. Imo permisit, ut Latinitate donaretur hic Thesaurus, atque ita imprimeretur, ut una eademque pagina bifida, tam textum Belgicum, quam ipsius versionem exhiberet. Quoniam autem liber hic indicis cujusdam vices gerit, non est, cur singula exscribamus, sed speciminis loco curiosiora solum delibabimus.

Initio præsentatur rupes artificiosa ex calculis humanis constans, cujus summitatem occupat & latera cingunt sceleta foetuum 4 circiter mensium. Huic, ut & alteri rupi ex asperis arteriis, tam humanis quam vitulinis extractæ, interpositum est puellæ 3 vel 4 annorum sceletum nivei coloris, peculiari artificio confectum, ita ut non solum maxima ex parte ligamentis propriis & naturalibus ossa cohareant, verum etiam ligamentorum arteriæ ceracea materia impletæ conspiciantur. In repositorio I, N. 1, monstrantur intestina tenuia foetus humani jamjam nati, ut pateat, diametrum cœci in hæc ætate multo majorem esse, quam in adultis. N. 3 offert manus infantis polypum ex cruore suis jamjam jugulati manu conquassato, donec refriguerit, formatum; ex quo infert Author Clarissimus, sanguinem in se continere pinguedinem dissolutam, quæ in cellulas deposita concresecat. In repositorio II, N. 3 sistitur infantis lingua, cum annexa portione lævi lateris menti labiique inferioris, ut constet, ductum salivalem, a glandulis maxillaribus inferioribus ortum, humorem suum non per simplex, sed triplex ostium ori concedere. N. 7 hepatis ex carne exhibetur, ut doceamur, id, quod pro glandulis hæcenus in hepate habuimus, nil nisi vasorum fasciculos & extremitates esse. N. 12 hepatis hydropici portio conspicitur, in quo plane nullum vas observatum fuit: hinc inductus est Author, ut credat, lymphæ ductus æque ac vasa sanguinea, horumque non tantum extremitates fasciculos modo commemoratas, sed & truncos, quemadmodum

dum in hoc subjecto, in hydatides abire posse. In repositoio III, N. 1 papilla uberis balenæ invenitur, in qua ductus ejus lactiferus, qui marginibus mire fimbriatis, crispis, & ita dispositis constat, ut lactis profusio extra suctionis tempus, prohibeatur, cerni potest. N. 17 racemus dentium ex ovario muliebri post mortem desumptus monstratur. Sub repositoio hisce arcæ positæ sunt, quarum quarta instructa est minutissimis muscis, una cum exuviis, seu pelliculis nympharum, e quibus illæ exclusæ sunt, cum urina expulsis. Ista speciminis loco ex Thesauro hoc primo allegasse sufficiat; ad reliquos eodem successu pertexendos ut vitam & vires Divinum Numen Celeberrimo Authori concedat, animum precamur.

ICHTHOGRAPHIA NOVA CONTEMPLATIONUM
de SOLE, in desolatis antiquorum Philosophorum rud-
ribus concepta a GEORGIO CHRISTO-
PHORO EIMMARTO,

Noribergæ apud W. M. Endterum, 1701. fol.
 pag. 8.

Dicavit has suas cogitationes Autor Christianissimo Galliarum Re-
 gi Ludovico XIV. Quandoquidem hunc ait dudum in sym-
 boli locum sibi elegisse Solem, concinna epigraphæ, *nec pluribus im-*
par; & quemadmodum mundi, sic Monarchæ hujus oculum, adspici-
 entem orbem eruditum, nunquam fatigari. Quapropter & se notum
 dicit, magna creatoris Dei in natura rimantem ac misantem, hujus-
 modi Deos-homines (ita ad Scripturæ stilum Magnates vocat) reve-
 reri. In principio opusculi, hypothesis suam ex veterum, cum primis
 Empedoclis & Philolai, placitis novam se effinxisse, verum ita fatetur, ut
 verba ab illis sit mutuatus, res mutaverit. Empedoclem namque,
 duos fecisse Soles dicit, unum qui sit ignis primigenius, alterum qui sit
 resplendentia hujus ignis, qui est circa terram: se unum in orbe a-
 gnoscere Solem, sed qui sit invisibilis in sua natura, & materiata substan-
 tia; in specifica vero forma visibilis, quæ in simulacro aëreo repræsen-
 tetur. Philolaum discum Solis vitreum dixisse, qui resplendentiam
 mundani ignis recipiat, lumenque ad nos retorquet: se vero in lo-
 cum disci seu sphaeræ vitreæ circa Solis ignem substituere atmosphæram

terrestrem, quæ tantam lucis Solaris primigeniæ portionem ad nos retorqueat, quanta ex centro Solis eidem superfunditur, nempe quantum lucis intercipitur inter duo latera extrema conii radiofi, superficiem extimam hemisphærii atmosphæræ contingentia. Sicuti vero vitream sive crystallinam Philolai sphæram eliminat Autor, ita Empedoclis opinionem tali ratione amplectitur, ut Solem quidem ipsum, (nempe qui sit primigenius) vitræ sphæræ angustiis non amplius incarcerationans, radios suos e centro liberius longiusque in immensum spatium emittere, sed tamen *terminate* ac æqualiter in orbem circumcirca dispergere, sui que demum resplendentiam, in medio diaphano compactiorem, per *speciem disciformem* revibrare, statuat: vicissim vero totam, cum Tellure, Planetarum œconomiam inter complexum Solis includat, ac in sinum gremiumque illius ponat, in quo cuncta corpora, lucis indiga, non tam foveantur, quam a virtute lucis, veluti manu prehensa, principium motus acquirant.

Ne vero hæc talia obscura nimis alicui videantur, en uberius mentem suam explicat Cl. Autor, quando hypothesein suam istud primario demonstrare anniti dicit, quod in atmosphæræ nostræ extima summitate *species disci Solaris apparentis* generetur, & quidem hoc modo: suppono, inquit, atmosphæram esse instar infundibuli, in quo omnes radii Solares, quotquot soliditatem conii istius atmosphæram illustrantis efficiunt, colligantur; cujus atmosphæræ substantia, cum sit pellicida, magisque materiata quam substantia *corporis Solaris*, analogiam habet, non solum cum *lucis primigenia*, sed etiam cum *organo visus* nostri, ut quasi sit medium proportionale inter tenuissimam *Solis lucem*, & qualitatem organi visivi. Concipiuntur jam, ita pergit, a centro Solis egredientes & superficiem atmosphæræ nostræ tangentes radii, constituentesque in plano, quod orthogonaliter per axem transit, triangulum isosceles, cujus vertex sit centrum Solis, latera extremitates radiorum superficiem atmosphæræ contingentium, basis autem sit planum orbiculare, normaliter secans conum illum *Solis* radiosum: planum hoc erit basis non solum conii majoris, cujus vertex in centro Solis, sed etiam basis conii minoris, cujus vertex in oculo *terminatur*, ut ita planum commune per conos, majorem & minorem, transiens efficiat *speciem disci Solaris visibilem*, cujus semidiametri quantitas apparentis invenitur per triangulum rectangulum scalenum, cujus duo late-

latera, unum quod est pars axis communis utriusque conii, incipiens ab oculo ad planum segmenti, & angulo recto adiacens, per altitudinem atmosphære; alterum per lineam, quæ planum horizontis physici normaliter secat, productam ad convexitatem atmosphære, cui etiam in aliquo puncto occurrat, peculiari indagine pro hypothenua inventum, quæ duo latera tertium latus, nempe *semidiametrum Solis apparentis* manifestabunt. De cetero quod supra radios Solis in immensum spatium emitti, sed tamen *terminare* ac undique in orbem dicat Autor, id innuere voluit, totam Solarem substantiam constituere *massam globosam terminatam*, cujus radii infiniti e centro progredientes, nullatenus interrupta continuitate, æquali virtute lucis activa polleant, ita, ut idem punctum radii lucidi, quod in centro existit, & illud, quod ultimum locum in peripheria occupat, cum intermediis, plane sit unius ejusdemque non solum *substantiæ, tenuitatis, subtilitatis, puritatis*; sed & *virtutis, vivacitatis, ælivitatis, perennitatis*. Necessum autem putavit, ut statueret radios Solares finitos, paribus ab ipso medio distantes intervallis, ac in sese veluti remeantes; alioquin, pergit, sequeretur, illos quo longius processerint, eo debiliores fieri, donec insensibiliter evanescerent; hoc autem esset contra mentem nostram, qua naturam Solis ita contemplamur, ut sit corpus finitum, virtutem autem Solaris activitatis in extremitate eandem esse, quæ est in centro, licet in natura absque conceptu centri ac linearum existat. Hæc ulterius, melioris intellectus gratia, declarat, & virtutem lucis e centro emanantem ita se habere dicit, ut quemadmodum in hydraulicis antliis aqua in canali sursum pellitur, succedentibus autem inferioribus aquis, superiores longius altiusque protruduntur: sic fere validissima lucis virtus in punctis centro propioribus, remotiora continûe reanimet, & si accidere posset, ut in immensum spatium excurrendo debilitarentur, ultima puncta inter se infinities decussata, eadem vi agendi in figuram perfecte sphericam redigerentur. His ita deductis, ipsum *Solis corpus seu interiora Solis* ibi degere asserit, ubi pars illius *agis & vigeet*. Vigere autem non minus in regione Saturnina, quia tardum hoc sidus ita natura sua comparatum sit, ut, sicuti alii Planetæ, *radiis Solaribus* carere nequeat. Si vero, infert, Solem ibidem ex parte sua existere adstruamus, nihil obstat, quin fines regni illius sine contermino ac sine metu ingressus in alterius lucis

coelestis orbitam ulterius provehamus, ut etiam Cometarum regio, ubi transcursus suos & apparentes trajectiones exerceat, tanta lucis majestati subderetur.

Porro globositatem, quam hactenus in Sole nos contueri opinati sumus, tollit omnem, & disci formam, ceu supra dictum, substituit. Maculas vero Solares, quas Solis corpori inesse existimabant Astronomorum filii, & harum motum ac situm, unde hujus (Solis) conversionem circa proprium axem augurabantur, per motum macularum seu potius stellarum Solarium peculiarem in orbitis suis centro finitimis, cum Car. Malapertio S. J. & Sch. de Rheita declarat, quæ omnia fusius in decursu majoris operis, Deo ipsi vitam & vires concedente, diducturum & schemata hunc in finem excogitata subjecturum se promisit. Interim plura in compendio nobis exhibet, quæ notanda veniunt. Vulgaris conceptus, quo Solem nobis imaginamur instar Regis in solio suo peculiari existentia propriaque figura circumscriptum, ministros, aulicos atque satellites suos excludentem, minus ipsi quadrare, multo vero convenientius videtur, ut id, quod præstabilius est, contineat indigentius, atque id quod indigentius est, ab eo, quod præstabilius, contineatur. Cum Zoroastre & Heraclito (mutata solum verborum appellatione: hi enim naturam esse ignem invisibilem dicunt, quam mundi animam vocant) totum *Solare corpus*, quoad extimam sphaericæ suæ superficiei figuram, sensibus nostris esse prorsus imperceptibile asserit, non tam figuræ magnitudine, quam substantiæ suæ tenuitate, quippe lumen oculis caducis occultum; nec usquam globosam *Solu lucem* posse conspici, nisi oculo in remotissima Fixarum regione (hanc enim extra vorticem Solaris globi constituit) existente; ut proinde maneat, in ejus hypothesisi, vera ac genuina *corporis Solaris magnitudo indeterminata*.

Et cum illi, cuncta luce repleta asserenti, facile quis posset objicere, ubi nocti & umbræ sit relinquendus locus? & huic objectioni satisfacere conatur, quando radios lucis primigeniæ alios *primarios* dicit, qui nempe in conum coarctati e centro superficiem atmosphæræ undique stringunt; alios *secundarios*, h. e. infinitos illos, quos angulus visivus in cono minore comprehendit: continuata enim latera conici minoris in infinitum, ubi se cum lateribus conici majoris invicem sequant, quicquid *lucis Solaris* circa & ultra centrum residuum est (est autem

autem in immenso spatio immane) & cum centro communicativum, conum radiosum in infinitis punctis lucidis, quoad lucis fortiorem vim multiplicans includit. Et hæc causa ipsi esse videtur præcipua, (aliis tamen non exclusis) quod dies etiam Sole nubibus occultato inclarescit. Quoniam vero lux ista circa conum radiosum dispersa non directo fluxu ad nos delabitur, igitur minus etiam erit efficax ad speciem difformem producendam: aliter autem evenire videtur, quando oculo revolutione diurna translato, Solis discus sub Horizontem demergitur; quia tunc omnes radii Solares a telluris globo divergunt, tametsi permanent in tota sua corpulentia æque diffusi: Et quia ex hypothesi, ipsa Solaris substantia sine medio diaphano est invisibilis, nullum medium perspicuum (licet adsit) radios illos e centro promanantes colligere valet, quod per revibrationem eosdem nobis impertiat; quoniam divergunt ab invicem, & quasi ineffaciter, rectius insensibiliter transeunt; ac sicuti effluvia virtutis Magneticæ corpus non analogum inaniter pervadunt.

Ulterius occasione corporum diaphanorum, cujus naturæ etiam Cometæ ipsi esse videntur, horum firmata ex accidenti illis adnasci, illorumque apparitionis causam ab aëre petendam putat; procul abactis impurissimis corporum mundanorum effluviis, ex quorum quasi excrementis cœlestis hæc substantia concreta fuerit: hanc enim opinionem, ut ut hodie pervulgarem, non insufficientem tantum, sed & homine philosopho plane indignam, imo indecentem habet. Quæ omnia, ceu speramus, in ipso opere fusius edocebit. Ætheris tandem appellatio apud illum plane exulat: ne vero eum penitus e medio sustulisse videretur, in ultima cœli relegavit; contentus sola materia Solaris, quam sufficientem arbitratur ad quævis obeunda munia, ætheri alias attributa: adscribit præterea huic Solis luci primigeniæ dignitatem primi motoris, eamque gaudere virtute agendi in cunctis sibi subjectis corporibus mundanis primaria perhibet, ut omnis actio & reactio ab ea excitetur. Et hæc sunt præcipua & nova de Sole Autoris placita. Huic vero sententiæ patrocinari scribit non modo antiquos Philosophos, sed & modernos, Chymicos etiam, SS. Patres, imo ipsam Scripturam S; dum nimirum lucem corporis Solaris prima die creatam, speciem autem Solaris disci quarta demum die progeneratam, sine metu damnandi erroris colligit. Tandem in usus, quos in rebus Physicis & Astro-

no-

nom. promittat hæc sua suppositio excurrens, tentasse se dicit Illustrium Duum-Virorum D. Leibnizii & D. Sturmii dissertationes de Natura, in Actis Erud. A. 1698 M. Sept. p. 427 seqq. secum ponderare, ipsaque disensione ita condire consensiones, ut juxta hypothesin suam penes utrumque triumphet veritatis cognitio. Cum primis vero Astronomis non displicitura hæc sua cogitata existimat, præsertim si his dumeta intricatissima in doctrina parallaxium perreptaverit, ac in fundum alienum transplantaverit; si diametrorum Solis & Lunæ, si distantia ab invicem Solis, Lunæ & Telluris inquisitiones superaverit; si de Eclipsibus, Maculis Solaribus &c. mentem suam explicuerit; & si æquipollentiam cum aliorum hypothesibus insinnaverit, cætera tota re syderali inturbata.

Quæ jam sequuntur in opusculo, ad Lunam pertinent. Nimirum in pari versatur opinione Autor Clariss. cum Diogene Physico, qui apud Plutarchum corpus Lunare pumiceum dixit; non tamen quoad substantiam, sed figuræ similitudinem hoc intellectum vult Noster. Allegat proinde proprias hanc in rem observationes; istud tamen discriminis ponit, quod sicuti pumex ex partibus constat potissimum homogeneis, Lunæ corpus ex heterogeneis compactum sit, quarum majores ad similitudinem humidi, secundum raritatem & transpirationem, ad densi vero secundum continuas in eodem obscuro rupturas; lucidiores autem ad solidioris opaci naturam accedant. Maria ibidem plane non agnoscit: Lunam vero per totam corporis sui spissitudinem radiis Solaribus perfundi, licet paucioribus quam superficie tenus, ad sensum, scribere non ambigit: luculam porro secundariam ex hoc supposito non incommode deducit; & Selenitas quin asserat, nihil prohibere docet, tales tamen, qui plane nihil cum nostris naturis, substantiis, figuris commune, nedum analogum habent; quique duplicis sint generis, respectu hemisphæriorum, unius ad nos, alterius ad cælum perpetuo obversi. Ad finem tandem deproperans Autor, a superis ad infera iterum delabitur, & vestigia veterum, Prisciani, Juliani in libro de Sole, M. Ficini & Aristotelis legens, statuit portionem Solaris naturæ etiam intus intra corticem Telluris residere. Non enim credibile ipsi videtur, totam terræ spissitudinem 1600 milliarium, cortice non numerato, cui primum 60, dein duplicato numero 120 mill. assignat, esse molem plane opacam ac inertem.

tem &c. & ne rationes ipsi defuisse putes, rem ulterius comprobat, & declarat tum similibus, tum auctoritate. Ad calcem annectit observationem oppido raram, quæ est *de motu reciprocactionis objectorum*, quam argumentum esse motus telluris diurni maxime probabile, haud immerito censet. Est autem, ut brevibus finiamus, hujusmodi: Si tubum opticum probe firmatum ad objectum aliquod in summitate ædium aut turris, distantia 200, & ultra, passuum direxeris, comperies, notato quodam signo prope centrum vitri ocularis, illud objectum, post exiguum temporis spatium, ab eo dimotum esse, vel sursum, vel deorsum, vel ad latera; post intervallum autem temporis idem signum pristino loco restitui; dehinc denuo dimoveri, ut quandoque sæpius uno die ac citius, quandoque rarius ac serius, quandoque etiam intra horulam frequentius, irregulariter quidem, ista restitutio & alteratio motus contingat, quandoque etiam plus, quandoque minus a puncto medio in vitro signato divergat. Idem observatum dicit cum tubo in situ Horizonti parallelo constituto, objecti remotione 2, 3ve milliarium &c. Quod quidem phænomenon, quoniam cum hypothese superiori ejusdem est cognationis, dignum judicabat Autor; ut orbi erudito in simul innotesceret, quia magnum Philosophis argumentum, tormentum curiosis inferre poterit. Postremo, etsi opportunum videbatur, tamen ex peculiari modestia Cl. Autor recensere noluit labores in rebus syderalibus per quinque lustra, demta monade, adhibitos, quibus scilicet infrigit, insudavit, invigilavit, haud parum etiam in exploratione cœli stelliferi abstrusioris ejusque micrometria perfecit. Optamus vero nos & forsitan omnes, qui studiis hisce justum ponere pretium norunt, & quibus singularis Autoris cura & sedulitas in observationibus Astronomicis innotuit, non tantum ut promissum Solis systema, sed & alia sua cogitata ac observata orbi curioso in posterum offerat.

LE CHRETIEN PHILOSOPHE.

Hoc est:

CHRISTIANUS PHILOSOPHANS, FUNDAMENTA

*Religionis principis sana rationis conformia esse
prohans.*

Ddd

Lug-

Lugduni apud viduam. Benedicti Coral, & Bruxellis apud Jo-
suam de Griek, 1701, in 12. Constat plag. 27.

ET si videri possit, hunc librum ea præsertim mente scriptum, ut do-
ctrinam Christianam cum ratione & philosophia saniori conveni-
re ostendat, quod Huetius, Vassorius, Placetta, Lockius aliique cer-
tatim hæcenus probatum iverunt; tamen re accuratius considerata
apparet, eum cum primis ad evertenda Fenelonii, Cameracensis Ar-
chi-Episcopi, dogmata mystica esse confectum, cui frequentes ad-
versarii passim nunc excitantur. Noster illum ex primis sanæ ratio-
nis dictaminibus aggreditur, ostensurus, (etsi hoc palam præ se non
ferat) Fenelonii amorem purum phantasma esse manifestis absurdi-
tatis refertum: nam per universum opus, cum ipso aliisque Mysti-
cis depugnat. Constat illud duobus capitibus, quorum *primum*

artic. I. præcognitorum vicem obtinet. Monet hic Auctor, se a Naturalista-
rum deliriis longissime abesse, sibi que hæc esse mentem: Evangelii do-
ctrinam optime consentire cum sana ratione, repugnare solum cor-
ruptionibus inclinationum naturalium, non ipsi naturæ, quæ una-
cum ratione bona adhuc sit, si in se consideretur, etsi peccato origi-
nali insigniter sit debilitata: naturam igitur & gratiam non ut op-
posita differre, sed istam solum ab hac perfectiorem reddi, & cum
peccato suppressa sit, restitui in pristinum vigorem: Christianum per-
fectum easdem, quæ omnibus hominibus insint, inclinationes habe-
re, eo solum discrimine, quod in ipso integræ sint, perfectæ & re-
stitutæ, in improbo autem homine corruptæ & velut incurvatæ. Pro-
vocat noster ad Pauli doctrinam suæ affinem; arguit, naturam a Deo
originem capere, adeoque in se consideratam, ni Manichæi fieri veli-
mus, malam dici non posse; imo Servatorem Luc. XIII, 11. mulierem

artic. II. incurvatam restituentem huc respicere, existimat. Hinc quosdam
Theologos (Mysticos intelligit) Stoicis similes esse ait, qui Sapientem
sibi fingant imaginarium, sine affectibus & naturalibus inclinatio-
nibus: idem illos agere, qui Christianum velint totam naturam natura-
lesque motus omnes exuere: conversionem quidem naturalibus
viribus non fieri, cum curvum se ipsum restituere nequeat, sed ita ta-
men fieri, ut natura non auferatur; quin potius per, infusum Dei
amorem, cupiditatem malam alias prævalentem tolli in iis, quos De-
us converti velit. Porro concludit, posse quidem hominem natura
me-

méliori & ratione puriori præditum, quælis Cicero fuit, religionis Christianæ veritatem agnoscere & juxta illam ratiocinari, neutiquam vero illam amplecti & sequi sine Dei gratia peculiari & auxilio: intellectum sæpe verum & bonum agnoscere, voluntatem vero illud nequaquam accipere, si amore Dei infuso non excitetur. Addit, illam agnitionem veritatum Evangelicarum non esse salutarem, vel fidem dici posse, nisi in voluntate accedat sensus earum, qui per motus delectationis amorisque ideis realitatem tribuat. Ostendit porro discrimen inter Christianum vulgarem, qui credat sola auctoritate motus, & Christianum philosophantem, qui eadem tum auctoritate, tum evidenti rerum cognitione adductus credat: religionis Christianæ honorem augeri, si ejus articuli ratione evidentissimi reddantur: falsas vero religiones hac methodo adhibita destrui, & tale examen nequaquam tolerare: genium Christianæ religionis postulare, ut omnes ejus doctrinæ, omnia fundamenta omnium oculis exponantur: (ubi prolixo episodio absolutæ prædestinationis decreto patrocinari conatur,) ejus veritatem etiam hostibus admirationi esse, dum illam vexant. Post hæc prosperum laboris sui successum sibi pollicitus, scopum ejus hunc esse affirmat, ut nimirum demonstraret, religionem eodem nos sua auctoritate ducere, quo conscientia nos suis principii & natura suis motibus ducere velit. Methodo se ista usurum, ut initio ideas simplicissimas sit propositurus, deinde compositas resolveturus & ad simplices reducturus. Addit, eandem mentem Justino Martyri fuisse, dum Philosophos quosdam natura Christianos, & Tertulliano, dum animam hominis naturaliter Christianam esse dixerint. Philosophum Christianum posse quidem veritates Christianæ religionis impio evidentissimas reddere, & ideam possibilitatis de ipsis in eo excitare, sed ut idea realitatis, quæ animum movet, oriatur, opus esse gratia Christi, sine qua corruptus amor nostri realitates in rebus terrenis & caducis quærat. Objicit sibi ipsi, Christum & Apostolos doctrinam veram nullis ratiociniis confirmasse, & respondet, id factum auctoritatis Divinæ & *ἰσονουσίας* ostendendæ gratia: eosdem nihilominus interdum ratiocinari, & hodie cum primis, deficientibus Prophetis & miraculis, hanc methodum adversarios Christi convincendi necessariam esse. Tandem nonnulla, circa methodum monet, seque in hoc opere intimos recessus &

Artic. IV.

Artic. V.

Artic. VI.

Artic. VII.

Art. VIII.

Art. IX.

Art. X.

Art. XI.

Art. XII.

Art. XIII.

Artic. I. motus animæ nostræ explicaturum, spondet. *Capit. II.* rem ipsam aggreditur, & initio admonet, se probandæ Dei existentiæ peculiarem operam non daturum, quippe cum omnia hujus operis capita eo respiciant, nexuque artissimò eam probent, ac præterea totius orbis consensus eam *ἐξω βέλος* constituat. Nihilominus velut aliud agendo eam demonstrat ex motu corporum aliunde orto, ab uno ad aliud transeunte, & ad magnum opus gloriæ divinæ & conservationis mundi harmonice ordinato; ex motibus prævenientibus, quos omnes animæ sentiant; ex sensu pudoris & doloris ob admittæ peccata, qui nec a nobis, nec ab objectis ullo modo oriri queat; denique ex eo, quod homo seipsum perdere nequeat. Posthæc pronunciat, præcipuum Dei in creando homine institutum fuisse, ut ab illo amaretur & coleretur; Deum quippe nullum meliorem finem, quam se ipsum vidisse, quem jure intenderet. Eapropter hominem creatum cum desiderio felicitatis, quæ essentia voluntatis sit; felicitatem autem hominis ad Deum restrictam esse, extra quem, Philosophorum etiam judicio, nulla vera felicitas detur, ideoque amorem Dei & sui ipsius insolubiliter conjunctum esse.

Art. III. Hinc eos errare arguit, qui hominem Dei gratia creatum, hoc est, Deum hominibus indigere sentiant: aliam esse Principum, qui hominum amore & reverentia sustententur, aliam Dei conditionem; posse igitur hominem æternæ salutis & gratiæ divinæ causa Deum amare, cum hæc non bona a Deo diverſa, sed Dei actiones sint, neque Deus recte amari possit, nisi & ea amentur, ad quæ nos movet & impellit: Mysticos itaque graviter errare, dum amorem Dei purum fingant, qui omnem amorem sui & spem gaudii æterni excludat. Hinc Auctor digressionem facta, Jansenianam prædeterminationem voluntatis plurimis rationibus, ea cum primis, statuminare conatur, quod voluntas nunquam, nisi dependenter a Deo agat; Deum absolute facere posse, ut aliquid nobis magis placeat; voluntati vero non integrum esse, aliud quid, quam quod magis placet, appetere. Porro concludit, amorem nostri & felicitatis nostræ, cum in nobis nihil quam vacuum inveniat, extaticum esse, & objectum, in quo se determinet; extra se quærere, quod penes pios Deus & divina sint, penes impios voluptates & terrena alia: vitia & virtutes omnes nihil aliud esse, quam determinationes amoris nostri ipsorum, sive desiderii

Art. V.

felici-

licitatis, ad malum vel bonum objectum. Hinc aperta fronte Mysticis, Art. VI
 præsertim Quietistas & Fenelonium, aggreditur, eorumque amorem,
 purum, omni spe, metu, delectatione & reflexione ad nos ipsos destitu-
 tum refutat, quod dogma Ecclesiæ mirum quam perniciosum; imo my-
 sterium iniquitatis esse, ait. Ostendit quoque, omnes leges divinas hu-
 manasque amorem nostri ordinatum, ut innocuum, supponere. Tan- Art. VIII.
 dem quatuor hypotheses falsas, quibus Fenelonium niti credit, refutat,
 nempe desiderium naturale felicitatis malum esse, vel saltem imperfe-
 ctum, idem non a Deo, sed a libera nostri ipsorum determinatione oriri,
 posse Christianum damnationem suam exoptare. Addit alias tres,
 nimirum, gratiam Christi destruere amorem nostri naturalem, im- Art. IX.
 perfectum esse omnem respectum ad mercedem vitæ æternæ, & perfe-
 ctum amorem hæc omnia missa facere; quas itidem refellit. Patrum Art. X.
 quoque dicta in suam mentem trahit, a Fenelonio adducta explicat,
 & Pauli votum Rom. IX, 3 ita interpretatur, ut per anathema; deso-
 lationem omnēsque calamitates hujus vitæ intelligat, vitæ æternæ de- P. 555.
 siderium omnibus commendat, & argumenta Dei existentiam pro-
 bantia repetit. Pollicetur Auctor, se tres alios libros *de eminentia* Art. XI.
(des Grandeurs) Ecclesiæ Christi, de *oſto beatitatibus* Matth. V de- XII.
 scriptis, atque de *consiliis pietatis* editurum, quibus quod in Christia- P. 189.
 no Philosophante coeptum sit, perfectum dare velit.

A FREE DISCOURSE CONCERNING TRUTH
and Error &c.

h. e.

DISCURSUS LIBERIOR DE VERITATE ET ERRO-
re, quatenus imprimis ad religionem spectant, in quo inveniendi illam
atque obtinendi, hunc vero cognoscendi evitandique certâ ratio propo-
nitur, & varii Auctores, præcipue autem Episcopi Sarisberiensis Expositio
triginta novem articulorum Ecclesiæ Anglicanæ, perpenduntur. Ac-
cedit præfatio, qua breves quædam annotationes in nuperas cujus-
dam Cogitationes de Eruditione continet. Auctore

JO. EDWARDS, S. T. D.

Londini apud Jonath. Robinson, &c. 1701, in 8.

Constat alph. 1. plag. 8.

D d d 3

Sin-

Singula religionis nostræ capita variis illustrare scriptis, ac universæ adeo doctrinæ sacræ corpus conficere, apud animum proposuit suum doctissimus Auctor, cujus nomen Actis nostris nec antea ignotum fuit. (V. Ann. 1693 p. 49, & 1696 p. 69.) Ut igitur ad hoc negotium admodum laudabile aditum quendam sibi panderet, emissis hactenus diversis commentariis, quibus animos ad reconditum & interiorius sacrarum litterarum studium præparare voluit; hunc jam de veritate & errore discursum edidit, qui primum coram Carolo II, Angliæ Rege, e suggestu habitus, in justis tractatus magnitudinem tandem crevit. Antequam vero de ipsa re dicere instituat Eduardus, in præfatione, quam libro præmittit, Anonymi cujusdam *Cogitationis de Eruditione*, hoc ipso anno mense Februario p. 49 a nobis recensitas diligenter examinat, quas cum plurimis in locis satis libere perstrinxisset, Auctorem illarum id imprimis egisse docet, ut ex humanæ eruditionis vanitate ac imperfectione, divinæ revelationis necessitatem utilitatemque evinceret. Sed illa, quæ in præfatione dicuntur, latius persequi animus non est: itaque ad libri argumentum pedem promovemus, & quæ de veritate, quæ de errore proferuntur, paucis nunc explicamus. Primum igitur caput, explosa illorum sententia, qui cum Pyrrhone Scepticorum principe, nec non Hobbesii & Spinosæ adfectis, præter inane nomen veritatem nihil esse reputant, omnino eandem existere, tum animæ nostræ facultatibus, tum Dei existentia, tum moralis bonitatis natura, tum eo denique comprobant, quod omnes, ipsique adeo, qui falsa plenaque erroris proponunt, veritatis studiosi videri velint. Et quamvis variæ veritatis sint species, de eâ tamen, quæ in intellectu cernitur, & ad res sacras imprimis pertinet, hoc loco se acturum esse ait, ejusque originem non aliunde nisi a Deo mentisque divinæ ideis deducit, quæ semper in Deo, idemque cum ipso sint. Neque vero summam illam veritatis originem efficere dicit, quominus illa propius a nobis absit, cum duo veluti rivi sint, ratio nempe atque Scriptura, quibus a primo fonte ad nos derivetur. Scilicet notionēs quasdam veri nobiscum natas, & ad divinum exemplar in animis nostris expressas esse, quæ partim in sola contemplatione consistant, partim a contemplatione ad actionem progrediantur. Multos equidem innotatam illam mentibus vim negare, sed eos facile refelli, si quis non modo animam nostram substantiam cogitantem esse

Cap. I.

Cap. II.

esse perpendat, sed & cogitet, sæpius ejusmodi imagines in animis nostris adumbrari, quæ a materia aut externa quadam re proficisci nequeant: ut omnium gentium in virtute remuneranda, vitiisque puniendis, ac aliis rebus consensum taceamus, qui cum semper obtineat, nisi insitum naturæ lumen penitus obfuscatum sit, illam de innatis notionibus sententiam firmissimo talo niti docet, quam propterea Judæi, Gentiles, Christiani & omnium gentium Sapientes calculo suo adprobaverint. Uti vero mentibus veri notio inhæret, ita etiam conclusiones, quæ tum ex ideis, tum ex sensibus externis pariter & internis, tum ex hominum communi suffragio conficiuntur, ad veritatem nobis duces esse demonstrat. Alterum, quod veritati clarissimam lucem præfert, Scripturam atque revelationem esse ait, cujus necessitatem ac præ naturali religione præstantiam ex eo comprobatur, quod & omnes, qui in religione novis rebus studuerunt, revelationes divinas jactaverint, & humana natura non modo imbecillis, sed depravata plane sit, & veritates, quæ naturalis luminis ope percipiuntur, sacris litteris confirmari debeant, & Deus denique omnitempore singulari quadam ratione sese manifestaverit. His plenius expostitis, *Tillosonium* & *Lokium* reprehendit, quorum ille in aliquibus concionum suarum locis, hic vero in *specimine de intellectu humano*, veritatem a Deo nobis manifestatam non æque certam esse, ac illam, quæ ex natura hauritur, existimet, atque e contrario, cum una solum sit veritas, rationem cum revelatione optime stare ostendit. Cum ergo duplex ad veritatem via omnibus hac ratione pateat, mirum alicui videri posset, cur paucissimi solum ad eam perveniant. Hujus rei causam ut explicet Auctor, ad illud progreditur, cujus gratia præcipue librum hunc exarasse videtur, & quid veritatem impedire, errorem vero maxime promovere soleat, disquirit. Igitur erroris causas in voluntarias & minus voluntarias dispescens, harum quatuor recenset, interque eas primo humani intellectus imbecillitatem, deinde sublimitatem rerum divinarum, post eorum, circa quæ religio versatur, varietatem, tandemque similitudinem refert, quam falsitas sapius & veritas inter se habere videantur. Enarratis errorum causis minus voluntariis, ad voluntarias pergit, quarum cum plurimas constituat, primum quidem fieri monet, ut qui variis fabulis fictisque miraculis animum advertant, facillime in errores prolabantur.

Cap. III.

Cap. IV.

tur; id quod Romanæ Ecclesiæ exemplo probat, in qua hæc res cras-
 sissimos errores summasque superstitiones genuerit. Deinde illos
 quoque erroribus aditum januamque patefacere observat, quibus fe-
 licitatem, quæ suam sententiam comitatur; veritatem se invenisse cro-
 dunt; quasi prosperitas veritatis index sit, & in Ecclesia errores fue-
 rint, cum illa primis præsertim temporibus turbulentissimis tempe-
 statibus jactaretur. Postea quoque ex eo errores profluere monet,
 quod multi calamitatem veritatis signum esse autument, & eandem
 apud illos se invenisse credant, qui maximis cruciatibus ipsaque mor-
 te crudelissima a sententia sua amoveri non potuerunt. Sed & his
 non modo Apostoli verba objicit, qui 1 Cor. 13, 3 etiam a charitate
 remotum, corpus suum comburendum tradere posse adserit, sed et-
 iam Montanistarum, Circumcellionum, Manichæorum, Donatista-
 rum, Vanini item, Serveti atque Venneri exempla opponit, qui quam-
 vis partim de ingenti martyrum numero se jactaverint, partim mor-
 tem potius oppetere, quam a sententia sua discedere maluerint, fal-
 sas tamen opiniones secuti sint. Hactenus tres priores erroris cau-
 sas breviter saltem atque summam exposuit Eduardus; nunc rei-
 quas paullo fufius pertractans, quarto quosdam externa aliorum san-
 ctimonia & ficta vitæ severitate in errorem rapi demonstrat. Sic
 enim plurimos non tantum a Phariseis falsisque Apostolis, quorum
 Paulus 2 Cor. II. 13, meminit, sed & a multis veteris ecclesiæ hæreticis,
 Encratitis, Euchitis, Montanistis, Priscillianistis, Apostolicis, Macé-
 donianis, Manichæis, Novatianis, Catharis atque Donatistis sedu-
 ctos fuisse; quam fallendi artem sequenti tempore Romanæ Ecclesiæ
 adscelæ, Anabaptistæ & Quakeri imitati sint. Quinto frequentem
 erroris causam in eo ponit, quod multi aliorum auctoritatibus nimium
 deferant. Licet enim clara aliorum nomina, testimonia do-
 ctorum, antiqua symbola, concilia & Patrum prætorum scripta a
 sapientibus magni merito æstimentur; certum tamen esse ait, quos-
 dam inter ecclesiæ Patres & scriptores veteres erroribus aliquando fa-
 visse, sapiusque nimia aliorum existimatione factum esse, ut summa
 falsitates in ecclesiam irreperint. Quapropter ne quis inquam vel
 sumorum, vel eruditorum, vel bonorum, vel etiam plurimorum
 auctoritate excecari se patiat, prolixè monet. Sexto ingens ve-
 ritati impedimentum inferre ait nimium antiquitatis amorem, qui
 qui-

Cap. V.

Cap. VI.

quidem dignitate sua non defraudanda sit, certa tamen veritatis nota esse nequeat. Falsitatem enim non minus quam veritatem antiquitate niti, & utramque in prima Ecclesia simul succrevisse: tantum abesse, ut novitas etiam in rebus, quæ ad religionem pertinent, erroris nomine suspecta esse debeat, ut potius Scriptores atque Theologos duorum ultimarum seculorum, in confirmandis illustrandisque sacris litteris plus præstitisse credat, quam omnes præfatos Patres, qui plurimis erroribus obnoxii fuerint, quod vel falsa philosophiæ principia, quæ juvenes acceperant, retinerent, vel vix ad Christianam religionem conversi scripta sua ederent, vel etiam linguarum, & imprimis Hebrææ, admodum rudes essent. Ne vero frustra hæc dixisset Auctor videatur, plurimas Patrum hallucinationes, partim jam olim a *Dalao*, partim a se ipso observatas in medium producit; qua tamen re illorum gloriæ atque usui nihil derogatum cupit. Nimis prolixum foret, singulos errores, quorum singulos fere Patres inculpato ordine recensere; illos saltem attigisse nunc sufficiat, in quibus plurimi ac tantum non omnes consensisse visi sunt. Nimirum, ut illas de Pelicano, Basilisco, Salamandra, aliasque ejusdem farinae fabulas, quas universos avidè arripuisse docet, prætereamus, notum esse ait, quod illi locum Gen. IV, 4, de malis Angelis, qui cum mulieribus concubuerint, communiter exponant, & divina oracula, imprimis si adversarios impugnent, admodum torqueant. Multos præterea eorum Chiliaismum fovisse, ab esu carnis tanquam illicito abstinuisse, variasque falsas sententias, de coena Domini infantibus etiam ministranda, de piarum animabus ante judicii diem in certis receptaculis delitescentibus, de secundis nuptiis haut ineundis, defendisse adferit. Addit, quosdam virginitatem & hominis arbitrium nimis deprædicare, & non modo Christum, sed & Apostolos, ut Gentiles atque Judæos docerent, in infernum descendisse statuere; Cyprianum & complures Africæ Antistites, eos qui ab hæreticis sacro fonte adpersi sunt, denuo baptizandos esse existimare, & plurimos tandem superstitiosis ritibus ac ceremoniis, quæ hodie in Romana Ecclesia obtineant, vitam aperuisse; ut frustra laborent, qui illa Patrum loca, quæ pro stabilendis Pontificiorum placitis adferuntur, excusare & in mitiorem partem interpretari nituntur. Jam ad septimam erroris causam Auctor progreditur, quam effrenam quandam imaginationem facit,

Cap. VII.

Cap. VIII.

Ecc

quæ

quæ neglecta vera ratiocinatione, omne id, quod sibi imprimi, tanquam verum adprehendat. Illustrat rem Astrologiæ judiciaræ exemplo, quæ fictitiis argumentis meraque imaginatione nitatur; quamobrem ipsi in illa arte periti prædictiones & præsentiones rerum futurarum, quæ ab hominum arbitrio dependent, penitus negent. Ut enim *Gadburyus* istam futura prædicendi artem omnibus doctis adprobatam adpellet, & propterea ad *Brocomium*, *Gellium* & *Goadum* provocet, Noster tamen his paucis non modo exteros *Regiomontanum*, *Keplerum*, *Tychonem Brabeum*, *Galilaum*, *Bullialdum*, *Hevelium*, *Gassendum*, sed & Anglos stellarum peritissimos opponit, *Baimbrigium*, *Gravesium*, *Briggium*, *Wardum*, *Wrenum*, *Wallisium*, *Newtonum*, *Flamsteadium*, apud quos omnes Astrologorum prædictiones nullam fidem habeant; ut reliqua, quæ contra *Gadburyum* hic disputantur, taceamus. Ceterum quod plurimi errores ab imaginatione nimis libera proficisci soleant, Turcarum Alcorano, Judæorum Talmude, Pontificiorum fabulis, quas Legendas vocant, nec non Rosicrucianorum, Behmistarum, Familistarum nugis probat, quibus imprimis eos jungit, qui Mysticam Theologiam tradere annisi sunt, nominatim Arnaldum memorans, cujus ex tractatu *de Sacramento & Transsubstantiationis defensione* clarissime perspicui posse ait, quantas corrupta phantasia tenebras veritati obducit. Tandem etiam ex imaginatione, quæ Rhetorum argumentis nimium indulget, errores sæpius nasci observat, & doctrinas de Pontificis suprema potestate, de Sanctorum invocatione, de transsubstantiatione ex eo profluxisse docet, quod prisca ætas Episcopum Romanum, Sanctos, & elementa, quibus in sacra coena utimur, nimis laudibus extulerit. Octavam erroris causam, ineptam quandam obscuritatis ac mysteriorum adfectionem nominat. Sic Gnosticos & Valentini sectatores, qui rebus obscuritatem adferebant, hæreses excitasse, & Scholasticos doctores veritatem scriptis suis obscurasse magis quam illustrasse, quorum numero Paracelsum, Helmontium, omnes Enthusiastas, Cabalistas, Behmistas, Familistas atque Quakeros addit, horumque lumen internum meras tenebras adpellat. Nona erroris causa, Eduardo iudice, in disputandi pruritu consistit, qui tantum abest, ut veritatem magis in lucem protrahat, ut eam potius variis tricis involvat, & summas contentiones generet, ipso Paulo teste II Tim. 2, 16. Certe Ariani, quos

Cap. IX.

ho-

hodie Sociniani sequuntur, non alia re, nisi strophis suis, fidem veram corrupisse creduntur, & Scholastici eum Quakeris eadem ratione veritatem suppressere arguuntur. Quemadmodum vero nimium disputandi studium erroris fons merito dicendum est, sic etiam decimo illud sapius falsitatis causa extitit, quod multi, dum de rebus disceptant, ad extrema declinant, nec media via, in qua veritas habitat, incedunt. Hac ratione non modo Philosophos, sed & Theologos a veritate aberrasse, exemplis Auctor noster comprobat, cujus rei non aliam causam adsignat, quam quod aut multi se obstrictos esse crediderint uni dissentientium parti accedere, licet neutra saepe veritatem habeat, aut quidam animi cœco impetu atque adfectibus vehementioribus ad extrema se abripi passi fuerint. Undecimo præjudicia crassissimorum errorum causas frequenter in religione extitisse adserit, quæ cum ex tripliei fonte, educatione nempe atque usu, professionibus & studiis, & tandem ex corporis constitutione, oriri soleant, variis peregrinis consuetudinibus eleganter enarratis, quæ tum in victu & amictu, tum in aliis rebus obtinent, non omnibus, quæ insueta sunt, nec moribus nostris conveniunt, fidem temere abrogandam esse, ostendit. Præjudicia vero, quæ ex educatione nascuntur, multum semper in religione potuisse, Judæorum, Gentilium & Christianorum exemplis probat, qui sapius solo educationis præjudicio adducti falsissima dogmata abjicere noluerint. Pariter professionibus atque studiis suis homines abripi & saepe excecari docet, ne veritatis lumen agnoscere queant. Sic Musicus ille, cujus Cicero quodam in loco mentionem facit, animam nostram certis quibusdam tonis constare credidit; *Plautus*, qui pistori a servis erat, atque in mola laborabat, saepe illa in comœdiis habet, quæ molam ac pistrinum sapiunt; *Charon*, qui causas in foro antea egerat, scriptis suis pristinae vitæ generis notas impresit, & *Lolius* qui multum cum infantibus versatus, in tractatu de *intellectu humano*, sapius ad infantium dicta atque actiones, Auctore teste, respicit. Hac ratione fieri solet, ut alii notiones, quas animo consignatas habent, rebus theologis immisceant; quemadmodum Justinus, Origenes, Tertullianus alique Ecclesiæ Patres quædam falsa Philosophiæ principia in Theologiam intulerunt. Imprimis non modo de *Hammondo* Eduardus observat, quem varia Scripturæ loca juxta placita sua explicare dicit, cum in explicandis Pau-

Cap. X.

Cap. XI.

li epistolis plurima ad Gnosticos referre, qui tamen Pauli ætate nondum extiterint, & multa Scripturæ dicta male ad Hierosolymarum destructionem applicare, non alia de causa, quam quod hæc animo ipsius perpetuo oberfarentur; sed etiam de *Ligbfooto*, *Seldeno*, *Gregorio* aliisque Scriptoribus, imprimis Criticis sacris, notat, eos Judæorum opinionibus pertinacius adhærentes, sæpe in errores incidisse; perinde uti Hobbefius, Cartefius & Malebranchius, species, quas animo firmiter conceperant, ubique secuti, sæpius a veritatis scopo aberraverint. Quæ de præjudiciis ex corporis constitutione provenientibus disseruntur, jam omittimus, & ad aliam errorum causam pergitur, quam adfectuum pertinaciæ ac vehementiæ adscribit, qua intellectus lumen obscuretur, & animi judicium corrumpatur. Id ut probet, varia adfectuum genera, nempe timorem, vanæ gloriæ cupiditatem, iram, amorem, ambitionem, invidiam, levitatem & inconstantiam in medium producit, & quomodo singulis hisce erroribus ansa data fuerit, exemplis illustrat. Dum de levitate atque inconstantia disserit, præter alios recentiores auctores, imprimis etiam contra Episcopi Sarisberiensis *Expositionem triginta novem articulorum Ecclesie Anglicane* calamum stringens, eum ad Scepticismum occasionem præbuisse putat. Quamvis enim Expositionem articulorum Auctor summe Reverendus promiserit, in illa tamen sententia eum esse ait, quasi sensus illorum ambiguus atque incertus sit; quo ipso Ecclesie canones ac instituta enervari, eorum qui articulos composuerunt, auctoritatem infringi, Atheis, Pontificiis ac Socinianis ad varias calumnias ansam dari, finem illarum propositionum penitus tolli Eduardus censet, qui non alius sit, quam ut ambiguitates in religione evitentur. Ab adfectibus ad negligentiam procedit, quam etiam in causa esse ait, ut homines toties in errores inducantur. Cum enim juxta Democriti effatum, veritas in profundissimo puteo delitescat, summo studio illam quærendam esse ait, præcipue quod non modo & Latinorum & Græcorum profana scripta innumeris mendis scateant, sed etiam ecclesiastici ac rerum divinarum Scriptores, e. g. *Nicephorus Callistus*, *Simeon Metaphrastes*, *Sophronius*, *Cedrenus* aliique plurima consignaverint, quæ merito cuivis suspecta esse debeant. Præterea tot supposititia Patrum scripta, tot loca in ipsis mutila atque perversa, talem ab omnibus diligentiam efflagitare, quæ

alios,

alios, licet illi non ejusdem nobiscum opinionis sint, sedulo consulat, nec minima ipsaque adeo vocabula diligenter scrutari prætermittat. Ultimam erroris causam, vitam vitiiis contaminatam esse adferit, idque non tantum variis Scripturæ dictis, sed etiam argumentis ex ratione deductis confirmat, quæ mentem impietate depravari atque obscurari arguunt. Addit quoque justa Dei judicia, quæ sæpius illos, qui veritati frivole repugnarunt, in crassissimos errores prolabi permiserit, Gentilium aliorumque peccatorum exemplo, quorum Paulus Röm. I, 28, & II, Thess. 2, 11, 12 meminit. E contrario piam atque integram vitam, tum ad inveniendam, tum ad conservandam veritatem plurimum conferre demonstrat; qua de causa omnes, qui veritatis studio tenentur, ad precum frequentiam & vitæ sanctitatem hortatur.

Cap. XIII.

HISTORIA RELIGIONIS VETERUM PERSARUM, eorumque Magorum: ubi etiam nova Abrahami, & Mithra, & Vestæ, & Manetis &c. Historia, atque Angelorum Officia & Præfectura ex veterum Persarum sententia; item Persarum Annus antiquissimus explicatur: Zoroastris Vita ejusque & aliorum Vaticinia de Messia & Persarum aliorumque monumentis eruuntur: Primitiva opiniones de Deo & de Hominum origine referantur: Originale Orientalis Sibylla mysterium recluditur: atque Magorum liber Sad-der e Persico traductus exhibetur &c. Autor est THOMAS HYDE, S. T. D.

*Lingua Hebraica in Universitate Oxon. Professor Regius,
& Lingua Arab. Prof. Laudianus.*

Oxonii, e Theatro Sheldoniano, 1700, in 4.

Constat Alphab. 3, plag. 5, & figuris æneis 18.

Qui ex antiquis monumentis historias & ritus illustrium populorum eruunt, næ illi præclaram operam cunctis eruditioribus præstant, eoque majorem ineunt gratiam, quo propiora rebus recentis sunt illa, quibus utuntur, monumenta, & quantum fieri potest, illarum gentium, quas illustrent, domestica. Multi de variis tradiderunt, sed non eandem meruerunt fidem, quod quidam extra limites vagantur, aut in tempora ab suis remotiora, regrediuntur: qui quamvis vera etiam exponant, quod tamen longinquiores sunt, suspitione incertæ notitiæ non possunt se plane liberare. Maximam itaque

Ecc 3.

que laudem consequetur Clarissimus Autor, quod pro eximia Antiquitatum Orientalium peritia, post tot egregios labores, quibus Orbem eruditum illustravit, etiam tenebras, quas Persicæ Religionis hystoriae tam Græci quam Latini autores adfuderant, ex propriis Persarum Arabumque, iisque antiquissimis documentis dissipavit, & puriorem illam, quam ceterarum omnium gentium, præter Judæorum quondam & Christianorum, religionem in lucem produxit, & omnium oculis clarissime exposuit. Liber eruditissimus & varia refertus sapientia in XXXV Capita distributus est, quorum primo summatotius rei explicatur, inde ab origine populorum Persas, Medos, Parthos unius Dei, qui omnia creaverit, cultores existisse, & quamvis processu temporis aliquas nugas Sabaismi & Pyrodulæ (his verbis utitur Autor) non autem Pyrolatriæ, admiscuerint; tamen uni Deo ad hæc usque tempora devotos ita esse, ut præter unum illum nihil unquam divino honore coluerint. Caput II rebus variis & doctrinis foccuandum est. Quod enim veteres Persæ suum cultum *Abrahami religionem* esse jactitant, primum quaestio examinatur, an Abraham in Balch, id est in Bactris unquam fuerit, quod quidam illorum tradiderunt. Deinde Abrahami famam a multis haustam gentibus, non autem intellectam esse memoratur, quo etiam filiorum & aliorum hominum immolatio refertur. Cum vero Judæi & Orientales Abrahamum Nimrodi temporibus, hujus eo usque vita producta, referant, de Nimrodi parente *Cush*, conditore gentis cognominis & regionis docetur, & gentem illam & regionem in Babylonio tractu, non in Africa, quaerendam esse, idque nomen male a Græcis *Æthiopia* & *Æthiopia* conversum, quod, & Chaldaicum כּוּת, *Cuth* idem sit, sola distinctum dialecto: & Cutha urbs juxta Babylonem in Erak Arabica, non Persica, unde כּוּתִיִּים, *Cuthæorum* sive *Cuthæorum* in Samariam colonia sit deducta. Sed rursus de Abrahamo, Eberi epigono disquiritur, utrum עברי *Hebrai* cognomen a progenitore, an a situ patriæ & fluminis tractu habeat, quod, posterius videlicet, doctissimo Autori placet, qui eodem modo עבר, *Eber* Numer. XXIV, 24 interpretatur, quo loco & עֵינַם, dubie notionis verbum, commode יֵצְאוּ *egredientes*, ex MS. Samaritano legi posse autumat. Deinde de Abrahami in prima ætate idololatria, & conversione ab illa ad Deum unum & verum, & de patre ejus The-
rach

rach refertur, quod id nomen a conversione sit, prius autem & gentile *Adur* sive *Azur*, quod Arabice *Azer* sive *Azar* sonat, ignem autem & fulmen, deinde Martis planetæ sidus significat: unde principum composita nomina Pileser, Belkazar, Nabopolasser aliquid Martiale videantur resonare. De carcere Abrahami addit Clarissimus Autor ex Orientalibus, & supplicii fabulam, quasi in ignem coniectus fuerit, censet ex male intellectis verbis *ex Ur*, אור, oppido Chaldææ, ortam esse, quod imperiti putarint, *ex igne* significari egressionem: *Ur* autem dici אורשורי, *Chaldaorum*, per prolepsin, quia illa gens a *Chrsed*, filio Nahori, fratris Abrahami, nondum nato cum Abrahamo exiret, nomen suum habuerit, postea in *Chaldaorum* nomen a Græcis aliisque mutatum. Capitibus proximis in veterem Persarum religionem inquiritur, quatenus Abrahami pietati vel conveniat, vel recedat ab eadem. Sabaisimum autem, id est cultum stellarum, a אבדל, *exercitus cæli* dictum, falso prisce Persis a Græcis & Mohammedanis imputari probatur, qui si omnino aliquis apud ipsos fuerit, minus tamen religiosum, sed civilem tantummodo fuisse, ut nec Mithræ cultum, nec Ignis & Elementorum fuisse divinum, ostenditur. Plura ibi de Mithra, ejusque symbolis & antro; etiam de Ignis & Aquæ custodia, quæ Persis erat; nec non de Vesta Romanorum Græcorumque, quæ a Persarum Igne, hic autem ab jugi igne Israelitarum videtur esse, copiose & perspicue tractantur. Capite IX memoratur, duo quidem principia rerum posuisse Persas, bonum & malum, non autem ut Dualistas, quibus utrumque æternum & pari fuit potestate, sed ut Bonum principium æternum sit, quod Lucis nomine significabant; alterum creatum & subiectum illi nomine Tenebrarum, quod Diabolus, ut Luce Deus, designatus fuit. Creationem etiam credunt Persæ, & aliquid Hexæmero non dissimile, sex videlicet Tempora; sed cuilibet Temporum plures attribuant dies, primo 45 ad creandum Coelum: secundo 60 ad Aquas producendas: tertio 75 ad creationem Terræ: quarto 30 ad creationem Arborum & Plantarum: quinto 80 ad creanda Animalia: sexto 75 ad Hominis creationem: ut ita integer annus 365 dierum, creationi fuerit infusus. Secundum Tempora hæc festi dies ex Zoroastri lege disponuntur, ut pro singulis Temporibus quini dies æquis & lætitia transigantur, quibus Deus pro iis laudetur, quæ singulis

lis spatiis illorum sex Temporum condiderat. Capite X continuatur Creationis historia, quod etiam credant unum mare, unamque feminam primum creatos fuisse, & , propter iniquitatem Orbe submerso, unum superstitisse Regem, qui humanum genus propagavit. De Paradiso autem terrestri non uno modo memorarunt, neque de situ & numero consentiunt: quemadmodum Indi duos Paradisos fingunt ad duas intersectiones Æquatoris & Zodiaci in Terra, a quarum alterutra Terræ Longitudo numeratur, illis ab orientali sectione, sicut nostris ab ea, quæ est ad plagam occidentalem. Sequentibus Capitibus Divina nomina & attributa, nec non Angelorum & Diabolorum nomina singularibus indiculis enarrantur; & de Anno & Epochis Persarum disputatur, quæ variæ fuerunt, una ab initio monarchiæ Medorum, vel ante eam: alia Gjemshidæa, ab rege sexto Medorum, anni & fastorum reformatore, appellata: quam secuta Yezdegherdæa, quæ in damnum veteris religionis nova habuit mensium & dierum nomina, neglectis, quæ ab Angelis deducta erant, unde ritus & sacræ solennitates pependerant. Hanc infecuta Saracenorum tempora, quibus rex Gjalaleddin Melicshah consilio astronometri Omar Cheiyâm rursus annum reformavit ita, ut quaternis singulis intercalaretur, & quartus quisque annus 366 dies haberet. Non autem per hebdomades veterum Persarum menses dividebantur, sed quisque dies totius mensis habebat singulare nomen, quæ cum vario mensium ordine & nuncupatione recensentur: quibus tandem (interjecta longiore anni Perfici declaratione) descriptio epochæ & anni Katæorum & Chinensium Capite XVIII subjicitur. Capitibus XIX & XX de Angelis præsidibus mensium, dierum & regionum, eorumque officiiis & præfecturis tractatur: item de Magorum festis solennioribus, diebus fastis & infastis: & Cap. XXI de Legislatoribus Persarum, quos inde ab initio Medorum monarchiæ (nam superiora tempora obscura sunt) habuisse referuntur, cum Keyomâras, primus rex Medorum, etiam religionis statum renovasset: post quem Zerdusht, id est Zoroastres fuit, regnante Dario Hystaspis. Tertius post Macedonum tempora, qui etiam aliquid innovaverant, Erda-Viraph, sub rege Ardeshir Bâbecân, circiter ducentis annis post Christum, qui concilium convocavit antistitum sui regni: sub quod, tempus Erda-Viraph cæstasin ex
sopo-

soporifero potu passus, in cœlo seu altero mundo fuisse, & post Regi dubitanti de religione persuasisse, ut firmior esset, dicitur. Ad-
ditum de Hæreticis Perfarum, eorumque occasione de Manete & Ma-
nichæis.

Jam Capite XXII ad Religionis Persicæ descriptionem pro-
pius acceditur, quæ a Zerdusht sive Zoroastre reformata & ad certio-
rem modum reducta fuit, non plane quidem ut Damascius & Plutar-
chus referunt, sed ut ex propriis Perfarum libris & confessionibus ha-
betur. In quibus est narratio, ab Indo-Persis petita, de bonis ma-
lisque Angelis, & Mundi ad annos 12000 duratione, & alia multi-
plicis argumenti ex libro Sharishtani. Quod vero primæ partes
ἄῶ Zerdusht sive Zoroastri, prophetæ illorum dantur, qui sub Da-
rio Hytaspis floruit; Cap. XXIII de ipso illo Dario agitur, quem *Gush-
tasp* vocant, Rege Lohraspe genitum, tacentes de electione per e-
qui hinnitum; nisi forte mutata litera *Gbeshtasp* ejus nomen fuit,
quod sonat *equo pactus*, ut ad notam illam electionem, quam Græci
tradunt, respiciatur. Hic quod sedem Persæpoli habuit, indige-
narum lingua *Istacbr* dicta, de ipsa urbe, & palatio in rupe exciso,
etiam de Monte Regio, sepulchra Regum in rupe excisa habente,
(quod etiam Diodorus Siculus lib. XVII memoravit) narratur. Se-
quitur Capite XXIV descriptio Vitæ Zerdushti, quem prave Græci
Zoroastrem dicunt, pejus alii cum Bactrianorum antiquissimo rege
confundunt, cujus nomen non Zoroastres, ut multi tradunt, sed,
Diodoro autore lib. II, *Oxyartes* fuit. Patria Zerdushti incerta.
Plures Græcorum Persam dicunt: Platonis Armenius videtur alius
esse: Indi-Persæ ex China arcessunt: Abulpheda ex montibus Gor-
diæis. Alius Arabs dicit ex discipulis Ozeir sive Ezræ fuisse: alius
servum discipuli Jeremiæ: Abulpharagius servum Eliæ. Quia vero
tam post Jeremiæ quam Eliæ fuit tempora, sola de Ezræ disciplina
probabilior sententia videtur. Cum Israelitis enim versatum esse,
tota ejus Theologia probat, quam nemo, expertus illius consortii, suo
ingenio invenire ac componere, ut infra ostendetur, potuisset. Ejus-
dem Zerdushti historia etiam singulari libro, *Zeratusht-nâma* dicto,
conscripita existat, sed multis fabulis interpolata, cujus summaria
pag. 329 & sequenti exhibentur. Ipsi Zerdushti scripta Capitibus
insequentibus recensentur, generali nomine dicta *liber Zend*, sive

Zendaveſta, ex pluribus partibus conflatus, quarum viginti ſuis nominibus, tanquam ſeparati libri, enarrantur, licet in iis ſint etiam, quæ ſubſequenti tempore ab aliis videantur adjecta.

Deinde Ritus eccleſiaſtici Perſarum a Capite XXVII exponuntur verbi gratia Signum, quo ad ſacra convocentur, quanquam hoc ad recentiores potius quam veteres Perſas pertinet: item Virgæ ſive bacilli in manibus inter ſacra: Muſſitatio in precando: Silentium inter edendum. Succedit Hierarchia & Ordo Sacerdotum, qui ſunt primo ſimplices Magi ſeu ſacerdotes, quorum plures ſunt ad unum Pyreum ſive templum: deinde Praefules ſingularum provinciarum: tandem Archipraeful, qui plures ſub ſe habet Praefules. Ante Zoroaſtrem primo ſeu infimo ordine ſimpliciter dicebantur Magi, quia *Mogh* Perſice ſacerdotem ſonat: altero, *Mubad*, praeful: ſupremo, *Mubad Mubadân*, praefulum praeful ſive Archipraeful, uti Muſti eſt Turcorum: Zerdusht vero ſive Zoroaſtres nomina immutavit, ut eſſet infimo loco *Hyrad*, id eſt praefectus igni: ſecundo *Deſtûr*, hoc eſt praeful: tertio *Deſturi Deſtur*, archipraeful. Hæc tria Magorum genera ſunt, quæ Hieronymus etiam lib. II adverſ. Jovinianum ex Eubæo refert, ſicut gradibus, ita etiam ſanctitate & abſtinentia ciborum quorundam diſtincta: & qui ſummo ſunt genere, archipraefules, nihil in cibo præter farinam & olera ſumunt. Habitus Magorum ſubrufus, barba promiſſa, pileus conicus vario nomine, mitra, tiara, cidaris: qua pilei recurva figura etiam alii, & ipſi milites Parthici in antiquis monumentis, videntur uſi eſſe. Synagogæ minores, a Pyreis diſtinctæ, habent tantummodo lampadem & ſingulæ unum ſacerdotem: Pyrea, quæ inſtar templorum cathedralium ſunt, aram habent cum igne perpetuo (unde *Pyrea* vocantur) & magnum numerum adminiſtrantium ſacerdotum. Ignis alendus eſt puris lignis & decorticatis: neque ferro aut rutabulo illum confodere licet. Nec vero Pyrea ſunt antiquiſſima, ſed ſub dio vetuſtiores ſacra faciebant. Cum legunt ex ſacro libro, Judæorum more cantant & modulantur, quamvis non ſint carmina, quæ legunt, quia nihil Zerdushti ſcripſit metricè, omnia oratione proſa. Mohammedani Perſas vocant *Ghebr*, *Guebr*, *Ghabr*, *Ghaur*, quod generatim Iſtudeles ſonat; ſpecialiter Ignicolæ. Horum plurimi fuerunt ad urbem Iſpahan, integrum ſuburbium tenentes, quod vocatum eſt *Ghebr abâd*, id eſt Ghebro-

brorum habitatio. Sed per literas A. 1697 ex Perside nunciatum est, Regem Hofein istum populum suam religionem deserere & Islamisimum amplecti coegisse : a quo suburbium jam dicatur *Hofein-Abad*. Sunt tamen adhuc alibi in Persia Magorum religioni addicti, præsertim circa urbem Yazd, qui inde *Gbaur-Yazdenses* nuncupantur. Quæ enim olim totius regni & integræ nationis fuerat Religio Persica, Saracenorum irruptione, qui Mohammedisimum introduxerunt, ad pauciores fuit redacta, aliquando etiam graviter adflicta, non autem omnis extincta.

Capite XXXI pia & Christianis digna quæstio proponitur, cur Deus Persarum genti plus lucis, quam ethnicis aliis, concesserit, ut a multitudine & absurditate deorum sibi caverent, eaque sentirent crederentque, quæ propius ad Israelitarum religionem accederent. Quod ideo videtur huic genti a Deo & datum & conservatum esse, quia hæc prima futura erat, quæ recens natum Mundi Salvatorem per Magos suos salutaret ac veneraretur. Et jam olim in Cyro, aliquot seculis ante, quam nasceretur, prædicto, apparuerat, quam Persarum gens, post Israelitas seu Judæos, Deo cara esset: quippe ex hac excitaturus erat, qui captivos Judæos liberarent, & Hierosolymam cum templo sanctissimo, ab idololatriæ Chaldæis everfam, ex cineribus resuscitarent. Quid? quod ex libro Zendavesta tam Arabes quam recentes Persæ produnt, Zerdushtum seu Zoroastrem aliquid de Messia & Virgine matre prædixisse, quod utrum Deus ipsi revelaverit (nam & Pseudo-prophetis aliquando, ut Balaamo; inspiravit,) an ex Israelitarum commercio habuerit, in medio relinquitur.

Capite XXXII occasione de Christo vaticiniorum, quæ ex Zerdushti scriptis videbantur apparere, Sibyllina oracula, tam vetera quam nova, amplissimus Autor ex mythologia orientali impugnat, ex qua unam Sibyllam fuisse demonstrat, non plures, quæ caelestis Virgo sit, sidus Zodiacale, a majore quam tenet stella, שכינה, *Sibylla*, id est *Spica* dicta, autoribus Chaldæis atque Phœnicibus.

Capite XXXIII summa quædam Persarum religionis exponitur, sicut sparsim supra quoque data fuerat; quæ est, quod unum Deum credant atque colant, eumque æternam & omnipotentem, sine quantitate & qualitate, Univerſi creatorem & conservatorem, qui etiam Angelos ministros condiderit, e quibus defecerint mali: item

omnes homines ex morte resurrecturos esse ac ultimum subituros iudicium, quo per magnum pontem in felicitatis sedem, Paradisum, transeundum sit, soli autem probi pertranseant; mali ab Angelis, custodibus pontis, dejiciantur ex illo in inferna, hoc est locum suppliciorum. Quod ad medium statum attinet, credunt piorum, vita defunctorum, animas esse apud Deum, ceterorum, alio quodam loco, usque ad resurrectionem, qua corporibus vestitæ per pontem transire in felicitatis locum tentent, iudicium autem dicto modo subeant in ipso ponte. Capite XXXIV agitur de Nuptiarum ritu, de Infantum baptismo & sacra lotionem, & de Sepultura Perfarum. Nuptias celebrari in sacro loco conveniunt, & rogato consensu parentum & pacto dotis, sacerdos ea rata habet, desponsos conjungit, iisque felicitatem sacris formulis, quæ in Liturgia Magorum existant, precatur. Zoroaster etiam incestas nuptias permisit, quas Alexander prohibuit. Nec scortari aut mœchari Peris licitum, sed crimen habetur inexpiabile. Non utuntur circumcisione, sed baptismo seu lotionem infantum ad animæ purificationem internam, idque etiam in sacro conventu coram sacerdote perficiunt, qui loto infanti nomen imponit, & XV ætatis anno, quo tunicam *Sudra* & cingulum sacrum (laneum cum duobus nodis) induitur, Confirmationem eidem dat, a quo tempore in numero est, ut credunt, Fidelium. Sepultura singularis est, & a modo gentium ceterarum diversa. Non infodiunt terræ cadavera, neque comburunt, ne elementa, quæ illis sancta sunt, inquinentur. A vespillonibus super feretro ferreo (lignum enim, quia alit ignem, nolunt polluere) exportantur ad *sepulcreta*, quorum aliud album, aliud nigrum est, illud felicitatis, hoc miseriæ signum, quas prælagiis, adhibito cane & vulture, superstitiose putant explorari posse. Utrumque lapide exstructum ad XII pedes, centum ambitu: fundus itidem lapideus a terra quatuor pedibus eductus, in quem corpora projiciunt volucris voranda. Sic Tavernier & alii recentes describunt: nec antiquior Agathias multum aliter. Sed mos hic plurimorum fuit, alius illustrium atque Regum, ut de Cyri & Darii sepulcris ex Xenophonte & Strabone constat, & ex mausoleo Persepolitano in rupe exciso, quod superest. *Ultimum* Caput de Nominibus Perisæ & Perfarum tradit: etiam de lingua eorum tam veteri quam hodierna, ejusque variis dialectis.

Ad-

Adjectus est Magorum liber *Sad-der*, id est Collectio Canonum & Præceptorum, ex Zerdushti seu Zoroastris operibus, ducentis abhinc annis excerpta in usum ecclesiæ Magorum, Latine ex Persico conversus, ex quo plenius de tota religione Magorum cognosci potest & intelligi.

Appendix addita habet quædam prætermissa in superioribus, aut Capitum quorundam supplementa: in quibus etiam de ætate Pyxidæ nauticæ est, quæ videatur antiquior fuisse, quam vulgo censetur. Tandem scriptura variarum in Oriente gentium, Georgianorum, Tatarorum, & horum tam Mogulensium, quam de Boutan dictorum, & Kataorum: nec non Nabatæorum sive Mendæorum in Chaldæa; cum integris inscriptionibus barbaro characterere, una Palmyrena, altera Persepolitana, omnia æri incisa ostenduntur.

HESIODI ASCRÆI QUÆ EXSTANT, EX RECENSIONE JO. GEORGII GRÆVII. Accedit Commentarius primum editus JOANNIS CLERICI, & Notæ nunc Variorum, &c. Volumina Duo.

Amstelodami, apud Georg Gallet, 1701, in 8. Alph. 2.

Quid in nova hac sua editione operum Hesiodi præstiterit celeberrimus Editor, Jo. Clericus, ipse ad Lectorem edisseruit. Primo enim volumine complectitur *Theogoniam*, quam se ait ante aliquot annos in gratiam studiosorum adolescentium, ut iis mysteria Græcæ Mythologiæ panderet, interpretatum: deinde *Opera & Dies*, ad quod poëma Patris sui, *Stephani Clerici*, publice id olim Geneva prælegentis, notas habuerit in aliquam ejus partem, quibus reliqua, ut & pauca in *Clypeum Herculis* adjecerit. *Fragments* autem se primum Latine vertisse, & notulis tumultuariis illustrasse. Emendasse se quoque proficitur multis in locis versionem Latinam totius Operis, hactenus cura Illustris Viri Jo. Georgii Grævii editam, subjectis in ima pagina notis Josephi Scaligeri, Daniel Heinsii, & Francisci Guieti, cum suis. Alterum Volumen totum alienum esse ait, constans nimirum Lectionibus Hesiodicis laudati Grævii auctioribus & emendatioribus, Danielis Heinsii Introductione in doctrinam Operum & Dierum, & Indice Georgii Paforis, obiter etiam multis in locis emendato. Et quamquam Heinsii labores magni non faciat, eumque passim aberrasse pu-

- tet, & inanes argutias captasse, propter famam tamen Viri non fuisse illos omittendos, & esse in iis omnino nonnulla, quæ legisse neminem pœniteat. Maximum igitur quum editioni huic pondus præbeat institutum celeberrimi Clerici, Mythologiam Græcam ex lingua Phœnicia, antiquissimisque Græciæ historiis, omisissis tantum non omnibus allegoriis, hic explicantis, quædam inde delibanda nunc fuerunt. Et Samueli quidem Bocharto laudem, quam meruit, integram subinde, relinquens, non pauca etiam ex suo ingenio repperit, quæ frustra quæras alibi. Sic *Musas*, quæ invenisse eloquentiam ac musicam, artesque elegantiores dicuntur, ab antiquissimis Græciæ colonis Phœnicissantibus, appellatas ab *inventione*: nam Phœnicia lingua, inquit, מושא *mosha*, est *inventrix*. Porro ait Musas dici *Pierides* a patria: Pieriam enim nomen esse montis & regionis ei subjectæ, quæ Thessalia ad Septemtriones clauditur, Macedonia ad Austrum. Si Phœniciis literis hanc vocem, pergit Clericus, scribamus, מרנה, inveniri in ea significationem *puteorum* (nam מ & נ misceri passim apud Orientales) vel *fertilicatis*, quam non respuat regionis situs, a liquot fluviis rigatæ. *Oceanum*, plane aliter quam Bochartus, a Phœnicibus dictum arbitratur מןן *ogano*, quod *circulum* sonet apud Chaldæos, ceu liqueat ex Paraphrasi Chaldaica Cantic. VII, 2, & præterea *cratærem*, & *lacum*, quæ omnia optime convenient Oceano.
- p. 12.
- p. 13.
- p. 25.
- p. 41.
- p. 73.
- Sic *mala aurea* dici Hesperia a *pulchritudine*, contra Bochartum arbitratur: nam מוש *pulcher fuit*, Hebræis. Similiter eruit significationes multarum aliarum vocum, quales Permessus, Holmius, Eleuther, Olympus, Tartarus, Pontus, Κρόνος, Θείος, Cottus, Briareus, Gyges, Gygas, Nympha, Meliæ, ἠπειρον, (contines) Aphrodite, Κηρ, Κηρας, Parcæ, Nereus, δῆνος, (judicium), Thaummas, Phorcys, Κητώ Cetus, Iris, Græcæ, Perseus, Pegafus, Ghrysaor, Geryon, Erithya, Orthus, Eurytion, Ventus Typhonicus, Cerberus, Chimæra, Sphinx, Thia Θεία, ἥλιος, Σελήνη, Phœbe, Asteria, Hecate, Vesta, Ceres δημητηρ, Juno, Pluto, Neptunus, Jupiter, Lycus, Lyttus, Atlas, Hercules, Othrys, Nectar, Proserpina, Styx, Minerva, Themis, Phœbus Apollo, Diana, Hebe, Mars, Lucina, Vulcanus, Triton, Cadmus, Maja, Mercurius, Semele, Bacchus, Centauri, Asra, Linus, Leleges, Zeboim, Zebaoth. Ex sacris præterea illustrat locum *Esaiæ 65, 11, & 66, 17*: respicere Pro-
- phæ-

phetam ad cocnas illas, unoquoque mense *Hecata* oblatas, quasi Numini mensium præfidi. Ad Hebr. 12, 23, vocare Apostolum *πνεύματα δικαίων τετελειωμένων* animas plenas, seu quibus expletum vitæ tempus. Quin & textum Græcum videas non semel emendari. Nam pro *ερχόμενοι* p. 51 legit *επιόμενοι*, *repentes*; pro *έν*, legit *ε*, p. 132; pro *ἀγγελον* legit *ἀδελφον* p. 144. Tum vero duos integros versus deesse textui conjicit p. 295, eosque supplere non dubitavit. Quid sit apud Hesiodum p. 252 *γυνή πυγοσόλος*, ita exponit: *Stola muliebres tunc temporis fortasse in postica parte erant in nodum collectæ.* Ethinc infert, *jam a multis annis in magna Europa parte, esse omnes mulieres πυγοσόλας.* Ne tamen quidquam disimulemus, non diffitetur celeberrimus ipse Editor in præfatione ad Lectorem, fore, qui cupiant se rationem copiosius reddere instituti sui in explicanda Mythologia ex lingua Phœnicia. Eam vero rem singulari ait opusculo indigere, quod nunc quidem aggredi non vacet. Interpuncturum se tamen serias occupationes & graviora studia ejusmodi interdum amœnitatibus, si Deus vitam & valetudinem concesserit. Sed & Dissertationem de Hercule promittit p. 91 & 139, ibique ostendet, Herculem Thebanum nec unum, nec antiquissimum fuisse eorum, qui *Hercules* dicti sunt. •

ANTONII PACHIONI IN ALMA URBE PHILOSOPHIA, & Medicina Professoris, ad Perillustrem, & Excellentissimum D. LUDOVICUM TESTI, celeberrimum Venetiis Medicum,

De nobis circa solidorum, ac fluidorum vim in viventibus, ac dura meningis structuram, & usum observationibus, Epistola.

VIR EXCELLENTISSIME.

Opusculum, quod per decennium ratione, & experimentis comprobavi, jam ferme completum est. Tunc omnium approbatione dignum censebo, postquam amice, & acriter judicaveris; materiam namque fatis novam, & solidam includit. Curiositati, qua flagras, ejus contenta inspiciendi, candide satisfacere plusquam facile est. Prima Opellæ facies *Equilibrium fluidorum ac solidorum in viventibus* exhibens de horum vi & morbis plurima spondet, quibus

bus (majoris roboris gratia) duræ meningis, omnium solidorum matris, fabricam, longo labore perquisitam, & nuper a me tandem detectam, usumque ratione, experimentis, ac observationibus practico-anatomicis confirmatum subdit. Superficies ista plurima occludit seriatim disposita capitula; Primo enim generali æquilibrii ratione perquisita, ad solidorum cum ipsis solidis æquilibrium scrutandum descendendo; ubi & solidorum nomine omnis generis fibras intelligere, eisdemque vim elasticam, a fluidis omnino independentem, sed ex præcisa ipsarum structura petendam, ratione pariter, & experimentis inesse contendo. His peractis, ad motum fibræ successivum transitus fit, cujus cum distinctæ quædam proprietates existant, reëtitudinem ipsi magis competere assero; ejusdem pariter originem ex superioribus, tamquam ex universali quodam principio (ad evitandum peculiarem in unaquaque parte motorem) nempe ex meningibus, deduco. Ne autem hoc gratis assertum videatur, nonnulla experimenta in canibus, ligatis aliquot musculis, in medium profero, ex quibus non modo hypothesis nostra firmatur, verum etiam illorum sententia retunditur, qui motum ex oppositis musculi tendinibus ad ventrem derivari, opinati sunt; unde hac occasione nonnulla obiter de musculorum motu, ex calasso fortasse excisa, exponuntur. Quoniam vero una adhuc superest solvenda difficultas, unde nam scilicet vim illam ad motum successivum quaquaversum per corpus effundendum Meninges, præsertim dura, habeant; suspicor in ipso conceptionis exordio, ubi primum elastica vis solidorum, ac fluidorum a prolificis particulis in motum proportionaliter excitatur, ex loci necessitate, meningum firmissima compage (quod postea experimentis, ubi de crassæ meningis structura, & usu, ulterius evincitur) eisdem, tamquam maximo elateri, majorem ad motum proportionem imprimi, impressamque, proprio tono, & fluidorum alluvione perpetuari. Quapropter, non sine fundamento, conjecto capitis molem in foetu, proportionem reliquum corpus excedentem, atque futurarum laxitatem, præfate meningum *motioni plurimum conferre*, ad juvandum in tenello corpore fibrarum omnium oscillationem, tensionemque, æque ac fluidorum pressionem. Tandem, perscrutata cursim motus successivi in quibuscumque corporibus solidis respectiva proportionem, capitulo huic finem impono, æqui-

librium inter solida, & fluida deinceps perpendens. In hoc varia circa motum ipsius fluidi, quatenus ex seipso movetur intrinseco motu, & quatenus a solidis veluti projicitur, expenduntur; quanta sit proportio, quam in unoquoque individuo fluida ad solida habere debent, decernitur, & in sequenti concluditur, quod sit major vis solidorum ad fluida, quam e converso. Rationes quidem potiores sunt, primo quod fluida a solidis pellantur, adeoque majus sit momentum pressionis eorundem, quam resistentiæ in fluidis; ulterius, major sit velocitas motus successivi in solidis velocitate fluidorum; unde quovis dato tempore, & impulsu, plus spatii percurrat, cæteris paribus, in fibra, quam fluidum intra quodcumque canale. Horum autem ratio insuper est, & quia *motus citius percurrit partes corpora continui, quam consigui* (ut alibi ostenditur) & quia motus minus reflectitur in solidis, quam in fluidis intra canales, quod ex partium continuitate derivatur. Ulterius, majus solidorum ad fluida robur ex hoc firmatur, quod nulla mechanice lege explicabile sit, quanta vi fluidis opus esset pro dilatanda, extendendaque animalis adhuc in ovo latentis, machina solida, strictissime implicata, cum infinite majores sint resistentiæ solidorum ad fluida, cujuscunque tandem ista energiæ supponantur. Hæc est tota series genericæ solidorum, ac fluidorum doctrinæ, quam quia ad praxim dirigere intendimus, *solida ipsa, non minus quam fluida in morborum productione primas obtinere*, decerno, varias adducendo causas, quæ solidis immediate vim, ac impressionem morbificam inferunt; cui veritati confirmandæ Hippocratis doctrinam ad amissim astipulantem, & mechanice singula explanantem, ex lib. de loc. in hom. decerptam, annecto, cum solida in fluxionibus affici asserit. Ait enim: *Fluxiones autem & prefrigerata valde carne, & percalescæta sunt, ac superinflammata* &c. reliquum ex arbitrio apud Auctorem legere poteris. Historiis inde, aliquot partim ex antiquis, partim recentioribus, ac ex propria observatione adductis, solidorum rationem in morbis habendam (quod hucusque neglectum adnotavi) pancreaticæ, ac serio inculco. Ast quoniam vix quidquam probabilis in hac re satis abstrusa concipere possumus, nisi multiformes, ac probabiles fibrarum passionès diligenti indagine perquiramus, taliaque scrutari, si non penitus impossibile, difficile saltem absque prævio experimentorum apparatu (quo per a-

nalogifimum incedamus) exiftat; ob hanc potiffimum caufam plurimorum animalium, quadrupedum, volatiliū puta, ac piſcium, carnes, membranas, tendinesque, (quoniam ſingula ex fibris contexta ſunt) intra diverſæ energiæ liquores, molles ſcilicet, acres, baſſamicos, ex mineralibus, vegetabilibusque variis depromptos, ad menſes maceravi; fibrarum mutationes, criſpaturas, elongationes, horumque modum perſpexi, & mechanicè deſcripſi, quæ iconibus ob omnium oculos offerre cenſeo. Si ab Epiftolæ inſtituto alienum non eſſet, plura de vi in fibra contractili obſervata exponerem, quæ ſane mineralium fautores, ad omnes indifcriminatim morbos, non parum impetitiæ redarguerent, quoniam ſolida, ac ſi in animalium fabrica ad nihilum conſtructa eſſent, aut inconſulto prætermittunt, aut impudenter aſpernantur. Quanta autem, ex matura horum conſideratione, arti commoda adveniant, aut deinceps adventura ſint, hic unicus horum laborum ſcopus.

Ex his ad capitis morbos ſolidorum vitio ortos, tranſitum facio, quibus (ut mihi in omnibus ſemper familiare eſt) anatomicam partis notionem præmitto, ut ea, quæ tractanda ſunt, baſi firmæ innitantur. Poſtquam ergo pericranii, ſeu cranii periœſtii examen inſtituerim, cranium ipſum penetrans in duram meningem offendo, cujus miranda fabrica (quantum mihi obſervare licuit in homine) illam cordis adamuſſim æmulatur, ut mihi dura meninx ſtructura, & uſu, cor cerebri, & fluidi nervoſi dicatur; habet enim & ipſa proprios ventres & ſepta, ut quatuor ventriculorum vel duplicatum cor dici mereatur. In interna, & concava ejus ſuperficie, qua cerebro, & cerebello ſuperſternitur, multiplices, ac robuſtos habet lacertos ad diverſa tendentes, præcipue autem ad latera, poſticam, anterioremque falcis meſſoriæ partem: ſepta plura ipſam conſtruunt, quæ cerebrum a cerebello dirimunt, duo vero maxima cerebrum in partem dextram, & ſiniſtram, pariter & cerebellum dividunt, in quæ omnis generis fibræ, a dura meningē, terminantur. Præter hæc, triplex fibrarum ſtratum obſervavi, quorum unum, & magis ſimplex in converſa parte, bina vero in concava locantur. Ex his, quod immediatius lacertis ſubſternitur, oppido raram exhibet texturam, & fibrarum progreſſum; unde hæc ad vivum delineari oportuit, ut per ſchemata, mens (quam calamus exhibere ſatis diſtinctè nequit) clari-

riva

rius illustretur. Brutorum meningem scrutato inconspicua semper mihi se abdedit ejusdem textura, omnemque conatum meum elusit, ut præ fibrarum tenuitate, asserere coactus fuerim, grande hominum cerebrum, validiori, ac conspicua magis fibrarum, lacertorumque mole indiguissè. Nova hæc inventio quamplurimis multum negotii facesset, iis præcipue, quibus spirituum animalium summa vis continuo extollitur; quippe ex potenti dilatatione, ac constrictione meningis, totam fluidi nervosi distributionis causam, ac plurimam energiam, ejusdemque velocissimi motus partem deduco; experimentis in canibus, viventibus, ac historiis practico-anatomicis confirmo. Data insuper mechanica hæc fabrica, motus causa non aliunde quaerenda mihi videtur, quam ab ipsa meningē, non vero ab arteriis, quæ pauca sunt, & ad hoc munus prorsus ineptæ, neque a nervis, quorum nullus ad ipsam revertitur meningem: quare ex his omnibus, & infinitis propemodum resistentiis, quæ eidem meningi occurrunt, concludendum censeo, majorem valde hujus quam cordis esse compulsi-
 vim. Hæc & similia, si non penitus elucidare, innuere saltem prætermitto. Piæ meningis cum cerebro in hæsiōnem frequentem fibrillarum e proprio sinu quaquaversum effusionem perpendens, motum obscurum eidem imprimere, ac internis excitandis, externisque recipiendis motionibus, pro sensibus aptam conjectavi; exemplo motus, quo ipsa suis propaginibus ad oculum in retina tunica sensus visionis causa est. Natura enim in omnibus eodem perpetuo, eodemque more se gerit, ut quæ unius, alterius etiam sensorii, materialis causa existat. Præmissa hac rerum serie, ad morborum aliquot capitis per idiopathiam explicationem me confero, quatenus meningum Elatere vitiato, motu pariter successivo, vel reliqui corporis fibræ una etiam consentientibus æquilibrium solidorum variis formis depravetur, aboleatur, unde Epilepsiæ, Melancholiæ, Stupiditates, Maniæ, Pervigilia, Vertigines, aliæque hujusmodi insanabiles affectiones, mihi ad amussim descriptæ, ortum suum primario debeant, non acido alicui, aut alterius generis salino corpori, quorum energia ad pertinaces similes affectus producendos nunquam evehi potest. Methodum genericam, ac peculiarem his morbis accommodatam cum exposuerim, cur opiata in pervigilio non exhibenda, in melancholia vero per ideas curationem innuo; ægrotantium, quos tractavi,

historias posthac seriatim adjungens. Post nonnullas alias hujusmodi, in acutis etiam, fibrarum affectiones ex contractione pendentibus, more, quo superius usus fui, ad Apoplexiam me transfero, & ut locus Scriptoribus, plura deinceps juxta hanc methodum scribendi, detur, calamus sisto. Morbos thoracis organicos tres jam complevi, quorum abdita natura per cadaverum sectionem mihi innotuit. An hic cum cæteris lucem visuri sint, prima saltem editione, ambigo; propositum enim ordinem invertere videntur, cum plane diversam induant formam. Pleuritides, Hippocrati siccas, a nemine pro fibrarum morbis habitas, fortasse promam, cum infinitum harum numerum elapsis annis adnotaverim, quarum curatio, quoniam simplicissima, ideo neglecta. Inter morbos abdominis mulieres totam fere implebunt paginam, cum de mola convulsiva, & de mensium suppressione ex solidis acturus sim, Hippocratis doctrinæ innixus. Molæ vesicularis observationem unicam proferre possem, aut vereor, ne hæc implendæ paginæ gratia (a quo plurimum meus distat calamus) censeantur adjuncta; etenim singula innuere potius, quam longæ verborum serie explanare proposui; cum sapientibus enim habenda res est, quibus pauca satis sunt. Icterus, quem sæpissime ex totius abdominis interno externoque fibroso genere, lento pede contracto invadere observavi, fortassis vel describam, vel historiis notionem ejus adjungam; curatur enim laxantibus; rhabarbaratis, chalybeatibus, ac aliis hujusmodi exasperari solet, & in lapideam ferme totius partis duritiem converti. Plura pro nunc, quæ tibi exhibeam, non habeo; hæc potiora sunt, quæ meo veloci calamo suppeditavit; fortasse pauciora quam debuisset, sed plura quam volui. Postquam ergo legeris, in animo conde, & si aliquid boni, vel nihil tale in se continere conspexeris, amice nunties, & consulas rogo. Interim incessanter amare ne desinas

Tui semper

Romæ Kal. Aprilis 1701.

Studiosissimum Amicum, & Concivem
Antonium Pacchioni.

PARA-

PARALIPOMENA THEOLOGIAE MORALIS, SEU
Varia de rebus moralibus Epistola. Auctore R. P. NATALI ALEXANDRO, Ordinis F. F. Prædicatorum, in sacra Facultate Parisiensi Doctore Theologo.

Delphis, apud Henricum Rhenanum, 1701, in 8.

Alphab. i. plag. 4.

POsteaquam A. 1693 Theologiam didacticam & moralem (decem tunc formæ, quam vocant, octavæ voluminibus constantem, sed postmodum, ut dissertationibus Historico-Ecclesiasticis novissime junctim editis addi posset, in majorem formam redactam) edidit F. Natalis Alexander, varios subinde expertus fuit adversarius, & anonymum imprimis aliquem, qui difficultates adversus Theologiam istam Archi-Episcopo Rothomagensi edito libello Gallico proposuit. Ut itaque contrariis objectionibus satisfaceret, Paralipomena hæc divulgavit, in quibus per modum Epistolicarum Dissertationum, argumenta præcipua excutit, suamque thesın pro virili defendit, sæpius tamen aliorum de rebus moralibus quæstis respondet. Statim ab initio recte se dixisse innuit: extrinsecam probabilitatem, ex unius vel plurium scriptorum autoritate petitam, opinioni morali securitatem conciliare non posse. Regulam illam, qua, cum invocentur Sancti, spem fiduciamque omnem in solo Deo collocandam esse affirmaverit, ab Autore anonymo pulsari ait leviori objectione, quando id cum Ecclesiæ sententia & fide e regione pugnare dixerit, quippe quæ beatam Mariam Virginem hunc in modum quotidie salutet: *spes nostra salve*. Verum figurata solum locutione Mariam Pontificio spem suam, vitamque suam appellare respondet Alexander pag. 9, eo, quod Christum, Deum, Dominum ac Salvatorem pepererit, in quem sperent, & qui vitæ atque omnium bonorum ipsis autor sit. Quemadmodum ergo ipsam adorare non liceat ea adoratione, quam latrām vocent ecclesiastico loquendi modo, quæ sit Deo soli debita servitus; ita nec quempiam sperare in eam hoc modo posse, sed hoc soli Deo Filioque ejus unico Jesu Christo competere innuit. Sola caritate corda ab amore creaturarum abstrahi & ad Deum erigi, recte se docuisse p. 16 s. denuo inculcat, nec moratur anonymi objectionem, qui parum hæc accurate atque Theologicè proposita nuncupavit, ideo, quod

Ggg 1

spe

spe etiam ad Deum corda erigi notissimum sit. Spem enim id imperfecte tantum præstare, nec ab amore creaturæ, in qua finem ultimum constituat peccator, voluntatem ejus, si sit informis & caritate destituta, abstrahere respondet. Quando Clericos ludis aleatoriis absque gravi crimine, ludere vel ludentes studiosè spectare non posse asseruerit, non istud se dixisse p. 29 monet, quod lethalis peccati reus sit Clericus, qui virum aut foeminam nobilem urbanitatis vel negotii causa conveniens ludentes invenerit, nec statim oculos averterit, ac sine mora e domo exierit; quin potius ad eos se respexisse ait, qui ex condito & deliberata voluntate, præter urgentem necessitatem, eo se conferant, ubi alea ludatur, ut isto spectaculo avidos pascant oculos, qui ludentibus faveant, iis applaudant, eorumque cupiditate afficiantur, qui denique præsentia sua ludentibus autoritatem concilient. Episcopatum aut aliud quodvis beneficium ecclesiasticum, curam animarum annexam habens, sine ambitionis lethalis crimine pro se neminem postulare posse, p. 35 f. adhuc contendit, P. 43 f. contra adversarium suum anonymum tuetur sententiam, quod graviter peccent, qui cum peccati lethalis affectu Missam dominicis festisque diebus audiant. P. 60 a religioso quodam viro interrogatus, respondet: non licere Christianis in regno Sinarum interesse sacrificiis in honorem idoli Chin hoam, aut in honorem Confucii vel progenitorum paganorum a Sinensibus oblatis, quolibet prætextu; aut genua flectere coram altari, in quo offerantur, aut coram tabellis, quæ sedes animæ vel spiritus Confucii aut progenitorum defunctorum inscribantur; aut superstitionis quibusvis ritibus eorum, etiam occasione funerum, ministerium aliquod vel solam præsentiam exhibere, quamvis fecte intersint, animoque sint ab illis superstitionibus prorsus alieno, aut genuflexiones intentionemque dirigant ad crucem, quam occulte gerant, vel in templo inter flores absconderint. P. 70 alii mentem suam de virgula divinatoria declaraturus, eadem uti lethale peccatum vocat, divinationisque per virgas professoribus absolutionem denegandam esse dicit, nisi arti superstitionis renunciaverint, ac poenitentiam egerint, P. 76 retractationem P. Francisci Caffaro, Clerici Regularis ordinis Theatinorum, qua veterem de arte histrionica & de comœdiæ frequentatione opinionem emendarit, amico Romæ degenti transmittit, istaque occasione histriones & comœdos

in

in arte sua perseverantes ad Sacramenta Ecclesiæ non admittendos esse, simul ostendit. P. 80 Sacerdotis cujusdam, singulis diebus Missam de rosario beatæ Virginis Mariæ celebrantis, devotionem taxat. P. 96 admittere haud vult, ut conjugata mulier nobilis, cui acerbissima cum viro dissensio, monasterium sacrarum virginum ingrediatur, ibique ut pensionaria vivat. P. 108 s. scrupulos quosdam circa juramentum ac perjurium exortos resolvit, idemque p. 146 circa usuras, & p. 281 circa Simoniam præstat. P. 165 s. Capituli potestatem, quam sede vacante exercere possit, declaratam dat. Monachis & sanctimonialibus, & omnibus generatim religiøsæ paupertatis voto obstrictis, munera largiri vel accipere absque superiorum permisso haud licere, p. 188 s. statuit. Christum duobus discipulis Emaunticis eucharistiam non porrexisset, p. 194 probat. Eum, qui duello pugnans hominem aliquando occiderit, & postea religiosam vitam solenni ritu professus fuerit, sacrosque ordines, dispensatione super irregularitate a summo Pontifice non impetrata, susceperit, sacris operari non posse, p. 244 s. ostendit. P. 249 Clericos, qui passim mulieribus libent oscula, nec ab Episcopo suo moniti pravæ consuetudinis vitium emendent, patriæ morem, urbanitatis officium, benevolentiaque testimonium consanguineis aut amicis ab honestis quibusque viris impendi solitum, prætexentes, post iteratam monitionem, severioribus remediis coerceri posse ac debere censet. Sacerdotes, qui boves, oves, equos emant, in pascuis suis alant, eorumque fructus vendant, a negotiatione illicita p. 300 s. absolvit. Non licere p. 309 asserit, ut iudex reum inebriet, quo confessionem criminis eliciat. Casuistarum quorundam recentiorum, Deum verbis æquivocis uti posse & aliquando usum esse asserentium, errorem p. 316 s. refellit. P. 320 examinat illam propositionem, quam neoterici nonnulli publicis thesibus Lugduni nuper propugnarint: non esse evidens evidentia morali proprie dicta, religionem Christianam Catholicam solam esse in terris veram religionem; eamque falsam, temerariam, erroneam & scandalosam appellat, quæ viam ad Socinismum aut ad indifferentiam religionis aperiat. Solam alimentorum provisionem filiis illegitimis a parentibus deberi, p. 332 asserit. Mendacio suam vel alterius vitam servare ac tueri Christianum, salva posse conscientia, p. 353 inficiatur. Qui passim & sine causa per fidem suam jurent, eos p. 336 temerarii juramenti reos constituit.

Ma-

Matrimonia Catholicorum cum hæreticis, quos vocat, illicita p. 344 pronunciat, etiam in iis regionibus, in quibus Catholici cum hæreticis permixti sint, nec posse eadem a Catholicis absque gravi peccato contrahi existimat, nisi dispensationem a summo Pontifice obtinuerint, omneque subversionis absit periculum, & Catholicæ liberorum institutioni prospiciatur. P. 347 f. Medico officia præscribit. P. 358 non equidem improbabilem videri dicit eorum Theologorum opinionem, qui peccatores aliquos ita excœcatos & obduratos esse doceant, ut nulla eis præsto sint vel offerantur a Deo gratiarum interiorum proprieque sufficientium auxilia in infelici illo statu. Ast licet summam fidei non spectet illa quæstio: utrum excœcatis & obduratis gratia omnis interior, etiam sufficiens, a Deo denegetur; errorem tamen esse monet Scripturæ Sacræ & Traditioni contrarium, asserere, quod hujusmodi plane excœcatis & obduratis hominibus, quos omni gratia interiori & sufficienti destitui arbitrentur Theologi quidam, peccata non imputentur; asserere quod errent, qui dicant, ipsis imputari peccata, & quod tolerabilius censeant, qui dicant, eis non imputari. Quibus latius deductis, merito rejiciendam esse concludit propositionem illam, in Collegio Parisiensi Societatis Jesu d. 14 Decembris A. 1699 propugnata; cujus declarationem Germanus Bescheffer Illustrissimo Parisiensi Archi-Episcopo obtulerit; quam ipsam quoque p. 366 subnectit. P. 376 f. exhibet censuram & declarationem conventus generalis Cleri Gallicani, A. 1700 in materia fidei & morum editam, in qua centum & viginti septem propositiones damnantur & confinguntur, cumque ista conferri cupit-Theologiam suam dogmaticam & moralem, ut constet, an ullæ ex assertionibus suis regulisque moralibus affinitatem aliquam habeant eum propositionibus istis a Clero Gallicano damnatis, an contra eos errores & ipse confutaverit, quos Alexander VII, Innocentius XI, Innocentius XII, & novissime generalis Cleri Gallicani conventus confixerint & condemnarint? Ista certe ratione obviam procedi posse arbitratur rumori Gratianopoli ab æmulis suis disseminato, quod propositiones nonnullæ, ex Theologia sua excerptæ, in Cleri Gallicani comitiis in S. Germani castris congregatis examinentur & propediem damnandæ sint,

EPISTOLA ANATOMICA, PROBLEMATICA, QUARTA & Decima, auctore Mauritio a Reverborst Med. Doct. & Anat. Prof. ad Virum Clarissimum FREDERICUM RUTSCHIUM, Med. Doct. Anatomia ac Botanices Professore, cum hujus Responsione de Nova artuum decurtandorum Methodo.

Amstelodami apud Joannem Wolters, 1701, in 4.

Constat plag. 3, & fig. plag. 1.

NOva artuum decurtandorum ratio in quo consistat, ex Dissertatione Epistola Petri Hadriani F. Verduyn, quam in Actis nostris anno 1697 pag. 119 recensuimus, repetere licet. De qua judicium suum Clarissimus Ruychius in Epistola hac nunc suppeditaturus, historiam præmittit juvenis 16 annos nati, qui cum a nativitate manus atque pedes eorumque digitos tumoribus admodum duris, extrinsecus accurate radices Cyclaminis, aut potius Chrysanthemi Americani radice tuberosa, æmulantibus obsessos nactus fuerit, manus alterius, cujus tumor exulceratus hæmorrhagias enormes, & dolores immanes induxerat, extirpationem efflagitavit, & feliciter sustinuit. Operationem tum ipsam prolixius recenset, & quicquid in curatione sese obtulerat, fideliter communicat. Concludit inde, novam hanc methodum antiquæ omnino præferendam esse, siquidem operatio non tam diuturna, neque dolor post extirpationem tantus, nec magnæ hæmorrhagiæ metus, nec ossis separatio expectanda foret, imo nervi nervosæque partes, tendinæ, eorumque fibræ, & vasa ipsa jam tecta, & a frigore cæterisque molestiis & injuriis externis ab applicata musculosarum partium mole conservata satis conspiciuntur. Non autem determinat, num dolores, quos ægri vulgari modo membro privati in parte amputata semper perpetiuntur, eos pariter semper vexent, qui novam methodum admittunt, (quod quidem Petrus Verduyn negat) an vero in dicto ægro iidem ex gangræna superveniente aut alia causa ortum duxerint. Quanquam vero hac vice membrum in loco altiore abscindi curaverit Noster, ut scilicet truncus membri amputati sufficienti mole carnea, quæ in cubiti extremo nimis exigua, tegi valuerit; sufficere tamen existimat, si truncus cute a vola, vel dorso manus separata tegatur, ut scilicet, quantum fieri potest, ma-

H h h xima

xima membri pars ad munia melius obeunda conservetur. Nec Exostoses seu Excreſcentias, quæ in homine vegeto, observantur quandoque e trunco emergere, methodo huic officere existimat; in manus enim aut cubiti extirpatione non est, cur solliciti simus, siquidem membro detruncato non incedit homo, excreſcentias autem cruris Magister Petrus Verduyn inhibere se posse asseverat. Gangrænam, denique a mutilata parte arceri commode, perhibet Clarissimus Ruyschius, modo ligatura justo arctius non constringatur.

Figuræ, quæ additæ sunt, exhibent brachium detruncatum, cum manu tumoribus obſeſſa; digitum cum papillis suis cutaneis, epidermide artificiose ablata, extra cutem præminentibus; atque tumoris maximi portionem, qui non glandulosus, sed cartilagineus partim, partim cartilagineæ substantiæ æmulus, cellulosus, & mucaginosus fuit.

D. AUGUSTI QUIRINI RIVINI P. P. CENSURA
Medicamentorum Officinalium.

Lipsiæ apud Jac. Fritschium, A. 1701, in 4.
plag. 7½.

Quanquam Mediæina, cum nasceretur primum, paucissimarum procul dubio herbarum scientia fuerit, successu tamen temporis ægrorum & medentium multitudo remediorum peperit copiam. Cum enim & Græci & Arabes, Barbari omnis generis eandem excolere in se susciperent, & literati pariter ac illiterati congererent, quicquid placuerit, mirum non est, tot exoticis hodie, tot generosis & ignobilibus, constare Materiam Medicam. Nec dubium, quin Medicis majoris nominia quam honor, Pharmacopœis damnum majus quam hurtum, ægrotantibus nausea potius quam desiderium atque fiducia inde nascatur, quod quævis promiscue sine omni judicio coacervata tam sancte custodiantur in officinis. Imo culpa non levis in ipsos Medicos redundat, utpote quorum inspectioni ac regimini Pharmacopœi merito subjecti sunt, tanquam ministri. Hinc, quod Joh. Baptista van Helmont in Pharmacopolio ac Dispensatorio modernorum, & Daniel Ludovicus in Pharmacia moderno seculo applicanda, jam dudum tentaverant, in hac Censura perfectius deducere, & salva conscientia, salva existimatione Medicorum, officinas in eo statu, qui de præſenti est,

est, relinqui nullatenus posse, clarius demonstrare integrum visum fuit Excellentissimo Rivino. In VII autem capita dispescitur præfens tractatulus, quorum primum *aliena* commemorat, quæ ad officinam Medicam nequaquam pertinent, in eadem tamen hæcenus fuerunt asservata, utpote quæ ad curam hominum non adhibentur. Atque ad hanc classem referuntur brutis destinata remedia, venena, pigmenta, cosmetica, odoramenta, saccharata, sale acetoque condita, & quæ in usus alios domesticos mechanicosve custodiuntur. In II *sordida & nauseosa*, utpote quæ Medicos simplicitatis, imperitiæ, vel sordidiæ arguunt, ex medicamentorum catalogo expunguntur; Mumia scilicet, & quæ defumuntur ex cadavere humano, insecta plus minus venenata, brutorum viscera, partesque aliæ putridæ ac verminosæ, pudenda atque stercora cum omnibus inde paratis. In III ex officinis relegantur *ignobiliora, & indigna* quæ in iisdem asserventur, quoniam existimationem Medicorum & Pharmacopœorum talia minuunt, & ægotantium spem fallunt; qualia sunt rejectanea, ut ungulæ equi, asini; domestica, ut lactuca, endivia; exoleta, sicca viribus privata, ut rad. armoraciæ, cochleariæ; corruptibilia, ut butyrum, medullæ, semina oleosa, & olea expressa; virulenta, ut lap. Armenus, Lazuli; inusitata, ut rad. allii, porri, lignum aspalati, buxi; superflua, ut integri lapides cancerorum, fragmenta coralliorum, crudum opium, scammonium; & æquipollentia, ut amygdalæ ambrosinæ & dulces, magnitudine, & folia betæ rubræ & albæ, colore tantum discrepantia. In IV toleranda minus esse docentur *dubia*, ut rad. Been albi & rubri, Helleborus niger Theophrasti, Dioscoridis vel Hippocratis Casti species; supposititia; adulterata & defraudata; falsa & erronea, ut lapides bezoar & cancerorum factitii. In V removentur *superstitiosa*, ut pretiosa, specifica, quæ appropriatæ vulgo creduntur, non alia ex causa, quam quod similitudinem aliquam vel convenientiam propiorem & affinitatem habeant cum membris; *superstitiose collecta, phantastica*, ut amuleta, *magica*, ut ungu. armorum seu sympatheticum Crollii. Eandem censuram *male preparata* in cap. VI experiuntur, utpote quæ nugas, imprudentiam vel imposturam cum ægrorum damno conjunctam implicant; ut inutiles aquæ destillatæ; remedia supervacaneo labore parata, ut fl. benzoës, ol. camphoræ; imperfecte & saltem super-

Hhh 2

ficio-

ficientius elaborata, ut C. C. vel Ebur philosophice ac sine igne calcinata; dubia, ut Antimonium diaphoreticum, Antihæcticum Poterii legitimo modo non parata; incongrue facta, ut oleum perlarum, carbunculi, coralliorum; corrupta & in præparatione castrata, ut rad. ari, esulæ, hellebori, si in aceto macerentur; sophistice præparata, ut Aurum potabile, seu Tinctura Auri. Tandem in Cap. VII exulare jubentur *incongrue mixta*, dum nempe vel inutilia ad compositionem recipiuntur, vel sibi similia, vel fugitivâ & minus durabilia, vel contraria & pugnancia, vel nociva, dum e. g. saccharum pulveri hysterico Augustanorum & contra abortum additur; atque huc referuntur antiquæ compositiones omnes, utpote sine ordine, sine proportionem, sine artificio, imo sine omni judicio ut plurimum conscriptæ; prout exemplis Theriacæ & Mithridatii monstratur.

Der wunderwürdige Jüden und Heyden Tempel.

h. e.

ADMIRANDUM TEMPLUM JUDAICO-ETHNICUM, in quo veri pariter Numinis cultus ac vana idololatria panditur. Opus ab **ALEXANDRO ROSSÆO** Anglice primum conscriptum, nunc emendatum auctumque a **DAVIDE NERRETERO**.

Norimbergæ, apud W. M. Endterum, 1701, 8.
Constat alphab. $3\frac{1}{2}$ & plurimis figg. æn.

Alexandri Rossæi nomen in plerisque, locupletissimis etiam, virorum doctorum catalogis desideratur, nec, quod cui forte mirum videri posset, quicquam hauriendæ de ipso notitiæ inserviens suppeditavit operis illius *de universi orbis Religionibus* editor recentissimus, admodum Reverendus Nerreterus, nisi quod in ipso statim titulo Anglice istud primo editum fuisse innuerit. Quemadmodum autem libros a Rossæo editos alios cognoscere cupientem ad amplissimum Bibliothecæ Bodlejanæ catalogum, in quo P. II. p. 117. legitur, ablegamus, ita præter versionem hujus tractatus Germanicam, plus vice simplici impressam, Gallice quoque eundem jam ab A. 1666 lectum fuisse observamus. Optime interim de eo meritus est Nerre-

roterus noster, munere, ut arbitramur, *Ministri Ecclesiæ* in subur-
 bio Norimbergensi defungens, quando plures & prolixissimas non
 raro additiones singulis fere Autoris paragraphis subjecit, quarum
 potissimas heic loci commemorasse juvabit. Ad sectionem *primam*
 & *secundam*, quæ *Religionibus Asiaticis* sunt destinatae, multa in me-
 dium affert de variis sacrificiorum apud Judæos generibus, de tem-
 plo in monte Garizim extracto, de celebratione sabbathi, de pascha-
 te, festisque Judaicis solennioribus reliquis, de Urim & Thumim, de
 Talmude, Cabbala & Masora. Argumenta etiam subministrat, qui-
 bus convinci possint Judæi, ut Jesum Nazarenum verum esse Messi-
 am fateantur. Magis ubi aliquando mentio injicitur, de quatuor-
 viris, H. C. Agrippa, Joanne Tritthemio, Alberto Magno & Theo-
 phrasto Paracelso, criminis hujus insimulari solitis, nonnulla differit.
 Oracula insuper Sibyllina considerat, in Muhammedanismi histori-
 am inquirat, & varia, quæ ad religionem Sinensium spectant, accu-
 mulat; ut, quid de Brachmanibus, de inquisitione Goana, de Chri-
 stianorum persecutione in Japan, de Osiride & Iside, de mumiiis, de
 pyramidibus &c. commentetur, taceamus. Ad sectionem *tertiam*
 quæ ad *Africanos & Americanos* Lectorem deducit, præcipuè Nostri
 additiones religionem in Habessinia obviam, Mexicanorum supersti-
 tionem, Brasiliæ Christianismum, ritusque Peruanorum, acros
 respiciunt. Sectio *quarta Religionem Europæam* considerans, varios
 discursus exhibet de præcipuis Romanorum festis, quæ Noster (pro-
 ut in sectione sequenti circa festa quoque Græcorum fecit,) juxta or-
 dinem mensium disposuit. Inde Romanorum pariter & Græcorum
 sacrificia describuntur, istorum porro funera notantur & exequiæ, u-
 triusque item gentis Dii recensentur Deæque, ac temple, atque sacer-
 dotes latius commemorantur. In sectione *quinta Germanorum ve-*
terum superstitionem uberius excussit Noster, Saxonumque imprimis
 idololatriam enarravit; quamvis nec Lapponum, Vandalorum, Obo-
 tritarum, populorumque ejuscemodi aliorum dememinerit. Singulas
 autem hæc annotationes ut textui Rossæano ipsi passim intersperfit,
 ita operi absoluto peculiarem annexuit commentatiunculam de ori-
 gine idololatriæ, natisque hinc fabulis poëticis, quidque modo ex
 rebus gestis ante- & post-diluvianis, modo ex Abrahami posterorum-
 que ejus, modo ex Israëlitarum, modo ex Novi Testamenti historia,

modo etiam a creaturis humano generi seu proficuis seu noxiis tuo huc transfumtum fuerit, dilucide exponit. Cæterum figuræ æneæ haud parca manu ubivis ad nitorem elegantiamque operis adduntur, sed quarum maxima pars apud Christophorum quoque Arnoldum, qui Abrahami Rogeri Januam apertam ad abditum Gentilissimum Germanice conversam, accessionibusque plurimis locupletatam dedit, occurrunt, prout, & alias haud infrequens eruditissimi Autoris hujus usus apud Nostrum deprehenditur,

NOVA LITTERARIA.

Cum Bibliopolæ hodie celebratissimi, Fratres Huguetani, & Dionis Cassii Historiam Romanam, & Philostrati utriusque Opera, & Photii Bibliothecam, libros hactenus desideratissimos, denuo edere constituerint, ac Eruditos publice invitarint ad conferenda, quibus exornari nova illorum editio posset; ut ad plurimum notitiam institutum perveniat, non gravabimur librorum horum inscriptiones, quales dicti Bibliopolæ jam publicarunt (augeandas tamen haud dubie, ubi novæ suppetiæ accesserint,) hic quoque, una cum monitis, quæ ipsi subjecerunt, exhibere. Id unum optamus, ut editionem solertissimæ Bibliopolæ non festinent, nec aggrediantur, nisi justo apparatu ex doctorum virorum symbolis instructi, atque tum non nitorem solum & typorum chartæque elegantiam, sed & vel maxime, ut libri æstumatissimi sine mendis excudantur, curæ cordique habeant.

DIONIS CASSII HISTORIARUM ROMANARUM quidquid superest, Græce & Latine, cum Notis Rob. Stephani, Guil. Xylandri, Franc. Sylburgii, Henr. Stephani, Fulv. Ursini, & aliorum. Accedunt ad hanc editionem Fragmenta Dionis ex Excerptis Constantini Porphyrogeneta cum, Notis Henrici Valesii.

Monitum:

Antequam prælo recudendum subjiceremus *Dionem Cassium*, visum est inscriptionem, addito Monito, in lucem emittere, ut viros doctos invitarem ad subsidium, si qua possint, in tam utili instituto nobis ferendum, Curæ nobis erit, ne possint dicere, se in ingra-

gratos beneficium contulisse, qualecumque sit; sive ex MSS. codicibus, sive ex conjecturis, animadversionibusque suis id haulerint. Singulis paginis subjicientur omnes omnium notæ integræ, quæ antehac editæ sunt, & quibus multæ novæ, a viro docto nobis promissæ, miscebuntur. Volumen erit ea forma, quæ *in folio* dici solet, elegantibusque typis & charta edetur.

PHILOSTRATI UTRIUSQUE OPERA OMNIA
qua exstant, Græce & Latine, cum Notis Federici Morelli, & Blasii Vigenierii, aliorumque antea ineditis, figurisque eleganter æri incisis.

Monitum :

Cum rariora in dies fierent Philostrati utriusque Opera, constituit Bibliopola Amstelodamensis ea recudere, & quidem duobus voluminibus in 4, ea forma, qua Wetstenianis typis excusus est, ante paucos annos, *Diogenes Laërtius*. Notulæ *Morelli* subjicientur paginis, addenturque plurimæ a viro docto, quæ nunquam lucem publicam conspexerunt. Idem operam dabit, ut a vitiiis typhoteticis diligenter repurgetur contextus *Philostrati*, quæ in pulcherrima ceteroquin editione Morelliana non pauca sunt. Versionem quidem non interpolabit, sed permulta foedissima ejus errata breviter indicabit in notis. Ex *Vigenierii* vero commentariis in Icones *Philostrati* Junioris, ea excerpit, quæ faciunt ad ejus Scriptoris explicationem, circumcisissis digressionibus, iisque quæ in quovis Lexico Pœtico occurrunt; qualia plurima sunt a *Vigenerio* congesta, laudabili sane tum studio, cum pauca ejusmodi exstarent Lexica, at nunc minus utilia Juventuti, & doctioribus tædiosa. Ex notæ e lingua Gallica in Latinam vertentur. Quandoquidem autem imagines æri incisæ editionis Gallicæ non sunt inutiles ad intelligendum *Philostratum*, dabit operam Bibliopola, ut accuratissime exprimantur, nec ulla ratione *Vigenierianis* figuris cedant.

Si quid habent viri docti, quod ad ornatum hujus editionis conferant, orantur a Bibliopola, ut ad se transmittant, sub eorum nominibus edendum, & grato animo excipiendum. Quod si fecerint, quidquid a se merito petetur, non agre expendet.

PHO

PHOTII PATRIARCHÆ CONSTANTINOPOLITANI
Myriobiblon, sive Bibliotheca, Græce & Latine, cum Notis, Davidis Hæschelii & Andrea Schotti hætemus editis, aliisque nunquam antea in lucem emissis.

Monitum:

A Nimus est Bibliopolæ, viri eruditi opera & studio adjuto, recudere *Bibliothecam Photianam* Græce & Latine; in qua editione dabitur primum opera, ut Græcus contextus emendatissime edatur; secundo, ut notæ singulis paginis subjiciantur, cum ex quæ sunt jam editæ, tum aliæ multæ; tertio, quamquam versio *And. Schotti* integra servabitur, in notis adhuc ineditis studiose vitia ejus retententur, ne incautiores fallant, textusque Græcus passim illustrabitur.

Rogantur omnes viri eruditi, litterarumque Græcarum & Ecclesiasticarum amantes, ut si quid hac de re monendum habeant, aut si quid operæ, sive ex MSS. codicibus, quos possideant, sive ex conjecturis, aliisve animadversionibus conferre possint, dignentur ea de re ad Bibliopolam Amstelodamensem litteras dare. Consilia eorum ac subsidia, si quæ attulerint, grato animo excipientur, nec erit cur eos benignitatis suæ, collatæque operæ unquam poeniteat; si modo candide, & quamprimum rem ei aperuerint.

Si res bene cesserit, animum appellet etiam Bibliopola recudendis *Photii* Epistolis, quibus varias illas addet, quæ post *Monacensis* editionem prodierunt, omnesque in unum corpus colliget. Quod si posset excitare viros eruditos ad excubenda illustrandaque reliqua *Photii* opera, quæ in Bibliothecis adhuc latent, & secum communicanda, esset quod sibi gratularetur, operamque daret, ut ne qui id laboris suscepissent, ejusque participem ipsum fecissent, frustra a se exantlatum quererentur.

ERRATA.

A. 1701. pag. 19, l. 10 a fine, & pag. 20, l. penultima pro *retractionis* leg. *refractionis*. pag. 139, l. 11 pro *bxx* — *27 dx* ponatur *bx² - 27 dx*. pag. 174, l. 19 pro *V 4 1/2 : 5* leg. *V 4 1/2 : 5*. pag. 175, l. 4. inter *est* & *quod* deleatur comma. ibid. l. 27, pro *— 12ax* ponatur *— 12ax*.

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Octobris Anni M D C C I.

*WILHELMI ERNESTI TENTZELII, HISTORIO-
graphi Saxonici, Supplementum Historia Gothana secundam de va-
rio arcis urbisque statu ab origine usque ad nostra tempora, multis
diplomatibus figurisque ancis distinctum, nec pauca conferens
ad totius Germania, Thuringia præsertim Misnia-
que, omnigenam Historiam illustrandam.*

Jenæ, sumtu Joan. Bielkii, 1701. in 4. Alph. 3, plag. 18. cum fig. æn.

Mense Aprili superioris hujusque anni commemoravimus Historiam Sagittarii Gothanam, Tentzeliique nostri primum Supplementum: jam sequitur secundum, seu potius hujus prima tantum sectio. In Dedicatione ad urbis Senatuum, laudatur inprimis familia per totam Germaniam propagata, Lucæ Cranachii, pictoris celeberrimi, cujus uxor, Barbara, ex civitate Gothana fuit oriunda. In ipso Supplemento *Seç. I. num. 1.* examinatur vulgaris opinio, quæ a Gothis nomen originemque civitatis repetit, fictis Gothorum insignibus, Agno & Dracone, curiæ insculptis præsertim nixa, Melanthonæ præeunte, quem plurimi, etiam doctissimi viri, sequuntur. Sed Tentzelius illorum ostendit simplicitatem, quando non observarunt, Majorum nostrorum, qui olim Agnum cum vexillo triumphali & Draconem cum homine deglutito in sacrarii foribus, curiæ dehinc affixis, posuerunt, non aliam fuisse intentionem, quam ut hominum, sacrarium illud prætereuntium vel intrantium, animis piis de Christi Servatoris meritis diabolique infidiis cogitationes ingererent: Tantum abest, ut quidquam de Gothorum insignibus in mentem illis venerit.

Pergit hinc celeberrimus Auctor ad eos, qui Gothæ a Gothis originem inde probare satagunt, quia in agris etiam circumjacentibus, ut

alibi, reperiuntur non raro nummi aurei, miris figuris ornati, scutellares sive scyphati, majores minoresve, quos vulgus *Regenbogen-Schüsseln* appellare, doctiores vero pro nummis Gothicis aut Vandalicis venditare solent. Unum nuper in agro vicino effossum exhibet Tenzelius, prolixumque & jucundum de illorum ratione excursum instituit, conjecturam addens, quomodo in Thuringiam ejusmodi nummi fuerint delati, in ea tamen *num. 2.* ad urbis originem probandam haud acquiescens, nec in aliorum sententia, Gothæ unum e quatuor judiciis provincialibus a Carolo Magno institutis exercitum fuisse asserentium. Non improbat vero *num. 3.* Myconii narrationem, ex MS. Chronico Isenacensi asserentis, dictam provincialem *in villa, qua vocatur Gotha*, habitam. *Num. 4. 5. & 6.* urbis originem ab Henrici Aucupis temporibus repetit, Witechindi de eo verba ad Gotham applicans: *Num. 7.* S. Gothardum non conditorem sed amplificatorem & in Papatu patronum asserens, unde in sigillis civitatis æri incisus compareat. *Num. 8.* eos impugnat, qui ex sylvanis ornamentis causa lapidibus curiæ angularibus incisus, urbem Comitibus Schwarzburgicis quondam paruisse colligunt. *Num. 9.* & seqq. arcis Grimmensteinæ origines inquirens, removet nummos in illius ruderibus repertos, & a CCLL. VV. Sagittario Mellenique allegatos, quasi ad Hermenfridi, ultimi Thuringorum Regis, exidium, divisamque inter Francos & Saxones regionem ii pertinerent; putat autem, a Wilhelmo III, Duce Saxonie, cufos, & a quodam forsan operario in firmanda arce perditos, hanc autem ab Henrico Landgravio Thuringorum & postea Romanorum Rege exstruendam.

Num. 13. Capellam S. Jacobi vetustissimam esse, probat ex antiquo more præforibus illius sub dio judicia exercendi. *Num. 15.* originem Monasterii S. Crucis inquirens, cui multa *Theodoricus miles de Gotha* largitus est, nobilium distinctionem in *milites & servos* explicat. *Num. 17.* initia Hospitalis a Ludovico S. Elisabethæ marito fundati; & *Num. 19.* Monasterii Augustinianorum diligentius exponit. *Num. 28. & 31.* detegit vulgarium Chronicorum errores, quo tempore mortua sit Cunegundis Isenbergica, Alberti degeneris primo *pellex*, inde conjux secunda; & quando is duxerit tertiam, Elisabetham: quæ tamen in primæ sectionis mantissa accuratius persequitur. Et quoniam

niam hujus Elisabethæ filia fuit Elisabetha, Friderici Admorsii conjux, quæ dotalitium postea Gothæ nacta est, illius quoque res illustrat; *num. 35.* ostendens, perperam ipsi affingi a Sagittario filium Hermannum; statimque subjiciens explicationem monumenti Friderico positi. *Num. 36.* notari merentur varia, ad conjugium Friderici Gravis cum Mechtilde, Ludovici Bavari Imp. filia; *num. 38.* ad mutationes Moguntinas eo tempore, quas ad Gothanos etiam redundasse mirum haud est; *num. 39.* ad lites inter Elisabetham nepotemque Fridericum, de Gotha subortas, & ab Imperatore demum compositas; *num. 41.* ad Lupoldum de Bebenburg, libris pro Imperio adversus Papam & Clerum satis celeberrima, qui præter cæteras dignitates Caveo aliisque memoratas, Præpositus quoque S. Severi Erfordiensis fuit; *num. 43. & seqq.* ad Canonicos Ordruvio Gotham translatos, Elisabetha Landgravia promovente; *num. 47.* ad Coburgum cum annexis Friderico Strenuo Catharinam Hennebergicam ducendi datum, ortoque inde Friderici Sapientis Electoris joco de Gallinæ Hennebergicæ ovo; *num. 49.* ad Mechtildis & Friderici Gravis obitum, hujusque in primis epitaphium; *num. 61.* ad placitandi publicumve judicium habendi modum, apud veteres usitatum; *num. 68.* ad Elisabethæ mortem, redditumque in ipsius epitaphio diem & annum ex MS. Hennebergensi; *num. 70.* ad judicium publicum Waltershusanum; *num. 79. 80.* ad aquæ Linæ ductum Gothanum a Balthasare Landgravio institutum, detectaque vulgari de monacho auctore ibi sepulto fabula; *num. 89. 90. 97. &c.* ad Ludovicum, Balthasaris fratrem, Archiepiscopum Moguntinum, sed a Canonicis ibi non receptum; *num. 90.* ad Balthasaris in terram sanctam iter; *num. 105. seqq.* ad Urbani Papæ VI in castro Luceriz obsessi in Gothanum Capitulum benevolentiam; *num. 129.* ad morem nolas campanulasve cingulis annexas gestandi; *num. 134.* ad impositum a Balthasare tributum, *der Dâhr* appellatum; *num. 136. 146.* ad Fridericum ejus filium a socero mirifice circumventum, sed a patruelibus liberatum; *num. 160.* ad infelicem cum Hussitis pugnam prope Ussig commissam; denique *num. 178.* ad Friderici illius obitum pertinentia. Quæ pro specimine sufficiant: ne prolixam *Sectionis prima Mantissam* excutiamus, plurima eruditæ non minus grata, quam utilia continentem, de pagorum urbiumque in Thuringia denomi-

nationibus, de ethnicorum sepulcris nuper effossis, de comitiis Ottonis M. Arnstadii celebratis, de Contradi II, ac Henrici III, Imp. diplomatibus, hujusque præsertim non duabus tantum, ut vulgo, sed tribus uxoribus; de primorum Thuringiæ Landgraviorum rebus gestis, falsisque epitaphiis Reinhardsbornensibus & similibus.

**THE VANITIES OF PHILOSOPHY, AND
Physik.**

i. e.

**VANITATES PHILOSOPHIÆ ET MEDICINÆ, Au-
thore GIDEONE HARVET, Med. Doct.**

Londini apud W. Turnerum, 1700. in 8.
Constat liber plag. 10.

Vulgarem medendi methodum ante aliquot annos acriter perstrinxit Author Clarissimus in libro, quem inscripsit: *Ars curandi morbos expectatione*; cujus contenta retulimus in Actis hisce A. 1695, pag. 382. Eundem nunc laborem continuat in præsentî tractatu, erroresque varios tam circa Theoreticam & Practicam Medicinæ partem, quam circa Philosophiam naturalem commissos notat. In *Capite I* nimiam vulgi miratur credulitatem, quod præscriptas formulas quovis auro præstantiores æstmet; Herbaria vero hortulanis magis necessaria esse docet quam Medicis, siquidem illi ex figuris herbas cognoscant, quæ in agris hinc inde crescentes, plantisque esculentis nutrimentum detrahentes eradicari debent; atque consultius esse putat, pueros ablegare in sylvas & montium declivia, pro colligendis plantis, quam Medicos: siquidem illi eum in finem eo excurrant, ut pecoribus pabulum procurent; hi vero, ut novam plantæ faciem æri incidi curent, immensa conscribant volumina, & Aldrovandi instar varias bestias, pisces, aves, muscas &c. delineantis, nihil agendo vitam terant. Et cum omnia simplicia non infallibiliter tollant morbum, tanta vegetabilium farragine superfedere, & paucissimis contentos nos esse posse, tradit. In *Cap. II* monstrat, Philosophiam Computularem non minus, ac Peripateticam, res naturales male explicare, & supponit 1) quicquid in Philosophia & Medicina nondum cognovimus, esse plus, quam cujus cognitionem acquisivimus;

mus ; 2) pleraque in Medicina, quæ cognita & manifesta pronuntiamus, esse conjecturalia & incerta ; 3) falsum & erroneum esse sæpe, nos rei hujus illiusve essentiam, causas & effectus penitus cognovisse. *In Cap. III, IV, & V*, de Chylificatione agit, diversasque Authorum allegat sententias, easque refutat ; negat enim, illam calore stomachi naturali, vel per arterias ab hepate, liene &c. adducto peragi ; aut ab acido fermento perfici ; nec salivæ præcipuam vel nimiam dissolvendi vim in acceptis esse referendam ; nec stomachum capacem judicat, qui ejusmodi liquorem acidum contineat, quo ossa, ligamenta, nervi & caro possint dissolvi. Quin potius omnem digestionem putat absolvi per spiritus animales, tanquam particulas corporis subtilissimas salinas, per nervos sextæ conjugationis amplos in stomachi cavitatem hiantes, & per ipsius tunicas distributos, eo depositas. Ut autem in chylum redacta alimenta depurentur, formatum esse dicit succum fermentativum, eumque acidum, per glutinosas vel gummosas particulas spiritibus igneis junctum ; quæ fermentatio augeatur, postquam in intestinis humiditas ex pancreate & mesenterii glandulis destillans cum bile fuit mixta. Quemadmodum autem omnem ventriculi dyscrasiam nervorum a pituita, aut sæculentis acidis, alimentis *δυσωπρωσις* vel in cruditates nidorosas redactis obstructorum debilitati adscribit : ita omnia calida & restrictiva medicamenta stomacho magis obesse quam prodesse, absterfiva vero remedia vera esse stomachica pronuntiat ; quem in finem pilulas suas aloëticas, quarum præparationem prolixè describit, commendat, iis vero, qui constitutionis calidæ & siccæ aut hæmorrhoidibus obnoxii sunt, Electuarium lenitivum, Cassiam Fistularem, Rhabarbarum, Mechoacannam, Tartarum Rhenanum, Semen Fœniculi, & Syrupum Diakthæ recipiens magis conducere scribit. De cetero purgantia fortiora & venæsectiones repetitas serio damnat. *In Cap. VI* doloris nephritici, podagræ, colicæ, pleuritidis, rheumatismi, apoplexiæ, &c. causam in certam subtilem & acrem serositatem seu potius lympham vitiatam, a cerebro per nervos ad extremitates derivatam, rejicit. *In Cap. VII.* cordi & arteriis nullam vim movendi sanguinem concedit, quin putat, hunc movere cor, eodem modo ac aër præmens & replens pulmones eodem tempore comprimit aërem in thoraci cavitatè contentum & diaphragma dilatat. *In Cap.*

II. spirituum animalium præstantiam (vitalium enim & naturalium existentiam negat) collaudat, utpote qui ad omnes omnino functiones concurrant, dum per nervorum non modo extremitates, verum etiam poros laterales, ad omnes deferantur partes; hinc cerebrum pro unica totius corporis parte principali habet, quatenus totum corpus externorum sensuum & motus localis, & hæc sensuum interiorum gratia facta supponit. Cor autem partem instrumentalem dicit; hinc esse contendit, quod remedia cordialia vulgo dicta non cor, sed cerebrum respiciant, cephalica rectius dicenda. Iisdem spiritibus deberi monet, quod sanguis circulariter moveatur; secus ac Medicorum turba rem exponit, qui illos ab hoc moveri adstruunt, cum tamen ipsi doceant, sanguinem multo esse crassiores spiritibus. Absurdum pariter pronuntiat statuere, per pulsationem arteriarum sanguinem ex his ad venas urgeri; id potius contingere putat mediante rarefactione, per continuam agitationem a spiritibus factam sanguini introducta, cui adsociat levem aliquam pulsationem venarum; negat tandem, in systole omnem sanguinem ex corde expelli, & in diastole totam cordis concamerationem repleri. In foetu spiritus functiones suas non præstare asserit, quas in natis peragunt, sed illum vivere vitam plantæ, & destitui omni respiratione omni cordis & arteriarum pulsu, omni sanguinis motu circulari. In *Cap. IX.* remedia antiphthistica hæcenus decantata, ut Syr. de Rapis, Hederam Terr. Fl. Hyperici, Conservam Ros. &c. irrita proclamat, & opiatorum noxam exponit. In febribus putridis & malignis, de quibus *Cap. X.* agit, supponit putrefactionem, *mixturam* sanguinis dissolventem, & calorem p. n. producentem. Culpat igitur Medicos, quod calorem pro causa & essentia febrium habeant, ac refrigerantia propinent. Per venæsectionem semel vel bis institutam spiritus libertati quidem restitui, & massam sanguineam spatium capacius acquirere concedit, nihilominus si frequentius repetatur eadem, spiritus dissipari, & febrim minus consuli putat. Vomitoria & purgantia licet per se febrem non tollant, admittit tamen eadem in principio, quatenus malignos humores evacuant. Diaphoreticorum usum suspectum habet, quia ea ante declinationem, materia nondum cocta, haud debeant propinari, & falsum sit, ea augere & agitare spiritus, imo operatio ipsorum dubia notatur. Narcotica

mitigare quidem symptomata ipsi dicuntur; post quorum operationem tamen malum augeatur. Ex quibus nullum verum dari anti-febrile concludit; & licet Cortex Peruvianus quibusdam tale audiat, sæpe tamen majores eum concitasse turbas docet. *In Cap. XI.* Medicorum vulgus irridet, qui calorem p. n. renum, aut facultatem λιθοποιητικὴν, pro calculi causa habent. Ipse potius ad ejus generationem requirit 1) spiritus animales depauperatos, serum non sufficienter separantes, & expellentes; 2) serum cum Sale Ammoniacio saturatum; 3) mucum, qui combinat sal cum 4) sabulosis sanguinis particulis; 5) angustias viarum in renibus; & 6) gluten vitiosum ex nervis nephriticis exstillans. Lithonriptica tum examinat, atque negat, acida corrosiva tale quid præstare; diuretica vero agere pronuntiat vellicando, stimulando, vias constringendo, & sic serum expellendo; ingentem tum eorum apponit farraginem, inter quæ tamen delectum commendat. *In Cap. XII.* sensationem examinat, quam hoc fere modo sibi concipit. Scilicet sensus externi fiunt per impulsum, seu impressionem, sicque per contactum, eorumque subjectum primarium non est nervus, sed membrana, adeoque visus subjectum tunica cornea seu sclerotica est. Hæc impressio continuatur, juxta nervorum longitudinem, per spiritus animales usque ad cerebrum, & producit sensum communem; sicut eadem per ramos nervorum laterales propagetur, & diu persistat; memoria dicitur; ubi vero diversæ impressiones modo componantur, modo dividantur, imaginatio exurgit, ita ut sensus internus una quidem sit facultas, ex diversis tamen actibus constet. Jam si spiritus animales irregulariter & violenter moveantur, & impressiones confundantur, mania oritur, cujus symptomata explicat, & curam suppeditat; in qua Venæsectiones nimis & Emetica nimis frequenter propinata rejicit, atque de se testatur, quod aliquot maniacos per V. S. bis vel ter repetitas, lenes purgationes & medicamenta antihypochondriaca mineralia, intra 6. septimanas feliciter curaverit. Tandem quædam oculorum vitia examinat, cataractam puta, suffusionem, guttam serenam, & ophthalmiam; qua ratione vero visus integer conservari queat, regulas tradit, illosque false ridet, qui pilulas lucidas etiam atque etiam commendant, siquidem istas oculis non magis ac pedum digitis judicat appropriatas.

MEN-

HENRICI HULSHII IN ACADEMIA DUISBURGEN.
ſi Doct. & Prof. Primarii, de Vallibus Prophetarum Li-
ber unus. Editio ſecunda.

Amſtelædami, apud Engelbertum Solmans, 1701, 4.
 Alphab. 3. plag. 9.

PRolixiſſima libri hujus, anno jam tum 1693 prima vice editi, re-
 cenſione in Actis noſtris anni ſequentis, ſemel a p. 38 ad 47, ite-
 rumque a p. 68 ad 77 deſuncti, & adeo quidem clare methodum
 Hulſianam in exponendis Scripturæ Sacræ oraculis Lectori Benevolo
 ob oculos nos poſuiſſe arbitrati ſumus, ut, cujus titulum tunc ſubne-
 ſtebamus, Commentarii Prophetici in ultima Parœmiæ Salomonis
 ab eadem manu profecti faciem ulterius minime delineandam du-
 xerimus. Multo igitur minus hac vice plura de Auctoris inſtituto
 dicenda nobis venient, quando repetita editione opus iſtud prius in
 lucem publicam emiſit. Denuo tamen injiciendam illius mentio-
 nem duximus, ut non emendatiorem modo textum ejus redditum,
 ſed & marginalibus præterea, corollarioque ac indicibus auctum fu-
 iſſe ſignificarem. Et in corollario quidem id agit Autor, ut mo-
 dum tractandi Hiſtoriam & Scripturam V. T. oſtendat. Nec tamen
 eſt, ut alium hunc exiſtames ab eo, quem ipſe hætenus tenuit, qui-
 que iſti innititur hypotheſi, quod vetera, quæ evenerunt, omnia um-
 bra ſimul ſint ac prophetia eorum, quæ denuo ac rurfus evenire de-
 buerint aut debeant. Neutiquam proinde illum ſatisfacere ait hi-
 ſtoriz ſacræ veteris Teſtamenti, qui ſic eam tractet, ut in hiſtoria qua
 hiſtoria ſolum hæreat, ſicque eam explicet & applicet, quin potius
 hæc quatuor officia a quolibet digno Scripturæ veteris tractatore
 requirit, ut nempe primo omnium hiſtoriam iſtam exponat; typum
 hinc in ea occurrentem non negligat; eam porro in ſacra fabuloſa
 gentili, in qua tota deliteſcat, ſimul detegat; tandemque in appoſi-
 ta analogia atque ſerie evincat, quod idem rurfus ſub novo Teſta-
 mento evenerit, quod per hiſtoriam veteris præfiguratum ſit. Re-
 gulas has ipſemet ad praxin mox applicat, dum in appendice pec-
 liari figuras, quas appellat, temporum perſequitur. Veteris nam-
 que Teſtamenti decurſum univerſum in tres diſtinguit pericopas ſo-
 lenniores, quarum primam ab Adamo ad Noachum, ſecundam a di-

diluvio Noachi usque ad exitum ex Ægypto, tertiam ab hoc ad Christi usque adventum extendit, & omne, quod per hæc tempora evenisse in Scripturis narretur, res gestas Novi Testamenti velut in typo præfigurasse, multo cum verborum apparatu innuit. Cæterum & istud ex iterata Commentarii hujus editione agnovimus, quod opera longe plura ab indefessa Auctoris industria Eruditus sibi Orbis polliceri valeat. Singulis certe annis ad labores novos eunti, tempore Professionis suæ, hos jam subnatos sibi esse dicit commentarios : in *Johannis Apocalypsin*, concinente *Daniele* ; in *Esaïam* ; in *Ezechielem*, concinente *Cantico Salomonis* ; in *duodecim Prophetas minores* ; in *ultima Jobi*, seu *Leviathan & Behemoth* ; in *prælia & parabolas omnes Novi Testamenti* ; in *annum Judæorum, visum in emblemate* ; in *plagas Ægypti* ; in *conjugium Abræam mysticum* ; in *Epistolas Catholicas* ; & in *Epistolam utramque ad Corinthios*. Subjicienda porro fore pollicetur sequentia : *Theologiam Emblematicam* ; *Dobrorem perplexorum* tomis aliquot absolvendum ; *Nodos solutos Gordios in elucidatione difficiliorum Theologia capitum* ; *Epicrifin in Locos Theologia communes* ; *Pentalogum de desiderio mulierum, Deo Mausim, Deo ignato, Deo ventre, Deo mundi* ; dissertationem de *modo cogitandi Trinitatem* ; aliamque de *modo concipiendi creationem* ; de *mysterio numerorum sacrorum* ; de *Melchisedeco* ; de *hirco Azazel* ; de *veritate sacra ad conscientiam se commendante* ; de *duratione ac tempore regni Anti-Christi, Mohammedani ac Turcici, Imperiique Romano-Germanici*. Ut specimen de *raptu Helena, duodecim laboribus Herculeis, lyraque Orphei, opus item Irenapolemicum*, pro tolerantia religionum in Imperio Romano admissarum, vernacula lingua conceptum, taceamus.

THE MYSTERIES OF OPIUM REVEALED.

i. c.

MYSTERIA OPII REVELATA, STUDIO D. JOHANNIS JONES, Cancellarii Landavensis, Collegii Medicorum Londinensis Membri, ac quondam Socii Collegii Jesu Oxoniensis.

Londini apud Richardum Smith, A. 1701, in 8.

Alphab. 1. plag. 2. chartæ augustæ.

Kkk

Equi-

Equidem totius scripti præsentis epitomen *Autor* ipse *Experientissimus*, cujus *de Febris intermitentibus* hypothesein jamtum in *Actis A. 1684*, p. 334 recensuimus, vel in titulo strictè sistit consignatam, intimans hic a se I. Opii nomen, modum conficiendi, selectum atque effectus edoceri; II. opiniones omnes, quæ hæctenus de operatione opii innotuerunt, non nisi chymaras esse, comprobari; III. veram causam, qua quilibet ejus etiam maxime occulti effectus promte atque mechanice explanentur, demonstrari; IV. principia opii noxia, & quomodo hæc separanda, ut tuta & nobilis obtineatur panacea, ostendi; V. usum denique ejusmodi panacea, tum palliativum, tum curativum exhiberi. Ut curiosa tamen Lectori, specialiorum hæud dubie generalium istorum capitum cognitionem desideranti, fiat satis, nulli dubitamus ex diffuso Autoris sermone nonnulla superaddere, quæ singulis perspicue declarandis queant inservire. Scilicet quemadmodum succum lacteum e capitibus papaveris albi oblique vulneratis in vascula supposita stillantem, atque calore Solis cum successiva coloris alteratione concrecentem, Græci κατ' ἐξοχὴν quondam ὄπιον i. e. succum nuncuparunt: ita ante omnia a Nostro innuitur, quomodo facili postmodum literarum permutatione Latini Opium, Arabes vero Osium, Assium, Assion vel Amphion eundem papaveris succum inspissatum dixerint, hodieque discrimen, quod opium inter atque meconium primum intercessit, fere defuerit, cum nostro tempore non solum succus ex capitibus papaveris, sed & ex foliis atque caulibus expressus, atque ignis calore concretus, promiscue opii nomine vocetur in usum, a Turcis tantummodo opium verum *Mastack*, vulgare autem *Pow* appelletur. Et quamvis in opio Thebaico, ceu præstantissimo, vel ab alterius regionis opio, vel ab adulterato discernendo, omnis olim locata fuerit opera, nunc nihilominus, quia opium vel ex Persia & India Orientali, vel ex Turcia seu Asia minore ad nos transmittitur, tum in genere Turcicum, veluti ex papaveris capitibus atque foliis paratum, Indico præfertur atque Persico, quod ex caulibus papaveris albi simul elicitur magisque sordibus turget, quam in specie illud Turcicum optimum censetur, quod amaritie, calore atque acrimonia eminent, quod flammam lucidam concipit promte, quod uniforme, læve ac tenax, tantum non omne in aqua solvitur, quod rubicundam in solutionibus

bus

bus præbens tincturam, empyreuma minus spirat, nec sordibus internis scatet, quod dissectum scintillas, tanquam totidem salis volatilis oleosi particulas alterationi in aëre humido subjectas, spargit copiosas, quod in proportione ad totam molem habetur levius, i. e. in aëre minus, quam in aqua ponderat. Sed effectuum, qui electum opium vel externe vel interne usurpatum solent insequi, dum prolixus attextitur catalogus, non solum externo usu opium & anodynum esse, & alterans, i. e. somnum provocare, dolores sedare, resolvere, emollire, suppurare, in tenerioribus subjectis, si optimum sit sive Maslack, exulcerare, pilos instar psilotherici extirpare, nocere oculis & auribus, pruritus excitare, atque in viris perinæo adaptatum ad Venerem stimulare, indigitatur; sed & in usu interno effectus opii sub moderata dosi adhibiti, tam perpetui & frequentes, quam rariores & qui sub finem operationis ejusdem occurrunt, solite ab iis distinguuntur, qui vel ab opio, sive præparato sive crudo, copiosius ingesto, vel ab usu etiam tali citius intermisso, deprehendantur; neque effectuum demum inter se repugnantium omittitur enumeratio. Ex cunctis annotasse sufficiat, inter effectus perpetuos, quos opii unum vel tria grana in forma liquida vel solida assumpta mox intra dimidiam aut integram horam dicuntur edere, gratissimam ventriculi sensationem primo stare loco, somnum autem non nisi inter effectus frequentes primum commemorari. Hinc ut Veterum æque ac Recentiorum in effectibus opii explanandis pateat hallucinatio, ipsum fundamentum, in quo cum Veteribus Moderni conspirant, quasi spirituum animalium ab opio imminuatur motus, ex eo cumprimis subvertitur, quod potiores opii vires cordiales, in quarum gratiam illud ab Orientalibus populis in majori assumitur quantitate, penitus sic negligi soleant, torpor autem spiritibus neque ratione frigoris, neque ratione exhalationis, neque ulla alia ratione queat conciliari. Etenim adversus frigus, quod Antiqui summum attribuebant opio, de hujus potius calore saporem perquam amarum & calidum mordacemque, odorem foetidum ac gravem, diversasque operationes a frigidis magis inhibendas, luculenter testari; falsum econtra haberi, quod opium frigidorum adinstar incrassando sistat fluxiones. Effluvia vero, quæ ab opio ex ventriculo emitti ad cerebrum Recentiores unanimiter asserunt, licet circa modum discrepent, quo talia immediate vel

cerebrum vel spiritus animales afficiant, eo magis videri imaginaria, quo minus viæ a ventriculo ad cerebrum patulæ adsint, minusque a vaporibus somnus naturalis aliaque pathemata præternaturalia, v. g. syncope, convulsiones &c. occasione lactis in ventriculo coagulati, ortum trahant. Multo minus alia quacunque ratione ab opio rite ac moderate usurpato torpidos reddi posse spiritus, quanto potentius hi ab illo vini instar recreantur, ac potissimum circa ventriculi regionem a deo grata sensatio excitatur, ut quieti in suavem abripiantur somnum, occupationibus vero distenti agiliores hilarioresque evadant. Quæ singularis delectatio ipsa pro verâ tum reliquorum opii effectuum adstruitur causa, quia attendenti semper sit sensibilis, e diverso sanguis ab opio nequitam alteretur, nec sensatio molesta ab eodem, quemadmodum ab aliquo emetico, cathartico, errhino &c. inferatur. Ut majori tamen evidentiâ tot mirifici sæpeque contrarii opii effectus ab ejusmodi ventriculi, quam concitat, titillatione suavi possint derivari, nonnulla circa sensationem, cum in genere, tum in specie gratam sive voluptatem, hujusque in animam sensitivam, corpusque animale effectibus, ex peculiari *de Mechanismo animalis* prælibantur Tractatu, posthac non minus edendo, atque *Phonographia* seu arte literas & syllabas connectendi scribendique ac loquendi omnes linguas a Nostro inventa. In œconomia namque sensationis uti variæ circa objectum, medium externum sive aërem, organum seu sensorium, spiritus animales ceu medium internum, atque animam sensitivam requiruntur conditiones, eo præcipue tendentes, ut sensorium ab objecto nunc immediate, nunc interveniente aëre elastico & compresso movendum, sit tensum, spiritus pariter elastici atque compressi, animaque sensitiva, tanquam unicum in corpore animali principium vivens, percipiens atque movens, ipsam organi contractionem sive tensionem efficiat; ita somni tempore, quod anima sensitiva delassata, ideoque reficienda, a tali contractione cesset, sensoria relaxata spiritusque animales expansi ostenduntur, atque ex his phaenomena diversa circa somnum & vigiliâ solvuntur, nec non circa confortantia, quæ haud augendo spiritus, sed gratam potius sensationem conciliando propter multas rationes, videantur operari. Unde cum voluptas sensitiva nil nisi animæ sensitivæ sit delectatio, ab objecto cum sensorio congruenti resultans, simulque cum refocillatione spi-

spirituum & partium sensibilibum relaxatione conjuncta, nervea vero ventriculi tunica omnium sensilissima ab oleosis salibus volatilibus, veluti principiorum intuitu cum dicta membrana convenientibus, præcipue titilletur, opium omnino (ratione particularum aquosarum, ab aëre humido promte augendarum, elegans hygroscopium præbens) ob sal volatile oleosum perquam aptum traditur ventriculum blande afficiendi, eoque ipso non secus, atque vinum & Venus, doloribus medendi, quoniam membranæ sensationis gratæ occasione relaxatæ spiritibus libertatem concedunt ita sese expandendi, ut compressionis defectu nullam amplius aliunde impressionem suscipere ac ad animam sensitivam deferre valeant. In propatulo sic esse, cur a somno, cum voluptate insigni ac constanti partim concordante, partim ab eadem discrepante, adeoque & ab opiatis, quæcunque fluxiones ab irritatione alicujus partis sensibilis dependentes compescantur, sola semper transpiratio ac interdum mensium & lochiorum profluvium, ob poros scilicet relaxatos, magis promoveatur, nequaquam vero ex communi sententia sudor, nisi in humidioribus corporibus, procuretur; cur opium timorem excutiat & melancholiam, ac instar seminis masculini partes genitales titillando ad Venerem stimulet, cur idem in nonnullis somnum, in aliis autem nimium exhilarando spiritus, inducat vigilias, &c. Pravi econtra opii effectus dum non solum nimix partium sensibilibum relaxationi, sed & sulphuri opii resinoso acri, minus stricte cum sale ipsius volatili combinato, pertinacius autem ventriculi parietibus adhærescenti ac vellicanti, attribuuntur, pro opio in genuinam porro exaltando panaceam, cujus conditiones recensentur, variis præparationibus menstruisque rejectis, opii uncix octo solius aquæ pluvialis destillatæ uncix viginti quatuor, in loco temperato ac vase probe obturato, quotidie ter quaterve agitando, intra sex dies jubentur solvi, hinc per chartam bibulam filtrari, ac oleo dulci affuso sub titulo panacæ opii liquidæ asservari. Qua obtenta mox, ad omnem gummosam opii portionem, sal volatile oleosum recondentem, a noxia resinosa exacte separandam, eadem aqua pluvialis destillata relictis facibus tam diu innuitur affundenda, quousque rubicunda elicita tinctura fuerit omnis, pariter filtranda simulque in balneo ad Extracti, solidam opii panaceam constituentis, inspissanda consistentiam.

Ubi notari meretur, quod aliquis a panaceæ liquidæ integro sextario (*pinse*) cum dimidio, tres opii uncias comprehendente, apud *Dn. Banckium* Chymicum Londinensem hausto, præter vomitum, post elapsam horam forsitan magis vini antea ingurgitati occasione supervenientem, nequicquam mali perhibeatur sensisse. Præter utramque nihilominus opii panaceam, aliæ quoque hujus præparationes in dosi moderata haud contemnendæ, & partim Veteribus jamjam, v. g. Diacodium, Diascordium, Theriaca Veneta, Mithridatium &c. partim Recentioribus, e. g. *Wedelio*, *Langelotto*, *le Mort* (aquam pluvialem itidem loco menstrui adhibenti,) *Bateo*, *Starckey*, *Sydenhamio* &c. usitatæ commendantur, earumque doses non minus, ac utriusque panaceæ, pro diversitate sexus ac roboris subjectorum in peculiari tabula indigitantur. Tandem pro *causarum varietate* variis ad infaustos opii effectus tollendos remediis præscriptis, regulisque & cautionibus generalibus opiata rite quoad substantiam, formam, dosin, vehiculum, tempus, subjecta & morbos adhibendi designatis, usus eorundem opiatorum, speciatim panaceæ, in anima sensitiva & spiritibus confortandis atque placandis, partibus sensibilibus relaxandis, doloribus sedandis, somno conciliando, fluxionibus sistendis ac nonnullis promovendis, Venere stimulanda, vigiliis procurandis &c. tam internus, quam externus a capite 31 ad caput usque 41, quod ultimum, edocetur prolixè.

ANTIQUITATES MEIERIANÆ, SEU DE MEIERIS

Dissertatio, qua quicquid ad hoc nomen illustrandum ex Jure, Antiquitate, & Historia afferri potuit, explicatur a JOACHIMO MEIERO J. U. L. & in Gymnas. Göttingensi P. P.

Göttingæ, typis J. Woyten, 1701, in 8. Plag. 10.

QUæ alios Viros Clarissimos ad suscipiendam in aliorum nominibus commendandis operam movit curiositas, eadem ut in proprio sibi nomine illustrando egregiam prorsus præstaret, excitavit nobilissimum *Meierum*, dissertationis hujus Autorem eruditissimum.

- C. I. Hic enim in originem nominis *Meieri*, veramque ejus significationem curiosè inquirit : & illam quidem ab antiqua voce *Mar*, *Mer*, vel *Mir* derivat, hanc verò equum masculum bellatorem & generoso-

sortem designare, ejusque foeminiuum *Mare, Merte, vel Mire* equam, etne *Wehre* apud inferioris Saxoniae incolas, denotare dicit. Hinc apud veteres *Marscalcum*, (unde illustre in aulis nomen *Mareschalli* ortum,) ministrum equestrem, ex *Mar* equus vel eques, & *Scalc* servus, dictum fuisse ait: cognataque nomina, *Marßallum* & *Mauenboldum*, quorum priori *equorum stabulum*, posteriori is qui *equis favet*, indicatur; verbum item *Marcare*, i. e. equitare, & clamorem Sarmatae cujusdam apud Marcellinum l. 19, qui voce *Marab, Marab*, equos conscendendos monuit, explicat. Inde primam *Meierorum* apud antiquos dignitatem, multaue de equis & equitibus Germanorum ex historia accurate tradit. De iis porro, qui *Mari, vel Maieri, Meri, & Miri* nomen gesserint, prolixè disserit, illudque Celtis inprimis, deinde & aliis varie usurpatum, jamque praepositum, ut in voce *Marbadus, Marbaldus, Merovigus* seu *Merovicus* &c.: jam in nomine *Civismarus, Viridomarus, Teutomarus* apud Gallos, *Induciomarus* apud Treviros, *Segimerus* & *Inguimerus* apud Cheruscos, *Acrumerus* apud Chattos, *Ibentemerus* apud Francos & Suevos, *Waldemarus* apud Danos, *Casimirus* apud Polonos, *Ulodomirus* apud Russos; atque apud recentiores in nominibus *Bachmeierus, Erbmeierus, Goldmayerus, Kirschmaierus, Kromayerus, Lobmeierus*, aliisque pluribus, postpositum esse ostendit. Abhinc ex Caesare l. VI de Bello Gallico c. 15 & aliis scriptoribus, *Marorum* seu Equitum nomen Celtas primo Principibus, denique *vordersten/vorsten* seu *Fürsten*/deinde vero & horum Clientibus, Ministerialibus, *Ambachtis* (quam vocem ab antiquo *Ambath* i. e. minister, ex *amb* seu *umb* & *acht* seu *acht*/cura, *Obacht* derivat) dedisse; eosque e plebe quidem, sed ingenuos tamen, postea etiam nobilitatem consecutos, atque *Edelnecht/Dienstmann/Amtmann/Amtleute/Ambacht* praefcis Celtis dictos, & peculiare genus feudi, quod Ministerialium seu Palatii, *feudum Ambachtia* apud Alemannos dicebatur, consecutos fuisse; evincit; eaque occasione plura de feudorum origine, notatu digna proponit. Qua exposita, Ministerialium divisionem quoque subjungit, illosque in majores & minores dispartit: quorum illi in Regum & Principum comitatu erant, & Episcopis etiam Abbatibusque ac Abbatissis Principali dignitate gaudentibus ministrabant, *Ambacht Lüt/Dienstmann/Ambachtmann* appellati; hi servi erant Ministeriales, *Aldis & Liddi, Leudi, Laudi* vocati,

C. 2.

C. .

C. 4-

C. 5.

- vocati, qui Dominis seu Senioribus operas suas præstabant, & illi ipsi erant, quos hodie *Vasallos* appellamus, (quare & rectius nonnulli vasallos *Homines, Leute*/ a Leudis dici putant) quales olim habebant Comites, Fiscus, Nobiles, & Ecclesia: quo pertinent ex Leg. Longob. Lib. I. Tit. x §. 8 & 14 *Servus Presbyter, Servus Diaconus* & alii, qui officium Presbyteri & Diaconi, sive destinata illis prædia feudi nomine possidebant: huc tandem & *Rusticani, Bubulci, Massarii, Porcarii, Caprarii, Armentarii* referendi. Porro Ministeriales majores duorum fuisse generum dicuntur. Alii *Ministeriales Palatini*, Principibus, Regibus & Imperatoribus ministeria præstantes; quales erant Pincernæ, Dapiferi, Culinarii, Marefcalci, Stabularii; quales & in aula Orientalium *Impp.* erant, capiti suo *Comiti Castrensi sacri Palatii*, & judici *Magistro Officiorum* subjecti. Alii Ministerialium majorum erant, qui in villis Regum & Imperatorum aliorumque Germaniæ Principum, peculiaria illorum jura & Regalia administrabant, dicebanturque *Vasalli Regii, Königs Leute*/sicut *Episcoporum Vasalli Altar Leuthe*. Huc pertinebant Meieri seu Villici, *Forestarii Förstner/Cellularii Kelner/Poledrarii Postmeister/Decani, Monetarii, Cidelarii Zeidlers/Domestici, Telonarii, Sculdassi* seu *Scultesi Schulheissen/Buticularii Butellers/Missi Seneschallen* & alii. Quales Vassos vel Vasallos, juxta Aimoinum de Gestis Francorum, Carolus M. plures instituit; quibus jura egregia & splendidissima privilegia, immunitas, multique honores postea tribuebantur. Quæ omnia porro Autor prolixè explicat, & omnem Villicorum, villicatus & villarum, apud Romanos pariter ac Germanos, naturam erudite declarat: hisque familiarum Nobilium a *Meieris* eorumque feudo appellatarum catalogum subjungit. Certe *Kirchmaieri* a villicatu Ecclesiastico, *Rietmeyeri*, a locorum sylvestrium, *Teiſhmeieri* a piscinarum, *Hagemeieri* a nemorum, *Marsmeieri* a pratorum, *Münchmeieri* a cœnobiorum villicatu appellati sunt. Et a tam variis Meierorum officiis factum, ut tanta Meierorum multitudo hodie in Germania existet, quantam vix aliæ familiæ producere possint.
- C. 7. 8. Quin & ad integras nationes & alias etiam res translatum Meierorum nomen fuit. A *Mar* certe *Marſi, Marruvii, Marrucini & Marici*, Italiæ populi a Celtis orti, nomen habent. Inde *Marcomanni*, quæ, vox Cluverio teste, idem significat quod Anglis *Horsmann*, Ger-

Germanice *Rossmann* / vel *Pferdemänner* / i. e. equites, dicti : *Marsingi* etiam , vicini *Marcomannorum*, & *Moravi* vel *Marenses*, *die Währer* / a flumine *Maro*, quod a *Mar* est, appellati, eandem originem agnoscunt. Urbes porro, ut *Merseburgum*, *Maroboduum* quod hodie *Praga* est in *Bohemia*, *Marbachium* in Ducatu *Württembergico*, *Marchburgum* ad *Danubium*, *Wismaria*, *Hademaria*, *Jaromiria* in *Bohemia*, *Wolodimiria* in *Moscovia*, *Alcmaria* *Hollandiæ*, *Colmaria* *Alsatix*, *Geismaria* *Hassix*, *Meiringia* *Suevix*, *Mervilia* *Gallix*, & plures alix inde appellationem ducunt. Tandem & *Fluvii*, *Marus* seu *Moravus* *Moraviam* mediam interfluens, & *Marisus* seu *Marosch* *Pannoniam* transiens, *Maris* seu *Meieris* nomen ex mente *Autoris* nostri debent. Nec intra *Europæ terminos* nominis hujus claritas contineri potuit ; exteris etiam gentes cepit. Apud *Seythas* & *Tartaros* hodie etiam *Præfecti* equitum *Mirsa*, *Myrsa* & *Mürsa* audiunt. A quibus ad *Turcas* & *Persas* idem nomen venit. Illi enim *Præfectum* aquarum *Mir-Aab*, *Præfectum* equorum regionum *Mir-akoer-Basbi*, teste *Chardino* de *Coronatione Solimanni II*, appellant. Et quis *Miros* seu *Emiras* *Turcarum* *Principes* ignorat ? Apud *Tavernerium* *Persis* *Mir-za* nomen nobilissimorum puerorum est. Idem *Autor* in *descriptione Tunquinæ* c. II. *Marum* quendam nobilem facto bello *Regem* regno suo eiecisse commemorat. *Judæis* uero *Meierorum* communissimum nomen est : ita quidam clarissimi *Talmudici Doctores* hujus nominis ab *Autore* recensentur ; & paria omnino de *Arabibus*, *Syris*, *Armeniis*, & aliis nationibus adferuntur. Tandem ultimo capite tres decades clarissimorum in *Germania* *Meierorum*, quorum *Wissenium* in *Biographia* mentionem non fecit, sistuntur. Inter quos principatum facile cum *Parente suo* ducit celeberrimus *Theologus D. Joannes Fridericus Mayerus*, *Pastor*, cum hæc *Autor* scriberet, *Hamburgensis* ac *Scholarcha*, & *Theologix* in *Acad. Kiloniensi* *Professor*, *S. R. Maj. Sveciæ* in provinciis *Germanicis*, & *Reverendiss. Abbatissæ* *Quedlinburg.* *Consiliarius Ecclesiasticus* supremus &c. In cujus vita enarranda *CL. Autor* in eo fallitur, quod *Wurzema* ipsum olim *Pastorem* fuisse asserit, cum *Grimmæ* hanc partem obierit. Cæterum in eo nos consentientes habet, optandum omnino esse, ut tantum *Meieriani* nominis & literarum decus diu nobis incolume servetur.

C. II.

C. II.

ACTA ERUDITORUM
MEMOIRES OF THE REIGNE OF KING
CHARLES I &c.

i. c.

COMMENTARI DE REBUS SUB CAROLO I GE-
BIS, una cum earum rerum Historia, quæ usque ad Caroli II re-
stitutionem consigerunt. Auctore PHILIP-
PO WARWICK, Equ.

Londini apud Richardum Chiswell, A. 1701, 8.
Alph. 1. pl. 6.

Optime merentur de Republica Litteraria, quicumque virorum, qui in aulis Principum versati sunt, scripta ab interitu vindicant. Quamobrem librum hunc quisquis in seculis hæctenus latentem in lucem protraxit (nam ab ipso Auctore jam tum anno circiter 1677 fuit ad finem perductus, ut patet ex p. 403) rem fecit veritatis studiosis admodum gratam & jucundam. Et si enim non desint Anglii auctores, qui in describenda Caroli I historia operam navarunt, attamen eo magis commendari omnibus isti Commentarii debent, quo facilius in secretiora cum ipsius Caroli, tum aliorum, apud quos eo tempore rerum summa fuit, consilia penetrare potuit omniaque rerum momenta perspicere Warwickius, quippe Caroli, ut passim ex ipso libro patet, Secretarius. Is quo majorem conciliaret Historiæ huic gratiam, non modo politica passim præcepta & characteres morum inspergit, familiasque data occasione, ut Montaquileam p. 221, sequi descripsit, sed & res ipsas comptæ orationis flore ubique convestivit.

- P. 5. Ut pauca ex multis more nostro legamus, primam Carolini exitii causam haud obscure in Buckinghamium confert Auctor, qui jam olim sub Jacobo multorum odia contraxerat, indeque tanto omnibus exosus magis fuit, quod postea apud successorem Carolum eundem gratiæ locum retineret. Is bellorum Hispanici atque Gallici suasor fuerat præcipuus, non tam quod bene consultum hoc modo Angliæ vellet, quam ut ignominiam ob spretos apud gentes illas amores suos ulcisceretur. At rebus usus minus secundis, Regem ipsum in summum apud Parliamentum odium adducebat, & tamen si spes esset, cum ejus cæde extinctum iri in Angliam novarum rerum studium,
- P. 15. 23.

dium, mox tamen novas querelas de vectigalibus mercium (*Tonnage and Poundage*) Parliamentum excitabat. Quare Rex, quorsum hæc spectarent, prudenter advertens, dissolvendi Parliamenti consilium capit: quod priusquam exsequi posset, novas illud sanctiones facit, & cum de Papismo introducendo metueret, hostem Angliæ, qui quicquam in religione mutare præsumserit, & proditorem libertatis Anglicanæ, quicumque vectigal Parliamenti sententia haud probatum solverit, pronunciat. Soluta Parlamento, ne quid Rex contra jus fasque facere videretur, pristina & pœne obsoleta Regum jura revocat, & exploratis, si quid sibi amplius liceret, duodecim Judicum sententiis, tributum pro navibus ædificandis (*Shipmony*) exigit. Tum ne juris sui prodigus videretur, eos qui sibi vel verbis vel reapse in Parlamento obstruerant, ad tribunal seu Bancum Regium (*Kings-bench*) vocat. Quibus rebus cum illud quoque accederet, quod Ecclesiæ potestatem vellet subesse civili, multorum contraxit odia, qui quo facilius eum opprimerent, Pontificiis faventem sinxere, & per latus Archiepiscopi Laudi Regem ipsum petierunt. Hunc dum prolixè commendat Auctor, mentionem injicit libri doctissimi, quem contra Fischerum Jesuitam scripsit, ejusque Carolum Regem fecisse ait epitomen adeo concinnam, ut si edatur, possit novæ Leonis Regiæ vicem sustinere. Perhibetur tamen Laudus moribus paulo asperior, & ab amico suo Jaxonio, Episcopo Londinensi & Archi-Thesaurario, longe diversus, qui ut multo suavior Laudo, ita civili prudentia instructor fuerit, quandoquidem juri dicundo operam prius dedisset, quam Theologiam amplecteretur, jamque summos in Jure honores adeptus esset: unde factum, ut & Parliamenti, & Regis, cui morienti adfuerit, gratiam perpetuo retineret. Sed plures Noster personarum characteres hic subjungit, quando historiam rerum ab A. 1628 ad 1640 gestarum complectitur. Postquam enim hanc fuisse Scotis præcipuam odii in Regem causam notasset, quod in bona, quæ sub Murrei imperio, fisco Regio fuerant a magnatibus abstracta, curiosius inquit, & vel fisco restitui, vel in Episcoporum, quos nuper Rex constituerat, usum converti vellet; de Jacobo Hamiltono, quem inter alia suppetias Suecis adduxisse, cum A. 1630 impetum in Germaniam fecissent, domumque nulla re memorabili gesta rediisse memorat, ejusque moribus primum edisserit, interjectis que postea Straffordii & Comitis Northumbriæ

p. 44

p. 45

p. 49

p. 51

p. 77

p. 78 seq.

p. 82

p. 89

p. 94

p. 97

p. 101

p. 102

- p. 121. bria characteribus,redit ad Scotos. Nimirum cum Rex, Scotiæ Ecclesiæ cum Anglica uniendæ admodum studiosus, novam A. 1637 Lurgiam in facello Regio introduci vellet, eo repente a murmuratio-
ne & tumultu quorundam auditorum res pervenit, ut universa natio
a Rege discederet, frustra Hamiltono, qui obsequii Scotos admone-
ret, misso. Ventum inde primum ad arma, cumque Rex ejus belli
p. 130. sqq. duces partim minus ad res gerendas aptos, partim infidos constituis-
set, eoque successu minus prospero usus pacem iniquis conditioni-
bus cum Scotis pepigisset, illi multo ex ea benignitate insolentiores
p. 134. f. facti, iterum arma capiendi necessitatem Regi imponunt. Et si vero
ingentes, ad Scotos in ordinem redigendos, pecunias Regi sponte mini-
strarent viri in Ecclesia & Aula præcipui, attamen cum & Angli A.
p. 147. 1640 in Parlamento congregati a bello Scotico abhorrerent, atque
Rex indignabundus altero statim mense Parliamentum dissolvisset,
accessit ex his turbis animus Scotis, ut ipsi Angliam invadere, quam
p. 152. præstolari intra suos fines Regium exercitum, satius putarent. Tan-
dem actum iterum de pace, & missi sunt a Scotis Londinum, qui An-
glorum quoque ritus sacros ad suum ingenium reformarent & com-
ponerent. Proinde passim Presbyteriani ex omni Anglia Londinum
convolabant, qui Timotheum & Titum fuisse Episcopos publice
p. 153. negabant, & honoris, si nomen Christi audiretur, significationem
externam adeo non probabant, ut publice divenderent librum, cujus
titulus: *Jesus-Worship confuted* (cultus Christi confutatus.) Con-
vocato inde rursus Parlamento, primus, quem Regi fidissimum nove-
rant, Straffordius petitur, eumque post multam altercationem morti
p. 161. damnat major pars; fuere enim dissentientes quinquaginta sex, at-
que inter hos noster quoque Warwickius, quorum nomina passim
in urbe Londinensi & Westmonasteriensi affigebantur, quo majori
p. 136. deinceps objicerentur periculo. Eam condemnationem cum Rex sua-
su Uxoris ratam haberet, tantas tumultuanti plebi vires addidit; ut
p. 164. nihil non in sui gratiam Regem sperarent facturum. Ideoque com-
muni gaudio transactus is dies Londini est, quo sumptum a Straffor-
dio supplicium, ut illa vespera fenestris eorum non parceretur, qui
ignem in gaudii signum accendissent nullum. Hinc de Laudi quoque
p. 168. Archi-Episcopi supplicio per *πρόληψιν* agitur, quod solo Parlamenti
decreto (novo vocabulo *Ordinance* vocabant) procuratum est A. 1644,
ne

ne quidem desiderato Regisconsensu. In eo vero id imprimis miratur p. 171.
 Noster, quod cum illi mortis violentæ quidam a natura horror in-
 esset, magno tamen animo id supplicii genus subierit. Abrogatis p. 175. sqq
 interim multis collegiis, inter alia nova decreta id quoque sancitum,
 ut Parliamentum, quousque ipsum vellet, continuaretur, neque p. 181. f.
 minus Rex, suadente iterum Uxore, quæ ad omnem motum trepida-
 bat, assensum præbuit, eoque modo se ipsum omni potestate exiit.
 Tum de ejiciendis e Senatu Episcopis deliberatum est, cumque major p. 184.
 pars Nobilium ab eo consilio dissideret, excitatus a plebe Londinen- p. 186.
 si tumultus, neque noster Warwickius longe hic a periculo abfuit.
 Profectus inde ad Scotos Rex, quos modo inimicissimos expertus e-
 rat, honoribus auxit. Quare vicissim illi publica lege injustum id p. 193.
 bellum pronuntiarunt, si quod absque auctoritate Regis deinceps de-
 cerneretur. Interea vero gravis in Hibernia nascitur seditio, aucto-
 ribus Pontificiis, quos cum Rex esset in ordinem redacturus, non mo-
 do negata ipsi ab Anglis subsidia, sed & digna visa est eis occasio p. 199.
 exercitus penitus sibi devinciendi, quemadmodum sane factum. Nam p. 200.
 sero, ut apparuit, criminis læsæ Majestatis Rex accusabat e Parlia-
 mento nonnullos, quippe qui re a Comitissa de Carlisle (quæ post Straf- p. 203.
 fordii cædem Pymio, harum turbarum auctori præcipuo, favebat ad-
 modum) prodita, in tutum se receperant initio, atque post unum al-
 teramve diem a cohortibus civis Parlamento restituti eo rem tandem
 perduxere, ut Rex una cum Coniuge & Filia Londino profugus, Ebo-
 racum A. 1642 concederet. Quæ cum ita fierent, fatetur Auctor, se cum p. 205. f.
 opem Regi, velut olim Davidi, a Deo latum iri in eo discrimine fru- p. 207.
 stra sperasset, in mœrorem quendam ac diffidentiam, quam vocat,
 incidisse, ut ex eo tempore *de cognitione Dei & sui ipsius ex lumine na-*
turali & revelato librum scribere occœperit. Exinde quæ parti- p. 226. f.
 um studia in universa Anglia fuerint, accurate describitur, & post al-
 ios Ruperti Palatini character inseritur, Principis fortissimi, sed qui ex
 suo ingenio omnia geri pertinacius voluit; ex quo coorta inter cum p. 228.
 ceterosque belli duces simultas est, quæ, cum Rex auctoritate sua
 mature satis non uteretur, magno illi postea damno fuit. Dum ve-
 ro de belli ducibus mentionem hic facit Auctor, Jacobi Ashly im- p. 229.
 primis commendat pietatem, quandoquidem in pugnam prodians,
 sublati in eœclum manibus, exclamasse fertur: *Bone Deus, nosti quam*

- me oporteat hodie esse occupatum: quod si me tui contingat obliuisci, noli tu tamen mei dememinisse;* atque illico inde ad milites conversum proclamasse: *agite, ixe in campum.* Contra in Novi Castri Duce poetici observat nonnihil fuisse ingenii, quod militem haud deceat; quare Wilhelmum Davenantium, Poëtam Anglum non incelebrem, sibi substituerit Locumtenentem Generalem, cujus consuetudine factum, ut bellissimam sæpe vincendi occasionem amitteret. Postquam vero, qua felicitate usus initio Rex fuerit, & quoties de pace agitatum frustra Regem inter & rebelles, dictum est, Cromwelli imprimis, qui res prostratas restituit, characterem representat Noster.
- p. 235. f. In hoc enim, quem primum A. 1640 viderat in Parlamento, minus, quam Nobilem deceret, apto habitu indutum, nec quicquam urbanitatis præ se ferentem, vix satis mirari postea potuit *majestatem &*
- p. 247. f. mores habitumque Rege dignos. A Medico ejus D. Simcott narratum acceperat, cum juvenem admodum fuisse splenicum, & frequentibus perturbationibus obnoxium. At adultior factus pessimis flagitiis semet commaculavit, quorum tamen poenitentia motum se simulans, publice postea significavit, se quibuscumque injuriam intulisse deprehenderetur, satisfactorum candide, atque in eorum una castra se transtulit, qui apparitiones & inspirationes jactabant. Neque alienos ab istis nugis habuisse in exercitu milites fertur, qui quantum a Venere & comestationibus abstinebant, tantum superbia peccabant & perfidia in Regem. Sed ut in orbem revertamur cum Auctore nostro, constat equidem, sat prosperos Regi successus fuisse, donec
- p. 250. f. Scotis circa annum 1644 Angliam ingressis, Dux Hamiltonus, qui secreti cum iis consilii accusabatur, in carcerem mitteretur, ejusque provincia Ruperto Principi demandaretur. Nam ex eo tempore res Regis admodum collapsæ sunt; quemadmodum studiose advertit Warwickius. Tametsi enim Eboracum frustra per duos menses Scoti Anglique obsedissent, Novi Castri Duce fortiter urbem tuente, & ipsa initia pugnae prope *Marston-moor*, quæ in diem tertiam Julii A. 1644 incidit, adeo essent secunda, ut Lesleus & Fairfaxius cum maxima exercitus parte fugam capefferent, post biduum ad suos demum reversi; attamen exitus ejusdem pugnae fuit longe infelicissimus. Quippe Cromwellius, rei bene gerendæ occasionem forte nactus, Rupertum tandem acie excedere cum paucis copiarum reliquiis compulit,

Novi Castris Duce aliisque belli imperatoribus adeo repente percussis, ut Hamburgum e regno se reciperent. Tum vero & occupatum Eboracum, & Rex ipse ad Spinam primum, iterumque A. 1645 prope *Naisby* majori clade victus, cujus hanc Auctor fuisse ait causam, quod Rex copias universas tempestive non univisset, adeoque cum singuli pugnarent, singuli victi fuerint. Neque sane felicior fuit Digbæi in Scotiam expeditio, quippe qui, antequam copias suas eum Comite Montrossio, qui prope septem millia Scotorum Regi fidem servantium habebat in exercitu, jungere posset, in ipso itinere victus & fugatus est. Inter hæc Galli suis rebus studebant, ac multis tandem rationibus Montrevillius legatus Gallieus persuadebat Regi, ut ad Scotos se conferret, promissa largiter non modo corporis, sed & honoris & conscientie securitate. Itaque nemine præter Hudsoniam & Ashburnhamium comitante, Oxonio A. 1646 excedens, ad Scotorum exercitum præter spem omnium venit. Verum quam parum servata illa promissa fuerint, abunde tum apparuit, cum quater centum mille libris Sterl. cujus summæ dimidium persolutum statim est, Anglis venderetur, quamvis etiamnum libertatis quædam umbra superesset. Quamobrem nec erat de se ipso nimium sollicitus Rex, paucis licet stipatus ministris, quin supra querelas se & lamentationes constitutum esse Auctori nostro affirmabat; neque spes omnis conciliandi populo Regis aberat. Ast enim vero dum Independentium & Presbyterianorum sectæ suis quæque commodis student, exercitus Duces, temporis opportunitate utentes, rem novam aggrediuntur, & e singulis legionibus singulos, quos vocabant, *Agitatores* legunt, qui exercitus commoda procurent. Hinc antequam Rex posset Parliamenti jussu deferri Londinam, mittitur cum paucis militibus signifer equestris *Joyce*, Regem ad exercitum deducturus. Quo loco notamus obiter factum Regis dictum, quando quidem, cum Joycius de mandato rogatus milites suos demonstrasset, *na l mandata tua, dixit, sumi le-
tu nequaquam difficilia, & facile in oculos incurruni.* Accusatis exinde nonnullis Parliamenti membris, iisque fuga sibi consulentibus, Fairfaxius & Cromwellius Londinum ingrediuntur; Carolus vero liberio- rem pariter nactus captivitatem (Cromwellio quippe palam Regi favente) a ministris suis haud prohibebatur. Nihilominus tamen sibi male metuens, maxime ideo, quod a Cromwellio ceterisque du-
cibus

p. 286.

p. 289. L

p. 292.

p. 293.

p. 295.

p. 297.

p. 298.

p. 299.

p. 301.

p. 304.

- cibus securitatis promissionem scripto impetrare nullam posset, secreto se ex Hamtoni Curia, quo loco commorabatur, subducit in insulam Vectem, ubi mox in manus Hammondi præfecti incidit. Duras inde condiciones proponunt Angli, quas eo pertinacius recusabat
- p. 309. f. Rex, quod clam ei eodem tempore Scoti auxilia sua pollicerentur. Inde ne novæ condiciones offerantur, nisi propositas Rex admiserit, Senatus-consulto prohibetur, obstinatis adeo & unitis eam in rem Parliamenti & militum præcipuorum animis, ut frustra a quibusdam in exercitu, classe ipsa, & passim universa Anglia pro Rege conclamaretur. Atque istos sane motus Cromwellius compresserat, priusquam Scoti Hamiltono duce Angliam ingrederentur, exercitu quidem haud parvo, sed consilio imprudenti. Scotis enim a Cromwellio victis, cum Hamiltonus una cum reliquiis in *interiorem Angliam* penetrare, quam domum redire satius haberet, facile captus est ac temeritatis suæ poenam luit. Ex eo tamen rursus Angli, ut bellorum pertæsi viderentur, mittebant qui cum Rege de pace agerent; quibus ut prudentissime ad singula Rex ipse responderit, pro eo ac potuit diligenter adnotavit Warwickius. Porro dum utraque Curia salutem Regis procurat, Fairfaxii jussu Rex, multis antea insidiis frustra tentatus, in arctiora vincula mittitur, & Londinum abstrahitur. Hic uti coram tribunali causam suam egerit, & contra jus fasque fuerit condemnatus, alii prolixius edisserunt. Qua vero constantia ad mortem ipsam duraverit, hic quoque nonnullis exemplis docetur. Nimirum nocte illa, quæ proxime præcessit ejus supplicium, secure dormivit, neque unquam mutavit mores vel faciem, nisi quod morti vicinus, cum vim sibi paratam animadverteret, ni sponte collum supponere securi vellet, paulum subrisit. Dicendum est autem hoc loco aliquid de ejus charactere, quem supra, ne ordinem turbare videremur, prætermisimus. Etsi natura esset parum firma Carolus, illud tamen temperantia & usu consecutus est, ut inter tot turbas nunquam in morbum inciderit. Tres patinas apponi mensæ suæ, nec plures voluit, totidemque vitra, quorum primum cerevisia, alterum vino, tertium aqua repletum fuit. Extra prandium coenamve cibi nunquam aliquid sumpsit. Cum esset majestate undique conspicuus, liberrime tamen cum eruditis & mechanicis versabatur, ut sæpe ab illo doctiores recesserint; atque ipse profecto ad exemplum Francisci I, Regis Gal-

Galliæ, plus rerum usu, quam ex libris, quos pauciores habuit, didicit. Modeste nec sine gravi ratione cum aliis disputabat, usus his frequenter formulis: *by Your Favour, Sir, I think otherwise*, id est, feras me haud gravatim ea in re dissentientem. Nota est præterea ejus pietas & rerum, quæ ad Ecclesiam Anglicanam spectabant, cognitio, ut ab ipso scriptum esse librum *Ἐικὼν βασιλική* sit admodum verosimile; nec fuit, uno verbo, quod in illo posset reprehendi, nisi quod fatis suis nimium cessit meticolose. Sequuntur deinde Commentarii rerum in Anglia post Caroli I mortem, usque ad Caroli II reftauracionem gestarum. Hic quibus artibus Cromwellius ad fastigium pervenerit, breviter delineatur, tum quæ jurejurando confirmaverit, parum quidem servata. Nam cum primum Parliamentum Ca-

p. 67. f.

lendarum Septembris A. 1654 convocatum, neque ante quinque menses dissolutum iri promississet, contra tertio Septembris die, qui ejus præ-

p. 369.

liis fuerat semper auspiciatus, congregari Parliamentum voluit, & cum inter Assessores, qua auctoritate convocati fuerint, acriter disputaretur,

p. 375. f.

nondum elapso quinque mensium spatio dimisit. Congregato post ea A. 1656 novo Parlamento, quo secludebantur, quicunque novo Protectori essent suspecti, offertur Cromwellio axioma Regium, quod non tam modestia recusavit, quam ne exercitus, Presbyterianorum item, Independentium ac ceterorum omnium benevolentiam amitteret. At novum ea occasione splendorem titulo Protectoris conciliat, suosque ministros tum primum habitu a ceteris distinguit,

p. 380. f.

& Richardum majorem natu filium creat Cancellarium Oxoniensem, Henrico vero minori Hiberniæ præfecturam tradit. Hac felicitate fretus convocat iterum Parliamentum A. 1657, admissis quoque iis, quos ante annum rejecerat, & constituta nova quadam Curia, (nam hæcenus abrogata superiori penes solam inferiorem auctoritas aliqua perman-

p. 382.

serat,) quæ superiori non erat absimilis, quamque *alteram Curiam* (the other House) vocabant. Verum hic parum aberat, ut rescinderentur superioris Parliamenti acta, nisi post dies circiter sedecim Cromwellius, irato animo curiam intrans, rursus congregatos dissolvisset. Equidem & necessarii ejus & propinqui de nova Reipublicæ forma tum cogitabant; quæ res eum mire vexavit, donec tandem fatali die 3 Septembris A. 1658 e vivis exiret. Asseveravit vero Me-

p. 383.

p. 386.

p. 37.

p. 388.

- p. 389. cessore suo, rebusque deinde ordinandis, nihil certi vel considerati statuere potuerit, etsi facile invenirentur, qui Richardum filium, velut a Cromwellio designatum successorem eidem fastigio admovent. Denique quo pacto mutata sæpius regiminis forma, quibusque Monachii artibus eo res perducta fuerit, ut Carolus II quasi postliminio in Regnum reduceretur, Londinum die 29 Maji, ipso die natali, A. 1660 inter faustas & votivas acclamationes ingressus, præclare Warwickensis describit.
- P. 437.

GERARDI NOODT, JURISCONSULTI, JULIUS
Paulus, sive de Partus Expositione & Neca apud Veteres
liber singularis.

Lugduni Batavorum apud Fredericum Haaring, 1700, in 4.
 Constat 12. plag.

UTi non infrequens Gentium moratarum & barbararum est distinctio, ita applicata oppido arduum videtur, quænam natio hoc aut illo titulo sit insignienda, cum illa res plerumque affectu ac innata ambitione definiatur. Illud certum, quod Gentes, quæ, aliis non valde reluctantibus, moratiores sibi visæ sunt, pessimis sæpe vixerint moribus, indicio non adeo fallaci, jactatam morum elegantiam plerumque nihil aliud esse, quam splendida vitia exactamque ad regulas artis vanitatem. Liquet hoc Græcorum Romanorumque exemplo. Hi quidem gentium moratarum titulo olim valde fuerunt tumidi, aliasque nationes velut barbaras insultasque præ se despexerunt; sed nullum delicti criminisve genus temere reperias, quod non in utraque gente fuerit frequentatum, ac in publicos propemodum mores abierit; eæ ex illorum temporum scriptoribus Historicis Satyricisque satis constat. Inprimis enormis ac omnem humanitatem supergressa feritas erat, qua liberos recens natos impune vel necabant, vel abjiciebant, eodem facinore & hominum & parentum personam exuentes. Barbarum hunc morem occasione *l. 4. ff. de agnosc. & alend. lib.* in qua Paulus: *necare videtur non tantum is, qui partum perfocat, sed & is, qui abjicit & qui alimonia denegat, & is, qui publicis locis misericordie causa exponit, quam ipse non habet, graviter pronunciat, Doctissimus Autor, ex amœnioris Jurisprudentiæ scriptis magnam famam dudum consecutus, singulari libro egregie illustra-*

stravit. *Lev.* *urns* enim dolorem, acerbo dilectissimæ Conjugis obitu sibi inflicto, humanitatis studia, præcipuum in adversis remedium, adhibuit, quibus ut falleret solitudinis suæ infelices horas, hoc opus, ut passæ res sunt, conscripsit, prout ipse in dedicatione Affini facta, admonet. In Græcis igitur fuisse quidem Gentes, quarum institutus esset prohibita liberorum expositio, sed fuisse alias & plures forte, apud quas in parentum esset potestate, liberos recens natos, si eis videretur, tollere, sin minus, necare aut exponere, auctoritate Aristotelis, Æliani & Plutarchi Noster *c. 1* ostendit. Apud Romanos ex lege Romuli, teste Dionysio Halicarnasseo, oportebat cives tollere omnem virilem prolem & e filiabus primogenitas; præterea ante biennium sobolem occidere nefas erat, nisi infans in ipso partu editus esset mutilus aut monstruosus. Tales enim foetus a parentibus exponi, minime vetuit Romulus, modo si prius ostensi essent quinque vicinis proximis, & hi, eos quoque exponendos esse censuissent. Istam Romuli legem confirmarunt deinde Decemviri in Duodecim Tabulis, atque ita aliquem impietati finem posuere. Sed mali mores longius sunt progressi, quando, sublatis illis restrictionibus, parentum arbitrio sine discrimine reliquerunt, utrum liberos sanguinolentos tollere, an exponere necareve vellent. Atque illi mores valuerunt temporibus Principum, sub quibus floruerunt Jureconsulti, ex quibus excerpta sunt Pandectarum fragmenta; quod cum aliis, tum præcipue Taciti, de Judæis ac Germanis, quod *numerum liberorum finire, aut quemquam ex agnatis necare non soleant*, velut rem Romanis novam ac admiratione dignam annotantis, testimonio probatur, prout hæc *cap. 2* pluribus deducuntur. Neque vero illi mores, docente *cap. 3*, sunt expuncti Scto Planciano, neque altero illo, quod tempore Hadriani factum dicitur, neque rescripto Divorum Fratrum, neque edicto Prætoris, neque remedio, quod majori trimo extra ordinem indulgetur. Nam illorum omnium cura ultra remedium civile privatumque interesse non assurrexit, crimini vero expositionis impunitas iis haud fuit negata; nam hanc etiam post illa durasse, nonnullis veterum, Tertulliani puta, Justini Martyris, Apuleji, Quintiliani, Scævola in *l. 29. de manum. testam.* nec non Imperatorum Diocletiani & Maximiani in *l. 16. C. de nupt.* testimoniis amplius *cap. 4* confirmatur. Imo etiam sub Christianis

Imperatoribus, ac nominatim sub Constantino, licitam impunitamque fuisse infantum expositionem, autoritate Julii Firmici Materni Lactantii, ac ipsarum Constantini legum, quarum altera in *l. 1. C. Tb. de alim. qua inopes Parentes de publico petere debent*, altera in *l. 2. C. de Patrib. qui fil. distraxer.* habetur, Noster in *cap. 5* evincit. Primi autem expositionem infantum prohibuerunt Imperatores Valentinianus, Valens & Gratianus, quando juxta doctrinam *c. 6, in l. 2. C. de infant. expos.* sanxerunt: *Unusquisque sobolem suam nutriat, quod si exponendum putaverit, animadversioni, qua constituta est, subjacebit.* Circa quam sanctionem id non adeo expeditum, quæ sit illa animadversio constituta, quam infantum expositoribus minantur Imperatores. Hubertus Gifanius ignorantiam hic fere fatetur, sed Accursius animadversionem eam extraordinariam esse suspicatur, additque etiam teneri patrem, quasi occiderit filium. Inde huc fere devenitur, ut, quisquis infantem non occidendi animo, sed quo evitet alimentorum onus, aut quam infamiam, aut quid simile, alienæ misericordiæ aliquo celebri in loco exposuerit, tantum extra ordinem puniatur; sin eum in flumen, in sylvam, inve quam aliam solitudinem abjecerit, aquis, fame, frigore aut ferarum laniatu consumendum, quia necis consilium habuit, *Lege Cornelia de sicariis*, aut *Pompeja de parricidiis* coerceatur. In cujus sententiæ confirmationem præcipue citantur *l. 1. §. 4 de agnos. & alend. lib. l. 9. C. de patr. potest. & l. 4 de agnos. & alend. lib.* sed quam illa, ac in primis textus Pauli in *d. l. 4.* a scopo abluant, Consultissimus Autor in *d. c. 6* prolixius demonstrat. Cum vero Accursius ejusque sectatores argumento, quod a consequentia rationis aut dicti desumitur, in eam permoti videantur sententiam, hinc facta aliqua digressione, Noster in *cap. 7.* per exempla, tam ex Autoribus classicis, quam jure Romano deprompta, quam lubricum sit illud argumentandi genus, deducit, ut hac observatione aliquanto certior fiat sententia Pauli, & simul appareat, eis, qui ad eruditionem, illam justam ac masculam, bona enituntur fide, in exponendis Veterum Auctorum scriptis, deinceps parcendum esse argumentis tam levibus & fallacibus. Inde speciatim *cap. 8* contendit, ex eo, quod Paulus dicat, *necare videri non tantum eum, qui partum perfocat, sed & eum, qui abjicit, & qui alimonia denegat, & eum, qui publicis locis misericordia causa*

*exponit, quam ipse non habet, male & imperite colligi, infantis perfocationem, abjectionem atque expositionem, Pauli tempore, obnoxiam homicidii aut parricidii poenae fuisse. Paulum enim id neque sensisse, nec sentire potuisse, usu fori palam isti sententiae repugnante, verum respexisse eum non ad juris regulas, sed praecipua: illae foro ferviunt & legum tabulas sequuntur, haec vero non ad forum, sed ad officium viri boni & sancti spectant, nec quid populi legibus moribusque impune fiat, sed quid pietas, honestas, verecundia, denique ratio velit, considerant; ut sententia Pauli huc tandem redeat, in foro quidem conscientiae, & perfocationem & abjectionem & expositionem partus esse illicitam, in foro tamen externo illa impune fieri. Atque istum Pauli sensum a nullo, quantum sciat, animadversum, Lactantii, angustias juris civilis, in hujus generis rebus, ab officio viri justii & sancti, ex seculi sui disciplina, accurate distinguunt, nec non Iustini Martyris testimonio amplius Noster illustrat. Quibus praestructis, in cap. 9 docet, per *constitutam animadversionem* in d. l. 2. C. de infant. exposit. intelligi capitalem atque ex lege Cornelia de sicariis infligendam poenam; id quod autoritate l. 8. C. ad L. Cornel. de sicar. probat, in qua uidem Caesares, Valentinianus, Valens & Gratianus sanciunt: *si quis necandi infantis piaculum aggressus aggressus sit, scilicet se capitali supplicio esse puniendum.* Hunc enim textum neque de quocunque, etiam jam agnito aliquo jussu, infante, ceu praecipit Cujacius, neque de liberorum immolatione, olim in Africa fieri solita, prout conjectat Rævardus, sed de infantibus sanguinolentis, seu recens natis, quorum caedes, juxta votum omnium Virorum bonorum & sanctorum, sub capitali poena prohibeatur, esse exaudiendum (quod Lipsius subodoratus est, sed non explicavit,) Noster evincit. Nimirum utraque lex eosdem habet Autores, eodem etiam anno, ad eundem Magistratum, Probum scilicet Praefectum Praetorio, est perscripta, ita quidem, ut d. l. 8. C. ad L. Cornel. praecesserit, sed d. l. 2. C. de infant. exposit. paulo post fuerit secuta, inscriptione & subscriptione illa omnia probantibus. Hinc probabilis sumitur explicatio, in illa eadem recens natorum sub poena capitali esse prohibitam; in hac vero poenam ad eos quoque, qui in celebri aliquo loco eos exposuerint (circa quos alias non leve erat dubium, cum non perinde ac illi, necandi infantis piaculum aggressi videri queant,) extensam.*

Cum etiam, pro explicando Paulo, discrimen *regularum & præceptorum juris* in *c. 8* fuerit inculcatum, hinc illud Noster in *cap. 10* ex sententia Veterum amplius declarat, ac quod, mitescentibus paulatim hominum ingeniis, aliquando eveniat, ut quæ ante erant in præceptis, deinde ad juris regulas transeant, in *cap. 11* expositionis infantum, procurationis abortus, fidei commissorum, testimonii familie emtoris & heredis, beneficii ordinis fidejussorum ac stipulationum jocandi animo factarum exemplis demonstrat, excitato sublatoque eleganti quoad duo priora dubio, quod memorare liceat. Scilicet jam tempore Ciceronis punitæ fuerunt mulieres, quæ partum abigerent, ceu ex ejus Oratione pro Cluentio Avito ostendit Tryphoninus in *l. 39. ff. de pæn.* adjiciens, mulierem, quæ post divortium visceribus suis vim intulerit, ne jam inimico marito filium procrearet, etiam ab Imperatoribus temporali exilio coercitam fuisse. Non igitur dubium videtur, quin tum quoque punita fuerit infantum occisio aut expositio. Sed respondet Noster, Ciceronem loqui de Asia, in qua legibus moribusque alicujus gentis, quæ suo jure uteretur, quod multis contigerit, sic recte potuerit judicari. Ast usu juris Romani, procurationem abortus a ditioribus foeminis Romæ quotidie, & si fides Juvenali, fere palam admissam, & tamen impunitam fuisse. Et licet eam, velut extraordinarium crimen, Severus & Antoninus, ad quos Jctus Tryphoninus in sua additione probabiliter respexit, puniri jusserint, quod indignum ipsis fuerit visum, mulierem impune maritum liberis fraudare posse; attamen expositionem & occisionem infantis recens pati usque ad Valentinianum, Valentem & Gratianum, extra pœnam mansisse, Noster censet. Neque enim eadem, quæ circa abortus procurationem occurrebat, prohibitionis ratio, in hoc etiam delicto locum invenit.

INSIGNIUM VIRORUM EPISTOLÆ SELECTÆ,
 quæ nunc primum produnt ex Bibliotheca JANI
 GUILIELMI MEELII, J. C.

Amstelædami, ex typographia Halmiana, 1701. 8. Plag. 12.

ANtonii Matthæi, Jcti Clarissimi, vestigiis insistere voluisse videtur Doctissimus Meelius, quando, uti ille Andreæ Alciati contra vitam monasticam ad Bernardum Mattium epistolam, variis Giffanii, Vulcanii, Braheji, Scriverii, Pontani, Vossii, Sibrandi, Siccamæ, Grono-

Gronovii, Boxhornii & aliorum nondum antea editis ſtipatam, in lucem publicam emiſit, (vide Acta noſtra A. 1696. p. 290. ſeq.) ſic ipſe quoque hanc epiſtolarum hæcenus ἀνυπόγραφον ſupelleſtilem communi conſecrare uſui dignatus eſt. Et iſtas quidem in quinque diviſit decurias, quarum prima Grotii vel ad Grotium, ſecunda, tertia & quarta Scriverii vel ad eundem, quinta vero variorum ad Barlæum, datas literas complectitur. Ex his *Jo. Arcerius*, Pater, *Sixtusque* Filius duas ad Scriverium, *Jo. Beverovicus* totidem ad Barlæum, *M. Z. Boxhornius* & *Cornelius Boyus* uterque unam ad eundem, *Arnoldus Buchellius* ut ſeptem ad Scriverium, ſic unam ad Barlæum, *Pancratius Caſtricomius* ad Scriverium duas, totidemque ad H. Grotium, *Jo. Cordesius* & *Ubbo Emmius* quatuor ad Scriverium, *Hugo Grotius* duas ad Fratrem, unamque ad Sigilli Cuſtodem, *Janus Gruterus* unam ad Scriverium, duas vero *Jacobus Hovius*, *Conſtantinus Hugenius* unam ad Barlæum, unicam quoque ad Scriverium *Gorhofredus Jungermannus*, duas ad Grotium *Georgius Michael Lingelshemius* & ſingulas itidem *Benjamin Aubery du Maurier* atque *Marinus Merſennus*, quatuor ad Scriverium *Joannes Meurſius*, unam ad Barlæum *Reinerus Neubuſius* & *Jo. Scototaruſius*, *Arnoldo Buchellio* duas, *Adriano vander Burchio* unam, *Joanni Lydio* tres, & *Joanni Iſacio Pontano* unam *Scriverius*, Barlæo unam *Guil. Staackmans*, unam *Nicolaus Vaſſanius* Scriverio, & *Joachimus Viquefortius* Barlæo, & *Gerardus* denique *Joannes Voſſius* Hugoni Grotio ſcripſere. Ex earum autem argumentis paubula hæc delibabimus. Pag. 2. ſ. Lingelshemius Jani Douſæ luget obitum, & Thuani hiftorias commendat. Pag. 5. idem Scaligeri fabulam Burdonianam laudat, viciffim vero in Scioppium, famam Scaligeri, Caſauboni, & Thuani arrodentem invehitur. Pag. 10. Grotius de ſua induſtria agit, qua gnomas Græcorum Patrum, quæ ſunt apud Stobæum, Latine verterit. Pag. 17. ſ. ea idem excuſat, quæ poſt ſuam e carcere liberationem fuſceperit. Pag. 50. Meurſius Scriverio ſignificat, ſe ex Arnobio, quem ruri ſecum habuerit, errata plus minus 450 ſuſtuliffe. Pag. 52. ſ. idem Decerminum libros, Agelliumque & Jctorum fragmenta a Scriverio evulganda laudat. Pag. 58. Scriverius diligentiã ſuã in novam Martialis editionem impenſã exponit *Adriano vander Burchio*, quam ut maturet, Meurſius eundem p. 63. excitat. Pag. 69. queritur

ritur Janus Gruterus, quod Sallustium suum atque Tacitum Palthe-
nius Bibliopola edere tergiverfetur. Pag. 74. Defiderii Heraldi ani-
madverfiones in librum Jamblichi de vita Pythagoræ, nec vanas nec
inernditas videri, ad Scriverium fcribens obfervat Gothofredus Jun-
germannus. Pag. 82. f. duabus in epiftolis Scriverius cum Jo. Lydio
de editione epiftolarum Eraſmi confert. Pag. 80. & 90. quædam ad
initia Academix Groninganz A. 1614. fundatæ ſpectantia, a Caſtri-
comio & Jacobo Hovio nunciantur. Pag. 97. Ubbo Emmius dolet,
quod Hiſtorix Friſiæ abs ſe concinnatæ chartas Chorographicas in-
feri Bibliopola noluerit. Pag. 101. idem Scriverio narrat, quod D.
Eitzo Tiarda totus mente motus fuerit. Pag. 111. Scriverius Jo. Ly-
dium excitat, ut, quem affectum habeat, tractatum de Friſiæ Apo-
ſtolis ſeu de Doctõribus, qui inferiorem Germaniam prima luce Ev-
angelii illuſtrarunt, edere haud pigretur. Pag. 129. adverſus Boxhor-
nium pugnat ſcribens ad Scriverium Arnoldus Buchellius, & aquilas
bicipites Imperatorum longe ante Carolum V. invaluiſſe oſtendit:
pag. 131. de Leone Hollandico diſſerit, & in Boxhornii theatro Hol-
landico *ωαροδμωατα* nonnulla taxat. Pag. 147. exhibetur Conſtan-
tini Hugeni ad Caſp. Barlæum epiftola, qua hujus ille epigramma,
quod in liberatum obſidione Trajectum ad Moſam per tentatam
Bredæ obſidionem compoſuerat, erroris alicujus reum agit. Pag. 166. f.
Boxhornius coram Barlæo de prurigine ſcribendi, qua ſe laborare
fatetur, jocos ſpargit. Pag. 178. Reinerus Neuhufius, Gymnaſii Aſe-
marienfis Reſtor, eidem Barlæo exponit querelas ſuas de præpoſtera
adoſcentum plurimorum conſuetudine, juxta quam mature nimis
ad Academiã prævolent. Cæterum non paucis ex harum epiftola-
rum numero Eruditiffimus Editor notulas ſubjunxit, quæ ad obſcu-
riora earundem loca illuſtranda faciunt.

*HYACINTHI CHRISTOPHORI I. C. Neapolitani de
Conſtructione Equationum Libellus.*

Neapoli ex typographia Joſephi Roſelli 1700, in 4.

Pag. 11.

IN dedicatione & præfatione libelli, qui Illuſtris *Magliabechii*
I cura nuper ad nos pervenit, dicitur Eruditiffimi Autoris patrem
Bernardum fuiſſe molitum Vitas illuſtrium virorum, qui cum Jo. Jo-
viano

viano Pontano Neapoli floruerunt, & simul ortum & progressum Academiae ejus dedisse, sub titulo *Academia Pontani*. Ibi eum voluisse quoque tradere disciplinarum successionem inde a Cadmo, sed post mortem ejus opus ex Museo fuisse furto sublatum. Itaque se ad evitandos hujusmodi casus, opusculum hoc, suadentibus amicis, Nicolao Galitia & Josepho Lucina, exire passum. Scopus Clarissimo Autori est promovere Analysin, & tradere constructionem æquationum, tertii aut quarti gradus unicam simplicissimam, non inconstanti methodo, modo per cuborum latera, modo per lineas circulis inscriptas, ut ab aliis traditam. Proponatur invenienda constructio æquationis quatuor dimensionum (primo) $x^4 = px^3 + qxx + rx + s$; cui addendo utrobique $- px^3 + \frac{1}{2}ppxx$, fit (2do) $x^4 - px^3 + \frac{1}{2}ppxx = (q + \frac{1}{2}pp)xx + rx + s$. Assumatur (3tio) $xx - \frac{1}{2}px = ay$ Ea est ad parabolam ex Pappo in fine lib. 4; quia rectangulum sub axe ejusve parallelis & parametro, æquale est rectangulo sub basis segmentis: potest autem intelligi parameter a, arcus parabolæ ABCD, cujus vertex B, basis AFED, Axis BGF. Jam parameter sit a, & CG ordinatim applicata $\frac{1}{2}p$, CE axi parallela (vel GF) sit y; AE major basis portio sit x; ED minor portio $x - \frac{1}{2}p$, & prodit æquatio. Itaque Autor ait pag. 4, non recte a quodam memorari, hanc proprietatem fuisse veteribus Mathematicis incognitam. Porro (4to) adjungit Autor æquationem ad Hyberbolam $(aq + \frac{1}{2}p^2)xx + aarx + a^2s = aayy$, Potuisse & æquationes duas ad parabolas adhiberi, sed & si in æqu. 4 pro x substituatur ejus valor $\frac{1}{2}px + ay$, prodire (5to) æquationem ad Circulum, nempe $xx + yy = (q + \frac{1}{2}pp + a)y + (\frac{1}{2}p + \frac{1}{2}qp + \frac{1}{2}p^3 + r)x + s$ Unde facilis oriatur constructio æquationis I per circulum & parabolam; nec referre etsi aliqui termini desint, æquationem autem trium æquationum ad quatuor extolli posse. Quæ quidem Analyfi Slusianæ satis consentanea sunt. Ex his ait Clarissimus Autor patere artificium constructionis Cartesii, quod ipse abscondiderit, sed Fermatius in appendice ad Ifagogen Topicam detexerit, & ita lumen Autori præbuerit. Cæterum eos non habuisse opus, ut terminum secundum tollerent; siam autem methodum ait p. 20 non solum simpliciore esse Slusiana, sed & Backeriana centrali apud Celeberrimum Stur-

mium relata in Mathesi Enucleata. Miratur etiam (pag. 31) Cartesii methodi suæ amplitudinis oblitum confugisse ad regulam Cardani vel Scipionis Ferrei, qui primus eam invenit, etsi Tartalea postea iterum invenerit, & cum Cardano communicarit. Sed in regula Cardani id singulare est præter constructionem, quod dat incognitæ valorem analyticum. Et Cartesius exemplum priorum secutus, operæ pretium putavit, omnes æquationes tertii & quarti gradus reduci ad inventionem duarum mediarum proportionalium & trisectionem anguli. De cætero Clarissimus Autor p. 36 citat Viri Clarissimi Antonii Monfortii tractatum de problematum determinatione.

Pergit Autor ad constructionem quarundam æquationum altiorum graduum. Exempli gratia sit (1mo) $x^6 - px^5 + qx^4 - rx^3 + sxx - tx = 0$, quæ constructur per (2do) $xx - \frac{1}{2}px = ay$; id est (3tio) $x^6 - px^5 + \frac{1}{4}ppx^4 = aayxx$, æquationem ad parabolam communem, & (4to) per $(\frac{9}{8} + \frac{1}{4}\frac{pp}{aa})x^3 + rxx - afx + aat = yyx$ æquationem ad Cubicam Hyperbolam. Et hanc Methodum putat esse simpliciore, (pag. 51) quam si cum Fermatio adhibeantur duæ tertii gradus curvæ. Sic æquationem septimi gradus generalem construit per duas curvas tertii gradus, quas Fermatius construit per duas curvas quarti, sed Cartesius quæsit curvas quæ cum circulo construerent. Cæterum æquationes ad tales curvas prolixiores sunt, quam ut huc commode transferri possint. Et tota hæc doctrina talium constructionum raro in usum deducitur. Ait Dn. Autor, æquationes sexti gradus, deprimi debere ad quintum, & octavi ad septimum, ut constructionibus quas exhibet sit locus. Sed nondum constat, qua ratione id fieri possit. Licet enim Cartesius methodum ad hoc promiserit, nusquam tamen dedit, nec forsitan erat daturus. Quod si hoc suppleret Autor doctissimus; item si curvas explicaret quæ una cum circulo altiores æquationes solverent, & simplicissimas curvas altiores, quæ id præstarent combinatæ inter se; non contemnendum aliquid ad rem Analyticam esset additurus. Nec minus, si ostenderet, quandonam eæ æquationes per inventiones mediarum, & sectionem anguli, id est per Tabulas Logarithmorum & Sinuum resolvi possint. Comperimus autem æquationem ad *curvam rationalem*, quæ dimidii gradus sit ejus cujus est æquatio construenda, exponentem habens numerum parem;

CON-

conjunctam cum æquatione ad circulum, inservire ad constructionem. Exempli gratia fit Æquatio gradus octavi data construenda (ad quem æquatio septimi gradus exaltabitur) $x^8 + bx^7 + cax^6 + daax^5 + ea^3x^4 + fa^4x^3 + ga^5xx + ha^6x + ic^7 = 0$ sit æquatio ad circulum $xx + y^2 + mx + ny + ap = 0$. Et æquatio rationalis ad curvam quarti gradus $y = 10x^4 + 11ax^3 + 12aa xx + 13a^3x + 14a^4$, \therefore , $21x^3 + 22axx + 23a^2x + 24a^3$ cujus ope tollendo y ex æquatione ad circulum, habebitur æquatio octavi gradus producta, quam comparando seu potius *identificando* cum data construenda ejusdem gradus, invenientur literæ vel quantitates *assumptivæ* m, n, p ; & $10, 11, 12, 13, 14$; $21, 22, 23$; quantum satis est, ut determinetur circulus & curva constructrix. Quæ occasione per revisionem hujus libri oblata, adjicere operæ pretium putavimus.

D. JO. FRID. MAYERI HISTORIA VERSIONIS
Germanicæ Bibliorum D. MARTINI LUTHERI.

Hamburgi, apud Godofredum Liebezeit, 1701, in 4.
Alphab. i. plag. 8.

Dum in eo versatur Magnificus Mayerus, ut totum singularem operum D. Lutheri editioni paret, quo ea Theandri scripta, vel certe aliorum ad rerum ab ipso gestarum dilucidationem apprime facientia monumenta, complecti animus est, quæ in amplissima collectione Altenburgensi desiderantur, nec unquam junctim uno volumine in lucem emissa fuerunt; hanc interim versionis Bibliorum Germanicæ a Megalandro Luthero adornatæ Historiam erudito orbi legendam exhibet, quæ a varia eruditione non parum se commendat. Et capitum quidem illa Decade peculiari absolvitur, in quorum *primis* initia, progressum & primam versionis istius editionem commemorat. Isto sane tempore, quo Bibliorum versiones Germanicæ admodum imperfectæ extiterint, Sacræque Literæ ad paucissimorum conspectum pervenerint, Lutherum, posteaquam semel in Sacras Literas incidit, assiduum fere ac unicum in iis studium collocasse ait; quæ de causa is linguarum, quibus indigere se cognoverit, scientiam sibi comparare modis omnibus allaboraverit. Facto autem translationis

Germanicæ initio a septem Psalmis Pœnitentialibus, quos non ex ipsis quidem fontibus, sed vulgata versione cum nova Reuchlini collata, vernaculo idiomate A. 1517 ediderit, progressum eum monet ad Psalmos nonnullos alios ex Ebræo fonte convertendos, usque dum de Novo Testamento integro, tandemque & de universo opere Biblico lingua Germanica donando cogitaverit. Et istud quidem A. 1522 absolutum fuisse observat; hinc A. 1523 Pentateuchum, reliquos libros Historicos A. 1524, eodemque & Jobum, nec minus primam Psalterii versionem, secundam vero A. 1531, Proverbia, Ecclesiasten & Canticum A. 1527, Jesaiam A. 1529, reliquos Prophetas A. 1531, 1532, Apocryphos libros circa A. 1530, lucem aspexisse; denique universa Biblia, in unum corpus collecta, A. 1534 excusa fuisse innuit. In capite *secundo* accuratorem, fidem & industriam, qua Lutherus in Bibliis transferendis usus sit, pro eo ac dignum, celebrat, & Rich. Simonium, vix tenuem notitiam linguæ Hebræicæ Lutheri tribuentem, refutat; contra vero linguarum incitiam Emsero, Dietsbergio, Cajetano, aliisque Interpretibus Pontificiis exprobrat. Viros Hebræice pariter ac Græcæ doctissimos, Phil. Melancthonem, Caspar. Crucigerum, Io. Bugenhagium, Jo. Forsterum, Matthæum Aurogalium, Justum Jonam, aliosque a Lutheri quidem diligenter consultos fuisse largitur, sed iis tamen Germanicam deberi versionem, adversus Andream Masium negat. Sicut autem in investigandis verbis propriis & perspicuis singulare prorsus Lutheri studium industriamque incredibilem nuncupat: ita fidem ab ipso adhibitam Retractiones ejus probare potius, quam labefactare ostendit, ac de cætero librorum errores ac punctorum novitatem eum agnovisse, nec manuscriptis exemplaribus, sed editionibus fontium impressis & versionibus, quæ tunc extiterint, recentibus & antiquis, commentariisque Lyrani usum fuisse superaddit. In capite *tertio* secundam versionis Germanicæ editionem sive recognitionem prioris ab Autore factam, & A. 1541 Wittebergæ apud Lustium imprimi coeptam memorat, ac post eam Lutherum Biblia sua amplius haud recensuisse narrat, tametsi in editionibus novis fere singulis immutari aliquid permiserit. Minime tamen posteriores ejus cogitationes prioribus semper anteponendas videri, exemplis non unis ex utroque Foedere desumptis probatum dat. Passim vero translationem suam eum cor-

rex-

receſſe & recognoviſſe, uſque adeo haud diſſimulat, ut integrum etiam mutationum in Novo Teſtamento factarum catalogum, quem amicus Emſeri ſub titulo, *Wiederelnderſtrebung Luthers Teſtamenten* / ediderit, heic ropetat; quanquam ideo temeritatis, inconſtantiave aut imperitiæ arguendum ipſum neſtquam venire, in antecellum ſedulo inculcet. In capite *quarto* de diſtinctione capitum verſuumque diſſerit, ejuſque emendationem ex parte Melanchthoni adſcribit. Indicem declarationis vocabulorum ex peregrinis linguis, qui editionibus quamplurimis addi ſoleat, pro genuino Lutheri foetu non agnoſcit. Gloſſas marginales pleraſque, ex ore Lutheri exceptas, a Georgio Rorario interſperſas dicit. In mendis typographicis, quæ poſt mortem Lutheri verſionem ejuſ magno numero deturpaverint, ſuſtollendis, Theologos imprimis Wittebergenſes, ac juxta eos Jacobum Wellerm; noviſſimeque Jo. Dieckmannum laudabiliter elaboraſſe. Celeberrimum iſtum locum I. Joh. V. 7. a B. Huttero inſertum: Lutherum autem dicto illo omiſſo non faviſſe Arianis, ſed illud in eodiciſus ſuis non reperiſſe; libri tandem tertii & quarti Eſdræ, tertiiſque Maccabæorum verſionem Germanicam ab aliis, poſt Lutheri mortem, additam fuiſſe pronunciat. In *quinto* capite ad præcipuas verſionis hujus editiones, poſt mortem Lutheri, additis vel notis, vel commentariis, vel aliis verſionibus, vel iſtis etiam fontibus Hebraicis Græciſque, vulgatas ſe confert, ac poſteaquam B. Waltheri votum, de translatione illa cum perpetuo commentario ex ipſius Lutheri ſcriptis edenda, a Calovio impletum haberi annotavit, luculentam Bibliorum editionem, auſpiciis Jo. Georgii II, Electoris Saxonix, factam celebrat, nec Vinarienſem Erneſti, Principis pientiffimi, juſſu adornatam reticet, ac ſcholia Lucæ Oſiandri, Dan. Crameri, & Jo. Olearii, peculiaribus ſingula editionibus adjecta, itidem commendat. Calvinianos eandem Lutheri verſionem aliquoties, cum notis Pauli Toſſani, recuſam dediſſe meminit, & Crypto-Calvinianos aliquando in Saxonix editionem Bibliorum Lutheri Calviniano infectam fermento fuiſſe meditatoſ aſſerit, ſed quam, tametiſ ferme ad dimidiam partem jam perducta eſſet, ſupprimi intercipiſque contigerit. In capite *ſexto* exhibentur factæ verſionis Lutheri in linguas alias translationes, utpote in dialectum inferioris Saxonix, in idioma Pomeranicum, in linguam Belgicam, Wendicam ſive Sorabicam, Suecicam,

Danicam, Finnicam, Lapponicam, Islandicam, Esthonicam & Letticam. Sub finem quoque mentio fit editionis Bibliorum Latino-Germanicæ, quam decem in quarto voluminibus Wittebergæ A. 1574 vulgavit Paulus Eberus, & in qua Germanicæ Lutheri interpretationi ad latus ponitur Latina vulgata, sed ubicunque a Luthero diversa esse videbatur, correctæ & interpolata. Ut in capite *septimo* præcipui eorum, qui Lutheri versionem laudibus extulere, sic in *octavo* vicissim alii, quorum ea reprehensionem incurrit, recensentur. In capite *nono* demonstrat Max. Rev. Autor, quod Lutherani ne utquam ejusmodi *duodecim* versionem Lutheri tribuant, qualem Pontificii vulgata, sed quod, ut eam maximi quidem æstiment, impeccabilem tamen esse negent; unde & interdum ab ea recedere haud sibi religioni ducant. Modum interim circa eam corrigendam tenendum præscribit, ac novam fieri versionem vetat. In capite *decimo* eoque ultimo varia nostratium scripta indigitat, quibus versionem Lutheri defenderint, & observationes generales pro ea defendenda atque excusanda suppeditat. His ita deductis, mantissæ loco dissertationes nonnullæ subjiciuntur, quibus epistola clarissimi Jo. Reiskii ad Autorem præmittitur, in qua ille in *antiquissimam Scripturæ sacræ versionem* inquirat; circa quod argumentum & prima dissertitur. Secunda *versiones Germanicas librorum sacrorum antiquæ, quælibet ineditas sive manuscriptas, & in Bibliothecis adhuc delitescentes* allegat; tertia *figillatim codicem aliquem A. 1498 manu exaratum, & in Bibliotheca celeberrimi Autoris asservatum* delineat; quarta *versiones Scripturæ sacræ ante Lutheri translationem impressas* sistit; & quinta denique cum sexta de *notis Bibliis Ecclesiæ Patrum, obeliscis, asteriscis, aliisque ejusmodi criticis non minus ac sensum Scripturæ usumque indicantibus* ex instituto agit.

DAVIDIS GREBNERI D. DIARIUM METEOROLOGICUM Vratislaviense, ab A. 1692 ad A. 1699, Vniverso avVro VVratisLaVla senatVI DICatVM.

Breslæ, apud Cristoph. Brachvogel, Bibliopolam.
Schwidnici literis Christiani Okelii, 1700, in 4.

Constat 1 Alphabeth. 13 plag.

Clas-

Clarissimus Auctor in *Medicina Veterum Restituta*, ante quinquennium edita, & in Actis his Eruditorum A. 1696, m. Martio recensita, pollicitus erat *Indicem I & II Decuriz in Ephemerides Medicophysicas Naturæ Curiosorum in Germania universalem, ac Medicinam Veterum Practicam Restitutam*. Illum alterius opera ex indicibus annorum singulorum collectum & divulgatum cum vidisset, suum, licet ab eo diversum, in usus privatos reservans, istius loco Ephemerides has Meteorologicas in publicum emisit. Hanc Hippocratis & Galeni rariores continentem historias & casus, cum scholiis differentiam antiquorum & modernorum ostendentibus promissam, Medici sibi utilem expectant. Ad eas accurate consignandas, perquam necessarias esse observationes mutationum & constitutionum anni, Hippocratis & Galeni testimoniis probat. Observationum harum initium cum ab A. 1692 bissextili ducat, de hujus ratione quædam adfert. Deinde Annum, sive communem, sive embolimæum, observat distingui ab Hippocrate & Galeno, pro quadripartita temperatum varietate, non Astrologica ratione Solstitiorum & Æquinoctiorum, non Grammaticè numerando menses, sed prout Medicum decet, pro ratione mutationum, quæ in Aëris temperie, ex Solis, qui horum temporum auctor existit, ad nos accessu & recessu facta contingunt. Si enim tempus insignite frigidum & humidum esse solet, Hyems Medicis dicitur; si autem nullus frigoris aut caloris, tum & humiditatis & siccitatis excessus, sed temperies quædam est, Vernum id esse, tempus dicunt; quod calidum & siccum, Æstatem; quod inæqualiter calidum & frigidum atque siccum, Autumnum. Ver igitur Medicis incipit, quando Sol primum Arietis punctum occupat, nempe XIV fere Calendis Aprilis; & finitur prorsus sub Virgiliarum sive Pleiadum Græcis dictarum exortum, XV Calendis Junii, sive 18 Maji: et sic Ver totum Medicis duobus circiter mensibus durat. Uti Virgiliarum ortus est principium Æstatis, sic ejusdem finis Arcturi ortus, diebus circiter duodecim ante Æquinoctium autumnale: quod cum nostro tempore in XII Calendas Octobris incidat, qui dies est vigesimus Septembris, sequitur, principium Auctumni & finem Æstatis esse IV Idus Septembris. Quod intervallum Æstatis inter Vergilias & Arcturum quia quatuor fere mensium est, in quo insignis variatio aliqua reperitur, duæ illius partes constituuntur: prior *ὠγή*, a Procyo-

cyonis ortu, die XIV Calendis Augusti, a Solstitii tempore mense fere distante; posterior *ἰπώρας* nomine discreta. Autumnus ab ortu Arcturi XII Calendis Octobris incipiens, Pleiadum occasu XIV Calendis Decembris terminatur. Ultimo Hyems tribus partibus constat; prima Semens a Pleiadum occasu ad Solis ingressum in Capricornum, triginta quatuor fere dierum; secunda Solstitium sive Bruma, quæ circa Idus Februarias terminatur; tertia *Φυταλιὰ*, inse-
rendi tempus. Quam distinctionem Anni ita facere voluit Hippocrates, ut omnium nationum mensibus, quorum aliis alii sunt, conveniret. Præter hanc alia temporum Anni in 365 dies partitio, parum ab illa diversa, annotatur apud Hippocratem.

Ex his combinatis Auctor ad tractatum suum accommodam instituturus Anni divisionem, Hyemem in tres partes dividit. Primam a mense Novembri orditur, frigoribus & imbribus, unde Hyems nomen accepit, sæpe numero infesto. Etenim circa festum S. Elisabethæ, haut raro cælum pluviosum, immite & turbidum est, ut hinc Silesii procaci proverbio dicant spurcam Elisabetham, qualem eo ipso anno, cum multorum ægrotorum periculo, se expertum scribit: imo quandoque frigus intensum & vehemens, sicuti A. 1690, 1691, 1692, 1695, 1697, 1698, 1699, incidit. Atque hanc primam Hyemis partem non incongrue vocari ait *den Vor-Winter*/a potiori facta denominatione, quamvis Astrologi vocent *den Nach- Herbst*/ & interdum calida sit: quemadmodum Uranophilus Cyriander in Historia Meteorologica ad A. 1641 observavit, Cassellis id tempus adeo fuisse calidum, ut die 2 Novembr. (12 styli novi) hirundines volare cernerentur; frigus autem d. 15, 16, 17 aquam in glaciem vertisse. Absolutis quadraginta fere diebus, medium Hyemis, quod Latini Brumam dicunt, inchoat, ubi Sol introitum facit in primum Capricorni punctum, & Solstitium tempus constituit brumale, quod XII Kalendis Januarii, sive 21 Decembris, die S. Thomæ contingit. Hujus, sicut & posterioris Hyemis pars, quam Cicero Hyemem summam vocat, naturaliter est valde frigida & humida, sæpe tamen valde placida, lenis & clemens, sicut A. 1699 in Silesia & alibi. Postrema Hyemis pars incipit circa 13 diem Februarii styli Juliani, in Gregoriano die 23, aut intercalari 24 anno bissextili. Succedit Hyemi Ver, cujus exordium affert Æquinoctium, ingruens ut plurimum circa 19 Mar-
tii,

tū, ut ex observationibus annorum 1692, 1693 &c. constat : Veris autem medium incidit in 23 April. diem S. Georgii, quando Veris nuncia Iulscinia canere incipit : finis in diem S. Urbani, nempe 25 Maji. Excipit vernum tempus *Æstas*, quam in duas partes subdividit, priorem, Solstitium *Æstivum*, circa festum S. Johannis : posteriorem, diem S. Jacobi, sive 25 Julii. Finem *Æstatis* constituit dierum canicularium exitum, uade Autumnus suum principium orditur, nempe quando Sol intrat signum Virginis festo S. Bartholomæi, quod accidit d. 24 Augusti. Medium Autumnus est ipsum *Æquinoctium*, cum Sol ingreditur Libram, d. 22 Septembris die S. Matthæi : ultimum Autumnus dies 28 Octobris, sive festum Sanctorum duorum Apostolorum, Simonis & Judæ; quo tempore jam hyemare incipit cum frigore & gelicidii : uti anno 1697, Cæcia flante, frigus glaciale, erat, & biduo post granula & nix ceciderunt ; anno itidem 1699, quo scribebat Auctor, mensis dicti diebus 29, 30 & 31 gelationes factæ, Euro, Borea & Cæcia flantibus, celoque sereno ; subsequenti vero mensis Novembris principio, festo omnium Sanctorum, nocte usque ad d. 2 mensis ejusdem h. 10 nix larga & continua. Hæc est Auctoris Anni in XI partes distributio. Hyemis initium assignavit S. Martino, medium S. Thomæ, extremum S. Matthæi : Ver novum S. Josepho, adultum S. Georgio, præceptum S. Urbano ; *Æstatem* ineuntem S. Johanni, ultimam S. Jacobo ; Autumnus principium S. Bartholomæo, medium S. Matthæo, finem S. S. Simoni & Judæ.

Recensita divisione, Anni 1691 constitutionem juxta filum præmissæ partitionis adscribit. Hyems anno 1690 nova, ab 11 Novembris principium ducens, erat temperata, quemadmodum & adulta anni dicti 1691, aut extrema maxime frigida & sicca ; hinc gravedines, tusses, cephalalgia. Veris initium & medium moderatum ; præcipite autem Vere tempestes perfrigida, adeo ut etiam post festum Ascensionis Christi & circa Pentecostes hypocausta calefieri necesse fuerit. *Æstas* iniens temperata, ultima & circa dies caniculares flagrans & ardentissima ; inde multi febribus quotidianis, tertianis tam simplicibus quam compositis corripiebantur, seroque fuerunt epidemix. Autumnus primus & medius constans, in Hyemem tamen vergens maxime frigidus quod frigus ipso die Martini, quem primam Hyemem dicit, adeo penetrabile & intensum fuit, ac media Bruma : hinc ex febribus male &

non curatis ortæ quartanæ maxime hoc tempore epidemice grassantes, quibus etiam infantes & pueri fuerunt tentati. Nominum hunc & infestum Autumnum, uti & Hyemis principium, multis Generosis & Amplissimis Reipublicæ Vratislaviensis Viris fatalem extitisse, Auctor commemorat. Solstitium tandem Brumale, quod adultam Hyemem vocat, erat frigidum: trigesimo vero Decembris die h. 4 mane, usque ad primam pomeridianam, nivium casus, flante deinceps Borea circa noctem frigus exortum acre, ac perdurans.

Specialiores Anni temporum constitutiones, ex singulorum dierum Observationibus sequentibus peti vult Auctor, in quibus præter imbres, pluvias, serenitates, & reliquas tempestates, ventorum imprimis mutationes, ab anno 1692 ad annum 1699 notavit. Opus hoc multi laboris, jucundum tamen & utilissimum suffragium Hippocratis & Galeni comprobatur. Subjungit Auctores aliquos, qui ventos, statusque aëris varios, erudito Orbi reliquerunt annotatos, Erasimum Bartholinum, cujus Animadversiones Meteorologicæ insertæ sunt Actis Hassnienfis Medicis & Philosophicis, Anno 1671, Vol. I, Observ. 130; Bernhardum Ramuzzini, in Ephemeridibus Barometricis Mutinensibus anno 1694; Rudolphum Jacobum Camerarium, in Ephemeridibus Meteorologicis Tubingensibus Barometro - Thermometricis, ab anno 1691 ad quartum, in quarum præfatione Ferd. de Lanis, Paschalli, Scretæ, Kepleri aliorumque meminit; Cyriandrum in Historia Meteorologica ab anno 1623 Januar. usque ad annum 1646, ult. Decembris. Ex Silesiis non novit aliquem, qui de aëris constitutione Vratislaviensi, vel quales venti ibi spirent, literis aliquid prodiderit, præter illa, quæ in Joachimi Curæi Gentis Silesiæ Annalibus leguntur, quæque ipse Auctor noster adscripsit.

CRITIQUE DE L' HISTOIRE DES CHANOINES.

à c.

CENSURA HISTORIÆ CANONICORUM, CUM DIS-
sertatione de Canonicitate Ordinis Præmonstratensium, Aucto-
re LUDOVICO HUGONE.

Luxemburgi apud Andream Chevalier, 1700, in 8.
1 Alph. 3. pl.

Rai-

Raimundus Chaponellus, cujus Historiam Canonicorum Sectione VIII Tomi III Supplementorum pag. 355 sqq. recensimus, gravem natus est adversarium *F. Ludovicum Hugonem*, Ordini Praemonstratensi addictum, qui & Seculares Canonicos & Socios suos vindicare hoc libello aggreditur; cum primis vero demonstrare conatur, Canonicos aliosque Clericos, in veteri Christiana Ecclesia, usque ad XII seculum, non ab omni bonorum proprietate exclusos fuisse, sed plurimos eorum proprias opes habuisse. Idcirco in *Præfatione* de instituto suo locutus, Chaponellum graviter castigat, quod ante XII seculum omnes Clericos in communione bonorum, & communi habitaculo usos, ad Monachorum hodiernorum morem vixisse, docuerit. Cui doctrinæ omnem non fucam antiquitatem contradicere affirmat, quippe quæ de Clericorum testamentis, & de matribus fororibusque in eorum contubernio viventibus, manifeste loquatur. Nec ab aliis criminationibus sibi temperat; præsertim vero plagii Chaponellum accusat, atque ex *Largi* & *Desnosii* libris, qui Canonicorum Regularium antiquitatem & privilegia contra Monachos nuper asseruerint, illum pleraque petiisse, pronunciat. Posthæc *cap. I* suam sententiam, de Clericis quatuor priorum post Christum natum, seculorum, probat auctoritate Cypriani, qui de quantitate reddituum suorum duserit; Concilii Illiberitani & Nicæni, quod contubernia Clericorum & mulierum agnatarum permittit; Antiocheni, quod de possessionibus propriis Episcoporum, ut re licita, loquitur; Carthaginensis III quod Clericis morientibus concedit, ut bona propria suo arbitratu distribuant; Gregorii Nazianzeni, qui prædium habuit; Chrysostomi, qui solum ab usum bonorum in Clericis culpavit; denique Hieronymi & aliorum. Provocat etiam ad silentium Scriptorum istius ætatis, qui Paulini, & aliorum omnibus bonis renunciantium vitam, ut admirandam rarissimique exempli rem describunt, & Cypriani divisiones mensurnas contra Chaponellum sibi vindicandas sumit. Eodem modo seculo V se rem habuisse, declarat Hugo noster *cap. II* auctoritate Augustini, Concilii Chalcedonensis, Genadii, Simplicii & Gelasii I Episcoporum Romanorum, Bennadii Rhemensis, Theodorici Veronensis, & aliorum: idem ista ætate trium generum Clericos extitisse ait, quorum alii conjunctim vixerint, sed e proprio patrimonio, alii omni patrimonio relicto e com-

munibus Ecclesiæ bonis, alii rursus privatim & separatim e redditibus suis vitam sustentaverint. Chaponellum ea etiam de causa carpit, quod Prosperum Canonicum & Episcopum appellet, quum ne Clericum quidem fuisse, Cointius, Cabassutius & Dupinius clarissime ostenderint. Ad seculum VI progressus, *cap. III* idem evincit, auctoritate præsertim Agathensis, Aurelianensis aliorumque Conciliorum, nec non Imp. Justiniani, provocans ad canones, quibus distributiones oblationum & reddituum Ecclesiæ, testamenta Clericorum, & inventaria Ecclesiarum instituta partim, partim concessa sunt. Quantum ad seculum VII attinet, provocat Noster *cap. IV* ad Concilia Toletanum V, Quinifextum, Emeritense & Bragense, multorumque Sanctorum exemplis comprobatur, in Gallia præsertim & Hispania possessionem bonorum Clericis licitam fuisse: Adversario quoque non sine ratione exprobrat, quod docuerit, Acephalos fuisse Clericos proprietarios, cum constet eos ita dictos, quod Episcopis obedientiam denegaverint. Neque desunt ipsi ex seculo VIII testimonia, quæ *cap. V* affert, maxime Concilii Francofurtensis, & Nicæni II. Quo loco etiam Chaponellum refutat, docentem titulos Regularium & Secularium Canonicorum ante XI seculum ignotos fuisse, quos tamen incunte decimo Gualtherus Senonensis, Valcandus aliique usurpaverint, atque cum Chiffletio & Cointio statuit, & Regulares & Seculares Canonicos ab ipso Ecclesiæ ortu exitisse. Ex seculo IX affert *cap. VI* & plurimorum exempla, & auctoritates Concilii Oecumenici VIII. Aquisgranensis, & Hincmari aliorumque, ac eo tempore polygamiam, quam vocant, spiritualem, sive plurium beneficiorum possessionem frequentatam conqueritur. Seculo X idem circa bona Clericorum observatum, probat *cap. VII* ex Regum Angliæ constitutionibus multas illis indicentibus, & Concilii Ravennensis canonibus, nec non Tullensis aliarumque Ecclesiarum consuetudine. Porro *cap. VIII* ex seculo XI adducit Ravennense & Bituricense Concilium, P. Damianum & Ivonem Carnutensem ob nimium erga Clericos proprietarios rigorem reprehendit, & prioribus XI seculis beneficia Ecclesiastica non a mero Episcopi arbitrato dependisse, contra Chaponellum probat. Tandem *cap. IX* ex seculo XII decreta Ecclesiæ contra Arnoldistas affert, qui negabant, Clericis bonorum possessionem licitam esse, indeque præter Ordinem.

nem Canonicorum Regularium, quem ubique Vitam Apostolicam vocat, etiam Secularium instituta ab ipsis Ecclesie incunabulis semper vixisse, concludit. Adjecit *Dissertationem de Canonicitate Ordinis Præmonstratensis*, contra eundem Chaponellum. Docuerat Chaponellus, Ordinem Præmonstratensium Monastici instituti esse, A. 1120 ortum, & A. 1145, ob conjunctionem cum Abbazia Canonicorum Bellolocensium, Canonicum titulum precario adeptum esse. Id omne gratis dici, Hugo noster quatuor capitibus ostendere conatur. Et *primo* quidem ex diplomatibus Pontificum, Episcoporum & Principum probat, Præmonstratenses ab ipsa origine, & Norberti fundatoris consilio, Canonicos Regulares esse, Clericorum quoque & Canonicorum nomina, stylo veteris Ecclesie, esse synonyma. Idem *cap. II* testimoniis Historicorum seculi XII clarum facit, atque Aberhardi & Monachorum plurium invidorum invectivas in Canonicos Præmonstratenses recenset. Objecerat Chaponellus, Præmonstratenses jejuniis & abstinentia carnis, nec non laboribus manuariis & vestitu Monachis similes esse; Noster *cap. III & IV* respondet, hæc majoris perfectionis gratia regulis Canonicorum adjecta esse, neque tamen a Monachis petita: jejunia & carnis abstinentiam primis post Christum seculis a Clericis fuisse observatam, maxime ab Ambrosio; idem alios Canonicos & fecisse olim, & hodiernum facere: labores manuarios Paulum & plerosque primæ Ecclesie Clericos suscepisse, decreto Concilii Carthaginensis IV confirmatos. De habitu ita sentit: Clericos priorum quinque seculorum vestitu a Laicis non discrepasse, (quod ex Cypriano & Hieronymo probat) sacra tamen facientes alijs, albis nimirum, vestibus fuisse usos, quas postmodum, decimo præsertim & sequentibus seculis, etiam ad civilem usum transulerint: cappam post Caroli M. tempora Canonicis propriam fuisse, cucullum Monachis: Præmonstratenses igitur cappa & superpelliceo indutos vero Canonicorum habitu uti, cui scapulare, indicium perpetuæ poenitentiae, non immerito addatur.

MEDULLA THEOLOGIE MORALIS, SEU TRACTATUS
status Theologicus de IRREPREHENSIBILITATE propri-
mis Fidelium. Opera & studio BARTOLDI BOTSAC-
CI, SS. Theol. D. & Prof. ac Pastoris Hafniensis.

Francfurti & Lipsiæ apud viduam & hæredes Gruberi,

A. 1701, 8. plag. 21.

Qui Pontificium nuper Scriptorem, in vindicandis aliquot Theologiae Moralis capitibus occupatum, in R. P. Natali Alexandro Benevolo Lectori stitimus, nunc aliquem e nostris allegamus, cui in Moralis Theologiae nucleo exponendo, industriam suam, diversa licet methodo, collocare placuit. Et terminum quidem principalem sibi hic præfixit fidelium, quam vocat, irreprehensibilitatem, quo nomine haud semper ipsum reprehendendi jus, sed sæpissime tantummodo actum negari abs se, in antecessum innuit. Et dari omnino pios irreprehensibiles, exemplis e Scriptura petitis, utpote Noachi, Jobi, & Parentum Johannis Baptistæ, confirmat; quanquam in iis maxime solum ad tempus præsens, non item ad præteritum, multoque minus ad futurum, respiciendum esse moneat. Omnibus tamen, qui piorum nomen tueri velint, id serio agendum esse mox inculcat, ut tales semper reperiantur; ac præ cæteris hanc curam incumbere affirmat iis, quorum sit aliis bono exemplo prælucere, quales Presbyteri in Ecclesia, Magistratus in Politia, & Patres in familia, quibus proinde singulis salutaria monita subministrat, atque hæc eo magis observari cupit, quo pluribus hi & fortioribus impedimentis sint expositi, oriundis vel a propria carne, vel a mundo & diabolo, & in tentationum instrumenta evadentibus bonis hujus seculi, inter quæ emineant potentia, divitiæ, & quæ sunt alia. Loqui autem se testatur de irreprehensibilitate, non quæ imaginaria sit, sed quæ vera nunciari mereatur; non quæ affectata, sed quæ genuina sit; non ab aliis ficta & picta, sed rei ipsi congrua; non mere civilis, sed Theologica; non quæ per essentiam, sed quæ per participationem. Similiter irreprehensibilitatem angelicam excludit, & humanam contra solum commendat; nec eam, quæ in Deo-homine, Christo, sed quæ in micro homine sit obvia, contemplatur. Protoplastis in statu innocentia omnino etiam competiisse irreprehensibilitatem concedit, sed ea dimissa, ad alteram potius, quæ post lapsum etiam obtineat, se confert, homine non in statu quidem destitutionis, sed restitutionis spectato. Atque heic non ad certam aliquam causam, verum ad personam animum attendit, cum in ista sæpe mens recti conscia ad suam provocare queat irreprehensibilitatem, ad quam minique provocaret,

ret, si vita ejus univ^{er}sa, secundum omnes atque singulas actiones, dis-
cutienda veniret. Quinimo aliter quoque hac in re aliterque judi-
candum esse ait, si rem vel personam in se consideres, & si eandem
consideres in comparatione cum aliquo tertio. Aliam porro facit
irreprehensibilitatem alterius, aliamque hujus vitæ, quam unice sibi
contemplandam sumit, & eam non ad hominum, sed Dei judicium
examinari cupit. In hac irreprehensibiles haberi eos, qui justitia
Christi imputata fruuntur, quam ut subentissime largitur, sic propriæ
insuper & inchoatæ irreprehensibilitatis studium vel maxime requi-
rit. Utramque a se invicem ita distinguit, ut perhibeat, alteram non
inherere nobis, sed tantum imputari, alteram vero inherere; alte-
ram in omnibus fidelibus eandem, sed alteram in singulis diversam
esse; alteram ordinè & natura præcedere, alteram sequi; alteram per
se Deo placere, alteram non nisi per aliud; alteram in hac & in fu-
tura vita semper eandem, alteram minorem in hac & majorem in fu-
tura vita reperiri; alteram ea, quam in Adamo habuerimus, superio-
rem, alteram inferiorem esse; alteram ne locum quidem habuisse
in statu ante lapsum, alteram habuisse, sed pleniorẽ; alteram sibi
non solum sufficere, sed & alterius adhærentibus infirmitatibus te-
gendis inservisse, alteram ne sibi quidem sufficere, nedum aliis; al-
teram ipsum reprehendendi jus, alteram actum modo tollere; al-
teram summam esse per nullos gradus intendendam, alteram suis
constare gradibus, jam quippe intensiorem & jam remissiorem;
(quanquam isti gradus ab ipsa essentia propriæ irreprehensibilitatis
probe discernendi sint, nec unquam a mero homine in hac vita ille
atingatur gradus, qui legis rigori exacte satisfaciat;) alteram le-
gem perfecte implere, alteram minus, unde hæc non inferat absen-
tiam omnis omnino peccati, utut repugnet hypocrisi, qua de causa
ex eadem & quæpiam nascatur, aut imperfecta tamen, perfectio;
alteram denique pertinere ad justificationem, & alteram ad renova-
tionem. Utriusque de extero originem supernaturalem facit, arees-
sendam ex gratia Dei, in merito Christi, per operationem Spiritus San-
cti, mediante verbo & sacramentis, adminiculante fide, oratione,
studio. Et hæc cuncta obviam haberi ad normam Sacræ Scripturæ
in homine renato, qui Dei beneplacitum ejusque inhabitationem
gratiosam, ac bonam conscientiam, tanquam irreprehensibilitatis
con-

con-

connexa, beatitudinem vero æternam, velut consequens illius, polliceri sibi valeat.

LIBRI NOVI.

- Cl. Eliani Sophista Varia Historia, ad MStos codices nunc primum recognita & castigata, cum Versione Justi Vultejii, sed innumeris in locis ad Græcum Auctoris contextum emendata, & perpetuo Commentario Jacobi Perizoni. Lugduni Bat. apud Jo. du Vivie, & Is. Severinum, 1701, 8.*
- De Sanguinis Natura & Constitutione Exercitatio Physico-Medica Dominici Guilielmi. Venetiis, 1701, 8. ex typogr. Andr. Poleti.*
- Jo. Henrici Bæcleri Dissertationes Academica. Editio secunda altero tanto auctior. Argentorati, apud I. R. Dulffeckerum, 1701, 4.*
- Jo. Andr. Schmidii D. PP. Abbatis Mariævallenfis Compendium Historia Ecclesiastica. Helmstadii apud Jo. Melch. Süsserman, 1701, 8.*
- Memoires du Duc de Navailles & de la Valette. A Amsterdam, chez Jean Malherbe, 1701, 12.*
- Histoire de l' Isle de Ceylan, écrite par J. Ribeyro, traduite du Portugais par Mr. L' Abbé Le Grand. A Amsterdam, 1701, 12.*
- Traité de l'Amour de Dieu, par Elie Saurin. A Amsterdam, chez François Halma, 1701, 8.*
- Traité de Perspective, ou sont contenus les Fondemens de La Peinture. Par le R. P. Bernard Lamy, Prestre de l'Oratoire. A Paris, chez Anisson, 1701, 8.*
- Memoires contenant ce qui s'est passé de plus memorable en France, depuis l'établissement de la Monarchie jusqu'à présent. Tome premier & seconde. A La Haye, chez Erienne Foulque, 1701, 12.*
- Annales de La Cour & de Paris, pour les Annees 1697 & 1698. A Cologne, 1701, 12.*
- Philippiques de Demosthene, avec des Remarques. A La Haye, chez Adrian Moetjens, 1701, 4.*

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsæ

Calendis Novembris Anni MDCCI.

HISTORIA ITALIÆ ET HISPANIÆ GENEALOGICA; exhibens, instar Prodromi, Stemma Desiderianum, unde Italia & Hispania Reges Proceresque pullularunt; recensente
JACOBO WILHELMO IM-HOF.

Norimbergæ auid Joh. Hofmanni Viduam & Eng. Streckium, 1701. Pl. 66. in fol.

Cum latissime pateat studium Genealogicum, nec omnium sit in tam profundum mare descendere, & pauci præterea hæcenus in eo operam posuerint, quæ digna fuerit ferretatem; igitur laudes amplissimas promereri censendus est Nobilissimus hujus libri Auctor. Frequens enim uti jam nomen ejus in Actis hisce comparuit, ita certe multarum familiarum originem singulari industria ex tenebris quasi vindicavit in lucem; ac ne quid in posterum reliquum fieret, quod posset desiderari: post absoluta opera, in quibus Germaniæ, Galliæque ac Britannæ Procerum stirpes regias, principes, illustresque accurate recensuit, nunc demum etiam in hoc volumine Historiam Genealogicam præcipuarum aliquot Hispaniæ & Italiæ familiarum est aggressus. Est vero hoc veluti primum specimen vasti laboris, cui Dn. Imhofius sese accinxit, in quo a *Desiderio* Longobardorum Rege, tanquam ex fonte uberrimo, decem præsertim fluvii promanarunt; quippe in totidem ramos diffundente sese Regis hujus progenie. Adeoque in hoc libro ex solummodo familiæ pertractantur, quæ originem suam ad regnum Lombardiæ, ejusque auctorem & fatorem stirpis Desiderium referunt; ut tituli constaret ratio, in quo Illustris Imhofius *Stemma Witechindeum*, ab Elia Reusnero olim editum, voluit imitari. Cuilibet stirpi præter tabulas Genealogicas, summa cura de-

Ppp scri-

scriptas, adpicta sunt Insignia, quibus usa illa fuit ad hæc usque nostra tempora. Sunt autem istæ stirpes: I *Berengarium*, Regum Italiæ & Imperatorum Romanorum. II *Comitum Burgundia*; quæ enati sunt rami Comitum Viennensium, Cabillonensium, & Palatinorum Burgundiæ, Principumque Arausionensium. III *Regum Castellæ & Legionis*, nec non Arragoniæ & omnis denique Hispaniæ. IV *Regum Neapolitanorum* ex Arragoniis. V *Narboniana*, in Lusitania; e qua prodierunt Comites de Villaverde, Marchiones & Duces de Villareal & Caminna, Comites & Duces de Linnæres, Comites de Mon Santo, & Marchiones de Cascaës. VI *Henriqueziana*, in Castella & Regno Neapolitano, quæ produxit Comites de Melgar, & Duces de Medina Rioseco, Thalassiarchas Castellæ, Marchiones de Tarifa & Duces de Alcalá, Comites de Alva de Alife, Principes de Squinzano, & alios. VII *Emanuelensis*; unde prognati Domini de Belmonte in Castella, & Comites de Villastor in Lusitania. VIII *Cerdana*, quæ insititia est, & Duces de Medina Celi, Marchionesque de Cogolluto, Hispaniæ Magnates, protulit. IX *SanMartinianna*, in Pedemontio; e qua provenerunt Comites & Marchiones de Parella, Agliè & Santo Germano. X *Viscontia*, sive stirps amplissima Vice-Comitum Mediolanensium. Quibus cum successerit denique familia *Sforzia*, hujus quoque Historia Genealogica, in Appendicis vicem, subjungitur.

Non patitur instituti nostri modus prolixè omnia enarrare, quæ in *Exegesi Historica*, Tabulis annexa, reperiuntur, cum inspicere opus ipsum velit & perlegi, certo cum fructu oblectamentoque, ob styli rerumque elegantiam & varietatem. Aliqua vero tantum juvabit ex plurimis selegisse. Pag. 6 Berengario, Duci Forojulienfi & Regi Italiæ, dicitur a Patre Psalterium auro scriptum; in testamento legatum fuisse. P. 22, ff. de statu Burgundiæ antiquiori prolixè agitur; sed p. 27 memorabile est; quod cum Hadriano Valesio censeat Dn. Auctor, perperam scribi *Delphinum*, qui *Dalphinus* (Dauphin) potius debeat appellari, proximus a Rege Galliæ Princeps. Pag. 29 traditur paucis historia Comitatus Montpelgardensis, veluti p. 30 ff. Arausionensis Principatus, & p. 44 status antiquus regnorum Hispaniæ; ibidemque commemoratur, quod Alphonsus, Petri Ducis Cantabriæ filius, primus *Catholici* cognomine (post-

modum repetito in Ferdinando Catholico (conf. p. 76) insignitus fuerit, quoniam Arrianum dogma, quod a Reccaredi Regis morte in Hispania pullularat, eradicarit, urbesque & oppida complura ejecto Maurorum præsidio receperit. Pag. 49 Sanctius Rex Castellæ, Ferdinandi R. & Teresiz de Trava filius, primus dicitur nomen gessisse *Infantis*, frequens postea regiz soboli. P. 50 declaratur discrimen tituli *Dives Homo*, & *Homo Dives*. Ille enim in usu fuit in Hispania, antequam axioma Magnatum (*de los Grandes*) introductum esset, & eum significabat, qui amplam istam dignitatem esset consecutus; hic vero eum, qui divitiis afflueret. P. 51 ff. erudite disquiritur, num Alphonsus X, Castellæ Legionisque Rex, *Sapientis* cognomen jure promeruerit; in laudibus tamen ejus simul ponitur p. 52, quod leges Romanas in regnis suis jussit coli, easque digesserit in *Partitas*; tabulas quoque publicas Hispanica lingua jussit exarari; quod sacra Biblia in eandem linguam verti, rerumque in orbe gestarum librum conscribi curaverit, quem *Generalem Historiam* Hispani appellant; quod denique astrorum contemplatione maximopere delectatus, unde & *Astrologus* appellatus est, *tabulas* ediderit, quas *Alphonsinas* vocant, earumque compositioni usque ad cecum millia scutorum impenderit.

Pariter p. 52 commemoratur, quod Ferdinandus Rex, Alphonsi X filius natu maximus, *Cerdæ* cognomentum acceperit a crine in dorso insigni, cum quo est natus. P. 53 refertur singulare exemplum castitatis in Maria conjuge Johannis Cerdæ, quæ diuturnam mariti, ad Mauros ablegati, absentiam non ferens, ne tamen pravis cupiditatibus cederet, mortem sibi conscivit, ardentem forte libidinem igne extinctura, adacto per muliebria titione. P. 72 Carolus, Johannis Arragonii e Blanca Navarra filius, dicitur libros Aristotelis de moribus vulgari Hispanorum lingua donasse, præter brevem de Vasco-nium Regibus historiam, & versus non inelegantes, quos ad lyram pangere solitus erat. P. 76 ex vero notantur scriptores Gallici Commentariorum singularium (*des Memoires*) his verbis: *Quamquam ex Phabi corrina non prodire cuncta, quæ de factis consiliisque ejus (Ferdinandi Catholici R.) posteriorum temporum scriptores, ex æmula præcipue gente, chartis illeverunt, memoria ejus procacissime illudentes, & commenta ingenii, perinde ac si cogitationibus ipsis*

interfuisse, audacter & impudenter narrantes. F. 163 (quo cum conf. 167) erudite differitur de origine insignium, quæ Vice-Comites Mediolanenses usurparunt, serpentis videlicet cœrulei, puellam evomentis. F. 164 jureundum lectu est, quod de Gregorio X, antea Thedaldo Vice-Comite appellato, cum in Pontificem Max. eligendus esset, moram vero in triennium usque faceret discordia Cardinalium, Johannes Episcopus Portuensis festivo & lepido in socios verbo dixit: *domum, in qua electio fieret, tecto & lateribus nudandam, ut facilius ad eos eorumque mentes aditus Spiritus S. fieret.* F. 167 fabulæ istius, qua factum sit, ut S. Ambrosius Mediolanensium Patronus, scutica armatus eaque hostes percuciens, etiam in nummis quibusdam repræsentetur, initia ostenduntur. F. 174 de crudelitate immani Johannis Mariæ Vice-Comitis instituitur narratio; qui atrox etiam aliquando exemplum, quod justitiæ tamen speciem habebat, statuit in sacerdote avaro, homini in extrema paupertate mortuo sumus gratis facere recusante; nempe cum putresceret domi cadaver, defunctique uxor ejulatione ædes viciniamque repleret, Dux Johannes Maria forte præteriens causa cognita imperavit, ut daretur argenti, quantum funeri ducendo satis esset, ipseque exsequiis interesse voluit: quibus peractis sacerdotem, copiosa mercede quam acceperat latum, sepulcro primum injici, deinde superimposito cadavere congeri humum jussit. F. 179 memoratur inter specimina tyrannidis Barnabæ seu Bernabovis Vice-Comitis, & hoc: *Quicumque gustasset aprugnæ carnis aliquid, bestiamve ipsam mortuam spectasset, sive attigisset, tenebatur lege, quæ de apris erat, & promptissima ea Tyranno materies feritatis in omnes, quoscunque odisset ob alias causas. Alebat vero ipse canum ad quinque millia, sumtu omnes alieno, divisos nempe per urbem in hospitia, quomodo milites dividuntur. Centuriones & tribuni cohortium earum erant: lustrabantur singulis mensibus, inspectioque ea magnum Principi vectigal erat. Nam sive quis molossus arguerat macie sua hospitis illiberalitatem, sive largiore nutritu inutiliter pinguescebat, irrogabatur multa, altori & severe exigebatur. Huic simile propemodum est, quod* £. 234 traditur de Galeacio Maria Sforzia, qui agrestem, qui intra septa obvium forte leporem, contra ejus edictum, occiderat, mandare prædam, & solidum cum pelle ossibusque vorare animal coë-

tig.

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCL. 485

git. F. 250 Mutius Sforzia, quartus Caravagii Marchio laudatur, qui tam elegans liberalium studiorum & auctor & admirator fuit, ut eis excolendis & ornandis Academiam in propriis ædibus anno 1594 conderet, primusque ejus principatum susciperet, Academicis deinde nomen *Inquietorum* adsummentibus, & symboli loco machinam ex canaliculis bene multis compositam, per quos agitatione rotæ cursu fluminis impulsæ, aqua ad planitiem montis defertur, eundemque irrigat, & frugum herbarumque fertilem reddit, cum lemma-
te: *Labor omnibus unus.*

ΚΑ. ΑΙΑΙΑΝΟΤ ΣΟΦΙΣΤΟΤ ΠΟΪΚΙΑΗ
ΙΣΤΟΡΙΑ.

CL. ÆLIANI SOPHISTÆ VARIA HISTORIA, AD
MSSos codices nunc primum recognita & castigata, cum Versione
Justi Vultei, sed innumeris in locis ad Græcum Auctoris conte-
xtum emendata, & perpetuo Commentario JACOBI PE-
RIZONII. Accedunt Indices & plures & supe-
rioribus longe locupletiores.

Lugduni in Batavis apud Jo. de Vivie & Isaacum Severi-
num, 1701, 8. Volumina duo.
Constant Alphab. 3. plagulis 14.

A Eliani Varia Historia a multis adhuc est edita, etiam Notis & quibusdam illustrata & Indicibus; sed a nemine tanta cura atque studio, quantum eidem nunc clarissimus Vir *Jacobus Perizonius* adhibuit. Longam Præfationem nitidissimo Operi præmisit, qua rationem instituti exponit, & quidquid a se præstitum sit editione nova, luculentissime declarat. Copiosus inprimis est, nec minus accuratus, in vera ætate Æliani hujus, tam ex ipsa Varia, quam aliis monumentis antiquis eruenda. Adhuc ab omnibus fuit creditum, Ælianum, Historiæ Variæ auctorem, vixisse sub Hadriano, quia ei Tactica sua dedicaverit: etiam paullo ante, quod Martialis, qui sub Domitiano, Nerva & Trajano fuit, lib. XII epigram. XXIV *facundum* quendam *Ælianum* laudaverit. Ab his discedit doctissimus editor Perizonius, & ætatem Æliani ad Alexandri Severi tempora rejicit, & a Tacticorum auctore, facundoque Martialis

Æliano, scriptorem Variæ integro seculo distinguit atque separat. Probavit sententiam suam ex Philostrato, qui Vitas Sophistarum scripsit, eosque secundum seriem temporum & Imperatorum disposuit, primo libro eos, qui priores fuerunt Herodé Attico, exponens: altero, ab Herode ipso incipit, qui sub Hadriano, Pio, Marco fuit: sub posterioribus etiam Alexander, Hermogenes, Aristides: sub Marco & Commodo discipulus Herodis Hadrianus, & hujus, Julius Pollux: deinde Pausanias, itidem Herodis auditor, a quo Græciæ descriptionem habemus, qui Eliaca certe & Arcadica scripsit extremis Marci temporibus. Hujus demum, jam senis haud dubie sub Commodo & Severo, discipulus fuit Ælianus noster. Interfunt qui sub Severo florere cœperunt, Apollonius Atheniensis, &, qui Severi Epistolis scribendis præfuit, Antipater, Hadriani & Pollucis discipulus. Post alios æquales sub Caracalla fuit Philiscus. Hic enim Imperator est Philostrati *Ανωϊνος, ὁ τῆς Φιλοσόφου παῖς Ιουλίαις, Αντοϊνινης, φιλοσοφῆς Julia (Domna) filius.* Sic enim legendum, non τῷ Φιλοσόφου, laudatus Perizonius ibidem contra vulgatam lectionem contendit. Tum demum sequitur *Æliani Vita* apud Philostratum, & post illam Heliodori & Aspasii, quorum alter & ipse discipulus Pausaniæ fuit, & in Alexandri Severi comitatu. Hinc elucet, ad quæ tempora Ælianus noster referendus sit.

Additur ex eadem Æliani Vita, quam Philostratus nobis reliquit, argumentum a Philostrato Lemnio, illius patruo, petatum, qui Ælianum reperit *Gynnidiæ Accusationem* (libri nomen est ab Æliano elaborati) manu terentem, quo tyrannum *ἀρετι καθήμενον*, paullo ante imperio abutentem, *Gynnidem*, ist est effœminatam, dixerat, quod nomen nemini magis, quam Elagabalo, convenit. Lemnius autem ille Philostratus amice cum Æliano nostro, ut in Vita est, versatus, XXIV annorum sub Caracalla fuit, quando is illi immunitatem dedit. Minus recte ergo *ὁ ἀρετι καθήμενος τύραννος, tyrannus qui modo existit*, putatur aliis Domitianus fuisse, utpote a cuius nece ad Caracallæ initium CXIV anni extracti sunt. Hæc ex Vita Æliani a Philostrato composita.

Accedit argumentum tertium ex ipsius Æliani *Variæ*. In hac multa insunt ex Athenzi libris hausta, quæ nominatim per capita ostendit, inter se confert, & Ælianum ex illo, non illum ex hoc

ex-

exscripsisse, laudatus probat Perizonius. Jam vero Athenæus Opi-
pianum, qui Ἀλιευτικὰ Caracallæ dedicavit, allegat, tanquam
ὀλίγω πρὸς ἡμεῶν γενόμενον, paullo ante extinctum, ut ita non an-
te Caracallam Athenæus fuerit, &, qui hunc excerptis, Ælianus
illo, quem exscripsit, & ipso Caracalla posterior.

Exinde firmiter Perizonius de ætate Æliani concludit, & Ta-
cticorum auctorem, qui sæculo antecesserat, a nostro disjungit, ac
omnes, qui confuderunt illos, ex æquo notat & castigat, & in iis
quoque Gerardum Joannem Vossium, & ex antiquioribus Suidam,
qui Ælianum nostrum Hadriano Augusto proximum ponit, τῶν
τῶν μετὰ τὸν Ἀδριανὸν χρόνων, quo proxima tempora significantur,
adeoque Alexandri Severi ætas innui non potest. Ut vero di-
versos probavit Tacticorum auctorem, & conditorem Variæ: sic
contra eundem esse, qui Variam scripsit & qui de Animalibus, de-
monstrat. Id quod ex indole utriusque libri probat, eadem va-
rietatis methodo conscripti. Deinde ex materiæ cognatione, quæ
studium & genium ejusdem auctoris præ se ferat. Passim enim in
Varia de Animalibus etiam agit, & eodem plane modo, quo in
singulari de illis libro. Denique idem confirmat ex formularum si-
militudine, quæ itidem exemplis copiosis demonstratur. Deinde
præfatione eadem agit Vir clarissimus de *Sophistarum* generibus, qui
olim proprie non alii fuerint, quam sectantes cavillationem & ar-
gutias, pro vera & utili philosophia: post cujusvis artis doctores
Sophistas dictos, maxime illos, qui Rhetoricam publica auctoritate
docebant, quod honestum apud Græcos esse coepit sub Romano-
rum Cæsaribus. Hinc ad legationes suarum civitatum adhibiti,
tanquam magnæ existimationis viri, quemadmodum in Æliano Phi-
lostratus *Sophista ὄνομα μέγα ὄνομα* magnum, ut eximiam digni-
tatem laudat.

Post hæc ad ipsam Opus Vir doctissimus accedit, cui non
unum nomen in codicibus præscriptum est. Plurimum est Ποιμίλη
Ἱστορία, *Variæ Historia*: apud Stobæum Σύμμικτος, *Miscella Histo-*
ria: & a Stephano de Uebibus in Χερρόνησος, vocatur Ἱστορικὴ Διά-
λεξις, quod Vossium in errorem induxit, ut aliam a *Variæ Historia*
hanc Διάλεξιν interpretaretur. Sunt enim verba ipsius Variæ di-
cto loco citata, non quidem ex libro I, ut Stephanus allegat; sed ex
lib.

lib. II cap. XXXIII. Porro cum iis agit, quibus hæc Varia opus imperfectum impositumque visa fuit, & styli ratione infra illud de Animalibus; immo multis locis mera excerpta cum notula *ὄτι*, sæpe in principio capitum apparente, uti est in Excerptis patriarchæ Photii: unde putant, ultimam manum ab Æliano, forsan morte intercepto, haud impositam operi fuisse. Ex his ait clarissimum Virum Joachimum Kuhnium, cujus proxima, quæ hanc præsentem antecessit, editio Æliani est, longius progressum, *ruta cæsa* illorum appellasse, qui bonum Ælianum excerpto ita disceperferint, ut nec caput nec pedes amplius haberet. Ab his discedit amplissimus Perizonius, elegantiam quoque hujus operis collaudans, licet nonnullis locis videatur infra illud alterum de Animalibus subsidere: cujus rei causam dicit esse, quod sæpe Ælianus non suis, sed auctorum, quorum fidem sequitur, verbis utatur, ut Athenæi, Isocratis, Platonis, Aristotelis, Thucydidis, Plutarchi, & Herodoti quoque, sed mutata dialecto: quo fieri non potuerit, quin inæqualitas styli aliquibus locis appareat, cum ipse, suo ingenio scribens, perelegans sit, & æquabilitate sibi constet. Nec movetur Vir clarissimus, quod exordio & epilogo careat, quia id haud satis sit ad imperfectionem evincendam, cum de Pausaniæ perfecto opere non dubitetur, qui vero æque superflua illa prætermiserit. De *ὄτι* in principio capitum quorundam respondet, Variam scribendo historiam, etiam varietate styli auctorem, seu variante formularum ratione delectatum esse, ut non nulla copiose ac rhetorice persecutus fuerit, quædam brevius atque historice, alia modo excerptorum brevissime, quibus *ὄτι* illud, ut solent Græci, præfixerit. Concedit vero Editor doctissimus, non ita perfectum hoc opus esse, aut ea elaboratum cura & industria, ut nihil in eo emendari aut magis expoliri potuerit, cum etiam optimi scriptores habeant aliquando suos navos. Clarissimo Kuhnio, qui compilatorum anælecta & ruta cæsa vocitarat, ex iis respondet, quæ Stobæus & ad Homerum Eustathius ex Varia allegant, e quibus luculente appareat, illorum ævo eandem fuisse Variam, quæ nunc est, idque exemplis cum Stobæi tum Eustathii clarissimis demonstrat. Tandem ad fragmenta ex Suida, a Scheffero atque Kuhnio collecta, quæ in Varia, ut nunc est, non repetantur, respondet, quatuor omnino esse, quæ nominatim ex Varia dicantur.

cat ipse Suidas petita: cetera quæ stylo indice Kuhnius Æliano tribuat, incerta omnia esse: quæ Æliani nomen apud Suidam ferant, sine tamen Ποικίλης, *Variæ* mentione, posse ex aliis quoque libris *περί προνοίας*, aut *περί θείων ἐναργειῶν* deprompta esse, qui temporum injuria interciderunt: in quatuor vero illis videri Suidam vel memoriæ lapsu aberrasse, ut aliis libris lecta putaverit ex *Variæ* esse; vel librariorum audacia Ποικίλης vocem adjectam esse: licet negare nolit, plures forsan hujus *Variæ* libros fuisse, quemadmodum quidam XVII librum in Vindebonensi Cæsarea Bibliotheca ex Sambuciana superesse tradiderint, cujus vero Nesselianus Index nullam mentionem faciat. Sextum librum ipse Perizonius interiisse suspicatur, & quintum a librariis in duos, ut numerus compleretur, divisum esse, quia in MSS. suis nihil de sexti titulo repererat. Ad fragmenta ex Stobæo respondet, valde illa suspecta esse, cum ejus margini adscripta Auctorum nomina sæpissime sint vitiosa, sæpe etiam alio, quam oportebat, loco posita, sæpe penitus omissa; ideoque putat, nullum eorum esse vere ex *Variæ* hac Historia desumptum.

Hinc ad editiones Æliani *Variæ* enumerandas & recensendas progreditur, quarum octo vel novem nominat, quæ omnes ex prima Romana Camilli Perufci de anno MDXLV, sine nova MSSorum excussione sint derivatæ; e quibus duæ posteriores propter Editorum claritatem in pretio adhuc fuerint, una Joannis Schefferi, aliquoties repetita, altera Joachimi Kuhnii, quorum uterque egregium aliquid ad Ælianum attulerit, uterque etiam multa reliquerit intacta, in Indice Græco non nulla posuerint perperam, quæ emendatione indigeant. Versionem Latinam dedit primus Justus Vultejus, triennio post Græci textus editionem Romanam: quæ a sequentibus editoribus retenta quidem, etiam nomine apposito interpretantis; sed a pluribus illorum varie interpolata sit. Noster vero clarissimus Perizonius, duos codices MSS. nactus, textum Græcum diligentissime emendavit, adhibitis etiam præter primigeniam editionem, quæ ex tribus Parisiensibus Jo. Boivinius, & ex duobus Florentinis & uno Mediolanensi a Marquardo Gudlio excerpta celeberrimus Grævius communicaverat: Versionem quoque passim correxit, & ad Græcum propius accommodavit: ex Indice Schefferi Kuhnique Græco ejecit falsa, aliena; & innumeris vocabu-

cabulis formulisque locupletiore fecit, & tres alios adjecit, Rerum, & Auctorum ab Æliano citatorum, & Auctorum allegatorum in Notis suis. Has vero copiosas admodum pagellis singulis subiunxit, non Criticas tantum, sed Historicas etiam, & ad variam Philologiam pertinentes, quibus quidquid lectorem morari possit, removetur, & plana omnia & expedita efficiuntur. Qua de causa sub finem præfationis aperte dicit, sibi non placere quorundam, quamlibet doctorum hominum, sententiam & consuetudinem, qui classicos, quos edant, Auctoribus nihil putent addendum esse, nisi crissin suam & variantes in MSSis lectiones: explicationem difficiliorum infra dignitatem famæ & claritatis suæ putent: quo fiat, ut parum culti homines, sæpe inepti, aut juvenes, ejusmodi explicationes nudas, undique collectas conferbant, & in juventutis, ut ajunt, gratiam emittant, quæ etiam cupide a multitudine deditorum literarum studiis excipiantur, majori vendentium commodo, quam illorum, in quorum usum dicuntur divulgatæ, aut ipsius rei literariæ. Quin potius magnorum hominum & literarum instauratorum exempla laudat & industriam, Manutiorum videlicet, & Lipsii, Scaligeri, Sigonii, Torrentii, Casauboni, Salmasii, Valesiorum, quorum Notæ in præcipuos Auctores Romanos & quosdam Græcos, magno sint semper in pretio, quia neque in sola crisi consumantur, neque in historica tantum & philologica explicatione, sed utrumque munus, digno tantis ingeniis studio atque felicitate, æqualiter conjunctum perfectumque exhibeant. Minus dicit illorum se morem comprobare, qui omnem crissin, vetustis monumentis rem pernecessariam, inscitia quadam aut laboris fuga contemnant & flocci faciant: unde consequens sit, ut antiquorum libri vitiosissime propagentur, & ipsis literis ac disciplinis ingens damnum inferatur, dum pro veris & genuinis accipiuntur, quæ describentium oscitatio & negligentia, & incuria typothetarum in lucem & usum publicum protrulit: id quod sacris profanisque ibi exemplis perspicue declarat. Suas autem Annotationes ad eum modum Vir clarissimus accommodavit, quo supra laudati literarum Heroes in edendis antiquis Scriptoribus usi fuerant. Ex quibus ut paucas prælibandas præbeamus, unde de ceteris judicari possit, & vobis exemplorum quorundam loco re-

~~sera-~~

stramus, visum est pretium non indignum neque exiguum hujus operæ fore.

Ad lib. I cap. XV occasione interruptæ constructionis, addit & explicavit Vir clarissimus exemplum sacrum ex Apocalypsi XIII 8, ubi ultima verba *ἀπὸ καταβολῆς κόσμου* non cum proxime præcedente *ἐσφαγμένους* construit, sed cum remotiore *γέγραπται*, idque parallelo loco breviori Apocalypsi XVII, 8 satis putat confirmari. Ad ejusdem libri caput XXII *Talentum Babylonium* expendit, & *Daricas* nummos, quid valuerint & unde habuerint appellationem, examinat.

Ad lib. II cap. VI bene explicantur *γυμνασῆς* & *γυμνασιάρχης*, in quo convenient & quibus in rebus distinguantur: etiam alia rei gymnasticæ præclare ibidem exponuntur. Ad ejusdem libri cap. VIII ex nota numerali Græcorum probat, antiquis Græcis etiam literarum Q fuisse, eamque eodem ordine & figura, quibus apud Latinos est, videlicet in Π & Ρ, sive P & R. Ad lib. III cap. I explicatur, quanta mensura agrorum *πλέθρον*, *plethrum* fuerit: item quantum *jugerum*, quo illud sæpe Latine vertitur: ubi plures simul Auctores emendantur. Ad ejusdem libri cap. XVIII Sileni historia sive fabula illustratur: nec non veterum umbra notitiæ de America & Fortunatis insulis: ad Cap. XXXII *Plectrum lyrae* sive eitharæ quale fuerit demonstratur: ad Cap. XXXVIII veterum *Γυμνασια* & *Agones* perlustrantur: ad Cap. XL *Tiryri* qui fuerint, & an distincti a Satyris, est expositum.

Ad lib. V cap. VIII verus usus verbi *ἀπάγγελθαι* ad conciliandum inter se sacros scriptores, Matthæum & Lucam, de morte Indæ proditoris, explicatur.

Ad calcem libri VII occasione eorum, quæ cap. XVI illius tradita fuerant, mutæ Epistolæ CLL. Virorum, nostri Perizonii & Theodori Ryckii, de *matre Romuli*, ejusque nominibus, *Ilia* præferunt, tam apud poetas quam solutos scriptores, adjiciuntur, elegantes sane ac multa doctrina refertæ.

Ad lib. VIII cap. V ritus *lustrationis* sive *expiationis*, maxime circa remotionem ejus a societate, qui expiandus erat, explicatur, idque imitamentum sacri Mosaici ritus ostenditur fuisse.

Ad lib. IX cap. IV inquiritur, unde *ἀτιμία* virorum ex co-

ma fuerit. I Corinth. XI, 14, illamque ex recepta illis temporibus consuetudine, qua soli molles & impudici comas alebant, ostenditur fuisse. Ibidem ad cap. VIII de *Tympanis* veterum, præsertim in Matris Magnæ sacris copiosa & docta est dissertatio.

Ad lib. IX cap. XL *πηδάλια*, *gubernacula* cur plurativo numero de una navi Act. Apost. XXVII, 40 dicantur, quod torfit quosdam interpretes, perspicue illustratur.

Ad lib. XII cap. XXXV *Sibylla Judæa* sive *Hebræa* describitur. Atque hujus generis plura ubique in Perizonii eruditissimis Commentariis inveniuntur & explicantur.

PHYSIOLOGIA MEDICA, SIVE DE NATURA HUMANA Liber bipartitus, auctore JO. GOTHOFREDO BERGERO D. Potentissimi Poloniarum Regis & Electoris Saxonie Archiatro, Ordinis Medici in Academia Vitembergensi Seniore ac Professore Primario.

Vitembergæ, ex officina Christiani Kreusigii, 1701, 4.

Alph. 2. pl. 19.

Physiologia Medica, quæ alias etiam Anthropologia dicitur, nihil aliud est, quam doctrina de homine sano, quam celeberrimus Auctor in duos dividit libros, quorum alter de homine nato, alter de nascendo agit. Libro priore Cap. I partes hominis essentielles, mentem sive animam rationalem, & corpus humanum, constituit: illamque substantiam vocat cogitantem, certa lege cum corpore conjunctam; hoc vero machinam naturalem, ex partibus solidis & liquidis eo modo contentam, ut a motu utrarumque vita pendeat. Hinc Cap. II utriusque generis partes exponit, & per liquidas, rejecta voce spirituum, humores, vel succos corporis intelligit, interque eos primum sanguini locum concedit. Quo vero pateat, quomodo a sanguine vita dependeat, Cap. III naturam ejus & compositionem, ac motum explicat, huncque duplicem facit, intestinum unum, sive minimorum juxta se invicem, & alterum progredientem, sive circularem, quo omnes partes eodem sanguine perfunduntur. Priorem a divisione partium sanguinis, & his interjectis athereis, atque elasticis aeris particulis repetit. Aerem vero, huic continuando motui necessarium, recipi putat

tat in pulmonibus ab ambiente atmosphæra , unde prius , quam de altero . agat progredientē sanguinis motu , Cap. IV transit ad respirationem . Hujus primo explicat actionem , & deinde usum . Illam ex motu reciproco thoracis , & gravitate ac elaterio aeris deducit , & cuncta non minus ratione , quam experimentis ita demonstrat , ut nihil prætermisisse videatur . Ante vero , quam ad usum respirationis veniat , ingressum aeris ex pulmonibus in venas , ipsumque sanguinem , demonstrat , & adversas removet opiniones . Tum vero primum respirationis usum in ea sanguinis refectione in pulmonibus , qua ille non solum dividitur & attenuatur , sed etiam motus ejus intestinus , atque adeo progrediens , recepti aeris elaterio instauratur , unaque æquabilitas cum aere externo conservatur , constituit , & plures deinde usus secundarios recenset . Exposita respiratione , ad motum sanguinis progredientem , sive circulum , descendit . Hujus principium statuit cor , cujus primo constructionem musculosam atque mechanicam , & motum exponit . Deinde de arteriis , harumque pulsu agit , & quomodo iisdem sanguinis progressio in venas promoveatur , tradit . Tum venarum conformationem & usum aggregatur , & earū alias sanguineas , alias serosas , quæ vasâ dicuntur lymphatica , facit , ac lymphæ motum per glandulas conglobatas , rationemque , quamobrem lymphæ quædam portio per vasâ propria ex arteriis ad cor reducat , docet , & utrarumque venarum originem ab arteriis arcessit , nihil easdem aliud esse existimans , quam arterias recurvas , vel cor versus replicatas . Et quia ab arteriis non solum venas , sed etiam ductus porosque alios secretorios deducit , transitum sanguinis ex arteriis in venas immediatum statuit in omnibus partibus , si unum excipias genitale , illorumque adeo opiniones rejicit , qui sanguinem ex arteriis emitti in substantiam partium , & per harum poros , vel tubulos , in venas demum , vasâque lymphatica , & propria partium secretoria , transfundi volunt . His ita constitutis , cor nihil aliud esse putat , quam antiâm , humoribus ex vasâ in vasâ transfundendis derivandisque destinata , & omnem ejus vigorem a glomeris sui fibrosi & spiralis , succisque vitalibus irrigui vi elastica , & hinc pendente pulsatione , repetit , nullum vero eidem spiritum , vel ignem , vel calorem proprium , concedit , nullamque in eo effervescentiam , vel fermentationem admittit , sed communem cordi cum toto cor-

pore calorem, eumque influentem & mutuatum a sanguine statu-
 it. Hunc vero a motu minimorum sanguinis intestino, quo subti-
 lis ætherea materia cunctas illius particulas, inprimisque sulphureas,
 versat & agit, deducit, & prout mixtio & motio minimorum san-
 guinis variat, varias etiam habitudines corporis, quas temperamen-
 torum differentias Medici vocant, oriri affirmat. Denique circulum
 sanguinis pro copia & habitudine humorum, & cordis ac viscerum
 reliquorum, & concurrentium causarum aliarum, multum variare,
 & sæpius in una hora fieri, quam vulgo creditur, comprobat, ac
 postremo addit, ab illo sanguinis motu vitam & actiones corporis o-
 mnes pendere. Quod ut confirmet, actiones corporis ordine pro-
 sequitur, & Cap. VI initium facit a secretionem animali, qua omnium
 humorum, quibuscumque demum nominibus veniant, generatio-
 nem, ipsamque nutritionem corporis, complectitur. Atque hanc
 quidem actionem opinatur necessarium esse consequens circuli san-
 guinis, idque ex ipsa vasorum constructione patere ait, quod ex ar-
 teriis, ex corde emergentibus, non solum omnes venæ replicentur,
 sed etiam alii ductus laterales egrediantur, quibus humores quibus-
 que convenientes ex massa humorum, cordis pulsu per arterias ad-
 vectorum, citra sanguinis extravasationem secedant & segregentur.
 Hac arte in cerebro, glandulis oculorum, salivalibus, cutis, ut & in
 hepate, renibus, testibus, & partibus aliis, secretionem humorum
 variorum fieri existimat, & poros ac meatus vasorum pro organis il-
 lius actionis habet, eamque non a figura illorum, sed a diametro va-
 ria, repetendam putat. Ac cum humorum omnium generationem,
 ipsamque corporis nutritionem, secretionem fieri affirmet, ad secre-
 tionem in specie progreditur, & Cap. VII chylicationem secretionem
 utilis ab inutili fieri ostendit, ad modum solutionis & extractionis
 chymicæ, ita ut ex cibis, in canale alimentorum ope masticationis, &
 agitationis ventriculi & intestinorum, ac diversorum liquorum, factis
 exsolutis, pars melior chylosa in intestinis per quandam filtrationem
 a fecibus segregata, colore albo in vias lacteas, per easque ad san-
 guinem & cor transmittatur. Hoc autem colore chylum nusquam
 in corpore secerni tradit Cap. IIX nisi in mammis gravidarum, &
 lactantium, in quarum vasculis a sanguine secretus, lactis nomine as-
 seruetur, & per papillarum tubulos reddatur. Ceteroqui vero chy-
 lum

hum Cap. IX opinatur converti in sanguinem & lympham, motu utriusque cum intestino, tum progrediente, quo nempe chylus alium suarum partium situm, motum, magnitudinem & figuram, atque ad eo novas adipiscatur qualitates, & segregatis ramentis terreis, salinis, & sulphureis, crebrioribus circuitibus in sanguinem demum purpureum & lympham crystallinam adolescat. Officinam igitur sanguificationis ipsum sanguinem, & causam efficientem motum ejus utrumque prædictum statuit, eoque actionem pulmonum, cordis & arteriarum refert. Speciatim autem ad lymphæ elaborationem conferre putat glandulas conglobatas, quarum exposita structura, eas tanquam totidem corcula, vel machinas hydraulicas habet, vasis lymphaticis interjectas, ut lympham conquassent, atque ex uno vase lymphatico in aliud cor versus transfundant. Lympham autem & serum sanguinis pro uno habet humore, qui per arterias cum purpura vehatur, & partim eum eadem per venas sanguineas, partim sine illa per vasa lymphatica, ad cor reducat. Exposita generatione sanguinis & lymphæ, hanc Cap. X succum vocat originalem & nutricium universi corporis, quo nimirum intra ovulum muliebri prima embryonis stamina conerescant, & deinde augeantur & instaurantur. Pro causa nutritionis efficiente pressionem habet humorum, a circulo sanguinis pendentem, & inde orientem secretionem particularum alibilium, earumque in poros partium alendarum contrusionem, & cum his secundum omnes facieculas cohesionem & contactum, quem subtilis materiæ transitus & vis elastica aeris interioris adjuvent, quo firmior fiat cohesio, & ex liquidis solidæ reddantur partes. Eoque humore non solum nutritionem fieri arbitratur fibrarum carnearum & ceterarum, sed etiam nervosarum, indeque causam atrophie in paralyfi petit. Quam autem ad nutritionem corporis lympham requirat puriorem, ad illam progreditur secretionem, qua chylus & sanguis ab impuritatibus & redundantia liberantur. Inter has Cap. XI principem locum tribuit transpirationi insensibili, qua exposita, Cap. XII transit ad secretionem urinæ, quam in renibus sola percolatione fieri comprobatur, ac de elementis urinæ, indeque oriundo colore, tum quoque de generatione calculorum, & uroscopie usu, & abusu multa lectu dignissima addit. Et cum eidem probabile videatur, renes succenturia-

tos succum a sanguine secernere, qui affusus humoribus, a cruribus & renibus redeuntibus, motum eorum retrogradum tueatur, de illorum constructione usuque Cap. XIII quædam subjungit. Deinde ad reliqua secretionum genera progreditur, & Cap. XIV agit de secretionem materiæ biliosæ in hepate, quam partem sanguinis Θ no- Δ eam constituit, atque ex propaginibus venæ portæ in vasa biliaria transmitti statuit, rationemque reddit probabilem, quamobrem illa materia a sanguine venæ portæ segregetur. Huc conferre putat lienem, & ex mechanica ejus constructione rationem elicit, qua viscus illud bilis secretioni in hepate servire possit. Bilem autem, in hepate segregatam, omnem ad intestina amandari tradit, vel immediate, vel intermedia vesicula fellea, in qua minimam bilis partem secerni putat, majorem autem copiam colligi ex ductibus cyst-hepaticis; radices vero cysticas, fundo vesicæ infixas, fictas esse, ait. Addit demum rationem, quamobrem bilis in peculiari colligatur folliculo, & ejus compositione usuque expositis, aliorum opiniones refellit. Cap. autem XV de secretionem usuque pinguedinis & medullæ ossium agit, & huic Cap. XVI de secretionem lymphæ ventriculi, intestinorum, & pancreaticæ, subdit. Hinc Cap. XVII ad secretionem lymphæ & humoris aquei oculorum abit, & Cap. XIX secretionem aquæ pericardii, & madoris pleuræ, peritonæi, ac membranarum aliarum exponit. Cap. vero XIX accedit ad secretionem liquorum genitalium, & exposita constructione organorum viri, vim naturamque liquoris masculi tradit, & de semine addit muliebri, quod idem ovulis contineatur. Deinde Cap. XX de secretionem sanguinis menstrui agit, quem natura non pravum, vel malignum censet, neque a motu Lunæ, vel archeo, aut fermento quodam uteri, sed ab humorum redundantia, sexui illi singulari, repetendum, atque in gratiam futuri foetus in vasis colligi, existimat, extraque illud gestationis, aut lactationis negotium abundare, atque ad salutem & conservationem corporis per muliebria dimitti. Rationem etiam reddit, quamobrem per muliebria sanguis hic excernatur, & locum secretionis non uteri fundum, sed vaginam statuit. Cap. demum XXI secretionis animalis negotium secretionem motuque succi nervosi claudit. Primo autem dari liquidum in cerebro & nervis, non uno argumento comprobatur, idque non igneum, neque lucidum, neque æthereum, neque

que aereum esse, neque auræ instar, aut exhalationis tenuissimæ, se habere, neque cum spiritibus chymicorum urinosis, acidis, ardentibus, & Ænis volatilibus oleosis comparari posse, sed nihil aliud esse existimat, quam subactiorem lymphæ partem, pulsu cordis cum sanguine per arterias traductam, atque in fibras cerebri & nervorum transmissam, ut fibras omnes nerveas nutriat, & ita opportune repleat & tendat, quo motus, cum directi ex cerebro ad musculos & partes omnes, tum reflexi ab organis sensuum ad cerebrum, recte fieri possint. Hinc enim pendere putat omnes sensuum & motionum operationes, & quidquid vulgo spirituum mobilitati atque agilitati tribuitur. Quod omne quo melius intelligatur, constructionem cerebri & nervorum exponit, & tandem concludit, illud officinam succi nervosi esse, & præter hunc nullum archeum, vel spiritum animale, admittendum esse. Quo vero demonstrat, omnes operationes, quæ vulgo spiritui animali adscribuntur, a succo nervoso dependere, Cap. XXI initium facit a motu partium solidarum, huncque in voluntarium & involuntarium dividit, & utriusque organum fibras motrices, ex iisdemque compositos musculos statuit. Duas autem fibræ motricis partes constituit, carneam, & tendineam, quarum illam ex columnella cylindracea porosa, fibris transversis membranaceis ac nervosis distincta, & vasis donata sanguineis, ac nervis, & corrugari contrahique apta, constare, ac suis extremitatibus, contractis arctius & coactis, in fibras graciliores & rigidiores, quæ tendineæ vocantur, abire videtur. Hinc actionem fibræ motricis & musculi ipsius primariam dicit esse contractionem fibræ carneæ, hancque in quibusdam partibus adductionem membri, cui infixus est tendo, consequi. Illius vero contractionis causam efficientem affirmat quidem esse influxum sanguinis & succi nervosi, negat autem eam ab utriusque liquidi concursione, & inde oriente fibræ carneæ inflatione, vel intumescencia quacunque proficisci, sed fieri tradit a succo nervorum, tendente fibras transversas membranaceas, hisque, ceu vasis, fibras carneas constringi & contrahi, citra succorum illorum confusionem, & tumorem fibrarum. Nam fibras carneas a sanguine, fibras vero transversas a succo nervoso rigari, & hujus utriusque vigore liquidi fibras illas sibi perpetuo contra niti existimat, adeo ut fibræ carneæ, quia succo, iatus in adversum nitente, & elastico, ad-

R r r

recte

vecto ab arteriis, turgent, tanquam animatos habeant elateres, qui contrahi, & rursus diltrahi, vel resilire possint. His rationem discriminis motuum voluntariorum & involuntariorum, & vocis ac loquelæ formationem addit. Nec minus Cap. XXIII ab eodem nervorum succo sensum deducit, ad quem tria probe distinguenda requirit: actionem nempe objecti in organum, hincque excitatam ejus motionem, & hanc consequentem in anima sensationem. Actionem objecti omnem a partium, quibus illud constat, textura, & hinc oriente habitudine organa sensuum varie movendi, pendere statuit, rejectis speciebus, & qualitatibus sensibilibus, ab illa actione distinctis. Unde eorum, quæ sensus movent, alia ipsis in objectis existere, alia in sensu demum exoriri putat, occasione motus illius, quem objecta imprimunt, cujusmodi existimat esse colores, odores, sapes, & similes his affectiones. In organis nihil esse aliud ait, præterquam eam partium conformationem, qua motus ab objectis inditos suscipere, atque ad cerebrum propagare possint. Unde præcipuam illorum partem nervum esse putat, in papillam, vel membranam, aut fibrillas abeuntem, atque succo nervoso ita perfusum, ut moveri nequeat ejus extremitas, quin simul moveatur succus nervo comprehensus, & per concitatas ejus undas, fibrarumque forte ipsarum tremores, consimilis motus ad principium nervorum, videlicet cerebrum, traducatur. Atque in hujus quidem illa parte, quæ centrum dicitur ovale, animæ sedem esse opinatur, ab eaque motiones illas & mutationes, quæ corpori ab objectis insidunt, demum percipi, dum suas cogitationes varias istis variis motionibus accommodat, vi unionis, qua Deus mentem cum corpore conjunxit. Cum igitur anima sit, quæ sentiat, unum putat esse sensum, qui quidem nunc sensus externi, nunc interni, & jam visus, nunc auditus &c nominibus veniat. Rejicit quoque vulgarem sensuum internorum divisionem, & unam statuit imaginationem, pluribusque exponit, quid memoria, & species sint vel ideæ rerum, quæ in cerebro & anima relinqui dicuntur, ac unam sensui prædictam in cerebro sedem assignat. A sensu provehitur ad illas animæ operationes, quæ vocantur intellectio & voluntas, & utraque exposita, nihil in intellectu esse concludit, quin prius aliquo modo in sensu fuerit. Hinc de ingeniorum varietate quædam addit, & refutata Huarti opinione, eam

a varia sanguinis, & succi nervosi, ac fibrarum cerebri indole, tum quoque ab exercitatione animi & institutione varia repetit, & probe vim sensus & imaginationis a vi intellectus distinguendam, ex eoque discrimine neglecto errores profluere, putat. His de sensu in genere præmissis, ad sensus externos in specie progreditur, de iisdemque quinque distinctis agit capitibus, & primo uniuscujusque sensus organum, & quarumvis partium usum ordine describit; deinde, cum de objecto agit, caute ubivis distinguit vim & actionem objecti in organum ab inde excitata sensatione in anima, quam vulgo cum illa confundi, eamque esse originem monet qualitatum & specierum sensibilium, quas vulgo ab objectis ad organa manare credunt. Tota autem hæc doctrina sensuum principis insilit mechanicis, nimirum particularum, quibus res sensibiles constant, variaz ratione figuræ, magnitudinis, situs, ordinis, & motus, dispositioni, & inde orienti commotioni variaz organorum, qua illæ affectiones, quas appellamus lumen, colores, odores &c. in anima excitantur. De singulis autem copiose satis & accurate Autorem egisse, ex ipsa lectione cuilibet constabit. Huic sensuum doctrinæ Cap. XXIX sensus subjungit famis, sitis & amoris, quos Deus ad sui & generis conservationem hominibus indidit. Cap. autem XXX de affectibus animi agit, quos cum Cartesio ad sensus refert, & nihil aliud esse putat, quam perceptiones quasdam, conjunctas cum insigni quadam succi nervosi in cerebro, & ut plurimum etiam cordis & sanguinis agitatione. De horum sede, causis & usu, tum etiam effectis, quæ in corpore relinquunt, multa addit lectidne digna, & tandem Cap. XXXI de vigilia & somno agit, illamque in debita fibrarum cerebri & nervorum tensione, indeque pendente omnium sensuum & motionum operationibus servientium organorum vigore; hunc vero a pressione atque remissione earundem fibrarum, & hinc oriente requie prædictorum organorum repetit, & per causas, quibus somnus inducitur, id demonstrat, ac demum usu atque necessitate somni primum librum concludit.

Libro altero de nascendo homine Illustris Autor agit, & tribus capitibus strictim & nervose totum generationis negotium complectitur. Cap. I tractat conceptionem foetus humani, & expositis utriusque sexus organis, ac eorum usibus, conceptionem nihil

esse aliud arbitratur, quam ovuli muliebri a liquore masculino foecundationem. Supponit autem, in ovulo etiam non foecundo rudimentum futuri foetus compendio praexistere, quemadmodum in ovi gallinacci, tam subventanei, quam foecundi, cicatricula pulli vestigiis latere constat. Addit etiam, quomodo ovulum maturum ministerio glandulae gignatur, atque ex ovario secedat, & per oviductum ad uterum deferatur, in quo quidem ordinario naturae cursu conceptionem, sive foecundationem ovuli, fieri a vividioribus & mobilioribus liquoris masculi particulis, ovi porosas pelliculas permeantibus, existimat, & eomparationem foecundationis ovi cum germinatione feminis vegetabilis facit, quaeque gemellorum, vel plurium liberorum sit causa, & cur foetus unus alteri adnascatur, sententiam addit, & quid de partium primogenitura, ac divisione in partes sanguineas & spermaticas statuendum sit, definit. Cap. II de foetus nutritione agit, quam continuatam vocat generationem, & accessione lymphae primo consocialis, in qua conceptus est embryo, & deinde advectae ex utero matris in cavum amnii per os fieri, demonstrat. Quod ut eo clarius probet, de origine vasorum umbilicalium & placentae uterinae productione, ac membranis foetus agit, & demum ambiguum facit nutritionem per umbilicum, quaeque argumenta contra nutritionem per os afferri solent, examinat. Foetum quoque respirare negat, ob eamque rem factas peculiare vasorum cordis anastomoses, & totum sanguinis circulum in foetu, describit. Cap. III de ultimo de partu agit, ac primo certum pariendi tempus homini praescriptum esse, & vivacem omnino partum octimestrem ait; deinde causas partus impulsivas, & effectrices persequitur, ac demum solutione problematis Harvejani librum finit. In extremo monemus, ei constitutum esse propediem aliquid in lucem edere, quo aliqui brevius expressa uberius clariusque explanentur: id quod una nobiscum quam avidissime haud dubie expectabunt omnes, quibus vel ex hac Physiologia Autoris Excellentissimi dexteritas insignisque eruditio est perspecta.

NOTIZIE LETTERARIE, ED ISTORICHE

L. C.

NO.

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCI. 501
NOTITIE LITTERARIE ET HISTORICÆ DE VI-
ri Illustribus Academia Florentina. Pars I.

Florentiæ per Petrum Matini, 1700, 4.
Constant Alph. 2. & plag. 4.

PLuribus uno foetum hunc susceptum esse parentibus, quibus scri-
bendi ratio diversa quidem, idem tamen singulis fuerit institutum,
ut in honorem florentissimi Consortii, prædecessorum suorum famam
ab oblivione vindicarent, tuto nobis affirmare licet. Partiti enim
inter se piissimum laborem Academicæ aliquot nobiles atque eruditi,
quilibet eorum summa alacritate suo incubuit penso; omnibus ve-
ro præsto fuit Illustris Antonii Magliabechii, quem Academiæ sibi a
secretis præfecit, utilissima opera, qui, uti mirifica istarum rerum no-
titia atque ad juvenidos literatorum conatus propensione celebratur,
& recta monendo, & parum obvia suggerendo, tam graves lucubra-
tiones egregie promovit. Atque is quoque est, qui in ipso acerbis-
simo dolore, ob Jacobi fratris, Juris-consulti in Romana Curia excel-
lentissimi, & Pontifici ac Purpuratis bonisque omnibus maxime de-
siderabilis, immaturam mortem, percepto, hunc librum ad nos
curare voluit, etsi serius paulo huc, quam ipse optaverat, dela-
tum. Urget igitur spectata Viri benevolentia, ut condignas ei gra-
tes publice hic decernamus, nec minus urgent amicitia leges, ut
domestico ejus funeri congementes Deum O. M. suppliciter adore-
mus, ut tam dulce rei litterariæ decus ac præsidium diu superesse, seri-
usque fraternis Manibus fociari patiatur. Verum ut librum ipsum
tandem paulo propius aspiciamus, nihil magis e re fuerit, quam o-
riginem & progressum Academiæ memoratæ, quæ toto cælo differt
ab ea quam *della Crusca* nominant, paucis prælibare. Fœcunda
hæc magnorum ingeniorum mater a parvis admodum initis, ceteris
hujus generis societates habere solent, tanta subito accepit incre-
menta, ut Etruriæ non modo, sed etiam universæ Italiæ & ornamen-
to & admirationi fuerit. Cum enim studiosi aliquot juvenes Flo-
rentiæ, d. 1. Novembris A. 1540, in domo Johannis Mazzuoli convenis-
sent, oborto forte sermone de lingua Etrusca, constitutum ipsis fu-
it, ut ejus excolendæ causa, per certa dierum intervalla in unum con-
gregarentur, novellamque Academiæ fundarent. Facto inde

R. P. 3

con-

confessu d. 14 Novembris, placuit singulis, ut mysterioso *Humidorum* nomine insignirentur, perpetuum vigorem atque accessiones certissimas hoc ipso sibi augurantes. Neque eos fefellit omen. Nam & sociorum numero & præstantia ad invidiam postea crevit Academia, & in hodiernum quoque diem felicissime perdurat. Curam super legum condendarum, quibus in posterum regerentur, duobus sui ordinis demandata, d. 11 Febr. insequentis anni viginti octo suffragiis easdem comprobarunt, quarum non ultima est, quæ singulis diebus Solis & Jovis Lyricum aliquod poema (*Sonetto*) Petrarchæ privatim inter ipsos prælegi jubet. Eodem quoque die, id est tribus mensibus a prima origine vix præterlapsis, aliud Academia nomen, repudiato priore, assumpsit, siquidem *Cosmus I Magnus Dux Etruriæ*, pro innato Genti suæ ad promovendas bonas literas ardore, atque instigante *Pyrrho Colonna*, qui multum gratia apud illum valebat, sub clientelam suam eam receperat, edixeratque, ut sine alio cognomine Academia Florentina deinceps appellaretur. Quo facto locum conventibus instituendis in palatio suo benigne concessit, cumque is angustior videretur, quam ut affluentem hominum multitudinem caperet, alium & ampliolem & commodiorem substituit. Quo vero major dignitas ac veneratio nobilissimæ Societati accresceret, Consulis, Censoris & Consiliariorum officia illi aptari permisit, ita quidem, ut penes Consulem omnis auctoritas ac jurisdictio, Rectori Generali Universitatis Florentinæ antea competens, resideret, exercenda quosvis in Doctores, Professores, Studiosos ac Ministros Universitatis, in Bibliopolas item ac Scribas, singulosque Academicos. Inde est, quod in epistolis subscribendis hac formula utatur: Consul Academiæ Florentinæ & Rector Generalis Universitatis Florentinæ. Præcedit etiam in sacris solennibus omnes alios urbis Magistratus, Supremumque Consiliariorum Magistratum & Rotam Justitiæ ex ordinatione *Cosmi I* de A. 1550 d. 27 Octobr. proxime sequitur. In amplissimis suis insignibus Academia ostendat fluvium Arnum imagine senis, qui in herba recumbit, urnæque aquam copiose profundenti cubito innititur; Laurum item, Leonem, ac Capricornum ex singulari prælaudati *Cosmi I* gratia prioribus superadditum, cum verbis: ACCADEMIA FIORENTINA.

Quantacunque autem ista & honoris ac felicitatis habeantur
argu-

argumenta, ampliora sane colligere haud potuisset, quam quæ ex fama tot illustrium alumnorum, Pontificum scilicet, Cardinalium, Archi-Episcoporum, Episcoporum, aliorumque & genere & eruditione plane insignium, in eam uberrime redundarunt. De cujus rei veritate facile cuivis constabit, qui præsentem librum, viginti & sex supra centum Academicorum memoriam complectentem, cum cura legerit. Nobis vero e tanto agmine aliquos saltem, & ingenii & virtutum gloria domi forisque conspicuos, producere animus est, ita tamen, ut curiosorum appetitum potius incitatum quam expletum iri præsentiamus. Inter illos, qui nascenti Academix nomina sua dedere, post Antonium Altovitum, Archi-Episcopum Florentinum, statim se offert Carolus Lenzonus, cujus opera in patria lingua Dantiacæ eloquentia vindicanda inprimis fuit æstimata. Bartholomæus Barbadorus & Hieronymus Meus accuratissima Græcarum literarum cognitione ambo celebres, eoque nomine hic jungendi, quod Electram Euripidis sociata industria e pulvere erutam, reliquas vero tragœdias turpissimis mendis repurgatas P. Victorio vulgandas exhibuerint: ille quidem in Æschylo emaculando strenuum adhuc laboris comitem se præstitit; hic vero de veteribus Musicæ modis, partim in Dialogo, qui Vincentii Galilei nomine celebratur, partim in aliis scriptis nondum editis pulchre ratiocinatus esse fertur. Petrus Franciscus Giambullarius, multiplicis eruditionis laude nobilis, præter alia vernaculo sermone composita, Dialogum de origine linguæ Florentinæ Gelli titulo insignitum exaravit. Historiam Europæam imperfectam reliquit, quæ tamen post Autoris sui fata, Venetiis A. 1566 in lucem prodit. Familiariter usus esse videtur Gulielmo Postello, quippe qui Commentatiunculam de nominibus Noachi & de ea fide, quæ fragmentis Berosi adjici debeat, se ei scripsisse, in libro de futuræ Originibus expresse affirmat. Bernardus Segnius Aristotelis lectione mirifice captus, ejusdem Ethica, Politica, Oeconomica, Poëtica, Rhetorica, librumque de Anima, partim Etrusco ore donavit, partim commentariis elegantissimis explicatiora dedit. Historiam quoque Florentinam usque ad A. 1555, ut & Nicolai Capponi avunculi sui vitam accurate contexuit, quæ multorum manibus calamo descriptæ premuntur. Baccius Baldinus porro, Philosophus

P. 3.
P. 7. 64

p. 18.

p. 31.

p. 37.

- p. 44. primum restaurata, praefecturam summa cum laude obiisse, vitamque ac res gestas Principis sui diligentissime persecutus esse, Panegyricum etiam de Clementia, Discursum de Essentia Fati, Commentaria in Hippocratem de aquis, aëre & locis, una cum Tractatu de Cucumeribus edidisse, hic memoratur. Neque praetereundus nobis Jo. Baptista Adrianus cognomento Marcellinus, Patritia gente Florentie natus, qui cum oratoria facultate maxime polleret, tantam sui existimationem apud omnes stabilivit, ut doctissimi quique ad illum, auscultandum certatim non modo concurrerent, sed etiam Cosmus, magni animi & judicii Princeps, eum ad continuandas Francisci Guicciardini Historias, praeter ceteris huic muneri se obtrudentibus, unice deligeret. Qua quidem in re tam candide ac sincere, tam judiciose ac circumspicte partes suas gessit, ut Thuano, qui ejus fidei plurimum deferre suevit, mirandum prorsus videatur, praestantissimum Scriptorem inter Italos minore, quam par sit, pretio haberi. Joh. Baptista Gellus, a futoria arte ante exercita ad amplexandam Musas conversus, eas in hoc stadio fecit progressionem, ut Academiae praecipuum delictum atque alter quasi conditor existimaretur. Certum est, Lectionibus ejus in Infernum Dantis nihil disertius aut copiosius, Circes cum Ulysse, & Fabri doliarii cum sua ipsius anima Dialogis nihil festivius reperiri posse, in quibus etiam Lucianum ludendi facilitate
- p. 51. æquavit, prudentia & moderatione multum superavit. De Michaele Angelo Bonarota, ætatis suæ Lysippo, Apelle ac Vitruvio, ejusque de Templo Vaticano immortalibus meritis, in Actis A. 1698 p. 207 diximus; hic vero incredibilem ejusdem in pangendis carminibus felicitatem, quorum magna pars typis impressa prostat, haud mediocris in Vaticanæ Bibliothecæ scriniis delitescit, commendari deprehendas. Delicatisimum praeterea famæ jamjam acquisitæ extitisse conservatorem, inde colligas, quod cum organa illa invenisset, quibus ad ingentia saxa & praegrandes obeliscos movendos hodiernum in Italia utuntur, atque a Paulo III Pontifice quotidianis fore postulatis fatigaretur, ut Caji Imperatoris Obeliscum in aream S. Petri conducendum susciperet, surdas tamen illi aures semper obverterit. Rogantibus amicis, quare tanti ingenii ac peritiæ artifex adeo inexorabilem hac in parte se præberet? respondisse fertur: *Quid si sumpe- ratur?* Haud obscure indicans, minimè consultum sibi videri, ut fa-

mæ suæ tot celebratissimis documentis certo stabilitæ discrimin subiret, eandemque incerto casui labefactandam exponeret, cum facile in vasta hujusmodi mole fissura aliqua non prævisa latitare posset, quæ accedente insolito motu demum se exereret, atque elegantissimum marmor inopinato disrumperet. Succedit deinde Johannes Casa, Archi-Episcopus Beneventi, qui ambiguum reliquit, utrum plus ornamenti a Musis, quam ab amplissimis dignitatibus Ecclesiasticis mutuaverit. Nam & ligata & soluta oratione, tum Etruscæ tum Latine, mira styli venustate varia composuit, quorum catalogum hic exhibent Nostri; obscœna verò nonnulla Epigrammata, quæ sub nomine ejus vulgi manus percurrunt, quale est istud de Formica, ipsi nullatenus adjudicanda esse, serio obtestantur. Liberioris tamen ingenii poenas postea sensit, cum Cardinalitium fastigium, etiamsi clarissimis officiis in Aula Romana jamjam esset perfunctus, Paulique IV. Nepotes causam ejus enixis precibus sustentarent, ascendere nullo modo valeret. Ast ille nequiequam inde animo perturbatus Musas indefinenter soluit, donec A. 1556 naturæ debitum exsolvit. Hunc excipit Alexander Strozza Episcopus Volaterranus, cui inter alia laudis insignia tribuunt, quod Joannis Tauleri opera, una cum sanctissimis Christianæ pietatis exercitationibus, quæ Nicolaum Eschium autorem habent, e Latina in Tuscam linguam studiose converterit, & Volaterris commissum fidei suæ gregem, inusitato tum temporis exemplo, crebris concionibus erudiverit. Prolixa sunt encomia Be-

p. 115.

p. 145.

p. 147. seqq.

p. 296.

- R. 304. post mortem quidem ejus demum vulgati, autor extitit. Memorandus quoque in hac tribu Richardus Tomson, natione Anglus, cui Florentia gratisimum hospitium paratamque simul occasionem suppeditavit, ut Casauboni, Scaligeri, Hoeschelii, aliorumque virorum celebriorum literaria molimina egregie juvare potuerit.
- R. 333. Georgius Corefius Chius nobili genere natus, & professione Medicus, Pisis linguam Græcam docuit, iisdemque versibus inclytum genus certaminis Florentinorum, quod apud illos *Calcio*, apud antiquos Arpastrum appellatur, complexus est. Præter duo scripta Italica & Martyrium S. Theophili, contra Latinos dissertationes aliquas publici juris fecit, quibus Leonis Allatii perquam immitem censuram in se provocavit, cui pietate amphibius, ingenio rudis & contumax, dictione barbarus, & loquens magis quam eloquens indigitatur. Idem quoque illum, postquam morte Francisci Principis Medicei patrocini destitutus, relictis Pisis in Græciam reverti necesse habuisset, sacrarum ædium aditu, mysteriorum communionem, & Christianorum colloquiis, a Patriarcha Constantinopolitano interclusum fuisse narrat. Equiore illum judicio ob singularem operam, in concinnando Græcorum Rituali sibi navatam, non uno in loco mastravit Jacobus Goar, unde forsitan conjicere quis posset, Allatium odio causæ, quam propugnabat Corefius, invektivis istis ex parte campum aperuisse. Proxime ab hoc distat Joannes Guidaccius Canonicus Florentinus, cui in conscribenda P. Victorii vita, ejusque doctrina contra Antonium Majoragium & Heinricum Valerium vindicanda, multum temporis laborisque fuit impensum; sed inimico tantæ solertæ fato accidit, ut frustra quis nunc requirat, ubinam angulorum schedæ istæ cum blattis tincisve luctentur.
- R. 329. Tandem in scenam prodeat Joh. Baptista Donius, Patritia Florentinorum familia oriundus, quo vix alius ardentiori studio humaniores literas deamavit, nemo pluris otium literarium fecit. Licet enim in Purpuratorum Collegio honorifico atque opimo Secretariatus munere fungeretur, eo tamen quietis captandæ causâ, & reliquum ætatis inter Musarum sacra transigendi, se abdicare, magis gloriosum duxit. Præcipue autem delectatus est Musica vetere, cujus præstantiam tonorumque rationem ac diversitatem variis libris acri sane judicio rarissimaque doctrina refertis explicuit. Haud vulgarem quoque famam sibi conciliavit dissertatione sua de
- utra--

utraque Pænula, & tractatu de Salubritate agri Romani restituenda; longe autem majora ejus in Rempublicam literariam fuissent merita, si ipsi præclara illa ingenii sui monumenta, Onomasticon scilicet seu Pandectarum opus, viginti libris distinctum, in quo omnia quarumcunque artium ac facultatum vocabula sub certa capita digesserat; antiquarum Inscriptionum sex millium amplius, quæ in Syntagmate Gruteriano non reperiuntur, collectionem, cui peculiare caput Inscriptionum barbaricarum ac peregrinarum addere decreverat; de Bibliothecis libros duos, in quos, quicquid librorum & scriptorum abstruserunt in celeberrimis Italiæ, Galliæ, ac Hispaniæ Bibliothecis, haud perfunctorie a se lustratis, animadvertisset, sedulo conjecerat; aliaque plura, quibus enumerandis otium nostrum minime sufficit, luci publicæ tradere licuisset. Sed cum tot lustra ab egregii Viri obitu jamjam effluxerint, quibus nihil ejusmodi lubricationum impressum vidimus, exiguus spei remanebit locus, fore, ut iisdem aliquando frui erudito orbi contingat. Clara quidem adhuc supersunt nomina Cavalcantis, Capponiorum, Ceffini, Rillii aliorumque, quæ fusius hic commendare neque instituti nostri ratio, neque Lectorum patientia facile indulget.

TRAITE' DE L' AMOUR DE DIEU.

h. e.

ELIE SAURINI TRACTATUS DE AMORE
re Dei.

Amstelodami, apud Franc. Halma, A. 1701, in 8.

Alph. 2. plag. 10.

Quis crederet, amorem odio litigiisque occasionem præbere, nisi turbatae hominum mentes & corruptissima ætatis nostræ conditio nota ipsi ac perspecta esset? Græcis *ἔργος* & *ἔρις* una litera differunt, quorum gravissima sæpe dissidia & internecinæ contentiones ex amoris fonte proflexerunt. Sed amoris Divini longe alia est ratio, qui disjunctissimos hominum animos suavissimo nexu conjungere debebat; eundem vero nunc in controversiam trahi, formandisque quamplurimis litibus aptari, præsentis aliisque nostræ ætatis libris edocemur. Ex quo Cameracensis Præsul de Amore Dei

scriptis, omnia disceptationibus hujus argumenti perstreperunt, non apud Pontificios solum, sed & Protestantibus. Ex his *Elias Saurinus*, Ecclesie Gallo-Belgicae apud Ultrajectinos Minister, hoc libro omnes, quae de Amore Dei moventur, controversias nova methodo componere, & erroneas hypotheses refutare voluit. Polemicum enim hunc librum esse, ipsemet in *Praefat.* fatetur, in qua ante omnia monet, sibi cum causa Archi-Episcopi nullum intercedere commercium, nec se in Theologiae Mysticae adyta penetraturum, aut, quae hodie de illa disputantur, curaturum, sed eo se instituto scribere, ut ex fundamentis hanc materiam exponat, & Sole ipso clariorem faciat, omnesque scrupulos studiose praecidat. Hoc consilio librum in tomos II partitus est, & utrique duas rursus partes tribuit. Et *Parte I* quidem hypothesin suam exponit & vindicat, *XVI* capitibus. Postquam enim prolixè probaverat, amorem Dei animam esse totius legis & moralis Christianorum disciplinae, enumerat tres amoris proibi erga Deum species, videlicet amorem *acquiescentia* vel admirationis & benevolentiae, quo approbamus Dei existentiam & essentiam, in illa acquiescimus, eam admiramur & magni facimus; amorem *zeli* & gratitudinis, quo ardentè desideramus, ut Deus a nobis aliisque honoretur & glorificetur, ejusque commodum promoveatur, partim ob perfectiones ipsius, partim ob beneficia ab illo accepta; & amorem *unionis*, sive desiderii & concupiscentiae, quo uniri volumus cum Deo, & summum bonum in illo querere. Posthac primam amoris speciem contra A. Geulinx vindicat, qui ideo illam repudiaverat, quia omnis approbatio supponat regulam, cum qua res approbanda comparari, & juxta quam judicari debeat: Noster respondet negando; archetypum quippe ut pulchrum approbari, in se consideratum; ita Deum per se bonum esse. Secundam quoque contra eundem defendit, quam eo ex capite repudiaverat, quia talis zelus inferat potestatem alteri boni quid conferendi, adeoque dignitatem Deo majorem: ad quod Noster respondet, falsum hoc esse, neque nostrum zelum eo tendere, ut Deo melius sit, sed ut gloria ejus externa promoveatur. Gloriam enim Dei aliam internam esse, aliam externam inter creaturas intelligentes; ubi de gloria Dei prolixè agit, ostenditque contra scios quosdam, non absurdum esse, quod Deus honorem suum querat, & tanquam ultimum finem praefixum habeat.

habeat. Hinc demonstrat, posse omnino aliquid amari, nullo ad nostrum commodum habito respectu, mere ob suas perfectiones: atque ita Deum amandum esse, non solum ob perfectiones morales, quæ in illo sunt, quippe quod inter homines quoque fiat, sed etiam ob intellectuales, quæ in Deo essentielles & insitæ sint, in hominibus vero aliunde adveniant; ubi de sanctitate Dei prolixè eleganterque agit. Reprehendit ideo Malebranchium aliosque, qui amorem recti, vel ordinis naturalis sive rationis, priorem amore Dei, ejusque fundamentum esse docent, cum ordo & ratio ista a Deo dependeat. Multis etiam argumentis probat, amorem gratitudinis non esse amorem proprium, sed excitari per amorem proprium, & ad benefactorem potius, quam ad nos tendere: Deum amandum esse amore infinito, sive qui semper ad majora tendat, ob infinitas ejus perfectiones & beneficia; Deum magis amandum, quam omnes res creatas separatim & simul sumtas: nihil ob seipsum amandum esse præter solum Deum, reliqua omnia dependenter & propter Deum: posse nos tamen Deum amare ob nostram salutem, non directe, sed indirecte, non tanquam ob finem, sed effectum amoris. His expositis de amore *unionis* agit, & solide evincit, non omnem amorem nostri illicitum esse, quin potius amorem proprium triplicem esse, naturalem, sive desiderium felicitatis, qui indifferens sit; inordinatum, quo nos, vel res creatas, Deo præferimus, qui malus sit; & ordinatum, quo felicitatem nostram in Deo quærimus, qui bonus sit. Tandem ostendit, quo pacto amor nostri divino subordinandus sit, & ad objectiones respondet. *Parte II* disquirat de sacrificio amoris proprii, atque initio supponit, dari casus, ubi amor nostri non solum divino subordinandus, sed etiam sacrificii loco plane tradendus sit: hinc asserit, illicitum esse, renunciare sanctitati & amori divino ipsi ob amorem Dei, vel etiam felicitati æternæ absolute aut sub conditione possibilitatis renunciare; licitum tamen, imo necessarium esse, æternam salutem abdicare, abstrahendo a possibilitate, solum sub conditione, si ea abdicatio divinam gloriam promoveret. Provo- cat ad Pauli exemplum Rom. IX, 1, in quem locum fuscè commentatur. Observat enim principio, anathema Pauli respicere ad ׀רר, sive plenariam excisionem Veteris Testamenti, non vero ad excommunicationem Judaicam, cujus diversas species a Rabbini inventas, pri-

scio Judæorum populo ignotas fuisse, contra Grotium & Lightfootum disputat. Hinc eos, qui per anathema exclusionem ex cœtu visibili Christianorum, vel subitam mortem intelligunt, refutat, suamque sententiam in medium profert, quod Paulus non æternæ pietati & amori, sed felicitati renunciare velit, si fieri possit, ut per hanc renunciationem gloria Dei augetur: quare recentiorum quempiam hyperbolem hic fingentem, redarguit, & ad objectiones multa cum diligentia respondet. Appendicis loco de malis geniis & damnatis quoque ostendit, eos ad amorem Dei obligari, eaque occasione duos Theologos, quorum alter docuerat, Deum nullum amplius ad damnatos respectum habere, nec eorum conservatorem, aut legislatorem esse; alter defenderat, damnatos, dum Deum odio habent, non peccare, sed naturaliter agere, non sine stomacho refellit. *Tomus II Parte prima* in arenam descendit cum auctore *Apologia veri amoris divini*, vel potius, ut Noster sentit, amoris proprii, cujus hypotheses sunt, nihil amabile esse, nisi quod nobis conveniens & utile sit: nihil amari, nisi quatenus commoda nostra promovet: purissimum amorem esse, si quid amemus propter delectationem ex eo ortam, & felicitatem nostram in illo quaramus, nec Deum purius amari posse: licitum esse, imo a Deo mandatum, ut desiderium nostræ felicitatis semper in nobis sit affectus dominans, si modo felicitatem nostram supremam in Deo quaramus: summum perfectissimumque amoris divini gradum in eo constare, quod felicitatem nostram supremam nec in nobis, nec in aliis rebus, sed in solo Deo quaramus, & sic, juxta Dei mandatum, posse nos Deum magis diligere, quam nos ipsos. Quas hypotheses omnes Auctor discutit, & ostendit, adversarium decepti, dum amorem zeli rejiciat, & opinetur, nihil eo amore amari posse, nisi cui boni quid facere velimus: dum amabilitatem rerum intrinsicam prorsus neget, & philautiam in summo virtutis culmine collocet. *Parte II* observationes quasdam de puro Dei amore addit, nempe illum cuilibet Christiano summe necessarium esse, neque hic dispensationem locum habere: illum cum desiderio salutis nostræ semper esse debere conjunctissimum: amorem Dei nec in se, nec in statu gaudii cœlestis gradus habere, cum infinitus esse debeat, sed eos a corruptione hominum & peccato originis oriri, ubi locum Luc. VII, 47 prolixè interpretatur; concedit tamen, amorem

rem Dei & in hac vita & in cœlesti crescere posse. Quibus expositis, de auxiliis & signis divini amoris copiose agit, & universæ tractationi finem imponit. Nos præter multa alia, exquisitum Auctoris judicium, & profundissimas meditationes, quibus secreta humanarum mentium magna cum utilitate pandit, lubenter meritoque collaudamus.

*THE NATURAL HISTORY OF LANCASHIRE,
Cheshire, and the Peack in Derbyshire, &c.*

i. e.

*HISTORIA NATURALIS LANCASTRIÆ, CESTRIÆ,
& Jugarum Darbia, cum Specimine Antiquitatum Britannicarum,
Phœnicarum, Armenianarum, Græcarum & Romanarum,
in his provinciis obviarum, opera CAROLI
LEIGH M. D.*

Oxoniz, sumptibus Authoris, 1700, in fol.
Constat Alph. 5, & figurarum ænearum plagulis 13.
Prostat Oxonii apud G. West & H. Clement.
Londini apud E. Evet, & J. Nicholson.

Scientiæ Naturalis pariter ac Artis Salutaris promovendæ perquam cupidum esse Authorem Clarissimum, *Phœbistologia* ipsius *Lancastriensis* & *Tentamen Philosophicum de Aquis Mineralibus in eodem Comitatu observatis*, a nobis A. 1695, Mense Januario p. 34 exhibita, testantur; maxime vero præsens Tractatus, septendecim annorum opus, abunde comprobat. In eò enim *Dugdaliæ, Plotium, Chauncyæ, Somneræ, Kenneræ*, aliosque imitatus, qui diversarum Angliæ partium res ad naturalem philosophiam spectantes explicuerunt, Lancastriæ, Cestriæ & Darbiæ historiam naturalem composuit. In tres vero libros illa dispescitur, quorum primus ea complectitur, quæ Philosophiam Naturalem; secundus, quæ Medicinam; tertius, quæ Antiquitates concernunt. Ut autem ista, quæ in libro primo proponit, eò melius intelligantur, tabulam Geographicam novam commemorandarum provinciarum urbes, rivos, maria &c. sistentem operi præmittit. Ante omnia de veteribus locorum istorum incolis loquitur, quos in Lancastria Phœnices fuisse

Lib. I. Cap. I.

fir.

suspicitur. Variam tum aëris temperiem, ipsiusque effectus in corpus humanum & alia animalia examinat. Quanquam autem is placidus, serenus & sanus plerumque sit, in palustribus tamen & maritimis locis febres malignas & intermittentes, scorbutum, phthisin, hydropem, rheumatismum producit; imprimis effluvia salino-sulphurea secum fert, quæ quando maxime foetida existunt, & Oceanus simul extraordinaria edit murmura, certius accolæ turbulentarum appropinquantium tempestatum capiunt indicium, quam si barometris essent usi. Pressuram tum aëris adstruit; hanc tamen adscensus Mercurii in barometris causam esse negat, hoc phænomenon potius variz elasticitati aëris in tubi summitate contenti deberi existimans: imo reverendum D. Wroe observasse refert, Mercurium ascendentem in barometris, tempestate sicca existente, superficiem mutasse in convexam; sed in planam, ubi aër ad humiditatem vergit; in concavam vero, ubi maxime humidus est: & exin concludit, dari insimul fermentationem in Mercurio internam, quæ eum ad ascensum urgeat.

Cap. 2.

Fluviorum tum, marium, lacuum, stagnorum & fontium ortum evolvit; principia item aquarum mineralium, & vitriolicarum, salinarum, sulphurearum, & acidularum, diversis experimentis eruit, & quanquam D. Lyster nullum in Angliæ aquis contineri vitriolum asserat, ac vitriolicum saporem a pyrite deducat, fontis tamen vitriolici cujusdam prope *Huish* mentionem facit Noster, cujus singulæ mensuræ (a quart) unciam unam, vitrioli concedunt. De sulphureis aquis dum differit, Knarsboroughenses & Maudsboroughenses argentum colore cupreo, Somersetenses aureo, Buxtonenses plane non tingere dicit, & rationem addit, quia illæ maxima vitrioli copia; istæ majori sulphuris mineralis portione, & tantillo vitrioli; hæ nullo vitriolo, sed solum sulphure sint imprægnatæ.

Cap. 3.

Obiter hic tractatum: *The Natural History of the Chalybeat and purging Waters in England.* Authore Benjamin Allen, Med. Baccal. examinat & castigat. Progreditur hinc ad diversas terrarum & anthracum species, methodumque eas probandi docet. Loca paludosa nonnisi compagem foliorum, seminum, florum, caulium, radicum, herbarum, fructuum, &c. per microscopium exhibere dicit; hæcque simplicia modo multiplicari, modo putrescere, & reliquias esse dilu-
vii Noachini, siquidem in istis frustra arborum exoticarum & fru-

ctus

ctus exotici, ut pinus, quam Anglia non producit, item testæ marinæ, capita hippopotami &c. observentur; qua occasione diluvii universalitatem variis rationibus probat, totam vero terræ compagem tum fuisse dissolutam negat. Anthraces ex bitumine, seu partibus sulphureis, vitriolicis & ferruginosis consistere, quandoque ochreas & terreas partes intermixtas continere probat. Intra terræ sinum mineralia & metalla examini subjicit, eaque detegendi & probandi methodum addit. Pyrites ex ejus sententia conflat ex sulphure, vitriolo, partibusque (velut ferro, cupro &c.) metallicis; unde est vel aureus, vel argenteus, vel ferreus, vel cupreus. Fluorum variaz dantur species; componunturque omnes ex vitriolicis salibus, sulphureisque & terreis particulis. Ex his Stalactites inprimis copiose in famosissima caverna Darbiz, *rbe Pool's Hole* dicta, invenitur. Aqua, quæ in hac contiauo a rupe destillat; & stalactitem format, limpida est, grati saporis, & si distilletur, magnam suppeditat hujus fluoris copiam. Hinc putat Noster, continuo solvi talem materiam per halitus quosdam esurinos, prodeuntes forte ex mineralibus hinc inde latentibus. Hic loci pariter talci, amianti, aluminis, nitri & vitrioli mentionem facit. Circa hoc observat, quod viride & album non specificè, sed pro magis minusve compacta textura differant. Sulphura tam oleosa, quam metallica pertractat. Metalla, quæ in istis locis reperiuntur, sunt plumbum, ferrum & cuprum; & metallis affinia corpora, Mercurius, antimonium & lapis calaminaris. Metalla Authori pro exuviis diluvii habentur. Quanquam enim in Magno Ducatu Hetruriaz, exhaustæ mineræ ferri post trium annorum decursum repletæ metallo, aque ac ante, dicantur; mineræ tamen istæ porose & molles ab ipso creduntur, intra quas particulæ metallicæ cum effluviis a centro, ascenduntibus successive colligantur. Post regnum minerale, vegetabile aggreditur, circa quod plantas marinas, amphibias uti vocat, terrestres, & fossiles contemplatur. In quercu marina quandoque observavit varias capsulas pellucida gelatina, infinita grana rotunda continente, refertas, quæ grana pro semine, quod ex capsulis sub maturitatis tempore hiantibus profilit, habet. De qualitatibus plantarum medicis dum agit, earum modum operandi tradit, remque præparationibus chymicis illustrat: e. g. emeticorum duo exhibet, squillam, & asarum, utraque amara; ama-

C. 4.

C. 5.

- rities vero, ex ipsius sententia, dependet a particulis rigidis pungentibus & inflexibilibus; unde spicula, continuo irritantia fibras stomachi, has contrahunt, & in convulsiones adigunt; quemadmodum in Solutione Lunæ spiritus nitri corrodentis spicula intra particulas metallicas includuntur, unde amara & emetica compositio evadit; quod similiter judicandum de spiritu nitri lapidi ealaminari affuso. Plantas fossiles in diluvio terræ gremio esse demandatas, sibi persuadere non potest; siquidem non nisi polypodium, ruta muraria, scolopendrium & folia sentis ibidem reperiuntur: putat potius, harum plantarum præsentationes in rupibus nil esse, nisi diversas concretiones particularum salinarum, bituminosarum, & terrearum; quemadmodum salia vegetabilium in figuras plantarum abire, ex chymia docemur. Quoad vegetationem plantarum, refutatis illis, qui vel a terra, vel ab aqua solum eam deducunt, existimat, utriusque eam debere, quatenus scilicet particulis salinis, terreis, æreis, bituminosis, &c. quæ pro diversitate vasorum a plantis vel admittuntur, vel respuuntur, sunt imprægnatæ. Sceletæ subterraneæ, lapides figuratos, conchas petrefactas examinat, quæ pro diluvii exitiis minime agnoscit, sed eodem modo, ac plantas fossiles, concrevisse putat. Nec regnum animale intactum relinquit; sed primo pisces in maribus, fluviis, stagnis & lacubus degentes sistit. Mytilorum testas initio pellucidas esse dicit, tum crescentibus laminis opacas evadere; produci autem hasce laminas ex glutine a pisce emisso. Intra has & ostrearum testas margaritæ sæpe gignuntur, de quarum germinatione fassus dissevit. Inter reptilia & insecta, lumbricos in corpore nostro generari probatur, quatenus illorum ova vel potui admista, vel radicibus, fructibus, & herbis insidentia a nobis deglutiuntur. Apes tum, ranæ, & bufonum effioacia medicamentosa examinantur. Tandem de avibus agit, inter quas anserum *Barnacles* dictorum mentionem facit, & refert, navibus ex India Occidentali redeuntibus adhærere infinitum numerum piscium testaceorum, (pectunculos vocant,) qui licet quoad collum potissimum illis avibus aliquatenus similes videantur, non tamen tales revera sint; prout anatomia utrorumque, quam tradit, demonstrat.
- L. II. c. I. Nævero quadrupedia silentio prætereat, ea in libri II initio commemorat. Horum autem cum in his Comitibus nulla sit species, quæ in Anglia reliqua non detur, ea solum adducuntur, quæ notatu maxime

xime digna sunt. Sic in Cestria oves inveniuntur maximæ magnitudinis, pilos potius quam lanam gestantes, quatuor cornibus præditæ. De leporibus differens, eorum miratur superfoetationem, cuius rationem putat esse horum animalium salacitatem, quæ quanquam semel conceperint, coitum tamen celebrant; unde contingit, ut semen in uterum injectum a valis capillaribus absorbeatur & ad ovaria deponatur. Porro refert, duos homines in tuguriolo quodam variolis laborantes extinctos fuisse; paulo post duos feles, qui ægrotis ad latera semper cubuerant, itidem variolis correptos mortuosque fuisse. Quo exemplo probat, hunc morbum generi humano non esse proprium; quod autem homines citius, quam alia animalia eodem corripantur, partim diversæ massæ sanguinæ texturæ, partim peculiari glandularum miliarium conformationi, adscribit. Occasione canis, qui defunctum dominum nullibi inveniens, in latibulum suum se recepit & ibidem mortuus est, de ratione brutorum disserit, multorum circa eam Philosophorum sententias allegat & refutat, propriamque communicat, quæ in hoc consistit, quod existimet, omnibus viventibus inesse ens aliquod spirituale & immateriale, quod cogitet & corpus actuet. Sed ad homines progreditur, & Viros eruditione & inventis Physicis & Mechanicis claros recenset, atque hac occasione Author duas inserit Epistolas a se ad Societatem Regiam scriptas, quarum prioris argumentum concernit nitrum, quod prolixissime examinat; alterius digestionem, ad quam absolvendam menstruum, quod consistat ex saliva, humore stomachi, & spiritu nitro-aëreo nervorum, requiri dicit. Antequam morbos attingat, quibus harum regionum incolæ frequentius infestantur, res toto genere p. n. in animalibus subinde repertas examinat, calculos puta, materiam testaceam, spongas, & ægagropilos. Magis huic regni parti vero endemici, quam reliquis versus Meridiam tendentibus, morbi sunt furunculi, scrophulosi affectus & rachitis. Inter reliquos morbos magis communes, primo scorbuti historia per-textitur, ipsiusque symptomata explicantur, & causæ eruuntur, quas, prout scilicet scorbutus vel calidus vel frigidus est, modo a sulphureo-salino, modo a salino & sulphureo principio dependere adstruit Noster. Curam vero in eo consistere dicit, ut primæ viæ purgentur, & massa sanguinea per antiscorbutica ad regularem deducatur crassiti-

C. 2.

quod optime per aquas chalybeatas naturales, & balnea vel temperata, vel frigida fieri posse credit. Secundo loco phthisin nominat, cujus quanquam variaz sint species, scorbuticam tamen examini solum subjicit, hujusque tres constituit fontes; oritur enim vel ab aere, vel per hereditatem communicatur, vel ab errore in rebus non naturalibus commissis exurgit. Hydropem in biliosum & lymphaticum distinguit, illum nuncupando, qui a bile crassa, condensata, glandulas & ductus hepatis biliarios obstruente oritur; inde enim vasa lymphatica vel hepatis, vel renum, vel alius partis in corpore distendi & rumpi, & vel ascitem, vel anasarcam exurgere docet: lymphaticum vero eum vocat, qui a viscida lympa eosdem effectus producente ortum trahit. In cura commendat pilulas a Cratone descriptas, nec dubitat quin salivatio maxime foret proficua. Quae sequuntur, praetermittimus, brevitatis studio.

L. III.

Libro tandem tertio varias, quae in illis Angliae partibus subinde inventae fuerunt, Romanorum, Danorum, Saxonum aliorumque antiquitates Author exhibet, in quibus describendis explicandisque cum Camdenum aliosque ut plurimum sequatur, illas jam recensere prolixius supervacaneum erit. In Lancastria Comitatu, inprimis Riboduni, multa antiquorum monumenta conspicienda esse memorat, inter quae lapis quidam iustae magnitudinis emineat, ex cuius una parte Apollo pharetratus & velamine indutus plectro incumbat, ex altera vero duo Sacerdotes illius eodem habitu bovis caput manibus teneant, ac variorum praeterea animalium capita ante pedes prostrata offerant. Hoc monumentum putat Author altare quoddam fuisse in honorem Apollinis, cujus oracula tum conticuerant, a Diocletiano extractum, qui illum gravissimis istis Christianorum persecutionibus, tanquam gratisimis hostiis, placare voluerit. In eodem Comitatu, & quidem Lancastria, ante breve temporis spatium, praeter aliquot Romanorum discos, & varia Augusti, Adriani, Aelique numismata, simpuvia quaedam, seu pocula sacrificii olim adhibita, terra eruta, fuisse dicit, & cum inter illa quoddam sit, in cuius fundo literae legantur, *Regin. I.* in sacrificii Junonis, quae Regina caeli nominetur, illius usum fuisse arbitratur. Hinc non modo de *Cobnia* antiquitatibus agit, eumque locum Romanam olim stationem haut fuisse, variis argumentis contra *Hargerovium* probat, qui illud

lit-

litteris ad ipsum datis adseruerat ; verum etiam Mancunii prisca monumenta ex *Hollingworthi* manuscripto quodam desumpta explicat. Dum Cestriæ antiquitates recenset, enarrato primum Romanorum in illam regionem adventu atque dominio, Regum, Ducum, Comitumque *Mercia*, cujus Comitatus ille pars erat, seriem enarrat, atque tum de Merciaë Episcopis, tum de Baronibus, quos vocant, Comitiorum spiritualibus pariter & corporalibus pluribus agit. Dabiam quod attinet, eo pauciores in ea antiquitatis reliquias inveniri ait, quo magis, plurimis ex partibus, ob soli sterilitatem, regio ista inculta atque derelicta fuerit. Hunc tamen defectum Naturæ solertia cum metallorum atque mineralium copia, tum aquarum medicatarum varietate, aliisque miraculis compensat, inter quæ tres imprimis cavernæ, nimirum *Pool's Hole*, *Elden-Hole* atque *Devils-Arse*, maxime observatione dignæ sunt. Illius, quæ *Pool's Hole* vulgo adpellatur, ad radicem spatiosi cujusdam montis, per fornicem tam angustum patet aditus, ut per illum aliquot passibus prono unicuique reptandum sit, quamvis mox in summam altitudinem adsurgat. A dextra crypta quædam cernitur, communi vocabulo *Pool's Chamber* dicta, ubi si quis lapide parietem perousserit, stridulus sonus resonat. Hinc per varios lapides atque saxa, ope ducis ejusdem & candelæ, dum quis progreditur, plurimas figuras ex aqua lapidescente, quæ continuo ex rupe destillat, effectas animadvertit. Jam ad columnam pervenitur, quæ nitore atque levitate alabastritæ non dissimilis, *Regina Scotia* columna dicitur ; ultra quam aequalis ascensus patet, in cujus cacumine foramen conspicietur, *the Needle's eye* nominatum, in quo candela accensa stellæ figuram spectantibus exhibet. Altera caverna, quæ *Elden-Hole* vocatur, ingens terræ hiatus est, cujus fundum *Carolus Coronus* octingentis hexapedis aliquando explorare non potuit ; illa vero, quæ *Devils-Arse* incolis audit, est amplissimus & admodum amœnus fornix, a quo aqua decidens, perinde atque in *Pool's Hole*, in lapidem abit. Habitant in hac caverna quidam pauperioris sortis homines, eamque intrantibus rivum quendam videre licet, quem si transierint, duos alios conspiciunt non procul a se invicem remotos, cum quorum ultimo caverna terminatur. Neque tamen his naturæ miraculis hanc regionem solum esse insignem, sed etiam varia in ea loca arte admodum exulta videri,

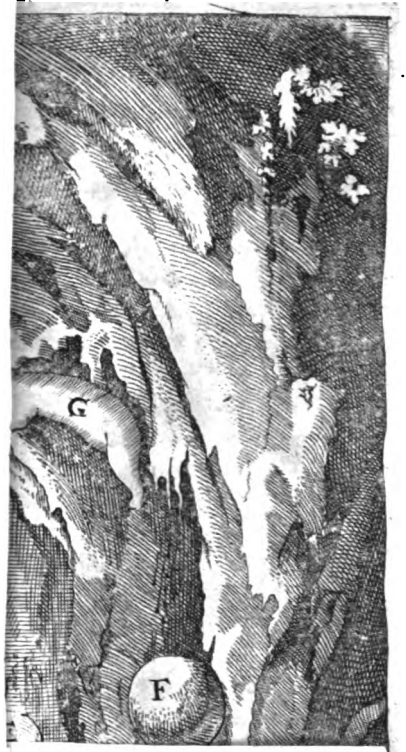
Author ait, inter quæ cum *Chatsworthum* Ducis Devoniz sedem, atque Comitibus Rutlandiz domum, quæ *Haddon-House* dicitur, imprimis collaudasset, de Darbiz Comitibus breviter aliqua enarrat. His ita expositis, varios antiquorum nummos hisce in Comitibus inventos explicat, & in fine libri æneidos cum aliis monumentis exhibet. Quandoquidem vero ipse Author non diffitetur, paucos se proferre, qui non ab aliis rerum antiquarum studiosis jam in lucem fuerint protracti, nos eorum enumeratione facillime superfedere possumus. Inter alios nummum exponit, in quo Asia minor dextra serpentem tenens cum rostro atque clavo navis cernitur, quo ipso cum studium atque scientiam rerum nauticarum illius gentis significari existimet, eam uti in varias exteras regiones, ita imprimis in Britanniam colonias misisse, probabile admodum ipsi videtur. Primum enim ad Hesekielis cap. XXVII provocat, in quo cum Tyri incolæ tanquam mercatura celeberrimi a Propheta describantur, quin cum Britannis quoque mercaturam exercuerint, non dubium esse ait. Deinde Britanos olim eosdem cum Phœniciis Deos coluisse addit; tandemque suam sententiam confirmare nititur, quod exunte Aprili 1700 in Staffordiz Comitatu torques quidam aurei inventus fuerit, quem Bonduca aut Boadicæ, Britanniz Reginz, fuisse propterea suspicatur, quod Dio Cassius illam torque ejusmodi uti consuevisse adserat. Jam cum apud Britanos æque ac apud Romanos aurei torques in usu fuerint, neque tamen Britannia aurum produxerit unquam, illud ex Asia huc devenisse, & Phœnicos jamdudum ante Romanos hanc insulam incoluisse, non male conjicere sibi quidem Author videtur; id quod præterea exinde comprobare contendit, quod non modo in Anglica lingua plurima vocabula superfint, quæ Phœniciorum linguæ originem debeant, verum etiam antiqui Britanni, populorum Orientalium more, secus ac Germani Romanique, in computandis diebus atque noctibus a noctibus ad dies fuerint progressi. Reliqua, quibus breviter Romanorum in Britannia res gestas atque progressus explicat, omittimus.

Cæterum ne ex tot figuris æneis, quibus exornatum hæc opus est, nullam plane huc derivemus, eam saltem, qua decantatissima illa *Caverna, Pool's Hole*, cujus aliquoties mentionem injecimus, delineatur, spectandam hoc loco exhibere juvat. Facturi enim forte

rem

VII.

1911

16m

rem gratam iis minimum fumus, quibus non minus celebris in Germania nostra, & quidem in agro Brunsvicensi ad sylvam Hercyniam sita Caverna, ab inventore ejus *Baummanniana* dicta (*Baumans-Höhl*) fuit aliquando perlustrata. Deprehendent enim Baummannianæ geminam plane Anglicam istam: tamen manifestum satis videatur, a Baummanniana & magnitudine, & figurarum, quæ ex destillante e rupibus aqua admirando Naturæ lusu formatae sunt, copia & varietate, Anglicam illam quam longissime superari. Ut optandum omnino sit, accuratiorem aliquando, quam hactenus quidem comparuit, cryptæ hujus Baummannianæ delineationem adornari, qua fornices ejus singuli (plures enim sunt) & quæcunque in iis spectatu digna offeruntur, studiose a perito artifice designentur, inque æs deinceps a solerti chalcographo incidantur. Sic enim divitias illas nostras, quas Germani ipsi hactenus ex merito non æstimavimus, & stupenda Naturæ phænomena, exteris harum rerum curiosis ostentare poterimus.

Explicatio figura.

TAB. VII.

- A Introitus in cavernam.
- B Figura Leonis ex aqua cum a lateribus tum a vertice destillante formata.
- C Figura Columnæ Reginæ Scoticæ, quam vocant.
- D Corporis humani figura.
- E Globus ex variis quasi lamellis coagmentatus, quem ideo, quod in summitate cavitas est, eaque aqua continuo repletur, baptisterium vocant.
- F Globus alius, patria lingua *one of Mr. Cotton's Haycocks* nuncupatus.
- G Succidia quæ in arcus summitate hæret.
- H Sellæ pariter in summo arcu formata.
- I Parvum foramen, quod per ipsam rupem transmittitur, *foramen acus* dictum. Hic si quis cum candela steterit, ii qui inferius paulo subsistunt, stellæ velut speciem vident.

GEORGII WOLFGANGI WEDELII EXERCITATIONUM Medico-Philologicarum sacrarum & profanarum Decas decima.

Tenæ.

Jenz, apud Jo. Bielckium, 1701, in 4. plag. 15.

Qui eruditissimas suas observationes, per plagulas primo singulares, sed mox in Decades collectas, hactenus vulgavit Illustris Autor, nunc tandem integram earum complevit Centuriam, postquam reliquis Decas decima indicibus aliquot universalibus stipata, nuperrime accessit. In illius autem Exercitatione *prima* Autor de *unicornu & ebore fossili*, cujusnam illud generis sit? disputat. Facta autem accurata illius distinctione, mentem suam ita exponit: *unicornu ἀμφοτερον*, incompletum, levius & magis friabile, margæ undecunque concretæ asserit; *ἑμμορφον* contra & completum originem suam animalium, quæ vel abjecta relinqui, vel in terram sepeliri contigerit, ossibus debere innuit. Et unicornu quidem integram dentium, mandibularum, capitis, vertebrarum, *ossiumque* conformationem referens, nonnisi a perfecto animali, & nominatim elephante, proficisci potuisse ait, nec videri sibi improbabile fatetur, quod sub cataclysmi universalis illuvione cadavera ejusmodi vel ex ipsa Africa, seu loco meridionali, in Europam provoluta fuerint. In *secunda* Exercitatione de *Cirsio Dioscoridis* agit, planta & elegantia & viribus suis in suo genere nulli secunda, sed incognita fere. Dicit vero indeptam eam esse nomen *δὸν τῶν κισσῶν*, a varicibus, quibus medelam asserat, recensitisque acrejectis aliorum sententiis, eam esse pronunciat acanthium Matthioli, Dodonæi atque aliorum. In *tertia ramum aureum*, cujus Virgilius libro VI *Æneid.* meminit, pro antimonio agnoscit. *Resinam Ægyptiam*, quam Plautus cum melle adversus sputum sanguineum assumi jubet, mastichen esse, in Exercitatione *quarta* probat. In *quinta panem* illum, quem Julius Cæsar lib. III de bello civ. c. 10 ab exercitu Dyrhachio discedere nolente ex radice, cui nomen Chara, confectum scribat, ex radice ari compositum fuisse contendit. *Bulbum* veteribus decantatum & aphrodisiaco usui inservientem, pro aro maximo, Ægyptiaco, communiter colocasæ nomine noto, habet in Exercitatione *sexta*: in *septima* vero ad argumentum magis sacrum accedit, *lilia* nempe *agri* a Salvatore Matth. VI, 38 s. commendata; iis vero haudquaquam culta in hortis lilia, sed sylvestria potius designari, ut ex ipsa *agri* voce statim addita manifestum esse autumat, sic liliū purpuream, flore reflexo, montanum, marta-

gon

gon dictum, sigillatim a Christo monstratum fuisse, ulterius colligit. In *octava* per *jaspidem* Scripturæ adamantem intelligi statuit. In *Exercitatione nona* parcemix, *noctuas Achewas*, novam plane interpretationem exhibet. Etenim ibi non Athenas, urbem, sed *Αθήναι*, Minervam memorari, atque noctuas Palladi deberi, hoc est, ignorantem esse instruendos, instillandaque iis venire sapientix arcana, mythologicè insinuari existimat. Quid sit apud Plinium Lib. VII Hist. Nat. c. 50, *per sapientiam mori*? *Exercitatio decima* disquirat. Nimirum cum vocabulum *Φθίσις* mentem quidem animumque, sed & diaphragma notet, ab hac æquivocatione Autor vulnus pectoris seu thoracis, & speciatim diaphragmatis, indeque ortum spasmodum cynicum seu risum Sardonium in latitudine sua dictum, sapientix morbum vocatum esse infert.

*HISTORIA MORBORUM, QUI ANNO PRÆTERE-
si Seculi LXXXIX^{mo} Vratislavia grassati sunt, adornata a
Leopoldina Academia Naturæ Curiosorum COL-
LEGIS VRATISLAVIENSIBUS.*

Vratislaviæ apud Joh. Janckium, 1701, in 4.

Alphab. 1. plag. 6.

Quemadmodum omnibus atque singulis Leopoldinæ Academiæ Naturæ Curiosorum Collegis hic potissimum præfixus est scopus, ut apud instar *nunquam otiosi* sint, sed curiosum non solum in Naturæ opera immittant oculum, verum etiam ejus mysteria diligentissimè sic rimentur, ut hæc ipsorum industria in proximi fructum & utilitatem redundare possit: ita Vratislaviensium Collegarum conatus neutiquam est contemnendus, quo digna se tam illustri Collegii membra Orbi Literato exhibent. Edisserunt enim hæc paginæ, prout in Dedicatone ad Augustissimum Cæsarem & in Præfatione ipsi fatentur, quomodo curas suas omnes contulerint ad conservandam valetudinem & abigendos morbos Vratislaviensium; imo non triviale fonticorum quorundam affectuum notitiam, sed experientix conformem, ex ipsorum praxi haustam, monitisque utilissimis circa curam & eventum morborum illustratam Lectori sistunt. Antequam autem ipsi morbi referantur, qui singulis anni quadrantibus per urbem grassati fuerunt, eorumque causæ & symptomata, pro temperamentorum, ætatis, sexus, vitæ generis

ll u u

&c.

- &c. diversitate variantia adducantur, modusque, quo feliciter devicti fuerunt, communicetur, aëris constitutio explanatur. Prolixum nimis foret, omnia notatu digna recensere, siquidem in toto tractatu nil non laudabile reperitur, adeoque pro more quaedam solummodo excerpemus, ex quibus nobilissimi operis præstantia æstimari poterit. Rerum usus Clarissimis Authoribus aperuit, in dignoscenda nephritide parum esse fidendum signis diagnosticis vulgo notis, cum hæc symptomata cum aliis morbis conjungantur; quin ad vomitus potius & vires esse respiciendum: quanquam enim & vomitus & virium prostratio colico æque ac nephritico dolori sint communes, in illo tamen vomitus non nisi pleno stomacho ac in principio morbi, in hoc autem & ingruente & procedente affectu molestos esse; vires vero in illo magis atteri, quam in hoc. In febre petechiali observatum est, hæmorrhagiam gingivarum circa dentes incisivos superioris maxillæ enormiorem, maculis citrinis, lividis, violaceis junctam, haud auspiciatam fuisse; adstricta alvo anxietates increvissæ; sudores primis diebus sine levamine, post quartum salutare extitisse; fluxus mensium non semper augurium mortis præbuisse, sicut id suo factum esse tempore narrat Hæchstetterus. Adducuntur vero signa alia, quæ funestum prædixerunt eventum; atque experientia docuit, unum ex multis signis pravum multis bonis potius fuisse, & in necando ægro plus virium habuisse, quam plura simul bona in eo liberando. Intra 14 dies non finiebatur morbus, sed ad ar & ultra extendebatur. Venæsectio a quibusdam instituta, a plerisque cum euphoria omissa fuit. Qui evacuans initio sumere, facilius morbum superarunt. Volatilia quoniam febrim & symptomata non sine periculo intenderunt, omissa fuere, sed bezoardica & sudorifera temperatiora locum habuere. Camphora exulabat, utpote quæ in febribus hisce malignis plus detrimenti, quam auxilii adfert, ex nuda traditione & opinione hominum tantam laudem adeptam. Febribus continuis icterus die quinto superveniens quosdam e medio sustulit, qui a spasmodica hepatis contractione ortum duxisse dicitur: id enim tum anxietates & angustias præcordiorum, tum passiones ægri, qui manum quasi præcordia constringentem persenserint, tum retractionem umbilici innuisse. Pueri cum prætumida abdomine & contabescencia corporis fuerunt ob-
- lati,

lati, quos omnes noctu potum frigidum fumere consueviffe, com-
 pertum erat. Nitri usus in hæmorrhagiis quibusvis etiam atque
 etiam commendatur. Ubi de male hypochondriaco sermo, asth-
 ma ægros quandoque vexans, hos adstantesque alios magis, quam
 Medicos terrere dicitur, quoniam in eo motus thoracis & diaphra-
 gmatis respiratorius erebrius repetitus, sanguinem in venis portæ hæ-
 rentem & in motu suo impeditum commoveat, & in circulum propel-
 lat; indeque esse, quod ægri post paroxysmum asthmaticum solito e-
 vadant lætiores. In cura mali hypochondriaci caute adhibita salina uri-
 nosa volatilia palmam reliquis dubiam fecerunt, & quemadmodum
 citra subadstringentium usum non radicitus tollitur morbus, ita Tin-
 ctura Vitrioli Martis Tartarifata voto ex asse respondit. In sca-
 bic retropulsa taxantur ii, qui symptomata solum subigere tentant,
 neglecta causa, item qui impetuosiora propinant sudorifera, quibus
 inquinamenta ad superficiem corporis eijciant. Regia incedere di-
 cuntur via, qui interiora viscera ab ulceroſa corruptione præstant
 immunia, symptomatibus caute obijciant pesfulum, & mitioribus
 diaphoreticis recrementa blande revocant; frustra tamen hic spe-
 rari auxilium, nisi Mercurio supplicetur. Corticis Peruviani usus
 in febribus cum inflammatione conjunctis nunquam non noxius, in a-
 liis quoque calidioribus obscure remittentibus funestus fuit notatus.
 Vere intermittentes febres, epidemice grassante aliqua maligna febre,
 alexipharmacis oppugnare jubentur Medici, ne ægri in malignam
 prolabantur: exploratum tamen est, quod quo magis increbe-
 scant intermittentes, eo evidentius malignæ deescescant, & mino-
 rem edant stragem. Circa infantes observatum fuit, quod fere
 ordinario in epilepsiam difficulter admodum curabilem incidant,
 quando nutricibus menstruæ purgationes, quibus ab initio lacta-
 tionis ad tempus caruerant, revertuntur. Vesicatoria in corpori-
 bus succiplenis, plethoricis & nimia humorum copia repletis, inter-
 dum fere nulla seri evacuatio fuit secuta; cujus rei ratio in nimia
 fluidi copia quaeritur, cum certum sit, ad excretionem, præter aper-
 tos poros, debitam fibrarum resistantiam, motum proportionatum,
 insimul debitam requiri fluidi copiam, quod assertum luculenter in
 negotio menstruationis & lactationis cernere licet. In catarrhis
 pulmones infestantibus purgantia minus laudantur, in aliis errhina

p. 35.
 p. 38.
 p. 42.
 p. 50.
 p. 51.
 p. 54.
 p. 64.
 p. 76.

- P. 85. commendantur, vinum prohibetur. Nodulorum in partibus musculosis brachii & femorum, non quidem oculis, sed tactui obvi-
 P. 95. rum, ciceres magnitudine excedentium, cum motu febrili protruso-
 P. 98. rum mentio fit. Thermarum porro usus exponitur, atque homini-
 bus per multos annos cum calculo luctatis commendare thermas,
 valde imperitorum esse perhibetur. Inter morbos Septembris
 ophthalmia primo loco nominatur, qua cum laboraret D. Dehumb/
 membrum Collegii hujus dignissimum, apposito circa aurem sin-
 stram, in loco oculo affecto vicino, vesicatorio duplex damnum percep-
 pit, (1) quamprimum cantharides virtute, in suam exeruisse, saporem
 in ore sentire sibi visus est xibetho analogum, qui, quoad vesicatoria
 eodem in loco relinquebantur, perdurabat, & nauseam creabat;
 (2.) dolor in dies, imo horas singulas, vesicis humorem plorantibus,
 exacerbabatur, & lippitudo adeo augebatur, ut singulis momentis
 oculus aquam stillaret. Qua re permotus vesicantia post triduum
 ex eo loco in pedem sinistram transferebat, ex quo duplex iterum
 enascebatur observatio, (1.) quod intra nichthemeri spatium vesica
 emplastro etiam fortissimo vix excitari potuerit, propter serum ad su-
 periora versum; (2.) quod, quamprimum vesica in pede stillare in-
 cipiebat, in momento quasi dolor oculi remitteret. Quoniam
 tum temporis dysenteria quidam laborarunt, breve scriptum elucu-
 bravit D. Christian Helwich, in quo phaenomena notavit, causas
 atque rationes adduxit, & praeter alia curam adnexuit; atque
 cum hoc cum conjunctis humorum Collegarum observatis concor-
 daret, integer hic tractatus in suas distributus sectiones huic libro
 est insertus. Ex quo nitidissimo scripto ut unicum solummodo com-
 P. 105. memoremus, quaequam Author Clarissimus humores acres, acidos,
 P. 191. austeros, urentes, in intestinis stabulantes molestiam aliquam crea-
 re non neget, a se tamen impetrare nullatenus potest, ut credat, tan-
 tam irritationem, quae intolerabili dolore misere mactat patientes,
 illis debere in acceptum referri; quin putet, principium movens,
 ad hostem hunc in intestinis haerentem, vitae filum facili negotio
 abrupturum, si ex peninsula intestinorum in sanguinis oceanum
 ruat, ex corpore exterminandum nil non moliri: exinde enim fie-
 ri copiosorem humorum ad intestina congectionem, ipsaque in-
 testina & mesenterium irrequiete moveri, sicque contingere, ut
 impetuo-

impetuosam hanc fibrarum motum, & ramisculorum mesaraicorum ab insigni congestione sanguinis distensionem, gravissima ventris tormina comitentur. Finito hoc tractatu, ultimæ anni quadræ constitutio examinatur, & inter morbos, febrium quartanarum & lumbaginis metio fit; qua occasione verba apponuntur D. Grassii, qui itidem Collegiij hujus nunquam satis laudandi membrum non indignum est, quibus quid in lumbagine scorbutica, eum qua tum temporis colluctatus ipse est, observaverit, præmissa temperamenti sui ac vitæ generis descriptione, prolixè delineat; æque ut docti Medici exemplum hoc sequantur, & morbos, quos ipsi patiuntur, accurate describant, admomentur. In febre hectica sudores nocturni non adeo noxii proclamantur, nec ad eos refræmandos in auxilium vocata est Tinctura Vitrioli Martis Saturnina, quæ commode paratur, si Recip. Vitriol. Mart. crud. absque pulverisatione Unc. j. & ipsi affundantur aceti super minium infusi & spiritus vini ana Unc. iij; sed potius, ubi fadores illos inhibere animus erat, electi fuerunt pulveres ex specie hyacinth. corall. & nitro. In eadem febre lactis usus quanquam maximarum deprædicetur virium; juvare tamen minime dicitur, dum pulmones duri, scirrhusi ac tuberculis referti sunt. Incertum molæ signa perpenduntur, & cautelæ in harum cura observandæ adduntur. Abusus vini generosi, & spiritus ex eo & frugibus parati jejuno ventriculo hausti, eam ob causam ascitem procurare dicitur, quatenus internas stomachi fibras seu villos spiritus hi exedunt, ipsumque viscus inflammant, unde chylus crudus & lentus conficiatur. Evacuata asciticorum aqua, ad causam habitus respectus, & stomachus corroboratus fuit. Venæsectio non nisi apud foeminas mensium, aut viros hæmorrhoidum suppressione laborantes, in principio locum invenit, cum in illis locis hydrops semper sit soboles depauperati sanguinis, diminuti caloris, corruptelæ viscerum ac ruptionis vasorum lymphaticorum. Tumores sinistri hypochondrii non esse scybala in colo, vel mucilagines acidas stagnantes, aut flatu coërcitos, sed in liene sedem habere; hepatis vero tumores frequentius occurrere, quam vulgo creditur, & fere semper conjunctum gerere tumorem pedum, inprimis dextri, œdematosum docetur. Descripta tum calculi historia, exhibitisque diversis urinæ in eo suppressæ causis cum suis signis diagnosticis, præ aliis usum virgæ aureæ Ges-

p. 152

p. 162

p. 163.

p. 164.

p. 174.

p. 180.

p. 185.

p. 186.

p. 191.

p. 201.

neri & hederæ terrestris levamen attulisse, in paroxysmo autem pellentia exulasse traditur. Podagram quod attinet, spasmodici vocantur ejus dolores, qui non quidem totum tendinam aut membranaeas vel ligamentosas partes totas, sed fibras quasdam, modo has, modo illas occupant, cum sensu tractionis, vellicationis, vibrationis, pulsationis &c. quodque nec pelliculae solum ossium articularum pedis proprie dicti cum tibia &c. ingentes tortorem hunc frequenter patiantur, verum etiam velamentum ossium tibiae, fibulae etiam in intermediis partibus furibundum percipiant cruciatum, perhibetur. Absoluta sic Historia morborum, qui dicto anno grassati fuerunt, de temperamento Vratislaviensium aut Silesiorum in genere aliquid additur, aëris & ventorum conditio, & ægritudines, ad quas anni tempora eos disponunt, commemorantur; & quoniam modum vivendi in Silesia usurpatum nemo magis vivis coloribus depinxit, quam celeberrimus quondam Vratislaviensium Syndicus Nic. Henelius in manuscripto opere, cui *Silesiographia Renovata* nomen, ex hujus cap. VII quaedam desumuntur.

JOHANNIS MUSÆI, S. THEOL. QUONDAM DOCTORIS, & in Academia Jenensi Professoris Publici, Praelectioniones in Epitomen Formulae Concordia. Opus posthumum.

Jenæ, sumtibus Henr. Christoph. Crökeri, 1701, in 4.
Constat Alphab. 2. plag. 6.

Hæredes Musæani, etsi nossent, eos, qui posthuma eruditorum opera in lucem edunt, varia subire judicia, dum quidam, forte pauciores, putant, e re boni publici esse, nullam Scriptoris bonæ notæ paginam perire, ac proinde cum applausu accipiunt, quicquid ex illorum scriniis erutum, communi exponitur usui; alii contra, injuriam committere in famam virorum eruditione clarorum existimant eum, qui scripta illorum prelo ab ipsis non destinata divulgat; nonnulli præterea, qui ex aliorum manuscriptis sua exscribere solent, ægre ferunt, per istorum editionem plagium suum detegi; alii denique libros quoslibet, post obitum auctorum prodeuntes, tanquam immaturos, nec satis elaboratos, promiscue contemnunt. Hæc, inquam, etsi non fugerent hæredes laudatos, non tamen ipsi voluerant

runt refragari desiderii virorum prudentum atque doctorum, editionem libri hujus urgentium, satius esse persuasi, melioribus placuisse, quam pluribus. Accedebat insuper alia ratio confirmans propositum illud, ut opinionem eorum refutarent, qui B. Musæum aliis suspectum reddere conati, perhibuerunt, non per omnia sinceræ doctrinæ librorum Ecclesiæ nostræ symbolicorum fuisse addictum, vel certe hæc scripta, pro ipsorum dignitate, non æstimasse. Cujus rationis expromendæ necessitatem, ajunt hæredes, sibi fecisse Andream Caroli, qui in Memorabilibus Ecclesiasticis Sæculi a N. C. XVII, ternis vicibus talia de Musæo recensuerit, quæ facile apud imperitos, & scriptorum beati Viri non satis gnaros, maculam ejus famæ inurere possint. Quam ob causam etiam ab iis B. Musæum in hac præfatione sua purgant, antequam ad lectionem præsentis libelli Lectores invitent, ne forte sinistris judiciis alienatum afferant animum.

In Prolegomenis historia Formulæ Concordiæ confectæ exhibitur. Primo loco Formula Concordiæ agit de norma, ad quam exigenda sint omnia dogmata, & quæ inciderunt certamina componenda. Hanc juxta ipsam docet Musæus esse absolute Scripturam Sacram, respectivè Symbola, quæ Ecclesia recepit. Et inter hæc majorem esse auctoritatem œcumenicorum, quam particularium, & inter particularia Ecclesiarum nostrarum, quorum magna sit autoritas, Augustanam Confessionem prævalere. Sequuntur deinde XI Articuli. Ad articulum I de Peccato originis, occasionem erroris Flaciani, in Vinariensi disputatione cum Flacio A. 1561, paulo aliter, quam Hutterus refert, cui disputatio illa ad manus non fuit, a pro-vo Nostri, D. Simone Musæo, A. 1562 edita. Eorum sententiam repudiat, qui statuunt peccatum originis esse ens positivum, non creatum, sed a Diabolo introductum. Disceptationem, inter Helmstaedienses & alios Doctores agitatam, an peccatum originis sit mera privatio, an vero positivi quippiam, conciliat distinguendo, esse privationem abstractivè, esse positivum quid concretivè consideratum. Modum propagandi intactum relinquit, cum quæstio circa fidem sit, in qua, salva fidei unitate, unus ab altero dissentire possit. Ab Huttero dissentit Pelagianis attribuentem, quod statuant, peccatum originis esse reatum quendam & debitum ex alieno debito contractum. Discrimen inter Massilienses & recentiores Synergistas notat: juxta illos, hominis

vires

vires superstites, quamvis languidæ, quandoque præveniunt gratiam Dei, ut conversionis initium sit ab ipsis hominis naturalibus viribus; juxta hos autem, initium conversionis semper fit a Spiritu Sancto, & hominis qualescunque vires superstites jacent quasi sopitæ, & , nisi a Spiritu S. excitentur, exerere sese nequeunt. Ad articulum II de Libero Arbitrio, postquam præmisisset, occasionem controversiæ præbuisse scripta quædam Philippi Melancthonis, quæ postea Witebergenses & Lipsienses Theologi, & in Academia Jenensi Victorinus Strigelius, & Joh. Stosselius acriter impugnarunt; D. Latermanni, Academix Regiomontanæ Theologi, triplicem acceptionem Liberi Arbitrii, 1 pro viribus voluntatis in supernaturalibus; 2 pro ipsa hominis facultate, voluntate & intellectu; 3 pro voluntatis modo agendi, taxat; & contra Reformatos, quosdamque ex nostris Theologis monet, libertatem non posse stare cum necessitate, sed Liberum Arbitrium formaliter sumtum involvere vires agendi & non agendi, agendi hoc & agendi illud. Ubi bene observari vult particulam copulativam *et*, quam multi, inter quos Latermannus, mutant in particulam disjunctivam *aut*. Controversiam Theologorum Regiomontanorum, an conversio Pauli facta sit absque verbo legis & evangelii, an mediante eo, non tanti momenti esse judicat, ut de ea in Ecclesia litigetur; quandoquidem illa conversio in particulari facto consistit, de cujus modo vix aliquid possit definiri. Infra vero eam extraordinariam statuit. Ad articulum III de Justitia Fidei coram Deo, originem controversiarum cum Osiandro, Stançara, & Theologorum Saxonicorum Ducalium cum Electoralibus diligenter recenset. Ad articulum VI de tertio Legis usu, Antinomorum triplicem classem distinguit. Ad articulum X Adiaphoristicam controversiam studiose enarrat. In singulis articulis igitur initio statum quæstionis format, deinde veram sententiam declarat & probat, & tandem antithesin rejicit. In quibus omnibus accuratam docendi rationem, quam Musæus in scriptis suis tenuit, agnosces. Adjectus est triplex Index, primus locorum Scripturæ; secundus scriptorum, synodorum, nec non sectarum, de quibus in Prælectionibus aliquid recensetur; tertius rerum potissimarum.

Prodiit nuper Sectio VIII Tomi III Supplementorum.

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

*publicata Lipsiæ
Calendis Decembris Anni MDCCL.*

JO. ANDRÆ SCHMIDII, D. PROF. PUBL. ET
*Abbatis Mariævallenfis, Compendium Historiæ Eccle-
siasticæ.*

Helmstadii, apud Jo. Melch. Süßermannum, 1701, 8.
Alphab. i. plag. 14.

UT Auditoribus suis rerum ecclesiasticarum ideam & certa capita, in lectione fontium aliorumque autorum observanda & ex iisdem locupletanda, exhiberet celeberrimus Autor, præsens Historiæ Ecclesiasticæ, & novi quidem Testamenti, Compendium struxit. In eo per singula procedens sæcula, Ecclesiæ in quolibet ante omnia statum atque propagationem, doctrinam deinde ejusque inclinationem, doctores porro & scriptores illustres, hæreses tum & hæreticos, ceremonias insuper diversorum locorum, Ecclesiæ hinc regimen & disciplinam, ulterius schismata & horum auctores, concilia & conventus, persecutiones & martyres, res quoque Judæorum & aliorum extra Ecclesiam, tandemque memorabilia quædam breviter recenset, ac singulis periodis vel sæculis judicium subjungit pragmaticum, palam ostendens, quomodo providentia divina in ecclesiarum imperiorumque administratione ludere soleat. Cum vero ex Studiosis Ecclesiasticæ Historiæ, lateri Reverendissimi Autoris diligenter adhærentibus, aliquis Compendium hoc publicis disputationibus in illustri Academia Julia ventilandum Respondens exposuerit, programmate publico istud intimavit Præses, quod idem hæc repetit, cum a scopo libri haud alienum esset, Historicos quippe rerum sacrarum deperditos commemorans, atque præter alia in illis tantam forte jacturam, quantam æstimare vulgo plerique suserint, haud factam esse, vel duobus exemplis, Papiz & Hegelippi, probatum

K x x

tum dans. Nam & in illorum, quæ ad nos pervenerunt, fragmentis deprehendi, quæ censuram aliorum non effugerunt, & quæ in illorum scriptis ad historicam narrationem necessaria videri poterunt, ab Eusebio ex iis in unum collecta corpus, vel sic ad posteritatem derivata fuisse, ostendit.

Neu vermehrte Grundsätze der Deutschen Sprache.

h. e.

LINGUÆ GERMANICÆ REGULÆ FUNDAMENTALES noviter adaucta. Authore JOHANNÆ BOEDIKERO, Gymnasia Suevo-Colon. Rectore.

Berolini, apud Meyerum & Zimmermannum, 1701, in 8.

Alphab. 1. plag. 17.

Nullam fore linguam arbitramur ex celebrioribus, cujus vocabula in Lexico rite disposito docti, & illius, quod excutiendum sibi sumere, idiomatis periti fati Viri, dilucidare haud allaborant. Notum namque satis est, quid hæc in parte debeat Hebraica lingua Buxtorfio, Capnioni, Avenario, Marco Marino Brixiano, Schindlero, Forstero, Huttero; Samaritana Hottingero & Cellario; Græca Budæo, Scapulæ, Pafori, Garthio, Schrevelio, Henr. Stephano; Latina Calepino, Frisio, Fabro, Corvino, Calvisio, Lindnero; Syriaca Gutbierio; Arabica Golio, Erpenio, Raphelengio; Æthiopica Jobo Ludolfo; Turcica Persicaque Megifero, Meninskio, Molino; Italica Academicis della Crusca; Hispanica Castello; Gallica Richeleto, Danneto, Pommayo; Anglica Chancerio, Ridero, Holyckio; Belgica Stevino, Somnero; Polonica Botero; Bohemica Dan. Adamo a Weleslavina; Hungarica Greg. Gelbhaar & Franc. Foris Otrokocfio; Dalmatica Petro Lodereckero; Danica Olao Wormio; Suecica Olao Rudbeckio, ut alios nunc taceamus. Sola vero Germanica nostra similem frustra hæcenus desideravit industriam, ac licet eam votis plurimis expetierint Goropius, Cluverius, Jungius, Gesnerus, Frisius, Morhofius; salivam licet moverint Grotius, Stevinus, Junius, Baumannus, Kilianus, Spelmannus; consilia etiam suppeditarit cum Marsdörfero Schottelius; licet auspiciatum fecerint initium Lindenbro-

brogius, Suicerus, Henischius & Zinzerlingius: negotium tamen i-
stud optato beatum esse eventu, nondum recordamur. Novissime
omnium in saxo hocvolvendo occupatum sese gesit Vir, ut Græce
& Latine, sic Germanice etiam doctissimus, Jo. Bödikerus, Gymnastii
Colonienfis ad Suevum Rector, dum viveret, longe meritissimus, cu-
jus institutum adeo commendavit in Vindiciis Germanici nominis Ex-
cellentissimus Cramerus, ut, si quidem in adornando suo isto Lexico
prosperum ille successum experiretur, habituros nos prædixerit, cur
Gallis Academicum Dictionarium haud magnopere invideremus.
At enim vero posteaquam orbi ante annos aliquot eruditissimum
hunc Virum mors præmatura eripuit, & hæcce spes propemodum de-
collavit; quandoquidem & superstes ejus filius, Carolus Etzardus, Ec-
clesiæ, quæ Christo Wrizæ ad Oderam colligitur, Pastor, e schedis
a parente relictis, consummatum opus abs se (utut hinc a primis pue-
ritiæ annis amanuensis loco patri fuerit,) adornari haud posse, in pe-
culiari ad Hieronymum Ambrosium Langenmantelium, Patritium
& Canonicum Augustanum, epistola ingenue profitetur. Et hæc
quidem addita est frontispicio libelli, quem Benevolo Lectori nunc
exhibemus, & cujus editioni priori, anno jamtum seculi proxime ela-
psi nonagesimo vulgatæ, multa Autor de necessitate æque ac difficul-
tate Lexici alicujus Germanici præfatus est, suumque de tali opere in
lucem publicam emittendo propositum significavit. Fundamenti
autem in locum substernendam esse duxit hanc Teutonicæ nostræ lin-
guæ Grammaticam, quatuor absolutam partibus, quarum prima Or-
thographiam, secunda Etymologiam, tertia Syntaxin, & quarta Pro-
sodiam persequitur: his autem absolutis prolixam atque accuratam de
Germanorum Præpositionibus tractationem clarissimus Autor subne-
xit. Fruendum igitur nobis est hac opera, quam in iterata nuper
editione auctam hinc inde & amplificatam contuemur. Nec dec-
runt, quod certo nobis persuademus, qui grato id agnoscent animo,
quod accuratiori longe ordine, majorique cum regularum tum exem-
plorum apparatu, quam antea a quoquam factum, vernaculæ suæ in-
dolem genuinam descriptam legere, concessum sibi esse heic intelli-
gant. Lexici autem, quod B. Autor molitus fuit, specimen a p. 277
ad 354 in unica voce *brenn* suppeditari, non citra insignem animi vo-
luptatem sentias, quanquam magis adhuc obstrictos Germanos sibi

editurus fuisset, qui posteriorem hanc editionem curavit, si & vocabula *Dress* & *Dand*/ simili industria a Bödikero excussa, & in Academiae Fridericianae inauguratione Gloriosissimo ejusdem Fundatori oblata, adjicere atque ab interitu vindicare haud omisisset.

R. DES-CARTES OPUSCULA POSTHUMA PHYSICA & Mathematica.

Amstelodami, apud Janffonio-Waesbergios, Boom, & Gosthals, 1701, in 4.

Constant i. Alph. II. plag.

Foetus hic, qui non modo Cartesium, ut nomen seu inscriptio vult, sed & alium, unum ex hujus in doctrina filius, parentem agnoscit, tergeminus est; non uno eodemque tempore, non modo uno conceptus olim, sed successive, Latine partim, partim Gallice, prout susceptores ejus, h. e. editores, in praefatione nos admonent. Postquam verò e Gallia ad vicinos Batavos se convertit, cum patria etiam indolem mutavit, & totus nunc Latinus est. Tergeminum voco; constant enim haec opuscula sex capitibus, vel si mavis, tractatibus, quorum primus *Mundi* seu *Dissertationis de Lumine, ut & aliis sensuum objectis primariis*, nomen habet. Hic Gallica lingua conscriptus, duplici jam dudum editione innotuit, & compendium solummodo est, vel exiguum fragmentum celebris illius de *Mundo* dissertationis, quam de infortunio, quod Galilaeo evenerat, certior factus Des-Cartes suppressit; prout ex Baillei *Compendio vitae Cartesii* refert Editor in cit. praef. In altero ad ipsum tractatum praefamine, jure meritoque inter celeberrimi Viri scripta huic non infimum deberi locum asseritur eo quod totius ejusdem Philosophiae naturalis complectatur fundamenta, praedromusque ejus sit & compendium: in ejus etiam versione cum primis operam dederit Interpres, ut Gallico satisfaceret textui, & quo magis Autoris mens constaret, adscripserit in margine loca parallela, aliaque ad illustrationem melioremque sententiae Autoris perceptionem facientia. Frustraneum autem putat Editor ad hujus scripti commendationem multa praefari, cum eo vivamus seculo, in quo extra Cartesium sapere multis piaculum habeatur.

tur. Esse vero hunc Cartesii factum genuinum, quamvis imperfectum & cui utique multa desint, partim ex scribentis stilo, partim ex iterata ejus in Principiis, Epistolis & Dissertationibus Cartesii citatione, satis clarum esse putat. Age vero ipsum inspiciamus hunc Tractatum. Constat is quindecim capitibus, quorum primo *de differentia sensuum & rerum eos efficientium* agit, variisque argumentis & exemplis probat, ideas, quas in mente nos habemus, similes non esse objectis, a quibus proveniunt. Quemadmodum enim verba, nisi ex hominum instituto significantia, valeant efficere, ut percipiamus res nullatenus ipsis similes: ita etiam naturam potuisse instituire signum verbi gratia luminis sensum in nobis efficiens, etiam si nihil sensui huic simile in se habeat. Adducit in rei confirmationem risum & lacrymas, quibus natura voluerit gaudium & tristitiam, plane ab istis res diversas indicare: item titillationem & dolorem ex sensu tactus. Quae vero exempla Noster non citat ad certo evincendum, hunc aliud quid esse in objectis, quam in oculis nostris, sed tantum ut in dubium vocaretur, & cavendo ab oppositi persuasionem, melius deinceps quisque examinare secum posset, quid statuentum. In capite II, *quid in igne sit urere, quid calefacere & lucere*, exponit, & arbitratur, particularum flammæ ligna comburentis motum velocissimum & maxime violentum sufficere quoque ad percipiendum, quomodo ipsa nos calefaciat, atque illuminet; eam enim tantum respectu diversorum effectuum, nunc calorem, nunc lumen dici. Tandem concludit, etiam nihil dari in flamma simile ei, quod de calore in idea concipimus, sed illud omne, quod manuum nostrarum particulas diversimode valet movere, hunc posse in nobis sensum efficere, quemadmodum fricando duntaxat illæ sepe calefiant. Idem de lumine dici posse putat. Verum cum præcipua instituti sui ratio hos spectet, fufus illud exponere, & altius sermonem suum repetere adgreditur. Et in capite quidem III *diversitatem, durationem, & causam motus, simulque duritiem & fluiditatem corporum, in quibus ille occurrit*, tradit, & primo quidem, nihil usquam locorum reperiri, quod non sit mutationi obnoxium, certum habet. Causam vero hujus motus multis non inquit, eo quod ipsi sufficiat concipere, hunc motum una cum mundo ortum fuisse, nec desinere posse, anteaquam, quam respectu subjectorum, mutationem

vid. P. 2.

Princ. §. 36.

nem subire. Ex ipso vero hoc rerum motu etiam diversitatem corporum durorum & fluidorum deducit, ita quidem, ut ad constituendum corpus maximæ duritiei sufficere arbitretur, ut omnes ejus partes semutuo contingant, nullo inter eas spatio superflite, utque nulla earum *in mora* sit constituta: ad fluidum vero corpus, ut contra ejus particulæ motu ab invicem maxime diverso, & quantum fieri potest, rapidissimo agitentur. Hujusmodi autem fluida corpora constituit flammam & aërem. Quod vero aër non æque ac flamma urat, cum pariter sit fluidus, exinde esse dicit, quod differant particularum magnitudine &c. In cap. IV, *quale sit de vacuo ferendum judicium, & quam ob causam sensus nostri quadam corpora non percipiant*, declarat. Nimirum, vulgaris experimenta pro negando vaëuo, etsi valida satis & apodictica non sint, ad probandum *nullum prorsus* in natura dari, sufficere tamen ad persuadendum, spatia, in quibus nihil sentimus, repleta esse eadem materia. Qui vero fiat, ut hujusmodi corpora non percipiamus, exinde esse putat, quod nullam plane mutationem in nostrorum sensuum organis caulentur: quemadmodum nec intensum satis cordis nostri calorem, haud leve corporis pondus, vestium nostrarum & aliarum rerum gravitatem, quibus consuevimus, sentiamus. Interim cum negandum non sit, plurima intervalla esse interposita aëris v. gr. particulis, hinc necessum esse inquit, alia corpora, si hæc interstitia vacua relinquere noluerimus, aëri permixta esse, quæ quam exacte fieri potest, parva illa adimpleant intervalla, quæ inter partes ejus reliqua sunt. Quæ vero illa sint, in capite V docet, *ubi quatuor vulgaris elementa ad tria revocat, addita eorum explicatione & probatione*. Huc vero (ut paucis remtangamus; pleraque enim ab Autore Part. 3 Princ. §. 52 jamjam exposita sunt) præcipua redeunt: aërem subtiliorem (quem secundum elementum constituit) & elementum ignis (quod ipsi primum est, omnia quæ in mundo sunt penetrans, etiam ipsum illum aërem) adimplere interstitia, quæ partibus aëris crassioris intercipiuntur. Deinde omnia corpora universum hoc constituentia tria tantum esse, quæ magna vocari possint, Solem scilicet & stellas, dein Cælos, & tandem Terram cum Planetis & Cometis: illumque porro cum stellis non aliam habere formam quam purissimam primi; istos secun-

di;

di ; hanc cum Planetis & Cometis postremi elementi. In cap. VI *novi mundi descriptionem nobis sinit, qui cognitu maxime facilis est ; nihilominus tamen illi in quo degimus similis, vel etiam similis chaos quod Poëta finxerunt pracesse.* Nihil vero hic agit aliud, quam quod monstrat (vid. Part. 2 Princ. §. 4, 11, 19, 21, & Part. 3 §. 1, 2, 3, 46, 47,) quomodo Deus materiam a se creatam, omni forma speciali destitutam, potuerit in partes inæquales dividere, quarum maxima diversitas consistat in motibus, quos ipse impertitur, ita ut a primo creationis momento unæ incipiant moveri versus hanc, aliz versus aliam plagam, aliz citius, tardius aliz ; ipsa que postea motus suos continuant, secundum naturæ leges. *Quæ quales sint,* cap. VII, postquam pauca adhuc de chaos & materia prima philosophatus esset, describit, quas vero hic recensere velle, supervacaneum foret, eo quod Part. 2, Princ. §. 37, 40, 41, 42, 39, & 45 sint insertæ. In cap. IIX, *quæ ratione in mundo ante descripto Sol & Stella generentur,* vel exposuit, vel congestit ex Part. 3 Princ. §. 46, 47, 48 seqq. item §. 82, 83, 84, 85 &c. In cap. IX *de Cometarum Planetarumque origine, motu, reliquisque proprietatibus in genere, dein & de Cometis in specie* agit, eoque modo proponit, quo dudum usus est Part. 2 Pr. §. 61, & P. 3 §. 25, 140, 127, 129, 132, 133, item Part. 2 Epist. 13. *Specialiorem vero Planetarum expositionem, cum primis Terra atque Luna, aggreditur* in Cap. X, quamque, ut & alias hypothesas hoc in opere, schematicus declarat : eandem vero etiam exhibuisse Part. 3 Princ. §. 123, 140, conjunctis cum §. 127, 41, 82, 84, 140, 40, 85, & Part. 2 §. 43, nec non P. 3 §. 120—125, Interpres in margine adnotavit. Succedit in ordine caput XL, quo in *de gravitate* agit, sed eadem propinat placita, quæ olim Part. 4 Pr. §. 22 & 23, & Part. 2 Epist. 25, 28, 32, & 40. Similiter in cap. XII *de fluxu & refluxu maris,* quem dudum Part. 4 §. 49, 50, 53, 54, & Part. 2 Epist. 13, 14, eodem quo hic modo explicavit. Jam in cap. XIII, *in quo consistat natura luminis,* declarat, & quidem præmonendo nonnulla circa corporum in orbem actorum motum, aut conatum recedendi a centro circuli, quem describunt ; & illustrando exemplo lapidis in funda gyrantis, prout fecit quoque Part. 3 Pr. §. 57, 58, 60 & seqq. dein applicando hæc ad secundi elementi particulas cælos (h. e. vortices) constituentibus : observando præterea, ipsas perpetuo premi tum ab omnibus reliquis particulis similibus, quæ sunt inter

inter ipsas & sidus, centrum coeli (seu vorticis) ipsarum occupans, tum ab ejusdem sideris materia, nullo autem modo a reliquis. vid. ejus Part. 3 Pr. §. 61, 62, 64; facilitando tandem hæc omnia adjectis figuris, & diducendo ex suis rationibus, ac postremo concludendo, primi elementi particulas, quæ sunt in spatio illo, ubi corpus Solis constitunt, rapidissime circa centrum gyrantes, versus omnem partem juxta lineam rectam recedere conari, eoque mediante simul propellere secundi elementi particulas &c. In capite XIV de *proprietas luminis* agit, quarum numero 12 constituit, verbi gratia quod in orbem quaqua versus sese diffundat, circum corpora quæ dicuntur lucida; ad omnem distantiam; intra momentum, &c. harumque causas allegat, quemadmodum & olim in Dioptr. cap. I §. 3, 8, 7, 1. Caput denique XV & ultimum *Solis siderumque rationem agendi in oculos nostros* docet, & observat primo vorticis, qui stellam fixam aut Solem pro centro habent, quamvis forte magnitudine differant, semper debere viribus æquales esse. idem etiam docuit Part. 3 Pr. §. 114; porro respectu dispositionis stellarum, quod fere nunquam in iis locis apparere possint, in quibus revera sunt; ibid. §. 131; item circa numerum earundem, unam scilicet eandemque stellam frequenter posse in diversis locis apparere, propter superficierym radios ipsarum versus terram reflectentium diversitatem; circa earum quoque magnitudinem; apparentiam Cometarum (de qua pridem plura in Parte 3 Pr. §. 132, 136, 137, 138) & tandem refractionem, quæ horum causa est. ibid. §. 135.

Proxime hunc sequitur *Tractatus de Mechanica, una cum elucidationibus N. Poissonii Sac. Orat. Colleg. e Gallico sermone in Latinum translatus*. Hunc Tractatum re ipsa non differre ab alio quopiam, qui ipsius post Autoris mortem periit, cuique nomen præfixum erat *Explicatio Machinarum*, a Bailletto iterum edocti nos monent editores in præfat. cit. generali. Subjunguntur pariter, ut in editione *Mechanices Gallica*, ejusdem *Poissionii Elucidationes Physica in Cartesii Musicam*, quas ipsemet Poissonius Latine edidit: quique duo hæc opuscula eleganti ad *Rev. Abbatem de Roucy de Sainte Preuve* dedicatione, nec non præfatione ad lectorem speciali instruxit: in qua posteriori primo *Mechanicæ* cognitionem ad *Physicam* facilius intelligendam necessariam esse; deinde quid illa sit; & tandem

dera quis sit tractatus hujus usus, ostendit : quem postremum fufius se demonstrare potuisse perhibet, nisi sic antevertisset suum propositum, Cartesii Physicam, per theoremata & problemata Mechanica digestam, publicam in lucem aliquando emittendi. Jam quod attinet ad ipsum hoc Cartesii opusculum, brevissimum illud est, & non nisi *explicatio machinarum atque instrumentorum, quorum ope gravissima quaque pondera parvis viribus levare possunt.* Neque præter primi principii, quo tota hæc machinarum inventio innititur, expositionem (nempe quod iisdem viribus, quibus pondus 100 libb. in duorum pedum altitudinem attolli potest, aliud quoque 200 libb. in unius pedis altitudinem possit allevari) & trochlear, plani inclinati, cunei, axis in peritrochio, cochlear, & vectis explicationem, aliud reperire datur. *Poissonium* vero ipsa hæc observationibus suis adornavit, quando verbi gratia illud, quod circa memoratum principium Cartesius ratione spatii, h. e. allevationis adstruit, idem quoque respectu temporis aut celeritatis obtinere probat. Porro quando attendere jubet, unius trochlear usum, non augendis viribus, sed solummodo sarcinam tollentis commoditati inservire : neque tamen existimandum esse, etiam tunc vires non augeri, quando trochlear multiplicantur, & de quo Vitruvius loquitur, Polyspastus conficitur. Ulterius ex plano inclinato inquit intelligi posse, quot gradibus vires augeri possint ; item rationem monstrat, cur Cartesius in supputandis viribus ad onus tollendum necessariis duas has conditiones observare debuerit, ut nimirum materia plani quam politissima, ejusque figura spiralis esset descripta inter duos circulos, quorum unus terminum ad quæta tendit & pervenit onus designet, alter vero terminum a quo procedit in longitudinem significat. Quæ de cuneo (quem tanquam triangulum æquilaterum, quod e duobus conjunctis planis inclinatis compositum, considerat) habet Cartesius, hic faciliora reddit sua explicatione, & monstrat, quomodo pondus aliæve potentia ad onus sese habere debeat, ut tangens linea seu altitudo se habet ad secantem, seu planum inclinatum. Et quando porro Des-Cartes circa axem in peritrochio observat, quod loco funis cylindrum circumspicantis adhiberi possit minuscula rota, dentibus majorem rotam circumvolventibus instructa ; hic Poissonius demonstrat, augeri quidem vires supra modum, si rotarum numerus augetur :

Yyy

tur:

tur : multiplicari tamen in excessu posse , & quidem adeo , ut dein-
 de tantum absit , ut mediantibus illis grave onus elevare possis , ut ne
 ipsasmet quidem solas sine onere circumagere queas , si scilicet non
 semper subtrahatur resistentia , quam unaquæque rota exerit ad-
 versus vires , quibus ad motum impellitur. Multa dein alia circa
 axin in peritrochio , actionem plani , vectis usum &c. annotat , quæ o-
 mnia huc transferre , nimis prolixum & molestum forsan B. L. fo-
 ret. Illud autem sicco plane pede præterire nolumus , quod po-
 stremo de statera ejusque effectu & hujus causa assert. Examine-
 nim duas istas palmarias Autorum sententias , qua aliqui , quod pon-
 dus A in una extremitate positum & a centro C remotum statim in-
 elinet , alterumque simul attollat , celeritatem sui motus ; alii autem spa-
 tium quod percurrit in causa esse putarunt. Concludit autem neutram
 harum id quod res est tangere ; suam vero sententiam , veritati forte
 proximiorē hanc esse : quod pondus junctum brachio AC in A , 3 libb.
 tantumdem gravitatis communicet AC , quantum pondus B librarum 9
 dat BC. primo enim momento $\overset{A}{\text{---}} \overset{E}{\text{---}} \overset{D}{\text{---}} \overset{C}{\text{---}} \overset{B}{\text{---}}$ pondus
 A communicare tres gravitatis gradus parti AE \triangle æquali CB ;
 insequente momento idem pondus A eidem parti AE tantundem
 gravitatis conferre , quæ gravitas priori juncta 6 existens graduum
 per ED sese diffundat. Tertio momento pondus A rursus 3 gra-
 vitatis gradus communicare , qui reliquis additi 9 gradus faciunt , se-
 que per totum brachium AC , quod est triplum CB , expandere . .
 Pondus autem B 9 librarum , brachio CB non communicare nisi
 9 gradus gravitatis , adeoque pondus A tantundem gravitatis com-
 municare brachio AC , quantum B conferat in BC &c. In iis quæ
 sequuntur , dubiis , quæ ipsi moveri poterant , occurrit eaque solvit , qui-
 bus recensendis nunc super sedem ; & potius nos ad ejusdem . .
 Poissonii *Elucidationes Physicas in Cartesii Musicam* nos conferi-
 mus . . In his præmissis prius alloquio (in quo hanc Musicæ syno-
 psin concinnasse Cartesium annos natum 23 testatur) brevi docet ,
 totam Musicam consistere in proportionibus , geometrica scilicet &
 arithmetica , maxime vero *harmonica* , quam etiam , quomodo in-
 venienda , & monochordum postmodum dividendum sit , osten-
 dit. Attingit autem Poissonius simul quæstiones nonnullas , qui-
 bus ipse prolixioribus epistolis ad amicos misis jam responderit ,

verbi gratia, quo pacto sonus auribus excipitur per tenuem aërem? cur manus magis laboret pulsando chordam chelys in extremis, quam in medio? unde consonantiae aliae aliis jucundiores sint? cur auditus distinctim non audiat vibrationes singulas? num chorda quadruplo magis tensa quam altera audiatur acutior vel ex hoc solum, quod vibrationes longe plures edat, vel quod aures per aërem magis strenue fortiusque percutiat? & quae sunt aliae hujus generis quaestiones plures. Sed tempus est, ut tandem illud adgrediamur, quod nostro quidem iudicio, optimum est in his opusculis, nimirum *Regulas ad directionem ingenii, ut & inquisitionem veritatis per lumen Naturae*. Ita vero de hoc meletemate *Baillerus* & ex eo *Editores* in cit. saepius praefatione: *Inter ea scripta quae cura D. Chanutii ad Clerfeterii manus pervenerunt, nullam majoris momenti, nec forte elaboratius reperitur, quam hic tractatus Latinus: id saltem affirmare possumus, nullum ex quo major in publicum utilitas redundet, repertum iri. Trium illarum partium, ex quibus constare debuerat, primam tantum integram, & secundam duntaxat dimidiam habemus.* & post pauca: *etiam initia quadam alterius cujusdam operis reperta sunt, quod Gallice conscriptum erat, & quidem forma dialogi, nomenque illi impositum: Inquisitio Veritatis &c.* (de quo nos infra.) Juvabit ergo ipsas has regulas, cum plane solidae sint, integras, sed absque addita Autoris explicatione (nimis enim longum foret hujus contenta singulis subijcere) hic recensere. Esto ergo I harum regularum: studiorum finis esse debet ingenii directio ad solida & vera, de iis omnibus quae occurrunt, proferenda iudicia. II: circa illa tantum objecta oportet versari, ad quorum certam & indubitam cognitionem nostra ingenia videntur sufficere. III: circa objecta proposita non quid alii senserint, vel quid ipsi suspicemur, sed quid clare & evidenter possumus intueri, vel certo deducere, quaerendum est. IV: necessaria est methodus ad rerum veritatem investigandam. V: tota methodus consistit in ordine & dispositione eorum, ad quae mentis acies est convertenda, ut aliquam veritatem inveniamus. Atqui hanc exacte servabimus, si propositiones involutas & obscuras ad simpliciores gradatim reducamus, & deinde ex omnium simplicissimarum intuitu ad aliarum omnium cognitionem per eosdem gradus ascendere tentemus. VI: ad res simplicis-

finas ab involutis distinguendas & ordine persequendas, oportet in unaquaque rerum serie, in qua aliquot veritates ex aliis directe deduximus, observare, quid sit maxime simplex, & quomodo ab hoc cetera omnia magis vel minus, vel æqualiter removeantur. VII: ad scientiæ complementum oportet omnia & singula, quæ ad institutum nostrum pertinent, continuo & nullibi interrupto cogitationis motu perlustrare, atque illa sufficienti & ordinata enumeratione complecti. IIX: si in serie rerum quærendarum aliquid occurrat, quod intellectus noster nequeat satis bene intueri, ibi sistendum est, neque cetera quæ sequuntur examinanda sunt, sed a labore supervacuo est abstinendum. IX: oportet ingenii aciem ad res minimas & maxime faciles totam convertere, atque in illis diutius immorari, donec assuescamus veritatem distincte & perspicue intueri. X: ut ingenium fiat sagax, exerceri debet in iisdem quærendis, quæ jam ab aliis inventa sunt, & cum methodo etiam levisima quæque hominum artificia percurrere, sed illa maxime, quæ ordinem explicant vel supponunt. XI: postquam aliquot propositiones simplices sumus intuiti, si ex illis aliquid aliud concludamus, utile est eandem continuo & nullibi interrupto cogitationis motu percurrere, ad mutuos illorum respectus reflectere, & plura simul, quantum fieri potest, distincte conspiciere: ita enim & cognitio nostra longe certior fit, & maxime augetur ingenii capacitas. XII: denique omnibus utendum est intellectus, imaginationis, sensus, & memoriæ auxiliis, tum ad propositiones simplices distincte intuentes, tum ad quæ sita cum cognitio rite componenda ut agnoscantur, tum ad illa invenienda, quæ ita inter se debeant conferri, ut nulla pars industriæ humanæ omittatur. XIII: si quæstionem perfecte intelligamus, illa est ab omni superfluo conceptu abstrahenda, ad simplicissimam revocanda, & in quam minimas partes cum enumeratione dividenda. XIV: eadem est ad extensionem realem corporum transferenda, & tota per nudas figuras imaginationi proponenda: ita enim longe distinctius ab intellectu percipietur. XV: juvat etiam plerumque has figuras describere, & sensibus exhibere externis, ut hæc ratione facilius nostra cogitatio retineatur attentata. XVI: quæ vero præsentem mentis attentionem non requirunt, etiam si ad conclusionem necessaria sint, illa melius est per brevissimas notas designare, quam per

per integras figuras: ita enim memoria non poterit falli, nec tamen interim cogitatio distrahetur ad hæc retinenda, dum aliis deducendis incumbit. XVII: propofita difficultas directe est percurrenda, abſtrahendo ab eo quod quidam ejus termini ſint cogniti, alii incogniti, & mutuam ſingulorum ab aliis dependentiam per veros diſcurſus intuendo. XIX: ad hoc quatuor tantum operationes requiruntur, additio, ſubtractio, multiplicatio & diviſio, ex quibus duæ ultimæ ſæpe hic non ſunt abſolvendæ, tum ne quid temere involvatur, tum quia facilius poſtea perfici poſſunt. XIX: per hanc ratiocinandi methodum quaerendæ ſunt tot magnitudines duobus modis differentibus expreſſæ, quot ad difficultatem directe percurrendam terminos incognitos pro cognitis ſupponimus: ita enim tot comparationes inter duo æqualia habebuntur. XX: inventis æquationibus, operationes, quas omiſimus, ſunt perficiendæ, multiplicatione nunquam utendo, quoties diviſioni erit locus. XXI: ſi plures ſint ejuſmodi æquationes, ſunt omnes ad unicam reducendæ, nempe ad illam, cujus termini pauciores gradus occupabunt in ſerie magnitudinum continue proportionalium, ſecundum quam iidem ordine diſponendi. Haſtenus regulæ iſtæ. Sequitur nunc, de qua ſupra diximus, *inquiſitio veritatis per lumen naturale, quod plane purum, & nullo imploꝛato Religionis vel Philoſophiæ auxilio, opinionēs determinat, quas probum virum de omnibus rebus, quæ ejus cogitationibus obſervari poſſunt, habere oportet, quodque in ſecreta curioſiſſimarum ſcientiarum penetrat.* Paucula ut excipiamus, ſciendum, Autorem id agere, ut primo *dubitationem* tanquam fundamentum veræ Philoſophiæ commendet, & ex hac exiſtentiam noſtri, dein & aliarum rerum certo deducat. Omnes enim errores, qui in ſcientiis accidunt, inde tantum oriri conqueritur, quod ab initio nimium feſtinanter judicavimus, res ſcilicet obſcuras, & quarum nullam claram & diſtinctam rationem habemus, pro principiis admit-tendo. Dolendum vero ultra tres plagulas, quas fere omnes ſuo principio, dubitatione, inſumſit, non extare, optima vero quæ ſperabamus, deſiderari. Omnia hæc excipiunt *primæ Cogitationes circa generationem animalium, & nonnulla de ſaporibus*, quæ ſicut erant Latina, integra nobis data ſunt: aliorum autem iudicio relinquunt Editores in præfatione tum generali, tum ſpeciali, num.

hæc vere Cartesium autorem habeant, num sint supposititia? *Bailletum* certe, quamvis plurima scripta Cartesii posthuma, & ex his fragmenta de Historia metallorum, plantarum & animalium recenscat, de hisce ne verbulum enarrare, ipse licet Des-Cartes Epist. 53. Part. 3. innuat, se tractatum de animalibus meditari. Relinquimus autem merito hanc crisin aliis, paucissima ex ipso tractatu (pleraque enim jam aibi in scriptis Cartesii extare, nulli dubitamus) delibantes. Primo omnem generationem, vel *sine semine* aut *matrice*, vel *ex semine* fieri dicit. Illam hoc tantummodo requirere, ut duo subjecta (per quæ pulmonem & hepar ipsum intellexisse, sequentia docent) ab invicem non valde remota, ab eadem vi caloris diversimode concitentur, ita ut ex uno subtiles partes (spiritus vitales) ex alio crassiores (sanguinem) cogat erumpere, quæ partes simul concurrentes efficiant vitam, primo in corde, ubi sit sanguinis cum spiritu animalis pugna perpetua, deinde postquam sanguis & spiritus ita fuerunt unus ab altero domiti, ut in eandem naturam possint convenire, generent cerebrum. Cum igitur tam pauca requirantur ad animal faciendum, mirum non esse, si tot animalia, tot vermes &c sponte sæpe formari videamus. Hanc e contra generationem, quæ ex semine fit, multo plura requirere. Primo scilicet parentis utriusque semina simul permixta, fermentata & matris calore concocta: deinde mixtarum harum & temperatarum particularum ad medium loci, in quo sunt, confluentiam, unde cerebrum & spinæ medulla oriatur; aliarum, non tam subtiliter mixtarum, quæ cutem, abdomen, crura & pedes constituent. Ubi porro si cerebrum a carnibus recte secretum fuerit, subtiliores particulas facere debere pulmonem, quatenus est radix arteriæ venosæ, crassiores hepar, quatenus est radix venæ cavæ. His autem omnibus licet factis, nondum tamen esse animal, sed tum demum illud fieri, cum spirituum copia ex variis cerebri partibus in pulmonem confluit, ibique conglobatur, & per arteriam venosam versus hepar fertur, hic vero sanguis conglobatus per venam cavam feratur versus pulmonem, atque ita vena cava & arteria venosa concurrant, fibræque illarum simul miscantur, & quodammodo in se ipsas revolvantur, & substantiam cordis constituent. Alia quæ ad generationem singularum corporis partium, convenientiam & differentiam generationis plantarum & animalium.

anima-

animalium, sanguinis quatuor præcipua genera partium &c. nolimus ex eo hic producere, quandoquidem dudum erudito orbi constitit, quæ plæita Cartesius in doctrina de corpore animato habuerit.

De Saporibus duabus tantum hoc loco paginis agit; tot vero horum differentias ponit, quot sunt particularum, quæ nervos linguæ afficiunt potissimum, nempe novem, qui sunt insipidus sive mollis, pinguis, dulcis, amarus, urens, acidus, salus, acris, & auusterus sive acerbus: quorum omnium naturam & qualitates paucis examinat atque definit.

Coronidis loco adjecta sunt *Excerpta ex MSS. R. Des-Cartes, quæ Algebram spectant*, quæque forte majoris cujusdam operis (cujusmodi adhuc in nonnullorum eruditorum musæis adseruari dicit Bailletus) pars vel specimen sunt. Sequens autem in his duabus & dimidia, quibus constant hæc excerpta, plagulis, problema tractat: *ex quantitate linearum, quæ in dato circulo inscriptæ sunt, quantitatem arcus, cui data linea subtendantur, agnoscere.*

Omniū vero ultimo, priusquam e manibus mittamus hæc opuscula, moneandum ducimus B. L. ex sæpiss. cit. Præfatione generali, plura adhuc, Bailleto testante, latitare scripta Cartesii, partim solummodo incepta, nominibusque a materia de qua agebant, plane aliis insignita, veluti *Parnasum, Olympica, Democritica, Thaumantidem Regiam &c.* partim alia in scriniis Cartesii reposita, quibus tamen etiam ultima manus nondum imposta fuerit, ut *Compendium Scientiarum Mathematicarum, Introductio in Geometriam ipsius, Studium bonæ mentis*, quod postremum alicui ex amicis, qui sub nomine Musei latet, dicitur fuisse, idem Bailletus perhibet.

E R R A T A.

Pag. 68 lin. 24 lege: *ejus argumenta rei se petitarum.* Pag. 328 post lineam ultimam lege: *infusa operosioribus Chymicorum præparationibus præstantiora pronunciat. Observationes &c.* Pag. 339. lin. 27 pro *Joannis etiam Episcopi*, lege *Simonis etiam Episcopi.*

* * * * *

INDEX

INDEX AUCTORUM,

quorum Libri aut Inventa hoc volumine recensentur.

I. Libri Theologici & ad Historiam
Ecclesiasticam spectantes.

A Nonymi de antiquo ritu precandi sando diebus Dominicis, festis & durante Paschate.	130
Anonymi Pax a Clemente IX sancita, seu Demonstratio falsitatum in Historia quinque Propositionum admissarum	207
Anonymi Historia Generalis Jansenismi.	289
Anonymi Christianus Philosophans, fundamenta Religionis principis sana rationis conformis esse probans.	393
Anonymorum Augustiniana Ecclesia Romana doctrina a Cardinalis Sfondrati Nodo extricata.	65
Alexandri (Natalis) Paralipomena Theologia Moralis.	421
Augustini (S. Aurelii) Operum Tomus X.	248
- - - Vita, ex ejus potissimum scriptis concinnata.	251
Baluzii (Stephani) Miscellaneorum Liber quintus.	191
Botfacci (Bartholdi) Tractatus de Irreprehensibilitate Fidelium.	477
Bundeti (Caroli) Speculum Mortis, cum figuris emblematicis.	81
Burmanni (Francisci) Burmannorum Pietas B. Parentis memoria exhibita.	157
Carpzovii (Jo. Benedicti) senioris Disputationes Isagogica in Chemicum, Systematica & Anti-Papistica.	348
Cave (Wilhelmi) Epistola Apologetica adversus Jo. Clerici Epistolam Criticam & Ecclesiasticam.	71
Clerici (Johannis) Quaestiones Hieronymianae.	31
- - - Epistola Critica & Ecclesiastica.	68
Edwardi (Johannis) Discursus de Veritate & Errore, quatenus in- vrimis ad Religionem spectant.	397

Gca.

INDEX AUCTORUM

549

Grabe (Jo. Ernesti) <i>S. Justini Philosophi & Martyris Apologia prima pro Christianis.</i>	302
Hugonis (Ludovici) <i>Censura Historia Canoniorum, cum Diff. de Canonitate Ordinis Pramonstratensium.</i>	474
Hulsii (Henrici) <i>de Vallibus Propbetarum.</i>	440
<i>S. Justini Martyris Apologia prima pro Christianis.</i>	302
Kortholti (Christiani) <i>de tribus Impostoribus magnis Liber.</i>	104
A Limborgh (Philippi) <i>Historia vita Simonis Episcopii.</i>	337
Lundii (Jo.) <i>Antiqua res Judaorum sacra, Cultus publici, & Consuetudines.</i>	383
Martene (Edmundi) <i>Collectio nova veterum Scriptorum ad res ecclesiasticas spectantium.</i>	153
- - <i>De antiquis Ecclesie Ritibus.</i>	156
Mayeri (Jo. Friderici) <i>Historia versionis Germanicae Bibliorum D. Martini Lutheri.</i>	467
Monachorum Ordinis S. Benedicti e Congregatione S. Mauri, Vita S. Augustini.	248
Musæi (Joannis) <i>Praelectiones in Epitomen Formula Concordiae.</i>	526
Musculi (Andrea) <i>Thesaurus, sive Liber Aureorum ex Lutheri scriptis, recensitus a Joachimo Morgenweck.</i>	143
Nerretorii (Davidis) <i>Admirandum Templum Judaico-Ethnicum.</i>	428
Neumanni (Jo. Georgii) <i>Primitia Dissertationum Academicarum 5 S. Optati Afri, Milevitani Episcopi, de Schismate Donatistarum Libri VII.</i>	193
<i>S. Orientii Commonitorium.</i>	154
Du Pin (Ludovici Ellies) <i>Praefatio ad Biblia Sacra.</i>	7
- - <i>Historia Donatistarum, S. Optati de Schismate Donatistarum libri VII adjuncta.</i>	193-197
Saurini (Elia) <i>Tractatus de Amore Dei.</i>	507
Schmidii (Jo. Andrea) <i>Compendium Historia Ecclesiastica.</i>	529
Simonis (Richardi) <i>Epistole selectae.</i>	116
Spanhemii (Friderici) <i>Operum Tomus I.</i>	325
Speneri (Philippi Jacobi) <i>Responsa Theologica.</i>	102
- - <i>Responsorum Theologicorum Tomus II.</i>	360
Surenhusii (Guilielmi) <i>Legum Mischnicarum liber de re Uxoriarum, seu Mischna pars tertia.</i>	293
Tatiani <i>Oratio ad Gracos.</i>	268

Z 23

- Vitringa (*Campegii*) *Sacrarum Observationum libri IV.* 97
 Worth (*Wilbelmi*) *Tatiani Oratio ad Græcos, & Hermia Irrisfogentium Philofophorum.* 26

II. Libri Juridici.

- H**Arprehti (*Ferdinandi Chriftophori*) *Refponfa Juris Criminalia & Civilia.* 277
 Hofmanni (*Augufti*) *de Jure Rerum Individuarum Tractatio Methodica.* 164
 Nootd (*Gerhardi*) *Julius Paulus, fve de Partus expofitione & necre apud veteres Liber fingularis.* 458
 Ottonis (*Marci*) *Confiliorum Argentoratensium volumen novum.* 239
 Schilteri (*Johannis*) *Tractatus variorum de Renunciationibus, cum prefatione & notis.* 300
 Textoris (*Jo. Wolfgang*) *Jus Publicum Statuum Imperii.* 364
 Wernerî (*Adami Balibafaris*) *Specimen Compendii Juris, ordinis Digestorum.* 129

III. Libri Medici & Phyfici.

- B**Ergeri (*Jo. Gorbofredi*) *Phyfiologia Medica.* 492
 Bertini (*Antonii Francifci*) *Medicina a calumniis vulgi & objectionibus Eruditorum vindicata.* 378
 Boulton (*Richardi*) *Opera Roberti Boylei in Compendium redacta.* 186
 Boylei (*Roberti*) *Operum in Compendium redactorum Tomus I. II.* 186
 - - - *Tomus III. IV.* 363
 Busfiere *Epiftola de fubftantia, vas aliquod pulmonale referente, tuffi rejecta.* 231
 Cartefii (*Renaci*) *Opufcula poftuma, Phyfica & Mathematica.* 532
 Cellarii (*Salomonis*) *Origines & Antiquitates Medica.* 86
 Cy-

- Cypriani (*Abrahami*) *Historia fœtus humani post 21 menses ex utero
tuba, matre salva, excisi.* 82
- A Deventer (*Henrici*) *Observationes Chirurgica, seu Artis obstetri-
candi novum Lumen.* 281
- Franci (*Joannis*) *Trifolii fibrini historia.* 328
- Gendron (*Deshaies*) *Disquisitio de natura & cura Cancri.* 304
- Grebneri (*Davidis*) *Meteorologicum Vratislaviense.* 470
- Harvey (*Gideonis*) *Vanitates Philosophie & Medicina.* 456
- Jones (*Joannis*) *Mysteria Opii revelata.* 442
- Leigh (*Caroli*) *Historia Naturalis Lancastria, Cestria, & jugo-
rum Darbia.* 511
- Le Mortii (*Jacobi*) *Fundamenta Nov-Antiqua, Theoria Medica
&c.* 79
- Pachioni (*Antonii*) *Epistola de novis circa Solidorum & Fluidorum
vim in viventibus &c.* 415
- Proby *Relatio de extractione eburnea acus crinalis ex vesica fami-
na.* 230
- Reiskii (*Johannis*) *Commentatio de Acidulis Piermontanis.* 115
- Riedlini (*Viti*) *Linearum Medicarum Annus sextus & ultimus.* 312
- Rivini (*Augusti Quirini*) *Ordo Plantarum, quæ sunt flore irregulari
pentapetalo.* 95
Censura Medicamentorum officinalium. 426
- Ruysschii (*Frederici*) *Thesaurus Anatomicus primus.* 385
- - - *Responsio ad Epistolam Anatomicam XIV de no-
va artuum decurtandorum methodo.* 425
- Tournefort (*Josephi Pitton*) *Institutiones Rei Herbaria.* 347
- Valentini (*Michaëlis Bernardi*) *Polychrestæ Exoticæ in curandis af-
fectibus contumacissimis probatissima &c.* 29
- - - *Pandectæ Medico-Legales.* 275
- Vratislaviensium *Leopoldina Academia Naturæ Curiosorum Collega-
rum Historia Morborum, quæ A. 1699 Vratislavia gra-
sati sunt.* 522
- Wedelii (*Georgii Wolfgangi*) *Exercitationum Medico-Philologi-
carum Decas decima.* 519

IV. Libri Mathematici.

- B**ernoulli (Jacobi) *Analysis magni Problematum Isoperimetrici.* 213
- Bernoulli (Job.) *Disquisitio Catoptrica-Dioptrica exhibens Reflexionis & Refractionis naturam ex aequilibrii fundamentum deductam.* 19
- - - *Nova ratio construendi radios osculi seu curvatura in Curvis quibusvis &c.* 136
- - - *Multisectio Anguli vel Arcus, duplici aequatione universalis exhibita.* 170
- Carré *Methodus pro mensura superficierum, dimensione solidorum &c. per applicationem Calculi Integralis.* 280
- Cartesii (Renati) *Opuscula postuma Physica & Mathematica.* 532
- LeComte (Florentis) *Museum singularium artis Architectonicae &c.* 56
- Eimmarti (Georgii Christophori) *Ichnographia contemplationum de Sole.* 387
- Fatii Duillierii (Nicolai) *Analysis Curva Descensus aequabilis &c.* 134
- Grandi (Guidonis) *Geometrica Demonstratio Vrvianorum Problematum &c.* 26
- Hermannii (Jacobi) *Responsio ad Bernardi Nieuwenhuit Considerationes secundas circa Calculi Differentialis principia editas.* 28
- Hyacinthi (Christophori) *de Constructione Aequationum libellus.* 464
- Parent *Elementa Mechanica & Physica, quibus principia constituta & aequilibrii geometricae traduntur.* 252
- Perraulti (Claudii) *Collectio plurium Machinarum recens inventarum.* 128

V. Libri Historici.

- A**nonymi *Porta Ottomannica recens aperta Continuatio.* 120
- Anonymi Epistola de Academia nova scientiarum Berolinis fundata.* 175
- Anonymorum Notitia Literaria & Historica de Viris Illustribus Academiae Florentinae.* 501
- D'

- D' Ablancourt (*Fremondi*) *Historia Portugallia ab 1659 ad 1668.* 314
- Claudii Eliani *Sophista Varia Historia cum commentario Jacobi Perizonii.* 485
- Capellarii (*Michælis*) *Christinas. Sive Christina lustrata.* 88
- Cellarii (*Christophori*) *Notitia Orbis Antiqui, sive Geographia plenior.* 140
- Dillingham (*Wilbelmi*) *Vita Laurentii Chadertoni & Jacobi Ufferii.* 106
- Le Gendre (*Ludovici*) *Historia Francia, Regum ex duabus primis stirpibus imperium complexa.* 109
- Hyde (*Thoma*) *Historia Religionis veterum Persarum, eorumque Majorum.* 405
- Im-Hof (*Jacobi Wilbelmi*) *Historia Italiae & Hispaniae Genealogica.* 481
- A Limborgh (*Philippi*) *Historia vite Simonis Episcopi.* 337
- Mariglii (*Aloysii Ferdinandi, Comitis*) *Danubialis Operis Prodromus.* 84
- Perralti (*Caroli*) *Viri Illustres, qui hoc seculo in Gallia floruerunt.* 241
- Schurtzfleischii (*Henrici Leonhardi*) *Historia Ensisferorum Ordinis Teutonici Livonorum.* 147
- Tentzelii (*Wilbelmi Ernesti*) *Supplementum Historiae Gothanae primum.* 162
- - - *Secundum.* 433
- Tolandi (*Johannis*) *Vita Jacobi Harringtoni.* 41
- ▲ Turre (*Philippi*) *Monumenta Veteris Antii: Dissertationes de Beleno & aliis quibusdam Aquilejensium Diis: & de Colonia Foro-Julienf.* 257
- Vaillant (*Joannis*) *Historia Ptolemaeorum Aegypti Regum ad fidem numismatum.* 1
- - - *Numismata Imperatorum, Augustarum & Caesarum, a Populis Romanae ditionis Graece loquentibus percussa.* 113
- Wallace (*Jacobi*) *Descriptio Insularum Orcadum.* 149

- Walsinghami, *Elisabetha quondam A. R. a secretioribus status negotiis, Epistola & Negotiationes.* 329
- Warwick (Philippi) *Commentarii de rebus sub Carolo I Anglia Rege gestis.* 450
- Welwood (Jacobi) *Commentarii Historici rerum seculo, quod annum 1688 precessit, in Anglia gestarum.* 271

VI. Philosophici & Philologici Miscellanei.

- A**nonymi *Cogitationes de Eruditione, cujus imperfectio expenditur ad colligendam inde necessitatem Revelationis.* 49
- Anonymi Arcana Imperii detecta.* 285
- Adami (J.) *Tentamen de Autochiria illicita secundum Naturam principia.* 233
- Begeri (Laurentii) *Thesauri Regii & Electoralis Brandenburgici Volumen III.* 319
- Boedikeri (Joannis) *Regule Fundamentales Linguae Germanicae.* 530
- Burmanni (Petri) *Jupiter Fulgurator in Cyrrhestarum nummis.* 36
- Clerici (Joannis) *Commentarius in Hesiodum.* 413
- Le Comte (Florentis) *Museum singularium artis, Architectonica, Pictoria, Sculptoria atque Scalptoria.* 56
- Harringtoni (Jacobi) *Oceana.* 41
- Hesiodi *Aeolaei quae extant, cum notis variorum.* 413
- Quinti Horatii Flacci Opera.* 336
- Hotomanorum (Francisci & Johannis) & *Clarorum Virorum ad eos Epistola.* 58
- Lohmeieri (Joannis) *Epimenides, sive de Veterum Gentilium Lustrationibus Syntagma.* 48
- Meelii (Jani Gulielmi) *Hotomanorum & aliorum Epistola.* 58
- - *Insignium virorum Epistola selecta.* 462
- Meieri (Joachimi) *Antiquitates Meieriana.* 446
- Morphosii (Danielis Georgii) *Deliciae Oratoriae Intimioris, sive de Dilatatione, & Amplificatione Rhetorica Liber.* 371

INDEX AUCTORUM

551

Perizonii (Jacobi) <i>Commentarius perpetuus in Æliani Variam Historiam.</i>	485
Rufi (Conradi Mutiani) <i>Epistola.</i>	162
Simonis (Richardis) <i>Epistola selecta, Anecdota Literaria oppido multa complexa.</i>	116
Struvii (Burcardi Gorbelsii) <i>Antiquitatum Romanarum Syntagma.</i>	306
A Turre (Philippi) <i>Monumenta veteris Antii &c.</i>	257
Verwey (Joannis) <i>Thesaurus culta Latinitatis.</i>	314
Urfini (Georgii Henrici) <i>Institutiones plenissima lingua Latina.</i>	17

INDEX RERUM NOTABILIORUM

in hoc Volumine obviarum.

<p>Abdominis tumor ex potu frigidido nocturno. 523</p> <p>Abortus procuratio apud Romanos olim impunita. 462</p> <p>Abrahami Religio ad Persas propagata. 406</p> <p>De Abrahamo fabula, quasi in ignem coniectus fuerit, unde? 407</p> <p>Abscessus stercore vaccino rumpitur. 313</p> <p>Academix nova promovendis scientiis Berolini fundata descriptio. 175-186</p> <p style="padding-left: 2em;">Florentina origo & progressus. 501</p> <p>Accensi apud Romanos qui? 259</p> <p>Acidulæ Piermontana. 115</p> <p>Acmellæ figura genuina. 31</p> <p>Adamas, Scriptura S. Jaspis. 521</p>	<p>S. Adjutoris vita nuper demum publici juris facta. 156</p> <p>Adriani (Jo. Baptista) cognomento Martellini candor in condenda Historia Italica. 504</p> <p>Adulterii apud Ebraeos suspectatoris exploratio per aquas amaras. 207</p> <p>Ægypti Regum, Ptolemaorum, Historia. 1</p> <p>Æliani auctoris Historia Varia vera atque asserta. 485</p> <p style="padding-left: 2em;">Historia Varia varia editiones. 489</p> <p style="padding-left: 2em;">Historia Varia num opus imperfectum? 488</p> <p>Ælianus, qui de Animalibus scripsit, adem cum auctore Historia Varia. 487</p>
--	---

- ad

- - ab *Æliano Tacticorum*
scriptore diversus. 487
- Equatione duplici universali exhibita multisectio anguli.* 170
- Equationum tertii & quarti gradus constructio simplicissima.* 464
- Æsculapii signum, draco vel serpens, ex anco serpente Mosi derivatum.* 87
- Æther in ultimis cæli tantum.* 391
- Ætheris muneri Solaris materia substituitur.* 391
- Africæ Episcopatum Geographia sacra.* 203
- Alexander ab Alexandro notatus.* 353
- Alexandri VII Bulla in causâ Janseniana in controversiam vocata.* 297
- Allatii (Leonis) odium in Georgium Coreum Chinum.* 506
- Alphonſi Sapientis Castella Regis præclare gesta.* 483
- - *Portugallia Regis, ingenium ferox & facta.* 317. 318
- Alteratio corporum naturalium ut fiat?* 188
- Amara Veneri inimica.* 329
- Amarities unde?* 513. 514
- Ambachtix feudum Alemannis olim quod?* 447
- *amor Dei triplex, acquiescentia, zeli, unionis.* 508
- - *nostri quatenus licitus?* 509-510
- - *Dei purus Mysticorum rejectus.* 396
- Amplificandi orationem modi varii.* 371-378
- Amyntæ Regis Macedonia numerus explicatus.* 319
- Analyseos Problematis Isoperimetrici varius usus.* 227
- Analysis Infinitorum Nieuwentiiana difficultatum postulata.* 29
- - *Curva descensus aquabilis.* 135
- - *Problematis Isoperimetrici.* 213
- Anathema Pauli Rom. IX, 3, quale?* 509
- Anatomicarum preparationum utilitas.* 385. 386
- Anatomicus Ruyschii thesaurus.* 385
- Anchoris quomodo a ruptione cavendum?* 229
- Angeli malinum ad amorem Dei obligentur?* 526
- De Angelis malis sententia Cabalistarum nonnullorum.* 119
- In Anglia civilis belli causa & progressus.* 451
- Anguli multisectio duplici equatione generali exhibitâ. 170. sqq*
- - - *pro generali determinatione omnium zonarum quadrabilium Cycloidis.* 170
- Anianus, Pelagianus.* 119
- Ani-

<i>Animalis generatio, sive cum semine, sive sine semine, quomodo fiat?</i>	542	<i>gypti Regum.</i>	3
<i>Anisi & coriandri semina nimium mensium fluxum sodant.</i>	313	<i>Aquilarum in Orcadibus insulis copia & vis.</i>	151
<i>Anni divisio in Ritualibus.</i>	133	<i>Aquila gens unde sic dicta?</i>	259
- - - <i>Medica.</i>	471. 472	<i>Arabica lingua ubertas.</i>	51
- - - <i>apud Persas quondam ratio,</i>	408	<i>Arbor scientiæ boni & mali.</i>	101
<i>Anthracum anatome.</i>	513	<i>Arcani duplicati in affectibus melancholicis maxima efficacia.</i>	312
<i>Antiaties Fortuna gemina.</i>	258	<i>Arcus multisectio pro generali determinatione omnium zonarum quadrabilium Cycloidis.</i>	170
<i>Antii Veteris monumenta.</i>	257	<i>Aristophanes explicatus.</i>	37
<i>Antimonium diaphoreticum, Virgilio ramus aureus.</i>	520	<i>Arnaldi (Antonii) zelus pro causa Janseniana.</i>	292-299
<i>Antiquaria supellex in Thesuro Brandenburgico.</i>	321	<i>Arthritide vaga corrupto purgantis salutaria.</i>	313
<i>Antiquitates Romana in Anglia.</i>	516	- - - nullum	
- - - <i>Judaica.</i>	383	<i>ex vesicatorii usu levamen.</i>	313
<i>Antiquitatum Romanarum scriptiores sub censuram vocati.</i>	352	<i>Artuum decursandorum nova methodus.</i>	425
<i>Antiquorum eruditio explosa.</i>	50	<i>Asari vis emetica unde?</i>	514
<i>Aphthæ ventriculorum & intestina infestantes.</i>	312	<i>Astræ, fabula Romanensis, cornua occasio & argumentum.</i>	247
<i>Apollo cur Κατηβατης, perinde ac Jupiter, dictus?</i>	41	<i>Astrologiæ vanitas.</i>	402
<i>Apologiæ S. Justini Martyris pro Christianis editio Græcæ.</i>	304	<i>Asthma Hypochondriacorum salutare.</i>	523
<i>Apostolicum Symbolum ab Apostolis ipsis non confectum.</i>	15	<i>Atmosphæra quomodo ad lucem primigeniam & organum visus sese habeat?</i>	388
<i>Aquæ amara usus in exploranda uxorum quod Ebraeos pudicitia.</i>	207	<i>Atrebatensis Episcopatus instauratio.</i>	192
<i>Aquila, cum subiecto pedibus fulmine, in figne Ptolemaorum Æ-</i>		<i>Auguriorum apud Romanos quæ olim ratio?</i>	358

- - - in Urbelocus. 579
 Augustinum faucis quodnam? 88
 B. Augustini (Aurili) scripta
 quae toto X operum ejus re-
 ceptis continetur. 269
 Baubini, Jansenii liber, cujus
 titulus dicitur? 250-295
 Baubinae Domus Genealogia c-
 onstrata. 225
 B. Babiloniae principii Juris Na-
 turalis damnata. 222-223
 Babiloniae exemplum fugulare.
 483
 Atrophie in paralyfunde? 495
 - - - cu paralyfundo n. Uer-
 no. 522
 B. Babiloniae principii Juris Na-
 turalis damnata? 222-223
 - - - in Tiberi quod-
 dam Tiberio locum habu-
 it? 98-99
Babilonius (Adrianus) notatus.
 105
 Baldini (Bacii) scripta. 505
 Baldini Baptismo decessitiam infan-
 tiam quaeritur? 66
 Baldini (Bartholomaei) in Gra-
 eas literas merita. 503
 Baldus notatus. 372
 In Barometris cur Mercurius a-
 scendat? 512
 Baumanniana in agro Brunsvi-
 censi caverna comparata cum
 caverna Darbionis Angliae
 Pool's Hole dicta. 519
 Belenus quodnam Numen? 266-267
 Bella Donna arcana adversus
 Cacoem. 314
 S. Benedicti, Abbatis Antonini,
 opus de regimine monachorum
 Benedictini de S. Benedicti in pro-
 mouendis faculis asserunt.
 17-18
 Benedictus, asserunt, e petra
 lili, piscium genere, dist. h. m.
 514
 Bethuni (Michaeli) de
 Sulliacensi eleg. 226
 Bezardicae Theologiae, rebus
 usus notus. 52
 Bithynios, liber caritatis
 programis, regitatis. 23
 Bithynios, insectorum Novi Testa-
 menti doctrinas asserit. 7
 - - - versioni Germanicae
 quantum Ruffi B. Lutherani
 ponderit? 453
 Bibliotheca Janseniana. 28-29
 Bithynios, insectorum Novi Testa-
 menti doctrinas asserit. 7
 Bithynios, versioni Germanicae
 quantum Ruffi B. Lutherani
 ponderit? 453
 Bibliotheca Janseniana. 28-29
 Bithynios, insectorum Novi Testa-
 menti doctrinas asserit. 7
 Bithynios, versioni Germanicae
 quantum Ruffi B. Lutherani
 ponderit? 453
 Bilis, quod? 415
 - - - secretio ut procedat? 415
 Bochartus (Samuel) notatus. 28
 Bogermanni (Joannis) Synodus
 Dordracena Praefidis in Remon-
 strantes iniquitas. 340-341
 Bologninus (Ludovicus) notatus.
 165
 Bonarota (Michael Angelus) Poe-
 ta non minus quam architectus
 & pictor insignis fama conser-
 vanda valde studiosus. 504
 Bo-

- - cura palliativa per Topi-
ca caute infusenda. 310
- - cura per Narcotica quando
infusenda? 110. 111
- - oculi cura temeraria. 310
- Cancrofa exulceratio quomodo
tractanda? 311
- Ad Cancrosæ partis induratio-
nem sacculi. 311
- Cancroforum tumorum livor non
ab acido, sed a circulo sanguinis
turbato. 306
- Canonici num ante seculum XII
ab omni honorum proprietate
fuerint exclusi? 475
- Canonicorum Lugdunensium pri-
vilegium in adoratione S. Eu-
charistia. 124
- - antiquitas. 476
- Capellus (Jacobus) notatus. 342
- Capitis in fatu cur tanta moles?
416
- Capitolium Romanum bis restitutum,
primum a Vespasiano, de-
in a Tito filio. 261
- De Capua (Leonardus) notatus.
380. 381
- Caroli I Regis Anglia mors cur
a perduellibus festinata? 273
- Caroli II Anglia Regis character.
274
- Carolus I Rex Anglia quibus ex
causis in tot calamitates inci-
derit? 450-456
- Carolus Martellus legitimis nata-
libus restitutus. 111
- Carolus IX Rex Gallia num ex-
cusari possit de perpetrata la-
niena Parisiensi? 333-334
- Cartesius notatus. 466
- explicatus. 537
- Cartesii principium refractionis
& reflexionis impugnatum. 20
- - Scripta posthuma. 532
- Elementa. 534
- Vortices. 536
- Regula methodum inqu-
renda veritatis com-
plexa. 539
- Cartesianorum a Spinoza dissentio,
dum totam rerum naturam u-
nicum Ens esse statuunt? 160
- Carthaginensis collatio in causa
Donatistarum. 195. 202
- Cala (Joannes) num auctor li-
bri de laudibus Sodomia? 105
- Casæ (Joannis) Archi-Episcopi
Beneventani elogium. 505
- Casii (Dionis) nova editio ador-
nanda. 430
- Castalionis elogium. 59
- Castitatis in femina exemplum
prodigiosum. 483
- - conservatio ab amaro-
rum usu. 329
- Catarrhorum cura. 523. 524
- Catenariarum omnis generis in-
quisitio. 226
- Catholici nomen quis primus u-
surpaverit? 482
- De Catonis autochiria iudicium.
235
Ca-

Cave (Guilielmus) refutatus. 68	in febribus applicanda. 30
- - - defensus. 71	- - - in febribus continua noxia. 523
Cave (Guilielmi) institutum in componendis sanctorum Pa- trum Visis. 75	Chirotonia & Chirothefa disci- men. 47
Caverna Darbiensis in Anglia, Pool's Hole. 517. 519	Christiani in Sina num licite inter- esse possint sacrificiis aut aliis superstitiosis ritibus Sinenfium? 422
Causarum connexitas in foro va- ria. 169	Christi Historiam quinam ante Lucam condiderint? 9
- - secundarum physica- rum precipua Motus. 187	Corpori quo sensu a d- Sua Clemens Alexan- drinus tribuerit? 75.
Centaurium minus Faba S. Igna- tii succedaneum. 30	- - Dies natalis num semper VIII Kal. Jan. celebra- tus? 265
Centrum ovale in cerebro anima sedes. 498	Christinae Succorum Regina gesta poemate enarrata. 89
Ad Cephalalgiam scorbuticam cataplasma. 329	Chronologia Regum Aegypti Pto- lemaorum. 2
Cerebri humani fibra validiores quam brutorum. 419	Sacra Spambemii. 327
- - liquidum cui usui? 496	Chyli depuratio quomodo fiat? 437
- - centrum ovale, sedes a- nima. 498	Chylificatio ut peragatur? 437.
Cerebrum pars principalis unica corporis. 438	494. 515
Cestriae in Anglia Historia natu- ralis. 511	Chymia vindicata. 80
Chadertoni (Laurentii) Vita. 107	Cicero illustratus. 462
Chaponelli (Raimundi) Historia Canonicorum refutata. 475	Circulatio sanguinis in fetu nulla. 438
Cherubim & rota Ezechielis ex- plicata. 97	Vide Sanguis.
Chifletii (Jo. Jacobi) candor in mutanda sententia circa Genea- logiam Domus Austriaca. 245	Circumcelliones qui in Historia Donatistarum? 200
China Chinae sub forma clysterum	Clasfarii apud Romanos num ex legio-

legionibus etiam lecti ?	260	Concilium Tridentinum num. quoad doctrinam in Gallia fuerit receptum ?	123
Cleus Romanorum ad Ravennam ex Pratoria dicta ?	260	Concurfus corporum principia explicata.	252
Clemens Alexandrinus fueritne Oribodoxus ?	68. 75	Confortantia quomodo operentur ?	444
- - - quid ac dicitur ab eis corporis Christi inserit ?	75	Conjugium in secundo affinitatis gradu per dissolutionem ?	270
Clerici num ante seculum XII ab omni bonorum proprietate fuerint exclusi ?	475	Consistoria Argentorati quomodo constituta fuerint.	179
Clericis num ludos aleatorios spectare concessum ?	422	Contra monumentum in urbe Constantiensi scriptum.	270
Clericus (Joannes) refutatus.	71	Contraria quo sensu contrariis dicuntur ?	372. 381
Clysteres ex China China.	30	Copulatio collis manifestis in iudicis accurati.	122
Cocceji distinctio inter aduersarios & d'Phos peccatorum defensa.	98	Cor non esse habent motum sanguinem ?	457
Coëflectus (Nicolaus) qua meditatione in refutans Hæreticis, quos percutit, fuerit usus ?	243	- - pars corporis instrumentalis.	438
Collatorum familia in arte librorum felicitas.	212	- - quia ?	457
Colocasia, barbus veterum.	500	Corde et interyrgis dura caudis insidit.	418
Cometae corpora diaphana.	312	- - pulchritudo in utero definitur.	438
Cometarum firmata non ab æthere corporum mundanorum, sed ab ære.	351	Corosii (Georgii) scripta, & cum Leone Allatio similitas.	506
Compositio fetus quomodo fiat ?	500	Coriandri & Anisi semina fluxum menses mensium sedant.	313
Concilia quadam nuper decesserunt edita.	177	Corpora simplicia, Sæli, Aquæ, Terra.	80
Concilio Nicani II autoritas elevata.	73	Corporum concursus principia explicata.	252
Concordantia in scripturis ?	74	- - - naturam quomodo constituit	411

Cylindricus quomodo mensura? 322
 Cycloideus sector solidus habens
 centrum gravitatis sui potesta-
 te Algebraica, quomodo datur? 175
 Cycloidis zonenam quadrabili-
 um omnium determinatio ge-
 neralis. 170
 Cyclostartum nummum, cui Jo-
 vis insculpta insignia im-
 pressa, illustratus. 36
 Cysium Dioscoridis est Acanthi-
 um Matthioli & aliorum. 520
 Cytisae radices, quae sunt, solli-
 cantur, sed in pharmacis dictis
 sunt usitate. 456
D Agobertus, Rex Franciae, nunc
 Nantbildem ex monasterio
 uxorem duxerit? 111
 Danatimonia ad amorem Dei ob-
 ligentur? 510
 Darchausii consilium circa alpor-
 tium Principis Imperii cum u-
 xore Principe. 220
 Danubii Descriptio uberrima ab
 Ill. Comite Marfello. 177
 87. 85
 Davina in Anglia Historia Natu-
 ralis. 511
 Dea amoris triplex, acquiescentiae,
 zch, unionis. 508. 510
 - - existentia probata. 398
 - - amor purus Mathematicorum re-
 jectus. 398
 - - epistemon Ptolemais Aegyptii
 Regibus in nummis usur-
 24

Cylindricus quomodo mensura? 322
 Cycloideus sector solidus habens
 centrum gravitatis sui potesta-
 te Algebraica, quomodo datur? 175
 Cycloidis zonenam quadrabili-
 um omnium determinatio ge-
 neralis. 170
 Cyclostartum nummum, cui Jo-
 vis insculpta insignia im-
 pressa, illustratus. 36
 Cysium Dioscoridis est Acanthi-
 um Matthioli & aliorum. 520
 Cytisae radices, quae sunt, solli-
 cantur, sed in pharmacis dictis
 sunt usitate. 456
D Agobertus, Rex Franciae, nunc
 Nantbildem ex monasterio
 uxorem duxerit? 111
 Danatimonia ad amorem Dei ob-
 ligentur? 510
 Darchausii consilium circa alpor-
 tium Principis Imperii cum u-
 xore Principe. 220
 Danubii Descriptio uberrima ab
 Ill. Comite Marfello. 177
 87. 85
 Davina in Anglia Historia Natu-
 ralis. 511
 Dea amoris triplex, acquiescentiae,
 zch, unionis. 508. 510
 - - existentia probata. 398
 - - amor purus Mathematicorum re-
 jectus. 398
 - - epistemon Ptolemais Aegyptii
 Regibus in nummis usur-
 24

- patum. 4
 A Dei decretis dependentia rerum
 num fatalem rerum neces-
 sitatem inferat? 160
 Delphinus, Gallie Regum primo-
 genitus, rectius Dalphinus dici-
 tur. 482
 Deus quomodo in Veteri Testa-
 mento peccatorum dicatur re-
 cordatus? 299
 Democratiae propugnator Jac.
 Harringtonus in Oceana scri-
 ptisque aliis. 43
 Dentium cariosorum abscessus
 stercus vaccinum rumpit. 313
 Deorum historia conditores. 355
 Desiderii Longobardorum Regis
 Posteritas. 481. 482
 Dia quam Dea? 262
 Diaphoreticorum usus in febr-
 bus suspectus. 438
 Differentialium Methodus Leibni-
 tiana defensa. 28. 139
 Dilatio orationis quot modis fie-
 ri possit? 371-378
 Diluvii exuvia num metalla? 513
 - - num planta fossi-
 les? 514
 Diploma Brandenburgicum eri-
 genda nova Scientiarum Aca-
 demia. 182
 Discealcatio Leviri a Fratria quo
 ritu apud Ebraos peragenda?
 205
 Dividui & Individui jura exposi-
 ta. 164
 Divinatoriae virgula damnata. 422
 Dolenis Ecclesia controversia-
 cum Turonensi. 155
 Dominicani cur Jansenistarum
 causam non egerint? 299
 Ad Donatistarum Historiam spe-
 ctantia monumenta varia. 194
 Donatistarum Schismatis origo.
 197
 - - furor. 200. 202
 - - in Rogatistas &
 Maximinianas divisio. 220
 - - reliquia. 204
 Donii (Jo. Baptista) scripta aedica
 & affecta. 506
 Donnius autochiria propugnator
 refutatus. 234
 Dordracenae Synodi in Belgio Hi-
 storia. 340
 Dotatio virginum apud Ebraos a-
 qualis. 206
 Dubitatio mater Philosophia. 541
 Dyrhaehinus panis quis Julio
 Casari? 520
 De Dysenteria tractatus. 524
 In Dysenteria unde tam atrocis
 tormina? 524. 525
E Bur fossile αὐοεΦοῦ & εἰ-
 μοεΦοῦ quid? 520
 Ecclesiasticorum antiquorum ri-
 tuum compendium. 132. 133
 Elasticitas solidarum partium cor-
 poris 416
 - - aeris asserta. 189
 Electorum Imperii R. G. jura &
 officia. 367. 368
 Ele-

Elementa Cartesianæ.	534	smireus actus.	398-399
Elicius Jupiter unde dictus ?	38	- - - a Sociniani-	
Elisabethæ Angliæ Regina elogium.		smo absolutus.	347
- - - avaritia notata.	272	- - - quam duriter	
- - - in Mariam Scoticam durius statua defensa.	336	in synodo Doracena fuerit habitus ?	340. 341
- - - in consiliis de matrimonio cum Duce Andegavensi providentia.	331	Episcoporum Germaniæ jura.	369
Embryo num in tuba Fallopiana aliq̄ueat ?	83	Epistolæ clarorum Virorum varia.	463
Embryone mortuo cur nullum lac in gravida matris deprehensum ?	83	- Pontificum Romanorum quorundam nunc demum edita.	192
Empyematis specificum, Trifolium fibrinum.	329	Epochæ Persarum olim varia.	408
Eniferorum Equitum in Livonia Historia.	147	Equitum Eniferorum Livonia Historia.	147
Epilepsia infantum ex mensibus nutritici redeuntibus.	523	Erasmus Lutheri sibi scripta tribus indignatus.	64
Episcopalia Statuum Imperii R. G. Protestantium jura.	366	Erroris causæ.	399
Episcopatum ambire num liceat ?	422	Eruditionis imperfectio demonstrata.	49
Episcopatus nomen num solum Episcopi territorium, an totam diocesin denoret ?	239	Erysipelas ex tinctura Bazoardica usu exacerbatum.	313
Episcopi Gallia in partes scissæ ex causa Jansemiana.	294-296	Evangelium quid ?	8
Episcopi (Simonis) vita.	337	Evangelium Matthæi fueritne Hebraicè scriptum ?	11
- - - scripta.	340-346	- num repugnet rationi ?	394-399
Episcopus (Simon) Sociniani-		Euripidis scholiastes explicatus.	41
		Europæ antiqua Descriptio.	142
		Eusebius Cesariensis fueritne Arianus ?	68-76
		- - in Concilio Nicano I orthodoxum se probat.	77
		Bbbb	- - sur

- - cur Patribus Concilii
Nicensi II adeo ex-
sus fuerit? 77
- Excellentiæ titulus a Franc. Ho-
romanno spreus. 64
- Exorcismi in Baptismo libertas
asserta. 104
- Exotica polychrestæ. 29
- Expositio infantum apud Roma-
nos olim licita, quo modo pro-
hibita fuerit? 459. 460
- Faba S. Ignatii, inter exotica po-
lychrestæ. 30
- Fabæ S. Ignatii Centaurium mi-
nus succedaneum. 30
- Febres per Chinam China in cly-
steribus adhibita an ut curan-
da? 30
putrida & malignæ quo-
modo curanda? 438
refrigerantibus non cu-
rantur. 438
ut venesectiõnem ad-
mittant? 438
num per Chinam china
curentur? 439
potestiales ut progno-
scantur & curande
sint? 522
intermittentes alexi-
pharmacis subigen-
da, quando maligna
epidemice grassantur.
523
- Felles variolæ laborantes. 515
- Felix Aprungitanus Episcopus a
Traditionis crimine absolutus.
197. 199
- Fellis folliculus non habet radices
cysticas. 496
- Fenelonius Archi-Episcopus Ca-
meracensis refutatus. 394. 397
- Feri (Joannia) Commentarii in
Johannem cur Romanis su-
specti? 119
- Fermatii principium refractionis
& reflexionis impugnatum. 28
- Fermentatione chylus depuratur.
437
- Ferri impatiens rupes. 151
- Feudorum origo. 447
- Fibræ in cerebro humano, quam-
brutorum, validiores. 419
- - morosis anatomæ & usus.
497
- Fibrarum motus ex Meningibus.
416
- Fibrinæ Trifolii vires. 328. 329
- Fidelium irreprehensibilitas ex-
plicata. 478
- - duplex. 478
- Figurarum usus in speculando 540
- Florentinæ Academia origo & pro-
gressus. 501
" " Consulis digni-
tas. 502
" " insignis. 502
" " alumni potiores.
503
- Fluidorum a solidis discrimen.
534. 188
" " vis in vivensibus. 425
" " ad solida non tanta
vis

<i>Vitæ, quantæ solidiorum ad flui- da.</i>	417	<i>Fredegarius emendatus.</i>	111
<i>Fluores minerales.</i>	513	<i>Fredegundis Francia Regina, & duobus criminibus absoluta.</i>	110
<i>Fœtus 21 mensium ex utero tubæ, salva matre, excisus.</i>	82	<i>Fricioni in machinis tollende re- medium.</i>	228
- - - <i>cur in tuba aliquando ha- reat?</i>	83	<i>Friderici III Prussia Regis Po- tentissimi insigne studium pro- mouendarum Scientiarum.</i>	177
- - - <i>mortuus in utero cur pu- trescat, non item in tuba?</i>	83	- - - <i>elogium.</i>	325
- - - <i>mortui signum certissi- mum, suprema capitis cuticu- la dissolutio.</i>	284	<i>Frigidus potus nocturnus abdomi- nis tumorem & atrophiam in- ducit.</i>	522
- - - <i>magna capitis moles cui usui?</i>	416	<i>Fulgurator cognomen Jovis, inde & Heroum.</i>	36. 39
- - - <i>conceptio & nutritio.</i>	500	<i>Fulminum num qua significatio?</i>	357-359
- - - <i>respiratione, pulsu cordis, circulatione sanguinis destitui- tur.</i>	438-500	<i>Funibus anchorarum quomodo a ruptione cavendum?</i>	229
<i>Forma corporis naturalis in quo consistat?</i>	187-188	<i>Funiculariarum omnis generis in- quisitio.</i>	226
<i>Formæ substantiales corporum, rejeçta.</i>	188	<i>Fur partem auferens, cum to- tum posset, totius rei fur cur existimatus?</i>	169
<i>Formulæ Concordiæ ut obfiste- rint Calviniani?</i>	61	<i>Galli ut clam palamque Lustrano- rum res adversus Hispanos fir- maverint?</i>	316
<i>Fortitudo num in auocbiria e- luceat?</i>	236	<i>Gallorum illustrium elogia.</i>	241
<i>Fortunas cur geminas Antiatas coluerint?</i>	258	<i>Gangræna ut a membro detrun- cata arcenda?</i>	426
<i>Forum Julium unde dictum?</i>	267	<i>Gelli (Jo. Baptista) ex sutore literatoris scripta.</i>	504
<i>De Franco-Gallia Horomanni ju- dicium.</i>	61	<i>Genealogia Austriaca Domus e- mendata.</i>	245
<i>Fratriæ Leviro nuptura apud E- braos officia.</i>	204. 205	<i>Genealogica Italia & Hispania Historia.</i>	481
<i>Fratri non relictiis liberis defuncti viduam quatenus frater su- perstes apud Ebraos ducere suerit obstrictus?</i>	204. 205	<i>Bbbb 2</i>	Ge-

- Generatio corporis animalis quomodo fiat?** 188-542
 - - - *vel sine semine, vel mediante semine.* 542
Genusflexio in Ecclesia quando, & quibus conveniat? 131. 33
Geographia antiqua. 140
 - - - *sacra Spanhemii.* 327
 - - - *Africa.* 203
Geographiae lux ex Gracis Imperatorum Romanorum Numismatibus accensa. 114
Geographiae antiqua tabula nova. 142
Gerohi Episcopi Reichersbergensis liber de corrupto Ecclesie statu recens edi. us. 191
Geulinx refutatus. 508
Giambularii (Petri Francisci) e-logium. 503
Glandulae hepatis non nisi vasorum fasciculi & extremitates. 386
Gnosticorum affecta Tatianus. 271
Gotha urbs num a Gorbis nomen & originem habeat? 433
Graeca Romanorum Imperatorum numismata illustrata. 113
Graeci Phoeniciffantes. 414
Grammaticae imperfectio. 57
Gratia efficax, terminus ambiguus. 219
Gustaphus Adolphus Rex Sueciae in Christina Lustrata Capellarii indigne habitus. 94. 95
- Hæmorrhagiae rectissime a nitro sedantur.** 523
Hæreditati renunciare num licet at? 301
Hallus (Joannes) Monarchomachus. 45
Hammondus notatus. 403
Harduinus (Joannes) refutatus. 265
Harrojus (Ludovicus) primarius Regni Hispanici Administer bello infelix. 315
Harringtoni (Jacobi) vita & scripta. 4. 43. 45
Hæcticorum sudores non semper noxii. 525
 - - - - - *ut tollendi?* 525
Hæcticos quando lactis usus juvet? 525
Hederæ terrestris in calculo usus. 525-526.
Hellenistica lingua qua? 51
Henriqueziana in Hispania Dominus a Longobardorum Rege Desiderio orta. 482
Hepatis glandula non nisi vasorum fasciculi & extremitates. 386
 - - - *tumor pedum tumorom a demasosum conjunctum habet.* 525
Herbaria Medicis inutilia. 436
Herigonii demonstratio refractionis rejecta. 21
Herniarum cura, cruenta & incruenta. 30
 Hie-

Hieronymi editionis Martiniense
cenſura. 31. 123. 126
 - - - *de verſione Latina Novi*
Teſtamenti iudicium. 13
 - - - *in ſcripta unde tot men-*
da irreperſerint? 125
In Hieronymo qua vituperan-
da, qua laudanda? 33
 Hippocrates *quomodo annum di-*
viſerit? 471
 Hippocratis *Aphoriſmus 38 ſect.*
17 explicatus. 310
 Hiſpano-Portugalliſi belli Hiſto-
ria. 315
 Hiſtoria *Sacra Spanhemii.* 327
Ptolemaorum Egypti Regum.
 1
Chriſti a quibus ante La-
cam fuerit condita? 9
vite Jacobi Harringtoni. 4
Architectorum, Piſtorum,
Sculptorum & Scalptorum. 56
Chriſtina Suecorum Re-
gina. 88
Vita Laurentii Ghaderio-
ni. 106
Francia Regum o primis
duabus ſtirpibus. 109
Turcica noviſſima. 126
Enſiferorum Ordinis Ten-
ſonici Livonorum. 147
Academia nove Sciencia-
rum Berolini fundata. 175
Donatiſtarum. 193. 197
Quinque Propoſitionum in
cauſa Janseniana, reſutata.
 207

Illuſtrium hoc ſeculo in Gal-
lia virorum. 241
Elſabetha Anglia Regina
Regumque ſecutorum. 272. 336
Jansenismi. 280
Portugallia ab A. 1659 ad
 1668. 314
Vita Simonis Episcopii. 337
Synodi Dordracenſis in Bel-
gio. 340
Remonſtrantium in Belgio.
 337
Religionis veterum Perſa-
rum. 405
Caroli I Regis Anglia. 450
Verſionis Germanica Bi-
bliorum. D. Martini Lu-
theri. 467
Genealogica Italia & Hi-
ſpanie. 482
Virorum illuſtrium Acade-
mia Florentina. 501
Gothava. 162. 433
Naturalis Lancaſtrie &c.
 511
Hiſtrionica ars damnata. 422
Holtoni (Eduardi) de Jove ſca-
ſatn ſententia examinata. 38
Homicidium non doloſum num-
ab omni pena immune?
 278
Homo Dives & Diver Homo di-
ſtincti apud Hiſpanos tituli.
 483
Honor quatenus vite preferen-
dus? 237
 Bbbb 3
 Ho-

- Horologium pendulum perenni
 aqua cursu motum, 229
 Hotomannorum (Francisci &
 Joannis) Epistola, 58
 Hugeni explicatio refractionis
 & reflexionis adversa propa-
 gationi luminis in instanti, 21
 Hullii (Henrici) opera edita, &
 edenda, 440
 Humororum non tanta vis adpar-
 tes solidas, quam harum in-
 bumores, 417
 Hungariae Historia Naturalis ab
 Ill. Comite Marsiglio edenda,
 84
 Hydatides ex vasorum ipsis trun-
 cis oriuntur, 387
 Hydrops ex vini & spirituum ar-
 dentium abusu unde? 525
 - - - an admittat venesectio-
 nem? 525
 - - - Tuba Fallopiana, 83
 - - - quomodo curandus? 516
 - - - vel biliosus vel lymphaticus, 516
 Hygroscopium ex opio, 445
 Hypochondriaci mali cura, 523
 Hypochondriacorum asthma sa-
 lutare, 523
 Hypognofticon libri quem agnos-
 cant auctorem? 250
 In Janseniana causa scriptorum
 utrinque editorum series,
 290 — 299
 Jansenianae quinque Propositiones
 quanta laborent ambiguitate? 219
 Jansenii Augustinus quantas tur-
 bas dederit? 290 — 299
 Jansenismi Historia, 289
 Jansenistae defensi, 208, 212
 Jansenistarum in Gallia persecu-
 tio, 298
 Jaspis Scriptura, adamas, 521
 Jeteri causa genus fibrosum con-
 tractum, 420
 Jeterus febribus continuis super-
 veniens unde? 522
 Idex in mente nostrorum similes
 objectis? 533
 Ignis num & quomodo a Persis
 cultus? 406, 410
 Imaginatio quomodo fiat? 439
 - - - solus sensus internus, 498
 Imaginum cultum improbandum
 Eusebius Arianismi infamiam
 contraxit, 77, 78
 Impetratum quid Romanis? 359
 Impotentia virilis ex Trifolii fi-
 brini usu unde? 329
 Individuitatis jura exposita, 164
 Infantis nomen quis e Regia sobo-
 le primus apud Hispanos gesse-
 rit? 483
 De Infantium sine Baptismo de-
 cedentium statu controversia
 inter Sfondratum Cardinalem
 & ejus adversarios, 66
 De Infidelium salute sententia
 Cardinalis Sfondrati exami-
 nata, 66
 Infi-

Infinitivus num sit peculiaris ver-
 bi modus? 18
 Infinitorum *Analysis Nieuwen-*
riusiana difficultatum postula-
ta. 29
 Ingeniorum *varietas unde?* 408
 499
 Ingenium *quomodo dirigi in in-*
quirenda veritate debeat? 539
 Inquietorum *in Italia Academia.*
 486
 Inscriptio *M. Aquilii illustrata.*
 257
 - - - *alia apud Gruterum e-*
mendata & explicata. 263
 Inscriptionum *antiquarum colle-*
ctores. 354
 Insectorum *generatio.* 542
 Intellectus *qua methodo uti debe-*
at ad cognoscendas gradatim
veritates? 539 540
 Interest mea, *qualis constructio?*
 19
 Interjectio *num peculiaris pars*
orationis? 19
 Intestini *cæci diameter in infanti-*
bus major quam in adultis. 386
 Investigatio *veritatis qua metho-*
do instituenda? 539
 Joannis *Austriaci Philippi IV*
Hisp. Regis filii naturalis gesta
adversus Lusitanos. 316
 Joannis *IV Portugallia Regis mi-*
te ingenium. 315
 Ipecacuanhæ, *polychrestis exoticæ,*
substituere potest radix Tormentæ

villa cum emetico maritata.
 30
 Irreprehensibilitas *Fidelium ex-*
plicata. 478
 - - - - *duplex.* 478
 Isoperimetrici *problematis Ana-*
lyseos varius usus. 227
 Isopyrum *Dioscoridis num Trifo-*
lium fibrinum? 326
 Judæi *num sceptrum adhuc ha-*
buerint tempore nati Christi?
 100
 Judaicæ *Antiquitates.* 383
 Julii *Obsequentis libri de Prodigii-*
is facta. 357
 Jupiter *cur κατὰ βάρης dictus?*
 36
 - - - *Elicius unde dictus?* 38
 - - - *mox stans, mox sedens in*
nummis expressus. 38
 Justificari *homo num ex operibus*
possit? 101
 S. *Justini Martyris Apologia pro*
Christianis quantus usus? 302
 Justitiæ *rigide administratæ ex-*
emplum. 485
 Juxtonii *Episcopi Londinensis cha-*
racter. 451
 Κατὰ βάρης *unde Jupiter di-*
ctus? 36
 Knipschildtus *notatus.* 301
 Kuhnitus (*Joachimus*) *notatus.*
 488
 L *Ac in gravida mammis cur*
nullum embryone mortuo?
 83
 Lactis

Lactis usus quando Hecticis salu- aris? 525	De Libero Arbitrio controversia 528
Lagidarum Aegyptii Regum Histo- ria. 1	Liberorum expositio apud Gracos plerosque olim licita. 459
Lancastrix Historia naturalis. 511	- - - quando apud Roma- nos prohibita aut licita fue- rit? 459
Laniena Parisiensis quatenus ex- cusari soleat? 334	Lien laborat in tumoribus hypo- chondrii sinistri. 525
Langus (Joannes) notatus. 303	Lilia agri Matth. VI. qualia? 520
Latinae lingua Institutiones ple- nissima. 17	Limborch (Philippus a) refuta- tus. 157
Launojus Augustini in doctrina de Gratia adversarius. 125	Liplix descriptio. 92
Leibnitii (Godefredi Wilhelmi) inque Scientiarum Academia Berolinensis Praesidii elogium. 180	Liplius Germanos a se contemtum haberi inficiatur. 64
Leibnitiana Methodus Differen- tialium defensa. 28. 139	- - notatus. 260. 261
Leonis Musinensis Lexicon Ebrai- cum laudatum. 122	Livonix sub Equitibus Ensiseris fata. 148
Leporum superfetatio unde? 515	Locus I. Job. V. 7. num suppositi- tius? 12
Levi, cujus conversionem Marcus & Lucas describunt, fueritne Evangelista Matthaeus? 10	Longevitas insulas Orcades inha- bitantium. 152
Levirorum in Fratrias apud Ebre- os officia. 204	Lovanjensis Academia schisma ob Augustinum Jansenii. 290. 291
Lex 4. ff. de agnosc. & alend. lib. illustrata. 458	Ludos aleatorios spectare quate- nus Clericis concessum? 422
- - 2. C. de Inf. Expos. illustrata. 460. 461	Luminis natura explicata. 535
Liber cui titulus: Optatus Gallus de cavendo schismate, quas turbas dederit? 24	Luna radiis Solaribus tota per- funditur. 392
Liber de tribus impostoribus fig- mentum. 120	- - maribus desinitur. 392
Liber trium columnarum quod- nam scriptum? 211	Lunare corpus pumicem & qua- modo? 392
	Lunae lucula unde? 392
	Lusitania. vid. Portugallia.
	Lustra

Lustratio Gentilium ex ritu Mo- saico derivata. 491	Evangelistas castratus. 123
Lustrationes Gentilium illustra- ta. 49	- cum Theologis Parisi- ensibus controversa. 120.123
Lutheri (Martini) studium in verfionem Bibliorum Germani- cam impensum. 467	Maldonato vindicata disputa- tiones de sacramentis. 120
LUX Solaris primo die creata, di- sci species die quarta prognata. 391	Malebranchius notatus. 509
Lympha vitata a cerebro per ner- vos derivata, multorum mor- borum causa. 437	Maniz causa & cura. 439
- & serum sanguinis idem humor. 495	Mar vox equum notans multorum nominum matrix. 447
Lymphaticorum vasorum ab ar- teriis origo. 493	B. Maria Virgo quo sensu spes no- stra dici possit? 421
Lymphæ elaboratio unde depen- deat? 495	Marfigli (Alyffii Ferdinandi) Co- missis elogium. 84
Lysterus notatus. 513	Mas, Abbas, num auctor Historia quinque Propositionum? 209
M Achina aquis elevandis de- stinata. 229	Mastiche, resina Ægyptiaca Plax- ti. 520
In Machinis tollenda frictioni re- media. 228	Materia quomodo a Deo in par- tes inaequales fuerit divisa? 535
Maculae Solares quid? 390	- corporum naturalium omnium unica. 187
Magistrorum Ordinis Ensisferi in Livonia Historia. 147	Matertera defuncti num cum e- jusdem ex sorore neptibus simul ad successionem admittenda? 240
Magliabechii (Jacobi) obitus. 501	Matrimonia Catholicorum cum Hæreticis num licita? 424
Magorum apud Persas varia ge- nera. 410	Matrimonium infelix Alphonsi Portugallia Regis cum Principe Aumalia. 318
Majorinum inter & Cacilianum schisma in Ecclesia Carthagi- nensi. 198	Matthæi Evangelium fueritne Ebraice scriptum? 11
Maldonati Commentarius in IV	Matthæus Evangelista sine idem cum Levi illo, cujus conversi- onem Marcus & Lucas descri- bunt? 10
	Cccc Mau-

- Mauriceau notatus. 282
 Maximianistæ inter Donatistas
 qui? 201
 Maximiliani II studium in Evan-
 gelicos. 59
 Mechanicæ explicatio. 536
 Medicæ Theoriæ Fundamenta
 Nov. Antiqua. 79
 Medicamentorum officinalium
 censura. 426
 Medicina a calumniis & objectio-
 nibus vindicata. 378
 - - non est ars conjecturalis. 380
 - - non utitur fallacibus
 præceptis. 386
 - - nullius fraudis rea. 82
 Medicinæ origines. 86
 - - vanitates. 436
 Medicorum varia genera & se-
 ctæ. 87
 - - dignitas. 88
 Mediolanensium Vice-Comitum
 insigne. 484
 Mei (Hieronymi) in Græcæ lice-
 ræ merita. 503
 Meierorum nomen unde? 446
 - - sic dictorum in Ger-
 mania multitudo. 448
 Ex Melancholicis affectibus Arca-
 ni Duplicati magna vis 312
 Memoria in quo consistat? 439
 Menagius (Ægidius) cur nun-
 quam receptus in Academiam
 Francicam fuerit? 247
 Mensium fluxum nimium sedans
 semina coriandri & anisi. 313
 - - fluxus sicutricibus rede-
 at, lactantes epilepsia corrip-
 untur. 523
 Menynx dura solidorum in ani-
 malibus mater. 416
 - - tenuis motum cerebro
 communicat. 419
 A Menyngibus motus fibrarum.
 416
 - - quomodo motus
 per corpus propagetur? 416
 Menyngis dura structura & usus.
 415. 418
 - - & cordis eadem
 fabrica. 418
 - - elaterem vitia-
 tum qui morbi insequantur?
 419
 A Menyngis dura motu spirituum
 animalium energia & veloci-
 tas dependet. 419
 Mercurius cur in Barometris ad-
 scendat? 512
 - - in Barometris fermen-
 tationem subit. 512
 Metalla exuvia dilavii. 513
 Methodus pro mensura superfic-
 ium, dimensione solidorum &c.
 280
 Miracula ex Spinoza hypothesis ne-
 gata. 161
 - - a Francisco Burmanno
 admissa. 161
 Mischæ pars tertia illustrata. 203

Mithræ natalis unde idem cum natali Christi ?	265	Mulieres sexagenaria parientes.	152
- - tabula symbolica explicata.	264	Multifectio anguli & arcus duplici aequatione generali exhibitæ.	170
- - Sacra.	265. 266	- - - pro generali determinatione omnium zonarum quadrabilium Cycloidis.	170
Monnicæ S. Augustini matris vita.	251	Musæus (Joannes) vindicatus.	526
Monogramma Christi in nummo Ptolemaico.	3	Mystici Stoicis comparati.	394
Montaltii i. e. Pascalii Litera Provinciales Parisiis a Consilio Regio damnata.	298	Mysticorum amor Dei purus rejectus.	396
Moralis Theologia præcepta varia.	422. 423	Mythologia Græca ex lingua Phœnicia explicata.	414
Morbi a solidis partibus aque quam ab humoribus dependent.	417	Mytolorum testa ut producantur ?	514
- - ex Menyngum elatere vitiatæ producti.	419	De Natalibus (Petrus) notatus.	199
Morborum varietas ex varietate tempestatæ.	473	Natura & Gratia ut differant ?	394
- - theoria.	80	- - rerum universa quo sensu unicum dici ens possit ?	160
- - qui Vratislavia A. 1699 grassati sunt, Historia.	521	Naturæ per brevissimas vias operandi consuetudo ex æquilibrii principio deducta.	25
Mori per Sapientiam, quid Plinio ?	521	Naziræi unde dicti ?	206
Morini anecdota	118. 123	Naziræum perpetuum inter & Simsonæum discrimen.	206
Mors spontanea ex principis Naturæ damnata.	233. 238	In Nephritide dignoscenda ad vomitum & vires respiciendum.	522
Motus una cum Mundo ortus.	535	Nephritidis signis diagnosticis tactenus cognitæ non fidendum.	522
- - causarum secundarum Physicarum præcipua.	187	In Nervis datur liquidum, & quale ?	496. 497
- - animalis quomodo fiat ?	497	Cccc 2	Ner-
- - reciprocationis objectorum.	393		

- Nervosi succi officina & usus. 497
498
- Neutrum verbum contra rejicimenes assertum. 18
- Newtoni doctrina refractionis & reflexionis notata. 22
- Nicolaitæ qui & unde dicti? 100
- Nieuventiitiana Infimorum Analysis difficultatum postulata. 29
- Nitrum in hæmorrhagiis aliis præstat. 523
- Noctis & Umbra ratio explicata. 390
- Noctuas Athenas, quale proverbium? 521
- Norvagi ut imperio Orcadum exciderint? 153
- Notis classici auctores illustrare numere res? 490
- Novitas opinionum circa sacram num statim suspecta? 401
- Numismata Ptolemaorum Egypti Regum illustrata. 1
- - Græca Imperatorum illustrata. 113
- - rariora e Thesaurio Brandenburgico explicata. 319.
323
- Nummos asperos cui Nero tam sollicitè conquisiverit? 62
- Numus Sexti Pompeji illustratus. 260
- Nutritio animalis quomodo fiat? 459
- - fetus quomodo fiat? 500
- Obduratis omnique gratia sufficiente destitutis num peccata imputentur? 424
- Objectorum motus reciprocationis observatus. 393
- Obstetricandi artis novum Lumen. 281
- Obstetricibus quanam sæctu exploranda? 283
- Obstetricum Theoria. 282
- Oceana Harringtoni, qualis liber, & a quibus oppugnatus? 43. 45
- Oceani murmura insolita, imminensium tempestatum indicia. 312
- Oculi bulbus ut a corrosivi palpebris applicati noxa defendendus sit? 309
- Opiata Phibificis noxia. 438
- Opii correctio. 285. 445
- - mysteria revelata. 441-446
Etyrnologia. 442
effectus, gratisima ventriculi sensatio. 443. 444
externe applicati effectus. 443
panacea liquida & solida. 445
- Opium maniacis proficuum. 314
- - optimum quodam? 442.
- - spirituum animalium motum non sufflammat. 443. 444
- - non frigidum, sed calidum. 443
- - quomodo somnum conciliet? 444
- - by-

NOTABILIORUM.

575

- - <i>hygroscopium præbet.</i>	445	Organa sensoria quid præsentent ?	498
- - <i>quomodo gratiam sensationem efficiat ?</i>	445	Orientius ; cuius <i>Commonitorium</i> nuper editum, quis fuerit ?	154
- - <i>quomodo dolores sedet ?</i>	445	Origines Hebraice ignarus.	32
- - <i>num sudorem promoveat ?</i>	445	Oscula Clericis indigna.	423
In Ophthalmia vesicatoria non pone aures lateris affecti sunt applicanda:	524	Osculi radios in <i>Curvis</i> quibusvis promte construendi ratio.	136
Optati de Schismate Donatistarum varia editiones.	193	- - in <i>Curvis Algebraicis</i> analytice determinandi Methodus.	136
- - <i>utilitas:</i>	196	In Ovario mulieris dentium racemus repertus.	387
- - <i>Milvitanæ vitæ.</i>	195	Ovulum humanum rudimenta: fetus continet:	500
- - <i>de Schismate Donatistarum liber qua occasione fuerit compositus ?</i>	196	P Aludosa loca unde ?	512
S. Optato Milevitano septimus quoque liber de schismate Donatistarum assertus.	196	Paracelsæ ex opio liquida & solida.	445
Optatus Antisiodorensis a Milevitano diversus.	195	Pandectæ Medico-Legales.	275
Oraculorum Sibyllinarum auctoritas elevata.	10	Panis Dyrbachinus Julii Caesaris ex radice Ari confectus.	520
- - <i>qua auctoritas ?</i>	357	Papillæ balena conformatio.	387
Orationem dilacandi ac amplificandi modi.	371-378	Parisiensis Facultas notata.	124
Oreadum Insularum descriptio.	140	Participium constitutive distinctionem vocum classem ?	19
- - <i>numerus & nomina.</i>	150	Partus difficillimus; etiamsi infans: caput uteri orificio objaceat:	282
- - <i>Episcopi</i>	152	- - <i>difficilis causa est posturâ obliqua uteri.</i>	282
- - <i>Domini pristini & hodierni.</i>	153	- - <i>naturalis quis ?</i>	283
- - <i>reditus.</i>	154	- - <i>difficilis quando instrumenta chirurgica requirat ?</i>	284
Ordinis Equitum Ensisiferarum in Livonia Historia.	147	- - <i>oculimistris vivax.</i>	500
		In Paschatis Quinquagesima quot die:	
		Ecce 3	

- diebus feriandum?* 132
De Patriarcha creando Gallorum quorundam consilia. 124
Patrum Ecclesia qua auctoritas? 69. 73
 - - *errores notati.* 401
Pausanias illustratus. 37
De Peccato originis controversia Flaciana. 527
Peccatorum remissio qualis in veteri, qualis in novo Testamento? 98
 - - *quomodo Deus in Veteri Testamento dicatur recordatus?* 99
Percussionis principia explicata. 252
Peregrinatio inter Medicorum remedia. 87
Pertæ quo sensu duo rerum principia statuant? 451
 - - *unum semper Deum cotulerunt.* 406. 411
 - - *creationi totum annum insumtum credunt.* 407
Persarum veterum religio. 405. 411
 - - *Epoche olim varia.* 408
 - - *Legulatores.* 408
 - - *Hierarchia.* 410
Petechialis febris signa prognostica & cura. 512
Petrarcha (Franciscus) Medicorum hostis. 379
Petri Lusitania Regis cum Aumalia matrimonium. 318
Philippus Arabs Imperator fueritne Christianus? 6
Philo Judæus unde sua de Agypto hauserit? 70
Philosophiæ vanitates. 436
Philostrati nova editio adornanda. 431
Philostratus notatus. 63
 - - *explicatus.* 486
Phoenicia lingua mater Mythologia Græca. 414
Phoenicum olim in Britannia colonia. 511. 512. 518
Photii de Clementis Alexandrini scriptis ab Ariano adulteratis narratio defensa. 75
 - - *Bibliotheca nova editio adornanda.* 432
Phthiæcos scorbutica causa 516
Phthiæcis naxia opiata. 438
Pictorum Historia, schola recentiores, & signa seu characteres. 56
Pilulæ lucida non sunt appropriata visus læsionibus. 439
Pipinus num Zacharia Pontificis Romani auctoritate regnum Francia fuerit consecutus? 112
Plantæ flore irregulari pentapetalo. 85
 - - *venenata quomodo corrigenda?* 285
 - - *fosiles num exuvia diluvii?* 514
Plantarum fossilium generatio. 514
 - - *vegetatio quomodo fit?* 514
Plato num Prophetarum Hebræorum

- rum scripta legerit? 70
- Podagra in quo consistat? 526
- Poissouii Elucidatio doctrinae Car-
tesii Mechanica. 536. 537
- Polypus artificialis. 386
- Ad Pondera gravissima parvis vi-
ribus levanda, Machina. 537
- Pontificis Romani infallibilitas in
quaestione facti impugnata. 297
298
- Pontificum quorundam Romano-
rum Epistola nunc demum e-
dita. 192
- Poo's Hole, caverna Angliae,
comparata cum caverna Bau-
maniana Germanica. 519. 516
- Portugalliae Historia ab A. 1659
usque ad A. 1668. 314
- Portugalliae Aulæ mutationes. 317.
318
- Portugallo - Hispanici belli va-
ria fortuna & eventus. 315. 318
- Portugallos inter & Hispanos cur
non illico bellum exarsit, post-
quam illi ab his defecissent? 315
- Portus Regii moniales multa ob
Jansenismum perpeffa. 298. 299
- Possessionis individuitas exposita.
168
- Postevini Apparatus notatus. 120
- Postelli (Guilielmi) ineptia. 121
- Potentia quid? 253
- Potus frigidus nocturnus abdomi-
nis tumorem & atrophiam in-
ducit. 522
- De Prædestinatione semensia Car-
dinalis Sfondrati examinata. 66
- Præjudicia errorum cause. 403
- Præmonstratenses sintne Canoni-
ci Regulares an Monachi? 477
- Precationis diebus Dominicis stan-
do secundum antiquum ritum
peragenda. 131
- Presbyterianorum in Anglia in-
crementum unde? 452
- Principum Imperii R. G. jura
territorialia. 368. 370
- Problematis Isoperimetrici Ana-
lysis. 213
- Procuratio publicorum operum
quodnam munus apud Roma-
nos? 262
- Procuratores Caesarum apud Ro-
manos varii. 260
- Pronomen sitne pars Orationis a
Nomine distincta? 18
- Prosper fueritne Canonicus an E-
piscopus? 476
- Psalmodiarum multitudo repre-
hensa. 134
- Ptolemæorum Ægypti Regum Hi-
storia. 2
- Pulmonum vasa sanguifera non
excreantur. 232
- Pulveraria in Anglia conspiratio
ab Henrico IV Gallia Rege Ja-
cobo detecta. 272
- Πογοςόλος γυνή qua? 415
- Pyritis varia genera. 513
- Pyrmontana acidula. 115
- Q uadratura Geometrica infi-
mita.

- nitarum partium Curva superficiei conica.* 26
Quercus marina semina. 513
Quietistæ refutati. 397
R *Adios oculi (curvatura) in Curvis quibusvis prompte construendi ratio.* 136
Analytica determinandi methodus. 136
Radulphus (Richardus) Protestantium precursor. 119
Ramus aureus Virgilii, Antimonium Diaphoreticum. 520
Rationi num repugnet Religio? 394
395-399
Reactio actioni contraria & aequalis. 22
Reflexionis & refractionis natura. 19-26
principium ex hypothesis Fermatii, Hugonii, Robervallii, Herigonii, Newtoni sub examen vocatum. 20. 21. 22
Religio Christiana num repugnet rationi? 394
Religiones Judaico-Ethnica. 429
Remonstrantium Historia in vita Simonis Episcopi illustrata. 337
- - - persecutio. 339
341. 342
- - - restitutio. 345
- - - Ecclesia inter persecutiones stabilita. 343
Requum succenturiariorum usus. 495. 496
Renunciare hereditati jure Natura & plurimarum Gentium licitum. 391
Renunciatio injurata & extrajudicialis num valida? 392
Renunciationis vox ambigua. 391
De Republica optima Tractatus Harringtoni sub titulo Oceana. 41. 47. 48
Resina Egyptiaca Plauti est Mastiche. 520
Respiratio in fetu nulla. 438-500
Respirationis actio & usus. 493
Revelationis necessitas collecta ex imperfectione scientiarum. 49
55
Richelii Cardinalis institutum de Hugonoticis amabili via conciliandis. 117
Ritus Ecclesiastici varii. 132. 133
156
Robervallii explicatio refractionis rejecta. 21
Rogatistæ inter Donatistas qui? 201
Romanæ Antiquitates in Anglia 516
Romanarum Antiquitatum Scriptores deque iis judicium. 352
Romani num præ aliis gentibus, quas barbaras dixere, morari fuerint? 458
- - - quatenus admiserint liberos exponi occidere? 459
Rotarum usus in mechanicis. 537
Rotomagensium Archi-Episcopo- 746

<i>rum Historia nuper demum edita.</i>	156	- - in factu non circulator.	438
<i>Rufus (Conradus Mutianus) quis fuerit?</i>	163	- - quomodo generetur?	495
<i>Ruperti Palatini gesta in civili Anglia bello.</i>	453	Sancti non nisi cum fiducia in so- lum Deum adorandi.	421
<i>Rupes in Orcadibus ferri impati- ens.</i>	151	Sardinia num a Sardo nomen ha- beat?	250
S acramentorum antiqui ritus.	156	Scabies retropulsa ut curanda?	23
SAL. quid in nummo Sexti Pom- peji?	260	Scalptorum Historia, opera, signa, seu characteres.	57
<i>Salica lege num femina a succes- sione in Regno Francia exclu- dantur?</i>	110	Sceletum artificiose compositum.	386
<i>Saliva ex ductu suo a glandulis maxillaribus orto per triplex ostium profilit.</i>	386	Schinkelii (Johannus) contra Jansenianos gesta.	290.291
<i>Salivatoria methodus Gallorum.</i>	30	Schisma Donatistarum.	193.197
<i>Salmasius notatus.</i>	260	Scholasticæ Philosophia defectus.	203
<i>Sancti non nisi cum fiducia in so- lum Deum invocandi.</i>	421	Schombergii (Friderici Comitis) pro Lusitania adversus Hispa- nos præclara gesta.	55
<i>Sanguinis circulatio a spiritibus a- nimalibus dependet.</i>	438	Scientiarum imperfectio demon- strata.	316
- - motus intestinalis unde?	492	Scientiis promovendis Academia nova Berolini auspiciis Poten- tissimi Regis & Electoris Fri- derici III fundata.	175-186
- - motus progressivus seu circu- latio unde?	493	Scorbuti cause.	515
- - circulatio ad vitam & actio- nes plurimum confert.	494	- - cura.	516
- - menstrui natura.	496	Scoti quomodo cum Carolo I Rege collixi?	452
<i>Sanguis continet pinguedinem dissolutam.</i>	386	Scotiz Reges ut Orcades sibi sub- jecerint?	153
- - quomodo ex arteriis ad ve- nas deferatur?	438.493	Scripturæ S. obscuritas negata.	56
- - in diastole non omnem cordis concamerationem replet.	438	Scripturæ S. loca illustrata	
		Gen. II. 17.	101
		XLIX. 10.	99
		Num. XXIV. 24.	406
		Dddd	Ela.

Esa. LXV. 11.	414	-- non nisi unicus.	498
LXVI. 17.	414	-- mechanice explicati.	499
Marcus II. 14.	10	Serpentis, qui signum Escalapii,	
Luc. I. 1.	9	ex aneo serpente Moſis origo.	87
V. 29.	10	Sfondratus Cardinalis refutatus.	
XIII. 11.	394		65
Act. X. 35.	103	Sibyllinorum Oraculorum que	
Rom. IX. 3.	509	auctoritas?	357
I. Cor. XI. 14.	492	-- auctoritas elevata.	16
2. Petr. II. 15.	100	Simonæum inter & perpetuum.	
III. 10.	102	Naziræum discrimen.	206
1. Joh. V. 7.	12	Sinenſium cultus, quem Confucio	
Hebr. X. 17. 18.	99	& Progenitoribus exhibent, re-	
XII. 23.	415	jectus.	422
Apoc. XIII. 8.	491	Socratis Historia a Jo. Tolando e-	
Secretio animalis quomodo fiat?		denda.	48
	494	De Soſomæ laudibus liber ini-	
Seſtor ſolidus Cycloidicus habens		que Jo. Caſa tributus.	105
centrum gravitatis ſub pote-		Sol ſub Mithra nomine cultus.	265
ſtate algebraica quomodo de-		-- viſibilis & inviſibilis quomo-	
itur?	175	do?	387
Sedentes cur in nummiſis expreſſi		-- non globofus, ſed diſciſormis.	
Dii?	39		390
Sedero in cultu Divino Laicis olim		Solanum furioſum, ſeu Bella.	
non conceſſum.	132-153	Donna, arcanum adverſus	
Segnii (Bernardi) ſcripta.	502	Cancerum.	310
Selenitz duplices.	392	Solare corpus ſenſibus noſtris im-	
Senſatio quomodo fiat?	439-444	perceptibile.	390
	499	Solaris diſci apparentis ſpecies in	
Senſuum externorum ſubjectum		atmoſphæra quomodo genere-	
membrana.	429-428	tur?	388
-- organa quid præ-		-- corporis magnitudo indeter-	
ſent?	428-490	minata.	390
Senſibilis objecti actio alia a ſen-		-- lux primo die creata, diſci	
ſatione in anima excitata.	490	vero ſpecies quartæ die præ-	
Senſus communis functio.		gnata.	392
		-- na-	

- - *natura portio intra corticem Telluris.* 392
 Solidæ corporis partes, æque ac humores, morbos produciunt. 417
 Solidarum corporis animalis partium vis elastica. 416
 - - major est vis ad fluidas, quam e converso. 417
 Solidi minime resistentis investigatio. 135
 Soliditas in quo consistat? 188
 Solidorum a fluidis discrimen. 534
 - - & fluidorum vis in viventibus. 415
 - - mater in viventibus dura Menynx. 416
 Somnus quomodo producat? ab Opio? 444
 - - quomodo homini obtingat? 499
 Sophistæ qui olim dicti? 487
 Sorbona in partes scissa ob causam Jansenianam. 291. 293
 Sortes Antiatina. 258
 Sortium Virgilianarum exemplum. 273
 Spasmus manuum dolorosus non nisi frigidis cedens. 312
 Spernostra quo sensu dici B. Maria virgo possit? 425
 Spinozæ tractatus de Iride ab ipsemet exustus. 106
 - - sententia de tota rerum natura non nisi univo Ent. 161

de Miraculis. 161
 A Spinozismo vindicatus Franciscus Bu:mannus. 157
 Spiritus animales chylicationem præstant. 437
 - - - sanguinis circulationem promovent. 438
 - - - in factu functiones non obeunt. 438
 - - - nulli. 492. 497
 Spirituum animalium energia & velocitas a duæ matris motu maxime dependet. 419
 - - - præstantia. 438
 - - - motus ab Opio non sufflaminatur. 443. 444
 - - ardentium abusus ut bydropem producat? 525
 Squilla vis emetica unde? 514
 Stalactitis origo. 513
 Stando precari diebus Dominicis, Festis, & durante Paschate antiquus mos. 130
 Statera, ejusque effectus, & hujus causa. 538
 Status Imperii R. Germanici quis? 365
 Statuum Imperii R. G. jura exposita. 365-371
 Stella eadem in diversis locis apparere potest. 536
 Stellæ non eo loco apparent, in quo revera sunt. 536
 Stenocoris vaccini in rumpendis abscessibus & ambustis sanandis efficacia. 313

Stoicorum <i>de autochiria sententia refutata.</i>	535	<i>objectorum.</i>	393
Stomacho <i>qualia convenient remedia?</i>	437	Temperamentorum <i>ortus.</i>	494
Strozze (Alexandri) <i>Episcopi Volaterrani elogium.</i>	505	Tempus <i>quid?</i>	253
Succi <i>nervosi officina & usus.</i>	497	Territorialia <i>Statuum Imperii R. G. jura.</i>	366
Sudores <i>Helliorum non semper noxii.</i>	525	Testamenti <i>Veteris Historia omnes typica.</i>	440
- - <i>ut tollendi?</i>	252	- - - <i>Novi Scriptura Sacra auctoritas asserta.</i>	7
Suetonius <i>emendatus.</i>	258	- - - <i>Novi codicis Cantabrigiensis qua auctoritas?</i>	14
Suidas <i>notatus.</i>	487		122
Sulphurearum <i>aquarum diversitas.</i>	512	De Testamenti <i>Novi versione Latina Hieronymiana's judicium.</i>	13
Superfoetatio <i>leporum unde?</i>	515	Teutonico <i>in Prussia Ordini Equites Ensseri Livonia aliquando obnoxii.</i>	148
Superficierum <i>mensurandarum methodus.</i>	280	Therapeutæ <i>Philonis quinam?</i>	132
Symbolum <i>Apostolorum neutiquam ab Apostolis profectum.</i>	15	Thermæ <i>artificiales num parari queant?</i>	116
- - <i>Nicanum quando in Ecclesis cani ceptum?</i>	134	- - <i>nephritidi inveterata non conducunt.</i>	524
Synergistarum <i>discrimen a Masfiliensibus.</i>	527	Thule <i>Antiquorum in Scotia Aquilonari sita.</i>	154
Synodi <i>Dordracena in Belgio Historia.</i>	340	Tillemontii (Sebastiani Nani) <i>in bonas literas & Historiam imprimis Ecclesiasticam insignia merita.</i>	244
T acitus <i>illustratus.</i>	261	Tincturæ <i>Bezoardica improvidas usus noxius.</i>	313
Tatiani <i>Orationis ad Gracos varia editiones.</i>	268	- - <i>Vitrioli Martis Tartarisata vires in malo hypochondriaco.</i>	523
- - <i>Vita.</i>	270	- - <i>Vitrioli Martis Saturnisata</i>	
- - <i>errores.</i>	271		
Telescopium <i>Astronomicum imobile.</i>	229		
Telluris <i>motus diurni argumentum ex motu reciprocatōnis</i>			

<i>Sata preparatio.</i>	525	<i>sione librum de Fulminum</i>	
Tormentillæ radix cum emetico		<i>significatione edideris?</i>	357
<i>maritata radici Ipecacuanba</i>		Vapores num ex ventriculo ad ce-	
<i>substituui potest.</i>	30	<i>rebrum adscendant?</i>	443-444
Traditores qui in Historia Dona-		Varchii (Benedicti) elogium.	305
<i>tistarum?</i>	197	Variolis laborantes feles.	515
Tridentinum Concilium num quo-		Vasorum trunci in Hydatides abi-	
<i>ad doctrinam in Gallia sit re-</i>		<i>re possunt.</i>	387
<i>ceptum?</i>	123	Vavassori (Francisci) Commenta-	
Trifolii fibrini historia.	328	<i>rius in Jobum nullius pretii.</i>	122
<i>vires.</i>	328-329	Venæsectionis usus in febris.	
Tripudium unde dictum?	358	<i>in hydrop.</i>	438
Trochlearum usus in Mechanicis.		<i>in hydrop.</i>	525
<i>357</i>		Venenatarum plantarum cor-	
Tuba Fallopiana embryonem nu-		<i>rectio.</i>	285
<i>trire potest.</i>	83	Ventorum historia.	474
In Tuba Fallopiana unde fetus		Vegetatio plantarum quomodo	
<i>quandoque hæreat?</i>	83	<i>fiat?</i>	514
Tubæ hydrops.	83	Venarum origo ab arteriis.	493
Tumores neglecti quomodo in		Ventriculi dyscrasia veruis ob-	
<i>Cancrum abeant?</i>	308	<i>structis debetur.</i>	437
Turcarum bello proximo jactura		Verba a nominibus, an nomina	
<i>& clades.</i>	127	<i>a verbis derivanda?</i>	18
Turonensis Ecclesia controversa		Veritatis fontes, Ratio & Scriptu-	
<i>cum Dolensi.</i>	15	<i>ra S.</i>	398
Tusis ejecta substantia vas pulmo-		- - <i>negotia falsa.</i>	400
<i>nale referens.</i>	231	- - <i>inquirenda methodus.</i>	539
- - <i>pulmonum vasa non ex-</i>		Ex Vesica extracta acus eburnea,	
<i>screeantur.</i>	232	<i>calculosa materia obdacta.</i>	231
Tutelæ individualitas	166	Vesicatoria cur non operentur in	
V accini stercoreis in rumpen-		<i>plethoræ?</i>	523
<i>dis abscessibus & ambu-</i>		- - <i>in Ophthalmia quomo-</i>	
<i>stis curandis efficacia.</i>	313	<i>do applicanda?</i>	524
Vacuum num in natura detur?		Vexillarii qui apud Romanos?	263
<i>534</i>		Viz. publicæ Cesareæ num a terri-	
Valerianus (Jo. Pierius) qua occa-		<i>tori</i>	

<i>rorii Domino die Dominica oc-</i>		<i>varia dignitates.</i>	114
<i>cludi possint?</i>	339	- - <i>Epocha ex numismatibus ex-</i>	
<i>Vigilia unde?</i>	459	<i>plicata.</i>	115
<i>Vignerii (Hieronymi) elogium.</i>		<i>Urfæi (Honorati) fata.</i>	247
	245	<i>Urina, muscis referta, excreta.</i>	387
<i>Vires ad onus tollendum quomodo</i>		- - <i>percolatione in renibus e-</i>	
<i>augeri possint?</i>	537	<i>laboratur.</i>	425
<i>Virgæ aureæ Gesneri in calculo</i>		<i>Uteri postura obliqua, partus dif-</i>	
<i>usus.</i>	525-526	<i>ficilis causa.</i>	282
<i>Virgilianarum sortium exemplum</i>		- - <i>rectus & prævus situs quis?</i>	
	233		283
<i>Virgulæ divinatoria damnata.</i>		<i>Uterus gravidarum non extenua-</i>	
	422	<i>tur,</i>	282
<i>Vita quatenus contemni possit?</i>	234	- - <i>loco moveri potest.</i>	283
<i>Vitrioli Martis Tinctura Tarca-</i>		<i>Utinum num olim Forum Julium?</i>	
<i>rifata vires in malo hypochon-</i>			268
<i>driaco.</i>	523	W <i>allinghami erga Elisabetham</i>	
- - <i>Saturnisatæ</i>		<i>Anglia Reginam fides.</i>	272
<i>preparatio.</i>	525	- - <i>Regula Politica sa-</i>	
<i>Vitriolum album & viride specifi-</i>		<i>pius editæ.</i>	330
<i>ce non differunt.</i>	513	- - <i>Epistola historiam</i>	
<i>Vitriolicæ aqua dantur in Anglia.</i>		<i>rerum Anglo-Gallicarum ab</i>	
	512	<i>A. 1570 ad 1581 exhibentes.</i>	331
<i>Umbræ ratio explicata.</i>	390	<i>Wilhelmus Hassia Landgravius</i>	
<i>Unicornu fossile quid?</i>	520	<i>hostis Formula Concordia.</i>	61
<i>Vomitus nephritici & colici diffe-</i>		Z <i>erdushti, i. e. Zoroastris pa-</i>	
<i>rentia.</i>	522	<i>tria incerta.</i>	409
<i>Vortices Cartesii.</i>	536	- - - <i>scripta.</i>	410
<i>Vossii (Isaacii) de Oraculis Sibyl-</i>		- - - <i>notitia de Messia.</i>	411
<i>linis sententia explosa.</i>	16	<i>Zonarum quadrabilium omnium</i>	
<i>Vossius (Gerb. Jo.) nosatus.</i>	487	<i>Cycloidis determinatio gene-</i>	
<i>Urbani VIII Bulla contra Jansen-</i>		<i>ralis.</i>	170
<i>idum in controversiam vocata.</i>		<i>Zoroastris vita, 490. vide Zer-</i>	
	291	<i>dushti.</i>	
<i>Urbium olim in Imperio Romano</i>			

